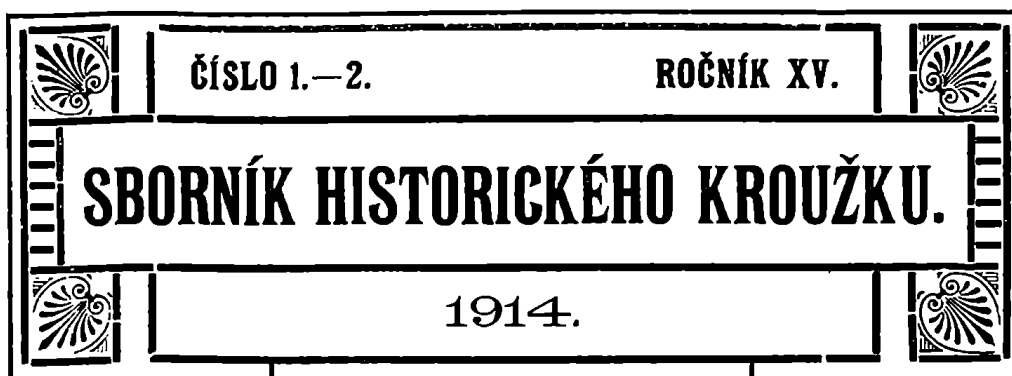

Třeboňsko za povstání českého.

Napsal Dr. Jos. Pospíšil.

(Pokračování.)

Nemíníme opomenouti ani poplenění třeboňského dvoru a kostela u sv. *Máří Majdaleny* na poušti. Zprávu o něm nám zachoval krátkým zápisem na desce starožitného tamního missálu⁶³⁾ tehdejší primas třeboňský Pavel Mirotický z Malešova. Missál ten mu s jinými ještě věcmi přinesli v neděli pátou po sv. Trojici (30. června) r. 1619 ze zpusťošeného onoho chrámu.

Vpadl tam nepřítel nejpíše od Nov. Hradů, pšl dvoru vypálil a vřbec zle hospodařil. Císarští vojáci se při tom cítili tak bezpečnými, že v Majdaleně klidně přenocovali, načež sebrali z obeního dvora 50 kusů hovězího dobytka, primasovi kusy 3 a jednoho hřebce, paní primasové pak niederlandské slepice a kačky. Potom vyloupili vřbec vše, co mohli odvléci a na konec vnikli, rozsekavše dveře i do chrámu, ve kterém potloukli obrazy a po-brali skvosty.

Tak jevíly se všude následky nehody Mansfeldovy koncem června. Na počátku července však nebyly ještě poměry o mnoho lepší až na to, že Thurn svojí přesilou vzbudil zase v nepříteli trochu zdrželivosti. Bylo to ku prospěchu hlavně Třeboňským, poněvadž musily záškodné zástupy nepřátelské se stahovati zne-náhla zase nazpět k Budějovicům, majíce tábor český s 25.000 muži v týle. Thurn se totiž spojil s vojskem ležícím u Soběslavě a zanechav k ochraně tohoto města 200 mužů pod velením set-níka Semlera, položil všecken svůj lid 2. července u samé *Lom-nice*.⁶⁴⁾ Stav lidu poddaného po švamberském panství byl všude prabídny, ale v krajině třeboňské od konce června, když se tu vojska stále zdržovala, se schyluje k úplnému vyhubení obyvatel-stva. Všechnu bídu hrozné války v těchto končinách zároveň i s neslýchaným utrpením lidu vyčítámez listu poslaného na počátku července třeboňským hejtmanem Colonovi z Felsu do ležení. Statky panské již byly všechny vypáleny a popleněny. Lidé pod-daní hleděli si před nelítostnými vojáky uchrániti alespoň to nej-nutnější a vyhledali si skryše hluboko v lesích anebo i v baží-nách, kam majetek svůj snášeli, ale vše to dalo se nadarmo. Ani

⁶³⁾ Museum m. Třeboně.

⁶⁴⁾ Sas. st. arch. Bráha, 2. července 1619.

na takových místech nebylo bezpečnosti a vše jim pobráno. Nemajíce, kde by klidně sklonili hlavy, počali zbylí poddaní prchat s panství a za krátko se vyprázdnila většina osad zúplna.

Šel-li prý kdo po vypálených vesnicích, zřídka se mu událo spatřiti nějakého člověka. Španělský Turek, jak byl Buquoy potupně v Čechách nazýván, dopustil chaze vojenské provozovati pých nejhorší. Koho pod šavli nebo na halapartnu dostali, ať mladý ať starý živcem nevyvázl. Uši kleštěmi trhali, hlavy provazy a „knitly“ zatahovali a s ženským pohlavím ohavně nakládali. Kostely loupili, oltáře sekali, zvony kradli a všechnu loupež posílali do Budějovic. Místy prý i mrtvolky z hrobů vykopávali a oloupené po hlavě do země zase strkali.⁶⁵⁾ Tak vypadala třicetiletá válka na samém počátku!

Průběhem července nastaly české armádě a okrskům, kde polem ležela, nové strasti. Události, které tu po sobě rychle následují, týkají se však ponejvíce širších zájmů politických i vojenských, vymykajíce se tak z rámce úkolu tomuto pojednání nadepsanému. Dotýkáme se tudíž věcí nejnutnějších. Stav, který tehdy nastal, dá se naznačiti krátce dvěma slovy, jež znějí „nerozhodnost“ a „bída“. Thurn i když měl vojsko dosti silné, nejevil žádné odhodlanosti k rázným krokům a ve vojstě sloužícím takorčka bez žoldu zavládla tísnivá nouze a z té příčiny nekázeň. Do ležení lomnického se dostavila hned na počátku července nová hotovost zemská počtem sice dosti silná, ale daremně vyzbrojená. Prospěla také velmi málo, ano snad byla spíše na obtíž. Vyžadovalat většího napětí zásobovacích orgánů, kdežto k bitvě, v níž by se byla mohla uplatniti, nedocházelo. Vojska českého bylo tím časem pohromadě již přes 30.000, ale bylo tak málo nebezpečné, že hr. Buquoy zůstavil bez obavy daleko slabší svou armádu v Budějovicích a po okolí a odebral se do Vídně na porady. Velice se tedy mýlila veřejnost, byla-li toho domnění, že až se česká vojska srazí, nastane pomocí zbraně v zápětí rozuzlení sporů s císařem.⁶⁶⁾ Politický jednatel kurfirsta saského Bedř. Lebzelter sice podává 17. července zprávu, že 9. t. m. chtěli provéstí útok na císařské, ale ti prý ustoupili kvapně k Nov. Hradům. Jinak se o tom ničeho bližšího nikde nedovídáme.⁶⁷⁾ Patrně, že poblíž ležení se ukázal nějaký nepřátelský podjezd, který byl zahrán na útěk, ale k něčemu jinému asi nedošlo. Direktori ovšem nabádali Thurna důtklivě, aby hleděl svěsti rozhodnou bitvu a starali se též o dovážení proviantu k Lomnici, avšak jak málo chuti měli k vážné práci právě generálové, ukázalo se v tom, že v polovici července všichni i s některými nižšími důstojníky se potloukali po Praze.⁶⁸⁾ A tomu říkali, že přijeli na porady.⁶⁹⁾ Vojsko bylo ponecháno samo sobě, jsouc nedostatečně zásobeno a trpíc neustále nemocmi. Co za takových poměrů musilo vytrpěti obyvatelstvo okolní, pokud ještě se udrželo ve svých živnostkách! Na tisíce

⁶⁵⁾ Kniž. arch. třeb. Z Třeboně 1. července 1619.

⁶⁶⁾ Sas. st. arch., Praha 9.—29. června 1619.

⁶⁷⁾ Sas. st. arch., Praha 9.—29. června 1619.

⁶⁸⁾ Arch. m. Tábora.

⁶⁹⁾ Vystižné zprávy o poměrech v českém ležení podával Lebzelter do Saska. Sas. st. arch. Praha 1619 v červenci (2., 4., 13., 15., 17. a 24. t. m.).

pěších i jízdných vojáků rozbíhalo se daleko od ležení, aby si zaopatřili nejnutnější potřeby životní, ale ani tak nebylo možno, celou armádu řádně uživit. Po krátké době svého pobytu v českém táboře musila odejít od Lomnice všechna pěší hotovost zemská a to jen z toho důvodu, že nebylo dosti zásob. Rozešla se do svých domovin a zpět zůstala toliko zemská jízda. Příkladem zemské pěchoty následoval brzy potom pluk. Tiefenbach, který odešel raději domů na Moravu hájit svých statků proti Dampierovi, než aby u Lomnice mřhal zbytečně časem i penězi. Za takových okolností bylo se ovšem báti toho nejhoršího! Vždyť i sám Buquoy se vrátil koncem července k Budějovicům. Thurn pospíšil z té příčiny k Lomnici a tu nevíme, zdali jen na oko či s vážným úmyslem chápal se práce a dával tu a tam na jevo jakousi činnost. Tak dne 24. července požádal Zikmund Hillpner, správce dělostřelectva, Tábořských, aby mu vydali do Lomnice 20 centů luntů u nich složených;⁷⁰⁾ ale také jiné přípravy vážnější vidíme v ležení. Thurn vyvedl dokonce časem vojsko z ležení a nabízel prý se Buquoyovi k bitvě. Nemůžeme se však ubránit dojmu, že, kdyby byl měl dobrou vůli, mohl útokem srážku zbrání sám vyvolati a ukázati, seč jest.

O jednom takovém nástupu k boji na rovině poblíž Lomnice se nám zachovala podrobnější zpráva, již neváháme tuto položit. Bylo to 29. července, kdy Thurn po svém návratu z Prahy si pevně předsevzal do pole vytrhnouti a za tím účelem svou armádu tak spořádal, aby na pochodu každé chvíle byla v pohotovosti. Jednotlivé oddíly vojenské byly seřazeny takto:⁷¹⁾

V prvním řádu stály tři kompagnie jízdy maršálské, tři praporce pěchoty hr. Thurna, tři kompagnie jízdy markrab. krnovského, tři praporce moravské pěchoty, tři kompagnie jízdy pluk. Vchynského, tři praporce pěchoty hr. z Hohenlohe a jízda pluk. hr. ze Salmu.

V druhém řádu stály dvě setniny stavovského vojska českého a při nich životní stráž hr. z Thurnu, čtyři praporce markrab. krnovského pod velením podplukovníka Stubenvolla, dvě setniny moravské jízdy, tři praporce moravské pěchoty. Vévoda krnovský osobně stál se třemi kompagniemi jízdy. Plukovník Žerotín měl zde dva a pluk. Kaplíř jeden praporec drábů. Hohenlohe sám osobně stál se třemi kompagniemi jízdy.

V třetím řádu stály dvě kompagnie jízdy polního maršálka a jedna kompagnie pěšího stavovského lidu, tři praporce pěchoty hr. z Thurnu, dvě kompagnie moravské jízdy vév. krnovského, tři praporce moravské pěchoty, tři kompagnie jízdy pluk. Vchynského, tři praporce pěchoty Hohenlohovy, téhož dvě kompagnie jízdy a jedna kompagnie stavovské jízdy.

V čtvrtém řádu stály tři setniny jízdy pluk. Strážného, tři praporce drábů hr. z Thurnu, tři setniny stavovské jízdy, vév. krnovského dva a hrab. Mansfelda tři praporce pěchoty, tři set-

⁷⁰⁾ Arch. m. Tábora.

⁷¹⁾ Die Beckovského Poselkyně II, 163. — Totéž v Actorum bohem. andrer Teil k 19. červenci 1619. — Pav. Skála III, 220.

niny stavovské jízdy, tři prapory pěchoty Hohenlohovy a tři setniny jízdy pluk. Strázného.

Mimo vojsko do šiku postavené bylo devět praporců pěchoty, která za těmi čtyřmi řády sem i tam chodí a na nepřátele, kdyby od zadu na vojsko české udeřiti chtěli, pozorné oko míti měla. Souhrn toho obojího vojska byl 46 kompagní jízdy a 48 setnin pěších, mimo 1500 mužů, kteří děla, kusy a stany opatrovali.

S touto kolonnou se hnul Thurn k ležení Buquoyovu, které bylo kdesi mezi Budějovicemi a Týnem n. Vl., ale pokusy jeho, vylákati protivníka z výhodné posice byly marné. Odvážiti se útoku na opevněný tábor, Thurn prý nemohl a tím způsobem prý s bitvy opět sešlo. Vůdce český však nechtěl se vrátiti do ležení bez jakéhokoli porážení vůbec, pročež se obrátil proti Týnu n. V., jehož dobyl. Za nedlouho byla vojska česká zase v lomnickém táboře, ale ne aby se připravila nově k vydatnějšímu boji, nýbrž aby plenila okolí, pokud nemoci dovolovaly. Nedostatek, ano přímo hlad nutily vojáky, aby si sami pomáhali, k čemuž ostatně jeví mnoho náklonnosti. Musili tak jednati tím spíše, čím méně se jim dostávalo vlastních prostředků a hlavně ovšem žoldu. Na počátku srpna byla pro tyto příčiny situace generálů v táboře lomnickém bez nadsázky zoufalá. Náказа se šířila úžasné rychle, takže pole lomnická pohrbila v málo dnech na sta mrtvých; také nebylo proviantu a pluky byly rozhořčeny pro nedoplatky mzdy. Od dalších úvah o trapných poměrech odvedla je zpráva o příchodu nové pomoci ze Slezska v počtu 2000 mušketýrů a 360 jezdců. Byla to vítaná náhrada za úbytek mužstva, které zkosily nakažlivé nemoci. Naděje na další náhradu mužstva však vzrostly, když došla zanedlouho nová zvěst, že se blíží rovným pochodem od Plzně další posila, tentokrát až z Nizozemska. Bylo to 1000 mušketýrů pod velením pluk. Franka najatého i s mužstvem se svolením vlády nizozemské. V té chvíli však nastaly obavy, aby nebyl tento sbor od Buquoye tak zaskočen jako kdysi Mansfeld u Záblatí, pročež mu byla poslána rychle výstraha, jež způsobila, že nizozemský pluk se hbitě uhnul severněji a zaměřil na Tábor. České ležení bylo přeloženo z téže příčiny asi 8. srpna od Lomnice k Veselí,⁷²⁾ aby měl Frank pro všechny případy pomoc po ruce. Avšak co byly platny všechny tyto nové síly při celkové situaci tak neutěšené? Co znamenala přesila neukázněných dobrodruhů Thurnových proti menšině spořádaného vojska Buquoyova? Rozervanost v českém ležení ukazuje se nově právě zase v těchto dnech. Vojáci vypovídali již zjevně poslušnost a v následcích jejich odboje vydal se buď ještě z Lomnice nebo pak z Veselí Linhart Colona z Felsu k direktorům do Prahy, aby je pohnul k placení, ale přinesl za několik dní sotva mzdu půlměsíční, což způsobilo v ležení výbuch nevole. Ani Thurn nestačil svým vlivem zjednati pořádek a Hohenlohe dokázal jen tolik, že bylo upuštěno od nejradikálnějšího prostředku pod určitým slibem, že ve 14 dnech bude celý dlužný žold zapraven. V táboře nastal potom klid, ale po úradě všeobecné 15. srpna byla vypravena část jízdy do Prahy,

⁷²⁾ Sas. st. arch., Praha 8. srpna 1619.

aby se domáhala u správců zemských splnění této přípovědi. Jinak hrozilo ovšem mysl nakvašené soldatesky ovládnouti heslo svépomoci. K takovým koncům nebylo daleko ani v tu chvíli ani později, protože v Praze opět se utekli jen k planým slibům a vytáčkám, kdežto rozhořčení žoldnéřů bylo již tak kritické, že onen saský jednatel Lebzelter podal do Drážďan rapport, že ten bude českým králem, kdo vojsku zaplatí. Vývoj těchto událostí již nespadá do tábora veselského, nýbrž jednak do nového ležení v Plané, jednak do Milčína za Tábořem.⁷³⁾ Takovým způsobem bylo souzeno několika malým osadám viděti všechnu ubohost českého povstání, všechny příčiny jeho nezdaru.

Oddálení obou armád severním směrem neulehčilo podstatně kraji třeboňskému, neboť, jakmile stavovští odtud vytáhli paty, počala zde bez prodlení projížděti za plnem a spíží jízda Buquoyova. Kde co nebylo ještě propadlo záhubě, ničili napořád a v krátké době osmi dnů přímo před 15. srpnem vypálili 21 vesnic. K Třeboni se odvažovali dosti blízko, ano učinili nepředvídaný vpád i do Lomnice a obrátili ji v popel; podobně naložili i se vzdálenější Bechyní.⁷⁴⁾ Jak již bylo nahoře vyprávěno, roznášeli při tom strašnou nákazu, jež v jejich radách stále zuřila; stav vojska českého se naproti tomu v okolí tábořském o poznání zlepšil.

Těžká úhona byla by postihla kolem 8. srpna markrab. Jana Jiřího Krnovského s jeho Slezany. Nevěděl totiž, že český tábor opustil Lomnici a chtěl na svém pochodu přímo od Soběslavě do něho se dostat, nemaje ani tušení o blízkosti Buquoye, který obsadil ve směru této cesty nějaký les 1000 koní a 2000 mušketýrů. Úmyslem jeho bylo nenadálé přepadení slezských praporů. Velikým štěstím tudíž mohl vévoda krnovský zváti náhodu onu, že dostal závčas výstrahu od nějakého sedláka, jinak by byl propadl neodvratné zkáze.

Po celou ostatní část srpna a většinu září setrvala vojska mimo Třeboňsko a vracejí se teprve koncem posléze jmenovaného měsíce ve stavu nanejvýše zbědovaném. Bouřlivé výjevy, které jsme viděli v Lomnici, ve Veselí, v Plané a v Milčicích, opakovaly se dále a také nemoci jen zvolna povolovaly. Líčiti tyto zjevy, znamenalo by opakovati to, co jsme již vícekrát různými slovy vyprávěli. Armádám snad se vedlo jen při zásobování o něco lépe, protože byly rozděleny. Thurn operuje na Moravě a v Dol. Rakousích, Hohenlohe postupuje od Tábora přes Soběslav k Veselí a Buquoy spěchá na pomoc Dampierrovi do Rakous. Příčinu k jejich pohybu jižním směrem zavadalo vystoupení sedmihradského vévody Bethlena Gabora proti zájmům Ferdinanda II. Stavovská vojska byla naplněna rázným jeho krokem nadějí na vydatnou pomoc uherských nespokojenců a vydala se do Rakous, aby jim podala ruky ke společné práci. Buquoy pak právě z týchž důvodů zase byl nucen přispěti hr. Dampierrovi, jenž dotud bezúspěšně válčil na Moravě a proti značné přesile spojenců velel vojsku přímo nepatrnému. Na české straně mínili zvýšiti své na-

⁷³⁾ Sas. st. arch., Olomouc 8.—17. srpna 1619, Praha 7.—15. srpna 1619 — Gindely II., 87. — Thille-Čenský, Čes. vál. 108.

⁷⁴⁾ Sas. st. arch., Praha 5.—15. srpna 1619.

děje na úspěch mimo to jednotným vedením vojska, jímž měl býti pověřen Kristian z Anhaltu — tedy opět cizinec.

O poměrech poddaného obyvatelstva na Třebušku i po dalším okolí máme z té doby zprávu velmi věrohodnou, třeba jen kusou. Podal ji sám Petr ze Švamberka. Stížnosti do smutného stavu již. Cech byly v Praze shromážděným stavům předneseny již 29. července a to od některých obyvatelů městských kraje Bechyňského a Prácheňského. Tito žádali mimo jiné, aby „zpro-
nevěřilí synové vlasti byli ztrestáni a statkové jejich pobráni.“ Proč k tomu kroku nabádali, objasňují nám žádosti bezprostředně po této následující, „aby škody těm, kteříž od nepřítele škodu vzali, se vynahrazovaly“ a „aby nějaký prostředek v tom se obral, kterak by na ten čas ti zplundrování opatření svého dosáhli.“ Sliby jim ovšem šetřeno nebylo. Podobná výzva byla vznesena od zchudlých osob rytířského i městského původu ke stavům v Praze 10. srpna, ale nejdůtklivější brzy potom 27. t. m., kdy mezi více než padesáti prosebníky pohromou válečnou ozebračenými stál i jeden z nejmocnějších magnátů českých, pan Petr ze Švamberka. Pav. Skála o tom praví, že mezi jinými byla přednesena supplikací velmi žalostivá jmenovaného velmože, direktora zemského, všechněm stavům království Českého svědčící, v níž na ně vznášel, „kterak nepřítel statky jeho všechny, kteříž se mnohým knížectvím v říši rovnaly, do gruntu poplundroval a z dopuštění božího lidi poddané jeho, nešanovav ani dítek, ba ani těch nemluvnátek, tak že by Bohu, srdci lidskému šlechetnému, ano i tomu kamení tvrdému slitovati se toho bezpráví mohlo, tyransky zbil a se světa sprovodil. A poněvadž, na ten čas spolu s manželkou a s dítkami svými nejmilejšími kde se uchýlili a odkud svého vyživení vzíti nemá, že stavův za to přátelsky žádá, aby jemu statku některého komorního k užívání postoupiti se nezpěchovali, tak aby věděl se kde s svými domácími přivinouti a vyživení svého mezi tím užiti.“ K této úpěnlivé prosbě darovali stavové k výživě panu Petrovi ze Švamberka dva statky, libochovský a budýňský, někdy Adama ze Šternberka.⁷⁵⁾

Žádost svou podal pan Petr v osudný den uznání Bedřicha Falekého za českého krále. k němuž sám svým hlasem den před tím podstatně přispěl. Byl to trpký výsměch oslavám aktu volebního, kontrast bídy s lesklou plaností.

Krátce po svém odchodu z Budějovic přitřhl Buquoy na svém tažení do Rakous k švamberskému městu a zámku Rožmberku, jenž byl obsazen dvěma praporci slezské pěchoty ozbrojenými pouze mušketami a dvojhákovnicemi. Posádka se po dvou denním bombardování z 9 děl vzdala za volný odchod do Třeboně, kam byla bez praporu odvedena četou vojska císařského as 25. září. Následujícího dne podávali o tomto příběhu zprávu někteří vojáci z oněch slezských setnin již u Veselí patrně jako ubytovatelé svých oddílů, které měly za nimi z Třeboně přijíti.⁷⁶⁾ Hohenlohe rozbil svůj tábor v samém Veselí 27. září, vleka s sebou

⁷⁵⁾ Pavel Skála III, 204, 213 a 304.

⁷⁶⁾ Pavel Skála III, 342. — Sas. st. arch., Praha 24. a 26. září, Veselí, 27. září 1619. — Acta bohém. nesprávně tuto událost řadí do r. 1620.

z Tábora i několik hrubých kusů. V posledních dnech krátce před tím prožil těžké, ba kritické chvíle se svou armádou, žádající co nejdůrazněji žoldu. Jen s největším napětím své výmluvnosti a rozličnými sliby, jichž splnění však nebylo v jeho moci, ji stačil udržeti pohromadě. Důvěrník Lebzelterův chtěje ve své relaci stav lidu Hohenlohova do lepšího světla postavit, obnažuje mimoděk jeho slabiny, praví-li, že se vojsku vede celkem dobře, jen kdyby prý měli peníze a šat, jímž by se uchránili před zimou. Na to, že vojsko české bylo polonahé, vedl se též trvalý stesk.

I za takových poměrů podařilo se Hohenlohovi dodělati se občas nějakého úspěchu. Takovým bylo na př. obsazení Bechyně v noci 27. září.⁷⁷⁾ Hradby bechyňské byly tímto směrem jediné, které měli císařští ve svých rukách, tak že by bylo bývalo lehkomyšlné nechat nepřitele v posici tak daleko od Budějovic posunuté ležeti. Hohenlohe se rozhodl tudíž jí se zmocniti a provedení podniku toho bylo svěřeno generálnímu strážmistru Janovi z Bubna. V ležení veselském způsobil jeho výborný kousek, když tam o něm došla zpráva, nemalé potěšení. Sám Jan z Bubna podal o vzetí Bechyně relaci asi tohoto obsahu: Dne 26. září přijal velení nad 500 mušketýry a tolikéž jezdci a vypravil se na Bechyň. Sedlák Pavel Dědic z Vobory ho upozornil, že v tamním zámku jest jakési postranní okénko, kterým by bylo možno dovnitř se dostat. Slova jeho potvrdil i vrátný ze zámku, Jan Tvrdý, jenž mu přišel vstříc, ale zároveň oznámil, že dotyčné okénko jest opatřeno silnou mříží, která se nedá jen tak lehce odstraniti. Z té příčiny a protože se blížilo jitro, odložil Jan z Bubna provedení svého úmyslu na den následující a obrátil se zpět do tábora. Druhého dne se vydal znova s 500 pěšáky a 400 jezdci na Bechyň, kamž ještě za noci přitřhl, město lesem obešel a přebrodiv řeku Lužnici pod zámek stanul. Sedlák Dědic a vrátný Tvrdý připravili zatím vidle, jimiž byla mříž tak zohýbána, že tudy mohl člověk prolézt. Jan z Bubna se 150 pěšáky tak učinili a beze ztráty jen jediného člověka se zmocnili zámku, přičemž zajali zároveň 50 nepřátelských vojáků i se setníkem Merderem z Herrnsteinu. Mnoho jiných přeskakalo zdi a uprchlo, protože jich jízda, kolem města rozestavená, nemohla pronásledovati. Také praporec nepřátelský byl v zámku ukořistěn. Dědic a Tvrdý obdrželi po 100 kopách gr. odměny a prvnímu přislíbeno nad to dědičné osvobození z poddanství.

Město Bechyň jakož i okolní krajina byly potom na rychlo zabezpečeny oddíly nizozemského pluku Frankova z Tábora, odkudž se dostalo trvalé ochrany v síle asi jednoho praporce také Soběslavi. Není pochybnosti, že se tak stalo s dobrým rozmyslem, ježto, když všechny české pluky odtáhly, bylo nutno alespoň hrazená místa proti všelikým úskokům nepřátelským zajistiti. Též Buquoy neopustil okruhu dřívějších podniků úplně, nýbrž držel čáru z Budějovic k hranicím několika posádkami ve své moci. Od Soběslavě na jih ležela posádka již jen v Třeboni, na jv. toliko v Jindř. Hradci. Veselí bylo od vojska vyprázdněno 2. října

⁷⁷⁾ Sas. st. archiv, Jan Bubna z Bechyně 27. září 1619, Hohenlohe a Colona Fels z Veselí 27. září 1619.

odchodem Hohenloha a Linhartu Colony z Felsu ve směru jilovským; poněvadž však několik zvědě doneslo do Veselí zprávy, že se Buquoy postaral, aby všechny cesty horami a lesy byly stavovskému vojsku založeny, vyslána byla menší oddělení napřed, aby zavčas pravý stav věcí vyšetřila.⁷⁸⁾

V Čechách se zdržoval koncem r. 1619 a na počátku roku následujícího mimo několik posádek se svými pluky jedině hrabě Mansfeld.

Občany treboňské jsme ponechali jejich osudu při pilných opravách pevnosti a v pečlivé přípravě na příchod nepřátel. I dobrá pevnost by však byla málo platná bez potřebného počtu obránců, pročež i těch se Třeboni z jara r. 1619 dostalo, jak již svrchu jsme se toho dotkli. Přivedli je setníci Jeremiáš Schreivogel a Jan Radkovec z Mirovic, první — v Třeboni mu říkali Šrajfukl — z pluku Thurnova, druhý z Žerotínova. Tím přibýlo pevnosti asi 500—600 hladových krků, jichž libůstky měli zase měšťané ukájet. Poněvadž celý kraj treboňský byl v červenci, v srpnu a částečně i v září nepřátelskými četami navštěvován, bylo v Třeboni vojenskými veliteli šetřeno všemožné opatrnosti, aby jen se nestal na hradby nepředvídaný útok. Občané byli o svých povinnostech poučeni zrovna tak jako vojáci a aby k žádným výmluvám nedošlo, jako by o tom neb onom nebylo povědomosti, dány jim byly k přečtení a uschování válečné artikule. Treboňští jim sice nerozuměli, ježto byly psány německy, ale na to se jich páni hejtmani neptali, nýbrž starali se spíše o zavražďování svých vezdy vyprahlých hrdel. Obecní pokladna za ně musila od samého počátku platiti dluhy, čemuž nasvědčuje položka v městských počtech ve výši 3 k. 52 gr. 3 d. Také ony prozluklé artikule si musili dáti měšťané na vlastní účet přeložiti a štěstí, že ještě měli mezi sebou jakéhosi Bedř. Litvína, který se vyznal v němčině a jim předpisy česky vysvětlil. Požádal si za svou námahu slušné mzdy 30 gr. Ve válce jest vše drahé, myslil si asi, a každý hledí své schopnosti a síly, ať již jest jakákoli, zužitkovati. Zářící vzor měl v tom soused Litvín na pánech setníků, kteří vytloukali kapitál také svým způsobem, požadující všude a za všechno vysoké sumy peněz. Nezřídka se přihodilo, že zpeněžili dobře i zajatce. Lidé jejich chytili na př. při jakémsi zájezdu do krajiny několik vallonských vojáků od pluků Buquoyova a vév. z Barnomille a tu páni kapitáni obratem vyslali bubenská, aby vyjednal kdesi v Nov. Hradech jich vykoupení. Výměnou byl žádán toliko sluha setn. Schreivogla, vězněný právě ve jmenovaném městě, ale měla mu zároveň býti také vrácena jeho výzbroj, kopí, zlámaná mušketa a píšťala.⁷⁹⁾ Výkupné mimo malou odměnu těm, kteří zajatce přivedli, zapadlo do kapes velitelů. Ostatní, čeho se o Třeboni z r. 1619 dovídáme, jest jako před tím stálý nárek občanů a chlácholení se strany nadřazených. V městě se nedostávalo na př. brzy té brzy oné požívatin, vojáci však nepovolili a svého práva tvrdošíjně se domáhali, takže hrozby a násilí byly na denním pořádku. Město se snažilo ze

⁷⁸⁾ Sas. st. arch., Praha 2, 3, 27. září a 26. září — 6. října 1619.

⁷⁹⁾ Arch. novohrad., Z Třeboně 4. srpna 1619.

všech sil vyhověti předloženým artikulům a činilo tak dosti často s krajním sebezapřením, ale ve všem a den co den také nebylo možno vojska uspokojiti. Došla třeba sůl, ale kam se obrátiti pro nové zásoby! Na Budějovice, odkud se dříve brala, nebylo přirozeně ani pomyslení a všude jinde byly cesty nepřáteli co nejpilněji střeženy. Vidouce nezbytí musili se Třeboňští uchýliti s prosbou až k sousedům jindřichohradeckým, aby jim vypomohli dvěma potahy a dovezli jim něco soli až z Kremže, s níž spojení nemají přerušeno. Účet prý rádi a bez odkladu zaplatí.⁸⁰⁾ Zdali se potom sůl do města dostala, nevíme.

V říjnu nastaly potíže nové. Vojáci s počátku se drželi alespoň trochu v mezích slušnosti, avšak čím dále tím více domácněli, zvůli své pouštěli uzdu a zkoumali, jak dalece budou představení shovívati. Když potom seznali, že setníci výstředností jejich netrestají, dovolovali si pomalu více, až se z nich vyklubala zločtilá, lupičská čeládka bez ostychu a slitování. Občané, nemohouce déle jejich surových násilností snášeti a u velitelů pražádné opory najíti, sáhli konečně k poslednímu prostředku — k stížnostem k vrchnosti. Obsah jejich dopisu zněl takto:⁸¹⁾

„Vaše milosti, milostivý pane. K paměti dobré přivozujeme jakož jste nás potřebné poddané V. M. při odchodu do měst pražských V. M. urozenému a statečnému rytíři p. Jiřímu Vršovi p. hořmistru a p. Nikodemovi Bonnerovi, hejtm. panství V. M. třeboňského k mocnému opatrování, abychme se ve všelikých potřebách, kdyby co takového na nás se tlačiti chtělo, ucházeli, poručiti ráčili. A nikoli již toho déle snášeti V. M. nemůžeme, nýbrž naše veliké soužení a příkoří, které se nám od lidu vojenského z praporcův p. Jana Radkovce z Mirovic a p. Jeremiáše Šrafugla hejtm. nad nimi nařízených činí, V. M. toužebně přednésti musíme.

Předně jakož V. M. poníženě a pravdivě oznamujeme, kterak jsou jich milosti páni generálové dva praporce lidu statečného, totiž p. Jana Radkovce z Mirovic, pana Jeremiáše Šrafugle hejtm. nad týmž lidem nařízených, zanechali jsouce hned do lozumentů foryrováni a potomně, jakž obyčej jest, na varty zavozováni byli, tu po některých dnech nemalá ztráta na dobytku mezi branami, na vartách, v polích i v domích od mnohých soldatův se činila i též posavád činí a při tom také lidem do sklepů se lámání, truhlí po půdách nočně vyloupali, šaty pobrali, v městě, na předměstí i po cestách lidí šacováno. Též i sedlákům, kteří sobě před nepřitelem drobet do města schovati dali, vydrancovali, tak že již některému sousedu do třikráte škodu učinili. Což my nacházejíce ne jednou než kolikráte k p. hejtmánům jich papříště žádajíce, aby se škody nám sousedům takové od týchž soldatův nečinily . . . , když jsme od nich žádného ochránění, nýbrž čím dále jen hůře činění ujiti nemohli.

Za druhé V. M. Jaké artykule od p. hejtm. nám i vsí obci podané k opatření mnohých věcí městu Třeboni učiniti nemožné, kteréž V. M. co v sobě obsahují z přečtení příčin vyrozumět ráčíte ano i při tom, jaká zpráva p. hejtm. od nás dána V. M. společně příležitostě odsíláme.

⁸⁰⁾ Třeb. kopiář 15. července 1619. — ⁸¹⁾ Třeb. kopiář 11. října 1619.

Za třetí, co se týče jedenáctého artikule, kterak nás V. M. k tomu velice nebo přísně a mocně poroučejí, abychme město dobrým forotem, jakž v tom artikuli zní, opatřili a poněvadž, milostivý pane, předešle jsme ohněm u velkou škodu přišli a nyní jaké veliké trápení, soužení každodenně jak od p. hejtm. též i od soldatův máme, ale že sami, pro manželky, dítky a čeled potravami opatřiti se nemůžeme, nebo, milostivý pane, žádných profantův od nikud se neveze a to z hodných příčin, když jaký chléb se do města přivezl, tu soldati polovici pobrali a když takový folk ke všemu jim puštěn jest a věc taková se nepřetrhuje, za smích to sobě obracejí, a tak žádných profantův ani chlebův skrze veliké ubírání od mnohých časův se neveze a my chudí lidé v potřebnosti, v nouzi jsouce postaveni, odkud bychme město forotem V. M. opatřiti mohli, neb co obilí na polích ještě k sklizení pozůstalo, nemeškajíce soldati, pacholci p. hejtmanů, lejtnantů, felbablův s kosami, s vozy každodenně jeli, do domův pšenice, žit, ovsův, ječmenův a jiných potřeb všudy do domův navezli a tu z našich komor a světnic stodol nadělali, takže mnohý soused ze světnice ustoupiti musil. Kde a kterak s manželkami, s dítkami a s čeládkou na zimu opatřiti se moci budeme? Neb ujímajíce ze všech živností sousedských v pivě, víně handlují a všelijaké obchody své vydav a sousedům, kdyby tu živnost, majíc toho svobodu vésti chtěli, zastupují a p. hejtmani dokonale zbraňují.

Za čtvrté jscu nám poučení dostatečné zase znovu mimo artikule p. hejtmani před jmenování učinili a napomenutí dali, abychme se dřívím pro soldaty na varty opatřili, neb již zima na ně táhne, vohně míti že musejí, jestliže by se toho nestalo, že v domích, načkoli příjdouce bráti a sekati budou. I milostivý pane, poněvadž nám předešle velikou škodu činí, ploty od zahrad, stodoly popálili, šindele na střechách trhají a my V. M. nemajíce ve všem městě ani okolo šesti potahův, na varty, do kuchyní a kdyby přes zimu zůstávat měli na tak mnoho lidu voziti možné učiniti nebylo. Jakož V. M. mnoho sousedé se slyšeti dali, pokudž by jináče nařízeno při nich takové veliké škody utiskování pro koristi zastavené nebyly a dáleji v pevnosti zůstávati měli, že by od živností svých jinam s velikou žalostí a nařikáním odebrati se museli. Což V. Mti z veliké a důležité potřeby, majíc od dávných časů dost příčin V. Mti psáti a naše veliké bídy, psoty přednáseti, vždycky jsme pokojnějšího času očekávali, kteréhož až posaváde žiti jsme nemohli a nemůžeme. A také V. M. v prácech zaneprázdnovati a obtěžovati nechť a již nyní nemohouc dále takových věcí trpěti, museli jsme z prostředku našeho konšelského osobu Víta Dekary a starších obecních Petra Kolářka k V. Mti stížně vypraviti, kterýmžto osobám, co tak před V. M. přednesou a oustně mluvit budou, V. M. račte vskukku, že v pravdě, že jináč není, věřiti. I poněvadž, milostivý pane, již nepřítel od království českého na déle podál jest odtrhl, pokudž by V. M. možno bylo a při jich milst. nejvyšších p. direktorích a p. generálích objednati si mohlo, abychme při předešlém nařízení aneb pokojnějším a lepším řádu pozůstaveni býti mohli jakožto věrní poddaní p. p. svého milostivého, poníženě pro Boha žádáme a prosíme, že se k tomu na poníženou žádost naši jakožto k věr-

ným poddaným Vaším nakloniti a tak abychme toho lidu nepokojného těch dvou praporcův, jinde je Jich Msti páni generálové komandující, pozbyti mohli. Nejvyšším pánům direktorům a nejvyšším pánům generálům naše veliké soužení a stížnost, kterou Vaším Milostem přednášíme J. M. v známost uvéstí a nás jakožto věrné poddané své chrániti a z takové těžké nouze a ouzkosti vysvoboditi nápomocni býti ráčíte. A my V. M. všelijakou ochotnost poddanou a jiné vše nám možné na milostivé poručení učiniti rádi chceme za milostivou a laskavou odpověď V. M. poníženě žádáme. V milost a ochranu P. B. V. M. i samy sebe poroučeny činíme. Dáno ve městě Třeboni v pátek po sv. Diviši léta P. 1619.“

Po přečtení takovéhoho přípisu musil Petr ze Švamberka nutně jako vskutku milostivá vrchnost pro své poddané něco udělati. Mohl tak učiniti docela snadno jako jeden ze správců zemských a příležitosti k tomu použil co nejdříve. Ještě 23. téhož měsíce napomenuli direktori k jeho zakročení setníky v Třeboni k zavedení přísného pořádku a položili jim hlavně na srdce ochranu týraných občanů, kárajíce při tom ostře loupeživou hrabivost nevázaného vojska. Výtky své zakončili ještě slovy, „napomináme Vás, abyste takové neřády při soldatech svých na konec zastavili, s těmi lidmi tak zle nezacházeli ani jiným zacházeti a ubližovati nedopouštěli, neb kdyby se jinak stalo a dalo, nemohli bychom Vám toho dále přehlížeti.“⁸²⁾ Ani pan Petr ze Švamberka nezameškal dodati svým milým věrným útěchy a lituje při tom upřímně, že na ten čas nemohl více pro ně učiniti nežli u pánů direktorů vymoci pokárání důstojníků Radkovce a Schreivogla. Naproti tomu však je utěšuje, že i pány generály hodlá po úradě s ostatními direktory k tomu přiměti, aby něco vojska z Třeboně bylo odvedeno pro ulevení těžkého břemene. Pro vojáky měl to býti citelný trest za jejich bezohlednost. Byla jim dána příležitost, aby poznali, zdali jest pohodlnější klidně se dáti živiti mezi hradbami nebo státi ve vsi psotě proti nepříteli.

Z nařízení své vrchnosti poslali purkmistr a rada města Třeboně 30. října onen přípis adresovaný generálům za nimi do ležení. V původním svém vlastním dopise zmiňují se vedle toho i o nějakém rozhodnutí správců zemských týkajícím se jejich stížností a doprošují se v té záležitosti dobré vůle a ochrany generálů. Věc se týkala zmenšení třeboňské posádky a měla býti bezpochyby rychle vyřízena, poněvadž jel proto také zvláštní kurýr z Prahy do českého tábora. Štěstí se tedy přece na Třeboňské zase trochu usmálo zásluhou jejich vrchnosti, než běžné přísloví „nechval dne před večerem“ se i tehdy osvědčilo. Vojáci byli pokročení a bylo třeba jen, aby jeden praporec ze dvou ještě odešel, by se náklad na posádku zmenšil. Čekali proto všichni s napětím a s velikými nadějemi na konečné vyřízení své stížnosti. Těšili se v říjnu, doufali po celý listopad a čekali již netrpělivě první dni prosincové, když tu přišla zpráva neočekávaná, jež přinesla trpké vystřízlivění. Neprodleně psal 8. prosince písař Fučík panu Petrovi ze Švamberka do Prahy nový list s díky za dosa-

⁸²⁾ Tamtéž 23. října 1619.

vadní laskavosti ale — se zprávou o smutném konci poselství ke generálům. Oba poslové s dopisy byli lapeni více než na píl cestě od nepřátelské hlídky, psaní jim byla vzata a oni sami byli uvrženi do vězení. Souseda treboňského sice císařští prý záhy propustili, ale vlastního posla dosud mají v rukách. A tak prý souzení měšťanů trvá dále a není jiného práni, než aby milostivá vrchnost ráčila to míti v paměti, by Treboňští od téhož nepokojného lidu vojenského mohli býti konečné osvobozeni.

Na konci strastiplného roku 1619. jsme našli také zmínku o Soběslavi, ovšem jako v běhu válečných událostí jest to zase jen připomenutí nové povinnosti. Petr ze Švamberka poručí tu přípisem datovaným v Praze 29. prosince Soběslavským, aby s největší opatrností dále dopravili lunt, prach a olovo, kteréžto věci jsou posílány z Prahy do Treboně k vůli úplnému zabezpečení a výzbroji pevnosti. Setníky Radkovce a Schreivogla měli předem vyrozuměti, aby se rychle postarali o brannou ochranu dovozu a vůbec, aby byli při dopravě zmíněných předmětů nápomocni.⁸³⁾

Tím uzavíráme líčení roku 1619. Maně vtírá se nám při tom otázka, jakých úspěchů se dodělala do té chvíle česká revoluce. Positivního výsledku nebylo žádného, negativních lze zjistiti několik. Nemohli bychom snad ani lépe charakterisovati tyto poměry, nežli jak je souborně zachycuje saský jednatel Lebzelter ve svém rapportu tajnému radovi Schönbergovi do Saska. „... vojínů hynou hladem a zimou, vůdcové nejednotní a omrzeli, žold se neplatí. Pocit zoufalství v duši všech ... Petr ze Švamberka dal křtiti dceru za přítomnosti krále, jeho bratra, knížete Anhaltsa ... vše se konalo nad pomyslením nádherně ...“⁸⁴⁾ Nad pomyslením nádherná byla 4. list. i korunovace Zimního krále i oslavy při narození a později při křtu jeho syna Ruperta ... Jaké to smutné poměry v bičované zemi! V životě veřejném bezradnost, v soukromém bezstarostnost.

III.

Válečné operace r. 1620 a vyhubení krajiny treboňské.

Výprava česká do Rakous potkala se s nezdarem a také v Čechách Mansfeld nic závažného nevykonal. V prosinci r. 1619 ostatně v Čechách nastal úplný klid zbraní; kdežto však armáda císařská příchodem nových zástupů branných se posilovala, trvalo vojsko české dále ve stavu zbědovaném. Moc nepřátelská se vzrůstala především v Budějovicích, byvši rozmnožena přičiněním energického pluk. Dona Baltazara de Marradas, nově jmenovaného vrchního velitele v Čechách. Ten převedl za zimní nepohody Zlatou stezkou šumavskou z Pasova 22 praporců italského a něco španělského lidu do Čech a rozložil jej, nemaje poblíž nepřitele, zcela bezstarostně nejen v městě, nýbrž i v okolí po vesnicích. Češi mohli si činiti nanejvýše naděje na jakousi pomoc z Anglie, ale věděli bezpečně, že veliká nebude a že dojde teprve v letních měsících. Poměr sil válečných se stával tímto způsobem pro Čechy povážlivým, ale v první chvíli byly ohroženy zase nejvíce kraje

⁸³⁾ Soběsl. arch., Praha 29. prosince 1619.

⁸⁴⁾ Sas. st. arch., Praha 30. pros. 1619—v. led. 1620.

jihočeské. Marradas u vědomí své přesily troufal si již v lednu 1620 zahájit boj po všem okolí budějovickém. Z příprav jeho a silného vojska, jež od Sumavy nově se blížilo, nastal strach i v Třeboni a po dalekém okolí, jak svědčí o tom čilá korespondence s Petrem ze Švamberka. Sotva svátky vánoční minuly, psal mu již třeboňský hofmistr Jiří Vrš ze Sádlna o všech nutných záležitostech a patrně referoval nejvíce o doplnění a postavení nepřátelského vojska. Města švamberská byla bez ochrany, celé panství otevřeno vpádům nepřátelským. Když tedy 8. led. 1620 dopis posílal, nařizoval Vrš ze Sádlna Soběslavským, aby jej dále dopravili do Tábora na poštu tak, aby šel co nejrychleji od pošty k poště, protože toho prý žádá pilná potřeba. Snad aby je také napomenul k ostražitosti, upozornil je na nové posily Marradasovy, blížící se ke Krumlovu v síle prý 12.000 mužů, ale žádá zároveň, aby se Soběslavští vystříhali všeho hluku a pokud možno, zprávy té nerozhlášovali.⁸⁵⁾ Opatrnost ta byla zbytečná, ježto Marradas a dílem i Zdeněk Libštejnský z Kolovrat, tehdejší gubernátor města Budějovic, rozesílali o tom všem otevřené listy sami, hledíce prozatím nejspíše jen obyvatelstvo bližších míst pro císaře získati. Vyzvání takové i s patentem Ferdinanda II., jímž byl Marradas uznán zástupcem císařovým, dostali na př. Veselští, k nimž posel dorazil v noci na čtvrtek po sv. Třech Králich. Podobný vzkaz donesl týž posel téhož dne ráno do Soběslavě a zajisté, že i jiná města švamberská jej tou dobou obdržela. Veselští si nevěděli s připsím a s mandátem císařským rady a proto se časné z rána 9. ledna ptali v Soběslavi, jak se v té věci oni zachovají, aby nebylo různosti v jejich jednání. Byli však hned od počátku toho mínění, že se to musí J. Msti pánu oznámili a prosili sousedů soběslavských, pošlou-li v té příčině do Prahy posla, aby vzal i jejich osvědčení s sebou.⁸⁶⁾ Tomuto svému rozhodnutí však i se svým opatrným primátorem panem Martínkem v čele dlouho věrni nezůstali; rozmyslili si to zavčas. Situaci ovládal Marradas a co mělo ubohé, tolikráte již vypleněné městečko si počítí, nemajíc žádných hradeb? Nezbylo nic, než uposlechnouti hlasu, radícího jim, přidržeti se strany protivné, jinak jim hrozila neodvratná záhuba. Marradas oním patentem od císaře dostal rozkaz, aby jeho jménem stavy české, kteří byli povstání se účastnili, přijímal na milost, pokud by projevili dobrou vůli chybu svou napravit, a k tomuto útočišti se uchýlili i Veselští. Vidíme to zřejmě z listu, kterým je týž cís. velitel v sobotu 18. ledna po jejich přihlášení přijímá jménem císařovým na milost. Ohlásili prý se, že věrnými poddanými J. Msti císaře zůstávají a že J. Msti podle možnosti provianty podporovati chtějí a tak prý je za věrné poddané císařovy uznati chce, pokud v tom dobrém úmyslu stále trvati budou. Svého nového stoupence hleděl Marradas obratem ruky ve svůj prospěch využítkovati. Mužstva mu valem přibývalo, tak že se mu záhy nedostávalo chleba, a Veselští mohli v této potřebě podati pomocné ruky. Proto měli k němu do Budějovic

⁸⁵⁾ Arch. Soběsl., Třeboň 8. led. 1620.

⁸⁶⁾ Arch. soběsl., Veselí 9. led. 1620. — J. Lintner, Památný rok 1620. Sbor. hist. krouž. 1901.

ze středu svého vyslati dvě nebo tři osoby za příčinou sjednání úplného míru a společné podpory, při čemž se císařským jednalo v první řadě o dovoz obilí, hlavně žita na chléb, ačkoli prý za dobrý plat. Občané a vůbec celé město Veselí mělo naproti tomu od té chvíle požívatí vši možné ochrany lidu Marradasova.⁸⁷⁾ Vážnost budějovického velitele stoupala vůbec každým dnem pod vlivem císař. patentu, ale i ze strachu před silným jeho vojskem, s kterým mohl dokázati velmi mnoho, kdyby se byl rozhodl k nějakým rázným činům. Však také měl v Třeboni Jiří Vrš asi velké ohavy před něčím podobným, neboť dopisy a poslové počátkem ledna se střídali jako o závod. Dne 11. ledna došlo zase rady soběslavské od Vrše psaní, svědčící sice panu Petrovi ze Švamberka, ale s přísným rozkazem, aby dnem i nocí bylo dodáváno dále, protože prý jest posláno v nutné záležitosti zemské. Především se mělo dáti důrazné napomenutí poštmistrově v Táboře, by učinil vše, co jest v jeho moci, aby jen ona zpráva se dostala v pravý čas na místo. „Bude-li co obmeškáno,“ píše Vrš, „z toho bude poštministr odpovídati. Na 5 koní jako na 5 pošt mu peníze pošlete! . . . Čeho se ten poštministr dopustil, že Vám psaní zase odeslal, zví, več mu to bude obráceno.“⁸⁸⁾ To již bylo, jak viděti, náramně na spěch. Ale sotva že odejel posel jeden, přibyl téhož ještě dne jiný od stavů rakouských z Lince s velikým chvatem a zase v záležitosti nad míru důležité. Vrš mu opatřil čerstvého koně a opět psal do Soběslavě, aby tohoto rychlého kurýra vypravili bez meškání zase na jiném koni do Tábora. Koně, na kterém k nim přijel, mají prý poslati zpět do Třeboně se sedlem, uzdou i ohlívím, ale nikoli přes Veselí, nýbrž nějak oklikou na Stráž. Veselští byli již na straně nepřátelské a nebylo jim co věřiti; mohli každé chvíle míti u sebe nějaké žoldnéře císařské.

Vrš ve svém posledním dopise projevil Soběslavským politování, že jsou stále tak obtěžováni a přislíbil jim, že se přimluví u vrchnosti, aby i do Soběslavě byla položena pošta, čímž by se městu bylo značně ulevilo. Soběslavským se vedle toho jednalo ještě o jinou věc. Nepřítel se potloukal bez ustání krajem a nikdo nemohl věděti, zda se někdy též na ně nevrhne. Každý uznával nutnost nějaké branné ochrany ve městě. Obavy tyto přiměly purkmistra a městskou radu, aby poprosili Petra ze Švamberka ve své nouzi o pomoc. Dva sousedé, Jan Roubík a Jiřík Ježek, vypravili se proto jako delegáti 12. led. do Prahy v průvodu mladého Joba „z bašty“, který se s nimi vydal do Tábora, aby odtamtud přinesl zpět zprávy od pluk. Franka, zdali hodlá Soběslavě chrániti. Určitého nezvěděli hned nic, ale vzkázali po Jobovi domů, že prý není třeba na ten čas nepříteli se báti. Do Prahy se dostali 14. led. a druhého dne bez meškání navštívili se svou prosbou J. Mst. pána. Pořídili dobře a proto z radosti nad tím psali rodákům ještě téhož dne o svých příhodách a vymoženostech,⁸⁹⁾ ale především o tom, že do Soběslavě budou vloženy

⁸⁷⁾ Kniž. arch. treboň.

⁸⁸⁾ Arch. soběsl., Třeboň 11. led. 1620.

⁸⁹⁾ Soběsl. arch., Třeboň 12. led. 1620, Praha 15. led. 1620.

alespoň na nějaký čas dvě kornety jízdy, jakož jim to prý bylo již v Táboře připověděno. Soběslavští byli tím upokojeni, třeba věc s jízdou nebyla tak vážně míněna. Petr ze Švamberka totiž si vyžádal na Mansfeldovi pro ně pomoci jiné a sice měl se k nim vydati jeden kapitán z Třeboně se svým praporcem. Jakmile však o tom zpráva k uším třeboňských setníků zalehla, poslali bez rozpaků stížné dopisy jednak vrchnosti jednak i direktorům s upozorněním, že zbývající setniny na uhájení hradeb třeboňských nestačí, pročež že bude snížení posádky městu na újmu a nebezpečnosti. Dotyčné listy odeslal hořmistr Vrš opět se svým průvodním dopisem Soběslavským, prose jich, aby hodnou osobu s nimi do Tabora na poštu poslali a zároveň napověděli, že dopisy mají býti dnem i nocí na cestě ku Praze. Bez toho prý běží při tom o jejich vlastní kůži. Koně a pošty mají prý zaplatiti na útraty vrchnosti.⁹⁰⁾ Právě toho dne, kterého odejel tento posel, přicválal z tábořské pošty do Soběslavě jiný opačným směrem s dopisem kraľoučského obsahu, že s doručitelem jeho má soběslavská rada důvěrně jednati, jako by to podepsaný Petr ze Švamberka sám byl. Jaké důvěrné jednání to bylo, o tom mimo účastněné nikdo nezvěděl, ale byla to asi prosba k Soběslavským, aby vrchnosti uručili nějakou půjčku.⁹¹⁾

Pěší setnina jakási pak do Soběslavě přišla. Pav. Skála má tu na mysli neprávem kapitána Semlera z Kladska, neboť Petr ze Švamberka mluví v přípise ze dne 16. března o posádce soběslavské určitě, jako by byla přišla z Třeboně a není příčiny, proč bychom mu neměli věřiti.⁹²⁾ K ochabnutí a zeslabení pevnosti třeboňské prý to nikterak nepřispělo. Po příchodu statečných, jindy tak obávaných mušketýrů spadl sousedům soběslavským kámen se srdce a dočítáme-li se, že Marradasovi k jeho vyzvání a patentu císařskému odpověděli odmítavě, stalo se tak asi teprve pod ochranou mušket a halaparten. Nepřítel s odpovědí jejich se nespokojil, nýbrž zaslal — tehdy to byl gubernátor města Budějovic Zdeněk Lev Libštejnský z Kolovrat — 26. ledna Soběslavským výzvu daleko důtklivější než byla první, s tímto poučením: „Jistě, že nemalé strpení s vámi mám, že jak od jedné tak od druhé strany outisky trpíte; zlořečení ti z okna poctivých lidí házeči a šrotýři, kteříž všech neřestí původové jsou a den ode dne bláta k louži přidávají, domnívajíce se, že polepší, že jsou sobě planého králíka vyvolili a jalově korunovali. Již teprve království toho zhouba nastává, nebo J. Mst. C. nižádným způsobem toho tak nechati neráčí Poněvadž pán Bůh všemohoucí to dáti ráčil, že jest J. M. C. per arma Uhry zkrotiti ráčňa, tak že již mocí a brannou rukou ku poslušenství přivedeni jsou, takéť Bůh dá, toto království zkroceno bude a tak odměny dosáhnou dobří a ztrestáni budou zlí. Což se naději, že vy mezi dobrými místo své míti budete, pokudž se dle patentu

⁹⁰⁾ Pav. Skála III., 431.

⁹¹⁾ V té příčině J. Linner, Po bitvě na Bílé hoře 10, 26. Srovnej soběsl. arch., Na hradě pražsk. 12. říj. 1620.

⁹²⁾ Arch. soběsl., Třeboň 23. led. 1620, Praha 23. led. 1620. — V těchto dnech se pozdrželi v Třeboni i Thurn a Col. Fels, soudíc dle dopisu: „Thurn und Fels an Anhalt, Wittingau, 20. Jänner 1620“, v mnichov. říš. arch.

J. M. C. a pana Dona Baltazara ohlásíte Co se proviantu, chleba a piva pro nový lid dotýče, mějte jen na hotově; já vám již časné v známost uvedu a pro takové provianty vozy a lid válečný, kteříž by je bezpečně tu, kdež náleží, dodali, odešli. Na toho půldruhého kluka, kterýž u vás na zámku zůstává, málo dbáti budu.

Vodňanským, prosím, napište a výpis patentu J. M. odešlete a jako sousedy napomeňte; já jako přirozený Čech nepřál bych žádnému škody. To jest věru jinačejší lid nežli prve byl, i větší síla. Rád se podívám, jak odolají. O blázni! již aspoň sobě srozumějte! Nežli mně se zdá, že teprva s svou vlastní škodou zmudří In summa nyníčko jest kuše tuzeji napatá: Uhři jsou zkroceni, Slezáky krotí král polský, Moravce Dampír a Don Baltazar zkrotí Čechy.“

Měsíc únor minul mimo vlastní bojiště v Rakousích beze všech zvláštních příhod, vždyť ani nepřetržitá zbědovanost českých zájmů nebyla nic nového. Koncem tohoto měsíce zahájil opětne činnost Marradas. Ještě v posledních dnech lednových soustředil do Budějovic značnější sílu vojska,⁹³⁾ načež počal po okolí konati menší výpady směrem k Vodňanům a vyrval 22. ún. z rukou Frankovy posádky Týn n. V. Zdar několika menších podniků dčdal mu odvahy, aby zkusil svého štěstí ve větším rozsahu, přičemž mu tanula na mysli třeboňská pevnost. Důležitost její nepodceňoval ani Buquoy ani on a zajisté, že by si byl každý z nich pokládal za vzácnou čest a nemalou zásluhu stavovské setniny odtud vypuditi a místo jejich zaujmouti. Skutkem takovým byl by býval zápas o celý rozsáhlý kraj třeboňský definitivně rozhodnut a návrat armáde české z Rakous tímto směrem znemožněn. Těchto okolností byl si budějovický velitel dobře vědom, jako ho zase naopak nebylo tajno, že dobývati násilím pevnosti tak tvrdé, by znamenalo vésti pěchotu na jatky. Ježto však kritické chvíle kdy obě nepřátelská vojska v Rakousích se již strojila k pochodu do Čech, hodlal stůj co stůj využítkovati, utekl se k úskoku. Třeboň měla se dostati v jeho moc náhlým přepadením. K tomu úkolu si obral nad jiné vhodnou noc ze 3. na 4. březen, jsa pevné naděje, že po masopustních dnech bude všechno obyvatelstvo i s vojáky pohříženo ve tvrdý spánek. Bylať to právě noc před popeleční středou. Lest byla, jak jest patrno, dobře promyšlena; jaké ovoce přinesla, o tom nás poučuje očitý svědek celého podniku, císařský důstojník Jindřich Hýzrle z Chodova.⁹⁴⁾ Z Budějovic vytáhl sám Marradas v čele 700 pěších a 200 jezdců, naporučiv Hýzrlovi, aby se svým oddílem 1500 mušketýrů a s částí jízdy v Lišově k němu se přidal. To se také stalo a tak byl nastoupen další pochod přes Štěpánovice k třeboňskému předměstí, kam o 2. hod. s půlnoci dorazili. Dobře založený plán však ztratil již předem mnoho na svém výsledku tím, že třeskutý mráz schvátíl smrtelně několik set mužů, ještě než spatřili cíl své cesty.

⁹³⁾ Sas. st. arch., Praha 25. led. 1620.

⁹⁴⁾ Rukopisná kron. Jindř. Hýzrle z Chodova „Raissbuch und Leben“ v měst. museu pražsk. V textu jest náčrtek hořícího předměstí třeboň. — V sas. st. arch. (Praha 4. břez. 1620) jest Třeboň zaměněna se Soběslavi.

Byl to valnou většinou Valloni a Italové z Neapolska, krutým zimám naprosto nezvyklí. V této příčině však jest Hýzrle zdržlivý a nepovídá o své straně všeho, co viděl. Jinak vypravuje, že, když přešli Štěpánovice, nepozorovaně vklouzli na předměstí třeboňské, kde bylo po domích rozloženo přes 300 mušketýrů. Ti byli napadeni se dvou stran pěchotou, se třetí na ně útočil s jízdou sám Hyzrle a tak nastala strašná řež, jejíž hrůzy zvýšily v krátké chvíli krvavé plameny domů a stodol. Co zůstalo v domcích, uhořelo, kdo vyběhl ven, byl ubit; jen málokterí v lehkém šatě ušli nepříteli do luk a do polí, ale ti zase zhynuli mrazem. Jakýsi kapitán Capua, muž knížecího původu, jemuž bylo nařízeno před Budějovickou branou zaujmouti pevné postavení, vida, že brána jest pootevřena, vnikl se čtyřmi střelci, s bubeníkem a píšťcem do města. Srdce se mu asi chvělo radostným rozčilením nad tak neočekávaným úspěchem, ale strašné vystřízlivění následovalo v zapětí. Když totiž ho chtěla setnina jeho následovati, spuštěna byla rychle třeboňskou stráží ve bráně mříž a důstojník i se svými lidmi byl chycen. Setník Radkovec, který patrně onu lest nastrojil, hned po té vystoupil z úkrytu a otázal se setníka Capuy, zda si přeje noclehu, a když obdržel zápornou odpověď, vrazil mu do prsou partisanu. Věrně vedle svého pána zhynul toliko jeden z jeho tělesných střelců, ostatní se vzdali. Radkovec se pak odhodlal k výpadu proti nepříteli, ale byl po krátkém potýkání muže s mužem zatlačen se ztrátou 10 mušketýrů zpět. Ježto se již rozednilo, vrátil se i Marradas do Budějovic.

Mimo pobili asi 300 žoldnéřů, mnoha osedlých občanů a dokonale vypálení celého předměstí nedocílil tedy nepřítel ničeho závažného. Kořist jeho záležela v hojném počtu koní a zbraně. Za branou Budějovickou čnely potom několik let k oblakům místo domů a stodol jen opálené zdi. Kostelík sv. Alžběty sežehly též plameny a zdívo jeho bylo z části i pobořeno, teprve v l. 1649 až 1651 dočkal se opravy. Obyvatelstvo předměstské bylo tak vyhubeno, že zbylo z něho jen 14 osedlých, ale ti se musili uchýliti do města, poněvadž na předměstí nebylo možno přebývat. Marradas sám nešťastné výpravy na Třeboň želel asi velice. Nejen že mu zmrzlo úplně 500 lidí a zhynul výtečný kapitán Capua, nýbrž mnoho ještě z těch, kteří do Lišova a Budějovic zpět se dovlékli, odpykalo nerozvážný jeho kousek silným ozobením neb amputací končetin; někteří si vedle toho všeho odnesli zárodek nezhojitelné choroby. Takových nešťastníků bylo na sta, tak že pak z toho i nové nemoci v Budějovicích vypukly a Marradas neměl pro další zamýšlené operace k dispozici více jak 1000 mužů. Krátce a dobře třeboňským dobrodružstvím si připravil pohromu tak důkladnou, že by druhá podobná byla znamenala jeho dokonalou zkázu.⁹⁵⁾ Nicméně vzbudila jeho odvaha a zpráva o útoku na Třeboň mezi direktory v Praze nemalé obavy především z toho důvodu, že neznali pravého stavu věcí; možno dost, že onen poplach byl vzbuzen více planou po-

⁹⁵⁾ Pav. Skála III., 477/8. — Listina, již Gindely III., 78 — Marradas Buquoyovi 20. břez. 1620 — v této příčině cituje, jest nyní v arch. novohrad nezvěstnou.

věští o rozhodnutí Buquoyově vydati se na Prahu. V době tak pohnuté povídalo se přirozeně více než se myslilo a kdo chtěl všemu věřit, ani svým rozumem na to nestačil. S touže dávkou pochybovačnosti dlužno přijmouti zprávu Lebzelterovu k 7. a později k 21. březnu, že prý Mansfeld má zálsk na Budějovice, neboť i kdybychom chtěli vážně brát to, že se myšlenkou podobnou zabýval, nemohli bychom uvěřiti, že by byl měl tolik energie, aby cos podobného provedl. Takovouto hříšnou nehotovostí se vyznamenávali všichni generálové v české válce a to netoliko na straně stavovské.

Velice dojala zvěst o zkáze předměstí pana Petra ze Švamberka. Snad obratem odpověděl k zprávě Jiřka Vrše „s nemalým žalostivým leknutím a truchlivou, zarmoucenou myslí,“ skládaje vinu všeho na své vlastní hříchy, pro které prý „Pán Bůh všemohoucí takové zarmoucené dny a časy . . . naň spravedlivě připouštětí a křížem tím ho navštěvovati . . . ráčí.“ Tak šlechtné jeho srdce cítilo v první chvíli a zaujalo celou jeho bytost, když však bolest v duši polevila, nastoupil svou vládu zase rozum a pan Petr našel vinu také někde jinde. Zvíme o tom dále z jeho dopisu ze dne 16. března. Po nelíčených výlevech svého žalu vyřizuje pan Petr ostatní záležitosti v dopise Vršově mu přednesené, mezi nimiž podává především vysvětlení o tom, že nebyla dodána do Třeboně potřebná munice. Co bylo ve zbrojnici, vystřelilo se a kapitáni proto žádali skrze vrchnostenského hofmistra o nové zásoby. Ty byly také včas naloženy a na vozech do třeboňské pevnosti vypraveny, ježto Petr ze Švamberka ze všech sil na uspíšení toho naléhal. Chyba stala se však teprve cestou, když průvodčí místo na určené stanoviště dali zásoby munice dovézt do Jindř. Hradce. Než doba byla dosti povážlivá, tak že pevnost musila býti za každou cenu potřebným střelivem opatřena, pročež bylo nařízeno hr. Mansfeldovi do Plzně, aby neprodleně chybu svých podřízených napravil.

Kapitáni třeboňští, napovídá dopis dále, nechtěli propustiti z povinnosti některých lidí zemské hotovosti nebo snad i k švamberskému praporci po panství odvedené, o čemž měla rozhodnutí podati sama vrchnost. Protože však dobrovolný odchod takového mužstva z jejich oddělení tím časem byl dovolen, poručil pan Petr, aby se každému ponechalo na vůli, chce-li se dáti do nějakého řadového praporce najmouti nebo jíti domů. Bylo-li by jich však zapotřebí při branách zámeckých a na místech ohrožených, mají prý býti zadrženi zpět. Také desertovali vrchnosti z Prahy nějací „lajbšicové“. Vyprosili se domů na čas i s ručnicemi, ale několik se jich už nevrátilo; o těch měl Vrš podati zprávu, co se s nimi děje. V přípisě svém nezapomněl Petr ze Švamberka ani na panský dobytek, jež nepřátelé z Nov. Dvora nejspíše právě 4. března odehnali, ale který jim vojáci z Krausovy setniny odebrali a jej do klášterních stájí ve městě pro bezpečnost zavřeli. Po vyzvání Jiřího Vrše, aby dal dovézt do Prahy některé „platné věci a vzácné paměti,“ jichž by se mohlo při nastávajícím sněmu dobře upotřebiti, vzpomíná ještě Petr ze Švamberka i svých mladých koní na zámku chovaných. Rád by je měl v Praze, ale není prý v čase tak nejistém ani pomyslení, aby byly

tak daleko převedeny. Na konec schvaluje i zakročení svého hofmistra, které učinil na prospěch veřejné mravnosti, když dal zavřít do šatlavy Apolenu děvečku „pro její svouvolnost a takové mezi soldaty přebejvání.“⁹⁶⁾

Opětovným dopisem v týchž dnech zavdal Vrš pánovi novou příčinu k dlouhému výkladu všeho toho, co ještě nebyl v předcházejícím psaní pověděl. Odtud se dovídáme, že Marradas požádal v Třeboni o vydání těla onoho setníka Capuy, jež bylo také do Budějovic odvezeno. Vrš mezi jiným vzpomněl ve svém podání i pohromy, která stihla vojsko budějovické za krutého mrazu a co lidé při tom přišlo o zdraví a o život. A tu se pan Petr chopil podané mu příležitosti a dosti trpce vytkl třeboňským kapitánům, že mohli císařské řádně ztrestati při jejich vpádu do předměstí, kdyby jen byli bývali sami dbalejší svých povinností. Beztoho prý pro jejich liknavost nepřátelé se odvažují téměř denně k potulkám v okolí, ale snad se najde prostředek rozmnožením vojska v Třeboni, aby takovému hospodárství byl již jednou učiněn konec. Ani o mlýn Opatovský není prý třeba mít strachu, že by snad byl od nepřátel zničen, budou-li jen velitelé vojenští mít naň dobrý pozor a jej slušným počtem lidí obsadí. Postních pokrmů, o které hofmistr Petra ze Švamberka žádal, nelze prý mnoho skoupiti pro nedostatek peněz, ale nějaké vědro vína z Litoměřic prý bude do Třeboně dopraveno. Pochoutka taková byla asi tenkrát v Třeboni vzácnou, ale vrchnost jevila dobrou vůli i v takovéto žádosti pomoci, protože skutkem chtěla uznati pilnou snahu svých poddaných, zvláště úředníků, kteří pevnosti tak upřímnou péči věnovali.

Právě tehdy počali zase v Třeboni opravovati hradby, kde čeho bylo potřeba, a žádali také o vojenského puškaře, aby přehlédl střelné zbraně a kusy, zda-li ve všem vyhovují. S jarem blížily se dni nových událostí na poli válečném, neboť obě armády směřovaly k severu a bylo proto nutno připravit se pro všechny případy také v pevnosti.⁹⁷⁾ Vojáci třeboňští se takovým starostem vyhýbali, bavíce se více spížováním po venkově. Při tom brali, kde se jim co hodilo, a málo dbali, aby je obyvatelstvo rozlišovalo od nepřátel. Na svých toulkách zaběhli v březnu až k Soběslavi a vzali tam sousedu Kristofu Ježkovi koně. Ten si nedal takového pychu líbiti a městská rada psala k jeho popudu svému rodáku Vítovi Voštírálkovi do Třeboně, aby se ujal poškozeného, ale s vojenskou cháskou byla těžká práce. Voštírálek sice vyhověl žádosti svých přátel, psal setníkům, několikrát navštívil proto Schreivogla a jeho lieutenanta, ale nadarmo. Mohl se svými rodáky toliko sdělit, že setník se vynasnaží, aby Ježek k svému koni zase nějak přišel.⁹⁸⁾

Marradas, ačkoli byl těžce postižen v březnu u Třeboně, chystal se k novým nájezdům, nedbaje ani nouze ani nemoci, které více než polovinu jeho vlašského lidu v Budějovicích do hrobu sklátily. Co smrti ubylo, nahrazovalo se, pokud síly stačily,

⁹⁶⁾ Kníž. arch. třeb., Petr ze Švamberka hofmistru na Třeboň v březnu 1620.

⁹⁷⁾ Kn. arch. třeb., Petr ze Švamberka Jiříku Vršovi 16. břez. 1620.

⁹⁸⁾ Arch. soběsl., Třeboň 23. břez. 1620.

čerstvým mužstvem nově přichozím. Jiná otázka byla ovšem, jakým způsobem bude moci tolik lidu uživiti. Nedlouho před tím bylo v Budějovicích potravin dosti, zvláště masa, protože z vydrancovaných statků švamberských bylo tam sehnáno takové množství dobytka, že byla kráva prodávána za 8 gr. a ovce za dva. Avšak na jaře r. 1620 byla bída všude, ježto nebylo již v pustém kraji co vzíti. Neapolitáni dle zprávy Lebzelterovy⁹⁹⁾ častokráte dva dny nejedli a stále trpěli nad obyčej silnými mrazy i epidemií. Ze 7000 jich zbylo sotva 2000. Snad by byl mohl Mansfeld ke konci března při takovém stavu věcí něco proti Marradasovi podniknouti, maje u Bechyně slušný počet branného lidu zemskou hotovostí nově doplněného, ale jak již praveno, nedostávalo se mu k rozhodnému kroku dosti vůle. Vždy čilý Marradas ho ostatně pilně pozoroval a byl by hleděl každé vážnější srážce se vyhnouti. Výzvědné službě vůbec věnoval co nejvíce pozornosti a zejména stopoval pohyby i rozložení stavovského vojska. O svých výzkumech podával také pilně zprávy Buquoyovi do Rakous. Z jedné z nich poznáváme dislokaci českého vojska v již. Čechách kolem 20. března 1620. Třeboň uvádí Marradas v dotyčném dopise na prvním místě s 5 praporci, dokládaje, že to může býti nejméně 1000 mužů, v Táboře, v Bechyni a v Soběslavi jmenuje dohromady 6 hollandských setnin Frankových, což činí prý asi 1200 mužů, ve Vodňanech jeden praporec a v Jindř. Hradci dva se 400 muži.¹⁰⁰⁾ Pro Třeboň jest nám tato zpráva zvláště vítaná. Zde se dříve báli jedné setniny a nyní jich měli pět. Na vyživení tolika vojska malé městečko stačiti nemohlo a jen tím omlouváme drancování posádky po vesnicích; vojáci se musili totiž o své bytí také sami starati, jinak by byli musili zhynouti hladem. Šlo však nad to ještě i o trvalé zásobení pevnosti, kdyby měla býti obležena, v kteréžto věci bylo vykonáno, jak se později ukázalo, vše, čeho bylo třeba.

Nabyv nových posil příchodem čerstvého vojska z Pasova, pustil se Marradas v prvních dnech dubnových opětovně do kraje, maje namířeno na Jindř. Hradec. I tohoto města se hodlal zmocniti náhlým přepadením; vojska Mansfeldova ležícího u Bechyně při tom nedbal. Na pochodu tomto dorazil, prošel Lišovem a kolem Lomnice, 6. dubna k městečku Stráži, jež, pokud mohl, poplenil. Nezdá se však, že by tam byl nějaké zvláštní krveprolití způsobil, ježto v současných zápisech strážských žádného vztahu ať přímého ať nepřímého k této události nenacházíme. Snad bychom mohli připustiti, že vypálil budovy před zámeckými hradbami, kdežto obyvatelstvo před ním většinou uprchlo buď do lesů, buď do hradního opevnění. Ovšem, kdo padl vojákům do rukou, zahynul a co se dalo odvléci, to na místě nezůstalo.¹⁰¹⁾ Marradas neměl ani času dlouho se zdržovati, ježto ho právě došla zvěst, že Mansfeld se hnul od Bechyně a míří na jeho posádku v Týně n. V. Tu bylo třeba poskytnouti ohroženým pomoci a krytí si záda Budějovicemi. Ukázalo se však, že před

⁹⁹⁾ Sas. st. arch., Praha 25. břez. 1620.

¹⁰⁰⁾ Arch. novohrad., Marradas Buquoyovi z Budějovic 20. břez. 1620.

¹⁰¹⁾ Theatrum europ. I., 347. — Beckovského Poselkyně II., 255. Poukazuje i ke knize verunků a k matrice křtů a úmrtí k r. 1620 ve Stráži.

Mansfeldem nebylo třeba míti tolik strachu, neboť, jakmile zvěděl, že jsou císařští na blízku, ustoupil sám zase přes Bechyň k Táboru, kdežto Marradas, nemaje s kým bojovati, uchýlil se do Budějovic. Hr. Mansfeld odešel brzy potom 19 dubna přes Počátky do Rakous již v hodnosti vojenského maršálka, která mu byla udělena, když Linh. Colona z Felsu v Rakousích padl.

Mimo nepřetržité loupení se strany vojska nedálo se v dubnu na poli válečném v již Čechách nic neobyčejného. Obvyklé nášky na krádeže klisen, dobytka hovězího a jiných věcí se ovšem ozývají stále jednou z Tábora, po druhé z Bechyně, po třetí ze Soběslavě a tak to jde bez ustání kolem do kola¹⁰²⁾ V Třeboni měli co dělati se zvýšeným počtem vojska. Menší posádky po okolí byly bezvýznamné proti Marradasovi, proto musila býti alespoň v této pevnosti shromážděna větší síla branného lidu. Tim čilejší pak byla přirozeně shánka po potravinách. Nedostatek byl ve všem, tedy i v pivě. Třeboňští ho neměli již ani z čeho vařiti. Nový panský hejtman Kar. Velvarský prosil na př. koncem března Soběslavských o prodej chmele, aby piva pro vojsko mohla se dále vařiti, ale zvláště dobře nepochodil. Sotva 100—200 strychů mu ho nabídli a to ještě s největším napětím sil. Dříve před těmito bouřlivými lety prý mívali u nich na předměstí chmele nazbyt, avšak za smutných dob válečných byli ve všem ochuzeni.¹⁰³⁾ Chmel byl brzy potom do Třeboně dopraven, ale o peníze musili se pak Soběslavští sami důrazně hlásiti. V Třeboni bylo je asi také těžko sehnati, když posádka vyžadovala tak velikého nákladu. A že velmi zhusta musili býti vojíni udržováni na dluh nebo vůbec zdarma, vidíme z dopisu zasláního z Třeboně v posledních dnech dubnových do Slaného, kde se podnes v městském archivě zachoval jeho opis.¹⁰⁴⁾ V Třeboni byl mezi oněmi pěti praporci jeden postavený z hotovosti kraje Slanského, v němž přímo z města Slaného sloužilo 20 mužů. Velitelem této setniny byl Jan Mikuláš Straka z Nedabylic, který, když mu na vojáky žádných peněz neposílali, v dopise svém různě dotíral na měšťany slanské, aby konali bedlivěji své povinnosti. Nařiká při tom současně na drahotu potřeb a proviantu v uzavřeném svém stanovišti, kde jsou vojáci nákupem odkázáni na zistné markytány, prodávající pouze za hotové. Když neměli peněz, vydírali zchudlé měšťany, trpěli nouzi a mřeli hladem. Ukázalo však se, že ve Slaném měli dobré vůle dosti, ale k zaslání peněz se nenaskytla vhodná příležitost. Hlavně cesty nebyly bezpečné pro potulné rotty vojenské, jimiž se jižní Čechy jen jen hemžily. Rovněž i tentokráte nemohli Slanští žádosti Straky z Nedabylic rychle vyhověti, ač neradi tak činili, nýbrž uběhlo několik měsíců, než přání jeho mohlo býti vyplněno. Mezi tím co vojáci žoldu nedostávali, měli občané třeboňští o dvacet strávníků více a sotva se dá mysliti, že by byli k svému přišli, když žold byl do města přinesen.

Přiblížil se květen a nastal teplejší jarní čas, příhodný k zahájení dalšího nepřátelství. Armáda česká byla téměř do posled-

¹⁰²⁾ Kn. arch. třeb., Soběslav 31. břez. 1620.

¹⁰³⁾ J. Lintner, Památ. rok 1620. Sbor. hist. kr. II., 114

¹⁰⁴⁾ Třeboň v sob. po sv. Jiří (25/4) 1620.

ního muže v Rakousích, tak že pluk. Marradas měl volné ruce. Poněvadž nechtěl drahého času v Budějovicích jen proležeti, připravil se k novým podnikům a již 1. května to vidíme opět při práci. Téhož dne přibyl se značným oddilem vojska k Soběslavi a k Bechyni a vylákal nějakou lstí tamní posádky ze bran do šírého pole, přepadl je velkou přesilou a způsobil jim citelné škody.¹⁰⁵⁾ O bitvách ovšem v tomto případě nebude možno mluvíti, ježto posádky ve jmenovaných městech byly nepatrné a i po 1. květnu ve svých stanicích prodlévaly. Po tomto náběhu obrátil se Marradas k Vodňanům a dále 18. květ. k Prachaticům, musil se však záhy utéci zase za hradby budějovické před vojskem poslaným z Prahy k ochraně tohoto stavům věrného města. Na krátký čas tedy byly zase tyto kraje zbaveny nebezpečství.

Pochodem Marradasovým trpěly velice všechny osady, jimiž a kolem nich se vojsko bralo. Chlebovem u Soběslavě táhli vojáci 10. květ. v neděli Jubilate třikrát a sebrali alespoň na rychle, co se dalo. Ze statku nebožtíka rychtáře Melichara na př. vyvedli vola, ačkoli tam Soběslavští vydržovali dva „vartýře“ a vrátili ho nazpět teprve za výplatu jedné kopy gr. Také přišlo vojsko stavovské, které v dubnu a v květnu v těchto končinách se různě posunovalo. Hotovost krajů Boleslavského, Chrudimského a Slanského stahovala se na jih, aby se spojila ve vhodnou chvíli s ostatními zástupy českých vojsk a výživa její stála neméně žalu a slz než branná moc nepřátelská. Na obojí stěžuje si Zikmund Matěj Vencelík z Vrchovišť a na Kamenici, podáváje v té příčině 5. květ. žalostivou prosbu ke generálnímu sjezdu do Prahy, ale nebylo ani pomyslení na nějaké odškodnění.¹⁰⁶⁾ Jízda stavovská, která ležela na jeho panství v Bohdalíně, překvapila 26. květ. také město Soběslav, ženouc s sebou hojnou kořist, sestávající ze stáda dobytka. Dvě krávy ukradené na statku Václ. Svitáka z Bořetína prodali hned v Soběslavi krejčímu Adamu Tančíkovi, pro něž však to byl špatný kup, an Sviták žádal krávy neústupně zpět. Krejčí se kroutil, jak to šlo, nechtěje přijíti o peníze, ale vlastní majitel ho žaloval u hejtmana Bechyňského kraje Václava st. Lapáčka ze Rzávého a na Mnichu, odkudž přišlo soběslavské radě poručení, aby krávy byly vráceny bez odkladu Svitákovi. Co byly platny všechny výmluvy, když Tančík podle zřízení zemského krav neměl vůbec kupovati! Z takového a podobného jednání a posílkování v Soběslavi ani nevycházeli. V pondělí 18. května dali Broukalovi, že vedl kaprála s lidem na Tábor, 10 gr. 2 d., tamtéž šel jiný posel Job s dopisem poslaným od hr. Thurna z Rakous k Frankovi, občan Kočka nesl psaní královské hejtmanovi do Jindř. Hradce a jakémusi hraběti. Aybon, soběslavský punčochář, šel na posítku 28. květ. s dopisem pluk. Franka do Třeboně k vojenskému hejtmanovi. Když na sklonku měsíce května se pokusil Frank po druhé o dobytí Týna n. V., poslali Soběslavští Broukala na zvědy, jak vše dopadlo, ale zpráva jeho zněla nepříznivě, ježto Frank musil zase odtáhnouti s nepořízenou do své garnisony. Tam měl zaměstnání velmi pilné s důkladnějším.

¹⁰⁵⁾ Videň. st. arch., Marradas Buquoyovi 7. květ. 1620.

¹⁰⁶⁾ Pav. Skála IV., 93.

opevněním města, jemuž bylo souzeno jako Třeboni tvořiti pevnou obrannou basí českému vojsku. Především dal navázeti hradební náspy a prosil za tím účelem Soběslavských o dodání většího počtu koleček. Poslali mu jich několik, aby ukázali dobrou vůli, ale Frank se tím nespokojil. Proto mu byl zaslán po poslu Šilhavém 3. června omluvný list, třeba že marně. Do Tábora byla podána zpráva, že jest v Soběslavi koleček dosti, a proto hned následujícího dne byla k neodvolatelnému rozkazu Frankovu další kolečka pod dohlídkou dvou mušketýrů do Tábora vypravena.

V prvních dnech červnových zkoušel Marradas opět svého štěstí a proto 3. června běžel posel Broukal do Veselí pro nejnovější zprávy a Job nesl od vojenského velitele dopis na Tábor. Následujícího dne 4. t. m. byli vypraveni zvědové k Týnu a 5. června Šilhavý a Šafránek k Budějovicům. První upadli do zajetí nepřátelského a byli odvedeni do Týna. Velitel tamní posádky je zpeněžil, neboť poslal v sobotu 13. června bubeníka „sama druhého“ do Soběslavě tuto věc oznámit a dle tehdejšího zvyku žádat výkupného. Ovšem že nebyli oslyšeni a k tomu ještě došli pohostění na obecní útraty u „zemanky“, kde projedli a propili 16 gr. 2 d. Již před tím na Hod boží svatodušní stopoval Broukal pochod císařského oddílu k Vodňanům.¹⁰⁷⁾ Marradas však musil jako před tím ustoupiti bez pořízení do Budějovic.

Vznikly však svízele nové, daleko horší. Příchodem anglického pluku Sydonova a jezdců Liechtensteinských poslaných na jih proti Marradasovi, zhoršil se podstatně stav selského lidu na Tábořsku, kde i jízda Frankova obyvatelstvo neslýchaným způsobem trýznila. Proto vypuklo selské povstání, které se bleskurychle šířilo na Bechyňsko a Prácheňsko, poněvadž tu všude byli poddaní znuzeni, že musili upadnouti novým týráním v zoufalství. Většina jich zajisté se octla tak dokonale na mizině, že mimo holý život neměli již na světě co ztratiti. Zvolili si tedy vůdce z ochuzeného zemanstva, sehnali 4 švihovky jakož i červenobílý prapor a zdržovali se větším dílem po lesích. Bezpochyby že bylo mezi nimi i mnoho poddaných švamberských.¹⁰⁸⁾ Obě strany, i císařští i stavovští, hleděli sedláky k sobě přimknouti, ale vzbouření záhy utuchlo, hlavně pro nedostatek potravin a pro svoji vlastní nespořádanost. Zájmy stavovské však se takto octly v kritickém bodě a bylo třeba rychlého zakročení vojenského, aby stavovská věc nedoznala přílišné újmy a snad i pohromy. Král Bedřich proto nařídil vrchnímu veliteli české armády kn. Krist. Anhaltovi, aby bez prodlení poslal něco vojska do Čech, načež tento vypravil ihned hr. Mansfelda na jeho dřívější působišťe do okolí budějovického.

Nežli tento sbor na určené stanoviště se dostal, cítili se na švamberském panství alespoň po hrazených městech lidé bezpečnými. Soběslavští na předměstí dávno byli by si přáli, aby jim z vrchnostenského úřadu zaplatili dodaný chmel, neboť doba byla zlá a peněz potřeba naléhavá, ale cesta nebyla jistá před nepřítelem.

¹⁰⁷⁾ O tom všem arch. soběsl. a J. Lintner, Památ. rok 1620. 115—116.

¹⁰⁸⁾ Pav. Skála IV., 183. — Sas. st. arch., Praha 21. květ. 1620. — Acta bohem. III. — Theatrum europ. I., 352.

Teprve 16. června dodali si odvahy a napsali Karlu Velvarskému a Vítovi Voštirálkovi, hejtmanu a účetnímu J. Msti páně, aby jim konečně bylo vydáno dlužných 236 k. gr. za chmel, pro něž, ježto tím časem byla již cesta bezpečná, současně poslali dva hodnověrné sousedy, slibující, že „té volnosti všelijakou líceností přátelsky odměniti neopomenou.“ Tímto způsobem konečně přišli k svým penězům.¹⁰⁹⁾ Byl však již nejvyšší čas, neboť se návratem stavovského vojska z Rakous do Čech rozproudil znova válečný rej.

Mansfeld byl všeobecně neoblíben, ale když nebylo nikoho jiného po ruce, musili král Bedřich a Anhalt kousnouti do kyseleho jablíčka a poslali tohoto dobrodruha z Rakous do Čech. Mansfeld sám cítil dobře na všech stranách nechuť proti své osobě a charakterisoval dosti případně směr, odkud nepříznivý vítr vál, vyjádřiv se, že ho „provázely a pronásledovaly nenávisť dvořanů a závist vojenských velitelů“, ale jinak nedbal spodních proudů a pustil se rychle od rakouského Eggenburku za určeným cílem k českým hranicím. Vedl s sebou pluk pěchoty a 1000 jezdců uherských, které mu od pomocného vojska Bethlenova Anhalt k ruce přidal; bylo to dohromady asi 4000 mužů. První zastavení platilo Vitorazi, ale císařský setník Miller útok jeho odrazil.¹¹⁰⁾ Snad měl Mansfeld soudíc dle počátečního směru pochodu úmysl táhnouti odtud přímo na Třeboň, avšak náhle uhnul stranou na starobylou Českou stezku. Proč tak učinil, zdá se nám vysvětlovati rapport velitele posádky světelské hr. Montecuculiho ze dne 16. června, v němž píše, že poslal plukovníka De la (Croye) se silným oddílem jízdy, aby ve směru Vitoraz – Třeboň kladl Mansfeldovi všemožný odpor.¹¹¹⁾ Stakovou překážkou Mansfeld nepočítal, ale netuše v podobném boji také žádného prospěchu, vrhl se raději na Zlatou Korunu a ke Krumlovu, šíře všude hrůzu a zděšení svojí divou rotou uherskou. Dále na sever však již netáhl, maje za prospěšné vyhnouti se prozatím Marradasovi, který naň číhal, nýbrž se pustil cestou na Třeboň, kam dorazil 18. června. Zde ho přivedla nezkrocená divokost uherských jezdců do nemitých rozpaků. Přepadli kdesi v poli oddělení německých pěšáků Schreivogelových a 36 jich na místě rozsekali. Byvše pak pro takovou ukvapenost vzati v potaz, omlouvali se, že pokládali onu četvu za oddělení nepřátelské. Byla to asi jen výmluva, neboť se jim, tak se alespoň vyprávělo, jednalo hlavně o kořist, již ono mužstvo vezlo do pevnosti. Třeboňští se jich záhy a rádi zbavili, když Mansfeld zaměřil přes Soběslav k Táboru za doplněním svého sboru pluky Sydonovým, hr. Styruma, kníž. saskovýmarského, jakož i části zemské hotovosti.¹¹²⁾ Tím Mansfeld rozmnožil své řady na 10.000 ozbrojenců a překazil tak nájezdy Marradasovy. Smělých plánů svých však, jež byl proti nepříteli pojal, provésti nemohl, ježto se mu nedostávalo peněz na vyplacení žoldu, takže z této příčiny svého vojska neovládal, jak bylo zapotřebí. Po některém čase počala se vojska česká stahovati do území mezi Veselím a Jindř. Hradcem a tam odešel se svými zástupy přes Bechyň na počátku července i Mans-

¹⁰⁹⁾ Kníž. arch. třeb.

¹¹⁰⁾ Arch. novohrad. Miller Buquoyovi z Vitoraze 18. června 1620.

¹¹¹⁾ Tamtéž. Světlá 16. června 1620.

¹¹²⁾ Sas. st. arch., Praha 1r—22. a 20. července.

feld. Za ním soustředily se i ostatní pluky do Čech nově přišlé jako na př. pěchota vévody saskovymarského, jež k velkému zármutku měšťanstva navštívila na svém pochodu Soběslav. Příchod nevitáných hostů byl tu předem ohlášen přípisem zaslaným z Pacova 29. července od král. komisařů Jindř. z Pantzig¹¹³⁾ (?) a Eraz. Hirschpergera z Königsheimu,¹¹⁴⁾ kteří resolutně žádali městské rady, aby vše potřebné připravila pro 1200 mušketýrů a 200 jízdných i tažných koní. Měli se zásobiti spíží a krmivem buď po domácku buď pomocí zásobovacího nějakého sboru a pečlivě měli obstarati zvláště dobré noclehy. Po chuti to asi nebylo nikomu, protože z takových výdajů měšťané ani nevycházeli. Tak ještě krátce před tím měli Soběslavští několik neděl na krku nějaké mansfeldské jezdce a bylo jich, jak se zdá, velmi mnoho, jestliže i chudíčký krejčí Mikuláš Smicheus Kutnohorský živil 4 z nich i s koni a musil žádati u obce, aby směl svařiti pro ně bílou várku piva. Anidarebů tou dobou v Soběslavi nescházelo! Jednoho takového Pavla Bezzemka měli v rukách třeboňští úředníci Jití Vrš, Karel Velvarský a Vit Voštirálek, ale chlapisku se ve vězení patrně nelíbilo, neboť zatoužil horoucně po zlaté svobodě. Proto poslal úpěnlivou supplicaci rodnému městu, aby ho z těžkého postavení vysvobodili, a nebyl oslyšen. Panští úředníci se takové smělosti Bezzemkově náramně divili a důkladně vysvětlili Soběslavským, jakého že ptáčka mají v kleci. Zaslalí jim ve čtvrtek na den navštívení sv. Alžběty¹¹⁴⁾ konduitu svého zajatce, která vrhá na mravní jeho povahu velmi špatné světlo. S druhým pomocníkem oloupil švamberského ovčáka, prsty do ručníčního kohoutku mu „šroufoval“ a louči ho páčil, až na něm něco peněz vymučl. Co však bylo nejhorší „i nad praporem zradil“ a zbaběle od vojska utekl. Z těchto příčin ho nechtěli v Třeboni ze žaláře pustiti, ale na konec si dali přece říci a poslali ho do Soběslavě na zápis, že se z města nevzdálí a nepříteli se nedá polřebovati. Podivno jen, že v Soběslavi o takové kvítko stáli!

Jiná záležitost k projednání se jim naskytla, když nějakí vojáci začátkem srpna odehnali sedlákům vlastibořským, městským poddaným, dobytek a v Týně n. V. ho prodali. K dotazu rady soběslavské v této věci odpověděli Týnští 12. srpna¹¹⁵⁾ jen tolik, že kaprál jejich posádky od regimentu Jana z Věstý prodal místnímu sousedu Jak. Flekmasovi nějakého koně a druhý dobytek, jenž byl do Týna přihnán od jakýchsi jezdců, sebrali a prodali prý zámeční vojáci. Vlastibořští sedláci prý by si jej mohli zpět vykoupiti. Podobnou tahačku vyvolal městské radě Jindř. Ovčíčka udáním žida Josefa z Jistebnice, jakoby byl koupil jeho koně od vojínů a nejinak se dalo, když sami Soběslavští zavřely do šatlavy tři sedláky poddané zelečské, pobravše jim dobytek také snad neprávem nabytý. V této záležitosti však musili urychleně povolit k nařízení generálního proviantmistra Jana Káby z Rybňan a na Dvorcích.

Nemalé nesnáze a spory vznikaly o novou minci, kterou vojáci chtěli platiti. Nikdo jí neznal a proto jí nechtěli lidé bráti. Soběslavští se ptali v Táboře, v jaké asi ceně ony peníze jsou a zvěděli, že je berou po 15 krejc., avšak s tím dodatkem, že ani

¹¹³⁾ Arch. soběsl. — ¹¹⁴⁾ Arch. soběsl. — ¹¹⁵⁾ Tamtéž.

v té hodnotě jich mnozí nechtěli přijímati. Zapovězeny však prý nejsou.¹¹⁶⁾

Ani v Třeboni nevycházeli ze starostí a potíží spojených se stálou posádkou, ale velmi často se jim ještě přitížilo, když se tudy braly větší oddíly vojenské z Rakous. Na konci června na př. se zastavilo v Třeboni na nějaký čas 8 kornet kavalérie;¹¹⁷⁾ jak tu byly živý, suď Bůh! Jisto jest, že odjely velmi záhy. Chut u ryby take vojákům nepřešla, takže městská rada musila na př. zaplatiti podrybním 20 gr. za to, že sebrali alespoň plod na rybnících Koutech, které vojáci na rychlo slovíli. Rovněž stálo peníze nepřetržité pozorování nepřítele po okolí, ježto brzy ten brzy onen soused byli vysíláni na „kundšoft“ majíce cestu zaplacenu. Stalo se i to, že sousedé byli na takových vycházkách od nepřítele ubiti, načež se obec pokládala za povinnu vystrojiti jim na své útraty pohřeb. Na mrtvé sousedy Achaciuse a Lancmanna v tomto případě vynaložili 4 k. 45 gr. 3 d. Všeobecné rozhořčení vzbudil v Třeboni málo hrdinný kousek císařských vojáků, když svlékli do naha tři osoby a poslali je do města. Treboňští vykonali nad nimi skutek milosrdenství, davše jim 15 gr. na oblečení. Odměny nelenili vyplatiti ani vojákům Schreivogelovým, když nepříteli odebrali obecní dobytek, který chtěl k Budějovicům odehnati.

Slanským vojákům se v druhé polovině července částečně ulevilo, když jim po tolika měsíčním čekání byly konečně peníze vyplaceny. Pav. Rauchovanský, soused slanský, se setkal v Praze s kapitánem jejich Mikulášem Strakou z Nedabylic a na vlastní uši slyšel od něho, jak zle se jim bez peněz v Třeboni vede. Přišed tedy domů, vložil důtklivě městské radě na srdce, aby žold vojákům co nejdříve poslala, že jim ho odvede sám Mikuláš Straka, jenž se k tomu dobrovolně nabídl. Tím byla dána Slanským alespoň záruka, že peníze se nedostanou do nepovolných rukou. Posláno bylo tedy co nejspěšněji za tím účelem do Prahy 300 k. gr., jež pak byly v Třeboni 20 slanským vojákům odvedeny.¹¹⁸⁾ Za normálních poměrů bylo 5 kop pro jednoho vojáka hezký peníz, ale když se žilo celou řadu neděl na úvěr a k tomu draho, rozprchly se peníze jako prach ve vzduchu, takže bylo v kapse zase čisto. Na tuto okolnost upozornil Slanské setník Mik. Straka v dopise zaslaném jim 17. srpna¹¹⁹⁾, avšak přidává k tomu ještě i zprávu, že někteří vojáci musili obdrženým žoldem se vykoupiti ze zajetí, takže mnohým z nich zbylo buď málo, buď docela nic, ano někteří svých dluhů prý ani nestačili zaplatiti. Proto žádá Straka snažně, aby Slanští zaslali svým lidem ihned další mzdu, konče své vývody slovy: „Manželka Bartol. Šedivého soldata domů se vypravuje; on jest mne požádal, abych se za něj přimluvil, aby manželce jeho doma v městě Slaném za jeden měsíc dáno bylo. Na ději mám, že to páni na přimluvu mou učiní.“

Průběhem srpna se přiblížil k již. Čechám vév. bavorský Maxilian s vojskem ligistickým a po krátké poradě 23. t. m. v Chllově přešel do Kaplice, načež zahrnul k Benešovu, k Stropnici a

¹¹⁶⁾ Arch. soběsl. — ¹¹⁷⁾ Arch. novohr., Montecuculi Buquoyovi ze Světlé 2. července 1620.

¹¹⁸⁾ Arch. slan., notulář fol. 135. — ¹¹⁹⁾ Tamtéž (orig.).

vrátil se do Rakous ke Světlé. V září zanechav takového manévrování se hnul ve spolku s Buquoyem opět k sev. a 20. t. m. překročil české hranice. První nocleh jejich byl u Nov. Hradů a 22. září stáli již u Budějovic, uvítání byvše Marradasem. Zde se zdrželi dva dny, aby se pak vydali na další pochod. Popleněnými krajinami k Táboru nemohli, ježto by tam nebyli mohli své armády uživit. pročez se dali směrem k Voňňanům, Prachaticům a k Písku. Marradas zůstal na dále ve své stanici.¹²⁰⁾ Pav. Skála vypravuje, že krátkého pobytu svého u Budějovic použili císařští vojevůdcové k výpadu na Třeboň. Avšak oddíl vojska, který vykonáním této úlohy byl pověřen, potkal se u hradeb třeboňských s tuhým odporem. Bylo naň totiž tak ostře s hradeb střeleno, že musil ustoupiti, aby nedoznal příliš veliké škody a nebyl snad mimo to napaden i vojskem ležícím u Veselí.¹²¹⁾

V českém vojiště nastalo příchodem císařské armády rozechvění a časté posunování s místa a na místo, především ovšem územím blízkým Třeboni a Soběslavi. Mansfeld by byl nejraději provedl svou myšlenku, s níž se světil králi Bedřichovi již 1. srpna, aby totiž jeho vojsko bylo rozloženo po několika pevných městech, z nichž by se takto staly oporné body pro budoucí akci kn. Anhaltsa. K tomu účelu se mu zamlouvaly Praha, Písek, Plzeň, Tábor a též Třeboň, do níž navrhoval za velitele Jana Sydona z Korgnonoku, chtěje mu pro výzvědnou službu přidělit 100 koní. Sbor jeho čítal tehdy asi 6000—7000 mužů, skládaje se z pluku jeho vlastního, ze skotského pluku Grayova, anglického Sydonova, ze dvou regimentů německých vév. saskovymarského, z hollandského regimentu Frankova a z několika set uherské jízdy.¹²²⁾ Brzy potom vidíme, že něco z tohoto plánu bylo provedeno, něco nikoli. Mansfeld sám po všelijakých manévrech provedených ve spojení s Thurnem byl určen k obsazení Plzně, kam se odebral, zůstaviv podplukovníka Franka v Táboře a Jana Sydona jako vrchního velitele s několika setninami v Třeboni. Nový velitel pevnosti přijel sem z Jindř. Hradce v průvodu 50 vojáků Hübnerových, aby se mu cestou nic zlého nepříhodilo: řád průvodců těch zaplatila obec v sumě 2 k. 47 gr. 1 d. Za Sydonem přišla jeho osobní setnina lidu anglického. Výměnou za nově přibylé byly odeslány z pevnosti některé oddíly mužstva dřívějšího; povozník Marko odvezl při tom za výplatu 3 k. 25 gr. 5 d. Schreivogelovy korporaly a setníka Svěndu, který však se zase vrátil. O něco později doprovázeli třeboňští vojáci do Jindř. Hradce nějaké pány, patrně vojenské, a dostali za to 25 gr. 5 d., ale odtáhl se svou kompagnii pak i dosavadní velitel pevnosti kapitán Schreivogel a za to, že upustil od několika povozů sousedských, dáno mu na ruku hotově 4 k. 5 gr. 1 d. Kam se odebral, nevíme; snad následoval svého dobrodružného pána hr. Mansfelda k Plzni. Na zimu r. 1620 přibyl do Třeboně také setník Jan Jakub Dumbara.

¹²⁰⁾ Sas. st. arch., Praha 8. října 1620.

¹²¹⁾ Pav. Skála IV., 315. J. Belli Laurea austr. 364. Pav. Stránský, Republ. Boj. 27. Očitý svědek tažení Maxmilianova do Čech ve svém spisku „Des Herzogs in Bayern Feldzug von München aus wider dahin“ o této diversii se nezmiňuje.

¹²²⁾ Pavel Skála IV., 311. Acta Mansfeldiaca 67.

Česká armáda se srazila k rozkazu kn. Anhalta u Tábora na den sv. Václava 28. září a stopovala generály císařské až k osudné bitvě na Bílé Hoře. Strastiplné následky této katastrofy ohlásily se nelítostně i v Treboni jako v dosavadním středisku síly a moci rodu švamberského, jemuž znamenají vůbec hluboký pád. Jakoby určením osudu, když nejvíce se vypíal, klesl nejnižší. Pan Petr ze Švamberka zemřel již o několik neděl dříve. Pavel Skála¹²³⁾ cituje k 18. března 1621 mandát kn. Karla z Liechtensteina ve příčině kterýchsi osob za války české se světa sešlých a vsouvá do něho zprávu o této smutné příhodě slovy „který v l. 1620 na jaře při obnově úřadu konselského v Menším městě Pražském nenadále šlakem poražen a vnesen jsa do domu Jana Kechle z Hollenštejnu podle samého rathouzu malostranského ležícího, tam v dolejší světnici veden a v rukou manželky své a jiných vzácných lidí obojího pohlaví po malé chvíli zemřel“. Místo, kde pan Petr vydechl svoji slechetnou duši, známe. Jest to nynější dům na náměstí Radecského, při němž jediném se zachovalo až na naše časy starožitné podloubí a který sluje „u Splavinů“, správně však „u Slavínů“. Vedle něho na rohu bývala radnice Menšího města Pražského. S určením dne úmrtí páně Petrova vznikly potíže. Podivné jest, že toho nevěděl určitě V. B. Mecer, jakkoli byl dospělý, když tato událost se přihodila. Že by byla zůstala Treboni déle utajena, nedá se mysliti. Ovšem náhlá smrt páně Petrova spadá právě do dnů, kdy vojska císařská vtrhla do Čech, položila se u Budějovic a na Třeboň učinila útok. Tím způsobem se mohlo státi, že dotyčná zpráva došla do Treboně asi hodně pozdě a odtud vzniklo jakési popletení, které jest u Mecera tím pochopitelnější, protože spisoval své Paměti dávno po uplynutí lčených období. Pravdy v této příčině jsme se dodělali porovnáním několika záznamů. Skála praví, že zemřel pan Petr v den, kdy byl obnoven konselský úřad na Menším městě Pražském, což se stalo „ve čtvrtek po památce sv. Matouše, evangelisty Páně, jinak 24. dne měsíce septembris“. ¹²⁴⁾

Dni tomu nasvědčuje také zpráva pražského arcibiskupa Jana Lohelia, již podal v dopise ze dne 17. října opatu Baltazarovi do štyrského Neubergu, zmiňuje se o smrti Petra ze Švamberka, jako by se byla stala asi před třemi nedělemi. ¹²⁵⁾ Mimo něj zapsal ještě v blízké době touž událost Václav Kolidius z Doubravičan, ¹²⁶⁾ když r. 1625 prodléval za úředním jednáním v Treboni. Záznam jeho se vztahuje k podzimu t. r. Zcela určitě se tedy rozzehnal pan Petr se světem v září a protože úřad malostranský byl obnoven 24 t. m., musíme nutně tento den pokládati za rozhodující, kdežto jiná data, ať již jsou kdekoli uvedena, dlužno pokládati za nesprávná. ¹²⁷⁾

Vdova švamberská Anna Maxmiliána roz. z Opperstorfu opustila Prahu a vůbec Čechy zároveň s Bedřichem Falckým, s jehož rodinou ona i zvěčnělý její manžel žili v důvěrném přátelství. Však se ujal Zimní král i třeboňského panství k rukám osiřelé rodiny Petrovy. V cizině však jim byl uchystán všem hrob.

¹²³⁾ V., 51. — ¹²⁴⁾ Arch. kr. hl. m. Prahy, rk. č. 1483 fol. 216.

¹²⁵⁾ Arcib. praž. arch., Emanata 1616–1632, f. 319. conc.

¹²⁶⁾ Král. účet. rada čes. komor. účtárny.

¹²⁷⁾ Pav. Skála V., 51. „na jaře“ a V. B. Mecer, Paměti „in ianuario“, odtud se prýstily omyly ostatní.

Když bylo české povstání povaleno, poznal snad Mansfeld v Plzni nesmyslnost svých dřívějších rad stran obsazení určitých pevnějších bodů posádkami, aby hlavní armádě skýtaly oporu. Kdyby 7000 jeho válečného lidu v Čechách rozptýleného bylo se účastnilo bitvy bělohorské, mohlo se mnohem lépe uplatnit nežli takto. Co nyní s nimi, když byla katastrofa dovršena? I kdyby se byly tyto oddíly, nevím jak dlouho ve svých pozicích držely, nemohly se dodělati žádného vážného úspěchu. Rozhodly však se přece jen k boji dilem, aby nějak došly zadržného žoldu, dilem aby mohly se ctí složit zbraň. Mansfeldovi běželo asi v první řadě o náhradu hmotnou, ale přece napomínal Franka v Táboře k vytrvalému odporu a ovšem i velitele v Třeboni a v Jindř. Hradci, aby „snažně se postarali, zda-li by s pomocí boží dotčené pevnosti před mocí vojenskou lidu císařského zdrželi a králi i pánu svému, ač na ten čas z král. Českého vypuzenému, k dobrému budoucímu v celosti dochovati mohli“.¹²⁸⁾ Tak citově však Arnošt Mansfeld založen nebyl a jestliže krátce před tím již projevil zrádné snahy, pomýšlel nyní ještě více na to, aby onu moc, která mu ještě v rukách zbyla, nepříteli výhodně prodal. Tak se mluvilo tehdy v Čechách veřejně.¹²⁹⁾ Za takových okolností setrvaly v odporu proti císaři se svými posádkami ještě Plzeň, Cheb, Loket, Karlův Týn, Zvíkov, Vorlík, Tábor, Jindř. Hradec a Třeboň. První ze jmenovaných právě míst se vzdal 23. list. Karlův Týn, o několik dní později učinil totéž za tříměsíční žold setník Krist. Hübner v Jindř. Hradci¹³⁰⁾ a na počátku r. 1621 padla císařským do rukou Plzeň s celým územím záp. Čech. V Táboře se držel nad obyčej statečně pluk. Frank až do 18. list. 1621, načež posádka po vyplacení dvouměsíčního žoldu od obce opustila své stanoviště. V odboji trvalém zůstalo na dále vojsko v Třeboni, na Zvíkově a Vorlíku.

IV.

Obležení Třeboně.

Pevnost třeboňská, jak jsme již pravili, stála pod velením podpluk. Jana Sydoná z Korgnonoku, majíc k obraně své anglickou setninu samého velitele, dále setniny kapitánů Jak. Dumbara a Švendy, jakož i praporec slanské hotovosti s Janem Mikul. Strakou z Nedabylic v čele. Trvalá posádka byla tu již od září r. 1619, ale teprve ode dne 21. září 1620 byla skutečně od Maradase obléhána,¹³¹⁾ nikoli však v ten způsob, že by vojsko císařské bylo před hradbami třeboňskými leželo, nýbrž tak, že přístup k městu se všech stran byl co možná zamezen. V nejbližším okolí mimo spáleniště nebylo lidského obydlí a od dalších krajín byla pevnost oddělena založenými pasy, vojenskými hlídkami a i stálými posádkami v Lomnici, Veselí, v Soběslavi atd. Za takového stavu věcí musil nastati obrat i ve velení a správě pevnosti samé v čemž podpluk. Sydon alespoň s počátku neklamal. Pychu vojenského sice nebyl prost jako jeho předchůdcové, ale počínal

¹²⁸⁾ Pav. Skála V., 1. — ¹²⁹⁾ Pav. Skála V., 1. — ¹³⁰⁾ Tamtéž IV. 422.

¹³¹⁾ Měst. arch. třeb., Lib. memor. fol. 3.

si přece jen s určitou rozvahou a zavedl zvláště ve svěřených sobě oddílech vojenských přísný pořádek. Ostražitost jeho oproti podnikům Marradasovým byla příkladná. Jakmile přejal vrchní velení v Treboni, byla konána vojenská služba ihned s patřičnou přesností, ježto nebylo se strany nepřítele žádné bezpečnosti, kdy útok učiní. Za branou Hradeckou na dlouhém mostě byly kladeny nové mostníce za 1 k. 45 gr. obecních peněz. Za lázni byla udělána dřevěná budka za 44 gr., aby tu voják na stráž stojící nebyl vydán vši psotě povětrnosti. Podobně na počátku dlouhého mostu dala obec spraviti za 2 k. 18 gr. „jistýbku“ pro vojáky službu v bráně konající. V noci mimo takovéto stráže pevné obcházely vojenské hlídky kolem městské zdi, dozírajíce na vojáky ve službě a majíce bedlivý pozor po krajině v nejbližším okolí. I na takovéto „runty“ bylo třeba platiti a sice na svíčky, jichž se při pilném ponocování spálilo veliké množství. Během necelých tří měsíců jich vojáci spotřebovali neméně nežli za 12 k. 19 gr. 1 d., ovšem že nad svými divnými počty kontroly nesnesli. Měšťané musili platiti, až se ohýbali, na všechny potřeby a občas byli ještě okolnostmi nuceni uctívali pány komandanty. Do této rubriky jest dlužno započísti r. 1620 předvánoční položku ve výši 5 k. 38 gr. 5¹/₂ d. jako vydání, když „nejvyššímu lejtnantovi a kapitánovi Dumbarovi nesenó v počtu vína.“ K pití však patří zákusek, pročež dvorní měšťané přinesli zmíněným pánům v počtu také skopce za 1 k. 18 gr., 2 kuřata za 17 gr. a 2 tučné husy za 36 gr. Městský účet se končí 20. pros. těmito položkami a jest zřejmé, že jimi měla býti zaopatřena kuchyně důstojníků na svátky.

Co takto v Treboni byli stále na nepřítele připraveni, měli císařští již Lomnici, Veselí, Soběslav a jiná místa po kraji ve své moci, dávajíce všude prováděti protireformaci. Veliká jejich moc vojenská jim všude pojišťovala proti nechráněným městům úspěch. Práce šla dosti rychle ku předu, tak že oddíly císařského vojska po různu rozložené se mohly věnovati sobě samým a používaly také plnými doušky této volnosti. Běda však místům, kde se položily táborem! Mezi zle postiženými byli i Soběslavští.

Týden po bitvě bělohorské, 15. list., psali u vědomí své malomocnosti do Budějovic gubernátoru a nejvyššímu hejtmanu Zdeňkovi Lvovi Libštejnskému z Kolovrat prosebný list o přímluvu s tklivým připomenutím lásky, již otec jeho kdysi k Soběslavi lnul. Dopis jejich uvádí jednotlivé žádosti v pořadí, v jakém duše jejich o své statky podle jich ceny se obávala. Nežádali „nic jinšího, toliko jako jím, předně při náboženství našem evangelickém, životech našich s manželkami a dítkami, též statečcích chudých, privilegiích a svobodách, aby bez překážky zachováni byli.“¹³²⁾ Čtvrtého dne po té, 18. list., přitrhli císařští před městské brány a celou hodinu čekali, až budou do města vpustěni. Když se tak stalo, zdrželi se uvnitř pouze 3 hod., načež obsadivše v městě důležitější objekty, vypravili se k sev. Následujícího dne se zase vrátili po zabrání města Bechyně a dali těžce, hořce pocítiti měšťanům svoje nadprávi. V pátek před sv. Kateřinou, tedy 20. list.,

¹³²⁾ Soběsl. kopiár k r. 1620.

musila celá obec z rozkazu Marradasova přísahati, že chce věrně poslušna býti a co by ke cti a chvále boží a J. Msti císařské nejlibeznější bylo, poddaně plniti. V příkrém kontrastu k takovému-to, byť i vynucenému projevu bylo to, že vojáci bez ostychu pustili uzdu své zvůli a surovosti. Když vyslali císařští do Tábora posla s vyzváním, aby se vzdal, chtěli prý ho tam oknem vyhoditi. Mínění důstojníka, který o tom podává přímo ze Soběslavě do Prahy zprávu, bylo, že proto nepřijali podávané mu ruky, ježto prý se asi dověděli, jak zle císařská chasa hospodařila právě v Soběslavi, čemuž se chtěli vyhnouti. Zcela opačně se zachovali měšťané jindřichohradečtí, kteří vyslali důvěrníky své — ovšem že bez vědomí velitele Krist. Hübnera — k Marradasovi do Soběslavě se zprávou, že mu chtějí město bez průtahu vydati. Pokynu tohoto Marradas milerád uposlechl, Soběslav opustil a dne 22. list. ležel již na předměstí jindřichohradeckém. Brzy potom se zmocnil, jak bylo již připomenuto, i města samého. Osud všech míst v již. Čechách zůstal tedy v celku týž, jen vojsko se vyměnilo, avšak Třeboňští byli od té doby se všech stran obklopeni císařskými posádkami.¹³³⁾

Poslední zprávy r. 1620 k Treboni se vztahující, pocházejí od Bedřicha Falckého a jsou poslány ze slezské Vratislavě, kam se byl Zimní král z Čech uchýlil. Jsou vůbec z posledních jeho dopisů do Čech adresovaných, a proto alespoň první slovně uvádíme: „Slovutní a opatrní věrní naši milí! Ponížené k nám ohlášení Vaše milostivě přijímati a zámek s městem a celým panstvím Třeboňským v příčině hospodářství z mocnosti naší královské, poněvadž na ten čas žádné jiné vrchnosti, která by se vás a panství ujímala, nemáte, k správě vám poroučeti ráčíme, a tím vším způsobem, jakož jest vám to předešle od někdy urozeného Petra z Švamberka, rady, komorníka našeho a nejvyššího sudího království Českého, pána vašeho, svěřeno bylo; jsouc k vám té milostivé naděje, že k nám neméně jako před tím k dotčenému pánu svému ve všem věrnost zachováte, též panství, tak jak to v nejlepším našem býti uznáte, spravovati budete, a lidem poddaným v městě i vesnicích k témuž panství náležejícím vůli naši královskou, aby vás ve všem poslušni byli, nařízeními našimi se řídili a spravovali, v známost uvedete; nicméně skrze psaní o všech věcech potřebných co nejčastěji nám psáti nepomíjejte. Při čemž k nejvyššímu leytnantovi Sydonovi s dostatkem o tom, aby vám v správu vaši ničímž nesahal, poroučíme, a hejtmana Straku s lidem jeho k stálosti napomínáme, nepochybující, že vy s nimi také v dobrém srozumění zůstávati a dotčeného hejtmana zatím z důchodů něco penězi fedrovati budete, nebo i my nadepsanému hejtmanu jistou summu peněz k spokojení soldatův jeho nepředleně odvézti naříditi ráčíme, souce na tom, jak celé království České, tak i svrchu připomenutý zámek a pevnost třeboňskou s pomocí svrchu psaného P. a c. M. krále uherského i jiných potentátův, přátel a příbuzných našich, též stavův všech zemí našich královských podle nejvyšší možnosti naší před další

¹³³⁾ Sas. st. arch., Praha 14. pros. 1620. Mistodrž. arch. praž., Marradas Liechtensteinovi 5. břez. 1621.

moci nepřátelskou retovati, chrániti a zastávati. Na tom jistou vůli naši milostivou královskou naplníte.“¹³⁴⁾

Druhý dopis Bedřichův z Vratislavě došel do Třeboně týž poslem vrchnostenským úředníkům. Listem tím podává se zpráva, že se král ujímá panství třeboňského a ustanovuje tytéž úředníky, kteří dotud byli, za jeho správce. Aby tudíž v této příčině nebylo žádné pochybnosti, svolána byla městská rada v úterý po Mladátkách za purkmistra Václava Hulínského, by se vysvětlilo, kdo za pána zůstává a ke komu se mají v času příhodném na místě J. M. královské pod ochranu ucházeti.“¹³⁵⁾ Marné psaní, plané úvahy! Bedřich sám ve svou moc nevěřil a směšné bylo, jestliže někomu nabízel ochranu. Třeboňští byli prozatím pod záštitou mušket a halaparten a později se musili podrobiti šťastnému vítězi.

Po laciné útěše Bedřichově, od níž patrně nikdo praktického výsledku neočekával, rozešli se zástupcové obce třeboňské z rady, hledíce do budoucna okem asi náramně zasmušilým. Nastával rok 1621 a v něm plno těžkého strádání. Nepřítel prodlévaje na volném území, mohl klidně vyčkávati příhodné chvíle, kdežto obleženým s průtahem boje se množily nesnáze a strasti. Pro Třeboňské by bylo bývalo lépe, kdyby celá záležitost se byla ihned rozuzlila a pevnost byla vydána v ruce vojska císařského. K tomu však mělo dojíti teprve až po dlouhé době a mnohém utrpení.

První zmínku listinnou o Třeboni z r. 1621 nacházíme k 10. lednu.¹³⁶⁾ Jezdce Marradasovy, již byli vysláni s penězi do Jihlavy, stihla tehdy nehoda, ježto byli přepadeni od třeboňského podjezdu spižovního a doznali značných ztrát. Padl při tom jakýsi důstojník a tři jezdci; mnoho bylo též raněných.

Hned počátkem února 1621 objevilo se před hradbami třeboňskými 5 praporců pěchoty a 2 kornety jízdy, vše z vojska bavorského, ležícího v Rakousích, aby se pokusily ztéci městské hradby. Tak malé množství nepřátel však nemohlo nic podstatného vykonati a proto zase brzy okolí města opustili, učinivše, kde mohli, škody. Mezi jiným zapálili tehdy panský mlýn, tak že pak obec se musila smlouvati s úředníky na zámku o mletí pšeničných sladů na bílá piva na mlýně samotížném, dokud by jiný mlýn k obci postaven nebyl.¹³⁷⁾ Poplatku měli od semletí jednoho sladu (20 strychů) dávatí proti dřívějším čtyřem kopám pouze kopy dvě, ale těm, kteří takový mlýn táhnou, mělo se dáti od každého sladu po dvou kopách a při mletí sladu trunk piva bílého, mlynáři pak na pivo po 8 groších míš. — Mimořádné tyto výlohy netrvaly příliš dlouho, protože již 28. ún. projednali purkmistr a rada městská dílo na dva mlýny samotížné. To vše se obětovalo na vojáky, kteří však se za to velmi špatně odvděčovali, jak nás o tom poučuje Pamětní kniha třeboňská.¹³⁸⁾ Písař Fučík se rozepsal o tom asi v tento smysl: Léta Páně 1621 v neděli po sv. Dorotě za purkmistra p. Jiříka Fronka byli pan purkmistr a páni obesláni k panu Janu Sydonovi, nejvyššímu lejtнан-

¹³⁴⁾ Třeb. Lib. memor. fol. 3. — ¹³⁵⁾ Třeb. Lib. memor. fol. 3.

¹³⁶⁾ Arch. novohr., Marradas Buquoyovi ze Soběslavě 10. led. 1621.

¹³⁷⁾ Třeb. Lib. memor. fol. 4. — ¹³⁸⁾ Fol. 3.

tovi nad třemi praporci hejtmána Švendy, hejtmána Jak. Dumbara a p. lejtanta J. Msti kr. verbovaných a v pevnosti treboňské zůstávajících z příčiny této, aby na jejich tři praporce lidu od obce 7000 zl. neprodleně shledali. V tom se páni opřeli a snažně za to žádali, že ta chudá obec s to býti nemůže vidouc, že prve v zkázu sousedi a jiné případnosti a živnosti jejich přišly. Nemohouc taková žádost jejich nic postačovati, hned s touto pohrůžkou v přítomnosti hejt. Dumbara, hejtmána, podplukovníka i feldbable praporce nejvyššího, od nejvyššího učiněna jest byla: jestliže v půl druhé hodině na konec 4000 zl. neopatříme (jsouc vojáci pozdvižení), že se do domů tři položí, zplundrují, zdrancují a tu noc město ohněm zničí. I nechtíc páni takového na sousedy neštěstí dopustiti, museli to do rána opatřiti a takovou summu odvésti. Nicméně k tomu mouky sme obecní všichni do 180 strychů na lid jeho i krajský dali; více i dobytky hovězí po sousedech popsatí a i zabíti pro soldaty dali; nicméně i sousedi dle možnosti mouky jeden každý skládati musili a hlad trpěti musili, nebožť sousedé. Bochník chleba ne hrubý v pevnosti byl za 12 kr., žejdlík páleného za 45 kr., piva pinta za 3 kr., obilí žádného, které by se koupiti mohlo, dostati se. odnikud nevezouc, nemohlo. A tak trvalo, jak pustež nepřítel zalehl, v outerý po sv. Matouši 22. září léta 1620.

(Dokončení.)

Třetí díl rukopisného sborníku Evermonda Jiřího Košetického.

Podává Dr. ANT. PODLAHA.

(Pokračování.)

98. [Str. 482b—490b.]

Komedie o svaté panně Dorotě.

Prologus. V. M. Šlechetné Paní,
vinšujem vám štěstí, zdraví,
prosím neračte mít za zlý,
že sme my sem nyní vešli,
chtěli jsme něco činiti,
akci kratičkou strojili,
o svaté panně Dorotě,
ač krátce i také sprostně.
Památka, která se stala,
že Maxentia přemohla,
než by Krista opustila,
raději smrt podstoupila
spolu se svými sestrami,
též i s jinými mnohými.
To pak všecko jak se dalo,
račte mlčet trochu málo.
Ráčíte všechno viděti
i také nyní slyšeti.

K r á l : Slyšte moji služebníci,
nejmilejší komorníci,
co vám teď nyní oznámím,
v krátkosti sloviců vyprávím.
Jest Dorota ušlechtilá
v mravích a velmi spanilá,

jížto ve všem světě rovné
není tak krásné podobné.
Z rodu králův jest zrozena,
kterážto má být má žena.
Než, že se však Kristu klaní
a naše pak bohy haní.
Pročež mi pro ni dojděte,
přede mne ji hned postavte.

Služebník I. Hned, pane, tvé poručení
vykonáme bez prodlení,
zdaliž není tvá velebnost
větší, nežli její ta ctnost?

Tu jdou dva pro ni. Služebník I. praví: Slyš, Doroto, panenko ctná,
jenžs tak velmi ušlechtilá,
máš k Maxentziovi jíti,
před něj se hned postaviti.

Dorota. Dobře, tak chci učiniti
a s vámi před něho jíti.
Však nejprv musím věděti,
co já mám před ním dělati.

Služebník 2. Tak hádám, že tě chce vzíti
a za manželku pojíti.

Dorota. Bože! nechť on nemyslí toho,
bych měla být ženou jeho.
Já se nemíním vdávati,
než Kristu Pánu sloužiti.
Však přece před něho půjdu,
jdi napřed, já za tebou jdu.

(Tu jdou, a počká nedaleko, až ji služebník opoví.)
Posečkej málo, Doroto,
Opovím tě králi, věz to.

Služebník 2. jde ke králi, učiniv poklonu, rce:
Již jsme tvůj rozkaz splnili
a Dorotu sem přivedli,
tam vně v síni očekává
a velmi tvrdě odmlouvá.

Král. S poklonou a s uctivostí
i se vši velikou ctností
tak jak sluší na královnu,
vedle mne posaďte ji tu.

Služebník 1. jde pro ni. Doroto, máš hned k králi jíti,
vedle něj se posaditi.

Dorota. Není mně třeba seděti,
můž', co chce, volně mluvit.
(Jde před něj a rce:) Jaká potřeba, že jsi mne
kázal postavit před sebe?

Král. Slyš a pozoruj, Doroto,
zavolal jsem tebe proto,
poněvadž jsi tak spanilá
a z králův slavných zrodilá,
tvou krásu velmi zvyšují,
spanilost, mravy schvaluji.
• A protož jsi toho hodna,
byť slavně byla zvýšena,
chceš-li tehdy opustiti
svého Krista, jej zapřítí,
chci tě slavně povýšiti

a za královnu pojiti.
Však prv se musíš klaněti
naším bohům a je ctíti.
Pakli toho neučiniš,
pod meč hlavu dáti musíš.

Dorota. Ó zlý, nevěrný pohane!
krvavý lotře, tyrane,
oč ty nyní usiluješ,
toho v pravdě nedovedeš.
Neminimť já se vdáti,
svého Krista opustiti.
O tvé království nestojím,
aniž se tebe nebojím.
Kristus jestiž ženich můj sám,
k němuž já se vždy přiznávám.

(Tu král nastavice ucha hněvivý. A ďábel mu do něho měchem fouká
a se směje a ona přece říká:)
Jemuť sloužím dnem i nocí
se vši snažností a mocí,
byť mne, jak praviš, dal stíti,
chciť v své stálosti zůstatí.
A bys mne trápil ještě víc,
nebojím se tvé zlosti nic.
Tobě v ničemž nepovolím,
radši smrt podstoupit volím.

Král rozhněvaný popadnouc se za kord řekne a strčí s ní:
I nechci ji slyšet více.
dejte ji tam katům v ruce,
ať ji hned dá do vězení,
do dalšího poručení.

Tu se služebníci pokloní a vezmouce ji, dávají ji katům v ruce
a řekne služebník:
Mistře, máš ji opatřiti,
vězením tuhým stížití,
neb nám krále nic netěší,
zachovej se k ní, jak sluší.

Tu ji hned kat na řemen vezme a řekne:
Hej, slyšíš-li, co praví ti?
Mám tě do řemene vzíti.

Dorota směle odpoví: Čiň, co jest poručeno ti,
nechci se nic strachovati.

Tu král vstane a chodí po světnici, smutně drbaje se v hlavě a říká:
Sám již nevím, co činit mám,
kažte sem jít jejím sestrám,
neb naši víry jsou ony,
i bohům našim se klaní.

Tu jdou pro ně a služebník 1. řekne:
Panny, máte ihned jíti,
před krále se postaviti.

Sestry obě: My rády k jeho Milosti
půjdeme hned s ochotností.

Tu jdou; přijdouce před něho pokloní se, řekne sestra 1.:
Zdráv budiž, pane náš, králi,
my tvé služebnice malý
teď jsme na tvůj rozkaz přišly,
před tebe se postavily.

Král libě k nim řkouce: Proto jsem vás zavolal
kázal, to chci oznámiti,
že jsem chtěl vzít za manželku

Dorotu, vaši sestřičku.
 Ona svého Boha přece
 nechce opustit na krátce.
 Protož vy k ní do žaláře
 jděte, ať se vám otevře.
 Prosťe a mluvte vy to k ní,
 ať se našim bohům klaní.
 Jestliže ji namluvíte,
 dám vám velké zhoří, zvití.

Sestra 1. odpoví: Chcem tak, králi učiniti
 a tvůj rozkaz naplniti.

Tu jdou a služebník jde za nimi na poslechl, co budou říkat, aby to zase
 králi oznámil. Ony přijdouce, řeknou k katu:
 Máš nám žalář otevřít
 a k Dorotě nás pustit.

Kat jim otevře a řekne: Nuž, jděte tam, žáby, volně,
 než nevím, kdy budete vně.

Sestra 1. Doroto, naše sestřičko,
 pozoruj nás teď maličko,
 slyšely jsme, že král mítí
 chce tě, za manželku vzítí.
 A ty že ho poslechnouti
 nechceš, jemu v tom svoliti.
 Pročejž jsme naschválně k tobě
 přišly nyní v této době.
 Co myslíš, že se věznit dáš,
 a ty snad své lepší neznáš.
 I proč se nemáš klanět
 našim bohům a je ctít?
 A budeš slavnou královnou,
 po všem světě rozhlášenou.

Sestra 2. I já ti též k tomu radím
 a za to tě velmi prosím.
 Učiň tak a budeš dosti
 všeho mítí do sytosti.
 Spolu též i také s námi
 vždycky až i do skonání.

Dorota zuřivá. Ó vy bezelstné opice!
 Ó slundry, nevážené psice!
 Co jest vás sem ďábel poslal,
 aby mne v svá osidla vzal?
 Co tehdy pro zdejší mocnost
 mám ztratit nebeskou radost?

Tu jim zase pěkně mluví a na ně ruce klade:

Radši vy, moje sestřičky,
 přeroztomilé dívčičky,
 neslužte víc ďáblu zlému,
 obraťte se k Bohu mému.
 Nebo ti vaši bohové
 jsou jen ďábelské nástroje
 Jestli to neučiníte,
 v pekle se s nimi octnete.
 A pakli se obrátíte,
 s Kristem v nebesích budete,
 kdež jest radost nevýmluvná,
 Pánu Bohu chvála věčná.

Tu obě sestry kleknou na zem a říkají spolu Otče náš milý . . .
 Otče náš milý, Jezu Kriste,
 narozen z panny čisté,
 budiž tobě chvála věčná.

od nás vzdána ustavičná,
že jsi nás k sobě obrátil
a skrze Dorotu přivedl.
My pevně věříme v tebe,
otevři nám hříšným nebe.

Služebník 2. se navrácuje ke králi, oznamujíc jemu:

Milostivý králi, pane,
prosím než málo slyšet mne,
Dorota sestry přivedla,
v křesťanskou víru uvedla..

Král vzkřikne: Holá! hned běžte pro katy,
ať jsou obě sestry šaty.

Služebník 1. jde a volá na Janka:

Holá hej! Janku poslouvej
a na to pilný pozor dej.
Král ráčí Jeho Milosti
poroučeti s zuřivostí,
aby obě sestry stal
a záplatek od něho vzal.

Kat: Dobře, a já tak učiním,
oběma jim hlavy skolím.

Tu jde pro ně a mluví k Dorotě:

Hle, Doroto, co jsi svedla?
O hrdlo sestry přivedla.
Mám je ihned obě stíti
a králi zas oznámiti.
Vy, pacholci, je vezměte,
koberec tu jim prostřete.

Tu je pacholci herou a Dorota zatím říká:

Budiž tobě, Kriste, chvála
vždy až na věky vzdávána,
že mé sestřičky vzaly tu
mučednickou korunu.
Prosím, přijmiž je k milosti
spolu se mnou do radosti
tu, kdež jest chvála bez konce
blahoslavená Trojice.

Anděl: Aj, Doroto, uslyšela
milost nebeského Pána,
nemeškej za ním přijíti,
nebeskou korunu vzíti.

Tu kat káže jim kleknouti a praví:

Panenky, chtějte kleknouti
a pod meč mi hlavu dáti.
Klekní nejprve panno starší
a ty drobet počkej, mladší.

Tu dobyde meč a setne ji: Hollá! totož jest první kunšt,
počkej, bude-li...

Utírá meč a káže druhé kleknouti:

Nuž ty také, žábo malá,
neb nestojíš za nic zhola,
že mám meč svůj obnažiti
a jej na tobě zkusiti.

Tu meč schová a řekne: Nu, již jsem práci vykonal,
půjdu, an tamto sedí král.

Přijda před krále, řekne: Pane, rozkaz jsem naplnil,
ty obě sestry uklidil.

Král: Nyni tobě tuď děkuji
a toto tobě daruji.
Zatím hled věrně sloužiti,
chci tě víc potřebovati.

Hodí mu peníze na zem; kat vezma je poskočí sobě a řekne :
 Aj, tento dar já přijímám,
 zatím se poberu jinam.

Král k služebníkům praví : Pěknou, šlechetnou Dorotu
 před mne postavte hned tu.

Jdou oba pro ni a služebník 2. praví :
 Doroto, máš k králi jíti,
 chce tě ještě vyslyšeti.

Dorota : Aj, nežádám sobě jistě
 více byti na tom světě.
 Než za mými sestřičkami
 chci jít na smrt rozmilými.

Jdou s ní před krále a král k ní :
 Medle lituj těla svého,
 Doroto, ušlechtilého,
 a nebuď tak zatrdilá,
 jako skála neustupná,
 a bohům se našim klaněj,
 budeš mou královnou, to znej.

Dorota zuřivě odmlouvá : Nepokoušej mne, pohane,
 krvavý lotře, tyrane.
 Darmo o všechno pracuješ,
 mne v pravdě míti nebudeš.
 Mámt já ženicha milého,
 Krista Pána, choti svého.
 K němuž já se jíti strojím,
 čekáť mne on, to dobře vím.
 Čistotu mu chci zachovat
 a na tom též mile skonat.
 A protože ty hned na krátce
 spokoj se, prokletý zrádce.

Král hněvivý : Ach, ach, ach ! nešlechetná ty,
 nechceš přijíti mé rady,
 protože ihned ji tam vemte,
 bez milosti ji stít dejte.

Služebník 2. jde pro kata a řekne mu :
 Mistře, máš se zavazovati
 k ní a bez meškání stíti :
 nebo krále poslechnouti
 nechce, mu v ničemž svoliti.

Kat ji vezme a řekne : Pojď sem, ty zlostná Doroto.
 setnu ti hlavu, měj za to.

Teofil : Hej, Doroto, kdež tak spěšně
 pospícháš velmi radostně ?

Dorota : Pospíchám já k choti svému
 ženichu nejmilejšímu,
 do zahrady přerozkošné,
 ovoce a vůně plné.
 Tam já se budu těšiti.
 růže a kvítí trhati.

Teofil : Poněvadž k nejmilejšímu
 ženichu pospícháš svému
 do ráje tak rozkošného,
 pošli mně též růže z něho.
 Tak poznám, že pravdu mluvíš,
 jestli to skutkem naplníš.

Dorota: Chci ti vše ráda splniti,
jen mne chtěj v paměti míti.

Kat: Doroto, tuto poklekni
a málo drobet se nahní.

Vytáhne meč: Tak, abych já svůj meč ostrý,
na obě strany broušený,
mohl tím lépe zkusiti,
svému pánu se líbiti.

Tu ji setne a řekne: Hej, totoť jsem redlich svedl,
bodejž bych zas tak dovedl.

Tu se obleče. Anděl jde k němu, a uhlídaje anděla, padne na zem a praví

O Bože! co se to dítí
počíná, tamto svítí?
To jest věru Boží anděl,
z nebe poslaný Raffael,
jenž nese Teofilovi
dar od Doroty poslaný.

Anděl jde k Teofilovi
polehku.

Bože, rač mi odpustiti,
co jsem já musel dělati.
Dej mi se v nebi shledati,
s Dorotou tebe chváliti.

Anděl mluví k Teofilovi a služebník poslouchá:

Theofile, Dorota ti
teď poslala růže, kvítí,
z ráje zahrady rozkošné,
vonné a milosti plné.
Tam se svému choti těší
ženichu Kristu Ježíši.

Služebník 2. oznamuje králi a král nastavuje uši:

Ach, ouve, ouve, králi, zle!
na obě strany nedobře.
Tam písař náš neslechetný
poslechl také Doroty.
Již Krista Pána vzývá
a až se rozlíhá zpívá.

Král zuřivě vzkřikne: Aj, brzo, kde jest pak náš kat?
Ten neslechetník ať jest hned stat.

Služebník 2. poroučí katu: Janku, máš písaře stíti
a potom k králi přijíti.

Kat jde k němu a praví mu: Hle, písaři, mám tě stíti,
což tomu ráčíš říkati?

Teofil: Což tomu mám já říkati,
než Bohu duši poručiti?

Klekne: O Bože, rač mi to dáti,
abych se mohl shledati
v nebi s Dorotou tě chváliti,
na věky Amen zpívati.

Kat smutně k němu a pacholek nastavuje ucha:

Kat: I já sobě též vinšuji
a křesťanem také sluji,
s tebou hned hlavu pod meč dám,
v nebi se s Dorotou shledám.

Pacholek jde na mistra králi žalovat a praví:

Naslech jsem jistotně, králi,
že můj mistr Boha chválí,
ráčíš-li mně poručiti,
chci jej hned sám odpraviti.

Král mu poroučí: Vezmi hnedky meč od něho,
po své vůli připrav jeho.
Nalož s nimi co jiný kat,
ať jest ten nešlechtník hned stát.

Tu jde a bere meč od něho a říká takto:
Dej, mistře, dej mi meč tento,
král poroučí, věz jistě to.
Protože jsi nad ním zradil,
po Dorotě se obrátil.
Klekni také na to místo,
koštujíš já štěstí toto.

Mistr klekne a pravi: Totof jsem sobě vysloužil
a tebe tomu vyučil.
Konej všecko přece dále,
což poručeno od krále.
Tu mu učini dost a volá na Teofila:
Pojď sem také ty pisáři,
zlý a nešlechtný lhář,
ať tobě to též udělám,
nebo již k králi pospíchám.

Teofil klekne a kat od něho, až se pomodlí, a služebník se s ním rozžehná,
na stranu odejde:
Ach, má poslední hodina!
zlá, nešlechtná novina.
Tud' máš, služebníče věrný,
z ruky mé prsten puštěný,
a tobě též kabát dávám.
O Bože, již já umírám.

Smutně služebník se s ním žehná a kat pohotově:
O milý pane, Bohu vás
poručím v tento smutný čas.
Poněvadž máte umřít
a ode mne z světa jít,
Bohu poručení buďte,
vim, že mne k sobě dočkáte.

Tu jej setne a řekne druhému pacholku:
Bratře, pomoz mi ho nýsti,
však budeme spolu jísti.

Pacholek, když ho nesou, řekne:
Ba, však ty to všecko selžeš,
raději to sám sežereš.

Pacholek 1.: Věř mi, žeť polovici dám,
to, což nyní dnes vydělám.
Tu jde k králi a král mu řekne:
Ty-li jsi ten, jenžs nám k vůli
učinil všecko pohodlí?

Pacholek 1.: Jáť jsem ten, králi, šťastný,
ze všeho světa vybraný.

Král hodí mu peníze a řekne:
Teď máš za práci dukáty,
kupiž sobě pěkné šaty.

Pacholek 1.: Hoj! nyní se dobře daří,
věru, půjdeme k večeri.
Pomoz mi peněz sbírat,
však budeme spolu pít.
Již já půjdu od tebe domů,

ještě sobě skočím k tomu,
 přibírá se do hospody,
 naleznou tam švarné dudy.
 Tam mi na ně budou pískat,
 až mi bude srdce pleskat.
 K tomu děvečku při boku
 povedu sobě za ruku.
 Za kterýž svůj kunšt za smělý
 napiju se švarnou chvíli.
 Při tom znamenitý rejz svedu.
 a odtud se hned poberu,
 v zemi daleko neznámé,
 tamť zůstanu do smrti své.

Epilogus. Ještě já na plac vycházím
 a nyní se tuto stavím.
 Prosím, račte mne slyšeti,
 málo se poutišiti.
 Víím, že jste všecko viděti
 ráčili, také slyšeti
 o svaté panně Dorotě,
 ač krátce, i také sprostně.
 Však za to všickni žádáme,
 uctivě také prosíme,
 račte v dobré obrátiti,
 však jsme k tomu všickni děti,
 a s tím již bene vade,
 všickni se dobře mějte.

(Pokračování.)

Stavivo k podrobné historii církevní v Čechách.

Napsal Fr. Štědřý.

(Pokračování.)

1656.

2. I. d. e. licentia Magno L'gnario administrandi in Lethaw s. r. 3.
 D. e. Bilek Wenceslao ad præs. Raimundi de Walmerode par. Ha-
 brensis s. r. 6.

Wenceslao Medek d. e. par. Ziambergensis s. r. 6.

29. I. Georgio Kraff pro par. Wodnianensi ad præsens — s. f. 6.
 D. e. c. Petro Agnetio Procopio pro par. Hossin et filiali Niem-
 czicz s. f. 9.

D. e. c. Jacobo Zralik pro par. Libschaniensi (Lišov) ad præs.
 Barth. Maradas s. f. 6.

28. I. d. e. c. Joanni Laydl pro par. Robisch cum filiali Libich
 ad præs. Hiacynti Caroli liberi baronis de Vilani s. f. 9.

27. I. d. e. c. pro par. Kozlanensi parcho Wolfgango Minsinger
 ad præs. d. Hegner s. 6 fl.

5. II. d. e. c. Vitalio Zubiczky ord. Carmelitarum pro par. B. Mariæ
 Virg. in Wosek ad præsens. Ludmilæ Malowczin s. 6 fl.

D. e. licentia P. Valasky ord. præd. priori Piscensi administrandi
 3 s. fl.

9. II. d. e. c. Francisco Georgio Sacer pro par. Herzmanomieste-
 czensi ad præs. Annæ comitissæ Khuenowe natæ Berkianæ s. 6 fl.

12. II. d. e. c. pro par. Hanspach Joanni Georgio Patels ad præs. Caroli Adami de Mansfeld s. r. 6.

D. e. c. Danieli Hoffman pro par. Dobrnauensi s. 6 fl.

Joanni Baptistæ Janowsky d. e. c. pro par. Horzeniowiensi s. 6 fl.

Valeriano Nosakowski d. e. licentia administrandi in Czernowicz s. r. 3.

Thomæ Juritio d. e. licentia administrandi in par. Kamniczensi s. r. 3.

Anselmo Pruskowski d. e. par. Cottiborzensis ad præs. Bawari Czernin s. r. 6.

Wolfgango Minsingero data e. par. Kozlanensis s. r. 6.

Hanich Ellenio d. e. par. Stiboriczensis cum filiali Porziczan s. r. 9.

Michaeli Columbo d. e. par. Zebraczensis cum Zdicz s. 12 fl.

Laurentius Figarolli pro conf. Fridlandensi s. r. 15.

Vito Horatio d. e. par. Czistiensis (recte Čestice) ad præs. comitis de Millesimo s. r. 6.

Matheo Droscher d. e. c. ad præsent. d. de Questenberg super parrochia N s. r. 6.

Wenceslao Sanctorino d. e. c. super par. Jankowiensi et filiali Postupiczensi ad præs. baronis de Tallenberg senioris s. r. 9.

Paulo Sacer adjunctæ sunt filiales Holanski (?) et Kosteletz. s. r. 6.

Johanni Janiczek d. e. c. ad præs. comitis Cinsky par. Choczniensis cum filialibus Skorenitze et Augezdecz.

Dionysio Zettitzer d. e. par. Maschauiensis ad præs. comitis de Verdugo.

Casparo Cletelio d. e. c. super par. Rokitnicz et filiali Bernestadt ad præs. Ottonis baronis de Nosticz s. r. 9.

24. III. d. e. c. Tobisë Fritscher pro 2 filialibus ecclesiis Schlieselburg et Koczelowitz ad præs. Euæ Joannæ comitissæ de Trautmansdorf s. 6 fl.

29. III. d. e. c. Georgio Benedicto Pelicano pro par. Lauczim ad præs. Maximilianæ comitissæ de Klenowa s. r. 6.

Antonio Rodig d. e. par. s. Wenceslai in pago Ceig (?) ad præs. comitis Adami de Trautmansdorf s. r. 6.

Georgio Nicolai d. e. par. Skramnicensis cum filiali Planian s. r. 6.

Martino Hanski d. e. decanatus Lippensis ad præs. comitis de Kaunitz s. r. 9.

Georgio Naiek d. e. c. super par. Vosicensem et Zdanicensem s. r. 12.

Jacobo Miller d. e. c. super par. Oberplanensem s. r. 6.

Doležal Danieli d. e. par. Weisswasser ad præs. marchionis de Brandenburg s. r. 6.

D. e. par. in . . . sich Stephano Przitschio (?) ad præs. illustr. La-skin de Willenstein s. r. 6.

Joanni Sancio d. e. decanatus Welwariensis s. r. 9.

6. V. Laurentio Hõrl parcho Benatecensi adjuncta est par. Przedmierziczensis pro qua et una filiali s. r. 9.

Georgius Petricius accepit confirmationem pro decanatu Smečnenski pro quo s. 9 fl.

Georgius Ignatius Felix c. fuit pro par. Srbicze cum 2 filialibus ad præs. d. Zakawczin s. r. 12.

Joanni Kryplowicz ord. s. Cyriaci d. e. c. super par. Lissensi pro qua solvit 6 fl.

Michael Hännel par. Postelbergensis solvit pro 2 filialibus Nehasicz et Vitosecz suæ par. adjunctis 6 fl.

10. VI. d. e. c. Georgio Turecii pro par. Nebudžel s. 6 fl.

Adalberto Sigismundo Rozdinsky d. e. c. super par. Puezinensem s. 6 fl.

Joanni Pawl wsky ord. Cisterc. pro par. Miesteczensi et 5 filialibus 21 fl

Vito Pieniwodæ d. e. decanatus Missen-is s. 9 fl.

Urbano Kuchenhart d. e. par. in Gottesgaben, Plattnen. et Abertham s. 15 fl

13. VII. d. e. c. pro par. Paulo Felmer ord. Cisterc. Starkoczensi et filiali Padel? Tupadly ad præz. d. Adami Schaffman.

14. VII. d. e. par. Danieli Neumon ord. crucig. Jechnicensis cum filialibus ad præz. Humprechtii comitis Czernin s. 12 fl.

14. VII. Salomoni Frendl d. e. decanatus Carlsbad s. 12 fl.

Casimiro Skulski ad provisionem d. Strzela d. e. par. Czerhoniez s. r. 6.

24. VII. d. e. c. pro par. Altstadt Wolfgango Veichtner ad præz. comitis de Thun s. 6 f.

Stephano Krabsky d. e. decanatus Bohemobrodensis pro quo d. officialis spopondit.

Jacobo Rumpelio d. e. par. Przelauzensis cum administratione ecclesiæ Zbohdanecz (sic) s. 12 fl.

D. e. par. Cossengrün Vincentino Batzbacher s. r. 6.

Pro decanatu Pisecensi solvit Malegius 12 fl.

Pro par. Chwaltinensi (sic) cum filiali Zasmuk et Maloticz, quæ d. e. Johanni Lessinsky ad præz. de Sternberg appellationum consiliarii s. 12 fl.

D. e. par. Barth. Tomazoll Veiperh et Schonwaldt cum filialibus s. f. 15.

D. e. c. Vincentio Wilczbacher ord. præd. ad præsent. Polixenæ Mariæ de Pisnitz pro par. Bleistadt s. 6 fl.

20. IX. datæ sunt 2 parochiæ Martino Christophoro Ssipek Przelautz et Bohdanetz cum ceteris filialibus.

27. IX. d. e. par. Habrzensis Georgio Francisco Kobersky canonico regulari s. sepulcri cum 4 filialibus s. 18 f.

7. X. d. e. c. Guilielmo Krinitzky pro par. Lisstianensi ad præz. Alberti Chrysostomi Przychowsky de Przychowitz s. f. 6.

D. e. c. Casparo Corvino pro par. Ockenau cum filiali Botsch et Rednitz s. f. 12.

Adalberto Palatski d. e. decanatus Altomautensis s. 9 fl.

Christophoro Bohuslawek d. e. par. Zaboriensis ad præz. Nicolai Witha s. r. 6.

Ferdinando Hopper d. e. par. Rochlicensis s. r. 6.

Joanni Huberto Radiskowski d. e. par. Lukaweczensis s. 6 r.

Wenceslao Bilek d. e. par. Naczeradensis s. 6 rh.

D. e. par. Muldaviensis Joanni Georgio Kögl ad præsen. principis de Eckenberg s. r. 6.

Jacobo Ferdinando Zralik d. e. c. super par. in Brloh et Krzinech (Křemže?) s. r. 12.

Huberto ord. Cisterc. d. e. par. Bielensis cum 3 filialibus s. r. 15.

Vincentio Wiltzbacher d. e. par. Bleistadtiensis s. r. 6.

Christophoro Myrzer d. e. par. Teschensis s. r. 6.

Mathiæ Bayer d. e. par. Goslouiensis ad præz. d. Hegner s. r. 6.

Christophoro Mayer d. e. par. Otenreithensis ad præz. comitis de Slick r. s. 6.

Andræ Wrbski d. e. c. super parochiis Kopidlno et Welisch s. r. 12. Solvit quoque pro filialibus, sed nondum sunt specificatæ.

3. XII. d. e. c. Albino Petcio pro par. Nimis cum filiali Suabiez ad præz. Johannis Putz de Adlersturm s. f. 9.

13. XII. d. e. c. P. Richter ord. Carmelitarum ad præz. Elisabethæ Constantinæ baronissæ de Questmberg pro par. Pomaisl cum fil. Kriegern, Oberklee et Lobetitz s. f. 15.

20. XII. d. e. c. Christophoro Fuchs pro par. Prug ad præz. Francisci Ernesti comitis Sslig s. 6 f.

D. e. c. P. Roberto ord. Cisterc. pro par. Wasserubensi et filiali s. Martini ad præz. dominæ Vrsoweczyn s. 9. r.

D. e. c. Bartholomeo Tonerol pro par. filialis Weltzau (Veclov) ad præz. Agnetis de Walisch s. 3 fl.

21. XII. d. e. c. Mathiæ Maly pro par. Czerecuicensi cum filialibus Libkowada (Libkova voda) et Vessely ad præz. comitis Maxmiliani de Martinicz s. 12 r.

Paulo Pauzkowski d. e. par. Smidariensis cum filiali Veterobidzouensi et Petrowicz ad præz. d. Colorado s. r. 12.

Joanni Wenceslao Wilmitzer crucigeo cum rubea stella d. e. par. Königsberg ad præz. de Metternich s. f. 6.

Joanni Fatigat d. e. c. pro par. Bernarticensi et filiali Krzeszowiensis s. f. 9.

Godefrido Mitio crucigero d. e. c. pro par. Schönfeld et Lauterbach s. r. 9.

Decanus Suticensis misit ex substantia demortui Kozlinsky carmelitani 117 fl.

Laurentio Junio d. e. decanatus Brundusiensis s. 10 fl.

Martinus Victora pro decanatu Jaromierziczensi cum filiali in suburbio s. r. 12.

Maxmiliano Hofman d. e. c. super par. Opočnensi s. r. 6.

P. Raymundo ord. præm. d. e. c. super par. Melenicensi et Schukticensi ad præz. Aemilii Adami de Trautmansdorf s. r. 12.

1657.

1. III. d. e. Stephano Cometæ pro par. Prisensi ad præz. Bernardi Oberii collegii Chomotouiensis rectoris Soc. Jesu s. f. 6.

D. Gersdorf pro licentia administrandi sacramenta in ecclesia Wransensi solvit 3 fl.

D. e. licentia Joanni Calisio administrandi sacramenta in ecclesia Licznie s. 3 fl.

2. III. d. e. c. Joanni Joachimo Proxæ pro decanatu Chlumecensi ad præz. comitis Octaviani Chynsky s. 12 fl.

3. III. d. e. c. Miloni Strobl ord. præm. pro par. in Humpolecz s. 6 fl.

Severino Christophoro Schubart ord. crucig. cum rubea stella d. e. c. pro parochia Liboricensi et filiali Zierau ad præsent. Annæ Mariæ Kolowratin viduæ s. 9 fl.

Parocho Smidariensi d. e. licentia administrandi in Smrkowic s. f. 3.

Vitali Hofrichter s. Francisci strictioris observantiæ d. e. c. super par. Aycka (Aycha-Č. Dub?) cum 2 aliis s. 18 r.

14. III. d. e. c. Francisco Rösche Carmelitano pro par. Rudolfstadt ad præ. magistratus Budvicensis s. f. 6.

17. III. d. e. c. Maxmiliano Cæsari ord. præm. pro par. Neoforensi ad præ. Ambrosii abbatis Töplensis s. 6 f.

18. III. d. e. c. Georgio Aster pro par. Kladnensi ad præ. comitis Ždiarsky, item pro conf. dictus Aster Unhostensi s. 6 fl.

D. e. c. Electo Luceryæ ord. min. conventualium pro par. Luk. cum filiali Walch (Valč?) s. 9 fl.

23. III. d. e. c. pro Stanislao Janeczko pro par. Dobrskensi (Dobrs) ad præ. Ctibor Wenceslai Krzepetzky s. 6 f. Idem pro s. Nicolai in Pozedin (?) cum filiali s. Petri et Pauli s. 9 fl.

Item Joanni Klimek ord. Cisterc. par. Blskensi cum filiali Herzmani ad præ. d. Radkowecz s. 9 fl.

20. III. d. e. c. Wenceslao Bernardo Sartori pro par. Gistebnicensi, Hodussinensi, Borovanensi cum filiali Kostelecensi ad præ. Wenceslai principis de Lobkowicz s. 21 fl.

Joannes Joachimus Prox decanus Chlumecensis solvit residuum pro habita conf. videlicet 18 fl.

Adalberto Jankowski d. e. par. Schwinczanensis cum 2 filialibus ad præ. comitisæ de Thun s. 12 r.

D. e. c. Eliæ Aloisio Pleyle pro par. Kossowicensi et filialibus Janoviensi et Ogkowiensi s. 12 fl.

Item c. d. Danieli Cyriaco Solopsky ord. s. Cyriaci pro par. Jankow et Postupiez s. 9 fl.

Stanislao Jacobo Serinsky d. e. par. Mockoltrensis (?) ad præ. Adami comitis de Träutmansdorf s. 6 fl.

Valentino Sarssinsky pro par. Senftenberg et 5 filialibus d. e. c. s. 21 fl.

24. IV. d. e. c. Mauro Rissæ pro par. filiali Kozolup s. f. 3.

28. IV. d. e. c. Georgio Wünsch pro par. Seifendorfsensi ad præ. Mariæ abbatissæ Mariævallisensis s. f. 6.

28. IV. d. e. c. Floriano Hutio pro par. Miliczensi ad præ. Francisci comitis de Petting s. 6 fl.

D. e. c. par. Teynetz Martino Welezinsky benedictino s. 6 f. Eidem d. e. c. pro par. Trojovicensi.

21. V. renovata est conf. Danieli Skalæ pro par. Rosicensi et Weinovicensi (Ejvanovice) ad præ. Eminentissæ Cels. Vestræ. s. f. 12.

19. V. d. e. c. Joanni Ltschinsky Polono pro par. Michovicensi ad præ. comitis de Walstein s. 6 fl.

Item Mathiæ Pancratio Jakess pro par. Porzicz ad præ. comitisæ Zwrba s. 6 fl.

Item Mario Joel ord. Cisterc. pro par. Minicz ad præ. Elisabethæ Mieroschowzkin s. 6 f.

26. V. d. e. c. Melchiori Henrico Risner pro par. Königshausi et filialis Grunensis ad præ. Annæ Fridrich in abbatissæ Mariævallisensis ord. Cisterc. s. 9 fl.

28. IV. d. e. c. pro par. Czelakowicz Martino Maxmiliano Gorelio s. 6 r.

13. VII. Leopoldo Wilde d. e. par. Falkenoviensis ad præ. d. de Nosticz.

12. VII. d. e. c. Michaeli Lemcke ord. Cisterc. pro par. Weyperth.
 17. VII. Alberto Corvino ord. Cisterc. d. e. par. Jessenicensis et
 2 filiales ad præz. Ludovici comitis de Colloredo s. f. 12.
 24. VII. Friderico Boiselio d. e. archidiaconatus Crumloviensis ad
 præz. P. rectoris Crumloviensis s. r. 100.
 Jodoco Selge d. e. p. in Slakenwoldt s. r. 9
 Joanni Henrico Beck d. e. decanatus Cadanensis s. 9 r.
 Francisco Kobersky d. e. par. Teyneczensis s. 6 r.
 Mathiæ Kottelio d. e. decanatus Policensis s. 9 r.
 Adalberto Capplaretio d. par. Branensis cum adjunctis.
 Henrico Zette d. par. in Weinperk s. r. 6.
 Wenceslao Ledeczki d. e. par. in Wrba s. r. 6.
 Christophoro Schleit d. e. decanatus Tachowiensis s. r. 9.
 Lucæ Dworzak d. e. par. Lischowiensis ad præz. Bartholomei co-
 mitis de Moradas s. r. 6.
 Adamo Zrinad? d. e. decanatus Pogiebradensis s. 9 r.
 Data conf. Thomæ Pessin super decanatu Lithomelicensi (sic recte
 Litomyšl) s. r. 12.
 Andreæ Aloisio d. e. super par. Berrachsteinensi s. r. 6.
 Friderico Bechinie d. e. c. super par. Wlassimensi et Domaslicensi
 (sic) cum 2 filialibus s. 18 r.
 Christiano Pfalz d. e. decanatus Fridlandensis cum adjunctis par.
 s. r. 42.
 Wenceslao Kinigl d. e. c. super par. Augezden cum 2 filialibus s. r. 12.
 Joanni Stuller d. e. par. Miliczouensis s. r. 6.
 Wenceslao Smeykalio d. e. par. Zbecznensis s. r. 6.
 14. IX. Andreæ Rand c. d. e. pro Pomeisl cum filiali r. 9. s.
 20. IX. Thomæ Sauermann c. d. e. pro par. Solnicensi s. 6 fl.
 26. IX. Item Jacobo a s. Theresia carmelitæ c. d. e. pro Walcz
 et filiali Lohetin (Lochotin) s. 9 fl.
 Henrico Wenceslao Sebaldo c. pro par. Lauczimensi cum 2 fili-
 alibus 12 fl.
 Andreæ Ungaro pro par. Polinensi c. d. e. s. 6 fl.
 Item pro conf. Veteroknin cum filialibus d. Stephano Kaminsky ad
 præz. comitis Wratislaw.
 17. X. d. e. c. Alano Richter ord. Carmelitarum pro par. Kozla-
 nensi ad præz. Caspari Hegner de Rosenfeld s. 6 fl.
 D. e. c. Bernardo Kozmanecio pro par. Habronsi s. 6 fl.
 Item Georgio Genelio pro par. Lužicensi et filiali Hostin d. e. c.
 s. f. 9.
 18. X. Henrico Michaeli Wonusken d. e. c. pro par. Grataniensi
 cum filiali Christofensi et Pangracensi ad præz. Adami Maxmiliani co-
 mitis de Trautmansdorf s. 12 fl.
 Petro Raconiceno d. e. par. in Kossowahora s. r. 6.
 Sebastiano Prassek d. e. c. pro par. Pcherensi et filiali Budecz s. r. 9.
 Mathiæ Metaneo d. e. par. Zichovicensis (Žihobec) cum filiali Mieri-
 nensi s. r. 9.
 26. X. d. e. c. Petro Bernardo Adolpho pro par. Petzensi ad præz.
 Christophori Ferdinandi Popl a Lobkovicz supremi regni præfecti s. r. 6.
 Aemiliano Kober ord. s. Benedicti expedita e. c. pro par. Raben-
 steinensi ad præz. Henrici comitis de Stahrnberg s. 6 fl.

Joanni Wenceslao Mitrowsky d. e. c. ad præs. Andreæ Schambogen Soc. Jesu rectoris ad s. Clementem Pragæ pro par. Kostelecensi (super Worlicz) cum filia s. 15 fl.

Joanni Neuman d. e. c. pro par. Schabeglück et filiali Mora et Pressen ad præs. Silvæ comitissæ Czernin s. 12 fl.

2. XI. d. e. c. M. Georgio Franciseo Kobersky pro par. Neuschloss cum filialibus Pronecz et Chotowicz ad præs. Mariæ Margarethæ Trautsonin, comitissæ in Falkenstein s. 12 fl.

D. e. c. Bartholomeo Francisco Osseczky pro par. Beraunensi s. 6 fl.

Thomæ Francisco Bauselio d. e. c. pro par. Wodnianensi ad præs. Don Barthol. de Sallant et Marradas s. 6 fl.

Georgio Hlasiwecz d. e. c. pro par. Parvo-Dohalicensi s. 6 f.

9. XI. Michaeli Lenske ord. Cisterc. d. e. c. pro par. Schabeglück cum filiali Mora et Pressern ad præs. comitis de Czernin s. 12 fl.

10. XI. d. e. c. Carolo Liebhardt ord. s. Benedicti pro par. Veterobuchensi et filiali Marschendorf et Sohr ad præs. Jacobi Devaggi baronis de Adlerberg s. 14 fl.

P. Otto ord. s. Benedicti pro conf. super par. Vilomicensem ad præs. comitis Vransky s. 6 f.

Georgio Godefrido Swobodæ d. e. c. pro par. Rozdialowicz ad præs. comitissæ de Valdstein viduæ.

Valentino Tabernatori pro par. Borohradensi d. e. c. s. 6 fl.

Casparo Laurentio Stümer d. e. c. s. 6 f. (sic!).

9. XII. d. e. c. Joanni Ssnurio ord. crucig. cum rubea stella decano Welwariensi pro par. Weprzek s. 6 fl.

12. XII. Georgius Wenceslaus Berger fuit c. pro par. Bieschinensi et fil. Kolnicz (Kolinec) ad præs. Cath. Eleonoræ Swarowe natæ Janowskyn s. 9 fl.

20. XII. pro licentia data ad annum Jesuitis administrandi in Jenikow s. r. 6.

22. XII. Vito Pieniwoda d. e. decanatus Skutečensis s. 9 fl.

(Dokončeni.)

Ouvaly.

Popis městyse a okolí a nárttek historický.

NAPSAL ALOIS DOSTÁL.

Ouvaly, též Úval, Úvaly, Ouval, Auwal, Auwaly. Nyní všeobecně se užívá názvu Ouvaly, lid posud však říká: „do Ouvala“. V knihách Pražské konsistoře ze XIV. století, kde zaznamenáno, jaký desátek kde který kostel platil, čte se: „Přišimasy s filiálním kostelem Úval.“ Jméno to pochází od polohy místa, neboť stará obec skutečně v úvale leží. Má znak a to v modrém štítě na zeleném trávníku tvrz stříbrné barvy s branou otevřenou, z níž zvedá se hlásná věž s červenou sedlovou střechou, na níž trčí dva zlaté knoflíky, na pravo stojí vysoká lípa. Ouvaly vždycky psány jako městys,¹⁾ třeba r. 1507 měly pouze 42 čísla. Patří

¹⁾ V r. 1864 pátral obecní úřad, od které doby Ouvaly jsou městysem, Odpovídá c. k. okr. úřad v Č. Brodě, že listina o tom ani u zemského výboru ani v listovně stál. ministerstva nalezena nebyla. Král. český zemský výbor

soudem a hejtmánstvím do Českého Brodu, leží v krajině dosti pahorkatě. Nad mořem jest nádražní budova 260 m., vinice 295 m., škola 249 m., kopec nad Hostýnem 265 m., Ouvalák 263 m. Ouvaly protéká potok Výmola (Vejmola), jenž přitéká od Květnice a Škvorce a plyne k Hodovu. Až k cukrovaru má vodu čistou s rybami a raky, dále skalenou.

Ouvaly jsou v požehnaném kraji, kde v úrodné půdě roste cukrovka; obživou obyvatelstva je z větší části hospodářství, potom polaření, řemesla a průmysl. Dělníci nacházejí mimo to obživu na drahách, v cukrovarech, závodech průmyslových nebo jezdí na práci na celý týden do Prahy. Cukrovka dodává se do cukrovaru místního, do Č. Brodu a Cerhenic. Uspěšně pěstuje se zde dobytčářství a králíkářství. Skopový dobytek vymizel. Podnebí je tu mírné, průměrná teplota roční 9 až 11,5° C. Co se týče dešťů a vodních srážek, náleží kraj k druhému stupni. Dříve se tu pěstovalo i víno. Ovoce se vyváží do Prahy.

Ouvaly vede silnice císařská od Prahy k Č. Brodu, ústí sem okresní silnice od Škvorce (r. 1884), Přisimas (r. 1901), Tuklat (r. 1907), Tlustovous (r. 1884), Jiren (r. 1887) a Dobročovic (r. 1888). Všechny válením nabývají zvláště pěkného vzhledu a trvanlivosti. V Ouvalech je poštovní, telegrafní a telefonické spojení (Poštovní Fr. Kaplan.) Četnická stanice je zde o třech mužích, tolikéž finanční strážé k vůli cukrovarům a okolním pivovarům. Katastrální obec má výměry 1101 ha (707 ha polí, 53 ha luk, 16 ha zahrad, 61 ha pastvin, 224 ha lesů). Poslední dobu valná část pastvin zdělána v role, kolem městyse pole také zastavena a proměněna v zahrady u vill. Pokud se zde nepěstovala cukrovka, přiznán byl obilní výsevek pšenice 2037 měřic, žita 8749, ječmene 2922, ovsa 6936 měřic, sena 2888, otavy 899 centnýřů. Z lesů bralo se 79 tvrdého a 25 sáhů měkkého dříví. Tuto výměru a ten vejnosek udali a podepsali Pavel Švorc, rychtář, Martin Smolík, Matěj Chadina a Jan Dufek, vejborní. Nyní ovšem jako centrum jsou řepné váhy jednotlivých cukrovarů.

Jako počet domů tak i obyvatelstva v Ouvalech úžasně roste. R. 1867 bylo zde 782 duší (mezi nimi 20 evangelíků a 59 židů), r. 1880 ve 103 domech 981, r. 1890 ve 109 domech 1130, r. 1900 napočítáno 607 mužů, 687 žen, mezi obyvatelstvem 3 Němci. Při posledním sčítání r. 1910²⁾ bylo 455 rodin, obyvatelů 1820 (886 mužů, 952 žen), katolíků 1774, řecko-katol. 1, anglikán 1, helveti 21, augsb. 1, židů 12, bez víry 1, náboženství státem neuznaného 9. Čechů 1810, Němců 7, Poláci 3, domácích nepřítomných 14. Domů 242 (v Hodově 2). Domovské právo v Ouvalech mělo 714 osob. Koncem r. 1913 vzrostl počet domů na 307 (r. 1900 domů 131) a počet obyvatelstva jistě na 2500 osob. Jak populace

oznámil, že dle výtahu z berního úřadu v Praze ze dne 26. května 1719 z berního předpisu od r. 1654 Ouvaly zaznamenány jako „městys“. Podobně vyznává panství Škvorecké dne 30. října 1713, že Ouvaly jako „robotní městečko“ v zemském rolním katastru od r. 1757 a v součtu platů katastrálních panství od 9. září 1835 jako „městys“ předepsáno jest.

²⁾ Při tomto sčítání napočítáno v Ouvalech 66 koní, 324 kusů hovězího dobytka (88 volů, 167 krav atd.), 113 koz, 132 vepřů, 89 úlů včel, 2137 slepic, 300 hus, 42 kachen, 526 kusů jiné drůbeže. (R. 1880 napočítáno 52 koní, 208 hovězího, 676 skopového, 73 vepřového dobytka, 87 koz a 83 úlů.)

v Ouvalech roste, naznačuje, že r. 1857 narodilo se tu 20 dětí, zemřelo 13 osob, 2 byly sňatky. Za 10 roků potom narozených 22, zemřelých 15, oddaných 6. Roku 1912 narozených 61, zemřelých 31, oddaných 15. Stavební ruch počal r. 1905, kdy se pojednou stavělo 23 domů.

Z minulosti Ouval víme velice málo, což se dá vysvětliti tím, že tu nesídlil asi žádný zeman, Ouvaly pak spojeny jsou dějinami k Hostýnu a později ke Škvorci, kam náležely. Roku 1361 prodal Donát Rost obec Zlatou Velflínovi Menhartu Olbramoviči. Panství to koupí se značně rozšířilo, neboť k němu patřily: Květnice, Lhota (zašlá), Škvorec, Hradešín, Přisimasy, Horka, Hostyně a půl městečka Ouval.³⁾ Tedy náležely Ouvaly bohatým rodům pražským Rostům a Olbramovičům. Z tohoto rodu pocházel Petr ze Škvorce a z Hostyně, jenž sídlil ve Škvorci pod Radešínem; ten držel Horky, Přisimasy, Hostýn, Ouvaly, Dobročovice, Skřivany, Křimín.⁴⁾ Ještě v XV. století tento rod se zde připomíná (r. 1426). Potom patřila polovice Ouval ke hradu Škvorci a polovice k Hostyni, až i tato část r. 1560 ke Škvorci byla přikoupena. Jindřich ze Stezova a na Hostyni vystavěl r. 1489 v Ouvalech most a clo z něho vybíral.⁵⁾ Ouvaly přešly na pány ze Vchynic a od těchto na Smiřické. Sigmund Smiřický ze Smiřic dostal v dluhu 4000 kop gr. č. statek, k němuž náležely: „Hostýň, totiž tvrz Hostýň (nyní samota) s dvorem poplužním a pivovarem, městečko Ouval (11) se clem a podacím kostelním, ves Radešín (Radešín, díl), dvůr pustý poplužný v Hodově a dvory kmetcí pusté s podacím kostelním v Horkách a příslušenstvím, jak to Albrecht Smiřický od bratří Vchynských z Vchynic Václava, Bohuslava a Jiríka za 9000 kop míš. koupil.“ Jaroslav Smiřický přikoupil Říčany a Uhřetěves za 28.500 kop míš., měl dvanáct panství a byl přísný na poddané. Jaroslav Albrecht volen direktorem ze stavu panského, byl horlivý a obětavý. Albrecht Václav propůjčoval poddaným rozličné svobody a trhy. Poslední potomek z tohoto kdysi mocného rodu, jehož několik členů odpočívá v Černém Kosteclu ve smiřické hrobce, byl blbý Jindřich Jiří, jehož jménem vládl sestra Markéta, choť Slavaty z Chlumu. Poněvadž Albrecht Jan účastnil se bouří stavů českých, byl i Škvorec od král. komory zabrán. V panství Kostelec, Uhřetěves, Škvorec a Chřenici uvázal se pak generál Albrecht z Valdštejna a prodal je r. 1623 knížeti Karlu z Liechtensteina za 600.000 kop míš. Že byly statky vypáleny, hodně pusté, poddaní zchudlí, sleveno mu 200.000 kop. Ale i fiskus se hlásil ke statkům těm a Liechtenstein musil mu doplatiti náhradu 400.000 kop a 20 000 měr žita.

Liechtensteinové pocházejí z malého knížectví mezi Švýcarskem a Vorarlberkem, kde zákony, míry, váhy atd. jsou rakouské. Kníže důchody ponechává zemi na školy, silnice a dobré účely. Rodina, nabyvši panství Schellenbergu a Vaduzu, stala se souverainí. Kníže Hans Adam ochotně zadluženou zemi tu koupil za 115.000 zl. a na potřeby švábského kraje bez úroků půjčil 250.000 zlatých. Antonín Florian pro zásluhy s mužskými dědici uveden

³⁾ Tomek, Dějiny Prahy, II. 420. — ⁴⁾ Tomek, Dějiny Prahy, XVIII. 421. —

⁵⁾ Historický Sborník místopisný.

(r. 1712) do sboru říšských knížat. Po čem Liechtensteinové 100 roků toužili, dosaženo r. 1719: všecka práva knížectví Liechtensteinského na Floriana přenesena. Po něm panoval syn Jan Adam, potomci tohoto Jan Karel, Filip Erasmus, František Josef a nyní panující kníže Jan Křtitel z Liechtensteina, který sídlí jednak ve Vídni a jednak v Lednici na Moravě. Narozen r. 1840, panuje od r. 1858.

V archivě Českobrodském dočítáme se o Ouvalech: R. 1434 byl jakýsi Jakub Úvalský v Brodě konšelem a to za „vlády hauptmanů.“⁶⁾ Roku 1559 kšaftoval v Novém městě Pražském brodský usedlík Jiřík Jirka, druhdy kovář, potom všeliké obchody provozující osoba. Mezi dlužníky jeho byla také paní Anýrka v Úvale (šlechtična), za víno 8½ groše.⁷⁾ R. 1607 od Janka z Ouval přijaty dvě kopy do pozůstalosti po Jiříku Čáslavském v Brodě. — R. 1708—13 píše se o clu v Ouvalech. Dne 2. října 1726 nařizuje krajský úřad, aby na žádost král. appellece šenkýř z velké ouvalské hospody Josef Vydra do Brodu ku právu se dostavil a vypověděl stranu jisté před 1½ rokem v týž hospodě jistým formanům s penězi a kořením ukradené truhlice, co truhlice obsahovala, komu byla ukradena a jaká je ztráta na penězích. Poněvadž šenkýř již při malostranském právu vyznání učinil, nemusil do Brodu. O koželuhovně často se děje zmínka. Tak r. 1740 do knížecího „ledrhausu“ ouvalského, jehož správcem jest Jan Synecký, byli brodští dlužní za kůže. Zmínka o těch dlužích opakuje se i r. 1750. Zmíněný Jan Synecký pohání r. 1744 ouvalského žida pro dluh a dává jej v Brodě vězniti. Když se porovnali písemnou úmluvou, byl žid z arestu propuštěn. Roku 1745 a to 9. května obviňuje šenkýř ouvalský Karel Zvolský u brodského práva rychtářského Jakuba Horkého z Hořan, že jej bez příčiny dvakráte do hlavy udeřil. Urovnali se o bolest. Už tehdy hosté chtěli platiti nebernými. Roku 1753 děje se zmínka o poště ouvalské.⁸⁾ Roku 1754 měl ouvalský koželuh Vilím Jakub rovnání před kosteleckým ředitelem, že od Jana Zedlera a France Zellingra přijal kůže z padlého dobytka. Cís. král. representace odstoupila Zedlera pro stahování takového dobytka k vypovězení ze země.⁹⁾

Rozmarná historka zaznamenána z r. 1755 a to z 13. června. Žalovali totiž tři brodští pekaři Václava Fišera, pekaře ouvalského, že jim lonského roku neprávě „kontrabantiroval“ chleby a housky, které k zaopatření maširujícího vojska do Ouval nesli. „Obstavený“ Fišer namítá, že neměli pod střechou prodávati. Původci replikují: poněvadž přšelo, že museli se pod střechou skrejt. Vrchní ředitel škvorecký slíbil, že pekař ouvalský musí zaplatiti, ale skoro rok uběhl a oni náhrady nemají. Fišer se hájí, že housky na kancelář odevzdal, proč si je tedy nevzali. Odpovídají, že bylo již po oučinku, s neděle, housky byly již plesnivé a nebyly ani všechny. Fišer byl odsouzen brodským právem rychtářským k náhradě i k outratám, a když se ještě vymlouval, že tolik housek nebylo a že tolik peněz nemá u sebe, ale že je zaplatí do čtyř dnů;

⁶⁾ Liber memorabilium (Kniha pamětní).

⁷⁾ Kniha kšaftovní starší.

⁸⁾ Kniha kšaftovní mladší.

⁹⁾ Některé zprávy ochotně podal p. Jos. Miškovský, redaktor z Č. Brodu

poněvadž to po celý rok protahoval a ani na poručení svého vrchního nedal, musil zanechat i za fant svůj plášť. — V únoru 1766 okraden byl ouvalský mlynář od „bandy loupežnické.“ — R. 1772 provedl něco ouvalský pekař Václav Viser (snad Fišer) s „darebným ovsem k vojsku“ a byl u brodského práva na vyšší rozkaz vyslýchán. — Ouvalský žid Löbl Frank r. 1773 žaloval v Praze u práva brodského koželuha Waltra. — R. 1781 ouvalský Gerschel Martinoves (též Adam Martinoves) činí záповěď na jmění brodského Jana Taubnera, zadluženého kupce, pro dluh 62 zl. — V roce 1787 v Constitutum z městečka Ouval poznamenáno, že Václavu Růžičkovi a Josefu Budkovi utekl deliquent Jan Materna. — Dačický zapsal, že r. 1540 vyhořel Ouval a hned podruhé též zaznamenává, že r. 1607 bylo mnoho škod ohněm, za sucha blejskání a hromobití veliká. „Vyhořelo také půl městečka Ouval páně Smirického.“

Tých požárů bylo v oněch dobách více. O jednom píše Hájek,¹⁰⁾ promlouvaje o řádění zemského odpovědníka rytíře Kopidlanského. Tento muž, škodě Pražanům, s dvaceti společníky vpadl r. 1508 do Michle, ves vypálil, potom táhl do Jesenice, kde taktéž učinil, v noci ujel do Běchovic, kde vypálil dvůr i ves a dvěma pacholkům ruku uťal. U Počernic zničil ohněm stodoly a stohy. Pražané ho honili „jezdecky i pěšky“, hledali ho v Ouvalu, ale nenalezli. Ve Vidrholci potkali mladého Bohemického (snad společníka Kopidlanského), toho jali a do Prahy přivedli. Zemský odpovědník zatím působil na straně západní u „Crhovic“, kde pražské kramáře, jedoucí do Plzně, oloupil. Potom u samé Svinské brány bil kopáče z vinic. „Hned potom před sv. Václavem vypálil předměstí u Nymburka a obranné pobil. A nazejtří vypálil Ouval dne 26. září pro posměch nad hlavami panských žoldnérů.“

Když Liechtensteinové panství Škvorecké získali, z rodu toho mnohých zásluh si dobyla tak zvaná vévodkyně Savojská. Byla čtvrtou dcerou Jana Adama kn. z Liechtensteinu, narodila se r. 1696, provdána r. 1713 za Tomáše Emanuela prince Savojského z Carignan, jež poznala jako důstojníka, ubytovaného v Kestelci nad Černými lesy. Ztratila záhy manžela a jediného syna, jenž se utopil, žila jako vdova střídavě ve Vídni a na svých panstvích. Zemřela r. 1772 a odpočívá v hrobce Savojské u sv. Štěpána. Tato slechetná paní, v ústech lidu posud kolující jenom jako Savojska, vynikala velikou dobročinností. R. 1759 uložila pro kostely ve Škvorci 700, v Ouvalech 300, ve Slušticích 364, v Dobročovicích 200 zl. s podmínkou, aby se čtvrtletně za ni sloužila jedna mše sv. Savojska zřídila mnoho nových far, stavěti dala kostely, zřizovala a nadala školy, stavěla kříže a sochy (sv. Donáta), založila špitály (v Kounicích a Kestelci), zrušila sobotáles a jiné dávky, kupovala pro kostely zvony, ujímala se utlačených a na svých panstvích šířila dobro. Některá místa (Kostelec) propustila z poddanství, ano nařídila, aby se rozpočty těm, kteří neznají německy, posílaly české.¹¹⁾

¹⁰⁾ Hájkova kronika česká, str. 363.

¹¹⁾ Obšírný životopis „Vévodkyně Savojská“ ve „Sborníku Hist. kroužku“ (r. 1908); román „Savojska“ ve „Vlasti“, r. 1913—14. Obé od Al. Dostála.

Neblahý rok 1866 také se mocně dotknul Ouval, ležících při cisařské silnici. Celý červenec a srpen tudy procházelo rakouské i pruské vojsko, jež bylo třeba ubytovati. Za tu dobu bylo zde umístěno přes 7000 mužů a na 5000 koní. Byli tu nosiči nemocných, polní lazaret, zemská obrana, pěchota, dělostřelci, pionéři, špiže, zastavily zde štáby rozličných pluků, štáb prince Albrechta atd. Vojsko ubytováno bylo v Ouvalech jeden a třicetkrát. Strach byl před nepřítelem veliký, politické úřady přestaly úřadovati, četnictvo zmizelo, všechna tíha zůstala na představených obcích. V Ouvalech tehdy starostoval Antonín Lašman. Před Prusy kde co cennějšího schovávalo (také v lomech na Ouvaláku); když pověst přišla, že nepřítel je v Kolině, kde kdo chtěl utéci, ale zůstali a nikomu nebyl ani vlas zkriven. Prusové přišli 17. července, musili býti hodně pohostěni a v pokoji odtáhli. Ale hned 23. a 24. července přišli jiní, první den 900 a druhý 700 mužů, vedle koní. Tu starosta předstoupil ke komandu s oznámením, že není v Ouvalech pro tolik lidí chleba. Někteří gruntovníci měli až 70 vojnů. Při těch pochodech a ubytováních nebylo možno sklízeti a mlíti. I byl sháněn chléb po okolních obcích. Vojáci vyžadovali též přípreže, ve statcích č. 9 a 18 vzali vozy a už nevrátili. Tím vším obci naděláno výdajů a škody za 14.941 zl. Dne 16. srpna na faře, kde bývali důstojníci, ubytován kazatel katolický a evangelický. Jeden pruský voják, 23letý Theodor Novakovský, se zde na cholera roz nemohl a zemřel. Pochován podle kříže.

Poslední voj, který do Ouval přibyl, sestával z mužů rozličných pluků. Někteří šli ze špitálu. Bylo jich na 400. Měli vlastně stanoviště na Zbraslavi, tedy v opačné straně, spletli si asi cestu a žádali, aby mohli v Ouvalech přenocovati. Ráno brali se dále ke svým plukům.

Po válce přišla cholera. V Ouvalech na ni zemřelo 16 lidí většinou dospělých.

Klenoty královské ze strachu před nepřítelem zavezeny byly do Vidně, nyní pak po válce r. 1867 vezeny zpět a do Ouval přibýly 29. září. Odváželi je povozem dr. K. Sladkovský a ryt. Kopec. Potom uloženy do vlaku, který byl všudy slavnostně vítán. V Ouvalech na nádraží nakupilo se mnoho lidí, vyhrávala hudba, stříleno z hmoždířů, na kopcích zářily ohně, u dráhy postavena pyramida, na níž B. Šárová představovala Čechii. Radost byla všeobecná.

Ouvaly stíženy byly povodní nejdříve r. 1872 a to 29. dubna, kdy voda zaplavila chlévy, sklepy. Následovalo krupobití v květnu a ovšem i špatná žeň. Podobná povodeň zuřila v r. 1889 na den sv. Trojice. Voda odnesla most u synagogy, protrhla splavy, v Hodově pobořila stavení.

Starosty obce v poslední době byli: Václav Drvola, Václav Hladík, Ant. Lašman, Bed. Micka, Fr. Bilanský, Ant. Chlapec, K. Klíma, Jos. Hladík.

Obecním tajemníkem jest Ant. Kratochvíl.

Robotní povinnosti na panství Liechtensteinském byly as stejné nebo s malými změnami. Tedy kdo měl grunt na 40 jiter byl povinen vykonávati týhodně robotu: a) potažní s 3 koni mimo

míšení, vláčení a jiné lehčí práce, kterou jenom dvouspřežně od-
bývati musil, dva dny, b) pěší od sv. Jiří do sv. Havla 6 dnů, od
sv. Havla do sv. Jiří 5 dnů, mimo stálý gruntovní úrok k 5 zl.
do knížecího důchodu. Kdo měl grunt asi o 20 jitrech, roboval
týdně po celý rok: a) s dvouspřežným potahem jeden den, b) pěší
tři dni, v čas žní 12 dnů jednou osobou. Do důchodu platil ke
2 zl. Na domek bez polí vyměřena robota 18 dnů pěší a to k se-
kání ječmena a ovsa 3 dni, k sekání otavy 3 dni, k sekání sena
3 dni a k sekání pšenice a žita 6 dní. Mlýny musely všechno po-
třebné dvorní melivo pro všechny časy bez odjímání měřičného a
bez požádání platu od mletí zdarma mletí a slušně s mleči za-
cházetí, poddaným panství před jinými posloužití, s dobrými pytlíky
a dokonalou chasou zaopatřeny býti. Mlynář musí strouhu mlejns-
kou se sousedy vyhazovati a čistě držeti. Šenkýř byl zavázán
všechno k šenku potřebné víno, pivo i kořalku z vrchnostenského
sklepa a vinopalny bráti. Kdyby rozkaz přestoupil a z ciziny nápoj
bral, ten se mu zkonfiskuje. Kovář měl stavení v dobrém stavu
zachovávatí a potřebnou práci jak vrchnosti tak i poddaným
v slušné ceně zaopatřiti.

Mimo to byl každý gruntovník povinen platiti faráři desátek.
Kdo měl na př. 20 jiter, dal po 1 věrteli a čtvrtci pšenice, žita,
ječmena a ovsa, vedle tak zvaného „letníku“, to jest z každé krávy
3 kr. a k zelenému čtvrtku několik vajec. Kantorovi od zvonění
„Ave Maria“ ročně 12 kr. Při koupi nebo dědictví gruntu nastu-
pující vlastník platil k důchodu při potvrzení zápisu z celé tržní
ceny 10% to jest z každého zlatého nákupní ceny 3 kr. Kdo měl
domek na obecním místě, do obecního důchodu platil 3—4 kr.,
ke sbírce jednu husu mimo posilky a v čas potřeby vojenské
kvartýry.

V tehdejších dobách stačila celoláníkům světnice, síň, kuchyň
klenutá, špejchar s prkennou podlahou, maštal koňská, chlív krav-
ský, někde špýchar pro mouku, výminkářská světnička nebo cha-
lupa, jedna dvě komory, na zápraží svinské chlívky, kůlna na vozy,
stodoly, vše šindelem i došky kryté. Návesní chalupa měla světnici,
u ní komoru, síň s kuchyňkou klenutou, stodolu, všechno ze dřeva
pod jednou krytbou. Jenom tu a tam bylo něco podezděno, ostatní
dřevěné. Studna ne všudy. Ale na štítech s letopočty a nápisy
dali si předkové záležeti. Rovněž vrata bývala klenutá s kapličkami,
jak posud v Ouvalech u některých statků viděti (u p. Josefa
Šťastného).

Že se v Ouvalech od pradávna pěstovalo dobytčářství, na-
svědčuje služba pastýřská „k pasení dobytka starousedlých.“ Dělal
se tu rozdíl mezi staro- a novousedlíky. Pastýř onen dostával
platu 12 zl., společnou sýpkou 12 korců žita, užíval palouku ve
výměře 1 míry a dvou kousků polí, dohromady 3 míry. Měl pa-
stoušku o světnici, kuchyni a komoře. Za to musil na svůj náklad
držeti jednoho kance.

Dle Josefského katastru Českobrodského Ouvaly měly 14
položení: 1. místní plac městyse, 2. podle silnice, 3. mezi cestama,
4. v Rohožni, 5. nad rybníky, 6. Vejpastek, 7. k Fidrholci, 8. za
cestou tlustovousskou a tuklatskou, 9. pod vinicí, 10. k setým ža-

ludům, 11. nad okrajem, 12. okrajka, 13. nad skalkou, 14. za cestou tlustovouskou.

V Ouvalích zapsána v josefinském katastru: panská koze-lužna, 1. J. Bilanský, chalupa, 12 j., 2. ob. pastouška, 3. J. Dufek, chaloupka na obecním, 4. M. Chadina, statek, 60 j., 5. J. Řezáč, statek, 59 j., 6. P. Švarc, statek, 70 j., 7. J. Pekárek, polostatek, 28 j., 8. V. Hladík, chalupa, 14 j., 9. V. Moucha, hospoda panská emfyt., 35 j., 10. J. Dlabáč, chaloupka, 11. J. Korecký, chalupa, 26 j., 12. J. Petina, mlejn panský hořejší, 6 j., 13. J. Plizner, panská pekárna, 14. M. Smolík, polostatek, 30 j., 15. J. Dufek, polostatek, 27 j., 16. V. Sahula, chaloupka, 17. J. Procházka, statek, 66 j., 18. J. Dufek, polostatek, 33 j., 19. T. Pekárek, polostatek, 51 j., 20. J. Formánek, panská hospoda hořejší, 21. J. Černý, chaloupka, 22. M. Zicha, chaloupka na obecním, 23. J. Paříz, chaloupka, 24. T. Netušil, chaloupka, 1 j., 25. vdova Vaňková, chaloupka, 26. J. Potůček, chaloupka, 27. J. Bilanský, chaloupka, 28. J. Macháček, chalupa rolní, 14 j., 29. J. Zumer, chalupa rolní, 11 j., 30. V. Novák, chaloupka, 31. V. Novák, statek, 64 j., 32. Anna Hladíková, chaloupka, 33. dvůr Hostín, 34. ovčín hostinský, 35. panská chalupa na staré vinici, 36. J. Formánek, mlejn panský do-lejší, 7 j., 37. ? 38. M. Jasanský, chaloupka, 39. vdova Netušilová, chaloupka, 40. mejtovna, vrchnostenský domek, 41. J. Michálek, chaloupka na obecním.

Obecní pozemky byly: plac vedle kostela, mimo hřbitov, 216 sáhů, vejpustek neb plácek vedle dolejší panské hospody 51 s., místní plac travnatý nad stodolou hořejší hospody 200 s., lado pod chaloupkama 535 s., plac za kloboučnickem vedle silnice 1252 s., pastviště čili průhon samý ohnišťata za mejtovnou 1 jitro, louka u silnice 1240 s., louka v myší díře 1352 s., pastviště tamtéž 1527 s., pastviště nad hořejším rybníkem 568 s., stránka nad myší dírou 126 s., pastviště v Rohožni 532 s., pastviště stará silnice 8 j. 1209 s., pole u pařeziny 3 j. 223 s., druhé tamtéž 1 j. 506 s., pastviště pařezina 18 j. 647 s., lado, v kterém štrový lom jest, 1 j. 1086 s., pastviště nad strouhou 150 s., pastviště strhaná hráz 268 s., tamtéž skalnatý plácek 551 s., strán od hráze dolejšího rybníka až nad mejtovnu 10 j. 1512 s., pole v stráni nad dolním rybníkem 539 s., pole nad Hodovem 1 j. 508 s., pastviště nad mejtovnou 1200 s., skála za vinicí 1 j. 1228 s., celkem 57 j. 688 s. v 26 kusech. Z toho ku stavbě dráhy postoupeno 569 sáhů.

Názvy poloh, tratí a rybníků kolem Ouval: U třech hrušek, u třech svatých nebo u hranečního dubu, podle silnice, stará silnice, na klínkách, pod chmelnicí, nad cihelnou, nad skalou, za i pod vinicí nebo na Holý Hostýni, holá strán (u Hodova), u dolíka, u široký meze, u pařeziny, pařezina, pastviště, v ladech, u trativodu, v jezerách, nad rybníky, porostlina. Vejpustek, u sv. kříže; louky: sádka, děvčí, telecí, široká, okrajek, okrajka; rybníky: Váček, strhaný, hořejší mlejnský, nový, dolejší mlejnský, pilský, nadýmáček, myší díra, v Rohožni neb v šancích, u setých žaludů, u Studeného, na židovém, na kloboučku, Fidrholec, nyní nádržka (a Kaberna) u cukrovaru, mlýna a v Hodově. V r. 1808 byl nájem z jednoho korce 8 zl., v 1831 až 12 zl., nyní 20—30 zl., ano i více.

Kostel a jeho správa.

Kostel Zvěstování P. Marie v Ouvalích založil prý r. 1342 arcibiskup Arnošt z Pardubic, jenž roku 1300 v Hostýně se narodil. Byla to vlastně jenom veřejná kaple. Nynější kostel postaven r. 1724 a opatřen novou věží. Ve století XIV. Ouvaly přiřazeny byly k Horkám, kde byla tehdy duchovní správa, později k Hradešínu, až r. 1856 zřízena tu samostatná fara. Kostel postaven poněkud na místě nepřiležitém, snad poblíže byl panský dvorec, jak zbytky zdíva v č. 4 a vykopané předměty v č. 8 nasvědčují. Majitel usedlosti č. 4 ze zbořeniny bral kámen na novou stavbu, odtud vybíráno i vápno. Zde prý jest i sklepení, nyní zasypané, a cesta vedla po stráni ke kostelu. Mnoho jmění kostel neměl: pozemky v ceně 800 zl. a 300 zl. na hotovosti. Že tu nebyla stálá duchovní správa, půjčovalo se okolním kostelům: Tuklatům, Roztoklatům, Slušticům, Hradešínu na opravu. Jméni spravoval direktor ve Škvorci, pole bylo v Rohožné a Páezině. Každou třetí neděli jako v kostele filiálním byly služby boží.¹²⁾

Neveliký nynější kostel jest prostého zevnějšku, s cibulovitou věží nad vchodem. Presbytář zakončen rovnou zdí, po stranách jsou empory. Loď je půdorysu čtvercového. Na stropě ve štukovém rámcu namalováno korunování P. Marie. Hlavní oltář s točenými sloupy a sochami postaven r. 1720 (nákladem Jiřího Doubravy.¹³⁾ Prostřed socha P. Marie s Ježíškem, nejvýše nejsv. Trojice s anděly, po stranách sochy sv. Josefa a Joachima. Dříve bývaly na oltáři dva obrazy na dřevě malované; větší Zvěstování P. Marie a menší Bůh Otec, žehnající v oblacích. Nyní na stěnách jsou zavěšeny. Pocházejí ze 17. století od neznámého malíře. Ve čtvercové lodi s otupenými rohy jsou dva boční barokní oltáře s hladkými korintskými sloupky a řezaným listovým na stranách. Obrazy na nich Bolestná P. Maria a sv. Jan Nep. Okna jsou nahoře segmentová, zevně nahoře barokně zazubená. Vnitřek rozčleněn s družnými lisenami, nesoucími římské hlavice a jednoduchou attiku. Ve věži jsou zvony: „Marie“, ulitý r. 1868 nákladem 495 zl., jež sebrány byly dobrovolnými příspěvky; J. V. cis. Fr. Josef daroval 300 zl., jak nápis hlásá. Učil jej Kar. Bellmann v Praze. Druhý zvon je „Kašpar, Melichar a Baltazar“ z 15. stol., dva menší „Barbora“ a „Jan“ z r. 1851.¹⁴⁾ Varhany koupeny r. 1829 za 265 zl., kancionál daroval r. 1837 Jan Schamal. Týž obdaroval obec pěti „strílecími moždíři“. Kostel má dva cínové svícny s letopočtem r. 1670.

Nemajetný¹⁵⁾ kostel v Ouvalích měl vždycky dosti dobrodinců. Už r. 1857 sebraly „šlechetné panny“ na roucha bohoslužebná 16 zl. 45 kr. a téhož roku „počestní mládenci“ darovat

¹²⁾ Dle pamětní knihy na Hradešíně.

¹³⁾ Vzádu na oltáři je nápis: „K větší cti a chvále Nejsvětější Rodičce blahoslavené P. M. tento oltář dal postaviti na svůj náklad slovatný P. Jirzy Daubrawa malován 1720.“ Byl-li kostel nynější postaven r. 1724, oltář (z r. 1720) ze starého do nového předán.

¹⁴⁾ Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od Dra Ant. Podlahy, str. 111—113.

¹⁵⁾ Kostel nyní má jenom 11 j. 2. 6 sáhů polí, 1700 K nadačního a 6120 K vlastního kapitálu. Dluhuje Kejskému kostelu a splácí 2910 K.

na nový postříbřený věnec „k oslavě těla Páně“ 13 zl. 10 kr. A hned byla jiná sbírka na hudební nástroje „trompety a vald-horny“ 48 zl. 70 kr. Následovala sbírka na roucha, na opravu kostela 149 zl., na oltáře a obrazy (r. 1864) 119 zl., na štafírování dvou křížů v kostele, sbírka řemeslníků a živnostníků na lucerny, r. 1867 na větší zvon Maria, kníže Jan z Liechtensteinu daroval dříví na stolič zvonovou, beseda dala 16 zl., podíl z honitby obnášel 20 zl. Sbíráno na dětský prapor (63 zl.), na kostelní věci několikrát s výsledkem 30 až 60 zl. Vyskytli se jednotlivci, pí Eugenie Beggová z Albönberga, místní poštmistrová, darovala křížovou cestu, p. Bohumil Mladějovský jesličky, p. F. Bóhm kasuli, rodina Štibingrova svícny, obrazy, rodina Fimlova roucha bohoslužebna, obrazy, pí Jos. Webrová lustr, p. Martin Čáp obrazy, pí Julie Budská zvonítko, rodina Fořtova lampu oltární a nový kalich (spolu s p. Aldorfem a Staňkem, strážmistrem). Mnoho věnoval far. Vojt. Šrámek a osadníci ještě v pozdějších letech podnikali sbírky na koberce, nebesa, sochu poutnickou (za 124 zl.), p. Aldorf poskytl dříví při malování kostela, Fil. Trojan dal paci-fizál, cuvalské ženy baldachyn, pí Budská prádlo, pí Martiusová koberec, p. Fereš kříž, manželé Čadilovi výzdobu oltáře atd.

Kolem Ouval jsou kříže: u lesíka při Pražské silnici, u hřbitova (na památku missii), na cestě do Jíren a do Škvorce. Kříže při cestě Tlustovouské ku Praze a ke Škvorci r. 1867 přijala obec na vždy k udržování v dobrém stavu a každý ze čtyřmi lípami osadí. O sochu sv. Jana starali se držitelé statku č. 9.

Fundace při kostele Ouvalském: 1. za Václava a Amalii Mouchovu (z r. 1794), 2. za Marii Teresii Savojskou, 3. za Václava a Magdalenu Hladíkovu (z r. 1862), 4. za Václava a Marii Hladíkovu (z r. 1868), 5. za Ignáce Horu (z r. 1870), 6. za Jana a Marii Lašmanovu (z r. 1874), 7. za Adolfa a Eugenii Beggovu, 8. za Václava a Viktorii Zavadilovu.

Faráři v Ouvalech.

Po válkách husitských při nedostatku duchovenstva a menším počtu obyvatelstva bylo méně far. Tak plebán v Českém Brodě (Benediktin Ondřej) obsluhoval fary Tuklatskou, Ouvalskou, Štolnířskou, Přistoupimskou a Vitickou. Tak i na Hradešíně fara zanikla a obnovena r. 1734 Teresíí Savojskou. Farář v Tuklatech, Jakub Pečený (1688–1715), založil mnoho nadací, odkázal na opravu kostela Ouvalského 2000 zl. a pro věčné světlo 200 zl. Spravoval kostely Sluštický, Hradešínský, Ouvalský, Roztoklatský, Horecký a Břízský. Prvním farářem v Ouvalech byl:

1. Vojtěch Kratochvíle od r. 1857 do 1861, dříve kancelista kn. arc. konsistoře v Praze. Nebylo tu fary, bydlel v soukromém domě, mnoho se nastaral o kostel až posud filiální. Tehdejší výbor zakoupil za 4400 zl. od manželů Tomáše a Marie Janouškových usedlost č. 45 o 81 měrách pozemků. Z těch ponechali k faře 20 měr, za ostatní prodané pole postavili u silnice na náměstí slušnou jednopatrovou farní budovu. Hospodářská stavení upravena ze starých.¹⁶⁾ Prvofarář Kratochvíle po čtyřech letech se odstěhoval do Stodůlek.

¹⁶⁾ Když se v Ouvalech zřizovala fara, darovala k ní obec na pozemcích v Rohožní, Vejpůstku a při cestě do Tlustovous v nynější výměře 3 ha 80 a

Po krátké administraci kaplana z Hradešína Františka Havlíčka, nastoupil na faru v Ouvalech František Soukup, posavadní kaplan v Horno-Stupně u Plzně. Ten farároval v Ouvalech téměř 22 roky a jeho přičiněním byl u Ouval postaven prvním arcibiskupu pražskému Arnoštu z Pardubic důstojný pomník. V prosinci r. 1883 odstěhoval se do Prahy, svého rodiště, na faru k sv. Havlu, kde r. 1888 zemřel.

V Ouvalech administroval pak Karel Schneider, až faru obdržel Jan Turek, farář na Velízi a bývalý františkán. Ten farároval zde pouze měsíc. Nachladiv se o pouti na Hradešíně, dostal zánět plic a zemřel 10. května 1884. Pochován u hlavního vchodu chrámového.

Podruhé administroval v Ouvalech Karel Schneider, až za faráře ustanoven František Holada, lokalista z Vojkova u Sedlčan a dříve také františkán. Ten byl v Ouvalech od r. 1884 do r. 1893, kdy jako stařec 73letý dnou dokonal. Ležel na starém hřbitově proti vchodu do kostela. Týž rád se zabýval hudbou, zpěvem, cvičil zpěváky k akademiím a sestrojil už na Vojkově hodiny, které při odbíjení zahrály na kovové zvonce, které až z Belgie objednal, dvě Mariánské písně. Tamo měl stroj hodinový na lípě, v Ouvalech na půdě. Byly vystaveny i v Českém Brodě. Snem jeho bylo, aby na farní budově postavena byla věž a hodiny tam umístěny. Byla by to pro Ouvaly pěkná atrakce. Ale nedošlo k tomu. Hodiny zůstaly na půdě a jsou odsouzeny červotočům a zapomenutí. Škoda!

Po administraci Josefa Hodináře ustanoven v Ouvalech farářem Vojtěch Šrámek (nar. v Plzni 1839), posavadní farář ve Volešci. Týž potrval v Ouvalech od r. 1893 do své pense r. 1906, mnoho se staral o kostel, z darů pořizoval roucha bohoslužebná, sám přidával ze skrovných příjmů. Povahy byl společenské, posud naň pamatováno. Po více než 40leté činnosti v duchovní správě jako pensista odstěhoval se do Prahy, ale už 4. května 1907 zemřel. Byl také literárně činným. Přeložil „Chvály Mariánské“ sv. Alfonsa z Liguori o 2 dílech (r. 1901); vydal modlitební knihy „Palma Sionská“ (r. 1871), která se dočkala několikerá vydání. Přeložil z italštiny „Návštěvy nejsv. Svátosti Oltární“ od Jana Paganioho (r. 1875). Napsal spis „Sv. Alfons, biskup a zakladatel řádu Redemptoristů.“ Také do „Blahověsta“ napsal řadu náboženských článků (jako „Péče o svědomí“, „Svatí a světice Boží“ atd.). Pro kněze a lid sestavil „Rukověť katol. pobožnosti sedmi dnů svatopostních“ jinak „Svatý týden“ (r. 1892). „Posvátná kazatelna“

98 m² s tou podmínkou, že užitek či výnos a příjmy z těchto nesmí se nikdy vpočítati do fasse farní. Na listině, počínající slovy: „My tím lásku a vděčnost k našemu p. faráři vyjeviti chceme a žádáme, by tento důkaz naší srdečné přízně laskavě přijat byl“, podepsán výbor: Václav Hladík, stařosta, Jos. Strnad, radní, Matěj Urfus, Frant. Řezáč, Ant. Herfurt, Josef Železný a Jan Lašmann. K těmto farním pozemkům později patronátní úřad přidal ze zádušních 1 ha 15 a 09 m² v Rohožni. Osadníci stavěli faru sami, Jeho Veličenstvo jim daroval 400 zl., přispěl patron 1500 zl. a dobrodinci. Fara stála 6115 zl. (občané platili 2655 zl.). Z počátku osadníci faráři vypomohli potahem i polní prací, což později přestalo. Za starosty Ant. Chlapce (r. 1887) rozhodnuto, že farář nebude platiti obecních přírážek, protože úřad katechety při škole zdarma zastává, ale i ta privilej r. 1903 odvolána. Zahrada osázena r. 1878.

prinášela od něho kázání jako cyklus o modlitbě. Vyšel též samostatně. Největší dílo jeho jest „Víra, naděje a láska“, kniha modliteb pro všechny pobožnosti roku, společné i soukromé. Stran 1040. (R. 1899) V Ouvalech na širokých podkladech založil novou pamětní knihu. Darů pro kostel počítá se v ceně 3000 K¹⁷⁾

Bezprostředně po V. Šrámkovi následoval Alois Dostál, dřívější farář v Křečovicích u Neveklova.¹⁸⁾ Narozen v Kvasinách u Rychnova, zde studoval gymnasium, v Praze theologii na universitě, r. 1893 vysvěcen, působil ve Stupně, na Velizi. Zakládal besedy, přednášel (Sokolům při sletu), vedl divadlo, cestoval, psal povídky ze života i historické, pro mládež i dospělé, kázání i feuletony, redigoval kalendáře i sbírky. Sbírkou historických prací vydal pod názvem „Dějepisné povídky“, mnoho spisů pro mládež vydal p. Vilímek, Bačkovský, Dědictví maličkých a jiné. Humor vyšel pod názvem „Veselá chvilka“, „U slona a jiné humoresky“ atd. Vlast vydala divadelní kusy, které se hrály s prospěchem. Soubor prací pro mládež vydal Šašek „Z jasných i temných dob české minulosti“, dvě knihy povídek Emil Šolc, mnoho obrázků „Tiskový spolek“, romány časopis „Vlast“, „Přítel domoviny“, „Zábavná bibliotéka“, „Ludmila“, brožurky „Slova pravdy“. Některé povídky jsou zdramatisovány, jako „Zbláznil se“, „Za obecní pozemky“. Velmi mnoho přetištěno pro americké Čechy, jiné přeloženy, „Jen poctivě“ vydána čtyřikrát. Od r. 1912 vydává p. Václav Kotrba „Sebrané spisy“ Dostálovy, jichž vyšly 4 svazky. R. 1913 jmenován kn. arc. notářem a redaktorem časopisu „Vlast“.

Stvrzená fasse ouvalského faráře r. 1864 (německy):

Od obcí	8	zl.	40	kr.
Z kostelní pokladny	40	"		
Z náboženského fondu (kongruový doplněk)	410	"	97	"
Štola	9	"	88 ¹ / ₂	"
Z nadací mešních	1	"	68	"
Úhrn	470	zl.	93 ¹ / ₂	kr.

Slavným rodákem Ouvalským jest Jan Karel Rezáč, učitel při odborné škole na Smíchově. Narozen v Ouvalech dne 5. srpna 1838. Učil se na tamní škole, působil jako učitel na Českobrodsku, r. 1859 byl ve sboru dobrovolných myslivců. Učil též na Tábořsku, založil v Jistebnici čtenářský spolek, zřizoval knihovny, zabýval se včelařstvím a zahradnictvím a odbyl kurs hospodářský. Jako delegát zemědělské rady přednášel po Čechách o včelařství. R. 1882 byl redaktorem „České Včely“ a předsedou zemského ústředního spolku včelařského. Vyznamenán r. 1879 při mezinárodní výstavě včelařské za učebnou pomůcku „Postup včelaření“ státní cenou a čestným diplomem. Psal do listů pedagogických, hospodářských a politických. Vydal „Včelky“, „Nové míry a váhy“, r. 1875 s J. Moravcem „Obrazy ze života Karla IV.“, „Praktický včelař“ (r. 1883), „Drůbežnictví“, „Zahradu školní“. Zemřel na Smíchově 26. července 1886.

¹⁷⁾ Životopis jeho přinesl „Čech“ r. 1907 č. 127 od Al. Dostála.

¹⁸⁾ Obsáhlý životopis přinesl r. 1910 Vilímkův Kalendář duchovenstva československého.

Knihy konfirmační zmiňují se o dvou knězích z Ouval, buď že odtud pocházeli nebo v Ouvalech duchovní správu vedli. První, Jakub Matěj, se připomíná r. 1359 a byl od patronky Alžběty a synů její ustanoven farářem v Jablkynicích(!); druhý Jan kněz z Ouval r. 1415 ustanoven plebánem v Litni. Oltáři sv. Bartoloměje na Novém Městě Pražském daroval úrok ze 69 rýnských. Jiří Uvalský.¹⁹⁾

Škola.

Škola v Ouvalech připomíná se z konce XVIII. století, stála nedaleko kostela u hřbitovní zdi. Bylo to podélné stavení s jednou učebnou a bytem učitelovým. Postavena r. 1783 asi od kn. Teresie Savojské, opravena r. 1825. Sestávala ze dvou oddělení. Vyučováno pilně, jenom někdy, jako v zimě r. 1847 v prosinci se neučilo, že „nebylo dříví“. Jak počet obecnstva rostl, tak i třídy nové vznikaly. R. 1877 rozšířena na dvoutřídku, r. 1884 na trojtřídku, r. 1900 na čtyřtřídku. Později přibýly dvě parallelky. Třídy byly po městečku, nejvíce v bývalé poště, v domě p. Chrousta. Ve staré škole bylo osm dlouhých lavic, každá pro deset žáků.

Na novou školu nástin vypracoval inženýr Gabler, stavbu provedl Tomáš Molek, stavitel z Polné. Náklad byl 22 000 zl. Vysvěcena 31. srpna 1884. Než ani tato budova nestačila a r. 1911 vypsán na novou školu konkurs; z 21 návrhů obdržel první cenu, rozpočet vypracoval a dohled vedl architekt Ot. Polák z Loun, nádhernou budovu postavil architekt Fr. Troníček z Prahy. Vysvěcena byla 29. září 1912 vikářem a kanovníkem Josefem Kehrlem. Při tom mimo světitele mluvili okr. hejtman E. Chotaš, okresní inspektor Č. Eis, poslanec B. Novák, školní dozorce Fr. Fort, starosta J. Hladík, říd. uč. M. Minářů a farář Dostál. Zpěvácký spolek „Smetana“ zapěl příslušné chorály. Téhož roku zřízena v Ouvalech škola pokračovací a žádoucí byla by i škola měšťanská. Jednáno o ni už r. 1900. Nová škola stála asi 170.000 K.

Na škole v Ouvalech působili učitelé: J. Klikoš, Jan Sixta (1809), Trávníček, Hrdlička, Čajsl. Fr. Klíma, Jan Hamáček, Ant. Bukvic, Petr Hachke, Smetana, J. Halík, Věnceslav Záboj Mařík (působil též v Chorvatsku, kde se zúčastnil oprav školství chorvatského; byl i literárně činný, psal články do Posla z Budče), Jan Polesný, Jan Železný, Jos. Bubeníček, August Kitzberger, Jos. Ballatý, Mat. Minářů, Jos. Sajfrt, Fr. Podhola (vykreslil na chodbách střední školy zeměpisné pomůcky, dostal čestný diplom za ukázkou ruční práce zpracování lnu na hospodářské výstavě a r. 1899 čestnou medaili za 40leté věrné služby), Kar. Šimek, Ant. Zlatohlávek, Ed. Geisler, Kar. Koníček, Vác. Šmidlík (včelař a jednatel zemského včelařského spolku), Čeněk Tonder (naroz. 23. června 1859 v Kouřimi), spisovatel beletristický pro mládež a dospělé. Píše do časopisů, do novin feuilletony, vydal několik svazků dobré lidové četby. R. 1884 almanach „Z české školy“, dále „Pomněnky sázavské“, „Z minulosti a přítomnosti“, „Šlépějemi předků“, „Na šikmé ploše“, „Před úsvitem“ a mnohé jiné. Františka Stehlíková, Fr. Cetyl, Boh. Čeněk (nar. 14. prosince 1869

¹⁹⁾ Lib. Confirm. VII., pag. 88, 141—142.

v Polné). Studoval hudební komposici u J. B. Foerstra a Boh. Vendlera. Složil mnoho sborů pro mužské hlasy, dvojzpěv pro soprán a alt s průvodem klavíru, písně pro střední hlas. Oblibě se těšil skladby: „Mysliveček“, „Dudák“, „Je-li pak to pravda“, „Pantáta ze mlýna“, „Tvé oko“ atd. Složil též mnoho kostelních sborů a to smíšené, dvojzpěvy s průvodem varhan, trojzpěv pro ženské hlasy. Z oboru hudby instrumentální napsal sonaty pro klavír, fugy pro varhany a jiné. Roku 1905 jmenován učitelem hudby a zpěvu na učitelském ústavě v Poličce. Jan Štěpán (včelař), Ottilie Zvonečková, Čeňka Karlíková, Fr. Filip, říd. učitel, M. Minářů, který už jednou zde vyučoval. Narozen 1852 v Pelhřimově, znamenitý včelař a správce pokrač. školy a ředitel kůru. Tom. Souček, Anna Kahounová, Kar. Maximovič, Anežka Kadeřábková, J. Hladký, Jos. Železný, Jos. Janáček, Vác. Sommer, Anna Smejkalová, Jan Štanzl, sbormistr zpěv. spolku, Marie Šnejdárková, Fr. Moc, Max. Topinková, Vojt. Augustin.

Školními dozorcí byli: Jan Lašman, Matěj Urfus, Václav Hladík, Fr. Řezáč, Hyn. Procházka, B. Micka, A. Jaroš, Fr. Bilanský, J. Škorpil, Jos. Chroust, Fr. Fořt, zvláštní přítel školy.

Industriální učitelky: N. Podholová, M. Šmidlíková, A. Mišková.

Katecheti, dříve než v Ouvalích zřízena byla fara: Karel Würfel, Fr. Moravec, Kaj. Mika a Jak. Liška z Hradešína.

Školní děti hrály divadla (1881): „Mladí pastýři betlémští“ (1884), „Budečské jesle“ za vedení říd. uč. Podholy, „Cizinec o štědrém večeru“, „Sněhurka“, „Zlatá husa“, „Pro živou vodu“, „Tři halíře“, „Zlatohlávka“.

Školní mládež má od r. 1881 svůj prapor, darovaný místními dámami (za 60 zl.). R. 1882 a 1904 uspořádána školní výstava. Několikrát podnikla mládež výlet do Prahy, r. 1885 zábavním vlakem k návštěvě Národního divadla, na Lipany a do Prachovských skal. Na konci školního roku 1913 bylo 354 dětí ve škole. Školné platilo 10 dětí.

Příjem ouvalského učitele r. 1840:

Z kostelní pokladny 11·50 konv. m.
Ze škvoreckého kostelního fondu 12

Od vrchnosti Savojské:

2 míry pšenice (a 1·48) 3 36
12 měr žita (a 1·16) 15·12
2 míry ječmene (a 48) 1 36
22 liber másla (a 10) 3·40
28 „ soli (a 4³/₄) 1 58³/₄
Školné od 42 platících dětí (po 1 kr. týdně) . . 8

Od obce Ouval:

1 korec žita za zvonění proti krupobiti 1 45
Novoroční dary 1 30
Úhrnem . . . 94 01³/₄
Za čistění školní světnice odečleno 12
Zbývalo . . . 82·01³/₄

V roce 1852 stoupl příjem na 139 zl. 34 kr., mimo školné (2 až 3 kr. týdně z dítěte).

Mimo to dodáno a dovezeno 7 sáhů dříví na rok „ke každodennímu vyučování i v opakujících hodinách“. Učitel užíval zdarma jednoho strychu pole „v pařezině“, později měl kus pole od záduše za 5 zl. a to 2 j. 1029 sáhy „na čtvrtý mandel“.

Od r. 1848 nedodávala Uhřetěveská vrchnost pro školu palivo a veškerý deputát pro učitele vykoupen za 520 zl.

Při Ouvalské škole byla od r. 1850 žákovská knihovna, nejvíce dary rozšiřovaná. (Též od místních obchodníků místo dárek vánočních.) Už r. 1899 měla 428 knih a mezi 164 žáky 2456 čtenářů. Vedle žákovské jest při škole i knihovna učitelská.

Na oslavu 60leté vlády Jeho Veličenstva r. 1908 uspořádána v Ouvalech stromková slavnost, při níž vysázeno dětmi na 3000 stromků v Rudolfově háji.

(Dokončení.)

Bohemica různých knihoven.

Duchcovská knihovna hraběte Waldšteina.

Popisuje *Adolf Patera*.

(Dokončení.)

2437 a 2438 jsou přepisy první části (lib. I. et II. Cap. III.) Pešinova Mars Cruentus Moraviæ; 2440 a 2441 části druhé (s opravami Pešinovými); 2442 přepis části třetí (Lib. II. Cap. V.)

2444. Rkps papírový v malém 4° (aneb 8°) (starší sig. No. VI. Lit. H 9). Vazba původní: lepenkové desky potažené perg. z nějakého kancionalu s notami, hřbet zalepen papírem a na něm vytlačeno: Mährische Sprüche und Rechten. Uvnitř na přední desce psáno: Ora, labora, sic praesens cura, Deo committens futura. Sigismundus Nagelius Moravo Brunensis propria scripsit. Za přední deskou tři listy čisté.

1a Nalez kdo wo yakau wicz na dobrych lidech przestane. Mezy kniezem Martinem Oppatem a Konwentem klasstera hradisstie a Purgmistrem a Raddau Miesta Olomaucze, Panj nalezli. — In margine: Ex Libris Czechorodianis B. — 7a Letha Panie 1534. O zmuczeni Girzika Ssissky na rozkaz Panie Heytmanuw. — 10b Letha Panie 1535. — 13a Przi Saudu Swato-Kunhutskym 1573 Leta. — 14b Letha Panie 1536 przi Sm. Martinie. — 25a O Promlezenj Duchowenstwj okolo Letha Panie 1437. — 25b Letha Panie 1463. — 27b Letha Boziho 1537. — 59a Letha Boziho 1540. — 111. Okolo Letha 1572, — 119a 1576 — 125b 1579, — 127a 1590, — 129b 1594 — končí se 136b, aby ten Zaklad Propadeny Anizowi dali.

137a (jiným písmem): Regstrzjk samych wicz, ktoreż se w te knjze obsahugi a zawiragi, když manstwj knieze biskupowa se dotyce, toho Pani nesaudj. fol. 1. —

144a Regstrzjk gmen tiech, kterzi pohanieli a pohnani gsau — končí se 154.

154b připsáno: Blazieg Peyersser Miesstienin Brniensky, Pohanim Zdeňka Zialkowskeho — a končí se 155a (za tím 8 listů prázdných), sskody opowidam Poruczniczy toho Puhonu czinim. — Dle toho by patřil tento rukopis Blažejí Peieršerovi a jest půhon z r. 1619.

Psáno písmem drobným dosti pěkným asi v první polovici XVII. stol. (1600—1619). Vrstvy po 8 listech bez kustod a označení počtu vrstev, ale s paginací listů.

2445. Rkps. papírový v malém 4° (starší signat. No. VI. Lit. F. 6.) Vazba původní: dřevěné desky potažené koží, na které vytlačeny okrasy, přezky utrženy, hřbet zalepen papírem a na něm vytlačeno: Mährische Landesordnung. Na přední desce zevně znak (snad Pešínův?) Za přední deskou tři listy prázdné.

1a Prawa a Zrziženj Margkrabstw Morawského. Slowe knihy Towaczowske: (Dole připsáno: Jan Ssynagl wypsal a po straně autograf: Ex libris Czechorodianis. — Przedmowa: k zadosti Wassi dostogny Pane Pane Tase.

2b Ja Cztibor z Czimburku a z Towacowa. — Za listem 100 počítáno hned 102. — Končí se 303b (Puoh... w Brnie Letha 1497) Barbora Abbatysse... w Miestie Znoymie. — Nalez — Nez Voytta a konsselu sadity a wybratij, k tomu Pan Marssalek Prawa nema nez Panna. (Na konci 31 listů prázdných.)

Psáno písmem drobným dosti pěkným v XVII. století, první polovici. Vrstvy po 8 listech s kustody bez označení počtu vrstev ale s paginací,

2446. Rkps. papírový v malém 4° (aneb 8°) (starší signat. No. VI. Lit. H. 21.) Vazba původní: lepenkové desky potažené koží, na které vytlačeno mnoho okras. Hřbet zalepen papírem a na něm na červené vignette: Entscheid des Landrechts in Ollmütz. Na přední desce zevně: Rokowe krage Olomuczkého 1541.

1a Krag Ollomuczky 1541. Rokowe polloženj od Vrozeneho pana Pana Waczlawu Rokytskeho z Ludanicz a na Chropyni Heytmana Margrabstw Morawského Geho milosti. Leta Panie MV CXXXXI poczi(nagi)cz. Za tím připsáno: Ex libris Czechorodianis. — 2a Rok: Polozen Panu Bedrzychowi z Zierotina s Albrechtem z Hustopecz Prwnj patek po zasadanij Saudu. — Smlauwa. — 5a Stanne Prawo na Zeydlicze. — 7a Lieta 1542 Przi Czasu So Jana Krztitele Boziho Przij Saudu w Miestie Ollomauczy. — Končí se 81b (rokem 1555): Jak bych ya na prahu a neduwodnu sprahu dawati měl (rokem položeným panu Putovi z Ludanic a na Helffensteine Janem starším Kropacznim). Za tím připsáno písmem jiným:

82b (str. 1 prázdná): Diw weliky a prwe neslychany, kterýž Pan Buh skrze posla sweho v Měs'tě Początek wkażatj raczil při gednom koste Ste Katerżiny gmenem, a czo Paustewniku tu Bydliczymu, o welikych Budauczych wěczech oznameno a mluweno gest: Letha MDLXXXVI. w Patek przed S. Duchem. Každemu pobożnemu Człoweku k weystraze a napomenutj sepsano a na Swětlo wydano. Ezechyel III. Kapitole. Synu Człoweczj, Straznym postawil sem tebe domu Izdrahelskeho — — 83a Kterak Pan Buh wssemohauczy mnohymj diwj a Zazraky, těchto k skonaní se přiblyzucich Leth, naz Ołczowsky napominatj raczi — — Končí se 86b: Pan Buh racz nam to Srdece dati, abychom gehu S. Milosti zde bez hrzichuw slaužití a pokut czasnych y potom wiecznich wgitj mohli.

W Starem Měs'tě Pražskem Buryan Walda wytiskl. Podle dekretu od Geho Milosti Czysarzke sobě daneho lethu MDLXXXVI. (Na konci 14 čistých listů.)

Na zadní desce 15 + 52. Ty wieczy nestworzena, kteraz sy wsseczky wieczy Stworzila Smiluy se nade mnu S u Z Kogetine.

Psáno písmem nestejným v XVI. století (1541—1555) dosti pěkným. Některé roky přeškrtnuty — 82b — 86b připsána asi na konci XVI. století písmem zběžným. Vrstvy po 8 listech bez kustod a označení počtu vrstev.

2447. Rps papírový v malém 4^c. Vazba původní: lepenkové desky potažené koží, na které mnoho okras vytačeno. Hřbet zalepen papírem a na něm vytačeno: *Registrum priuilegiorum Bohemiae*.

1a Przedmłowa. K neygasniegssimu . . . wladislawowij — — a ke wssij obczy kralowstwij Czieškeho Przedmłowa na zrzijzena Prywilegij koruny a kralowstwij Czieškeho: Od dawnich csiasuw w tomto Slownem kralowstwy czieškem — — Dole připsáno: *Integer hic liber est pure Registrum Privilegiorum transactionum, Emphonum etc. Regoi Bohemiae et aliarum Proviociarum incorporatorum. Ia decem cistis repositorum.* — Po straně: *Ex Libris Czechorodians 1679.* — — končí se předmluva 8a: *Letha od narozenj Syna Boziho Patnaczi Steho Prwniho.*

9a *Registrum desetij Truhlec.* — Shoduje se s rukopisem No. 1757 až do listu 182a: ale negsau Vzitecznij. Dále jest v tomto rukopise přidáno, což se nenalezá v No 1757:

182a *Powolenj arcybiskupa Turskeho ke wssem smluвам kraluw Czieškich s kniziatty rakauzskymij.*

182b *NaSulczbach: Magestatowe tito przelozieny gsau — — s ginymy zamky w baworlich — končí se 191a.*

191b *Z koruny aby Pohanienij k saudu nebyly, končí 195a. Datum w Nornbercze letha Panie 1356 na zeytrzij boziho krztienij.*

195b *Podpisugij se Zameczy a zbozij przyslusseyiczy k korunie Czieške — —*

213a *Hec Venceslaus Rex boemorum Sequitur Sigismundus.*

223b *Haec Sigismundus Boemorum rex Sequitur Albertus et Ladislaus.*

225b *Hec diuus Ladislaus dominus et rex boemorum Sequitur Georgius.*

234b *Haec Georgius boemorum rex Sequitur Vladislaus — končí se 238b.*

239a *Tuto se podpisugij a znamenawagij Zameczy, Miesta, Miesteczka wsy a gine rozliczne Zbozij Przislussne Manstwim k korunie czieške anebo y lenem. (Mezi l. 266 a 267 dva listy prázdné.)*

276a *Tuto se podpisugij Zamezij a zbozij duchownij, kderez gest Zapisowano a Zastaweno. Od mnohych klassteruow zborzenych a w kralowstwij Czieškem walkamij zborzenych.*

301b *Hec Sigismundus bohemorum rex — —*

302b *Haec Georgius — — a končí se 308b: Item wes chrzienek — — Psano: libro 18 Vladislaus Sol. 38. τελος 1. a p. (Na konci 5 listů prázdných.)*

Psáno písmem zběžným v první polovici XVII. století. Vrstvy po 8 listech bez kustod a označení počtu vrstev, ale s paginací.

2449. Rkps. papírový v 8°. Vazba původní: dřevěné desky potažené koží; přezka utržena, hřbet zalepen papírem a na hřbetě vytačeno: *Cronica Martiniana de rebus Bohem.* Za přední a před zadní deskou po zbytku perg. rukopisu latinského náboženského obsahu XV. století. Na perg. za přední deskou str. 2. jest obsah rukopisu.

1a Incipit cronica Martiniani dni wen. de Rubek: Quoniam serie tempora summorum pontificum Romanorum ac imperatorum — — — končí se 55a (zatím prázdné str. 2 a listy 56—60). Pacta saracenorum cum christianis rokem 1280 takto: (Martinus?) defunctus est die Mercurij proxima sequenti perusii ibique sepellitur miraculi corascens et vacat sede IVor diebus etc. Explicit Cronica fratris Martini ordinis predicatorum. — Zatím počíná se Cronica Romana takto:

61a Deus summe bonitatis opifex valens — — končí se 93b (papežem Lvem): hic minuit veniam anni centesimi ad annos quinquaginta de q venia magm. cumlat thause (za tím listy 94—96 prázdné. Následuje historia.

97a Heynricus VI. Comes luczenburgensis fuit concorditer electus in regem almanie et romanorum a d. MCCCVIII. — — Za tím následuje o Karlu IV. 100a — a končí se 101b Eo anno (1354) . . . capitaneus dns Nicolaus a pisanis captus est et in carc. trusus. Za tím dodatky letopisné 101b: Annis milenis trecentenis qu. denis hys tres adda°. — — Končí se 102a: dominus sit tecum nobis deus.

102a Alexandri magni incompleta cronica: Gesta ducis macedonum — — končí se 114a: (není dopsáno neb 114b a listy 115—120b prázdné.)

121a Depositiones paparum. Certum est quod multi eorum ratificauerunt errores et hereses — — končí se 121b: super omnes episcopos fortissimus atque . . . ecclesie catholice ste i 25.

121b Cronica principum regni Boemie: Przyemisl rusticus paganus vocatus ab aratro — — (po straně připsky — — končí 123a po smrti krále Václava IV. (1419) obijt . . . MCCCCXIX . . . post assumptionem virginis hora q. XXII. — — Et Sepultus in aula regia demum translatus est ad ecclesiam pragensem at ibidem honorifice sepultus etc. Hned zatím.

123a Cronica episcoporum ab inicio episcopatus pragen. per ordinem: Diethmarus episcopus pragensis cepit anno D. DCCCCLXVII obyt anno D. DCCCCLXIX in nonas Januarij — — končí 125a — — Conrado de Bestfal — — — acceptavit episcopatum Olomucen. Mirabile cambium serunt vltinam sine symonia. — Hned za tím: Archidiaconatus pragen habet CCCXII ecclesias — — — Suma huius MDCCCXXXVI dempte Monasteriis et capellanis. Za tím 125a: Anno MLXXXII In natiuitate s. Marie virginis martires wencesl. et adalbertus visibili apparentes — — končí 125: obdormiuit in dno magnus planctus super eum.

Končí de Udono takto 132: Omnium episcoporum et inuiliu prelatorum etc.

132a Copia priuilegii de non citando extra Regnum: De regno Boemie et regnicolarum immunitate: Cum per diuos romanorum imperatores et reges pradecessores.

2450. Rkp. pap. v úzkém 4°. Za přední deskou na dvou stranách formulář přisahy německé.

1a Der Röm. Kay . . . Mayst. Leopoldi Verfaßte Process Ordnung wie und welcher Gestalten bey dem Ampt der Landes-Haubtmannschafft oder königl. Tribunali in Dero Marggraffthumb Mähren in denen Vor dasselbe gehörigen Rechts-Sachen Verfahren werden solle. Končí se l. 9. Za tím 4 listy prázdné.

10a Von dem Process Inrotulation der acten vnd Erstandenen Recht bei unserm Tribunali. Končí se l. 20 a podepsán poslední Frantz Graf Potting mp. d. Pachta mp.

Psáno asi koncem XVII. n. poč. XVIII. stol.

2454. Die letzten Lebenstage und das seelige Hinscheiden Seiner fürstl. Gnaden Johann Friedrich, Erzbischofs zu Prag, des h. röm. Reichs Grafen von Waldstein . . . beschrieben in lateinischer Sprache von Herrn Anton Dunod Weltpriester aus Burgund. Dedikuje Franz Adam Grafen v. Waldstein Wartenberg . . . Wenzl Halbig Pfarrer und Bischöfl. Konsistorialrath. Oberleutensdorf, den 19. Sept. 1814. Končí se str. 102. Schw. ster. Maximiliana Sasmukin des Prämonstratenserordens Professa in Doxan.

Psáno písmem pěkným r. 1814.

2469^a] Rkps. papírový v malém 4°. Vazba původní: lepenkové desky potažené papírem, na hřbetě vytlačeno: Chronica urbis Launensis. Na listě před rukopisem str. 1. (str. 2. čistá) jsou latinské a české přípisky.

1a Chronica Civitatis Launensis in Bohemia.***) Letha 1607 W pondiely po hromniczech V. dne Miesycze Vnora w wecz w prítomnosti Petra Ssediwego z Konsselow — — — končí se 1b.

2a Letha Páně Tisycziho Ssestisteho: Letha Panie 1600 w autery po pamatce sw. Panny Katerziny XXVIII. dne Lystopadu zenil a wstaupil gsem w Staw swatego Manzielstwi ya Pawel Mikssowicz s pocztiwau Pannau Katerzinau po Ssimonowi Paulowi zustalau dczerou.

4a Leta Boziho 1590 Przi Sw. Janu Krztitely — — Po straně připsano Autore Paulo Mikssowicz Servo Consulari (zde vlastně počíná původní rukopis). Končí se 259b rokem 1631: Tehoz leta a dne w noci na autery vmrzal Jan Kment — pochowan. (Pak jinou rukou připsáno): Letha 1632 Pawel Mikssowicz ladarzowic 10 Febr. vmrzal Pochowan k Petru který tyto Pamietj Poznamenawal. Forma manet mortis tantum sunt cetera somnus.

Psáno písmem zběžným ale čitelným tedy v letech asi 1600 — 1631. Vrstvy po 12 listech bez kustod a označení počtu vrstev.

2474. Rkps. papírový v malém 4°. Vazba: Papírová obálka na hřbetě přilepená: Na přední desce červená vignетка, na které vytlačeno: Privilegia civitatis Teutto-Brodensis.

1a Priwilegia a Obdarowani obcze Miasta Brodu Niemeczkeho, wcziniena od nijzie Psanych Panuw Letha Panie 1278. Nijzie psaneho Privilegium toliko tuto niektere Potrzebniegssi Artykule wypsanj . . . Y protoz My Gindrzych Smil, a Oldrzych, y take Raymund Bratrzy vlastny z Lichtumburku, Zgewiti chceme tymto listem . . . — 4a obdarowanj krale Jana na Vziwani Praw, wedle spysobu Miest Kralowskeych 1333. Čistý list mezi 11 a 12 (1), 44 a 45 (1), 51 a 52 (2), 52 a 53 (1). — 12a My Purgkmistr a Radda, — 12b Obdarowanj Pana Francze hrabiete a Swobodneho Pana z Turnu wcziniene miestu Brodu niemeczckemu Letha 1565. — 19b Erb Slowuttneho Miasta Brodu Niemeczkeho (v barvách proveden). — 20a Giné Obdarowanj od gehu milosti Pana Francze hrabiete — — z Turnu — Letha 1566. — 31a Obdarowanj Trzetj (z r. 1589). — 38b Erb Wysocze Vrozenego Pana Pana Jana Rudolffa Trczky z Lippe na Welessi Chumburku Lipniczy a Swietly nad Szawou. —

*) Mezi rkps. 2455—2468 zaznamenáváme pouze č. 2465 (v 4°): Cursus philosophicus traditus a rever. patre Isaia Gebel S. J. Glacii anno MDCXXXVIII. IV. Nov. (dopsáno 7. Sep. 1649).

**) Důležitější výňatky z této (Mikšovicovy) kroniky Lounské podává již v několika ročnících Sborník Histor. kroužku. Red.

39a Cztwrte potwrzení wssech obdarowanj (z r. 1600). — 42b Magestat obdarowanj na Trhy — — My Mathyass (z r. 1613). — 45a My Ferdynand Třetj — — (z r. 1637). — 52b Letha Panie 1635 — — wzala woda most — Za tím následují všeliké přípisky. Končí se 55b.

Rkps psán různým písmem v první polovici XVII. století. Vrstvy nestejně bez kustos a počtu vrstev.

2475 Rkp. pap. v 4°: Vita Alberti Walsteini ducis Friedlandiae etc. Ex Italico Galeacii Qualdi in latinum Sermonem translata Labore ac studio Josuae Arndii.

1a Historia Alberti Walsteini ducis Fridlandiae § 1. Habes hic, Lector difficilis variantisque fortunae Speculum . . . Končí se str. 289: Gitschinum multis exornavit . . . si vitam degisset infeliciorem. Finis.

Psáno v stol. XVIII.

2476. Rkp. pap. v 4°: Philaretis Amyntae Codomani Apologia pro Georgio Popelio barone de Lobkovitz, regni Bojohaemiae quondam Supremo aulae praefecto; post ab Imperatore Rudolfo Secundo, Hungariae ac Bojohaemiae Rege, per duodecim annos, contra jus faeque carcere adtento: ad Reges Principes, ceterosque christiani nominis mortales. Dicaeopoli apud Theophilum Agathonem Anno MDCVI.

Psáno v druhé pol. XVII. stol.

2477. Rkps papírový v malém 4°. Vazba původní: dřevěné desky potažené červenou kůží, která jest však potřhaná, kování a přezky zachovány. Na počátku rukopisu mnoho listů vytrženo.

1a Otczie nass genz sy wnebessich — — nassim vinnikom — Zdrawa Maria milosti plna — — — Wierzym wboha otce wssiemohucjho — — končí se tiela skrzissienie zywoť wieczny atd. Po straně: Ex Libris Czechorodiansis.

1b Ad gallatas primo: Dywim sse tomu zie tak rychle ssynuli gste — — končí se: nez sme vam kazali prokleti bud wam.

2a Anno Crucifixi saluatoris nostri Cbristi Jhesu Milesimo quingentesimo decimo quinto Ex mandato serenissimi principis domini domini wladislay regis vngarie et bohemie Ego Johannes Stradomireus decanus karsstein. vicecomes et palatinus sacri palacy laterranensium has reliquias imperiales et regias in lucem reddi et conscribere iusi ut memoria earum et numerus in eternum non pereant sed uiuat tamquam cui iure competit. Primo sunt due veronice in tabula aurea ad instar illius que rome ostenditur — končí se 6b: Summa omnium lapidum in corona CXII. Hned za tím následuje

6b Archidiaconus pragensis habet sub se Ecclesias CCCXLII — — Suma ecclesiarum 1997 co na pykharti. Item opida et ville sine castris et civitatibus munitis in bohemia sunt triginta milia III et LXV.

6b Berna regalis monasteriorum Brzewnow CCC. — končí se civitates regiae. Pissek — — hradez kralowy.

8b Oratio dominicalis Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum — — končí se 9b Sanctorum communionem: Communi dicas nomine christicolas. (Za tím list čistý).

10a Tractatus catholicus triumphalis prosacratissima et orthodoxa communione vnus speciei fidelibus populis per doctores ecclesie pragensis contra tractatum aduersariorum ecclesie dei editus feliciter in-

cipit. Spiritus sanctus ecclesie sancte dei rector et vnificator qui non sint collabi quibus datus est sit auctor huius operis et seruator Amen Cum iam pridem pro veritate fidei catholice coram magnatibus regni Bohemie inclitissimi ex aduerso Rokyczane et suorum stetissemus non veriti de ea que in nobis est fide omni poscenti reddere rationem (28b toto nakalisenky). Končí se 69b et fidelium consolacione Nunc ad aliam propositionem transeamus.

69b Tractatus secundus de obediencia sancta Capitulum primum continet propositionem — — Omnium superiorum positorum lumen et regula ex qua originem et robur recipiunt.

96a Tractatus tercius continens verissimas deductiones pro communione vnus speciei ad plebes fideles Capit. primum. — Evacuatis igitur sentinis et spinis de ecclesie ramis amputatis — — končí se 119a: in scripturis opinioni. Tractatum go hunc hic, claudat doctor sanctus pro patrem et filium et spiritum sanctum. Amen.

119a Responsum est tibi per exiguitate temporis quicunque igitur es qui illum tractatulum conpegisti. . . Končí se 120b: et eternam vitam christus vnus vnus ecclesie, vnus auctor fidei vnus speciei vnus spe vnus caritatis Qui cum patre suo deo nostro et spiritu sancto ecclesie sancte viuificatore est benedictus in secula Amen.

121a Poczynasie Tractat krziestianskyo naysvietieysiem przigimani tiela bozieho a krwe pod gednu zpuosobu lidu krziestianskemu podle rziadu Czierkwe swate Rzimske etc. Swaty duch zprawczie Czierkwe swate racz byti rozmnozytel rzeczij tiehto aby skrze tu wuole Syna bozieho znama byla a buoh otec w swate gednotie, s Sydem swym milym a duchem swatym weleben a wiecznie chwalen byl Amen. Když leta bozieho tisyczieho cztyrsteho siedesateho pateho o hromnicziech w prazie miestie Przed krale m Girzym Czieskym pany ziemany a miesty My kniez Hylarius diekan kostela prazskeho kniez waczlaw krzizanowsky kazatel a gyni kniezie a mistrzy kanowniczij slawneho kostela prazskeho na plnem a obecny m sniemu stali sme proti mistru Janowi z Rokyczan abychom swietle prawdy a wiery krziestianske branili . . . končí se 192b (kapitolou desátou odpowied na to iakz muoz papez prziswatostech zrziediti w Czierkwi swate) takto: Jakoz wtom zdwizeni ssyrocz gest napisano A k tomu nam radi S. Riehoz mame wiedieti (za tím konec, jedna aneb vic vrstev chybí, neb kustos ukazuje, že následovalo: zie skrze).

193a Když czas biessie leta od narozenie Syna bozieho Tisicz cztyrset cztrmezczietmeho Tehdy zemie czeska v welike biessie biedye Czo sie zleho cziniessie, znamot gest dobrze wiedie a wssak napamiet a pro wistrah slussie psati Acz mi budu snad mnozy zmietenizi z toho laty. Když sie sta roztrzeny welike v wierzie krziestianske — končí se celý rukopis 212b; Neb wida ze zle cziniss nechczestbati. Mussiss sie za to v pekle katy et sic est finis.

Rkps psán písmem asi čtvrtým v druhé polovici XV. století dosti pěkným avšak 193a—212b psáno písmem jiným něco starším snad a sice 1440. — 1460 a přivázáno k předešlému. Palacký tuto část vydal, ale necelou, vynechav mnoho, a pak s mnohými chybami (Časopis českého museum 1831 sv. 4 str. 378—392: Václav, Havel a Tábor čili rozmlouvání o Čechách roku 1424).

Vrstvy po 12 listech s kustody bez označení počtu vrstev.*)

125b Vita Arnesti Archiepiscopi: Apparuit gratia dei salutis nostris diebus istis nouissimis in seruo suo Arnesto — — — 129a končí se: vicijs potius quam fratribus d . . . explicit vita arnesti.

129a Miraculum Arnesti: Nouerint universi presens scriptum lecturi aut audituri quod ego arnestus s. pragen. ecclesie archiepiscopus — — končí se 129b: per me Arnestum Ecclesie ste pragen. archiepiscopum . . manibus meis sanguine pectoris repletis.

129a Impnus prudencij de constructione ignis cerei et baptismi . . . Inventor rutili dux boe Quamuis in numero — — končí se 130b: numine impliciter ens perpetuis secula seculis amen.

130b: Ympnus Rabani per versus elegiatas: Salve festa dies — — končí se 131a pallia crassa cadunt amen. Scripti ympni per ff decanum in Karlsteyn a d. MCCCCIX, za tím následuje historia de vdone.

131a De vdone: Anno D. MCCCL Ottone — — končí se 133a: penam prodicionis cause eo ipso facto se nouerint incurrisse.

133a De auri argenti et aliorum: Presenti constitutione in perpetuum valitura statuimus — — — obseruatum.

133a De Monetis: Statuimus preterea ut Regni Boemie successore nostro, qui fuerit probus tempore — — et conditioni ut Praefecture. Za tím počíná

133: Othagarus fuit vir in regno Boemie — — končí se 133b.

134 (str. 1 čistá) str. 2.: Occiso othakaro ad propria sibi solamen homo dicat amen.

139a Incipit Cronica Romanorum: Sicut sex diebus opera sua consumauit deus et in septimo requieuit ita sex etatibus humanum genus in hoc seculo — — končí se 239b: erumpens explet ecclesiam. Explevit Cronica romanorum philosophorum gentilium.

240a Incipit Cronica Sichardi Cremonensis episcopi: Rerum creator omnium opifex earundem genus humanum in ea sorte locavit, ut — — končí se 315b: Fridericus (?) — electus anno Dni MCCXXI dufridricus in romanum imperatorem coronatur rome apud sanctum petrum Explevit Cronica Sicardi Cremonensis episcopi anno D. MCCCCXL quinta feria post S. Francisci. Eodem anno decollati sunt duo Ciues pragen. feria III die Francisci Andreas frenifex et Smolarz requiescant in sancta pace. hunc librum exarauí propria manu consumauí ubi sanctorum, ibi et pestifera heresis confutatur. Cui cedet iste liber in possessionem . . . etc. — (Na konci 9 listů prázdných). Na zadní desce přípisky.

Psáno písmem zběžným r. 1439—1440. Vrstvy po 12 listech s kustody bez označení počtu vrstev. Vodní znak: váhy.

*) Bez signatury: Perg. graduál ve velkém fol. o 178 listech z 2. polov. XV. stol.; konvolut rukop., kde mimo jiné jest: Stephani Poloniae regis cum Joanne Basilide Moscorum principe bellum a mnoho drobných věcí týkajících se též jesuitů; maďarský rukop. (st. sign. No III. K 8) z XVIII. stol. s titulem Az Esztendőbeli Vasarnapokia Rendeltetet Praedikacziok etc.; a rkp. v malém 4° ze XVII. stol. s počtem vrstev (o 12 l.) XVIII+1.: Philosophia rationalis ad Mentem doctoris angelici tradita ab admodum reverendis religiosis ac doctissimis Patribus Christiano Plank et Mathaeo Stehlik in celeb. aep. collegio Vetero-Pragae ad Stum Adalbertum AA. LL. et Philos. Professoribus dignissimis, conscripta vero a me indignissimo horum discipulo Francisco Josepho Poppel.

Mikšovicova kronika Lounská.

(Od 17. října 1625 do 3. srpna 1627.)

(Pokračování.)

T. l. i pátek po sv. Havle 17. října po hod. 1. na noc hřímalo a bleskalo se.

T. l. v sobotu po sv. Matouši po 9. hod. z poručení Dona Martina de Hurta kruchtu novou, na kteréž bratřina kůru Česk. zpívali raný písně i jiné chvály Buožské podle nařízení církevního k rannému kázání a mši naležitě vykonávali, kterážto kruchta přes 300 kop míš. kromě některého dříví a prken, což sousedé m tohoto Luna nadali, stála, jest do čista sbořena. Truhláři, tesaři, šrotýři jiní i on sám don Martin pomáhal toho všeho bořiti, což jest asi po 24 hodině do čista dokonáno. Mezi tím někteří z konšelův téhož dne před večerem a někteří na druhý den ráno u sv. zpovědi a potom tuž neděli den sv. Václava 28. září svátost velebnou podle nařízení církve katolické přijímali jako: Řehoř Šafářovic primas, Řehoř Kladrubský, Matěj Pšánský, Martin Jahoda, Simeon Kyhar, Mikuláš Malecius z konšelův a Jan M. Trochopeus Tábořský, pisar městský, na zejtfi potom někteří jiní z obce.

It. t. d. sobotního z té nové kruchtly českým literátům některé knihy pobral o do svýho kvartýru je donésti poručil, jako kradual, kterýž tehdaž když se psal tři sta a třiceti tři kopy a tři peníze vše míš. stál. Potom jiné asi patery knihy veliké a k tomu kancionály.

T. l. v středu po sv. Václavě 1. října byla pospolu obec všecka shromážděna před rathouzem, tu u přítomnosti Don Martina, Jana Začala a konšelův od kněze Pavla Viktorina Sekery děkana žateckého mezi jiným přednesením bylo oznámeno: poněvadž pan purgmistr, páni jakožto ouřad J. M. C. již v jednostejném náboženství se srovnávají, abychom obec také beze všeho rozpakování a odkladu k tomu také přistoupili. Po tom oznámení šli na rathouz Don Martin, Jan Začal, konšelé i všecka obec a po čtvrtech po jedné osobě byli pouštěni a na každého dotázka činěna, chce-li se s J. M. C. v náboženství srovnati aby oznámil. Oznámili všickni, že chtějí. Někteří žádali, aby jim k zpovědi do 2, 3 nebo 4 neděl lhůta byla dovolena. Ničehož užiti žádný nemohl kromě Němci do 2 neděl, ale Čechové aby všickni do pro příští neděle zpovědi odbyli. A potom hned tu neděli přistoupili a každý, kdo se přiznal, že k tomu náboženství přistupuje, kázali mu v radě sednouti. Žádného ven nepustili, až pořad celou čtvrt odbyli. Potom všem ze čtvrti kázali z rathouzu domů odjiti a tak všecky čtyry čtvrtě odbyty. Ze všech sousedův z první čtvrtě jmenem Jan Moc kotlář nejprv k tomu přistoupiti nechtěl a on odpověď dal, že on katolickým býti nemůže, nýbrž jak rodičové jeho věřili, že on také věřiti chce. Po té jeho odpovědi Don Martin p slal hned pro profousa, a když přišel, kázal ho vzíti a do pout dáti. Tehdy on zase chtěl hned jinak katolickým býti připovídal. Ale Don Martin přec profousu vzíti ho poručil, až se do pout dostal, k němuž žádnému jíti, jísti, píti dáti zbráněno jest. K tomu také jak se obec k rathouzu do hromady sešla, tehdy soldáti s ručnicemi okolo sousedův stáli a žádnému pryč odjiti až svýho každý odbyl nedali.

K tomu brány všecky zavřeli, až do nešporu jich neotevřeli a pohrůžku všem sousedům učinili, pokudž k tomu nepřivolí a toho skutkem nesplní, tehdy že nás vojákům kyjmi poručí bítí do pout profousu vzítí a pryč do temných míst a věží odvésti a hladem a jinými těžkostími sužovati dá. Kterýmižto pohrůžkami jsouce k tomu přivedeni, pátého dne měsíce října z obce někteří sousedé začali se zpovídati a přijímati a potomně každého dne pořádně pomalu vždy někteří až do posledního sledování. I některé ženy majíce muže své dokonaly a tak se zachovaly.

T. l. ve čtvrtek d. pam. sv. Havla 16. octobris října don Martin odsud z Loun jel do Žatce se dvěma Jezuity a některými rejthary. A odvezli s sebou kněh z rathouzu, které sousedi tam snášeli, plnej kotči vůz se dvěma koňmi. Potomně, kteří do 10. října k zpovědi a k přijímání nešli, někteří i v tom čase nemocni byli, však ani to jim stačiti nemohlo, nýbrž všickni skládati nejvyššímu musili. Forýr a profous s pouty chodili a do pout bráti chtěli. Některým krávy, voly, kramářům plátna a sousedům čubky i jiné věci brali. Potom ty věci vypláceli si. Jiní všickni dávali někdo 15, 10, 8, a nejméně 3 zlatý, odkud se velká suma sešla.

V outerý d. pam. Šimona Judy (28. října) a d. Všech Svátých, (1 listop.) kteří sousedé na mši sv. a na kázání nebyli, po 5 zlatých pokuty dávali musili.

Potom po vykonání sousedův manželky po čtvrtých pod propadením 30 rejnských tolarů k zpovědi, přijímání chodily a tak se všecky čtvrti vypořádaly.

7. d. listopadu dcery městské na rathouze byly obsílány, aby k sv. zpovědi, potom i k přijímání, i synové městští a to pod velikou pokutou bez odpornosti šli.

T. d. a l. (3. listopadu) umřel Simeon Knínský, mládenec pokojný a uctivý na zejtrí ve vsi Dobroměřicích při kostele sv. Matouše pochován. Nechtěl ho p. Pater, jehož sem do m. Luna z Hořovic městečka za Berounem v sobotu po sv. Voršile 25. octobris přítomného leta 1625 přivezli zde při městě dáti pochovati, protože náboženství katolického nebyl, však průvod poctivý měl.

T. l. v pondělí d. pam. početí P. Marie 8. prosince pan Bartholoměj Banko z Wissemburku, který u J. Milosti p. Vilíma z Vřesovic, p. presidenta zřízené komory v království českém a nejvyššího mincmejistra štolmistrem byl, skrze uroz. a stat. rytíře p. Hynka Žďárského na ouřad J. M. C. za pana rychtáře v plné obci dosazen. (Byl příkladný, najdeš níže).

A tak tento rok 1625 byl jest nám v této obci Lounské což nelze vypraviti velmi obtížný a téměř nesnesitelný. Ouroda na obilí i chmeli velmi špatná. Ovoce v zahradách naprosto ve všech ani půl věrtele nebylo. Vína místy velice pomrzly, chroustové pojedli, my pak neboží přece znamenité berné na vojáky a jiné kontribuce časté dávali jsme musili. P. Bůh všemohoucí tohoto budoucně rač nám těch těžkostí uleviti, časy veselé a potěšitelnější i pokojnější popřítí. V tom ve všem roce že přimohli v obci této bylo. Umřelo zde osob obojího pohlaví sedm set a dva. Narodilo se dítek 163. Oddalo se a potvrzeno k manželství 25 párů.

T. l. (1626) v outerý po n. smrtelné 31. března Jiřík Kment umřel člověk letitej, byvší v podružství u Adama perníkáře. Jsa

opilý náramně, od světlice se schodu srazil hlavu a hned umřel, potom na zejtrí 1. dubna po kumpletě u Matky Boží pochován.

T. l. v sobotu po n. smrtelné 4. dubna okolo 18. hod. nejprv to jaro počalo hřímat, hrubě blejskati a kroupy hrubě pršely větší n. ž hrách

T. l. v středu sazometnou 8. dubna před samým večerem když dělníci z ornic odešli, přes Kateřiny Stryglovy pod Voblíkem se zapálil; shořel všecken toliko zdi zůstaly. Dělníci nešetností zapálili.

T. l. v n. provodní 19. aprilis po hodině na noc na pondělí umřela Kateřina pekařka Koucká Šimona Trnky pekaře manželka, na zejtrí 20. dubna po nešpore u sv. Petra pochována. Ta že načala víno a knězi pintu vína neposlala, u kostela v kruhu nedělního dne seděti musila. Taková sousedě dobře zachovalé infamia neb na poctivosti potupa se stala.

T. l. ve čtvrtek po neděli Misericordias 30. dubna mráz na vinicích, na zřizkách a rozvodích uškodil dosti na mnoze. Pomrzlo vzlášť kde nízko a jak vítr šel. Ač místy i pod Voblíkem zasáhl ale málo, to vše větrem, ale však na mále. Na zejtrí také byl mráz menší a beze škody.

T. l. v neděli Cantate 10. maii mráz opět velký na vinicích škodu učinil a pod Voblik dosti daleko dosáhl a potom na zejtrí v pondělí opět mráz ale menší byl.

T. l. v outerý po neděli křížové 19. d. máje náký pacholek koňský Zigmunda Kocorovského jménem Václav z náké nešetnosti nahlédaje do hluboké kašny nové tam upadl a dobře se skoupal, takže potomně podavši mu náké hole skoupaného a uplňhaného vytáhli.

T. l. a d. v středu po křížové n. 20. máje přijel sem do m. Luna p. podkomoří p. Přibík Janíšek (!) s p. hofrychtýřem, potom v pátek 22. máje radu sadil a do Rakovníka odjel.

T. l. ve čtvrtek d. Buožiho vstoupení 21. máje velikej kus zdi obecní jdouce ke mlejnu blízko u mostu krytého do gruntu i s krovem se obořila a škoda znamenitá se stala.

T. l. v n. Exaudi 24. máje okolo nešpora kroupy pod Voblíkem na všech vinicích znamenité škody zdělaly na dolejších při polích ne tak hrubě, než co vejš jakoby popálil.

T. l. v sobotu po n. Exaudi 30. maji mráz dosti hrubej. Vinicím však neuškodil, ale na některých dědinách, jakž se správa dává, v dolcích obilí jako žito na některých místech dosti na mnoze pomrzlo zde při městě i v vesnicích.

T. l. před některými dny JMC. p. rychtář Bartoloměj Banko z Weysenburku z ouřadu propuštěn a povinnosti zbaven do času.

Lohof pršel. T. l. v pondělí po pam. obětování P. Marye 23. nov. dýšť pršel a mráz přišel veliký, že hned do vinic nemohli. Není pamětníka aby tak mnoho vinic nekrytých zůstalo jako toho roku. Potom ustavičně mrazy trvaly a nic netálo až třetí neděli adventní.

T. l. (1627) v outerý po n. smrtelné 24. března v noci na čtvrtek po 4. hod. umřela Dorota po Jiříkovi Užidilovi zůstala vdova majíc let věku svého přes 70. A vdovou byla přes 30 let;

na květnou n. 28. března po 22. hod. z domu p. Jana Začala do velkého kostela zde v městě nešena byla. Potom na zejtrí 29. března po 15. hod. před velkým oltářem na tom místě, kde kněz Jan Hořický ležel, z jehožto hrobu i kámen vyzdvížen, pochována jest.

T. l. v středu po velké noci 7. dubna v plné obci Bartoloměj Banko rychtářem za JMC. p. rychtáře vyhlášen a při tom poručení z komory čtěno, kterak se sousedé k němu chovati mají a předešli důchodové k opatrování mu poručení.

. . . . Zde schází list, stránka nová počíná „předkem odtud vyjiti mohl od toho času jak město bylo odevzdáno totiž l. 1620 žádný lázně nebylo topeno neb ta pod fortanou byla zbořena proto, aby vojáci ji nezapálili a odtud městu aby se neuškodilo.

T. l. ve čtvrtek po sv. Duše 27. mai obec tato naše Lounská na poručení vrchnosti vyslala koně a fasunk do měst Pražských k vezení municí.

T. l. v středu po sv. Medardu 9. junii od velikých dešťů voda veliká přišla, škody znamenité z dělala, trávy podkalila, chmelnice vyparila, hlavatice i jiné drobné věci vytopila a jakž lidé hodnověrní oznamovali, že od třiceti let voda tak velikých škod nezdělala na vinicích, dědinách a jiných gruntech jako tato. Tohoto času krupobití též velice na obilí na mnoha místech uškodilo v mnohých vesnicích před vodou sedláci s dobytky i jinými věcmi musili se jinam stěhovati.

T. l. v pondělí po sv. Vítě 21 junii k večerou znamenitý vítr studenej a to z sněhu, který na horách spadl. Potom na ráno na outerý byl mraz padlý však beze škody.

T. l. ve čtvrtek den pam. sv. Jana Křitele 24. Junii studeno velmi bylo, lidé v rukavicích chodili a sníh pršel.

T. l. v středu po pam. sv. Petra a Pavla 30. junii v nešpory přivezli sem do Loun na voze 6 koňmi jedno kníže z Weimaru mrtvého, který v Slistě vlezení před tím drahý čas umřel, který proti J. M. C. válku vedl. S ním jeho rejtharů do půl karnety, tři vozy vojenský a 4 s jinými vojáky. Na zejtrí hned ráno z města všickni i s tím mrtvým tělem odjeli.

T. l. v sobotu po pam. Navštívení sv. Alžběty 3. julii J. M. C. p. rychtář Bartoloměj Banko postoupil p. purgmistru, pánům, radě obojí všech důchodův obecních. A potom na zejtrí v neděli pánům starším obecním v domě Strachoty Kocorovského panget strojil, dal jim pečení telecí, mostek (—) a k tomu 10 pinet piva.

T. l. v outerý po sv. Prokopu 6. julii ženil se J. M. C. pan rychtář Bartoloměj Banko, pojal sobě za manželku pannu Annu Daniele Koudelky dceru, t. d. veselí vykonáno jest. V outerý po sv. Anně 27. Julii t. l. syna porodila a 1. augusti pokřtěn byl a 16. augusti umřel.

T. l. ve čtvrtek po sv. Prokopu 8. julii přijelo vojáků do Loun dvě karnety a dva praporce pěchoty. V Citolibí, v Pšánech a Chlumčanech jedna karneta byla, v městě druhá s některými officíry a na každém předměstí praporec pěchoty. Náleží knížeti z Sasu Karlovi, na zejtrí v pátek ráno táhli k Trebenicům.

T. l. v outerý po sv. Anně 27. julii přijel sem do Loun z Žatce p. hofrychtýř, na zejtrí obnovil raddu a hned po jídle odjel do Prahy.

T. l. v outery d. nalezení sv. Štěpána 3. srpna ženil se Jan Holub, který v Slavětíně býval, pojal sobě za manželku Alžbětu sirotka po Duchkovi Frankovi zůstalou dceru s dobrým užitekem. Kteroužto Alžbětu J. M. C. p. rychtář m. t. Luna Bartoloměj Banko jakž ona pravila k tomu se před lidmi přiznala, že jest ji obtěžkal a témuž Janovi Holubovi sud červeného vína a 15 kop. miš. na hotově, k tomu hned před vodavky ještě jednu krávu a 15 kop. miš. témuž Holubovi odvésti má.

V n. po Vsech Svatých 7. novembris slehla, dceru porodila a v následující outery pokřtěna jest. Dáno ji jméno Anna Kateřina.

T. l. v pondělí po pam. Proměnění Krysta Pána 9. augusti sem do Loun nenadále před večerem do 50 rejtharův přijelo. Potom na zejtri v outery po 14. hod. k Litoměřicům odjeli. Jejich komisarem byl náký p. Kunderát. Z Rakovníka sem přijeli

(Pokračování.)

Chodská registra kostelní v Loučimi.

Uveřejňuje FRANTIŠEK TEPLÝ.

Pátráme-li po csudech chodských sedláků na Domažlicku, nacházíme nejednu listinu, jež jmenuje dva chodské kostely, kostel při hradu t. j. Vsech sv. v Domažlicích a veský či dolejší. V Klenčí, v Červ. Aševě, Maxberku, u sv. Anny, v Trhanově i v Mrákově povstaly chrámy pozdě, v době, kdy už chodská sláva tolik nezářila; kostelíky: sv. Jana (u Maxberku nyní už pobořený) a sv. Václava na Brůdku nejmenují se farními (brůdecký aspoň nikoli již v XV. stol.) — pro jižní část strážců pomezí byla duchovním střediskem útulná a nad veské poměry nádherně postavená svatyně P. Marie v Loučimi, kdež ode dávna konány na Pošumaví oblíbené poutní slavnosti chodské.

Zde ve farním archivě dosud chovají dobře zachovalou knihu rukopisnou, formátu nynějšího archu obyčejného papíru o 245 str., pěkně vázanou, nadepsanou zádušní registra, obsahující v sobě účty plných sto let — od r. 1599—1698 — s některými dodatky. Na zadní desce napsáno s jakousi ozdobnější inicialkou:

Mŕg Bůh gest ma nadiege neysylněgssy!

A hned na to: Wasse Milost ma tito kniehy podepsat swou vlastni rukau. — Listy 30—32 a 245 prázdný. Na pohled zdá se kniha jako bezcennou, ale pročítáme-li ji zevrubně, poznáme, že nám zachovala řadu jmen nyní již vymřelých rodů chodských i mimo-chodských selských a jejich šlechtických sousedů (pro genealogii zajímavých), cítíme, že se před námi rozvíjí hospodářská část duchovní správy chodské, slušně ilustrující náboženskou obětavost i smysl pro pořádek těchto našich předkův, jimž péče o záležitosti vlasti a o potřeby božího domu šly nade všecko, nad vlastní přibytky i životy. Z té příčiny a také pro zachování budoucím i pro památku směru takového účtování považujeme za slušné uveřejnit registra v širším výtahu.*)

*) Děkuji i tuto srdečně vdp. děkanu Václavu Göddovi v Loučimi za přátelské služby i přízeň při opisování prokázanou.

Registra kostelní k Zadussy Lauczimskému náležegicy, v nichžto poznamenano stogi, co gest Raucha Miessného a Kalichuo, které k opatrovanj swemu Kostelnicy przigali. — Tež kdo Krawy Kostelni magi Aneb peniez hotových kdo gsau co dlužni a z nich gaký plat dati magi, tolíkež y z kraw. Ithem: Grunty, kteréž k tomuto Zadussi Matky Buožij v Lauczimie naleziegij. Obnovena a spravena ke Cti a Slawie Buožij, budauczým a potomkuom na památku od dwogi Pocztivosti hodného Knieze Jeronýma Rodicze z Miesta Domažlicz a toho cziasu pana fararze Lauczimského, w Pondieli po Pamatcze S^e Panny Doroty Letha Panie MDXCIX.

Nejprve: Dědina i slukami, kteráž leží mezi cestou jako jde stezka k prostřednímu mlejnu, a zase pod druhou stezkou, kteráž jest za dvorem Maršálkovým, jenž jde po mezi a tak s tím díl louky, jakž meze ukazuje, pod cestú doluov, potom jiná meze od cesty vejše se počíná podle loučky, kteráž náleží k chalupě naj-hořejší pod kostelem: item potom žakovstvu za věži zahrádka i s ouvarem. Louka v ovenci. Čhmelnice, kterúž držel Zvůnek. A nad tím kus loučky podle stezky, kteráž vede k Lipkovu. It. u Smrčovic kus louky, slove vokrouhlík. A mezi potoky proti dílům ouvarce všecky.

Item. Louka Veliká jest k tomu záduší, kterúž toho čiasu držel Blažík a pánu (novější rukou in margine: z louczima) z ní platil: pod cestou, kteráž jde od Loučima k Hlubokému za potokem na levé straně. Jakž v mšále poznamenáno jest.

It. Dědina jest koupena za 30 kop. Tu držl krčmář, z níž plat dává každoročně při času sv. Havla po 15 gr. miš.

Item jiné louky v Pocínovicích, z nichž Mráz dává 5 gr. a Jiřík mlynář (nečitelno.)

Item Ze Lhoty též 10 gr. m. Božímu domu platí Jakub Šv(ec).

it. Chvojan desátý mandel neb snop dáti má v Smržovicích.

it. Dědiny Roubalovské též desátý snop aneb mandel dávati mají, k čemuž jsou se před panem Janem Příchovským*) seznali: Blažík, Jíra Pechovic, Štěpán Mlezák, ač jsou mně knězi Václavovi platili kbelci každého obilí; však kdo chce, desátý snop bráti má vůli.

It. Blažík má spravedlivého platu půl desátku po půl kbelci. A z těchto dílů, na kteréž smlouvu udělal, summou má platiti po třech čtvrtech (!) Nebo tak jest prodáno. A nebožtík Roubal až do smrti oznamoval a před trhem též v tom oznámil, že knězi desátý snop aneb mandel náleží. A to bylo odvozováno. Což se vše v mšálu nachází.

Roucho mešní a kalichové: Vornátův vosm (nověji psáno pět), alby čtyři (n. jedna). Kalichův stříbrných pět (n. jeden) a cínový jeden. Piksiny dvě: jedna stříbrná a druhá cínová (n. nic není s toho). Lžičky tři stříbrný (n. nic není). Ubrusův šestnácte (n. čtyry). Jedna komže, dva mšály (n. a to pražský starý) (n. psáno asi 1630).

Registra. Založení. Zádussnij. K Lauczimu czo se desátku scházy (k r. 1599.)

*) Na Loučimi.

Registra zádušní, co se k Loučimu desátku schází:

	Žito kbelce	ječmon čtvrti	mírky		Žito kbelce	ječmen čtvrti	mírky
Ves Lhota							
Blahník	2	1	—	Veleška	—	2	—
Halama	2	—	—	Faul	2	—	—
Sklenář	—	6	—	Kocian	—	5	—
Kavka	2	3	—	Červenka	—	6	—
Mráz	—	7	2	Koulek	1	—	—
Vacovský	—	10	2	Kubojic	2	—	—
Květoň	—	6	2	Nádvorský	—	6	—
Stangl	3	1	—	Žežulka	—	3	—
Kodeš (Kamdeš)	1	—	—	Melichar	—	6	—
Panoše	2	1	—	Janek	—	2	—
Hasník	3	1	—	Král	2	—	—
Pouz	2	3	—	Kohout	—	3	—
Štefl	—	7	—	Duchek	—	3	—
Přický	1	—	—	Šembera	—	3	—
Svad	—	6	2	Drobika	—	6	—
Stach	—	10	2	Mrva	—	5	—
Holček	3	1	—	Janda	—	5	—
Larva	2	—	6	Suda	1	—	—
Soumar	2	—	—	Macek	2	—	—
Kovář	—	3	—	Sazama	—	9	—
Kadlec	—	6	—	Mráz	—	6	—
Koutník	2	—	6	Čížek	—	6	—
Sláma	2	—	—	Jiřikovic	—	2	—
Maňas	1	—	2	Bečvář	—	5	—
Veleška	—	10	—	Záveskej	—	6	—
Sa	52			Nejedlý	—	2	—
Ves Pocínovice				Veselák	1	—	—
Prokop	—	3	—	Sa	54	1	—
Kavka	1	—	—	Louczim			
Čejka	1	—	—	ječmen kbelce	ječmen čtvrti	oves čtvrti	mírky
Špička	—	2	—	Heytman	3	—	—
Sekadlo	2	—	—	Dvořák	1	2	—
Jehlík	—	5	—	Martinek	1	2	—
Mikoláš	—	5	—	Halada	3	—	—
Froněk	2	—	—	Bonoušek	3	—	—
Dvůr bečvářův	2	—	—	Maršálek	1	2	—
Fronk	1	—	—	Jarolím	1	2	—
Kloczar	2	—	—	Belvlova	—	3	—
Strnad	—	6	—	Hadač	1	2	—
Malvic	1	—	—	Cíl	1	2	—
Hazek (= Hazík cf. matriky)	—	6	—	Mlezák	3	—	—
Kreyczl (= Kreyhl = Krejhlav)	—	—	—	Vopršal	1	2	—
Kaspar	—	1	—	Vovčák	1	2	—
				Mach	1	2	—
				Blažek	3	—	—
				Sa	29	1	—

	Zito kbelce	Ječmen čtvrť mírky		Zito kbelce	Ječmen čtvrť mírky
Chudenín	3	kbelce 3		Pani Měsíčkova	
Smržovice.				(z Výškova) . .	— — —
Bašta	1	2 —		Anderle	3 — —
Holej	1	2 —		Šrámek	2 — —
Bílek	1	2 —		Netáhlo	3 — —
Matuš	—	— 2		Pana Bohuslava	
Votruba	1	2 —		dvůr	3 — —
Mráz (n. 2 gr. albi)	—	— —		Kašpar	3 — —
Pan Jan Příchov-				Sa . .	— — —
ský) i kopu . .		— —		Summa všeho . .	180 1 —
Sa . .	6	2 —			
Libkovo.					
Drahej	3	— —			
Lab	3	— —			
Pan Karel (Při-					
chovský)	3	— —			
Houbík	3	— —			
Hojen	3	— —			
Šásek	3	— —			
Hanzal	3	— —			
Pan Tuchar (ze Se-					
berova)	3	— —			

Hadrovo, Fleky, Pláň, Fuxperk
jedenkaždý z těch vesnic při sv.
Jiří aneb v postu dává 6 vajec,
z nichžto kantorovi třetí díl. Při
sv. Havle peněz 3 zl. 30 kr.
2 žemle lnu,*) třetí kantorovi.
Kolěda faráře na sedm den (sic!)
vo posvícení koláče, pomlázka.
Letníky vosedlníci chalupníci pak
platiti (maji).

*) žemle — kocour lnu (na Tá-
horsku).

1600. Summa zádušních peněz na ourocích 158 kop
35 gr. (n. 232 kop 48 gr.), zádušních 89 kop (n. 91 kop).

Kostelníci ze vsi Loučima mají plat vybíratí ze XXX
krav po dvou groších bílejch od lidí níže poznamenanejch:

Mikuláš Hejtman (n. Jan. H.) 3. Rukojmové: Jan, Jíra Bo-
noušek. Pan Jiří Příchovský 1 (n. má ji p. Zygmond Vlasatý).
Dvořák 1. Rukojmě za ni: Václav Maršálek z Loučima. Melychar
Krejčí 1. (n. urozený p. Joachym Vlasatý) Rukojmě: Vacek Halada,
Zikmund Cíl z Loučima. Bonoušek 2. Rukojmě za ně: Mikuláš
Hejtman, Maršálek a Petr Zaral. Vacek Halada 1. (n. Jeroným
Halada) Rukojmě. Jakub Soumar, Mikuláš Hejtman, Maršálek a Jan
Vopršal. Jan Král 1. Rukojmě. Maršálek a Beneš Čáp.

L. P. 1609 na den památný mláďátek při činění počtu kostel-
ního maje Jan Král za dvě letě z krav kostelní plat odvésti, žádal
pánův kostelníkův (a) collatorův, aby mu takový plat i s krávou
prominut byl, protože z přepuštění Božího ta kráva i jiný dobytek
jeho vlastní shořal. Z uvážení bedlivého a na přímělu k žádosti
jeho přistoupeno a jak plat tak i ta kráva prominuta jak z příčiny
že ta kráva shořala tak i obzvláště, že opustiv své všechno jen
kostelní truhlici s registry vynesl a před zkázou zachoval. Maršálek 2,
Rukojmě: Dvořák, Jan Halada, Jíra Bonoušek. Jan Vopršal, Švank 1.
Rukoj. Jan Král loučimský a Jíra Bartovic syn. Zvonková (n. Adam
Kohout) 1. Rukoj. Maršálek a Jan Halada. Vach Sládek 2. Rukoj.

Jan Král, Mikuláš Hejtman, Jíra Bartový syn, Jan Vopršal, Švank. Bartoš 1. Rukoj. Maršálek, Mikuláš Hejtman a Matouš Mlezák. Pan Vojtěch Příchovský 2. (n. Z těch dvou krav p. Jan Příchovský plat odvozuje z jedné a p. Bernhart (Příchovský?) z druhé.) Martin v Smržovicích 1. (n. pan Kryštof Vlasatý*) odevzdal krávu letha 1612 Janovi na Bukový chalupníkovi.) Jíra Holej v Smržovicích. Bártova Tkalcova 1. Rukoj. Jan Halada a Jan Král. Zikmund Cíl 2. (n. jedna od pana Kryštofa t. j. Vlasatého) jedna dána 1623 R. Barta Dvořák a Jíra Bartový syn. Bašta v Smržovicích 1. Rukoj. Mikuláš Hejtman. Druhou přijal od Jirka Holýho. Šebestova v Ousilově. Rukoj. Štěpán Jirkovic a Jan Šilháček ze vsi Slavíkovíc. Jan Holub v Jilově. Rukoj. Jan Šilháček a Petr Krejčí z Slavíkovíc, n. Martin Holub v Jilově. Rukoj. Jan Šilháček z Slavíkovíc. Z této krávy připověděl každoročně plat obyčejný odvozovati. To se stalo v Loučimě u přítomnosti urozeného p. Tobiaše Vlasatého z Domaslavě a „wilowie“**) pána jeho dědičného dne 14. ledna MDCII. Jan Šilháček 1. Rukoj. Holub z „Wilowa“ a Petr Krejčí z Slavíkovíc, Šiška v Slavíkovících Rukoj. Petr Zaral z Loučima a Petr Krejčí z Slavíkovíc. Maruše Jandova odkázala 1 krávu léta 1617, za tou příčinou, aby mohla po smrti při chrámě tomto na kerschově pohřbena býti. Tu krávu má Mach z Ousilova. Štěpán Jirkovic v Slavíkovících 1. Rukoj. Mikuláš Šebestový syn z Ousilova. Petr Krejčí v Slavíkovících 1. Rukoj. Štěpán Jirkovic z Slavíkovíc a Jan Šilháček z též vsi. Zvůnek z Loučima z dědiny platí 1 gr. m. (n. Hledej zádu mezi dědinami.) Kostelník Pocínovskej má vybírati plat z krav XXVIII od osob dole poznamenanejch. Jirka Martinovic 1. Rukoj. Martin Krejhlav, Jíra Kubovic. Martin Krejhlav 1. Rukoj. Jíra Kubovic a Tomášek Krejčí, syn nebožce Hány. Pavel Trobič, kolář 1. Rukoj. Jan Král. Viktor Hána 1. Rukoj. bratr je Tomáš Krejčí. (n. Maňas) 1. Rukoj. Matěj Pilda, Matěj Veleška. Matouš Příbek 2. Rukoj. Kub. Červenka a Jan nebožce Koubka syn. Tomáš Hana, Krejčí 1. Rukoj. Martin Krejhl a Matěj Melychar. Jan Házik 1. Rukoj. Jirka Martinovic a Jíra Kubovic. Kub Červenka 1. Rukoj. Matouš Příbek a Jan syn nebožce Jana Koubka. Jan Koubkovic 1. Rukoj. Matouš Příbek a Kub Červenka. Jíra Kubovic 1. Rukoj. Martin Krejhl a Jíra Martinovic. Pavel kolář Zelenka z Pocínovic 1. Rukoj. Jan Franěk a Jíra Bečvářův syn. Melichar 2. Rukoj. Jíra Kubovic, Matouš Příbek, Tomáš Hána. Matěj Šimánek Žezulka (n. Šimon Kohout) Rukoj. Vondra Koubek a Štembera n. Václav Kadlec od Pavla krčmáře z Lipkova 1. Štembera (n. Matěj Puta na Štemberově dvoře) 1. Rukoj. Šimánek a Vondra. Koubek Vávra Štefl 1. Rukoj. jeho dva bratři Barta a Ondřej ze vsi Lhoty, n. Anna Hronkova 1. Matouš Svoboda ševcovského řemesla 1. Rukoj. Jíra Bečvářovic. Vondra Koubek 1. Rukoj. Štembera a Matěj Šimánek. Převedená ta kráva na Ondřeje Drobičku, z kterýž potud má odvozovati plat obyčejný, pokudž by tu svou krávu jinému nepostoupil. Mrva 2 (n. 1.) Rukoj. Štembera a Vondra Koubek. Matěj Melichar a Mikuláš Suda. Mikuláš (n. Jakub) Suda 1. Rukoj. Matouš Mrva, Matouš Červenka. Jan Duchkovic od dvora

*) z Domaslavě. Šebestian Vlasatý z D. na Drslavicích (ještě r. 1589. získal Loučim r. 1577 od Jindřicha (st.) Příchovského.

**) Vilov také Svřlov, Jilová ves u Ousilova.

Mrvojic přijal na sebe 1 krávu kostelní. Matěj Záveský 1. Rukoj. Jíra Kubovic a Matouš Příbek. Bárta Beranů syn 1. Rukoj. Matěj Blahník, mlynář. Beyvl Hač 1. Rukoj. Martin Král a Jíra bečvářův. Tu krávu má Matěj Blahník a ke Lhotě náležeti má. Plat mezi lhotskými hledej. (N. Vít. Straka z 1 krávy, kterouž přijal od Lidmily Tomanovy z Kouta.) Vít Straka, řemesla ševcovského 1. Rukoj. Jíra Martinovic a Jíra Kubovic. (n. Volf Cihlár 1. Rukoj. Martin Král a Jan Král.)

Létha 1630, 14. dne Januarii Janda . . . z Pocínovic odevzdal k chrámu Páně založení Panny Marije krávu. Z ní od toho času, pokud by jinému neodevzdal, plat dávati má.

Létha 1636 v pondělí po památce Narození Krista Pána to jest 29. dne Decembris. Matouš Špička ze vsi Pocínovic odevzdal (krávu) pod plat k chrámu Páně založení blahoslavené P. Marie, z kteréžto krávy on sám plat dávati má, pokudž by ji jinému nepostoupil.

Létha Panie 1638 v outerej den sv. Víta mučedníka t. j. 15. Junii Pavel Šmelcl z Pukczverku odevzdal jest tele k chrámu P. založení bl. P. M. On je Tomáš Cíl (Czil) k užívání a opatrování svému vzal. Týž nadjmenovaný Pavel při témž teleti 14 krej (carů) odevzdal. Tak on týž Cíl platu z téhož telete za 3 letha pořád zběhlá dávati nemá. Tato kráva Cílovi vedle jeho druhých dvou krav připsána a zaznamenána jest.

Kostelník Lhotskej má vybrati plat z X krav jak poznamenáno stojí. Jakub Šváb 1. Rukoj. Jíra Stach a Martin Syrovec. Jan Larvík 1. Rukoj. Václav Panošovic a Jíra Halama. Martin krčmář 1. Rukoj. Jakub Šváb a Jíra Stach, n. odevzdává Pavlovi Trobičovi z Pocínovic. N. Sláma 2. Rukoj. Václav Panošovic a Šíman Strážkovic. n. Jakub Kavka odevzdal 1. krávu léta 1617, 8 Junii; uvolil se z ní sám dotud platiti, dokud by ji jinému neodvedl. Maňas 1. Rukoj. Matěj Filda, Matěj Veleška n. dostal se do Pocínovic, hledej mezi pocínovskými. Veleška 1. Rukoj. Maňas a Jíra Roubík. n. Z mlejna Petrovic pod Lhotou oddaná kráva k záduší léta 1608 a z ní hned ouroku dáno 4 gr. Mráz 1. Rukoj. Vávra Husník a Šíman Slyčkovíc n. Jan Horník: zůstává ta kráva. Matěj Blahník 1 kráva. Panoše 1. Rukoj. Jíra Vaczovskej a Bárta Šteflovic. n. Václav Blahník ze Lhoty 1 krávu k záduší odevzdal leta 1617 dne 8. Junii, z níž uvolil se plat každoročně obyčejný odvozovati, dokudby ji za sebou nechal. Matěj Blahník, mlynář. Rukoj. Jakub Šváb a Jíra Stach. Horník (n. Martin Panoše) 1 kr. Rukoj. Matěj Filda a Larva n. tuto krávu Tomáš Němec ve Lštění má. Platí z ní Stach, Leta P. 1609 Jan (n. Matěj.) Stefl ze Lhoty odevzdal 1 krávu k záduší, z kterýž se svolil plat obyčejný odvozovati tak dlouho, pokudž by takovou krávu jinému nepostoupil. n. z Dlázova k témuž záduší oddána kráva od Jana Čila leta 1608 a plat na rok též hned dán n. přenesena mezi lipkovský, jakž níže poznamenáno. Ze vsi Kouta kráva oddána leta 1608 od Lidmily Tomanovy. Vít Straka k sobě přijal. Mezi pocínovskými. Matěj Blahník z 1 krávy, kterou měl Belvl Vít z Pocínovic.

Ze vsi Lipkova kostelník má vybrati plat ze 16 krav od těch, kdož je držení mají. Petřík 1. Rukoj. Havel Hojc a Martin Novák. n. Tenet pan Bohusoud Koc. Martin Novák 1. Rukoj. Petřík

a Chvojan n. Jan Čilek z Dážova 1. Oulík 1. Rukoj. Šrámek a Kuncel. Havel Hojc 2. Rukoj. za jednu Chvojan a Petřík a za druhou Chvojan a Šimek Brož. n. Tenet p. Bohusoud Koc. Hanzl 1. Rukoj. Kuncel a Havel Hojc. Marti i Novák, Oulík, Šrámek a Chvojan Smrštík 2. Rukoj. Novák a Chvojan. Chvojan 2. Rukoj. za jednu Smrštík a Novák, za druhou Kuncel a Vavřinec Hojc. Šrámek 1. Rukoj. Aulík a Kuncel. Kuncel (n. Pavel Netáhlo) 1. Rukoj. Aulík a Šrámek. Šrámkova, která je kuchařkou u p. Adama Kocze 1. n. Tenet p. Bohusoud Koc. Šmek Brož. Rukoj. Jan Lab a Kuncel Jan (n. Václav) Lab 1. Rukoj. Kuncel a Smrštík mladej. n. Bartoloměj Kaysar z Miletic jednu krávu odevzdává. n. Petr Krčmář odkázal jednu krávu k ziduší Matky Boží v Loučimě a Pavel syn jeho při počtu leta 1604 konaným stoje před pány kolatory se přiznal, že z ní plat obyčejný chce platiti, jakož plat hned téhož dne 4 gr. složil. Pavel Krčmář 1. n. Tato jest přepsána mezi pocínovský. Tam ji hledej u Václava Tkálce. n. Anna Hronkova od léta 1608 — 1 krávu. A tu při dvoře zanechává. Hledej mezi pocínovskými. (Pokračování.)

Jan Florian Hammerschmied.

Příspěvek k životopisu katolického dějepisce XVIII. století.

Podává VÁCLAV OLIVA.

Jan Florian Hammerschmied¹⁾ narodil se dne 4. května r. 1652²⁾ z rodičů měšťanských ve Stodě u Chotěšova v Plzeňsku. Studoval u jezuitův v Klatovech, odkudž na filosofická a bohoslovecká studia odešel do Prahy, kdež byl chovancem arcibiskupského semináře kněžského. Roku 1677 dne 12. června byl posvěcen na kněze a kaplanoval po tři leta v Budějovicích. Potom stal se r. 1680 farářem v Kamenném Újezdě u Krumlova³⁾ na panství knížat Eggenberských. Tu působil po celých 15 let a zabýval se svědomitě jak bohoslovím, tak studiem historických pramenů. Píše Hammerschmiedova došla uznání tím, že r. 1695 ustanoven byl od arcibiskupa Pražského za představeného v duchovním arcibiskupském domě (druhým superiorem) v Klatovech a po roce a 9 týdnech⁴⁾ zase rektorem Pražského semináře. Jako seminární rektor byl Hammerschmied roku 1697⁵⁾ povýšen za doktora bohosloví, načež v hod-

¹⁾ První životopis Hammerschmiedův uveřejnil Michal Adam Franck de Franckenstein, Pražan, v „syncharisticon“ t. j. oslavné básni, uveřejněné při „Prodromu“ z roku 1723. Dále v něm psali: „Prodromus“ na str. 42., 142., Riegrův slovník naučný III. 625—626, Ottův slovník naučný X. 830—831, Jakub Malý: Vlast. slovník historický 156—157, Dr. Ant. Podlaha o „Historia Pragensis“ ve Věst. K. Č. S. N. 1891, Zibrť: Bibliografie Č. H. II., č. 1885 n., Jungmann: Hist. 2. V., č. 300 n., Památník Č. A. IIIa, 109 n., Ant. Rezek: Z paměti Jiřího Pospíchal z let 1661—1680 ve Zpr. K. Č. S. N. 1880., Jos. Zukal: Paměti Václ. st. Lichnovského z Voštic ve Věst. Mat. Opav. XVI., 50. n. a jiní.

²⁾ Toto datum udává Franck slovy: „Narodil se 4. května 1652. Tak po znamenal sám v soukromých poznámkách.“

³⁾ Alespoň na spisku o sv. Ondřeji podepsán jest: „Parochus Steinkirchensis in ducatu Crumloviensi“ (farář v Kamenném Újezdě v Krumlovsku).

⁴⁾ Sám o tom píše v „Prodromu“: „Potom (z Klatov) po roce a devíti týdnech byl povýšen za rektora“ (ředitel arcibiskupského pražského semináře).

⁵⁾ Franck alespoň napsal: „Creatus est author ss. Theologiae doctor anno 1697.“ t. j. „spisovatel „Prodromu“ byl povýšen za doktora bohosloví r. 1697.“

nostech církevních rychle postupoval. V několika málo letech stal se apoštolským protonotářem, hrabětem Palatinským, rytířem zlatého kříže se zlatou korunou,⁶⁾ kanovníkem vyšehradským⁷⁾ a staroboleslavským (asi roku 1698) a posléze roku 1710 farářem u Panny Marie v Týně na Starém městě pražském.⁸⁾ Tu zemřel 4. ledna 1735. Sám podepisoval se: „Jan Florian Hammerschmied, bohosloví doktor, apoštolský protonotář, hrabě Palatinský, rytíř zlatého kříže, královského, vyjmutého a nikomu v právomoci nepodřízeného kostela sv. Petra a Pavla na Vyšehradě, a nejstarší kapituly sv. Kosma a Dami na ve Staré Boleslavi kanovník senior, rektor arcibiskupského pražského semináře a toho času hlavní farář královského Starého města pražského u chrámu Rodičky Boží do nebes vzaté v Týně.“⁹⁾

Hammerschmied byl velmi pilným a plodným spisovatelem, zvláště historickým jak českým, tak latinským. Z jeho spisů uvádějí se: „Cruciger apostolicus id est s. Andreas apostolus in vita, morte, martyrio descriptus“, (Apoštolský mučedník t. j. sv. Ondřej apoštol, vylíčený ve svém životě, smrti a mučednictví.) vydaný v Praze r. 1689; „Senator apostolicus loco Judae electus, s. Matthias apostolus in apostolatus electione, vita, morte, martyrio descriptus“ (Apoštolský senator místo Jidáše zvolený, sv. Matěj apoštol, vylíčený při volbě apoštolské, v životě, smrti a mučednictví), v Praze 1700; „Discipulus, quem diligebat Jesus, s. Joannes evangelista“, (Učedník, kterého miloval Ježíš, sv. Jan Evangelista) v Praze 1690; „Minimus maximus homo, cui nomen erat Joannes Baptista“, (Nejmenší z lidí největším, jehož jméno bylo Jan Křtitel) v Praze 1690;¹⁰⁾ „Gloria et majestas sacrosanctae, regiae, exemptae, nullius dioecesis Vyšehradensis ecclesiae ss. apostolorum Petri et Pauli“ (Sláva a vznešenost svato-svatého, královského, vyjmutého a nikomu z biskupů nepodřízeného kostela sv. Petra a Pavla na Vyšehradě), v Praze dne 1. srpna 1700;¹¹⁾ „Historia monasteriorum s. Georgii in castro Pragensi et s. Spiritus, vulgo ad misericordias Dei in antiqua urbe Pragensi ordinis s. Benedicti sanctimonialium“ (Dějiny kláštera sv. Jiří na hradě Pražském a sv. Ducha na Starém městě pražském, jeptišek ze řádu sv. Benedikta) v Praze 1715; „Allegoria, Proteus felicitatis et miseriae bohemicae“ (Tajnomluva či Věstec štěstí a bídy Čechův), v Praze 1715;¹²⁾ „Prodromus gloriae Pragenae (Úvod ku slávě

⁶⁾ Latinsky se podpisoval „eques auratae militiae, comes Palatinus.“ Hrabě Palatinský značí asi tolik jako dvorský (vládní, vládou jmenovaný.)

⁷⁾ Kanovníkem vyšehradským byl instalován dne 16. listopadu 1698, jak o tom sám svědčí slovy: „Dne 16. listop. 1698 byl za kanovníka Vyšehradského instalován Jan Florian Hammerschmied, bohosloví doktor, apoštolský protonotář, rytíř zlatého kříže, hrabě Palatinský, staroboleslavský kanovník a rektor arcibiskupského pražského semináře.“ (Gloria . . . Vyšehradensis . . . str. 612.)

⁸⁾ Sám v „Prodromu“ str. 42 dří: „Dne 30. dubna 1710 u Týnského kostela nastoupil z rektorátu arcibiskupského semináře . . .“ Jako farář Týnský byl Hammerschmied roku 1710 až do 2. listopadu a roku 1711 od 20. dubna po 11 neděl také spolu rektorem arcibiskupského semináře. Sr. Prodromus 142.

⁹⁾ Sr. na př. „Prodromus“ titulní list!

¹⁰⁾ Riegrův slovník uvádí tyto čtyři spisy chybně s názvy: „Magnalia s. Andreae . . .“, což bylo zase vzato z Francka. Místo Mathiae (Matěje) má dílo toto docela slovo Mathaei (Matouše). Franck má ještě poznámku: „Ostatní apoštolové již připraveni čekají na vytisknutí“. Zatím však nejen že nebyli vytištěni, ale i rukopisů již není.

¹¹⁾ O něm dří Riegrův slovník: „Dílo, jež jasně svědčí, že spisovatel mnoho četl i znal.“

¹²⁾ Toto dílo vydáno bylo znova roku 1817 a 1829 v Praze a roku 1860 docela ve Vídni ve „Veselém čtení“. Je to satirický obraz českých mravů v la-

Prahy)¹³⁾ continens urbium Pragenarum foundationes, Pragensium a fide Christi suscepta religionis catholicae fervores, pro fide christiana perpressa martyria, fidei christianae propagationem, ecclesiarum Pragae erectiones, monasteriorum foundationes, xenodochiorum dotationes, castri Pragensis et Vyšehradensis descriptiones, archiepiscoporum Pragensium titulos, divitias, potentiam, ditiones, bona, dignitates et nobilitates, nobilium domos et palatia, universitatis Carolinae magnificentiam, regum et imperatorum erga illam amores, privilegiorum confirmationes, Triurbis curiarum, pontis et turrium descriptiones, Pragensium in bello fortitudinem, erga reges suos fidelitatem, a ducibus, regibus et Romanorum imperatoribus illis concessas innumeras immunitates, libertates, gratias, donationes, indulta, privilegia et jura, ludos publicos Pragae editos et celebratos, ab elementis pressiones, sed nunquam depressiones, Pragensis aeris salubritatem, Pragensium olim divitias et bona, magnatum Pragae officia et nomina, comitia, tabularum regni notitiam etc.¹⁴⁾, v Praze 1723¹⁵⁾ a jiné.¹⁶⁾

Z českých spisů¹⁷⁾ připomínají se: „Krátký výtah svatosvatého, královského a výhradního kostela sv. apoštolův Petra a Pavla na Vyšehradě“, v Praze roku 1700; „Hystorye Klatovská neb Klatowka“¹⁸⁾, v Praze 1699; „Praha stará pod figurou krásného mládence představená“ (rukopis nalézá se v universitní knihovně Pražské); „V Praze blaze, kdo má peníze“¹⁹⁾ ap.

V rukopise zůstalo objemné pojednání: „Gloria Pragensis (Sláva Prahy) čili popis Pražských měst, kostelů, klášterů a jiných památností.“²⁰⁾

Hammerschmied byl ducha velice čilého, mladistvého a podržel si bujarou sílu duše a výbornou paměť i ve stáří. Byl povahou svou ohnivý, přívětivý, veselý a pohostinný. Mluvil rád ironicky (s úsměškem), zvláště ve kruzích kněžských. Jeho paměť byla tak znamenitá, že o tom, co

tinsko-českých verších (makaronech) počtem 105, k nimž jesuité a Aleš Pařízek ještě něco veršů (je jich všech 369) v nových vydáních (r. 1817) přidali. Začátek jeho zní: „O staročeská země, fueramus Pergama quondam . . .“ Je to Hammerschmiedovo dílo nejznámější. R. 1829 vyšlo pod názvem: „Staročeská země. Satyra.“

¹³⁾ Prodromus i sám papež Benedikt XIII. chválil. Ottův slovník nazývá jej spisem, jenž z Hammerschmiedových „největší chvály došel“ a obsahuje úvod k popisu pražských památností a může považovati se za průpravu k dílu: Gloria urbis Pragensis (Sláva Prahy).

¹⁴⁾ Obsahuje tedy fundace měst Pražských, náboženskou horlivost Pražanů od prvopočátku křesťanství, založení pražských kostelů, klášterů, chudobinců, popis Pražského hradu a hradu Vyšehradského, statky, důstojnosti pražských arcibiskupův, paláce a domy šlechticův, slávu university, popis radnic, mostu, věží atd.

¹⁵⁾ Spis tento byl vydán na památku tisíciletého založení Prahy. Alespoň na titulním listě jsou slova: „Po tisíci letech od založení Prahy, jež založena byla r. 723, ve velkém roce jubilejním 1723 sepsaný a uveřejněný.“

¹⁶⁾ Franck di: „Mimo to vyšlo několik prací menších. Více jich a větších připravuje se do tisku.“ Po rukopisech jich však marně časem bylo pátráno.

¹⁷⁾ Alespoň Franck píše: „Dílo o Klatovech uveřejnil česky, rovněž v arcibiskupské knihtiskárně roku 1699.“

¹⁸⁾ Historie Klatovská jedná o pohanství klatovském, o původu a vzrůstu křesťanském, o zázračném obraze Panny Marie Klatovské, jenž krví se potí atd.

¹⁹⁾ Obsahuje přemnohé zprávy historické. Vyšlo v Praze r. 1700.

²⁰⁾ Franck poznamenává: „Jiné dílo spisovatelovo: Gloria urbis Pragensis (Sláva města Prahy) nazvané, ve dvou velikých svazcích připravuje se do tisku“. Rukopis dle Pelcla chová se v arcibisk. semináři v Praze.

v mládí četl, knihu i místo udávati mohl.²¹⁾ Byl oblíben i ve vyšších kruzích jak světských²²⁾, tak církevních. V duši jeho snoubila se láska k víře a k vlasti. Z těchto pohnutek jako farář týnský v letech 1713, 1714 a 1721 vyzdobil a opravil²³⁾ tento velice památný chrám Rodičky Boží a rozhodně postavil se na odpor žádosti cechu ševcovského, aby v den sv. Krispina a Krispiniana při slavných bohoslužbách konala se německá kázání. Pilně stále studoval vědy církevní i světské a nejraději obíral se dějinami své vlasti. Zabýval se hojně sbíráním historických dat a historických památek²⁴⁾ vůbec. V jednání byl energický, ale i rozvázný. Tak když byl farářem v Kamenném Újezdě stalo se, že k němu přišel zločinec, jenž po spáchané vraždě sám sebe proklínal a žádal za rozřesení od hříšců. Hammerschmied chtěl k tomu svoliti s podmínkou toliko, vykoná-li řádně svatou zpověď a sám-li se úřadům vydá. Než zločinec tomu odpíral a posléze pohrozil Hammerschmiedovi zabítím, nevyhoví-li jeho přání. Při tom dorážel na faráře taseným mečem. Hammerschmied se však nezalekl, ale obnaživ prsa, zvolal: „Nuže, doplň míru hříšců svých, mne nikdy nepohneš, bych k žádosti tvé svolil a svatokrádeže se dopustil.“ Zločinec tím dojat, vrhl se mu k nohám a podvodil se všem výmkám. Konečně Hammerschmied byl i dobrotivým, vždyť poslední vůlí zřídil při klášteře chotěšovském nadaci pro studujícího ze Stodu.

Vytýkáva se Hammerschmiedovi, že při opravě chrámu Týnského byl zmařen s jeho svolením mnohý náhrobek starý kámen, jehož nápis si sice prý opsal, ale opisy tyto že se nezachovaly a že historické spisy jeho nemají ceny trvalé. (Sr. Ottův sl. naučný a zvláště slova Jakuba Malého!) Dnes ovšem těžko se dá rozhodovati, pokud výtky tyto jsou správné čili nic. Ale jisto, že v „Prodromu“ Hammerschmied uvádí přemnohé nápisy z náhrobních kamenů, chovaných kdys v pražských kostelích a že ve spise tomto jsou i historické zprávy dosti vzácné.

Zvláštní poměr poutal Hammerschmieda²⁵⁾ k církevním řádům a z nich zase k Tovaryšstvu Ježíšovu. Hammerschmied řády celkem miloval, jak z díla jeho jest jasno, ač jako bývalý rektor pražského semináře arcibiskupského jesuitům nepřál.²⁶⁾ Nicméně ani jím dle historické pravdy zásluh neupírá.²⁷⁾

²¹⁾ Sr. Riegrův slovník

²²⁾ Odtud jeho titul comes Palatinus (dvorský hrabě.)

²³⁾ Sám o tom dí: „Z tohoto faráře Týnského obnoven byl tento chrám Páně v době, kdy mor v Praze hrozně řádil“. To ovšem bylo r. 1713 a 1721.

²⁴⁾ Z této příčiny při beatifikačním procesu sv. Jana Nepomuckého jako odborník byl povolán k otevření hrobu světcova a k podání svého dobrozdání jak o hrobě samém, tak o nápisu na něm. Sr. knihu „Acta utriusque processus in causa canonizationis beati Joannis Nepomuceni . . .“ Vídeň, 1722, na str. 364. a 369.

²⁵⁾ Prameny piší jméno jeho buď Hammerschmied, nebo Hammerschmid, či docela Hammerschmiedt. Sám podepisoval se také tímto trojím způsobem.

²⁶⁾ Roku 1631 kardinál Harrach založil si v „královském dvoře“ na Starém městě pražském arcibiskupský seminář a tím snažil se výchovu kněží, již v rukou měli jesuité, k sobě zcela potáhnouti. Všichni totiž duchovní po bitvě bělohorské (1620) až do r. 1631 bývali chovanci jesuitův. Protože však kardinál vedl s jesuity spor o pražskou universitu, založil si seminář svůj a chtěl mu získati práva university. Tím seminář arcibiskupský nevražil na jesuity.

²⁷⁾ V posledním čase napsal o Hammerschmiedovi professor Jan Jakubec v „Dějínách literatury české“ (Praha 1911 str. 354. pozn.): „Z pozdějších (dějepisů v době XVIII. stol.) vynikl plodností zejména místopisec, monografista, satirický mravokárce J. Fl. Hammerschmidt . . .“ Jakubec, jak známo, jest realista.

Některé zprávy o literatském bratrstvu v Čes. Krumlově,

jeho znovuzřízení Vilémem z Rožmberka r. 1554. - Česká
marianská družina, založená r. 1649.

Uveřejňuje HYNEK GROSS.

Význam a působení literatských bratrstev v Čechách vyličili obšírným způsobem Antonín Rybička, Karel Konrad, Ferdinand Tadra, dr. Zikmund Winter a dr. Zdeněk Nejedlý.*)

Vilém z Rožmberka usiloval na panstvích svých a ve veřejném svém postavení o obrození a o povznesení katolického života ne pronásledováním jinověrců,**) nýbrž upevněním vnitřním, zejména zvelebením škol. Sám praví, že „školy jsou jako gruntové, odkudž pochází všeliké učení a umění.“

Šlo mu při tom mimo vlastní vzdělání†) o vychování jinochů pro povolání kněžské.

Vedle kněžstva byly to hlavně sbory literatské, které svými zpěvy při službách Božích povzbuzovaly věřící k pobožnosti.

Je tudíž vysvětlitelné, že Vilém na statcích svých tyto k nové působnosti oživoval a jim podpory udílel. Roku 1555 stvrdil Ne-tolickým literatům řád, „kterýž by mezi sebou při službách Božích v každý den Páně nedělský a o jiných slavnostech a svátcích od cirkve sv. nařízených zachovávatí chtěli.“

R. 1569 dne 21. prosince zasáhl blahodárně do vývoje staro-dávného literatského kůru v Prachaticích, jehož členem sám se stal. Potvrdil jim stanovy a nařídil arcipřístu bechyňskému a faráři krumlovskému Tomáši Bavorovskému, kanovníku pražskému, mistru svobodných umění P. Ambrožovi, pak kancléři svému Václavu Albinovi z Helfenberka a synu jeho doktoru práv Tomáši Albinovi z Helfenberka, aby pořídili literatům prachatickým knihu, v níž by zaznamenány byly stanovy a zanášeny ostatní důležitější věci. Daroval jim ihned 10 kop míš. a slibil, že nějaký věčný plat lite-ratům vykáže.

Český Krumlov byl hlavním sídlem pánů z Rožmberka, kteří všemožně pečovali o jeho rozkvět v ohledu hmotném i duševním, zvláště církevním. Vilém z Rožmberka rozšířil krumlovskou školu na partikulární a vystavěl pro ni budovu.

Ant. Rybička uvádí mezi městy, v nichž se setkáváme ku konci věku patnáctého a záhy na začátku šestnáctého století s kůry

*) Ant. Rybička: O bývalých společnostech čili kůrech literatských, uveřejněno v Památkách archaeologických X. Ferd. Tadra: Sborové literatův čili kůry literatské v Čechách, v Památkách Pražského Hlaholu, v Praze 1886. Karel Konrad: Dějiny zpěvu posvátného, díl druhý. Dr. Zikmund Winter: Život církevní v Čechách VI. O bratřích literatských, v Praze 1896. Dr. Zdeněk Nejedlý: Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách. V Praze 1904, str. 292—295.

**) „A tak pán ten svaté a slavné paměti, ač vycvičen byl v náboženství Římském od mladosti . . . však evangeliků nikdy netupil, nýbrž zároveň s druhými miloval i k ouřadům fedroval.“ Václava Břežana: Život Viléma z Rosenberka. V Praze 1847, str. 303.

†) Vilém z Rožmberka podporoval též učence ve vydávání spisů světských a duchovních, kteří mu připisovali taková díla. Zmiňujeme se zde o české postile Arma Domini Wilhelmi a Rosenberg z r. 1557 a 1574 (v městském museu Jindřichohradeckém, viz článek: Městské museum Jindřichohradecké v čís. 32 ze dne 6. srpna 1898 v týdeníku „Ohlas od Nežárky“).

literatskými, také Krumlov. V poznámce pak sděluje, že páni z Rožmberka vymohli u stolice papežské literatům v Krumlově, v Prachaticích a jinde rozličné milosti, odpustky, indulgence a pod. (okolo r. 1490). Také Tadra v seznamu míst, v nichž se nacházely sbory literatské, jmenuje Krumlov. Dr. Winter na str. 978 Života církevního v Čechách činí zmínku o literatech krumlovských přiroce 1603, kdy císař Rudolf káral je z nepilnosti. Vilém z Rožmberka obrátil pozornost svou k družině literatů v Čes. Krumlově hned na počátku, když samostatně ujal se řízení statků svých. V knížecím archivě Krumlovském zachovala se o tom podrobnější zpráva, kterou nám podává listina Viléma z Rožmberka ze dne 12. listopadu 1554. Vilém tu sbor literatský obnovuje, aby jím posilnil víru katolickou v městě, stejně jako to zamýšlí rozšířením školy, o níž se též v listině té zmiňuje. Píše, že to, co nyní reformovati chce, v Krumlově již před několika lety trvalo a svůj průchod mělo, ale že skrze rozličné sekty ke zkáze se počalo schylovati. Pisemnost tato byla patrně vzorem k potvrzovací listině, dané dne 21. prosince 1569 literatům v Prachaticích. Pochod myšlenkový jest stejný a titíž mužové byli účastní jednání toho jako organisující výbor. Vilém z Rožmberka postavil se krumlovským literatům v čelo, daroval jim částku peněz pro šťastný začátek a slíbil stálý důchod věnovati. Uveřejňujeme tuto památku do slova v transkripci (I. příloha).*)

V témže knížecím archivě nachází se též seznam 23 členů krumlovského literatského bratrstva. Není datován. Ale hranice časová omezuje se tím, že je v něm jako člen jmenován Jiřík Strachotínský. Z náhrobního kamene, přistaveného ke zdi kostela sv. Víta v Č. Krumlově, víme, že Jiřík Strachotínský ze Strachotína zemřel dne 18. května r. 1560.***) Vztahoval by se tedy soupis členů asi k letům 1554—1560. Výpočet jmen těch otiskujeme v příloze (II).

V úryvku jesuitského nárysu o školství krumlovském od r. 1584,***) složeném někdy po roce 1630, kde vyjmenovány jsou důchody nové bursy Rožmberské v Krumlově, čteme: „Item ourok, vycházející z zámku Krumlovského od p. Valentina, měštěnána Krumlovského, odkázáním pánům literatům svaté panny Barbory, který z rozkazu slavné a svaté paměti p. Viléma z Rožmberka odvozován byl do burssi na chudý žákovstvo s tou vejmkou, aby každou neděli a sváteční den pomáhali pánům literatům maturu zpívat (toho ouroku bylo 45 kop). Pakli by ten ourok nebyl odevzdáván žakovstvu (jakož se již od několika let neodevzdává), nebudou povinnovati pánům literatům maturu pomáhati zpívat.“ Z latinské kroniky†) o témže předmětu dovídáme se, že tím Va-

*) O tomto obnovení literatského bratrstva v Č. Krumlově učinil zmínku Dr. Val. Schmidt v pojednání: „Die Zünfte auf dem Gebiete der Herren von Rosenberg“ v časopise *Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen* XLII. v roce 1904, na str. 449.

**) *Inschriften der Glocken und Grabsteine der St. Veits-Kirche zu Krumau*. XXV. Jahrgang der *Mitteilungen der k. k. Zentralkommission für Kunst- und histor. Denkmale*. Wien 1899, S. 177—179.

***) Knížecí archiv kruml. IIA 5A S 2 a.

†) Kníž. archiv Kruml. I. 3 Sα 2 b.

gentinem byl Valentin Rychlík.*) (Et in hac schola vivebant quatuor decem cantores, adolescentes maturae aetatis, qui ex redditibus annuis domini Crumloviensis et Novogradensis, partim etiam ex censu Valentini Rychlík, partim ex Bechino quondam Chaustnicensi alebantur).

Dne 15. června r. 1589**) svědčí purkmistr a rada města Krumlova Českého, že přijali od někdejšího rožmberského hejtmána na Krumlově Jetřicha Slatinského ze Slatinky 400 kop mš., které on pro vzdělání obecného dobrého na radnici položil, a slibují, že z platů z té částky peněz získaných mimo jiné dle jeho nařízení budou odváděti do bratrstva literatského kostela krumlovského na mostě dvě kopy míšenské, každého polouletí polovici.

V úředním seznamě kůrů literatských z r. 1780 krumlovské literatské bratrstvo již se nenachází. Činí-li se zmínka o bratrstvech literatských, bezděky vzpomeneme si na pozůstalost po nich, na drahocenné a umělecky ozdobené kancionaly a gradualy zpěvné.

Po literatech prachatických, Vilémem z Rožmberka podporovaných, zachovala se kniha pamětní z r. 1569, veliký pergamenový kancionál z r. 1554,***) missal lat. ze druhé polovice 14. stol. a jiné písemné pozůstatky.†) Po sboru literatů krumlovských takové památky nemáme. A přece se nedá dobře mysliti, že by při nádherném chrámu Páně sv. Víta v Č. Krumlově, kde vrchnost a zámožní jednotlivci ze zemanstva a měšťanstva tolik obětovali pro nadání kostelní, nebylo by bývalo též vzácných a nákladných knih, potřebných k posvátnému zpěvu.

Z projednání pozůstalosti po rožmberském porybném v Krumlově Mikuláši Slepíčkovi z Nažic††) máme zprávu, že známý příznivec kněžstva, rožmberský kancelář Václav z Rovného, opatřil v Praze v letech 1513—1516 psaný nový antiphonář pro Krumlov za 100 kop mš. a že byl též gradual z Prahy přinesen.

V „inventáři klenotův obecních při kostele sv. Víta v Krumlově Českém z r. 1597“†††) obsaženo jest také vypsání knih pro zpěv církevní.

Možná, že něco z toho je původu literatského, anebo že knih též literaté k svým potřebám užívali. Proto uveřejňujeme tento kus inventáře. Má název: „Inventář kněh, z kterých se corál zpívá“:

Předně gradual velký na velkém pargamínu s slovy a figurami zlatem a rozličnými barvami vynešený,

*) Listinou, danou na Krumlově dne 4. února 1521, Petr z Rožmberka potvrzuje svého šafáře pocestného a měštěna krumlovského Valentina Rychlíka v držení haltěře pod panským rybníkem a dovoluje, aby si do něho vedl vodu z rybníka po žlebích a aby směl haltýř ten dáti, prodati, směniti neb odkázati. Má však z něho platiti ročního úroku půl páta čes. groše. Orig. čes. pergam. v archivě prelatury Kruml., opis v archivě musea král. Čes.

**) Knižecí archiv Kruml. I. 3 Sz n. = 1 d.

***) P. Frant. Jos. Slámy Obraz minulosti starožitného města Prachatic. Doplnil a opravil Šofferle Vincenc. V Praze 1891, str. 17.

†) Soupis památek historických a uměleckých v král. Českém, vydává archaeol. gická kommisie při České Akademii cís. Frant. Josefa. XXXVIII. Politický okres Prachatický. Za spolupracovníctví J. J. knížete Adolfa Josefa ze Schwarzenberga napsali F. Mareš a J. Sedláček. V Praze 1913, str. 235—238.

††) Archiv Český XXI., str. 497—498 (Mikuláše Slepíčky z Nažic závět a její vykonání).

†††) Knižecí archiv Krumlovský I. 3 Kz 44 c.

item antiphonáře, jedna pars aestivalis a druhá hyemalis, též na ten spůsob na velkém pargameně s slovy a figurami, v bílý kůži i všudy vůkol vokovaný mosazným plechem.

item jeden antiphonář v červené kůži vázaný, též na velkém pargameně notovaný s figurami, v němž praecipua officia jako předně Resurrectionis Domini a jiná mnohá de patronis et martyribus.

Tyto knihy se chovají v jedné almaře v zakristi, kterýchžto se toliko užívá na svátky vejroční.

Item v kůru v pulpitě jest starý gradual pargamínový, který se při mši svaté každodenně užívá. Item antiphonář starý pargamínový. Ten taky se každého dne při nešporách zpíváním užívá. Item dvoje knihy pargamenové, z nichž se každodenně žalmy na nešpore zpívají.“

Vilém z Rožmberka obnovil bratrstvo literatské v Krumlově, jak v listině z r. 1554 vykládá, též k posile nové partikulární školy, kterou založil a zbudoval. Oba úslavy měly spěti ku stejnému cíli a vzájemně se doplňovati a podporovati. Měla tudíž škola sloužiti též k vychování dorostu literatského, jakož vůbec literaté měli mnoho styků se školami a často vykonávali na ně dohled.*)

Přidáváme dodatkem (III) vyzvání Viléma z Rožmberka ze dne 18. října 1555 ke kněžstvu jeho panství, aby skládalo na novou školu roční příspěvek. Jest zajímavě podobně jako listina literatská pro poznání životních snah Vilémových a stavu tehdejšího duchovenstva.

Nástupci literatů stala se oblíbená v duchu tehdejšího času bratrstva marianská.

V Č. Krumlově bylo trojí marianské bratrstvo: české, německé a latinské.

Česká marianská družina založena byla v Krumlově dne 13. ledna r. 1649 a prvním její „vzbuzovatelem“ byl P. Felix Čioka, rektor kolleje Krumlovské a spolu český kazatel farní. Jako na předního ochránce bratrstva toho vzpomíná kniha pamětní**) na prvního infulovaného prelata arciděkana krumlovského Jiřího Bílka z Bilenberka, jenž daroval bratrstvu mimo jiné velikou zelenou korouhev. Zemřel dne 25. května 1657 a pamatoval též ve své poslední vůli na tu družinu.***) V „Registříku jmén pánův do-

*) Dr. Zikmund Winter: Život církevní v Čechách, sv. II., str. 958 a násl.

**) Zlata Ruka nebo Summa Dobrodincůw Weleslawneho Bratrstwa Českého v Horaim Miestie Krumlowie Českem pod Titulem Radostneho Narozenj Rodičky Boží od prwniho začátku Totiž 13 dne miesicze Ledna, Latinie Januarij Tisýczyho Ssestisteho Čžtyrydczateho Dewáteho. (Kníž. archiv Kruml. I. 3 P 10 c.) Jest to kniha ozdobně psaná a vázaná. Jak P. Josef Svoboda ve spise: Katolická reformace a marianská Družina v kral. Českém (v Brně 1888, I. díl, str. 15) vypravuje, založili si jinochové, odchovaní jesuitským gymnasiem v Č. Krumlově Marianskou družinu a dne 1. července 1592 slavili zřízení její. R. 1618 byla Marianská družina za povstání zrušena, ale sodalové hned r. 1619 do Krumlova se navrátili. A tak se brzo zřídila Družina měšťanská, i konala na první neděli adventní svou první schůzi k volbě svého starosty, a obdržel sám purkmistr Jan Nigrinus skoro všecky hlasy. Že pak mnozí měšťané ani latinsky ani německy, nýbrž česky mluvili, zřizena také Družina měšťanů českých.

***) „Congregationi Boemicae Titulo Natae B. Virginis Crumlovii in Collegio ISocietatis Jesu erectae lego quinquaginta florenos.“ Knižecí archiv Krumlovský. I. 3 P 17 v/17.

brodinců“ českého bratrstva marianského uvádí se také kníže Jan Kristian z Eggenberka, vévoda Krumlovský.

V radě příznivců a členů nacházíme dále v písemných památkách po bratrstvu, ovšem neúplně zachovaných, infulované preláty a arciděkaný krumlovské, kteří zastávali v družině zhusta hodnost rektorskou: Bedřicha Dörffela († 1660), Jana Chvalenického († 1671, 18. dubna), Bohumíra Kapouna svobodného pána ze Svojkova (nastoupil r. 1671, odešel na stolec biskupský v Králové Hradci r. 1699), Zikmunda Aug. Heubnera († dne 3. května 1739)*) a Jana Frant. svobodného pána Kfellerera ze Sachsengrünü († dne 15. března r. 1799).**)

Z rytířstva a z lidí od stavu, domácích a cizích objevují se buď jako členové nebo dobrodinci: Jiří Břeský z Birkenfelsu (1650—1654), rytíř Václav Bejšovec z Bejšova, pán na Cižkrajicích a Klejdařech (1714), Jan Častolar z Dlouhé Vsi (1652—1654), Oldřich Častolar z Dlouhé Vsi (1659), rytíř Petr Deym ze Trtitěže, pán na Čížové a Kozlí (1714), rytíř Jiří Vavřinec de Escherich, pán na Budislavi a Záluží, knížecci Schwarzenberský dvorský rada (1739—1774), Matyáš Forka z Forkenova (1651), Godefrid de Hartmann (z Hartenthalu), knížecci Schwarzenberský rada, vrchní správce nade všemi knížeckými statky v Čechách (1775), Jiří Holzšparer z Hoštejna (1663), Lev Kolchreuter (Kalckreuther) z Kolchreutu a na Vracově, prefekt bratrstva r. 1655, zemřel dne 8. května 1665, Jindřich Kolchreuter z Kolchreutu (1653), Leopold Lev Kolchreuter z Kolchreutu (1669—1670), Leopold Václav Kolchreuter z Kolchreutu (1672), Jonáš Kolfinger (Quolfinger) ze Steinsbergu, „od samého Bratrstva začátku obzvláštní dobrodinec“. Zemřel r. 1674. Václav Kořenský z Terešova na Mezeříčí (1670—1673), Vilém Kunaš starší z Machovic (1652—1655), Lev Václav Kunaš z Machovic (1672), Václav Lev Kunaš z Machovic na Křenovicích (1669—1674), Jiří Jaroslav Kunaš z Machovic na Čejkovicích a z Vildštejna (1673—1674), Šebestian z Liebenhausu, knížecci Schwarzenberský skutečný rada a vrchní hejtman (1714—1723), Jan Augustin Milíčovský z Braunberka a na Chlumečku (1673), Mikuláš Diviš Radkovec (1650), Jan Súdek z Dlouhé a na Omlenici (1651), Pavel Špinka z Helffenthalu (1650—1654), Jan Špinka z Helffenthalu (1650—1654), Ondřej Vintřil Karnet (1650—1669).

V „inventáři všelijakých věcí veleslavnému českému bratrstvu pod titulem blahoslavené Panny Marie v městě Krumlově přináležejících“ ze dne 8. října 1717 připomínají se též dva české kancionály.***)

Své obyčejné pobožné schůze mělo české marianské bratrstvo v kapli sv. Pavla v kaplanském domě, okrášlené mnohými obrazy. Služby Boží slavnější, zejména o výroční slavnosti konány byly ve farním kostele sv. Víta. Kníže Adam František ze Schwarzenberga daroval pro nový oltář českého bratrstva v tomto chrámu Páně skvostný obraz Zvěstování Panny Marie, jež vytvořil r. 1729 znamenitý malíř Daniel Gran. Obraz tento malován byl původně

*) Výroční proslovení ke konsodalům a dobrodincům z let 1714, 1720, 1722, 1723, 1730, dílem psaná dílem tištěná v archivě panství.

**) Výroční vyzvání z r. 1775 v kníž. arch. Kruml. I. 3 P 10 d.

***) Knížecci archiv Krumlovský I. 3 P 10 f.

pro kostel v Andreasberku u Č. Krumlova, ale zaměněn byl r. 1730 za jiný obraz, též od Grana malovaný, představující Navštívení Panny Marie. Když byla česká marianská družina, jako všechny družiny zrušena, dostal se obraz Zvěstování Panny Marie r. 1793 do zámecké kaple na Hluboké, pak do kostela v Prášilech a r. 1910 restaurovaný na zámek Krumlovský. Odtud byl r. 1912 věnován přízní knížete Jana ze Schwarzenberga do kostela v Andreasberku, když byl zatím tamní originál Granův Navštívení Panny Marie požárem zmařen.

Bratrstva marianská zrušil spolu s kůry literatskými císař Josef II. dvorním dekretem ze dne 22. května 1783 a 29. dubna 1785.

Přílohy.

I.

Vejpis dekretu od Jeho mti vysoce urozeného pána, pana Vilima z Rožmberka a na Českém Krumlově, správce a vladaře domu Rožmberského, nejvyš. pana purkrabí Pražského etc., mužům literní umění a muziku znalým v městě Českém Krumlově, kterýž jest vydán 12. dne měsíce listopadu leta Páně 1554.

Ve jméno Boží amen. Vilim z Rožmberka všem vůbec i jednomu každému obzvláště, duchovním i světským, v literním umění a v muzice zběhlým, jak přítomným tak potomním a budoucím, v Krumlově Českém obývajícím, věrným našim milým zdraví a všecko dobré!

Tak velikú věrní naši milí při obecného dobrého spravování bedlivost máme, že nikdá rozjímání, kterak by k prvotnímu svému způsobu přivedeno býti mohlo, z mysli naší spustiti nemůžeme. Nebo, když sme svrchovaného Boha vnuknutím práci a přemýšlování o reformaci a obnovení zdejší školy před sebe vzali, (což Duch svatý skrze dobré vnuknutí v svém dobrém ochraňování míti ráčí) neposlední také nám starost přibyla a pečování, abychom té věci užitku, pro kterou ta partikulární škola naším nákladem vyzdvížena a nadána jest, potomně zbaveni jsouce, na naši naději zmýleni nebyli, což by se snadno mimo vůli přitrefiti mohlo, kdybychom takového starožitého obyčeje zachovávání (kteréž nyní v lepší způsob uvéstí usilujeme) v tomto městě našem hynouti a pomalu k odvyknutí přijíti dopustili.

Poněvadž známé jest, že z literního učení takové osoby pocházejí, kteréž by tomuto našemu předsevzetí dosti činiti a je vejborně zastati způsobni byli, takž my, když sme od mnohých porozuměli, že na větším díle ve všech městech království Českého od starodávna zachovávati v zvyklosti bylo, aby ke cti a chvále svaté a nerozdílný Trojici a blahoslavené Panně Mariji, i všem milejm svatejm a světicím každou neděli na každou vejroční památku svatejch a světic, církve svaté mocí nařízenou, všickni ti, kteříž literním uměním a muzikou obdařeni a vyučeni sou, a kdekoli v městech se nacházejí, k zpívání ranní mše aneb maturity se scházeti povinni byli, a to ne náhodou, ale jako právem nějakým nařízeným a starobylejm obyčejem stvrzeným, že by přijato a držáno bylo tak, jestliže by, kdo z těch, kteří by v jejich registříku poznamenáni byli, buď lstí neb nedbanlivostí od též mše před časem se odtrhl, aneb zhola přítomen nebyl, pokutu peněžitou podstou-

pítí musil, neb takový rád jakou ozdobu a pochvalu tomu městu, v kterémž se to zachovává, s sebou přináší, sám skutek patrně oznamuje. Nebo i služba Boží s větším náboženstvím se vykonává, a lidé k modlitbám za obecný pokoj církve svaté a za spasení všech věrných duší schopnější a náchylnější bejvají.

Kterýžto rád i my, aby v tomto našem městě držán byl a svůj zrost bral, žádajíce (poněvadž o nic větší starosti nevedeme jako, aby spravování obojího regimentu za našeho panování v dobrém způsobu stálo a zanecháno bylo) ustanovujeme, abyste všickni a jeden každý, kteří jak koli věk literní umění a muziku znáte, každou neděli, každéj svátek buďto Blahoslavenné Panny Marie aneboližto svatejch a světic, právem duchovním zasvěcenez, zde v Krumlově při kostele farním, uslyšíc znamení zvonem dané, k slavnému zpívání obyčejně k ranné mši v čas se scházeti zavázáni byli tak, aby žádný z Vás a budoucích Vašich lstí aneb nedbanlivostí toho nezameškával. Jistá pak věc jest, že ten, kdož by tomuto našemu křesťanskému nařízení odporoval a je vyplniti zanedbal, pokutu peněžitou (kteráž na to bude uložena), bez milosti spraviti musí. Nebo vědomost máme, od víry hodnejch osob zpraveni jsouce, že tož, což nyníčko reformovati chceme a znovu vyzdvihujeme, samou zvyklostí (kterouž společní a tejně měšťanův, ježto zpívati uměli, snešení stvrdilo) před několika lety málo zde trvalo a svůj průchod mělo, ale že pravého náboženství vyznání skrze rozličné nešlechetných lidí sekty den ode dne schází, řádové kostelní zlehčování býti a ceremonie zevnitřní netoliko k zanedbání ale také i k vyplenění a k skáze schylovati se počali.

Protož aby Vám všem toto naše, na budoucí věčné časy trvající nařízení v známost uvedeno bylo, za potřebné sme usoudili, aby jednomu každému vědomé bylo, že starožitného obyčeje přivozování ta jistá vůle naše jest, kteráž docela netoliko v napřed jmenovaných svátečních dnech, aby zachována byla, ale také přes celý advent, kdež církev svatá vtělení vykupitele našeho sobě připomínati obyčej má, aby ode všech vyplněna byla, míti chceme, naději majíce, že skrze ustavičnou takových modliteb horlivost mysl lidská, jenž vždycky k zlému náklonnější jest, od nepravosti odvolána a k pobožnosti přivedena a jako přivábena bude moci bejti. Což když se stane, co všemohoucímu Pánu Bohu našemu vděčnějšího, co k rozmnožení církve křesťanské prospěšnějšího, co potomně samejm města obyvatelům k ozdobě býti může platnějšího, jako že takoví lidé v něm se nacházejí, kteří svejm potomkům pobožností, zřetelného příkladu po sobě zanechávají a své dítky k oblibování podobné ctnosti zbuzují. Tato pak naše společnost, kterouž způsobujeme, ačkoli předně Božskou ochranou bezpečnost že míti bude, se důvěřujeme však, aby prosby naše svrchovanému všech věcí stvořiteli tím vzácnější a příjemnější byly (jakož všelijaké společnosti z svobodného umění se vypřejstily a své pojití mají), bereme sobě a (jako slušná věc jest) vzýváme orodovnice blahoslavené panny, mučedlnice Boží, svatou pannu Kateřinu, svatou pannu Barboru, svatou pannu Dorotu a svatou pannu Markytu. Kteréžto svejmi přečistotnejmi rukami tohoto našeho shromáždění, aneboližto společnosti modlitby z pravé víry pocházející před Nejvyššího obličej přednáseti a obětovati budou, při jejichž vejročních

slavnostech aby jeden každý z nás, když se mše svaté konati budou, osobně přítomen byl, za slušné pokládáme.

A poněvadž všelijaké případnosti, kteréž by z této věci povstati mohly, dlouhé by bylo slovy tohoto našeho poručení obsáhnouti a vypravit, krátkosti v tom šetříce, poručili sme a tímto dekretem poručíme ctihodným otcům panu Tomášovi Bavorovskému,*) arcipryštu Bechyňskému a faráři Krumlovskému, a panu Ambrožovi, svobodného umění mistru, kanovníku Pražskému z duchovních, z světských pak urozeným vladykám, věrným našim milým, Václavovi, Albinovi z Helfenburku, kanclíři našemu, a synu jeho Tomášovi Albínovi z Helfenburku, v právních doktoru, aby ti všickni společně aneb obzvláště nad tím jednáním plnou moc od nás majíc, knihu (s nadepsáním našeho jména) spravili, v níž některé artikule a statuta pro obnovení této naší společnosti, napřed vpíší, neb vepsati dadouc, jména také Vaše v svém pořádku poznamenají a pokuty, kterými přestupníci těch artikulův a statut trestáni bejtí mají, jakž jednoho každého vejstupku velikost ukáže, vyměří. Kteréžto peníze tak vybrané aneb odjinud shromážděné všecky do pokladnice našeho tovaryšstva složí a potom k dobrému a k důležitým potřebám téhož tovaryšstva obrátí. To všecko, že jest se naším vlastním hnutím a původem stalo, abychom prokázali, odkud by pokladnice dotčené společnosti své založení měla a potom i zrost brala, my k rozšíření den ode dne slávy Pána Boha všemohúcího pro šťastný začátek toho ustanovení deset tolarů darujeme a potomně roční plat (jakýž koli věk bude) buď z statku pozemského pocházející, aneb z komory naší a dědicův neb budoucích našich do téhož bratrstva našeho pokladnice, aby na budoucí věčné časy vydáván a vypravován byl, co nejdřív budeme moci, oddáme a přivlastníme, obzvláštní na to v způsobu privilegium list vydadouc, abychom my ani dědicové neb budoucí na to se zase navracovati žádné moci neměli.

Protož Vás všech a jednoho každého k vykonání našeho předsevzetí dobrotivě napomínáme a abyšte na den slavný nejprv příští svaté panny Kateřiny, mučednice Boží, bratrstva našeho nej přednější zástupnice, (zdvihnouc ruce k nebi a všemohúcího Pána Boha za pomoc žádajíc, aby naše žádost naplněna býti mohla) počátek učinili, prikazujeme, nebo slušná věc jest na čí obranu spoléháme a se spouštíme, abychom také od její slavné památky tak důležité věci začátek vzali.

Tváří tedy ochotnou a spanilou o to se ujměte, což někdy starodávní zdejší měšťané dobrovolně zachovávali, a což nedbanlivým opouštěním byvši zašlé, našim nadáním se obnovuje.

Budete míti od nás také knihu o artikulích a statutích, od dotčených ctihodných kněží a urozených vladyk sepsanou, kteroužto knihou jako nějakým pravidlem k povolání našemu jsúce napomenuti, oumyslu našeho vůli vykonáte.

Což Pán Bůh všemohúcí rač zdati, aby se to všecko k Jeho Božské slávě a k rozšíření církve svaté dalo. Amen.

*) V. Březan v Posloupnosti krumlovských farářů napsal o něm: „Ten muž byl osvědčený a kazatel dobrý. Jeho postyla v českém jazyku vydaná toho dokazuje.“ Kníž. archiv Kruml. I. 3 P 17 b.

Dán na zámku našem Krumlovském s vlastní ruky, jakž se v dole spatřiti můž, podepsáním a pečeti naší přivěšením, dvánáctého dne měsíce listopadu leta spasení lidského 1554. Valetě!*)

Wilhelmus de Rosenberg manu pr.

Text ze 16. str. na papíře v knížecím Schwarzenberském archivě panství Krumlovského

I

3 P

No 38.

Březanovou rukou poznamenáno: Města Krumlova musikanti.

Pozdějším písmem: Abschrift Statutorum et privilegii Chori. literatorum musicalium a Do Guilielmo de Rosis creati in Civitate Crumloviensi de Ao 1554.

II.

Literati Krumlovští,**) Nomina literatorum Crumlovii:

Václav Albin x, kancléř, D. Thomas Albin, mistr Jan Makovský, mistr Pavel Pramberger, Valentin Rychlík (optimus fratrum, mortuus et sepultus, requiescat in pace), Václav, důchodní písař, Jiřík Strachotínský, pan Adam Štrallar, Zigmund Šmirrer, Jiřík Menšík, Thomas Turek, Jiřík Prokeš, Mikuláš Raušer, Blažej Pergar, Jiřík Soukenník, Mertl Ott, Kašpar Frossauer (čti Frošauer), Mikuláš Sylwester, Vaněk Hodonský, Bastl síchtmistr, Jan Tluk, Havel konváf, Michael Kustoš.

Z Latrana:

Jan a Šimek, synové Prokše, soukenníka, aby se dali zítra bohdá najíti u Jeho Milosti pána mezi hodinú XI. a XII. tů.

Výpis na papíře v kníž. archivě Kruml. I z P 10 b.

III.

Vilém z Rožmberka vyzývá opaty a faráře na panství svém, aby skládali roční příspěvky na nově vystavěnou školu v Č Krumlově.

*) Z latinského zakončení a z toho, že obdobný original listiny pro Prachatice z r. 1569 je psán latině, dalo by se souditi, že bylo původní znění naší listiny též v řeči latinské.

**) Přidáváme tu několik poznámek, z nichž patrně jest, ve kterých letech někteří ze svrchu jmenovaných mužů žili:

V Registrech hlavních panství Krumlovského (I 7 G 3 2) uvádějí se ve vlastním vnitřním městě Krumlovském: Václav kanclíř, Jan Tluk, Mertl Ott, Paulus Pramberger, Jiřík Menšík, Vaněk Hodonský, Michal Kustoš, Jiřík Soukenník, Kašpar Frossauer. Havel konváf, Blažek Pergar, na Novém Městě Adam Štrallar, u mostu Prokeš. soukenník, Kancléř Václav Albin z Helfenberka zemřel. r. 1577. Syn jeho doktor Tomáš Albin z Helfenberka, jenž potřebován byl ve správních věcech rožmberských, stal se dne 8. března 1574 biskupem olomouckým, zemřel však již 10. března 1575.

Jan Makovský z Makové (Jan Aquarius Soběslavský), bakalář byl v letech 1551—1556 preceptorem Petra Voka z Rožmberka (Březan Petr Vok).

Pavel Praunberger, měšťan krumlovský, dohlížel r. 1554 ke stavbě školy Krumlovské. Přichází ještě v Registrech speciálních panství Krumlovského z r. 1585.

Jiří Strachotínský, rožmberský komorní písař, zemřel dle Březana v květnu 1561, dle nápisu na náhrobním kameně 18. května 1560.

Adama Štrallara z Vosule, komorního písaře, připomíná Václav Březan. (Vilém z R.) při r. 1562, 1566, R. 1567 byl nebožtíkem.

Zlatník pana Petra Voka z Rožmberka Sylwester zemřel 19. března 1598. v Krumlově.

Na Krumlově, dne 18. října 1555.

Duostojným, velebným a ctihodným kněžím opatovi, proboštovi, děkanovi a farářům na panství mém, v Kristu Pánu mně milým! Já Vilím z Rožmberka etc. pozdravení a všecko dobré napřed vzkazuji.

Znamenajíce, kterak veliké zmenšení v kněžstvu se nachází, tak že mnohé fary, nemohúce kněží míti, bez správci duchovních býti musely a některé až po dnes tak prázdné zuostávají, a tak lidé k farám takovým náležití mnozí téměř jako pohané, nevěduce o spasení svém a neznajíce stvořitele svého, živi jsou. Což pak z toho pochází, že školy, kteréž jsou jako gruntové, odkudž pochází všeliké učení a umění, jsou bez správcuov a učiteluov hodných, od nichž by se všeliká mládež a žákovstvo uměním a ctnostem křesťanským vyučovati měla, z nichž by po tom (jakž za starých křesťanuo bývalo) kněžstvo rozmnožovalo. I chtěje já (s pomocí Pána Boha všemohúcího), pokudž by možnost má postačila (následující v tom šlépěji předkův mých) službu Boží rozmáhati a od gruntu začíti, odkudž žákovstvo a kněžstvo se vyučuje, nemalým nákladem sem školu v Krumlově vystavěti a rozšířiti dal, učené preceptory a učitele na svůj vlastní náklad spůsobil, od nichž mládenci a žákovstvo učení přijímají. A z daru Pána Boha všemohoucího posavád se jest v tom šťastně vedlo, neb několik kumpánuov z té školy Krumlovské na kněžstvo již posvěceno jest a jest naděje, že čím dále více a více se rozmáhati bude.

Kdež pak i to uváženo při convocací a shromáždění kněžském, kteréž se v Krumlově před rokem a před půl druhým letem stalo, že jest slušné, aby z klášterův a od farářův do té školy pomoci ročně se dávaly; jakož pak, což jich na panství mém, opatové, probošt i jiní farářové jsou se dobrovolně jisté pomoci každého roku dávati podvolili. Ale někteří ještě až posavád toho neucínili a nevykonali. I poněvadž duostojnému knězi Tomášovi, arcipryštovi Bechyňskému a faráři Krumlovskému visitací nyní nastala, vidělo se mi Vás všech pospolu i jednoho každého zvláště napomenúti, což jest který z Vás zadržal, aby při této visitací knězi arcipryštovi spraveno bylo. A na které by posavád ještě nic uloženo nebylo, k těm sem také té naděje, poněvadž na dobré a pobožné to vynakládáno býti má, aby se taky v tom volně najíti dali, odplaty od Pána Boha všemohoucího očekávající.

Dán pod sekretem našim na Krumlově v pátek den sv. Lukáše evangelisty Božího leta Páně 1555.

Na rubu: pan Vilém, fedrovník umění svobodného 1555, 18. Oct.

Koncept na pap. v knížecím archivě Kruml. I 3 Sa 2 a.

Sbírka písemných památek rodu Hrochů z Mezilesic od r. 1440-1639.

Uveřejňuje JOS. HROCH.

Předmluva.

Spisek tento jest věnován starobylému českému rodu vladyckému, Hrochů z Mezilesic, kterýžto rod kvetl v Čechách od první pol. 15. stol. do pol. 17. stol., načež mizí z paměti lidské, jako mnoho jiných českých rodů erbovních.

Původní sídlo Hrochů — Mezilesice — leží asi hodinu cesty od Chrudimi, k straně severní. Do roku 1763 jest psána tato obec v des. zem. starým svým jménem Mezilesice a od těchto dob používá se dnešního jména Medlešice.

Přidomku »z Mezilesic« používal také Mouřínovský.

Prameny, z nichž jsem čerpal, jsou :

Desky zemské vel. i malé, desky dvorské, zemský archiv, musejní arch., Pražský městský archiv, kníž. arcibiskup. archiv., farní arch. u sv. Mikuláše, a mnoha jiných tištěných děl historických.

V tomto spisku přichází na dvě stě jmen erbovníků, kteří byli v písemném i osobním styku s Hrochem z Mezilesic. Opisy jsou vzaty z orig. a čítá se jich 175, mimo opisy otištěných děl historických.

Zároveň také vzdávám uctivé díky všem pánům ve zmíněných archivech a všem pánům vůbec, na které jsem se obracel; přicházeli mně s převzácnou ochotou vstříc a byli mi radou i skutkem nápomocni. Zachovám je vždy ve vděčné paměti.*).

Jos. Hroch čp. 56.-V.

Hrochové z Mezilesic.

Nežli podám popis o tomto rodě vladyckém, později rytířském, zmíním se dříve, co znamenalo jméno Hroch. Jméno Hroch bývalo jméno křestní, osobní, nikoliv příjmení. Odvozovalo se od jména Hroznata, Hronek a p. Teprve po husitských válkách začalo se používatí tohoto jména jako příjmení. Čteme-li staré zápisy, přicházíme velmi často na toto jméno Hroch, které patří docela cizím rodům, nikoliv rodu Hrochovu. R. 1400 známe panoše Hrocha z Předbořic (okr. Milevsko) a od r. 1584 žijí Hrochové v Předbořicích nepřetržitě na selském gruntě a nelze tvrditi, že panoš Hroch byl opravdu jich předek. Jestě r. 1541 nacházíme v deskách zem. menš. č. 9, A 2. jméno Hroch, Václav a Petr bratří Bílí z Kařišova a to jest doklad, že ještě v této době užívalo se tohoto jména jako křestního.

Kde jsem našel jméno i příjmení u Hrocha, podávám tuto :
Jan Hroch z Beztahova (okr. Sedlčany) r. 1433 arch. čes. IX.

Jindřich a Ondřej bratří Hrochové z Pošny (hejtm. Pelhřimov) arch. čes. XX.

Jiřík a otec Jan Hroch z Pošny r. 1492, Libri Citationum

*) Uveřejňujeme výpisky tyto, jež pořídil živnostník, přítel historie a jmenovec ryt. rodu Hrochů z Mezilesic.

Václav Hroch z Hrochova držel Vlčkovice v okolí Holan r. 1413, Míst. Sedláčkův.

Jindřich Hroch z Pěšic (okres. Vysoké Mýto) byl r. 1641 hejtm. na Hluboké. Hrady, zám. VII.

R. 1668 píše P. Hroch z Pěšic z Prahy do Rakovníka. orig. arch. mus. — Rakovník 1668, a téhož roku měl oddavky u sv. Mikuláše v Praze P. Jindřich Hroch »Perschitz«, což jest překroucenina latinská i německá. Správné má býti »z Pěšic« a nikoliv jak čteme i v novějších českých zápisech »Prčic«. Petr Jind. Hroch z Pěšic byl JUDr. Jan Hroch z Mezilesic r. 1440 byl na sjezdě čtyř krajův v Čáslavi.

Jan Hroch z Vondřejovic (jest nyní dvůr Marianovice u Benešova) r. 1542 a jeho strýc Ondřej Hroch z Dubé. D. Z. m. č. 132, A 26.

Také máme Zderadiny Hrochovy, (okr. Janovice Uhliřské), jsou býv. panství vladyk Hrochů.

R. 1665 Pavel a Matěj Hroch svobodníci. — Extract svobod. zem. arch.

Hrochův Hrádek u Březnice jest sídlo neznámého Hrocha ze 13. stol.

Hrochův Týnec nese jméno po svém držiteli Hrochovi z Mezilesic.

I několik osad pod jménem Hrochov se v Čechách nalézá.

Zajímavé jest, že žádný rod Hrochů, v nynější době v Čechách žijící, nepodržel některého svrchu psaného přídomku, ač lze za to míti, že haluze některého tohoto rodu ještě kvete, však v zapomenutí.

Erb Hrocha z Mezilesic. Hroch z Mezilesic patří do starodávného rodu Benešovců, kterýžto rod pocházel z Benešova u Prahy. »Střela zavínutá« byla erbovním znamením kdysi mohutného rodu »Benešovců«, jehož členové dle různých míst se psali: z Dubé na Sázavě, Leštna, Lopřetic, Bechyně, Kamenice n. Lipou, ze Štítného, Litošic, Kopidlina, Benešova, Dašic, Pěšic, Výklek, Mezilesic, Hroch Mouřínovský.

Na Moravě byly: z Kravař, Tvorkova, známý Milota z Dědic, Osovský z Doubravice a j.

Všichni, kteří se honosili tímto erbem »střelou zavínutou« náleželi k jednomu a témuž rodu »Benešovců«, ať byla jména, dle zboží se měnící, jakákoliv.

Ze všech svrchu psaných, udržel se na dnešní dobu rod Sedlnických z Choltic ve stavu hraběcí, přečkav všecky haluze ostatní.

V deskách zem. větších, čís. 17, A 24—25, jest popis erbu Petra Hrocha z Mezilesic, když přijal za svého strýce Abrahama Čáslavského r. 1570.

Štít bílé barvy, břevno barvy červené, střela zavínutá černá, fafrnochy bílé—černé. Tento znak byl potvrzen císařem Maxmilianem II. a také dle všeho polepšen — břevno — že přešel na rod Čáslavských, jenž se pak psaly Hrochové z Mezilesic, jelikož Petr Hroch z Mezilesic měl tři dcery a mužského potomka zde dle všeho nebylo. Na pečeti z r. 1541 vidíme znak Petra Hrocha bez břevna, ovšem bez barev.

Při povýšení do stavu rytířského r. 1571 p. Abrahama Hrocha z Mezilesic nedostalo se polepšení znaku — břevno — jak viděti na jeho pečeti z r. 1583 a na náhrobním kamenu v Týnském kostele v Praze, z roku 1594. Oba znaky jsou bez břevna.

V zem. arch. jest erb Abr. Hrocha z M. malován asi v pol. 18. stol. takto: erb barvy zelené, střela žlutá, fafrnochy zelené žluté, klenot střela žlutá.

V arch. mus. král. Čes. jest znak Hrocha týchž barev, což činí dojem, že barvy tyto jsou vymyšleny. Druhý znak v arch. mus. Hrocha z M. nese tyto barvy: erb červený, břevno bílé,

střela bílá, fafrnochy po pravé straně černé bílé, po levé červené bílé. Takto malovaný erb popisuje ryt. Král ve své heraldice. Der Böhm. Adel, Graf Meraviglia má erb Hrochův tentýž až na střelu, kterou má vyznačenu černou. Nejlepším vodítkem k tomuto vyznačení barev jsou zde desky zemské, jak dále popisují k r. 1570.

Rod Hrocha z Mezilesic. R. 1439 zemřel král český Albrecht a v zemi české nastávalo zase bezvládí, sjeli se páni rytíři, panošové a města čtyř krajů, Kouřimského, Čáslavského, Chrudimského a Hradeckého dne 17. března r. 1440 do Čáslavi a učinili zápis na mír zemský. K tomu jmenovali v každém kraji hejtmany nad sebou a přidali jim k radě a pomoci několik osob ze sebe. Na Chrudimsku byl jmenován k ruce hejtmána Jan Hroch z Mezilesic. Arch. čes. III. Po husitských válkách vládl na Týnci Hroch z Týnce — vlastně Jan Hroch z Mezilesic řečený — po němž městečko přezváno Týncem Hrochovým. R. 1448 byl tento vladyka s Jiříkem Poděbradským u Prahy. R. 1456 držel také Bořice. Jeho synové byli Vaněk a Mikuláš. R. 1480 prodal Vaněk z Mezilesic v Týnci prut role, při čemž svědčil Mikuláš z Mezilesic na Bořicích. Tento Mikuláš, jinak Jan řečený, držel potom mimo Bořice ještě Týnec a Chroustovice; tyto prodal 1488, ostatní zboží podržel.

R. 1491 byl svědkem v úmluvě p. Viléma z Pernšteina s Anežkou z Chlumu, psává se již seděním na Týnce — dříve »v Týnci« a r. 1504 učinil s tímž Vilémem smlouvu o kus řeky pod mlýnem Dvakačovským. Seděl na Týnci až do r. 1513, v kterémž roce asi zemřel.

Syn jeho Petr Hroch Týnecký z Mezilesic vládl na Týnci přes 30 let. R. 1543 učinil nový vklad v desky zem. obnovené. R. 1544 koupil od Kostky z Postupic několik vesnic příslušenstvím. Zemřel asi 1565. Jeho manželka byla Barbora ze Soutic, s níž měl syna Petra, jenž měl za manželku Annu z Košině

r. 1541; prodal r. 1550 Hrochův Týnec tvrz s příslušenstvím — bez městečka — a r. 1558 i městečko. Měl tři dcery: Kateřinu prvně provdanou za Jakše z Tisové a podruhé za Žišovského z Udimě. Barboru prov. za Štongka z Hertensdorfu a Dorutku prov. za Svitkovského ze Škudl. Petr Hroch zemřel asi 1585, dle všeho bez mužských potomků.

V tituláři připomíná se r. 1534 Jiřík Hroch z Mezilesic.

V knihách Chrudimských i Pardubických se Hrochové několikrát připomínají, jelikož drželi v těchto městech také domy a pozemky. Ke konci 16. stol. mizí stopa po této větvi Mezilesické na Chrudimsku.

V berní ruli r. 1654 jest zapsán Martin Hroch sedlák v Koštěnicích, okr. Holice, ale — dle mého úsudku, — jest to starobylá rodina Hrochů, která již v 15. stol. v Koštěnicích žila, nemajíc nic společného s rodem z Mezilesic.

Nynější odb. učitel p. Jan Hroch v Přelouči a bratr jeho p. Václav Hroch, odb. uč. v Pardubicích, jsou z rodu Hrochového z Koštěnic. — Zem. arch. berní rulle č. 14., str. 114. Urbář panství Pardubického.

R. 1571 přijal Petr Hroch za svého strejce erbovního Abrahama Časlavského s jeho potomky, mužskými i ženskými a mohl se psáti »Hroch z Mezilesic.« D. Z. v. 17, A 24—25. A tak povstává v Praze Abraham Hroch z Mezilesic, jak další zápisy ukazují. Časlavský přijal jméno Hroch. V Praze přichází druhá větev Hrochů z Mezilesic. R. 1582 koupil si Abraham Hroch z M., císařská rada, dům za půl osma sta kop gr. čes. na Starém Městě Pr. v osadě u sv. Mikuláše. R. 1571 byl přijat Abraham Hroch z Mezilesic do stavu rytířského »jak s mužskými tak i ženskými potomky na věčné časy«.

R. 1582 koupil si Abraham dům blíž brány Nové od Václava Kamaryta z Rovin za tři sta kop g. č. ale prodal jej zase paní Alžbětě Nosislavské z Řezna za tři sta padesát gr. čes. docela zaplacených. R. 1585 koupil Abraham zase zpět tento dům od Jiříka Nosislavského za tři sta a dvacet pět kop g. č., čímž získal 25 kop gr.

R. 1589 vdává dceru Alžbětu a zve Martina, arcibis. Pražského k svadebnímu veselí.

Zemřel r. 1594, pochován v Týnském kostele na Starém M. Pražském, kde u vchodu po pravé straně lze spatřiti jeho náhrobní kámen s nápisem na kovové desce a erb »zavinutá střela«.

Nápis zní:

Sepulchrum nobili et clarissimo domino Abrahamo Hroch a Mezilesicz, sacrae caesareae maiestatis consiliario, posteritatieque eius exstructum anno salutis MDXCIII.

Na věži téhož kostela, byl zvon s obrazem sv. Václava a s nápisem Abraham Hroch z Mezilesic 1585.

R. 1589 držel také p. Abraham Letňany. — Sněmy čes. — Jeho manželka byla Kateřina z Břehu, jsouc sestrou Jana Pravce, konšela a špitálního v Českém Brodě r. 1573. — »Naše Hlasy«, 6. dub. 1912.

Na Menším M. Praž. držely Hrochové také domy.

Pan Abraham měl dceru Alžbětu a tři syny.

Daniel, Samuel a Jan byli vlastní bratři Hrochové z Mezilesic a synové p. Abrahama.

Daniel měl manželku Annu Marii Vinklerovou jinak Koutskou z Hutanova, která r. 1595 věnovala jemu pole v Ovenci. Daniel však pole dlouho nedržel; pro dluh bylo přisouzeno Přechu z Hodejova. Na Menším Městě Praž. drželi dům nyní čp. 268—III. o dvou patrech s loubím a říkávalo se zde »u Hrochů« až do pol. 16. stol.

Co nyní stojí dům čp. 118-III. u zlaté lodě, bývala zahrada a vedle dům, což oboje držel Daniel. R. 1612 postoupil Daniel v Košířích vinici Vratislavu Hendrychovi z Frankenštejna. Téhož r. 1612 zemřel na Týnské osadě v Starém M. Praž. — Kron. m. Prahy. — Sbor. přís. k děj. města Prahy. — Základy m. P.

Samuel měl za manželku Barboru Skalickou ze Skalice r. 1596, s kterou zplodil syna Jana. Samuel však brzy zemřel a pí. Barbora provdala se za Rudckého z Rudc. Drželi dům v Celetné ul. nyní čp. 602-I., na kterémž měl sirotek Jan zapsáno 2 tisíce kop. gr., k čemuž ještě přidal otčím jeho 500 kop gr., jak z dalších zápisů viděti.

Jan sirotek pojal za manželku Annu z Veitmile a ještě r. 1621 neměl úplně vyplacen svůj podíl.

Jan držel dům na Starém městě Pražském, blíže sv. Ducha a v Celetné ul. u »zlatého jelena«. R. 1596 pojal za manželku Markétu, dceru Ekharda Wolfa z Wolffsdorfu, která jej obdařila synem Jachymem r. 1598 9. pros., a dceru Mandalenu. Svadební báseň ku počtě Jana Hrocha a k narození jeho synáčka složil Jan Kherner, Plzeňák v Praze. R. 1608 Jan Hroch z Mezilesic byl cí. hejtmanem na Dobříši dle zápisu r. 1611. Kde tento Jan zemřel a nebo kam z Dobříše přesídlil, není prozatím známo.

Po třicetileté válce r. 1654, nalézáme sedláka Vita Hrocha v Hostomicích (okr. Hořovice) a v Předbořicích (okr. Milevsko) sedláka Jiříka Hrocha, kterážto rodina žije v této obci od r. 1584, jak jsem popsal »v Pamětech obce Předbořické r. 1911.«

Grunt. kniha m. Prahy. — Kašpar Pilat, Nobil, Boh., arch. mus. — Berní rullu 20. str. 116. a b. rulle č. 12. Tereziánský kat. pon. Orlík, zem. archiv.

R. 1639 přihlašuje se Jáchym Hroch z Mezilesic jako legatář k pozůstalosti Karla Brumtálského z Vrbna.

R. 1637 pojala Kateřina Barbora Hrochová za muže Jana Václava Plateru z Rosenfeldu a po jeho smrti provdala se za Jana svob. pána z Valderode.

Dne 16. října r. 1725, byl pochován do hrobky Hrocha z Mezilesic v Týnském kostele Kašpar Jan Kupec z Bilenberka-zem. arch. sbírka svob. pána Vunšvice.

Zde podávám písemné památky o Hrochu z Mezilesic. Za každým zápisem cituji pramen, odkud byl čerpán. Některé zprávy jsou vcelku opsány a některé jen výňatky ze zápisů, kde se čte jméno Hroch. Staré zápisy nemají dnešního slohu mluvnického a jsou proto pro laika těžké k okamžitému pochopení. Nejvíce opisů pochází z desk zemských, kde možno nalézt hojnost zápisů všeho druhu. Ačkoliv u desk zem. chová se celá řada rejstříků, nebývá badatel na ně upozorněn a tak jest nucen, chce-li

něco najít, brát jednu knihu po druhé, celou přelistovati, což značí velkou ztrátu času. Určené místo u desk k opisování jest vůbec nezpůsobilé. Mají-li desky zem. sloužiti k opravdovému bádání, mělo by se přikročiti k sestavení úplného rejstříku jmen a obcí v deskách zapsaných.

První zmínka o Hrochu z Mezilesic činí se r. 1440 na sjezdě v Čáslavi atd.

Roku 1449-50. Pře kněze Bedřicha ze Strážnice s jednotou p. Jiřikovou. Vinu dávali jemu: p. Jiřík, Jan ze Sůtic, Hroch z Mezilesic a z Týnce atd. — Z odporu p. Bedřicha jest viděti, že mu sousedé jeho nepřáli panství na Kolíně a že o zradu mnohokrát nad ním se pokusili — arch. čes. III. r. 1449—50.

R. 1451 3. března. Poručenství od Petra z Třešic na smrtelné posteli učiněné. Mezi dlužníky, které označuje, jest také Hroch z Mezilesic s 3 kopami grošů. — Téhož roku 24. června, prodává již dcera Kateřina z Třešic dědiny po svém otci. Při tom svědčí pan Dubánek z Čijevic, Jan Hroch z Mezilesic atd. — arch. č. II—III. z 1451 3. 3.

R. 1453. Svědkové k odporu pro Soběslava Mrzáka z Miletínka a Václava Klektage. Jiří z Bylan praví: platili jsme od 42 let úroky atd. a potom Janu Hrochovi na Mezilesice. Arch. čes. II. a III. r. 1453.

R. 1454. Jan z Potšteina a na Žampachu prodal Janovi ze Soutic 700 kop gr., kteréž měl na zboží Bílkovském od paní Markéty, vdovy po Oldřichu z Hradce.

. A my Soběslav z Miletínka, Jan Pechá z Lazec, Hertvík z Mětic, Hroch z Mezilesic, Slašek ze Slatiny a jiní, rukojmě a spoluslibce za svrchupsaného pana Jana Počteina jistce, sním jednostojně a zaň dobrou naši věru křesťanskou atd.

Arch. čes. IX. r. 1457.

R. 1460. Soběslav z Miletína a z Pardubic zastavuje tvrz svou Osice s dvorem poplužním a příslušenstvím Burjanovi, Zdeňkovi a Mikuláši Trčkům z Lípy. 1460 11/11.

. Pro další svědomí poprosil jsem urozené a statečné rytíře, Jana Hrocha z Mezilesic atd., že jsou své pečeti na svědomí vedle mé k tomuto listu přivěsili. Arch. čes. XV.

R. 1462. Soběslav Mrzák z Miletínka p. c. X. jmenoval své ručitele: Jana Hrocha z Mezilesic, Maynisiumu z Chvalkovic, Mikuláše z Nové vsi, Prokopa Lišku z Vysoké atd. Pozůs. desk II.

R. 1480 Vaněk z Mezilesic svoluje svému poddanému, aby prodal prut role Janovi ze Skaličky r. 1480.

Já Vaněk z Mezilesic a v Týnci vyznávám tiemto obecně přede všemi nynějšími i budoucími, kdož tento list uzrie i čtúc slyšeti budú, že s dobrým rozmyslem i svobodnú svú vuolí i přátel mých raddú, jsa mocen toho jako pán dědický, dopustil jsem člověku svému dědičnému Bernartovi z Týnce prut role prodati za štrnácte kop grošův peněz dobrých stříbrných rázu a čísla Pražského, i s tiem platem, kterýž jsem já nadepsaný Vaněk měl, šestnácte grošův platu svého dědického ročnieho, a za ten plat svojo dědický, těch šestnácte grošův zdvihl jsem deset

kop grošův peněz dobrých stříbrných v České zemi obecně berných, kterýž úplně a vcele jest mi zaplacen na ten plat na tom prutu, i též člověku mému úplně vcele jest zaplacen; a mocí tohoto listu prodávám i k tomu se přiznávám tímto listem, a to opatrnému Janovi ze Skaličky, syna Beneše řečeného Rybka z Trojovic, a to k pravému dědickému jmění, k držení s plným právem a panstvím, žádného práva ani vlastenství sobě tu nic na tom prutu nepozastavuji, ani svým dědicům a budoucím aby již nadepsaný Jan ze Skaličky měl plnou moc i plné právo, stíem prutem i stíem platem. kterýž jsem jemu prodal učiniti, změnití, prodati, jakž by se jeho dobré vuoli líbilo, bez mé však překážky i mých všech budoucích i potomních. Než toliko nadepsaný Jan ze Skaličky i ten každý, kdož by to v držení měl, ten prut role, i jeho děti i potomní budoucí náměstkové jich, mají postúpiti a platiti věčných časech berni zemskou, když by byla volána vedle obyčeje a řádu dědin purkrechtních u Týnce ležících. A já Vaněk předeepsaný svými dědici i potomními budoucími slibuji mu dobrou věru křesťanskou dříve řečenému Janovi ze Skaličky i jeho dětem i jeho potomním budoucím, i tomu každému, kdož by ten prut v držení měl, tímto listem s jeho dobrou vuolí, na ten prut ani plat více nesáhati žádným právem ani obyčejem, i svými dědici i potomními nadto více, než tak, jakž v tomto listu svrchu se vypisuje. A také jestli by tento list pro dlúhost času a nebo pro starost protrhl se aneb prolomil, a že by jej mol projedl, tak že by byla díra neprořezaná; aby to nic ku škodě tomuto listu ani tomu prodaji, kterýž je v něm psán, nebylo. A toho na svědomí svú jsem vlastní pečef a přirozenú svým svědomím přivěsil k tomuto listu, a pro lepší jistotu a pevnost nadepsaných věci k držení připojil jsem urozeného a statečného rytíře, pana Hervíka z Rušínova a Žestok, a pana Mikuláše z Mezilesic a na Bořicích. že jsú své vlastní pečeti podle mé k tomuto listu přivěsili; jenž jest dán a psán léta od narození syna božieho tisícieho čtyrstého osmdesátého, ten pátek po ochtábu Božieho těla. — Arch. čes. IX.

R. 1486. Jan Slavikovec ze Slavíkova žaluje na Jana a Zdeňka Kostku z Postupic, z Brandejsa a z Rovně, že se uvázali mocí svou bez práva a drží dědinu jeho dědičnou v Rovně, rychtu, kterouž někdy Martin rychtář držel i spříslušenstvím, kterémužto dědictví má lepší právo než oni. Dokládá se desk zemských. Má také svoje svědky: Mikuláš z Mezilesic přísahal. Přijel ke mne pan Slavikovec žádaje mne, abych sním jel do Rovně, že jemu má pan Kostka rychty postoupiti. Tehdy úředníci paně Kostkovi chtěli jemu postoupiti rychty a člověkem některým osaditi, a on jeho přijiti nechtěl, než tak řekl: postupte mi s tím člověkem, kteréhož jste mi sehnali. I postoupili mu rychty neosazený. A při tom postupování tázal se Slavikovec člověka svého Hynka, kdo jest ten rybníček slovil? A on řekl: Rychtář p. Kostkův. A on hned tu rychtáře otázal: Rychtáři proč si mi rybníček slovil? A on řekl: Učinil jsem to z rozkázání pána svého. A on řekl: Kdo jest kázal? A on rychtář řekl: Kázal mi jest p. Johanes Šrámek úředník z Litomyšle. A on řekl: Kams pak ryby děl? A on řekl; Dovezl jsem je na Litomyšl. I tázal

se Hynka, když jsou rybníček slovíli, a on řekl: Tento pondělí. A to dalo se v středu potom. — Pozůst. desk zem. I.

R. 1487. Registra soudu komorního r. 1487. Mezi Alžbětou Vaňkovou z Mezilesic a Mikulášem Hrochem.

(Věno.) V té při a ruoznici, kteráž jest mezi paní Alžbětou někdy manželkou Vaňkovou z Mezilesic s jedné, a Mikulášem Hrochem s strany druhé. Tu kdež jest ona paní Alžběta jej Mikuláše vinila s věna svého, jakž pak na to listy dva okázala věna svého. Proti kterýmžto listům on Mikuláš Hroch nic jest neodpíral. Tu král JMt. s pány radami svými ráčí paní Alžbětu podle jejich listuov zuostaviti, jakž v sobě znie, a ona aby jemu Mikulášovi Hrochovi toho statku postúpila, kteréhož jest v držení, po tom času, když se jejím listům dosti stane. A bude-li ona chtieti potom paní Alžběta jeho Mikuláše Hrocha z čeho viniti, že se jí ta cesta nezavírá.

Actum feria V. post Bricii. R. II. a list G. 8. b.

R. 1488. Jan z Mezilesic Bernartovi z Petrкова prodává dědictví své v Chroustovicích s příslušenstvím r. 1488.

Jan, řečený Mikuláš z Mezilesic p., že dědictví své v Chroustovicích, tvrž, dvůr poplužní s poplužím, městečko, domy, krčmy, dvory kmetců s popl. a v Mostu dvůr poplužní s popl. a mlýn s platem, dědinami, lukami, lesy, potoky, rybníky, kurmi, robotami, s podacím kostelním v Chroustovicích, i se vši zvolí, s panstvím se prodal Bernartovi z Petrкова a j. d. za tisíc šest set 25 kop gr. praž. čes. úplně zaplacených a dědictvy postoupil. Zpravití má on sám prodávající toliko dědictvím svým v Týnci a v Bořicích, tím vším což tu má, a s ním Naptalim z Fimburku zpravuje dědictvím svým v Rovni čtrnácte kopami gr. pražskými platu r., dvory kmetci, a zpravuje do tří let a 18 nedělí toliko a nic více. — Stalo se léta b. 1488 ve čtvrtek o suchých dnech postních. D. Z. II., H 12.

R. 1491. Smlouva mezi p. Vilémem z Peršteina a paní Anežkou z Chlumu a z Košmberka a na Richenburce o ves Černou, kteréž ona jemu postupuje za 92 k. 35 gr. čes. pod výminkou, aby jí a dědicům jejich zastoupil při budoucí výplatě Pardubiček, ku kterýmž Černá náležela. Svědčí: Albrecht z Chlumu a na Košmberce, Jan Stoš z Kunic, Heřman ze Súlíc a na Slepoticích, Vaněk z Zámrsku, Neptalim z Fimberka a na Holicích, Mikuláš z Mezilesic a na Týnci a Sigmund z Poběžovic a na Tuněchodech.

D. 1491 v pondělí u vigílii Všech Svatých. Také byla ujednána smlouva s Anežkou z Chlumu o louky, kteréž se lidem z Úřetic struhou zatopily. Arch. čes. VI. r. 1491.

R. 1492. Zdeslav Jeník z Mečova vyznává, že na dluh 1800 kop gr. čes. jemu povinných přijal od Viléma z Peršteina 50 kop gr. čes. Rukojmi na ten dluh za jistci Viléma z Peršteina byli: Mikuláš z Mezilesic a na Týnci, Vaněk ze Zámrska atd. — 1492, 8. prosince. Arch. čes. XVI.

R. 1504. Smlouva mezi panem Vilémem z Peršteina a panem Mikulášem z Mezilesic o kus řeky pode mlýnem Dvakačovským.

Léta Božího tisícího pětistého čtvrtého, na den sv. Tomáše, mezi vysoce urozeným pánem, panem Vilémem z Peršteina na

Helfenšteině, nejvyšším hofmistrem kr. Čes. s jedné, a mezi urozeným vladykou, panem Mikulášem z Mezilesic a na Týnci se strany druhé, o kus řeky, kterouž jest měl již psaný pan Mikuláš pode mlýnem Dvakačovským, od obecné řeky Dvakačovské dolů nade Lhotu Úřeckou až po hráz, kterouž pán J. M. ráčil rozkázati dělati nad stavidly, stala se jest smlouva taková: že J. M. pan hofmistr dal jest jemu panu Mikuláši za ten kus jeho řeky jiný kus své řeky nad Týncem, od meze řeky Týnecké vzhůru až po mostek Bartošův proti Skalici, kteréžto řeky pan Mikuláš má používatí týmž způsobem, jako oné první, totiž vody, lovením ryb, než břehův nic. Toto jest také znamenitě vyměřino, aby lidé břehův svých užívali tak jak prvé, i vrby roubáním, i to což do vody visí. Item, kdyžby řeka cizená býti měla od pana hofmistra J. M., ta kterouž má od p. Mikuláše pod obcí a řekou Dvakačovskou; což koliv do řeky visí, buď vrby neb jakékoliv dříví neb proutí; to aby vyrubáno a vyvrženo bylo, aby volně řeku cítiti mohl. A též i pan Mikuláš, kdyžby toho potřeba bylo. Jestli že by kdy od J. M. pana hofmistra Hora Kunětická s tím zbožím vyplacena byla, a držitel Hory chtěl té řeky zase, tedy pan Mikuláš má a povinen bude jim zase postoupiti a jim přijíti. A toho na potvrzení my Vilém z Peršteina a na Helfenšteině, nejvyšší hofmistr kr. Čes., a Mikuláš z Mezilesic a na Týnci své pečeti dali sme přitisknouti k tomuto listu, a vedle nás smlouvci své pečeti přitiskli sou: Heřman z Sulic a na Slepoticích a Jan z Kunšího na Zaječicích. — Jenž jest dán a psán na Pardubicích léta MDIII. Arch. čes. IV. r. 1504.

R. 1505. Na sněmu zemském r. 1505 byl sepsán popis lidí branných a vozů k válce proti Šlikům z celého král. Čes. vypraviti se měli: Mikuláš Týnecký, Talacko z Rosic atd. všichni po 13 pěších a vůz. — Arch. čes. VI. r. 1505.

R. 1511. Václav Talacko z Ještětic prodává Hrocho-Týneckému mlynáři louku a pro lepší jistotu připrosil sem urozených vladyk, Mikuláše Hrocha z Mezilesic a na Týnci a j., aby své pečeti podle mne přivěsiti dali atd. — 1511, 6. února. Arch. čes. XI.

Vilém Kostka z Postupic dlužen jest panu Janovi Boršovi z Rumburka 1000 kop g. čes. — Mikuláš Hroch na Týnci, Burian Špetle z Janovic a jiní — rukojmě a spolu slibce s nim a zaň, vyznáváme tímto listem obecně a především atd. — 1511, 17. července. Arch. čes. XI.

R. 1525. Knížky nálezů soudu zemského r. 1525.

K odporu kdož pohání a nepohání držitele statku, bude odsouzen a bude pohnanému dáno za právo. O tom v Trhových léta MDXXV., ve středu po sv. Řehoři. — 13. března 1525, kdež Petr z Březí pohání Hrocha z Mezilesic. Arch. čes. XIX.

R. 1528. Registra černá hejtmanská vejpovědní od r. 1528 do 1531.

Zde toto obeslání, kteréž Hroch z Mezilesic a na Týnci obeslal Jiříka Buniáše, měštěnáina města Chrudimě, vině jeho ze 100 kop gr. čes. pokuty, témuž Hrochovi, od něho Jiříka Buniáše, podle zřízení zemského propadené a to proto, že jest týž Jiřík

Buniáš, přes záповěď a svolení sněmu obecního, s ručnicí postižen, tak jakž též obeslání ukazuje.

Na to ukázal svědomí, že jest týž Jiřík Buniáš od téhož Hrocha z Mezilesic, ten pátek po Božím Těle postižen a to léta 1527 a nález, kterýž se stal mezi panem hejtmanem Krušinou z Lichtenburka s jedné a mezi Karlem Šumberkem strany druhé, pravě, kdo že to obeslání pořádně podle práva poukazuje a podle toho, že žádá opatření spravedlivé. — Proti tomu zase poručník Jiříka Buniáše pravil, že tou pokutou jemu povinen není, v obeslání jmenovanou. Proto, že svědkové v obeslání se nesrovnávají ani sami mezy sebou a jeden svědek, že seznává prvé o dvě léta, nežli jest obeslán on Jiřík Buniáš od něho Hrocha. A také, že jest on Hroch sám s ručnicí nepostihl ani toho naň osvědčil, než jakž obeslání jeho ukazuje, že jest postižen, ale toho nedostavuje od koho. Neb zřízení zemské to v sobě obsahuje; kdož s ručnicí postihl a to sobě osvědčil, že ten pokutou v zřízení zemském položenou, jeden druhému jest povinen. Ale on Hroch, že jest toho nepostihl aniž sobě toho osvědčil, než toliko, že jest postižen ale neví od koho, pravě, že to býti nemá, aby někdo někoho nevida s ručnicí, pokutu k němu hledal, jako on Hroch k němu Buniášovi hledí. Nebo ty svědkové sami seznávají, že jsou jeho neviděli, ale ne on Hroch ale on Jiřík jsa napomenut od starších svých, když přišla novina, že sou sousedé posekali petrželi a statky jiný jich pobrali, na Zelených horách až z některých kulky řezali a v některých až po dnes sou. A to ráčíte znáti, když se pokřik stane, podle zřízení zem., že mají lotři honěny býti. A on Jiřík dobrým úmyslem pro obranu svou i také aby mohl i s jinými k těm lotrům přijíti, s ručnicí jest šel. A na to ukázal zřízení zem., že ručnici proti lotrům užiti mají, když se náký pokřik stane. A některá svědomí a nález, kterýž se stal mezy Zikmundem Vyšehněvským s jedné a Václavem Luhov z Nymburka strany druhé. A podle toho svého ukázání žádal jest za spravedlivé opatření.

Proti tomu zase poručník Hrocha z Mezilesic pravil, že ti svědkové, kteréž Buniáš Jiřík ukazuje k spravedlnosti jeho Hrocha nic ke škodě nejsou a to proto, že jest on Jiřík Buniáš k tomu sám se dobrovolně znal, že jest s ní postižen. A nález kterýž ukazuje, ten také k žádné škodě jemu není, neb jest věc rozdílná mezy touto pří, kteráž se dostatečně provozuje. Ale ona věc jest se dostatečně nepokázala, jak se toto pokazuje. A protož podle toho ukázání žádám na místě Hrochově Vašich Milostí za spravedlivé opatření.

Tu Jich Milost páni, pan Hanuše Pluh z Rabšteina na Bečově, krále J. Mti a koruny České německých lén hejtman a Jeho dvoru maršálek, a pan Jaroslav z Vřešovic na Brozanech, krále J. M. a král. Českého hejtmané, se pány a vladykami krále s Jeho radamy. Slyševše obeslání, odpor svědomí, nálezy soudu hejtmanského, jeden i druhý, podle zřízení zem. a jich s obou stran přeličení, toho všeho s pilností považvše, takto o tom nalézti ráčili: Poněvadž on Hroch z Mezilesic toho jest dostatečně podle práva a zřízení zem. o ručnicích vyměřeného neprokázal, aby téhož Jiříka Buniáše, vida s tou ručnicí, podle téhož zřízení

sám usvědčil, z té příčiny dává se jemu, Jiříkovi Buniášovi, proti němu Hrochovi za právo tak, že jemu Hrochovi on Jiřík Buniáš tou pokutou v obeslání jmenovanou, povinen není.

Dal památné. Stalo se v pátek po sv. Filipu a Jakubu, apoštolův Božích. Reg. soudu komor. 859, A. 14.

R. 1540. Bernard z Nestajcva, pohání Vilíma z Valdšteina na Richmburce, hejtmana kraje Chrudimského, mocného otcovského poručníka statku i dětí nebožtíka Slavaty z Chlumu a Košmburce, o zámek Chlum a zboží k němu příslušející, léta 1540 v úterý den sv. Fabiána, na zámku Polné, skrze mocné ubrmany Karla z Valdšteina na Polné, Hrocha z Mezilesic a na Týnci, Václava Chrustenského z Malovar na Myslibořicích atd., pan Vilím z Valdšteina měl zaplatiti 2000 kop grošů. — Pozůst. desk. zem. II. r. 1540.

R. 1541. Svadební smlouva.

Léta 1541, v neděli po sv. Martině, na zámku v Pardubicích, stala se jest smlouva svadební celá, dokonalá a to taková. Že urozený vladyka, pan Zikmund Košin z Košíně, dal panu dceru svou Annu, stavu svatému manželství, urozenému vladyce panu Petrovi Hrochovi z Mezilesic. A po též paně Anně dceři své, pan Zikmund Košin, jmenoval jest dvě stě kop gr. čes. právem věnným dáti jemu panu Petrovi Hrochovi a pan Zikmund Košin při tom pověděl, že tím pany Anny, dcery své, statku svého odbejvá. Urozené kníže pán, pan Václav, z Boží milosti kníže Těšínské a Velkého Hlohova a s Její Milost kněžnou manželkou, po též paně Anně služebnici dvora kmetčina její, ráčili jsou jmenovati dvacet pět kop gr. čes. za práva Zikmunda Košína, totiž za těch dvě stě kop daných a dosti učiněných. Tyto osoby v knize psaný, ráčili jsou slíbiti a slibují kněžně: Pan, pan Václav z Boží milosti kníže Těšínské a Velkého Hlohova a vysoce urozený pan pan Jan z Počšteina a na Helfenštejně a urozený pan pan Jindřich ze Šelmberka a z Kostí, urozený a statečný rytíři a vladyky, pan Zikmund Anděl z Ronovce a na Morašicích, hejtman kraje Chrudimského, pan Racek Štamberký ze Sloupna, pan Jindřich Přepyský z Rychnburka, pan Diviš Bošínský z Božejova, pan Jan Gerštorf z Geršdorfu a na Holticích, pan Žitovlycký ze Slyvna a na Obidovanech, pan Jindřich Kunrád Dobřenský z Dobřenic a na Vartě, pan Louda z Řenic a na Zdechovicích, pan Bohuslav Veselský ze Sán a na Měchovicích, pan Petr Kekule ze Strádonic.

Proti těm dvěma stům kopám gr. a dvaceti pěti kopám gr. čes., pan Petr Hroch z Mezilesic, obvěnuje jest právem věnným půl šesta sta a půl třinácté kopy grošův vše českých, jí paně Anně z Košíně, manželce své a za téhož pana Petra Hrocha dosti učiněný, slíbiti jsou ráčili a slíbily: urozený pán, pan Jaroslav, pan Vratislav, pan Vojtěch, Jich Mil. pány z Peršteina, urozený pan pan Zikmund Veverský z Laudánie, pan pan Vít z Lipého, pan pan Jan ze Šelmberka a na Kostí, urozený a statečný rytíři a vladyky: pan Vlas Janovský ze Soutic na Vorlý, pan Petr Janovský ze Soutic na Zaječicích, pan Petr Hroch z Mezilesic na Týnci, pan Bernard Jestřebský z Risnburka na Jestřebí, pan Hynek Janovský ze Soutic na Žumberce, pan Mi-

kuláš Rodovský z Hustiřan, pan Hozman, pan Markvart, pan Jiřík bratří ze Súlic a na Slepoticích.

Stalo se léta a dne nahoře psaných.

Zachovalá pečeť Petra Hrocha z Mezilesic.

Orig. pap. arch. mus. král. Čes.

R. 1541. Petr Hroch byl trochu prudčí povahy. Nejspíše to bylo na jednom výročním trhu v Chrudimi, kdež zle vyčinil paní Kateřině manželce měšť. Buniaše a jich dceři Dorotě. Byl za to pohnán před soud zem. do Prahy. Zápisy o tom podávám z menších desk zem. č. 1. Regestra půhoná červená ad r. 1539—42. Kateřina manželka Jiříka Buniaše měšťanína města Chrudímě, tu též poroučí Janovi ze Sobětic toliko k obojího vzetí.

Pohání Petra Hrocha z Mezilesic, viniti jeho chce z nářku zlého a to takového. Tu když on, Petr Hroch léta 1541 v středu po matce Boží na nebe vzetí, v Chrudimi před dobrými lidmi řekl, že je k . . . a. Těmi a takovými slovy jí Kateřinu znamenitě na poctivosti její nařekl. Toho viniti nemaje, dokládá se svědomí jiných i svých pravd a na to zadost. p. n.

Dorota dcera Jiříka Buniaše měšťanína města Chrudímě pohání tu též Petra, poroučí Janovi ze Sobětic a Jaromírovi z Bošic, oběma spolu, neb jednomu z nich k hájení. Petra Hrocha z Mezilesic viniti jeho chce z nářku, a to takového. Kdež jest on Petr Hroch k ní Dorotě, ve středu po památce Boží na nebe vzetí, léta 1541 v Chrudímě v domě Jiříka Buniaše otce jejího, mluvil z úst svých v uši její před dobrými lidmi, že je k . . . a. Těmi a takovými slovy jí Dorotku znamenati na poctivosti její nařekl, toho viniti nemohl. Dokládá se svědomí a jiných práv. p. n.

V den sv. Jeronyma, léta 1541. D. Z. m. č. 1.

R. 1542. Hroch z Mezilesic na Týnci, obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Jana Vrbčanského z Velišova ze 40 kop gr. čes. po nálezu před pány Jich mil. vladykami na plném soudu zemském větším. Tu vedle téhož obeslání, úředníci Pražští, menš. desk zem. na plném soudu našli: Že jest on Hroch z Mezilesic škod outratných a nákladných provedl, to jest XX kop XXXII groš. vše čes. A ty aby on Jan Vrbčanský jemu Hrochovi dal a to konečně od dnešního dne, ve dvou nedělích pořad zběhlých. A poněvadž jest tak veliké sumy obeslal a toliko XX kop 32 gr. vše čes. provedl, z té příčiny přísaha mezi stranami se zdvihá. — D. Z. m. č. 150. B 9.

R. 1542. Hroch z Mezilesic a na Týnci, obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Diviše Slavaty z Chlumu a z Košemburku, ze XXX kop gr. po zdvižení odporu před pány Jich milosti a vladykami, na plném soudu zemském větším.

Tu vedle téhož obeslání, úředníci Pražští, menších desk zem. na plném soudu, slyševše strany a původ jeho Petra Hrocha z Mezilesic, odpor jeho Diviše Slavaty z Chlumu obeslaného, našli: že jest on Hroch škod outratných a nákladných vedle práva provedl toliko XXX kop VIII gr. vše čes. a ty aby on Diviš Slavata obeslaný jemu Hrochovi dal a to konečně od dnešního dne ve dvou nedělích pořad zběhlých. A poněvadž jest tak veliké sumy obeslal a toliko XXX kop 8 gr. provedl, z té příčiny přísaha se mezi stranami zdvihá. Dal památné. (Pokračování.)

Dějiny kolejí jesuitských v Čechách a na Moravě od r. 1654 až do jich zrušení.

Napsal Dr. ANT. PODLAHA.

(Pokračování.)

Zvláštní nesnáž připravila r. 1655 jesuitům jedna měštka klatovská. Muž její utonul nešťastnou náhodou v rybníce. Ovdo-
věvši oblíbila sobě studujícího jinocha, jenž tou dobou přijat byl
za kandidáta do Tovaryšstva, Bartoloměje Bauzka z Rokycan,
jinocha zbožného a ctnostného, aniž by tento byl o tom měl tu-
šení. Aby se s ním mohla sblížit, předstírala, že se jí zjevuje duch
jejího manžela, jenž ji žádá, aby onen jinoch na jeho spásu konal
pouti na různá místa. Navedla služky, že z různých skrýší vydávaly
nařikavé hlasy, jako by to byl duch nebožtíkův nemající pokoje.
O zjevování se ducha nebožtíkova roznesla se pověst mezi lidem,
byly o tom i písničky skládány a tiskem vydávány. Všichni chválili
„zbožnou“ vdovu, jak pečlivá jest o spásu duše svého manžela.
Ale jesuité prohlédli záměr podvodné ženy a zmíněného jinocha
ke konání poutí nepropustili, nýbrž do Brna ho odeslali. Tím proti
sobě obrátili nejen zlost oné ženy, nýbrž i lidu, jenž jim vytýkal,
že jsou na překážku blahu duše trpící. Sám děkan klatovský byl
v té věci proti nim. Ale jedna ze služek prozradila podvod vdovin.
I obrátilo se ovšem veřejné mínění zase ve prospěch jesuitů a lidé
je chválili, kterak dobře dovedou „rozeznávat duchy.“⁶⁷⁾ Onen
jinoch Bartoloměj Bauzek stal se jesuitou, byl horlivým knězem
a zemřel v Klatovech r. 1695.

Mnoho starostí působila jesuitům klatovským oekonomie. Roku
1666 největší dvůr panství Štřeleckého vyhořel. Škoda byla tím
citelnější, jelikož kolej v té době trpěla nedostatkem peněz a sklá-
dala naději ve výtěžek zimního hospodářství. Ohněm tím však vzala
za své zásoba obilí pro pivovary, krmivo pro koně a jarní setba.
Více než 700 měric obilí ve špýchaře, 300 vozů sena na půdách
spolu s hradem Hoštickým stalo se kořistí plamenů.⁶⁸⁾

Rovněž tak krutý byl rok 1667, neboť v den sv. Vavřince
v městečku Katovicích, když skoro celá obec byla v blízké vesnici
na posvícení, vyhořelo v půl hodině za prudkého větru 19 gruntů
se vším obilím, senem a všemi zásobami zimními.⁶⁹⁾

Opět r. 1669 ve Cvrčovsi vyhořely dvě chalupy a střecha špý-
charu jesuitského, značný díl lesů, dále dvůr Štřelecký s dobyt看em
a krmivem.⁷⁰⁾

Roku 1684 ve kruté zimě zahynulo 600 ovcí, v rybnících až
do dnu zamrzlých vzaly za své ryby. Ves Kladruby na panství
Štřelském lehla popelem.⁷¹⁾

⁶⁷⁾ Lit. an. 1655. P. Bauzek byl zběhlý v malířství a ve vyšívání; v „Hist.
Coll.“ 1695 praví se o něm: „vir indolis plane columbinae, modestia, humilitas
incessu, gestu, voce prodebat; charitas in omnes prompta; nam cum peni-
cillo et acu phrygia valeret, ad omnium vota pingebat, telas auro et serico va-
rieabat ad gustum majorum.“

⁶⁸⁾ Miller, o. c. III., 435. — ⁶⁹⁾ Miller, o. c. 435. — ⁷⁰⁾ Miller, o.
c. 435. — ⁷¹⁾ Miller, o. c. 435. —

Roku 1688 protrhla se hráz rybníka a 45 kop kaprů uplavalo; zahynulo devět volů, 8 krav a 873 ovcí. Panství Střelské při průchodu vojska zaplatilo 1600 rýnských.⁷²⁾

Roku 1692 zdálo se, že veškery živly proti hospodářství kolleje klatovské se spikly: úroda byla tak skrovná, že ani na setbu nestačila, návalem vod protržena byla hráz většího Hlupínského rybníka tou měrou, že oprava vyžadovala několika měsíců; morní nákozou zahynulo 500 ovcí, v kruté zimě pak vzalo za své 1000 kop kaprů. Nadto oheň obrátil v popel mlýn a dvůr v Dolanech.

Velikou nadějí naplňoval představené kolleje rok 1693, neboť osení, zvláště na panství Střelském, stálo tak krásně, že nebylo toho pamětníkův. Jesuité těšili se již, že splatí toho roku některé dluhy. Avšak dne 8. června kroupy kolem pěti dvorů, čtyř vsí a jednoho městečka osení tak potloukly, že na mnohých pozemcích z tisíce a více měric ani zrnka, ba ani stébla nesklidili. Vichřice způsobila mnoho škod na střeších, na oknech, v sadech a lesích. K tomu přistoupil prudký déšť několik dní a nocí trvajících, jenž louky i pastviska zanesl kamením, pískem a blátem; spousta vod protrhala hráze rybníkův. Nadto rádil dobytčí mor. Poddaní, zbaveni jsouce téměř všeho dobytka, nalezali se ve veliké tísní, nemajíce odkud by platili daně císaři a dávky kolleji, aniž z čeho by se živili. Ale i mimo panství Střelské následkem nepříznivého počasí dopadly žně chudě, a takž nuceni byli jesuité učiniti dluhy, aby sebe a poddané své zachránili.⁷³⁾

Roku 1697 mráz poškodil pšenici tak, že se všech dvorů na Střelském panství sklizeno bylo toliko 14 měric.⁷⁴⁾

Opět r. 1700 obilí u dvora Poříčského a u dvou vsí kolleji náležejících krupobitím bylo zničeno; na konci téhož roku vyhořelo v Katovicích poddaným devět usedlostí.

Roku 1708 na panství Střelském následkem průtrže mračen protrženy byly u třech rybníků hráze.

Roku 1710 poškozeno bylo krupobitím obilí kolleje i poddaných jejích, a ovčince neštovicemi byly valně vyprázdněny; škoda páčila se na 3000 rýnských.⁷⁵⁾

Roku 1712 kroupy potloukly pšenici u nového dvora ve Cvrčovsi, a příval vod poškodil veškery splavy na panství Střelském.⁷⁶⁾

Roku 1713 vypukší oheň ve dvoře Střelském strávil čeledník i dvacet for sena; dobytčím morem zahynulo 40 kusů hovězího dobytka.⁷⁷⁾

Roku 1714 vichřice poškodila stavení, zvláště na panství Střelském; návalem vod zničeny splavy a mlýny v Katovicích a v Poříčí.⁷⁸⁾

Roku 1719 obilí jednak nesmírným vedrem a suchem, jednak krupobitím mnoho utrpělo, takže naděje na budoucí bohatou žně se nesplnila.⁷⁹⁾

Roku 1714 byl pivovar Střelský přenesen do Hoštice a opatřen vším potřebným zařízením.⁸⁰⁾

⁷²⁾ Miller, o. c. 435. — ⁷³⁾ Miller, o. c. III., 837. — ⁷⁴⁾ Miller, o. c. III., 437. — ⁷⁵⁾ Miller, o. c. III., 438. — ⁷⁶⁾ Miller, o. c. 438. — ⁷⁷⁾ Miller, o. c. II., 538. — ⁷⁸⁾ Miller, o. c. III. 438. — ⁷⁹⁾ Miller, o. c. III. 438. — ⁸⁰⁾ Miller, o. c. III. 434.

Roku 1721 obnovena byla v Hořticích residence a opatřena kaplí, refektářem, kuchyní, špižárnou, sklepem ve skále vytesaným a sedmi pokojíky.⁸¹⁾

Rok 1720 byl pro kollej po stránce ekonomické šťastným. Žeň byla hojná, rovněž i rybolov byl vydatný. V Balkově, nedaleko Dolan, byl znova zřízen opuštěný dvorec a vzdělány pozemky ladem ležící, jež bylo možno oseti 140 měricemi. Byl tam vystavěn nový dům pro šafáře a stáje pro jalový dobytek.⁸²⁾

Kolleji Klatovské náleželo právo patronátní dvou far na panství Střeleckém, jež tou dobou však spojeny byly pod správu jediného faráře a fary v Dolanech.⁸³⁾

U vsi Dolan kolleji náležející na vrchu ze zřícenin starého hradu řečeného Komošín byla vystavěna kaple. V kapli té jesuité konali služby Boží třikrát do roka: ve třetí svátek velikonoční, ve třetí svátek svatodušní a ve svátek sv. Magdaleny. Každého téhodne sloužil v ní mši sv. farář z blízké vsi, jenž na základě smlouvy s ním uzavřené za to každého měsíce dostával sud piva.⁸⁴⁾

(Pokračování.)

† Tomáš Škrdle.

V sobotu 29. listopadu 1913 zesnul v Pánu po několikanedělní nemoci vdp. k. a. notář Tomáš Škrdle, nedlouho potom, když oslaveno jeho 60. výročí narozenin. Zákeřná nemoc jatrní sklátila jej předčasně do hrobu. Pochován byl v úterý 2. prosince za velikého účastenství jak z kruchů duchovních i ze vzdálených končin přibylých, tak laických na posvátný hřbitov Vyšehradský. Sám nejdůstojnější pan kardinál účastnil se zádušních služeb Božích i průvodu pohřebního, jež vedl až k Vyšehradu p. generální vikář Dr. Sedlák a odtud p. probošt vyšehradský Mons. Dr. Burian s kanovníkem far řem Mons. Vaněčkem. U hrobu rozloučili se s ním pohřebními tklivými řečmi předseda družstva Vlasti Tom. Jiroušek, probošt Burian, farář Vlastimil Hálek a učitel Vlastimil Jelínek. Odpočívej v pokoji po boji! Tivalá budiž Ti pamět!

Zesnulý má nepopíratelné zásluhy o věc katolickou, pro niž pracoval a horlil neúnavně.

Tomáš Škrdle narodil se 9. září 1853 v Pleších u Kardašovy Řečice; rodiče jeho, otec Bartoloměj a matka Veronika, majitelé nevelkého statku rolnického, sami jsouce zbožní, vedli i děti své ke zbožnosti. Nejmladšího z 5 dětí, Tomáše, poslali r. 1867 na studie do Jindřichova Hradce. Vystudovav tu gymnasium, vstoupil r. 1875 do semináře v Hradci Králové, odkud po roce přešel do kn. arcib. semináře v Praze. Na kněze vysvěcen byl 13. července 1879.

Jako novosvěcenec byl poslán za kaplana do Svatoboru u Karlových Var a za měsíc již odtud spravoval jako administrator faru v Zakšově u Doupova, kdež pobyl necelý rok, načež odešel

⁸¹⁾ Miller, o. c. 434. — ⁸²⁾ Miller, o. c. IV., 951--952. — ⁸³⁾ Miller, o. c. 434. — ⁸⁴⁾ Miller, o. c. IV., 1064.

jako katecheta do Žižkova u Prahy, kde horlivě působil i jako Vincencián. Leč brzy postižen tu byl chorobou krční a nemoha se tu již věnovati obtížnému vyučování, byl kardinálem Bedřichem Schwarzenbergem doporučen za domácího duchovního do rodiny jeho synovce Augustina prince Windisch-Graetze ve Schwarzbachu u Sv. Volfanga v Horních Rakousích.

Zde pojal Tom. Škrdle myšlenku vrátiti se do Čech a založiti literární družstvo a při něm poučný a zábavný časopis „Vlast“. Již v září r. 1884 konala se ustavující valná hromada družstva Vlasti a 15. října vyšel první sešit měsíčníku „Vlast“, jehož do životním byl redaktorem.

Za krátko pomýšlel na to, aby se k tomuto kmeni jako větve přidružovaly různé odbory. R. 1889 jeho popudem založen při družstvu Vlasti fond pro katolické spisovatele, r. 1890 vznikl při něm péčí P. Jos. Svobody S. J. Historický kroužek, jenž po roce již počal vydávati „Sborík Historického kroužku“, n jprve až do r. 1900 v jednotlivých sešitech či svazcích a odtud jako časopis, vycházející čtvrtletně o 4 arších tiskových a nyní půlletně o 7 arších tiskových, ročně o 14 arších. Stálým delegátem družstva v Histor. kroužku byl Tom. Škrdle a nescházel ani v jedné schůzi i výboru ani při přednáškách, které kroužek pořádá každoročně v zimním období. Poslední rok byl i jeho pokladníkem.

R. 1891 byl přičiněním Škrdlovým zřízen odbor a fond sociální, při „Čechu“ založena „Dělnická příloha“, z níž potom vznikly samostatné „Dělnické Noviny“, jež později přeměněny v „Naše Listy.“

Aby finančně zabezpečil družstvo Vlast, po několik let obcházel a objížděl fary, aby získával nové a nové zakládající členy, hlavně mezi duchovenstvem, jichž během let takto sehnal na tisíce.

R. 1895 založil při družstvu fond knihovní a při něm komisi knihovní a po roce důležitý obranný odbor „Tiskovou Ligu“ a v témž roce 1896 pomáhal zakládati Jednotu katolického učitelstva českého, k níž později po změně stanov mohli mimo učitele přistupovati též přátelé a příznivci katolického učitelstva vůbec.

R. 1904 k jeho naléhání založen Spolek pro zakládání katolických knihoven a r. 1908 Paedagogický svaz; též při založení Spolku katechetů měl nemalou účast.

Aby zabezpečil družstvu Vlasti trvalý vlastní domov, koupil r. 1898 nárožní dům č. 570 v ulici Žitné a v Tůních na Novém městě pražském, kde zřízen obchod papírnický a knihtiskárna družstva Vlasti, kterýchžto závodů byl zesnulý ředitelem. V tiskárně té tiskne se „Vlast“, „Sborník Historického kroužku“, „Naše Listy“, „Hlasy Svatováclavské“, „Vzdělávací četba katolické mládeže“, „Obrana víry“, „Husitství ve světle pravdy“, kalendář „Svatý Vojtěch“, Kalendář sociální pro katolický lid český (v letech 1905—1909) a kalendář „Štítový.“ Kromě těchto časopisů periodických a kalendářů vydala knihtiskárna družstevní svým nákladem mnoho brožur, letáků a j. hlavně na obranu víry.

Jako spisovatel ukládal red. Škrdle své stati a články ve „Vlasti“, v „Našich Listech“, v „Čechu“ a j., samostatně vydal „Zasluky českého, moravského a slezského duchovenstva o zakládání knihoven, o rozšiřování knih a časopisů po dědinách a městech“ a „Dějiny spolků sv. Vincence v království Českém“.

Zmínky zasluhuje, že již jako student sbíral pohádky, písně, pořekadla a pověsti české, jichž sebral značné množství, a že k jeho popudu založena v Akademickém spolku „Pohádková komise“, k vydávání jich tiskem.

Zesnulý redaktor Škrdle činně účastnil se též zakládání některých katolických spolků a byl členem jich výborů. Mimo družstvo Vlast a jeho odbory byly to: Politický klub katolického dělnictva, Spolek přátel katol. škol bratrských, Růžencová výroba, Pražská družina, Katolická beseda, kde byl též jistou dobu pokladníkem, Piřív spolek, Zemská rada katolíků v království Českém, Katolicko-národní Jednota v Praze-II., Podpůrný spolek českého dívčího gymnasia na Kr. Vinohradech a j.

Red. Škrdle byl pracovník pilný, horlivý, neúnavný, poctivý, účastnil se několika sjezdů katolických v říši Německé a po delší dobu pořádal sociálně-literární sjezdy družstva Vlasti na různých místech po Čechách, posléze na Mělníce, jehož se, jsa již churav, nemohl účastniti.

Básníci Rudolf Stupavský a Jan Voborský věnovali mu v „Našich Listech“ a ve „Vlasti“, tklivé básně posmrtné,

Dr. M. Kovář.

Drobné zprávy a posudky.

Jak dlouho se kázalo v Ústí nad Labem česky? O tom nás poučuje žádost osadníků ze vsi Střekova a Nové Sedlice podaná purkmistru a radě města Ústí n. L. z r. 1583 jakož i žádost města k arcibiskupu Martinovi Medkovi. Prvá nalézá se v opise, druhá v originále s městskou pečeti v archivě arcibiskupském.

Protože obě žádosti svým obsahem pro nynější dobu jsou zajímavé, otiskujeme je zde v plném znění:

Vaše Milost, pane purgmistře, Vaše Milosti, páni milí, nám laskavě přízniví!

Tejna Vaše Milostí učiniti nemůžeme, že sme sobě oblíbili v městě Vašem kněze Matyáše Amorfa, kazatele českého při kostele českém, při kterémžto kostele od mnoha let správce a kazatele českého sme neměli tak, že sme co hovada nerozumějíc německy bez slova Božího až do této chvíle bejti museli. Protož Vašich Milostí za to poníženě prosíme i všecka vosada, kdež k tomu chudému záduší náležíme, abyšte ráčili kněze Matyáše Amorfa tu při obci naší zachovati a jeho za faráře ráčili přijísti, abychme my i také jiní prostí lidé, kdež německy nerozuměj, tolikéž i dítky naše kazatele českého v posluhování i v jinejch svátostech Krystovejch míti mohli.

Neb před mnoha lety jiní farářové i také tento nynější vždy nás těšili a slibovali, že nás českým kazatelem opatříti chtějí. Toho se od nich až posavad nestalo a proto oni od nás všecky desátky zouplna i jiné poplatky míti chtějí a podle přípovery jejich nikda se nám od nich zadosti neděje. Protož se v tom Vaším Milostem i všecka vosada vohražujeme, však že bychom kazatele českého míti nemohli, že více svých desátků i jinejch povinností, také žádnému německému knězi panu faráři dávatí nechceme. Však vždy té naděje k Vaším Milostem sme i všecku

vosada znajíce býti toho žádost křesťanskou, slušnou, že nás od starodávna k tomu záduší náležejících mezi sebou milostivě ráčíte opatřiti a my se toho Vaším Milostem na časy budoucí všickni věrně rádi chceme odsluhovati, v tom ve všem Vaším Milostem v ochranu všichni se poroučíme

rychtáři a konšelé na místě vsí osady
ze vsi Střekova a Novosedlici (!)

Hochwürdigster Fürst, gnediger Herr, Euer fürst. Gaaden sein unser gebuerliche dienst sonders vleisses zuvor. Gnediger fürst und Herr, Euer fürst Gn. sollen wir nicht verhalten, dass auf Eu. f. G. fürtragenden sorgen wegen unsers Gottshauses her Jacob Behem unser geistlicher Sehsorger heut dato hermannum N. unsern angehenden Capellan vor Uns in Statsstul præsentirt der mainung, dass derselb seiner bestallung nach sonntaglichen oder Ja zum lengsten In 14 tagen vor die Behmischen eingepfarrten Kinder behmisch prædiciren sollte. Aber nach vorgehaltener Instruction von Uns aus dem Rathe er sich desselben In continente vorwiedert mit protestation es were Jme unmuglichen dieselben zu verichten und viell lieber darauf seinen Abschied genommen und hiez zu weder von unserm Pfarrher, noch uns dem Rathe nicht zu uermögen gewesen. Dieweil sich dann E. f. Gn. gnedig zu bedenken, welchermassen unserm Pfarher seine decem und einkhomen von den behmischen eingepfarrten Pfarr Kindern In manglung eines Behmischen Cappelans der gleich beider sprachen kundig wer entzogen werden wollen, darob sich auch Ire obrigkeit Als der von Lobkowitz auf Duzaw nicht zum wenigsten beschwert. Als ist an Eu. f. Gn. unser dienstlich Piet dieselb E. f. Gn. wollen hierob gnedig erclert sein, damit wir mit einem Capellan, so dem eingepfarssen Volcke Gotteswort in behmischer sprach vortragen von E. f. Gn. mechten versehen werden. Damit also und dadurch unserm Pfarrherr an seinem einkhomen nichts entzogen werde. Dass wollen umb. E. f. Gn. wir dienstlich zuuerschulden erfunden werden.

Datum den 25. Juni a 1583.

Euer f. Gn. gehorsam und willig

Bürgermeister und Rath der Stad Aussig an der Elben.

Matyáš Amorfus byl 1583 farářem v Sobotce a spolu děkanem boleslavským.

Osadníci střekovští a novosedličtí ještě jednou se potýkají s radou města Ústí n. Labem a to v příčině pochovávání mrtvých svých spolumousedů. Stalo se to skoro po 50 letech 1631. Tehdáž měli již dominikáni bývalý kostel český sv. Vojtěcha ve své moci a zbraňovali dotčeným osadníkům, aby své mrtvé tam pochovávali. Tito se brání. Láska ke chrámu sv. Vojtěcha vytryskuje z celého jednání, ale láska k rodnému jazyku již vyhasla. Stali se Němci a zapomněli již na boj otců svých za rodný jazyk.

Fr. Štědrý.

Z Kopiaře archivu Kolínského. — Podává Gustav V. Svoboda. — Odd. XX. čís. 330. — R. 1676. — *Jan Pražák žádá za svobodné provozování řemesla perníkářského.*

... „Z laskavé povědomosti V. M. ráčí mti, že dobré paměti pan Šimon Pražák, otec můj milý (jehož duši Pán Bůh milostiv býti ráčí), zůstává mnohá léta v měšťanství tohoto král. města Kolína Nového nad

Labem, vedle obchodu poctivého řemesla perníkářského, hodným a náležitým ku pohodlí lidskému prodáváním dle svého obživení bez všeliké ouhony vyhledával, k témuž poctivému řemeslu, abych mím náležitě těžiti a živiti se uměl, jakožto poslušného syna při zdejších poctivém cechu pořádně vyučil; že pak mimo všecku nadálost mou při jedněch z měst Pražských, kdež spolu cechovním mistrem pořádným zůstávám, k svobodnému jarmarku sem do tohoto města Nového Kolína a místo po mém nebožtíkovi panu otci jakožto pravý dědic užiti při prodaji hodného vorkaufu mého žádajíc, netoliko z toho místa od pánův mistrův perníkářův kutnohorských vytlačen, ale nad to, že dílo nehodné mé k otravě poctivých lidí se nachází, z plné závislosti a nepřítěně potupně nařknut jsem byl. A kdyby zastání a ochrany V. M. v to nevkróčilo (za kterouž dobročinnost uctivě děkuji), ani prodaje byl bych užiti nemohl, a na nejvyšší zahánění prázdny odjít musel; v čemž abych volnějšího průchozu mohl užiti, V. M., jakožto pánův ochrancův laskavých za tu velikou dobročinnost ke mně prokázati, a abych na další časy bez překážky jich pánův perníkářův kutnohorských a jiných, místa, kteréhož nebožt. p. otec můj užíval, při jarmarcích ve volném prodaji hodného díla, jakožto synek pořádný mistrovský a rodič zdejší uživati mohl, proti často psaným pánům perníkářům podstatně zastati a přichrániti ráčíte, uctivě a prosebně žádám“

Kopíř fer. IV. post. spir. 1597. *Kolínští přimlouvají se u správce Přerovského o kněze Víta.*

„Urozenému a statečnému rytíři panu Janu Habartickému z Habartic a Čelakovicích J. M. C. správci panství Přerovského, panu a příteli našemu milému.

Oznámil nám ctihodný kněz Vít, syn někdy Vavřince Jakše, na ten čas kaplan u pana děkana našeho, že by mu jistá spravedlnost po řecheném Vavřinci Jakšovi, otci jeho, ze statků Švechnafovského ze vsi Volenky, složená býti měla, kterouž on vyzdvihnouti chtěje, nás jest o toto k Vám psaní přimluvné o propuštění její, požádal.

I poněvadž jemu plná potřeba toho, aby sobě některé knihy spraviti a koupiti mohl, ukazuje, za něho se k Vám přátelsky se vši pilností přimlouváme, že jemu žádosti a práce naschválů této, tak také i přimluvy naší užiti dáti ráčíte. Pro naše buď v podobné neb jiné každé možné příčině Vám toho volnou odměnu. S tím“

Kopíř 1. Martii 1595. *List vysvědčující o řádném chování kněze Martina Filadelfa Chlumeckého, někdy kaplana zdejšího.*

„My purgkmistr a rada města Kolína Nového nad Labem známo činíme tímto listem našim obecně přede všemi, kdež čten, neb čtoucí slyšán bude, a zvláště tu, kdež náleží, že jest před nás do plné rady naši ctihodný kněz Martin Filadelf Chlumecký předstoupil a za tento list vysvědčující o jeho dobré v obci naší chování pod pečeti městskou nás požádal. Jehožto žádost slušnou, právně a náležitou poznávše býti, toho jemu odepřítí nikterak jsme nemohli, abychom jeho dobrého mezi námi chování tímto listem našim vůbec vysvědčiti neměli. Neboť jest nám to dobře známo a vědomé jest, jsouce řádně k ouřadu sv. kněžství od nás a obce naší, když i od p. děkana dvoji poctivosti hodného Matěje Jahodky Chrudimského povolán a potvrzen, jsa již tu, kdež náleží, řádným knězem, začátek téhož kněžství svého, totižto primici v chrámě našem při přítomnosti mnoha dobrých lidí, jak duchovních, tak

také i světských, měl. A při nadepsaném panu děkanovi vše drahý čas: za kaplana učivše, svátostmi velebnými a slovem Božím s pilností lidem posluhoval, též také dobře a poctivě, jakž na úřední osobu jeho žádají, se choval, tak že my, ani obec naše, o něm, jakožto člověku dobře chovalém, nic zlého mluvit nemůžeme, než všechno dobré a poctivé. Pro kteréžto tak dobré a chvalitebné chování vydávajíce předem psanému knězi Martinovi Filadelfovi tento list vysvědčující, jehož on jest ukazatelem, všech vůbec i jednoho každého, jimž by ukázán byl, přátelsky žádáme, že kdež by se koliv mezi V. M. a Vás zahodil (přišel) a byt sobě oblíbil, a vedle povolání svého úřad konati chtěl, jej ochotně přijíti a k němu laskavě a přívětivě míti a nad ním se vše slušné a náležité, zvláště proti utrhaní poctivosti ochotně fedrovati a ruku ochrannou držeti ráčíte a budete, učiníte to pro obhájení ctnosti a takovou jeho dobrou, poctivou a chvalitebnou a zachovalou pověst.

Naši pak také toho V. M. a Vám v podobné i jiné příčině takovou měrou volní a hotovou lbezně přátelskou odměnu.

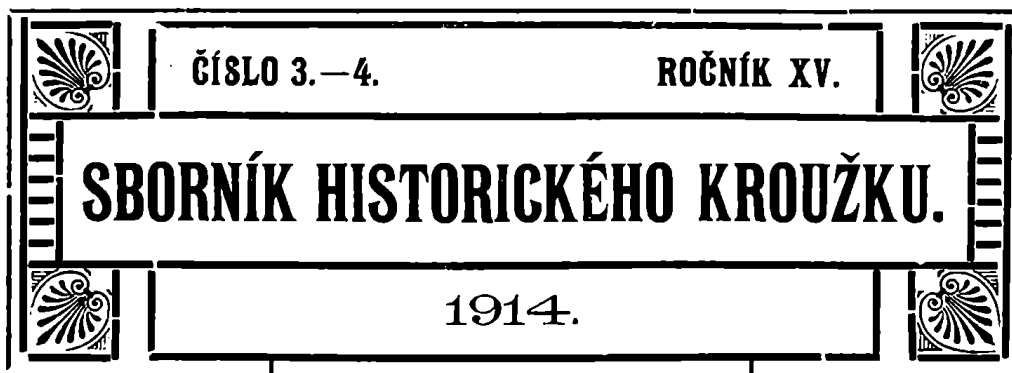
Na zjištění toho všeho a pro lepší důvěrnost k tomuto listu pečť naši městskou přitisknouti jsme dali vědomě.

Čehož datum“

Město Říčany v minulosti i přítomnosti. Nákladem obce Říčanské vydal inž. Gustav Trnka. Tiskem „Unie“. Se 119 ilustracemi, z nichž 37 perokreseb, s 8 přílohami a plánem okolí Říčan. — Pan spisovatel, inženýr G. Trnka, podjal se záslužné práce na poli historickém. Ač na poli tomto nováček, jemuž jako technikovi listiny latinské byly asi nemalou obtíží, nevádí; úkol, na se vzatý s láskou a chutí provedl obratně, podav důkladnou a pokud chudé prameny, z nichž velká část zničena válkami a požáry, jakož namnoze i nedbalostí předků, jemu dovolily, obšírnou monografií ze zbylých pramenů a zpráv, jichž se mohl dopiditi. Veliká je škoda, že se ze starších pramenů zachránila jen pranepatrná část, tak že se celý archiv městský r. 1865 vtěsnil v nové radnici do maličké skřínečky! A přece Říčany jako znamenitá država různých rodů panských nebyly místem tak nepatrným, aby nebyly hrály větší úlohu v dějinách našich. Zvláště zamlouvá se stať o době Husově, na kterou pohlíží pan spisovatel objektivně, střízlivě a správně, kteréžto objektivní nazírání na dobu tuto měl by si nejeden historik osvojit. Panu spisovateli může býti město Říčany povděčno za svědomitý spis o rodném městě a pan spisovatel městskému zastupitelstvu, že převzalo náklad na objemné dílo toto, opatřené úhlednou, ba skvostnou výpravou a krásnými ilustracemi. Na konec přidán v sedmi barvách čistě provedený plán města Říčan a okolí, jež sestavil a nakreslil p. spisovatel sám ve měřítku 1 : 7500. Občané říčanští i okolní se zálibou čísti budou důkladnou monografií svého města.

Dr. M. Kovář.

Rozluka církve a státu ve Spojených státech severoamerických, v Brasílii, v Genevě a v Irsku. Sepsal Dr. Frant. Xav. Kryštůfek, praelat, probošt u Věch Svatých. V Praze 1913. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba. Ve „Vzdělávací knihovně katolické“. — Horlivý církevní dějepisec Mons. Dr. Fr. Kryštůfek, jenž před dvěma léty vydal spis podobný „Rozluka církve a státu ve Francii“, první to a jediné dílo v literatuře naší, též ve Sborníku našem posouzené, podává další svá studia o témže předmětu a to: Rozluka církve a státu a) ve Spojených státech severoamerických, b) v Brasílii, c) v Ženevě a d) v Irsku. Pan spisovatel zevrubně a podrobně podává vývoj rozluky a její následky, obeznámuje nás o výhodách i stinných stránkách této rozluky, i litujeme jen, že nám nelze zevrubně podati zde pro skvostnost místa jeho vývoje a doklady, dodávajíce, že svou novou práci zavděčil se katolickému lidu českému, který z ní čerpati bude poučení o poměru církve katolické ke státu ve jmenovaných zemích a v kantoně Ženevském, a proto od-kazujeme každého na knihu samu, kterou vřele doporučujeme. Red.

Třeboňsko za povstání českého.

Napsal Dr. Jos. Pospíšil.

(Dokončení.)

Tvrdé srdce vojácké nemělo slitování ani s tolikým utrpením nebohých občanů, ale podivnější jest, že mohl ještě někdo mít snahu dostat se do města mezi sousedy, jako si toho již po několikáté žádal 5. ún. Jan Žoček, někdy soused předměstí Brilického. Ovšem jinde bylo třeba ještě hůře. Ostatně městský úřad si milého Žočka nějak velmi málo vážil, an prý měl na sobě jakýsi „nepořádný oučinek“, který mu hned blíže vysvětlují, dokládajíce, že v Opatovickém mlýně ve spolku s mlýnářem kradl.¹³⁹⁾

Po 5. ún. 1621 zvěděli asi také v Třeboni, jak se na ně kasá kn. Liechtenstein, když nařídil z Menšího města Pražského zvláštním patentem odvádění kontribucí v penězích i v obilí na vojsko Marradasovo. Vyzvání šlo po kraji Bechyňském, Prácheňském a Plzeňském, ale potkávalo se s malým účinkem, pročez Liechtenstein sliboval, že kontribuce takové jsou jen na ten čas, co bude ještě trvati obležení Tábora a Třeboně.¹⁴⁰⁾ Když nezpomáhaly sliby, hleděl dohnati poddané k placení hrozbami. Kde však není, ani smrt nebéře a tak to bylo asi u většiny sedláků. V purkmistrovské knize soběslavské jest o tom zápis, který nás poučuje, v jakých rozpácích místní měšťané tehdy byli nad Liechtensteinovým výnosem. Platili týdně vysokou kontribuci na vojsko u nich ubytované jen s největším napětím sil a měli péci 3000 bochníků chleba týdně do ležení, ač nebylo po ruce mouky, ježto pole dlouho ležela ladem. Také komise konfiskační na ně naléhala, aby zaplatili dluhy, za něž k vůli pánům ze Švamberka ručili,¹⁴¹⁾ a primátor veselský Martin Lomnický ze Sabínova zle upomínal o zapravení svých pohledávek, protože „takměř co před rukama bylo, o všechno přišel.“ Ale přece se našli zlí jazykové v Soběslavi, kteří ho prý u Marradase v ležení klokotském pod hradbami táborskými očernili a pomluvili, jakoby v měsíci jeho seděli, že prý by mohl sám platiti kontribuci vojenskou za celé město. Toho však on prý si od nich nezasloužil, an Soběslavským vždy všechno možné a libezné přátelství prokazoval. Soběslavští ho po tomto usvědčení musili mnoho prositi, aby jim dluhů brzy nevypovídal.¹⁴²⁾

¹³⁹⁾ Třeb. Lib. memor, fol. 4. — ¹⁴⁰⁾ Kníž. arch. třeb.

¹⁴¹⁾ O tom J. Lintner, Po bit. na Bílé hoře 10, 26,

¹⁴²⁾ Soběsl. kopiář 24. květ. a 22. června, kniha purkm. 16. června a dopis z Veselí 20. června 1621. J. Lintner 16.

Snad vybídl Liechtenstein, když patent kontribuční rozesílal, současně příslušné kruhy vojenské, aby svou činnost urychlily, neboť právě tím časem podal Marradas z Budějovic Buquoyovi krátký rozklad o poloze a stavu Třeboně se stanoviska strategického, zároveň se žádostí o rozmnožení svého mužstva, aby ohl přejíti co nejdříve k útoku.¹⁴³⁾ Dne 14. února se pokládal již za dosti silného a pojal podruhé záměr zmocniti se třeboňské pevnosti náhlým přepadením. Tento úmysl Marradasův byl však Sydonovi prozrazen od zvěděů a na nepřitele byla připravena past. V Třeboni nechali totiž naschvál nezamčenu Budějovickou bránu a jen na oko ji poněkud přivřeli, uvnitř města však bylo vše připraveno na vpád nepřátel. Když potom budějovičtí za noci přišli a chtěli pod bránu nasaditi petardu, seznali k nemalému podivení, že jest otevřeno. Vnikli tudíž rychle dovnitř, ale byli přivítáni prudkým ohněm mušketýrů, jemuž padlo za obět 150 lidí, kdežto zbytek byl zase rychle z města branou vypuzen.¹⁴⁴⁾ Marradas toho mnoho nezelel, jsa pevně přesvědčen, že se obléhání pevnosti tak jako tak na dlouho neprotáhne.

V přípisě svém, zaslaném 5. března z Budějovic kn. Karlu z Liechtensteina do Prahy, praví alespoň, že Třeboň jest již v největší tísní, takže se musí během 8—10 dnů na milost i nemilost vzdáti. Také Tábor prý se již chýlí ke kapitulaci a bylo by prý z tohoto důvodu škoda přijímati tato dvě města do akordu plzeňského, který byl právě v těch dnech projednáván.¹⁴⁵⁾ Jakmile prý přijde pomoc od Buquoye z Rakous, nastane v zápětí rozhodnutí. V této věci se Marradas přesvědčil brzy o jiném a bylo mu asi velmi krušno okolo srdce, když viděl, jak stále jeho dobrá vůle a úskoky se odrážejí od ostražitosti posádek obou měst. Celý rok ještě musil čekati na splnění svého vroucího přání. O budoucích osudech míst dotud českými posádkami obsazených bylo jednáno také jiným způsobem.

Mansfeld byl by rád z Čech odešel nějak se ctí a s plným měšcem, k čemuž ho pudilo i vědomí, že několik oněch pevností, jež držel, přece jen na konec musí padnouti do rukou císařských. Vyjednával tudíž pilně s generály císařskými o vydání Plzně, maje v úmyslu současně vykliditi i Tábor, Třeboň, Vorlík a Zvíkov za dosti vysoké sumy peněz. Obce samy a velitelé posádek s nimi súčastnili se také tohoto smlouvání; nasvědčuje tomu alespoň korespondence městské rady třeboňské, vedená přes Vorlík na Plzeň k hr. Mansfeldovi. Do Třeboně došel v té příčině dopis velitele vorlického Maxmiliana Khyna z Khynů 6. dubna, ačkoli byl datován již 30. března, jímž se jim sdělilo, že přípis jejich byl do Plzně zaslán, ale do té chvíle že zůstal nezodpověděn. Průtah prý jest dlužno přičísti na vrub pilně projíždějících čet nepřátelských, pro které zhusta není vůbec možno dále se dostat. Z téže příčiny nelze prý ani psaní, jež právě zase Třeboňští do Plzně posílají, dále dopravit. Posel vypravený před třemi dny prý nemohl řetězem vojsk nepřátelských proniknouti a proto se raději vrátil. Jakmile

¹⁴³⁾ Arch. novohrad., Marr. Buquoyovi z Budějovic 5. ún. 1621.

¹⁴⁴⁾ Dvor. a stát. arch. vídeň., rukop. č. 108, sv. 6., fol. 48.

¹⁴⁵⁾ Praž. arch. místodrž.

však se udá příležitost, bude prý posel s dopisy na cestu znova vypraven.¹⁴⁶⁾

Co asi městská rada třeboňská Mansfeldovi psala, dá se snadno uhadnouti. O zadržený žold vojáků jí jistě neběželo, nýbrž o zájmy její vlastní, které pro případ kapitulace měly býti chráněny. Pohříchu obracela se s bolestí svou tam, odkud pomoc nekynula, neboť zjištěný Mansfeld tou dobou byl již opuštěn i svými důstojníky v Plzni. Ti vydali sami město v ruce císařských za 150.000 zl.; za Tábor bylo prozatím smlouveno 50.000 zl. pro pluk. Franka a podobně měly býti i Zvíkov, Vorlík a Třeboň za určité sumy peněz od stavovského vojska vyklizeny. Posádce třeboňské mělo býti dáno na vůli, zdali se chce připojit při odchodu z pevnosti k ostatním zbytkům mansfeldského vojska čili nic.¹⁴⁷⁾ Tak ujednal vše s příslušnými důstojníky Tilly ve Stříbře již 26. břez. bez vědomí Mansfeldova a ten vida se pak ošizen vlastními důstojníky o peníze za Plzeň, nabídl alespoň kurfirstu saskému za nějakou výplatu Třeboň, Tábor a Vorlík. Na tento návrh nedostal ani odpovědi a tím zakončil své pochybné účastenství na českém povstání.

Ještě v dubnu zjednal Marradas mír s obránci Vorlíka a dal je, pokud ke sboru Mansfeldovu náleželi, vyprovoditi pokojně až k hranicím fašickým,¹⁴⁸⁾ takže pak toliko Tábor, Zvíkov a Třeboň zůstaly ještě v odboji. U Tábora rozvinul se boj na život a na smrt,¹⁴⁹⁾ kdežto Třeboň měla býti spíše vyhladována. Pozornost jí věnoval bez ustání i sám kn. Liechtenstein, možno dost, že z příčin osobních, zjištěných; později mu alespoň leccos uvázlo v rukách, co bylo švamberské.

Dne 4. dub. napomínal důrazně z Prahy Marradase, aby zvláště Janu Sydonovi v Třeboni položil do akkordu podmínky dobře promyšlené,¹⁵⁰⁾ ale v jiném dopise téhož data radí k opatrnosti i v té příčině, že není třeba se smlouváním spěchat, ježto prý posádka dlouho se držeti nemůže.¹⁵¹⁾ Byli-li císařští toho pevného domnění, že se tak stane, pak by bylo bývalo radno sevřít Třeboň ještě těsněji než dotud, ale toho se nedbalo, protože radil kde kdo, odborník i neodborník, a zvláště bavorští páni, zpychlí úspěchem vév. Maxmiliána, mluvili i do toho, čemu nerozuměli. Marradas se o této honbě po zásluhách v době konfiskační pichlavě zmiňuje Buquoyovi, ale resignovaně zase praví, že vyhoví ve všem těm pánům, kteří vědí více než on o válečné situaci; přece však nemůže utajiti kousavého podivu nad tím, co mu nejnověji poroučejí. Má prý věnovati hlavní pozornost Táboru, ano i pluk. Fuchse, který řídí obležení Třeboně, má tamtéž poslati, ponechaje na jeho stanovišti toliko nejnutnější pozorovací sbor. Třeboni prý v této chvíli, kdy již nemůže dlouho odolávat, má býti také ne-

¹⁴⁶⁾ Měst. arch. třeboň.

¹⁴⁷⁾ Pav. Skála V., 56. Sas. st. arch., Stříbro 31. břez. 1621 (Kapitulationsvertrag . . . wegen Übergabe von Tábor, Pilsen, Klingenberg, Vorlík und Wittingau).

¹⁴⁸⁾ P. Skála V., 73. Arch. novohrad., Marradas Buquoyovi z Vorlíka 6. a 8. dubna 1621.

¹⁴⁹⁾ O tom Thier, Hradiště hory Tábor jako pevnost.

¹⁵⁰⁾ Arch. místodrž. v Praze, Liechtenstein Marradasovi 4. dub. 1621.

¹⁵¹⁾ Sas. st. arch., Liechtenstein Marradasovi z Prahy 4. dub. 1621.

rozumně nabídnut akkord tak příznivý jako dříve Plzni a nyní Táboru. To prý zaplatí jen jejich strana.

Zde měl Marradas beze vší pochybnosti na mysli sama sebe, vlastně svoji kapsu a bál se, aby nepřišel při kapitulaci Třeboně o svou perně zaslouženou kořist.¹⁵²⁾ Tím směrem se nesla snaha všech generálů na obou stranách.

Pluk. Frank v Táboře však o smíru za navržených podmínek nechtěl ani slyšet, což Marradas vyložil Liechtensteinovi, aby zdůraznil své osobní mínění v té příčině, v ten způsob, že prý k tomu nemá tábořský velitel chuti, dokud není přemožena Třeboň.¹⁵³⁾ O den později se zmiňuje Marradas ve dvou svých dopisech, adresovaných z Vorlíka hr. Buquoyovi a kn. Liechtensteinovi, o tom, že započal vyjednávat s posádkou treboňskou o složení zbraně. Vyložil prý jim vše, co nabízí i čeho žádá a nyní očekává odpovědi. I v tomto dopise proniká žárlivost Marradasova proti gen. hr. Tillymu a lze z něho vycítit, jak rád by pisatel hrál také sám nějakou úlohu, aby nebyl zastíněn osobnostmi jinými.¹⁵⁴⁾

Marradas byl v korespondenci neúnavný. Hned zase již 14. dub. psal Liechtensteinovi, zmiňuje se při tom o dispozicích, jak s kořistí svou v Třeboni naloží. Zde klademe zvláštní důraz na tu okolnost, jak byl poučen o znamenité knihovně treboňské, kterouž zajisté myslí památnou knihovnu rožmberskou, jež byla ovšem veliké ceny. Marradas o ní praví, že s ní naloží tak, jak si toho přeje císař i sám Liechtenstein, ale nepochybně že sám na sebe potom také nezapomněl. Také prý se ze všech sil vynasnaží, aby se zápas o Třeboň již jednou skoncoval.¹⁵⁵⁾ Avšak ačkoli tolik se doufalo v pád Třeboně a bylo přesvědčení všeobecné, že musí každou chvíli se vzdáti, přece jen se tak nestalo. Není pochybnosti o tom, že by si toho byli sami měšťané treboňští přáli, aby se zbavili konečně věčné trýzně vojenské. Podpluk. Jan Sydon chtěl z nich nejspíše zbohatnouti. Ačkoli mu již vyplatili nějaké peníze, musili mu 9. ún. zase odvésti 4300 zl., 10. břez. 200 zl., 8. dub. 2000 zl., 29. květ. 600 zl. a 24. července 400 zl., sumy zajisté na ožebračelé měšťany velmi vysoké. K tomu však se musí ještě připočísti pých žoldnéřů, který v občanstvu provozovali.

Občas byli vojáci treboňští vyrušeni z klidu, kterého mohli jinak za pevnými hradbami bezpečně požívat. Stalo-li se, že někdy musili ze bran vyjít, neměli nikdy jistoty, že neupadnou do nějaké nástrahy nepřátelské.

Dne 7. květ. přišel Marradas z ležení od Tábora Buquoyovi, že se zase jednou podívá k Třeboni, aby obhlédl své posádky i pevnost samu, ale téhož dne sděluje svému veliteli zprávu o přepadení treboňských vojáků kde i v polích. Nastrojili jim tam jakousi léčku a když z bran vyšli, nelušice nic zlého, něco jich pobili. Byla to pomsta za to, že treboňská posádka je opětovnými výpady znepokojovala a jim časté nesnáze působila. Útočiti na hradby treboňské nepřítel se již neodvažoval, měl dost co činiti

¹⁵²⁾ Arch. novohrad., Marradas Buquoyovi z Vorlíku 10. dub. 1621.

¹⁵³⁾ Arch. novohrad., Marradas Liechtensteinovi z Vorlíka 12. dub. 1621.

¹⁵⁴⁾ Tamtéž, Marradas Buquoyovi a Liechtensteinovi z Vorlíka 13. dub. 1621.

¹⁵⁵⁾ Tamtéž, Vorlík 14. dub. 1621.

s Taborem, takže si nechtěl, ba ani nemohl všeti ještě jiné obtíže na bedra. Marradas by se sice nebyl dal mnoho nutiti k novým pokusům a projevil časem toto své mínění, ale žárlivost hr. Tillyho mu v provedení jeho záměrů vždy bránila. Posledně se hotovil k něčemu podobnému ještě v říjnu a vynaložil na to mnoho času, aby si připravil nějaký rezervní oddíl vojska, s nímž by mohl proti Třeboni po třetí do pole vytrhnouti. Setřil také více opatrnosti nežli v případech předcházejících, hlavně však chtěl býti zabezpečen dostatečně mužstvem. Protože pak mu akce tábořská poutala většinu lidu, obrátil se, ač nerad a jen z naléhavé nutnosti k hr. Tillymu o přispění, ale zdá se, že mu sice byla dána slibná přípověď, avšak nějak málo určitě.¹⁵⁶⁾ Když totiž potom, odvolávaje se na svolení Tillyho, vybídl plukovníka jeho Mortuňu, aby své kyrysníky dal při tomto podniku k dispozici, odvětil tento, že k tomu nemá rozkazu od vév. bavorského. Marradas sám znaje poměry, na Třeboň se neodvážil a proto se upustilo již vůbec od myšlenky pevnosti násilím dobývatí.¹⁵⁷⁾

Měšťané třeboňští pak vedli válku již toliko s přátelským vojskem a se Sydonem, hladovým po penězích. Zřídka jen se stalo, že ještě musili nahraditi sousedům škody zaviněné nepřítelem, jakmile však se něco takového přihodilo, odnesla to městská kasa vždy. V červenci sebrali nepřátelé komusi klisnu, když svážel žito, a tu mu již obec musila vyplatiti na pomoc 30 gr. Když posílali podplukovníkovi peníze, zase za to vyplatili 2 k. 21 gr. 3 d. Na podzim dolehla na občany opět starost o správy na hradbách a o dodávku dřeva, svíček atd. V neděli po Narození P. Marie (11. zář.) vydali na př. pěti tesařům za postavení půdy na Hradecké bráně 6 k. 47 gr.; byla pevná a vhodně upravena, aby se z ní mohli strážci dobře brániti. Později vodák zavázal na stoce nade mlýnem hráze, aby šla voda dobře k městu, a požádal si za svou práci 1 k. 6 gr. 3 $\frac{1}{2}$ d. Též páni hejtmani přišli občas s novými požadavky. Poroučeli si vedle jiných věcí třeba bělejší mouku na pečení calet, takže občané chtějí nechtějí musili jim mlíti zvláště pšenici na bílou mouku. Jenom svíček při tom koupili za 9 gr. 6 d., co stálo mletí a jaká mzda byla odvedena dělníkům, o tom se nic nepraví. Rovněž nezapočetli, co spotřebovaly 4 osoby, jež mlely pšenici na samotížném mlýně v pivováře, co bylo placeno za vartování na rathouze a co za sekání dříví pro vojáky ve strážních budkách. Nadělati je musil Ludvík Purkmistr, řemesla svého soukeník. Pomocníkem byl mu při této práci Vondřej Kojanovic, který dostal od nastrojení dříví na varty 5 gr. 1 d. Mnoho zase stály za několik týdnů svíčky „k runtům chození“, neboť si vyžádaly z obecní kasy oběti 4 k. 17 gr. Nejvíce se přirozeně vyplatilo na stravu, ačkoli toho nesnědli všeho páni kapitáni, jak píšeť v městských účtech nezřetelně zaznamenal, nýbrž měli při jídle na pomoc sroje celé praporce, pokud ještě byly pohromadě. Účet za masa jest vystaven za dobu 24 týdnů a vykazuje slušnou spotřebu 48 krav průměrně po 9 $\frac{1}{2}$ kopě a 7 telat po 2 kopácli. Másla vyšlo do kuchyní vojenských pánů 55 žejdlíků po 12 gr.

¹⁵⁶⁾ Arch. novohrad., Budějovice 5. října 1621.

¹⁵⁷⁾ Tamtéž, Marradas Buquoyovi 21. října 1621.

Celkem činily tyto výlohy 483 k. 34 gr. 3 d. To jsou asi poslední záznamy toho druhu v městských počtech pro r. 1621. Jiných již toho roku není a také o podnicích válečných všechny prameny na čisto vysýchají. Ovšem blokada Třeboně se na počátku r. 1622 chýlí pomalu ke konci. Do očí bijící marnost odporu a tísnivý nedostatek potravin vše uspíšily.

Při této příležitosti, kdy jiné prameny nás opouštějí, zmiňujeme se o zvláštní příhodě, jež vrhá ostré světlo na věčnou lačnost Sydonovu po penězích a zle usvědčuje náboženskou nesnášlivost současné doby. Katolici měli totiž v uzavřené Třeboni svého mučedníka a sice mučedníka pevného, jenž byl vždy hotov pro svoje přesvědčení trpěti. Byl to obecní starší a purkmistr Vít. Dekara z Rosenetu. Historie jeho utrpení by se byla paměti neuchovala, kdyby naň nebyl rytíř Adrian z Eckersdorfu r. 1630 svaloval vinu jednání neloyalního vůči císaři a církvi, „že by rebellantem býti v zavřítí města, na pajty vydávati se měl, na lid nepřátelský do brovozně peníze dávat, půjčovati měl.“ Šťastnou náhodou však žil ještě Tobiáš Mikuláš Foukal, na ten čas písař a správce pánů paterů societatis Jesu na Řimově a spolutrpitelem Dekarův, jenž podal o něm z Velešína 18. ún. 1630 příznivé a poctivé svědomí, že jest tomu tak a ne jinak než dosvědčil, což vzal i k své víře a duši a podal pp. komisařům dobrozdání takové: „Byvši také tehdy v zavřítí téhož města až do vzdání na učení malířském u pana Tomáše Malíře, souseda třeboňského, nynějšího pana primasa . . . to k své duši a víře pověditi mohu, že na žádný pajty . . . jest se nikam nevydával, nýbrž jsouce od narození svého a od rodičův katolických poslý a zplození, takovou víru, že jesti v témž zavřítí přede všemi zjevně stále řečí i skutkem beze vši vrtkavosti prokazoval. Proti domu rakouskému nebo témuž náboženství jako jiní sousedé nebo vojáci hanebně nebo posměšně a rouhavě nemluvil, aniž se v tom nepuntoval, nýbrž i . . . s nebezpečenstvím hrdla svého v tom odpíral, skrze což ne malé, ale velmi veliké protivenství od spolusousedův jakožto katolický člověk a od nejvyššího Sydona a jiných vojákův, kteréhož toliko za šelmu a zrádce papežskou a jezovitskou býti pokládali, rozličné nátisky, veliké škody v mění svém, v trápení a vězení snášeti jest musil. Jednoho času po zavedení varty v noci na něho a dům jeho outok učinili, tak ho hrozně posekali, že od takového mordování na místě sám o sobě nevěda smrtelně přes 22 nedělí ležel a již za mrtvého nejednou byl vyhlášován. Item z nemoci povstanouce l. 1621 . . . 29. listopadu byvši purkmistrem, že jesti na soldaty peněz zatládati, nýbrž aby se radši plundrovati dopustili, radil . . . v tom od sousedů prozrazen, s velikým posměchem a hanbou od nejvyšš. Sydona ven z rady vyvržen a prutem vymrskán a naposledy k profousovi do vězení dán, v kterýmžto celý téměř advent (jemu jsem já tam posluhoval) držán a trápen, na němž mocně a bezděčně nějakou sumu peněz pokuty vymocti a vynutiti pretendýrovali a chtěli, ale on . . . dnem i nocí modlitby své a písně svaté Pánu Bohu horlivě vylévajíc, peníze ani haléře, strachu žádného se nebojíc (jako i mu oběšením hrozili) dáti jim nechtěl a nedal. Náhončí pak toho nejvyšš. Sydona Mik. Wortbain Rozporajter, laitenont příšežný Fridricha Čechův krále a Jan Mirotický u hr.

starého z Thurnu v štolunku zůstávajíc oba spolusousedé byli a v leghaci od téhož Sydona k Dekarovi do vězení potřebovati se dali a k tomu vedli vědouce, že při penězích jest, aby je raději složil nežli trápiti a sužovati se dal. Proti kteréžto chytrosti jejich . . . že žádných peněz nemá kromě nějaké jistoty své jim na ně dovedl a je předstíral. Tou opatrností svou pokoj sobě dovedl a je upokojil, vězení a trestání zbaven . . . “ Podobně byl také pro-následován Sydonem probošt Daniel Michalicius, ježž sám Dekara z vězení profousova divným prostředkem a způsobem vyvedl; ne-jinak zachránil prý i faráře velešínského Jana Jiř. Schymachiuse a faráře lutovského Jiř. Vilinského. Ti všichni prý byvše od něho zachráněni, mohou dosvědčiti, že při něm žádného intentu proti domu rakouskému a víře katolické nebylo.

Kapitulace posádky.

Vánoce r. 1621 byly asi z nejsmutnějších, jaké kdy v Třeboni byly slaveny. Dlouhé obležení vysílilo kde koho a všeobecné bylo přesvědčení, že v době nejbližší musí nas'ati rozhodnutí. Obdiv nad nezlomným odporem pevnosti třeboňské proti císařským byl všeobecný. Zajímavo jest slyšeti, že i šlechtična se našla, jež věnovala osudu Třeboňských trochu účasti. Byla to nad jiné šlechtetná Alžběta Homutovna z Cimburka, choť Jiřího Homuta z Harrasova, která v dopise své dceři Zuzaně Černínové z Chudenic na Radeníně podává z Prahy mimo jiné zprávu o tom, jak Třeboň odolává nepříteli. Jí samé však by se prý již velmi zamlouvalo, kdyby konečně třeboňské vojsko se vzdalo.¹⁵⁸⁾ Jest to jedna z několika málo psaných zmínek o Třeboni přes celý leden 1622.

V únoru dal si kn. Liechtenstein záležeti na tom, aby poučil ještě Marradase, jak by při převzetí pevnosti měl se zachovati. Radí mu mezi jiným i to, aby nekladl ani podpluk. Janu Sydonovi ani mužstvu těžkých podmínek a hleděl jen nepohodlných vojáků co nejdříve se zbaviti. Nejlépe prý by bylo poslati je ihned někam, kde by císaři mohli vykonati ještě nějaké platné služby.¹⁵⁹⁾ Marradas byl těchto pokynů pilně poslušen. Nedělal nic a Sydon ho z pří-jemného klidu jeho také nevyrušoval. Oba přemýšleli, jak nejlépe a s osobním prospěchem by asi svůj dlouhý účet vyrovnali. Pří-ležitost k vzájemné výměně názorů se jim naskytla v druhé polo-vici února, když 23. t. m. byl akkord s vojskem zcela projednán a jeho podmínky přesně stanoveny. Pamětní kniha třeboňská nám líčí průběh všeho jednání stran této záležitosti mimo věci vojenské velmi podrobně, neopomíjejíc ničeho, co jen trochu k souvislosti přiléhá.¹⁶⁰⁾

Obležení důstojníci a vojáci při svém trudném postavení ne-mohli žádných podmínek do smlouvy si diktovati, neboť, nemajíce již ani střeliva ani potravin, byli bezmocni. Proto měli opustiti pevnost bez výplaty žoldu i bez každéhokoli pochvalného projevu aneb uznání své vojenské cti a poctivě vykonané povinnosti. Měla

¹⁵⁸⁾ Hr. Černin. arch. v Jindř. Hradci, Praha 28. led. 1622. Viz i Fr. Dvorský, Mateř a dcera Zuzany Černínové z Harasova, Praha 1890, str. 25.

¹⁵⁹⁾ Koncept v místodrž. arch. praž., Vídeň 16. ún. 1622.

¹⁶⁰⁾ Lib. mem., fol. 8—10.

to býti dokonalá kapitulace přemožených. O obci zaznamenává pamětní kniha, že smlouva o vydání pevnosti se stala 23. ún. u vigílii sv. Matěje apoštola Páně, za primasa Václ. Hulinského, za purkmistra Jana Kováře, za konšelfů Dan. Prajtenbergra, Tomáše malíře, Ludvíka soukeníka, Víta Dekary a za písaře Vondřeje Fučíka. Ze starších obecních účastnil se jednání Mat. Černovský, Ruthart Mirotický, Dan. Telcar, Pavel, truhlář t. č. rychtář poručený a Petr barvíř, mimo ně pak jednali všichni přítomní důstojníci za své praporce s jedné a na místě císařově hrabě Don Baltazar de Marradas se strany druhé. Příčina, proč se pevnost vzdala, jest při tom přesně vyčtena v ten smysl, že došly všechny provianty žita, mouky, piva a v majetku sousedů zůstalo pouze 33 kusů hovězího dobytka. Takovým způsobem tedy vydržela Třeboň obležení plný rok a 23 týdnů, od sv. Matouše 21. září r. 1620 až do 2. břez. 1622. Po tomto úvodě přihlédneme krátce k průběhu celého vyjednávání obou stran.

Návrh akkordu přednesen byl gen. Marradasovi v Budějovicích, načež byli Třeboňští na milost přijati a při všech svých věcech, religii, obdarováních, statcích i hrdlech zachováni. Toto vše přijel oznámit do Třeboně z Budějovic pluk. Don Martin de Huerta. Městská rada ho očekávala za účelem uvítání před Břilickou branou na mostě. Stál tu prim. V. Hulinský, purkm. Jan Toman a konšelé malíř Tomáš, soukeník Ludvík a Vít Dekara, ze starších obecních pak byli přítomni Mat. Černovský a truhlář Pavel. Dan. Prajtenberger, znalý jazyka německého, přivítal hosta na místě primasově hned na předměstí uctivou orací, načež jej uvedli do zámku k odpočinku. Následujícího dne o památce sv. Matěje 24. ún. mu byly v pokoji na zámku předneseny a odevzdány jednak artikule při smlouvě o pevnost zároveň od obce podané, jednak i spis, ve kterém bylo věrně a dopodrobna vyličen, jaké náklady obec musila po čas obležení na vojsko vésti. Mělo se tím pohnouti srdce vítězovo, aby nezvyšoval utrpení lidí tak zle již zkoušených. Městský písař hned potom promluvil k plukovníkovi delší chvaloteč, vyznívající v poníženou prosbu o přímluvu u gen. Marradase, aby podané artikule došly od J. Msti císařské potvrzení. Huerta sliboval vše dobré a ubezpečil občany, že generál jim příkoří žádného nebude činiti. Co se tkne spisu zvláště mimo smlouvu podaného, projevil alespoň ochotu jej prohlédnouti a svému veliteli k uvážení předložit. Ani však se nenadáli a měl je v hrsti. Blahosklonnost jeho i generálova, lidí, kteří lakotnou hrabivostí svou za doby konfliktační se stali pověstnými, byla příliš nápadná. Rub její se ukázal obratem. Jakmile Fučík a Vít Dekara byli se svými výklady u konce, prohodil plukovník jakoby namátkou, že prý mají v městě nemálo hovězích koží, načež v myšlence započaté pokračoval a účel své narážky blíže označil dle záznamu Fučíkova slovy: „Mně by se tak vidělo, páni, abyste žádných z města nedali prodati a vynésti . . . poněvadž . . . pan generál o tom dostatečně mně poručiti ráčil, aby se nic neprodávalo z města, že on takové kůže sám platiti chce . . . ale jak jsem nahore dotekl, že by mi se vidělo, abyste těmi kožemi u J. Msti p. generála milosti hledali. Já vím, že ji obdržíte.“ Výdělek musil tedy z kapitulace býti stůj co stůj! Jinak by byl při tom nesměl býti ani Marradas ani jeho sluha Huerta.

Ani sám městský písař nebyl o množství koží v městě uložených tak dobře zpraven jako oni a divil se velice, že se jich našlo více než by se byl kdo nadál. Rejstřík na rychlo sestavený jich vykazoval 839 mezi sousedy a 116 obecních, dohromady tedy 955. Když jedna k druhé na pomoc se počítala, byly odhadnuty z hruba a lacino po 3 zl., což vydalo v celku 2865 zl. 3 kr. Suma tato byla Huertovi dosti po chuti a proto ochotně přislíbil, že u Maradase učiní pro Třeboňské vše, co bude v jeho moci. Sliby mohli ovšem oba činiti, jaké chtěli, byla jen otázka, jak se zachovají ti, kdo vskutku pak budou o dotýčných prosbách rozhodovati. Že nebudou dělati s Třeboni žádných výminek, bylo více než jisté.

Jak se hleděli Třeboňští zabezpečiti proti všelikým násilnostem od vojenských i politických úřadů, o tom nám podává znění zmíněných artikulů dostatečné zprávy. Po úvodě, oplývajícím dle tehdejšího zvyku hojností přesládlých slov, se v nich praví:

„Předně: Co se dotýče této roztržitosti a války v tomto království Českém vzešlé, tím hned my od počátku té neřesti až do nynějšího času pod žádným vymyšleným způsobem, jak psaními tak radou, nejsouc sami sobě svobodni, majíc od vrchnosti své jisté osoby sobě vystavené, těmi jsme se řídili, k nim se ucházeli, co by proti jedné i druhé straně na ublížení býti mohlo, nečiníc, vinni nebyli, a toho se, co by proti J. Msti cís. i druhé straně býti mělo, nedopouštěli, a také ihned v té roztržitosti žádné moci v městě ani klíčův od města nemívali, ani žádného ochránění, nýbrž den ode dne většího sužování na sebe jsme očekávali; to že od V. Msti nám za zlé v nějakou důmnělost přičítáno nebude, pokorně prosíme.

Druhé: V. Msti! Poněvadž od starodávna svým starožitným náboženstvím město Třeboň oplývalo a zůstávalo cirkvi svatou křesťanskou, kněžími řádnými se řídilo, v něm lidé podle zvyklostí svých svátost oltářní, tělo a krev pána našeho Ježíše Krista, pod jednou i obojí způsobou přijímalo, že při tom obyčeji starém s manželkami a dítkami nás V. Mst zanechati ráčíte, žádáme.

Třetí: Jistě dobře a patrně vědomé jest, kterak nás pán Bůh všemohoucí hrozným neštěstím a metlou ohnivou hned s počátku ztrestati ráčil, takže jak město předně, též i potomně předměstí na mizinu v popel obráceno bylo. I nejsouc ještě ubozí sousedé mnozí v svých příbytcích, kteří skrze roztržitosti času tohoto nepokojného k vystavení domův v nemožnostech svých přijíti nemohli, i poněvadž Pán Bůh všemohoucí okem svým svatým na nás zvlédnouti, k sjednocení a k pokoji zase připojiti ráčí, začátek živnosti a obchodů svých, nevědouc čeho se prve chytiti, poněvadž pivovar spustl, rybníky všechny k obci příslušející vyloveny, dvory popáleny, dobytky v nic obráceny, aby zase ta chudá obec vzrost svůj vzlíti mohla, V. Msti žádajíc, prohlídajíc na naše veliké škody, že nás při všech a všelijakých privilegiích, výsadách, svobodách, obdarování, handlův a silnic, jakž předešle k živnostem našim obrácené byly, které od J. Msti slavné a dobré paměti vysoce urozených pánů z Rožmberka městu Třeboni nadaných a deskami zemskými potvrzených, při těch milostivě laskavě pozůstavili, zanechati a za nás k J. Msti cís. přímlovu učiniti ráčíte. Té ponížené naděje k V. Msti jsme.“

V prvním odstavci nelhali Třeboňští ani slovem. Do víru válečného byli strženi svou vrchností, posádce se vždy bránili a o své újmě ničeho nepodnikli. Byli zkrátka vždy trpnými pozorovateli. Pokud se týče žádosti druhé, stran přijímání pod jednou i pod obojí, tu ovšem jim běželo vážně toliko o pod obojí. Ne katolíků byla v jejich středu převážná většina a měli zcela odůvodněné obavy, že při své zvyklosti ponechání nebudou. Že jim Marradas v této příčině dal příznivý slib, nemělo žádné váhy před povolanými úřady, neboť v jeho kompetenci ta záležitost nespadala. Vždyť bez rozpaků také milostivě přikývl i k poslední prosbě o zachování majetku a výsad, i když byl přesvědčen, že o tom bude právoplatně rozhodovati někdo třetí.

Mimo tyto artikule předložila městská rada třeboňská, jak již bylo praveno, generálovi i soupis útrat, vynaložených k účelům vojenským po čas obležení. Seznam se počíná výčtem půjček učiněných podplukovníku Janu Sydonovi. Na tohoto nařikají zle. Měšťané sháněli, jak mohli a ještě jim činil smělé pohrůžky, že jim položí vojáky přímo do domů, že dá jejich příbytky nelítostně drancovati, celé město že na popel spálí a potom raději pryč od-táhne, takže prý nad tím vším rukama nad hlavami lomiti budou. Občané pak, jsouce ustrašení jeho hrozbami a v obavě o živnosti, pevnost i o hrdla, půjčovali mu na sliby, že jim bude vše zaplacen. Tímto způsobem vyplatili celkem zjištěnému podplukovníkovi od 10. února 1621 do 27. listopadu téhož r. v několika lhůtách 10.500 zl. Mimo to však musili zaplatiti pro tabuli důsojníků a jich čeládku za maso hovězí, telecí a za slepice, za sůl, máslo, dále za ovsy, ječmeny, mouky 859 zl. 4 kr. I účet za službu vyzvědačskou obec vyrovnala obnosem 43 zl. 20 kr., ačkoli něco takového bylo rozhodně proti válečným předpisům.

Vedle toho se dalo z nařízení pevnostního velitele Sydona pro kap. Jana Jakuba Dumbara za maso hovězí a telecí, za mouku, máslo a soli 478 zl. 49¹/₂ kr. Na kap. Švendu a jeho vojáky vyplaceno za 37 korců mouky 148 zl. Setn. Jan Straka z Nedabylic protrávil s krajským vojskem 1.659 zl. 18 kr. Pšeničných sladů na sváření bílého piva vydáno 120 korců po 4 zl. (480 zl.), pšenice suché na chléb dáno 64 korců za 256 zl. Žita odvedli sousedé z donucení za 2.124 zl. 30 kr. a sami často potom 3—4 dni neměli sousta chleba v ústech. Od vození dříví a za svíčky, „když runtem choditi měli, aby se nepokáleli,“ vyplatilo město 122 zl. 20 kr.

Od 28. ún. až do samého skoncování akkordu, musila obec ještě Sydonovi odevzdati na 4 živé krávy 56 zl. a másla 6 žejdlíků za 1 zl. 36 kr. Takto bylo vydáno tedy zase úhrnem 16.728 zl. 21¹/₂ kr., „které dokad živi oplatiti neočekávajíc, ta chudá obec třeboňská.“

Nad to nade vše ještě bylo od vojáků opuštěno a sloveno 18 rybníků, ze kterých by se bylo mohlo stržiti při čase lovení přes 3295 zl. 50 kr. Když k tomu připočítáme za tři páry volů obecního potahu 105 zl. a za dvě klisny 75 zl., jest souhrn všeho 3475 zl. 50 kr.

Sumárně nákladu vzešlého při obci třeboňské za 1 rok 24 týdnů obležení se shledalo 20.204 zl. 11 kr. 3 d., avšak nepočítajíc

v to škody způsobené ve dvorci na poušti, ve dvoře na předměstí a v jiném hospodářství, jakož i co vojáci pobrali, co na polích posekali atd., což vše by se také mohlo zahrnouti okrouhlou sumou 10.000 zl.

Nejvíce peněz z toho všeho uvázlo v bezedné kapse Sydonově sice jen půjčkou, ale Fučík k tomu dobře připsal, že na věčnou oplátku. Prosili ho sice a tázali se, kdy povinnosti své vůči nim dostojí, ale on jim odpověděl posměšnými slovy, že král — neřekl však který — až přijde, vše zaplatí. Rozhořčení nad tím, žádali Třeboňští Marradase, aby se jich ujal a k majetku jejich jim zase dopomohl, dříve než by Sydon z království ujel. Ostatně prý bude mnoho těch, kdož proti němu povedou pro jeho ukrutné svévole různé jiné stížnosti. Při tom však zůstalo.

I artikule i soupis všeho toho, co jsme tuto zhruba vyčelli, odevzdala tedy městská rada 24. ún. Donu Martinu Huertovi k prohlédnutí, prosíc ho o laskavou přímluvu. Právě když byli na zámku, blížil se po silnici od Budějovic k Třeboni sám gen. hr. Marradas se svou suitou, dvěma kornetami jízdy a dvěma praporci lidu pěšího. V 1 hodinu německou na půlroloji stanul u předměstí za kostelem sv. Alžběty v poli, kamž mu úřad třeboňský s některými osobami z obecních starších a z obce vůbec přišli v ústřety prý s velikým strachem a ponížeností. Generál vida, že se k němu blíží skupina osob, dal se napřed ptáti, kdo jsou, zda-li úřad či kdo jiný a když zvěděl, že úřad městský jej přichází uvitat, sestoupil s koně a očekával v popředí, až k němu Třeboňští dojdou. Když pak již přišli zcela blízko, sňal s hlavy klobouk a drže jej v levé ruce, pokročil v před a podal všem přichozím přívětivě pravici. Dan. Prajtenberger jako jindy, když se jednalo o proslovení německé, ujal se slova na místě primasově a odříkal pěkně složenou orací k vzácnému hosti. Odpověď na ni dle pokynu generálův učinil z jeho družiny hr. Jáchym z Kolovrat jazykem českým, schvaluje jim, že o akkord se přičinili, ježto by prý jinak byli musili v pevnosti zcela jistě zhytnouti. Po kratší výměně slov ještě, vrátili se zástupcové obce, přijavše cestou hned u sv. Alžběty od pluk. Dona Mart. Huerty přísné nařízení, aby nikdo nevycházel z města ba ani z domu. Městská rada tudíž vstoupila do města a vyčkala na náměstí, až přijeli generál a plukovník, který rozestavil dvě kornety jízdy podél náměstí, jednu k straně Lamplů, druhou podle domu Jana Mírotického a Matěje Kadečky. Brány městské byly v ten čas zavřeny. Před očima všech přítomných byly po té sňaty s žerdí praporky setniny Sydonovy, Dumbarovy, Švendovy a Straky z Nedabylic, čímž byli příslušníci dotyčných oddílů sprostěni všech svých vojenských závazků a ze služby propuštěni. Většina jich se přihlásila beze všech rozpaků do služby císařské, ale dosti značná část přece jen odepřela tak učiniti. Byli to asi vojáci z hotovosti kraje Slanského, kteří po dlouhé době nezvyklého života vojenského toužili vrátiti se k rodinným krbům, ale našli se i takoví, kteří z poctivého přesvědčení nevstoupili do vojska dříve nepřátelského. Všichni tito byli vyvedeni z pevnosti do pole, kde byli teprve ze služby řádně propuštěni, ač ovšem bez zaplacení a nejspíše i beze zbraní. Každému bylo dáno na vůli obrátiti se, kam.

by se mu líbilo. Odcházeli tedy v bídě i s potupou, a nikoli s praporcei vlajčícími, nýbrž o žebrácké holi. Asi 150 se jich pustilo na daleký pochod do města Kladska, jež držel mladý hr. Thurn, stoje tu ještě v odboji proti císaři. Potom teprve povolal Marradas ony dva praporce pěšáků, kteří byli na předměstí zůstali, do města; jeden z nich obsadil stráže po hradbách i ve městě, druhý ležel na náměstí přes noc. Jezdci se uvelebili na zámku.¹⁶¹⁾

Ráno v pátek 25. ún. odjeli z pevnosti všichni důstojníci mimo Sydona, který se pozdržel na zámku až do oběda v neděli, načež odpoledne odejel sedě ve voze krytém, který vzali na zámku dobré a slavné paměti J. Msti pana Petra Voka z Rožmberka. Než ještě do kočáru vsedl, podal mu gen. Marradas do třetí skleničky červeného vína a s ním si připil. S Martinem Huertou ho pak na koni vyprovodil za bránu Brilickou, kde se rozloučili v nejlepší přátelství jako ovšem po dobrém obchodě. Vždyť jen po této stránce je české povstání zajímavé!

V pátek 25. ún., pak v sobotu, v neděli, v pondělí a v úterý 1. břez. sbírali sousedé hovězí kůže, jež odváděli na zámek. Nikdo nesměl žádné zatajiti, ať byla jakákoli, neboť generál pohrozil, že na hrdle v Táboře bude trestán, kdožkoli by jen jedině si podržel. Koželuh Krištof kůže sepisoval a na zámecké obročníci na kvitance přijímal. Když pak byly všechny pohromadě, koupili je židé naskrze po 6 zl., kdežto sousedé se smluvili, aby jim obec vyplácela na místě Marradasově za kus 1 $\frac{1}{2}$ zl. Koží bylo shledáno dohromady 977, tak že za ně z městského úřadu bylo vyplaceno 1465 zl., Marradas však za ně obdržel od židů 5862 zl. Tím si Třeboňští zakoupili jeho přízeň alespoň pro počátek.

Ve středu 2. břez. po neděli Oculi, když byla kořist již zabezpečena, přijal Huerta ve jménu Marradasově od městské rady navržené artikule i prosby, čímž teprve byla kapitulace řádně provedena a ukončena. Tím se zároveň dostalo úlevy z části i okolním městům, odkudž se císařské posádky počaly hýbat. V Třeboni nastala pouze výměna osob, jinak zůstalo vše při starém až na to, že občané mohli se vrátiti pokojně k svým živnostem, nejsouce při každém kroku z města ohroženi nepřitelem.

Třeboň přečkal v odboji proti císařským v Čechách již jen švanberský hrad Zvíkov a za hranicemi pevnost Kladsko, již vydal mladý Thurn 26. října t. r. jako poslední baštu povaleného odboje českého.

V.

Stav Třebońska po válce.

Veliké utrpení poddaného lidu na Třeboňsku se neukončilo ani bitvou bělohorskou ani pádem pevnosti, nýbrž protahovalo se a měnilo brzy tak, brzy onak, podle vývoje současných událostí. Především se dotkly panství třeboňského citelně nálezy exekuční komise pražské.¹⁶²⁾

¹⁶¹⁾ O kapitulaci Třeboně Pav. Skála V., 210. Pav. Stránský, Resp. boj. 27. — Mik. Dačického z Heslova Paměti 277. Theatr. europ. I., 546. — Arcib. arch. praž., Třeboň, 15. břez. 1622 (koresp. kard. Harracha).

¹⁶²⁾ Pav. Skála, V., 67, 68. Ostatní T. V. Bilek, Děj. konfisk. XL, LXXXII.

R. 1621 18. března byli mandátem kn. Liechtensteina vyzváni mezi jinými i dědicové mrtvého p. Petra ze Švamberka, aby se dostavili před exekuční komisary do čtyř neděl k výsledku. Ať tak učinili nebo neučinili, bylo prohlášeno 26. dubna t. r. stejně o všech zemřelých rebelích, že památka všech společně i jednoho každého z nich rozdílně na věčné časy se moří a za prokletou nebo nepoctivou odsuzuje, jakož i statkové jejich mohovití i nemohovití J. Msti cí. koruně k dobrému ihned skutečně se přivlastňují a obracejí.

Anna Maxmiliána ze Švamberka, protože se nepostavila před komisi, nýbrž ze země ušla, byla s několika jinými podle znění císařského patentu odsouzena hrdla, cti i statků, ale resolucí cí. ze dne 10. ún. 1623 bylo poručeno kn. Liechtensteinovi, aby nebyly tyto rozsudky vyhlášeny.¹⁶³⁾ Nicméně zůstala Anna Maxmiliána již ozebračena a nebyly jí přese vše namáhání vráceny ani movité ani nemovité její statky, jež byla věnem k panství švamberskému připojila (Ronšperk).

Z celého rodu Švamberského této pošlosti zbyl jediný mladší bratr Petrův Adam, jenž, ač katolík a prost vši viny, neobdržel z rodného dědictví zhola nic, takže se v Praze nuzně živil milodary, ano časem přímo žebrotou. Zemřel v žalostném zapomenutí 24. pros. 1664, požívaje podpory od kn. Schwarzenberka, držitele panství, nad nimiž byla vládla bílá labut švamberská.

Rozlehlý majetek švamberský doznal po českém povstání převratu nikdy netušeného. Ještě za života páně Petrova udělil cí. Ferdinand II. panství Nové Hradky, Rožmberk a Libějovice v ceně alespoň 1 millionu kop mš. (s Žumberkem a Cuknětem) hr. Buquoyovi listem daným 6. ún. 1620.¹⁶⁴⁾ Panství vorlické prodáno bylo r. 1623 Janu Oldř. kn. z Eggenbergu, kterému se dostalo téhož roku koupí i Zvíkova se všim příslušenstvím. Panství třeboňské podržel si císař Ferdinand II. pro sebe, ale postoupil je r. 1625 arciknížeti Ferdinandovi, potomnímu králi a císaři, nikoli však na dlouho. Prozatímní správu jeho vedl od 11. led. 1623 do r. 1625 Vil. hr. Slavata. Všechna tato panství byla válkou českou nelidsky spustošena, ale po válce se jim mnoho neulevilo, neboť císařská vojska se tam zdržovala i nadále. Když však nebylo válčeno, mohlo se obyvatelstvo při všech potížích alespoň vrateti nerušeně k svým živnostem, pokud totiž kde jaké obyvatelstvo se ještě udrželo. Již několikrát průběhem vyprávění jsme k tomu poukázali, že bylo Třeboňsko obráceno v poušť a tyto poměry ovšem na rychlo se změnit nemohly. Bylo zle ve městech a byla bída nekonečná po venkově.

V Třeboni byli po kapitulaci na tom jen o tolik lépe, že roěli otevřené brány, kdežto jinak je trýznil nový vojenský velitel Zděnek Lev Libštejnský z Kolovrat se svým lidem hůře než Sydon. Sám gen. Marradas ho musil zakřikovati, věda, že město jest na pokraji finanční záhuby. Pro svoje provinění za války české upadli Třeboňští do nemilosti u císaře a byli potrestáni ztrátou všech výsad, ale rozhodnutím ze dne 20. pros. 1628 byla jim jejich účast

¹⁶³⁾ Tamtéž.

¹⁶⁴⁾ Arch. novohrad. Bilek, D. konf. XVIII.

na rebellii nejen odpuštěna, nýbrž byli obdařeni ještě některými novými privilegii za svou ochotu a povolnost ve věcech náboženských. Na ten čas však situace jejich byla tak zlá, že nemohli zaplatiti ani nutných úroků z různých dluhů, jichž byli nadělali v posledních letech. Po vzdání pevnosti dluhovali na př. Jak. Keřřlovi a Janu Strakovi do Jindř. Hradce pod úrok 2333 zl. 26 kr., mečíři pod úrok 500 zl., za obilí J. Msti pánu do Jindř. Hradce 560 zl., za obilí Havlovi Vlkovi Teleckému pod úrok 525 zl., za kůže pobrané 1499 zl. 30 kr. a sirotkům nebožtíka Jana Mirotického pod úrok 1000 kop = 1166 zl. 40 kr. Peníze posléze jmenované byly vzaty na zkoupení pšenice k obecnímu pivovaru. Sirotkům Blahoušovským byla obec dlužna ze 600 kop, odkázaných zámku, které do účtů pivovarních přicházely, 336 zl., týmž sirotkům od knih vzatých 200 kop. mš., sirotkům Bendovským ze 300 kop a knězi Jiříkovi do Soběnova 100 kop. To vše dohromady dělalo 8838 zl. 30 kr.¹⁶⁵⁾

V takové tísní peněžní byli též Soběslavští a jistě že nebylo lépe ani ve Veselí, Lomnici a v jiných městech vojskem obsazených. Martin Lomnický, primátor veselský, se také stavěl, jakoby již byl na mizině a upomínal důtklivě Soběslavskou obec o dlužné peníze, vymlouvaje se na špatné časy. Nedostal však ničeho, protože, hrál-li si on na žebráka, co potom měla říkati ožebračená obec. Že byl chlapík všemi mastmi mazaný, vysvítá z toho, že v době konfiskací byl uznán za nemajetného a z té příčiny 21. července 1629 od pokuty pro účastenství ve vzpouře pardonován. Peněz od Soběslavských asi nedostal dlouho, neboť byli venkoncem zadlužení a 3000 kop mš., jež vyplatili na válečné potřeby ještě r. 1622, aby ukázali dobrou vůli, všechny jejich dobré úmysly v té příčině zhatilo. Dva erbovní či dědiční měšťané soběslavští, Václ. Hron a Bart. Libra, za účastenství své v zemské hotovosti, ježto bylo vynucené a protože také jmění neměli, byli od pokut osvobozeni.¹⁶⁶⁾

Stav obyvatelstva městského a jeho majetku byl tedy po české vzpouře všude nadmíru zbědovaný. Ještě r. 1625, když komisaři k tomu dožádání, Bedřich Votík Brodský z Labouně a Jiří star. Kořenský z Terešova, v čas středopostní se sjeli, aby panství treboňské očitě shlédli a vše v poznamenání uvedli, našli namnoze pustá spáleniště a lidí někde málo, někde zcela žádné. Tak měl Václ. Kolidius z Doubravičan, J. Msti císař. rada při účtárně české komory, jenž při tom zápisy vedl, méně práce než by se byl nadál.¹⁶⁷⁾

V městě Třeboni z 96 dříve usedlých měšťanů zbylo pouze 45, na předměstí z 55 nebylo r. 1625 ani jednoho. Předměstí bylo vůbec do základů vypáleno od vpádu Marradasova r. 1620 a od té doby mimo malý, nepatrný domeček nic nebylo vystavěno. Ostatek i s kostelem sv. Alžběty ležel v sutinách, kdežto obyvatelstvo bylo pobito anebo rozprášeno; toliko 14 předměstských lidí se zdržovalo ve městě. Statek Lukšovský byl spálen, statek

¹⁶⁵⁾ Třeb. Lib. mem., f. 27.

¹⁶⁶⁾ Bilek, D. konf. 1211.

¹⁶⁷⁾ Opis jeho zprávy v kn. arch. třeb. — Urbář pan. třeb. k r. 1616. — Bilek, D. kont. 656.

druhý u sv. Majdaleny na poušti též sežehnut, pole, louky, lesy spustošeny. Rybníky obecní byly většinou zkaženy.

Chrám sv. Jiljí v městě byl úplně neporušen,¹⁶⁸⁾ ale za to na zámku a jeho inventáři se hojil kde kdo. Střechy jeho, taškové i šindelové, byly děravé, takže tudy voda tekla skrze půdy, stropy a klenby do pokojů, působíc v nich značné škody. Nábytku a svršků v nich nebylo téměř žádných mimo otlučené stoly a lavice. Dle udání zámeckých služebníků sebral zde mnoho věcí gen. Marradas a to z inventáře zámeckého i ze zbrojnice, sebral však také všelijaké ozdobné figury, instrumenta mathematická a geometrická ze zelené komory, mnoho centů železa a olova, oltář, zvon, kostelní sochy od sv. Jiljí u r. Světa a jiných věcí velký počet, což vše si dal na Hlubokou zavézt. Ještě hůře si počínal následující velitel v Třeboni, Zdeněk Libšt. z Kolovrat, který pobral vůbec vše, čím se ještě dalo hnouti. Hmoždýře, munici, nábytek, nádobí, šaty, povlaky, obrazy, kontrfekty, sochy, mapy, vše dal nakládati a většinou to daroval p. Vil. Slavatovi do Jindř. Hradce. Odvéztí dal též záclony z knihovny, nákladně upravenou tabuli z luthauzu, stoličky sametem potažené, vozů na sta, ano i 60 špalků včel. Ještě když již panství k cí. komoře bylo odevzdáno, poslal vozy, aby co ještě by se naložiti mohlo na rychlo pryč odvezl, ale bylo již pozdě; povozy musily odjetí s prázdnem. Marradas namlouval alespoň služebnictvu, že mu to císař vše daroval, ale Kolovrat jen bral a bral. Ani památná knihovna rožmberská nezůstala nedotčena, ačkoli dvěma dveřmi železnými a zámky vysutými se zavírala; kdo chtěl, dostal se tam oknem. Podobným způsobem byla vyloupena i zámecká lékárna.

Bohatě zásobenému „cajkhauzu“ na valích mezi branami,¹⁶⁹⁾ věnovali Marradas i Kolovrat, jak se samo sebou rozumí, nejpilnější pozornost. Tam byla složena střelba velká i menší na několik tisíc lidí pěšího i jízdního se vším příslušenstvím a s tím oba pánové naložili s odborným porozuměním. Byly to pistole, zbroje, přední i zadní kusy, sedla, halapartny a munice, ale to vše prý se ztratilo. Kam to přišlo, o tom prý by mohl věděti toliko bývalý hofmistr Jiří Vrš, tím časem na Nov. Hradech. a ten také prý bude povinen o tom zprávu učiniti. R. 1625 našla jmenovaná komise ve zbrojnici toliko 23 větších a menších kusů, 4 hmoždýře, 6 železných kusů, 2551 koulí, 236 tupláků a 12.315 železných kulek. Takové hospodářství vedli na zámku páni gubernátorové od r. 1622 do r. 1625!

V Soběslavi bývalo osedlých lidí na gruntech 72, ale zůstalo jich 27, pustých a zbořených stavení bez lidí bylo 45. Na předměstí stávalo usedlostí 77, ze kterých přečkalo válku jen 22, zničených bylo tedy 55. Usedlých lidí v městě i na předměstí bývalo dříve 149 a zbylo jich 49, ostatní vše bylo spálené a pusté. Vsi větších i menších původně slušelo k záduší a špitálu městskému 18 se 127 osedlými, ale seznam r. 1625 vykazuje poddaných 21, naproti tomu však pustých gruntů bez lidí 81 a zcela vypálených 25. Soběslavští sami v několika dopisech z r. 1621 vylíčili svou

¹⁶⁸⁾ Arcib. arch. praž. (korr. kard. Harr.), Třeboň, 15. břez. 1622.

¹⁶⁹⁾ Nynější kníž. pivovar.

bídu barvami nejčernějšími. Dvory měli popálené, rybníky zkopané, vesnice pusté, neobydlené a kde někteří lidé zůstali, ve dne i v noci bývali lupičsky obíráni a pryč rozháněni; ve městě byli mnozi sousedé tak ochuzeni, že byli kusu chleba žádostivi.¹⁷⁰⁾ Za své viny v době vzpoury stavovské byla Soběslav potrestána zabráním všech statků k ruce císařově, ale protože byla velice zadlužena, bylo jí 5. břez. 1627 povoleno přiročí proti věřitelům. Po roce již, 20. pros. 1628, byly však jí vráceny všechny výsady i statky a prominuty zadrželé berně ve výši 15.602 zl. 57 kr. 5 den. Milosti té došli Soběslavští hlavně proto, že se Marradasovi dobrovolně vzdali¹⁷¹⁾ a později beze všeho značnějšího odporu katolictví přijali.

Ve Veselí se udrželo měšťanů 54 z 97, v Lomnici 16 ze 113, v Mezimostí 16 z 38, Bukovsko, v němž sídlívalo 47 usedlých, bylo liduprázdné a pusté, v Ledenicích pak žilo ze 44 osedlých toliko 15, ve Svinech z 28 pouze 7. Vzpomínáme i Lišova, jehož více než polovina byla obrácena v popel, takže dlouhá léta tu nebylo ani fary. Podobný byl také osud Rudolfova.

Nejlépe jest možno stopovati zhoubné následky nešťastné války po vesnicích kolem Třeboně; 34 jich bylo zcela pustých.¹⁷²⁾ Byly to Bošilec (20), Slabošovice (11), Domanín (22), Nová Ves na Boru (13), Jilovice (36), Kramolín (16), Petrovice (8), Ohrazení (8), Radostice (25), Zalín (13), Vlkovice (9), Libín (13), Vidov (6), Doudlehy (26), Štěpánovice (35), Hvozdec (7), Milečín (16), Lužnice (25), Dunajice (22), Smržov (14), Mazalov (22), Ševětín (17), Višňov (20), Radonice (5), Sedlíkovice (10), Pelejíce (15), Dinín (26), Čes. Lhota (10), Horusice (24), Ponědrážko (13), Frahelče (15), Hůna (28), Hodějice (28), Bor (?). V ostatních bylo osedlých proti dřívějším časům úžasně málo. Příklad mluví nejlépe: Braná 1 (33), Lipnice 10 (18), Šalmanovice 5 (14), Mladošovice 1 (10), Slověnice 3 (35), Neplachov 8 (35), Sviny a Kunčatice 15 (35), Borkovice 6 (12), Ponědráž 4 (13), Novosedla 6 (35), Břilice 4 (31), Hrachoviště 4 (14), Cep 4 (26), Suchdol 3 (44), Hrdlořezy 2 (12), Vrcov 2 (3), Zvíkov 2 (15), Víkovice 1 (9), Spolí 1 (12), Přeseke 3 (22), Smržov 1 (13), Záblatí 6 (13), Drahotěšice 3 (13), Mažice 3 (3), Žišov 3 (17), Doňov 2 (9), Kletce 4 (6), Kolenec 4 (18), Mláka 4 (6), Nová Ves pod Zborovem 3 (10), Kojákovice 4 (33), Kostelec 4 (4). Lidí osedlých podle toho všeho zbyla po vesnicích asi jedna desetina, usedlostí zničených se počítalo 949.

Na statku borovanském, příslušném k treboňskému panství, byly pusté Zvězná (2), Čerejov (1) a Vlachňovice (1). Nesměň měla osedlých 10 (19), Hodonice 3 (8), Rankov 1 (2), Hluboce 4 (13), Třebče 1 (6). Městečko Borovany i s klášteřem bylo vypáleno a mělo 2 osedlé z dřívějších 56. Všech lidí osedlých, zahradníků, chalupníků a krčmářů zbylo na borovanském statku ze 108 jen 21, pustých gruntů bylo 87.

Dle urbáře sestaveného k r. 1616, obsahovalo panství treboňské (bez Soběslavě a Borovan) ve třech městech, 3 městysích.

¹⁷⁰⁾ Soběsl. kopiář, 24. květ., 16. června a 29. září 1621.

¹⁷¹⁾ Osvědčení Marradasovo v Sob. arch., Penes Táboř, 21. říj. 1621.

¹⁷²⁾ Relace Kolidiusova. Bilek, D. konf. 657. Čísla v závorkách značí počet osedlých dle urb. z r. 1616 (bez zahrad a chalupníků).

a 66 vesnicích 1591 osedlých (s mlynáři), 107 chalupníků, 16 zahradníků a 27 podsedků. Po české válce se udržovalo na celém panství třeboňském se statkem borovanským jen asi na 160 lidí. Za přítomnosti Kolidiusa z Doubravičan r. 1625 smutný tento stav nebyl ještě o nic lepší, když na statku třeboňském a borovanském bylo dohromady lidí vůbec 301 z bývalých 1676 a pustých usedlostí 1375. Všechnu tuto bídu ukazuje jasně to, že téhož r. 1625 na celém panství se našlo toliko 82 poddaných, kteří byli s to platiti 23 kr. měsíční dávky v prvním pololetí, v druhém však neodvedli vůbec ničeho. Města třeboňského panství byla, hledíme-li k důchodenskému účtu, ještě r. 1626 v tak neutěšeném stavu, že odvedla havelského úroku nepatrný zlomek. Třeboň tehdy odvezdala 12 k. 3 gr. 3 d. (jindy na 30 kop), Lomnice 4 k. 13 gr. 1½ d. (jindy na 44 k.), Ledenice 9 k. 32 gr. 1 d. (jindy přes 22 k.), Mezimostí 16 k. 20 gr. 4 d., Soběslav 23 k. 11 gr. 2 d.¹⁷³⁾ Z vesnic málokterá zaplatila nějaký groš, ohromnou většinou jen vyrovnávaly malými splátkami dluh za půjčené voly nebo vraceli dlužné peníze.

Svrchu zmínění komisaři k ohledání panství třeboňského sestavili r. 1625 také zvláštní soupis stavu rybníků a mlýnů. Zmiňují se alespoň o některých.

Opatovický mlýn byl od nepřátelských vojsk spálen do základů, takže zcela žádný užitek z něho neplynul. S velkým nákladem bylo při něm nově zřízeno prozatím alespoň dvojitě složení. Spolský rybník ležel t. r. již po 4 léta pustý od té doby, co ho vojáci slovíli. Vazbu a tarasy měl spálené, stoku zničenou a nemohl v tom stavu býti novou násadou opatřen. Lipnický rybník byl rozkopán, ležel pustý a tarasy i vazbu měl spálenou. Miletiňský r. byl stržen, Petrovický zcela rozkopán. Žabinec měl prorvanou hráz a ležel pustý právě jako r. Stavidla, Benýtek a j.

To vše by byly jen malé ač výmluvné ukázky všeobecného stavu věcí a proto také pokládal účetní rada Kolidius za vhodné podati do Vídně na konci svého podání celkový přehled tohoto znění:

„Již ze svrchu psaných zpráv všech tomu se vyrozuměti dobře může, v jakém způsobu to panství třeboňské pozůstává, že na všem hospodářství . . . nanejvýš spuštěno jest a již žádných důchodů kromě z rybníků . . . nepřichází. K napravení pak a vyzdvižení předešlých důchodů, stavení, mlýnů, dvorů poplužních, při rybnících zdělání . . . tarasů a jiného všelikého hospodářství, též osazení dvorů potahy, dobytky, nemalá suma se vynaložiti musí a téměř pro množství škod neví se, odkud začítí. K tomu lidí a for žádných není, domácích potahů toliko 9 volů a tři klisny mají. Nicméně musí se pomalu nějaký začátek učiniti a předně mlýn opatovský blíž zámku ležící, který jest byl o čtrnácti kolech moučných a nyní z gruntu jest vypálený, asi na čtyři kola spraviti dáti, při čemž se již pracovati začíná.

Nicméně dvory asi dva blíž zámku ležící vyzdvihnouti dáti, potahy, voly, kravami a jiným dobyttem i ovčím osaditi, lidi poddané, aby se zase usazovali a ke gruntům navracovali, stavěli,

¹⁷³⁾ Kn. arch. třeb., Důchod. úč. 1626/7.

živnosti vésti mohli, penězi i potahy, voly tažnými fedrovati a zakládati . . . třeba . . . “

Vezmouce v úvahu toto líčení, musíme přisvědčiti knězi Adamu Putschárovi, který ve svém dopise zaslaném 10. srp. 1625 z Třeboně do Vídně podotýká, že žádné panství v Čechách není tak spustošené, vypálené a liduprázdné jako treboňské.¹⁷⁴⁾

Za těchto trudných časů byl správcem panství treboňského hr. Vil. Slavata, pán jindřichohradecký, věrný služebník J. Msti císa. Ten zde dosadil za hejtmana Havla Vlka Teleckého, purkrabím jmenoval známého nám katolického předáka Víta Dekaru z Rosenetu a důchodním písařem ustanovil Vavř. Vrchotu. Všichni tito vynaložili mnoho péče na povlovné zvelebení panství a přihlíželi nejvíce k tomu, aby opuštěné vesnice a usedlosti byly opět lidem osazeny. Poddaní, kteří se statků sběhli, byli vyhledáváni po Čechách, na Moravě, ano i v Kladsku a k svým živnostem opět uváděni. Vít Dekara jich jen z Moravy přivedl do několika set. Příliš se jim tu však nelíbilo a proto hleděli zase co nejdříve prchnouti, aby se vyhnuli těžkým pracím na zanedbaných statcích. Nemálo je také tísnily stálé návštěvy vojenské. Slavata sběhlé poddané pilně stíhal a nutil je k návratu; časem na ně pořádá přímo honby jako na zvěř.¹⁷⁵⁾ Správa panství chtěla na konec sáhnouti i k lákání obyvatelstva z Bavor a ze Švábska, ale protože by se jim byla musila udělit větší volnost, zůstalo raději při starém a pokračovalo se v pomalém osazování dědin.¹⁷⁶⁾ To pak trvalo ovšem za bouřlivých, neklidných časů války třicetileté dlouhá léta. Tak ještě r. 1636 vykazuje „urbář nový panství J. Msti král. treboňského“ stále celou řadu pustých spálenišť, ze kterých nebylo zhora žádného užitku, ale mimo to byli velmi mnozí osedlí tak slabí, že vůbec žádné dávky neodváděli.¹⁷⁷⁾ Většina poddaných byla tu nově osazena teprve mezi l. 1630 až 1636, kdežto poznámka „starý osedlý“ se vyskytuje při usedlostech zřídka. Obyčejně zní urbární zápis jako na př. v Cepu „grunt Dvořákovský“ (pustý), „grunt Šebkovský“ (spál.), anebo jako v Přesece „Havel na Hřebíkově,“ „Vondra na Prokšově.“ Zhusta se vyskytuje poznámka, že ten neb onen drží nějaké hospodářství ve prospěch sirotek po dřívějším majetníku, jako na př. v Lužnici, v Slověnicích a v Mazalově. Lidí schopných odváděti nějakou dávku bylo stále ještě pramálo. Komisaři zvolení r. 1630 k vyšetření stavu kláštera treboňského a borovanského tvrdí ve svém dobrozdání, že, kdyby měl klášter v Třeboni býti obnoven, nemohlo by se tu více mnichů uživit nežli 2 až 3 a to ještě jen tak, že by požitky obou klášterů stáhli dohromady. Nebylo lidí, nebylo práce, nebylo výtěžku a zlepšení šlo v před krokem loudavým.¹⁷⁸⁾ Braná měla na př. stále ještě jen 4 osedlé, Suchdol měl

¹⁷⁴⁾ Kn. arch. třeb., Putschär 10. září 1625. — O tom všem i Mannův rukopis v měst. museu.

¹⁷⁵⁾ Kníž. arch. třeb.

¹⁷⁶⁾ Kn. arch. třeb. — V. B. Mecer, Pam. třeb. — Dopis Ad. Putschära Třeb. 10. srp. 1625. — ¹⁷⁷⁾ Místodrž. arch. praž. C. 215, S. 83.

¹⁷⁸⁾ T. V. Bílek, Reformace katol. Praha 1892. — Fr. Mareš, Rozvrh far v archidiakon. bechyň. . . . r. 1624. Praha 1903. — Jos. Lintner, Obraz z církv. dějin soběsl. (Výstava v Soběsl. 1898.)

34 změn majitelů usedlostí, ale 8 gruntů pustých. V Blbovicích bylo ještě 21 spálenišť, v Štěpánovicích 19, v Přesece jinak již slušně obydlené byly 3. Lužnice měla spálenišť 6 zrovna jako Slověnice, Smržov 3, Ševětín 5. Usedlost po Šimonu Lomnickém z Budče držel již nadanou mnohými svobodami Vít Dekara z Rosenetu. Ve Hlíně byla spálenišť 4, v Novosedlech 9. Takový a podobný obraz skýtaly i jiné vesnice, k čemuž ještě připomínáme, že jsme nepočítali prostých podsedků a chalup.

Ve věcech náboženských nastal po celém panství třeboňském obrat naprostý.¹⁷⁹⁾ Tak rychle, jako zde, byla protireformace málokde provedena, ačkoliv ovšem ani tu se neobešla bez krutých násilností. Příčin tohoto zvláštního zjevu lze vyšetřit několik. Selského lidu se tu udrželo nad pomyslení málo a byl k tomu všemu tak znuzen, že nebylo ani pomyslení, aby byl mohl klásti nějaký tuhý odpor. Po městech nebyly poměry o mnoho lepší. Bída zírала všude vypoulenýma očima a když ani po vojně nenastala úleva, kde mělo se nabrati probůh síly k odhodlanému boji duševnímu! Zde i velmi silná povaha musila se s resignací poddati krušné nutnosti. Avšak zdá se mi, že i mocný klášter augustiánů třeboňských, ano i klášter borovanský, byly v tom již předem valně nápomocny. Vilém z Rožmberka sice vyhostil augustiány r. 1565 a jejich nástupcové jesuité se též v Třeboni dlouho nezdrželi, ale dá se přece jen mysliti, že vlivem kláštera símě náboženského rozkolu zde tak nevzkvetlo jako jinde, kde takové brzdy nebylo. Pisatel zprávy, zaslané o stavu katolické víry na Třeboňsku v září 1626 do Vídně, výslovně alespoň praví, že v Třeboni jest od narození 51 katolíků mužů, žen i dětí, při čemž se náramně diví, že tolik růží zůstalo v takové spoustě hloží nedotčených.¹⁸⁰⁾ O obrácení ostatních občanů ke katolictví dobyl si velikých zásluh r. 1623 Vil. Slavatou povolaný minorita ThDr. Jak. Merell, muž učený, ducha ušlechtilého. Vycházeje se stanoviska, že jest lépe moudrou, přesvědčivou domluvou na duši nekatolíků působiti než persekucí, dodělal se záhy úspěchů u 109 lidí, ale zatvrzelých proti řádům katolickým zůstalo ještě dosti mnoho. Proto nový vládce Třeboňska Vilém z Vřesovic a gubernátor M. Ad. Putschär rozkázali r. 1625, aby do dvou měsíců všichni měšťané přijali víru katolickou; avšak v únoru 1626 nově sám cís. Ferdinand pokládal za nutné napomenouti samého Putschära k větší horlivosti. Tento odpověděl 15. břez. do Vídně, aby se obhájl a císaře uchlácholil, že jsou na třeboňském panství po městech a městečkách již sami katolíci a nejinak i sedláci po venkově, tak že prý celé panství jest od kacířství očištěno.¹⁸¹⁾ Byl však to klam ať úmyslný, ať mimovolný, neboť v květnu t. r. král. mistokanclér Wolfgang Fenk z Steinhofenu nalezl při své prohlídce v Třeboni jen 73 usedlých katolíků, v Soběslavi 37, ve Veselí 45, v Lomnici 31, v Mezimostí 26, ale manželky i těchto trvaly dále neochvějně při svém starém přesvědčení. Zdá se tedy, že velmi mnozí přijímali novou víru jen s tím úmyslem, aby se

¹⁷⁹⁾ Kníž. arch. třeb. — Mannův rukop. v měst. museu.

¹⁸⁰⁾ Měst. arch. třeb., Ex civitate trebonensi v září 1626.

¹⁸¹⁾ Kníž. arch. třeb.

zbavili stálého nátlaku a čekali potom, až se jim naskytne méně hroživá chvíle, že zase svoje dřívější vyznání zjevně osvědčí. Když takto výsledek úplně uspokojivý stále se nedostavoval, povolání byli konečně na Třeboňsko energičtí jesuiti Adam Kravarský a Jan Antaly z Prahy, již se dodělali žádoucího úspěchu hrubým násilím jako vězněním o hladu a vypovídáním tvrdošijných. První z nich pak se chlubil, že na Třeboňsku získal církvi na 5000 duší, ale výpověď svou přeháněl také. Teprve Merell, který zavrhoval jezuitské násilnosti časem převedl všechny poddané ke katolictví, takže pak mohl císař korunovati jeho dílo všeobecným pardonem vydaným r. 1628 všem městům i městečkům panství třeboňského, ježto se vrátila ochotně v lůno církve katolické.¹⁸²⁾

Stavivo k podrobné historii církevní v Čechách.

Napsal *Fr. Štědrý*.

(Pokračování.)

1658.

d. e. c. Ludovico Dworzak pro par. Wöleschinensi ad præs. comitis de Bucquoy s. r. 6.

Exsoluta est confirmatio data Paulo Heroldt pro par. Pernarticz et Altensattl, s. 12 fl.

Pro conf. Dobrnauensi ad præs. principissæ Saxonie data Antonio Miteis s. 6 fl.

26. I. d. e. c. Michaeli Brode ord. min. conventualium pro par. Michalovicensi et filiali Lusstienicz ad præs. comitis Humprechtii Czernin collatoris s. fl. 9.

Ad præs. d. Lamotæ d. e. c. Mathiæ Wenceslao Pehemsky pro par. Drsskov s. fl. 6.

Simoni Skodowsky d. e. c. pro par. Luttoviensi ad præs. comitis Slawalæ gubernatoris s. 6 fl.

D. e. c. Johanni Regulo pro par. Morassiczensi ad præs. comitis Maxmilianii de Trautmansdorf s. 6 fl.

Andreæ Gersonio d. e. par. Trpiczouicensis cum filiali . . . ieromicensi s. r. 9.

Joanni Lisnero d. e. par. Polenzensis s. 6 r.

D. Wernerus pro licentia administrandi in suo dominio Lipnicz s. r. 3.

2. III. d. e. c. Bonaventuræ Sassein ord. minorum conventualium pro par. Malenicensi ad præs. Henrici Hieserle s. 6 r.

20. III. Joanni Bauzek d. e. decanatus Rokecanensis s. 9 r.

Pro ratificatione testamenti demortui Mazovii decani Selczanensis 18 r.

11. III. d. e. c. Henrico Güntter pro par. Nimis et filiali Schwabicz ad præs. Joannis Putz cameræ anlicæ consiliarii s. 9 fl.

27. III. d. e. c. Josepho Rösner ord. præm. pro par. Chotiessow cum filiali Stodensi ad præs. Adalberti præpositi Chotiessow s. 9 r.

D. e. c. Norberto Stroz ord. præm. ad præs. præpositi Chotiessow s. 6 fl. (kam neudáno).

¹⁸²⁾ Kn. arch. třeb.

27. IV. d. e. c. Joanni Wenceslao Benoll pro par. Czerhouicensi et Mautensi cum filiali s. Beniguae s. 12 fl.

30. III. d. e. c. Andreæ Vislao pro decanatu Naistadtensi s. 9 fl.

2. IV. d. e. c. Joanni Sedlecky pro decanatu Scucensi s. 27 r.

3. IV. d. e. c. Paulo Theophilo Proxæ pro par. Sobieslaviensi cum filiali Skalicz et Netwitz ad præ. Joannis baronis de Eckersdorf nomine suæ Serenitatis factam s. 12 fl.

4. IV. d. e. c. Joanni Ferdinando Pauikowsky pro par. Przelau-censi s. 6 r.

Vincentio Visent d. e. par. Schönbachensis cum una filiali ad præ. baronis Pisnicz s. 9 r.

11. IV. d. e. c. Georgio Sinell pro par. Schazlern cum filialibus Bernsdorf et Rognicz ad præ. Joannis Schatner Soc. Jesu s. 12 fl.

14. IV. d. e. c. Georgio Chwaleniczky pro par. Bleuicensi ad præ. Christophori Caroli liberi baronis de Swarowa, solvit 6 r. et pro una licentia 3 r.

17. IV. d. e. c. Paulo Abner pro par. Vellesicensi cum filiali Wy-soko Wesely ad præ. nobilis senioris Borzek Dohalsky s. 9 r.

16. IV. d. e. c. Vincentio Schefft pro par. Czernouicensi ad præ. Martini Paradis s. 9 r.

18. VI. Carolus Zeller pro decanatu Nachodensi s. 42 r.

Ferdinando Ernesto Harte d. e. c. super Wallern et Oberheyden ad præ. principissæ de Eckenberg s. 12 r.

27. VI. d. e. c. Joanni Thomæ parochi in Hosnik (Hosín) pro par. filiali Purgholec ad præ. comitis de Salentet Maradas s. 3 fl.

27. VI. d. e. c. Alexio Mozlar pro par. filiali Nakrzi ad præ. co-mitis de Salentet et Maradas s. 6 fl.

6. VII. Paulo Paczowski d. e. decanatus Neobidzowiensis cum fili-alibus Wiczokauni? et Lotka s. r. 15.

9. VII. d. e. c. Basilio Werbiezky ord. Carmelitarum pro par. Czir-kwicz ad præ. Monicæ Schwikowskyn comitissæ de Waldstein s. 6 r.

D. e. c. Joanni Baltasaro Berner pro par. Muttersdorfensi ad præ. Jacobi Joannis de Widersperg s. 6 fl.

D. e. c. Georgio Margrab pro par. Mockouiensi cum filiali Ziecho-wicensi ad præ. Adami comitis de Trautmansdorf s. 9 fl.

Joanni Molero d. e. par. Oberschwedelsdorf cum filiali in Riche-naw s. r. 9.

Pro confirmatione testamenti demortui Crispini decani Rochiza-nensis s. r. 15.

Joanni Braumburski d. e. par. Birkensis ad præ. comitis de Mil-lesimo s. r. 6.

26. VII. Michaeli Kastel d. e. par. Welperticensis ad præ. d. de Swamberg s. r. 6.

3. IX. d. e. c. Adamo Aloisio Payer pro par. Wolenycensi ad præ. Joannis Marquart s. 6 fl.

6. IX. M. Georgio Francisco Xaverio Fabritio pro par. Sobiesakh d. e. c. ad præ. Caroli Schmid de Schmidpach, eidem d. e. par. Dehla ad præ. Mariæ Sidoniæ comitissæ Truchsessianæ s. 12 rh.

8. IX. d. e. c. Martino Wenceslao Wrba pro decanatu Stiepano-uisi una cum par. Diuissouiensi et filiuli Janouicensi ad præ. Wen-ceslai Holiczky comitis de Sternberg s. 18 fl.

4. X. d. e. c. Balthasaro Berner pro par. s. Wenceslai in Bergk ad praes. comitis de Trautmansdorf s. 6 fl.

5. X. d. e. c. Martino Mayer ord. crucig. cum rubea stella pro par. Hrâsohjuensem(?) 6 r. s.

3. X. d. e. c. Joanni Wunderlich pro par. Seifersdorf et Niederstein ad praes. Joannis Hoffner de Hoffenburg s. 9 r.

D. e. c. Paulo Link pro par. Kisslingwaldensi ad praes. Fridrici Druchsels, Wolfgangi Bernardi Diesel s. 9 r.

22. X. d. e. c. Jacobo Stanislao Sexinsky pro par. Zdiarensi ad praes. Nicolai Horziczky s. 6 fl.

Joanni Chlumsky d. e. c. super. par. Bielensi et 4 filialibus s. r. 15.
Jacobo Karasek d. e. par. Kostelecensis cum filiali Konoged s. r. 9.

6. XI. d. e. c. Aneslmo Pruskowsky pro par. Chotieborzensi ad praes. Rudolphi Caroli Raschin.

D. e. c. Wenceslao Smeikallio pro par. Strasicensi et filiali Mutowicz s. 9 r.

15. XI. d. e. c. Magno Lignario ord. s. Benedicti pro par. Michelsdorf ad praes. Catharinæ de Contreras s. 6 r.

16. XI. d. e. c. Christophoro Fuchs pro par. Plan. ad praes. d. Schlik s. 6 r.

18. XI. d. e. c. Joanni Fatigat pro par. Divitz (recte Vinařice) ad praes. baronis Hunoldstein s. 6 r.

21. XI. d. e. c. Joanni Aulik pro par. Welharticensi ad praes. Ernesti Krakowsky s. 6 r.

22. d. e. c. Francisco Mayer ord. praem. ad praes. comitis Schlick pro par. Prug et filiali Hohenzetetz s. 9 fl.

27. XI. d. e. c. Wenceslao Scheler ord. praem. pro par. Negirsteinsem (Nýrsko) cum filiali Dneschenitz ad praes. comitis Dionysii Kotz s. 9 r.

D. e. c. Friderico Ohle praem. pro par. Neumarg ad praes. Dionysii Kotz s. 6 r.

D. e. c. Georgio Carolo Placelio pro par. Lipnicz cum filiali Dolo-weska ad praes. Evae Mariae Wernir s. 9 r.

29. XI. d. e. c. Martino Zelenka ord. praem. pro par. Swetlensi, Zahradensi et Krasnohorensi ad praes. Adami comitis a Solmis s. 18 r.

6. XII. d. e. c. Wenceslao Vito Langer pro par. Zlonicensi ad praes. Joannis Jaroslai Walkaun s. r. 6.

D. e. licentia Benedicto Beraunsky ord. min. convent. s. 3 r.

12. XII. d. e. c. Joanni Slawik pro par. Neoforensi et filialibus Cze-requicz, Strazcow ad praes. d. Kotulinsky et capella Chlumez s. 14 r.

13. XII. d. e. c. Joanni Schwäger pro par. in Mnissek ad praes. Servatii Engel ab Engelflus et binis filialibus Kittin et Raschicz, s. r. 12.

Eadem die d. e. licentia et confirmatio pro decanatu Nepomucensi cum filiali in Milecz ad praes. Ludmilæ Benignæ de Sternberg natæ de Rziczau s. f. 12.

20. XII. d. e. c. Wenceslao Augustino Kozogedsky pro par. s. Petri et Pauli et filiali Gerent et Brunschau ad praes. nobilis d. Catharinæ Freislebin widuæ s. r. 12. Totěž 1659 farář se ale jmenuje Kozodersky a kostel Pollerskirchen (Úsobí).

1659.

13. I. d. e. c. pro Georgio Ignatio Neumaon super par. Welleschicz et filialem Wesseli ad præs. Dr. Knauth fiscalis in regno Bohemiæ s. 9 fl. Eidem data e. c. super par. Hradisso ad præs. Mariæ Mechtildis von Ditty natæ de Boyn s. 6 r.

Laurentio Durbon d. e. c. super par. Prydoll ad præs. abbatis Altowadensis s. 6 r.

Casparo Corvino d. e. c. super par. Nikelsdorf et Klösterle nec non filialem Peterlen (Pötlern) ad præsent. comitis de Thun.

Licentia d. e. Andreæ Cibis Soc. Jesu cum socio administrandi in Genikau s. 3 fl.

Godefrido Emanueli Mitis d. e. c. super Schlakenwaldt auctoritate archiepiscopali s. 9 fl.

Neobieczowiensi decano d. e. licentia administrandi in Czyrkwicz 1 fl 30 kr.

C. d. e. Alano Falkner super Krasnabohra et filialem Kozlam ad præs. dominæ de Klenowa s. 9 fl.

C. d. e. pro crucigero Wilmitzer super Schönfeld auctoritate archiepiscopali 9 fl.

Danieli Francisco Skalæ d. e. c. ad præs. Adami Putzhart (sic) 6 fl.

Joanni Paney d. e. c. super par. Oberheyden ad præs. prioris Alto-vaden. 6 fl.

Sacellano Roderi Wenceslao Schlecht d. e. c. auctoritate archiepiscopali super par. Schelakowicz 6 fl.

Norberto Klement crucigero d. e. c. super par. Königsberg ad præs. prioris in hospitali ad pedem pontis 6 fl.

Magno Lignario d. e. c. super par. Flehen ad præs. comitissæ Czerninianæ 6 fl.

Joanni Schwartz d. e. c. super Okenau et filiales Radonitz et Wotsch 12 fl.

Joanni Ott d. e. c. ad præs. baronis de Bukau super filiales Sdiales et par. Stöken 9 fl.

Martino Wenceslao Hruby d. e. c. super par. Wobrystwy ad præs. baronis de Goüs 6 fl.

D. e. par. Brunnensdorf cum filialibus ad præs. comitis Max. de Martinicz Joanni Cyriaco Danner s. r. 15 fl.

D. e. c. Martino Jaroni super decanatu Rokizanensi s. 9 fl.

Laurentio Zchowani d. e. par. Bilczinensis cum filiali in Wostrazin s. r. 6.

Stephano Przibilio ord. Cisterc. pro par. Habrensi d. e. c. ad præs. baronis de Walmerody f. 6.

Georgio Aster d. e. c. pro par. Becznensi et fil. Chotietow ad præs. d. Bzensky 9 fl.

30. IV. Maxmilianus Paretius c. in par. Weypernicensem ad præs. comitis Jaroslai de Wrtby 6 fl.

Ad præs. principum de Eckenberg d. e. c. Urbano Godefrido Andrasken pro par. Dischen (Deštna) s. 6 fl.

6. V. Paulus Christophor Ledeniczky c. e. in par. Lischaniensem ad præs. Bartholomei comitis de Sallant et Maradas f. 6.

31. V. c. e. Blasius Holiczky in par. Cladnensem ad præs. Francisci Eusebii comitis de Sora s. 6.

Thomas Czesnowsky c. in par. Suchenthal cum filiali Gielowitz ad præs. archiducis Leopoldi s. 9 fl.

Josephus Mayer c. e. in par. Strassicensem ad præs. Adami Eusebii comitis de Sora s. 6 fl.

Idem e. c. in par. Prsnicensensem ad præs. V. rectoris collegii Chomutouiensis Soc. Jesu s. 6 fl.

Eidem filiali adjuncta est Ruschovanensis ad præs. Thomæ Nigrini de Gissenbach s. 3 fl.

14. VI. Casparus Adalbertus Cleselius par. in Kralich c. e. in par. Schönfeldensem cum filiali Lutterbach et Tanndorf ad præs. Barbaræ Catharinæ comitissæ de Althan s. 12 fl.

22. VI. c. e. Thomas Christophorus Sauermann pro par. Roždialowicensi et Wosenicensi cum filiali Zitoulitz et Mczele ad præs. Ludmilæ Maximilianæ comitissæ de Waldstein tutorio nomine d. 18 fl.

Eodem die d. e. c. Georgio Krupetio pro par. Gistebnicensi Borotiniensi, Hodussinensi et filiali Kosteletz et præs. ducis de Sagan d. 21 fl.

23. VII. d. e. c. Joanni Georgio Khegel pro par. Salsau ad præs. principum de Eggenberg s. 6 fl.

D. e. c. Thomæ Pruner pro par. Muldauicensi ad præs. principum de Eggenberg par. supremum capitaneum factum s. 6 fl.

Georgio Lew d. e. c. super decanatu Sobotecensi cum parochiis Marquarticensi, Bausowiensi, filialibus in Libeskovitz, Neprziweck et Wosiecz ad præs. marchionum de Baden. s. r. 18.

Georgio Morik d. e. par. Kralupensis cum filiali in Redisch ad præs. comitis Maximiliani de Martinicz r. 6 s.

Matheo Samothulski d. e. par. Skrzywanensis cum filia in Skrigich et ditz ad præs. comitis de Thun.

9. VII. d. e. c. Joanni Podhorsky pro par. Chvalenicensi ad præs. Ludmilæ Przychowskyn s. r. 6.

D. e. c. Rudolpho Mathiades pro par. filialis s. Jacobi in Prussan (Prusiny) ad præs. Gulielmi de Rzyczan s. 3 r.

14. VII. d. e. c. Joanni Slawik pro par. Przepichen cum filialibus Opocenensi et Krzinicensi ad præs. Ludovici comitis Colloredo s. 12 r.

11. VII. d. e. c. Eliæ Bitner ad præs. principis de Saxen super par. Lichtenstadt s. 6.

11. VII. Paulus Felmer ord. Cisterc. c. e. in par. Chodiesicen ad præs. Annæ Mariæ comitissæ de Waldstein et Adami comitis de Waldstein collatoris et tutoris nomine factam s. r. 6.

19. VII. d. e. c. Jacobo Adalberto Knopsæ pro par. Budieticensi cum capella in Rab (i) s. f. 9.

28. VII. Blasio Holiczky par. Cladnensi addita est ecclesia filialis Tachlowice dicta f. 3.

6. VIII. d. sunt. conf. Mathiæ Ungaro pro par. Gočaw, Matheo Pucher pro par. Kachling (Chvalšiny). Paulo Petermiller pro par. Stein ad præs. Joannis Theodorici Pentz, ord. Cisterc. abbatis Spineæ Coronæ s. 18 f.

8. VIII. d. e. c. Friderico Uhl ord. præm. pro par. Dobrzanensi ad præs. Adalberti Pelletii præpositi Chotiesouiensis s. 6 fl.

23. VIII. d. e. c. Vitali Ognowsky ord. præl. pro par. Tuschanicensi ad præs. comitis Montochier s. 6 fl.

27. VIII. d. e. c. Bartholomeo Tonnazol pro decanatu Radenicensi et parochia Selensi ad præs. Joannis Sebastiani liberi baronis de Petting s. 15 fl.

Andreas Uher c. pro par. Czistensi ad præs. capituli 6 fl.

Oltoni Kussberg d. e. c. pro par. Utritz ad præs. ducis Saxonie, s. 6 fl.

3. IX. d. e. c. Andreæ Straka pro par. Polenskam (Poleň) ad præs. Joannis Marquart Chlumczansky s. 6 fl.

9. IX. d. e. c. Adamo Causalio pro par. Chraustowicz ad præs. Caroli comitis de Walstein s. 6 fl.

12. IX. d. e. c. Ildephonso ord. s. Benedicti ad præs. Caroli Leopoldi comitis Carreta de Milesimo s. 9 fl. (kam?)

5. X. d. e. c. Thomæ Pessina decano Litomysslensi pro par. Czerek (wicze) et Schlapanowicz s. 9 fl.

6. X. Joanni Krasny ord. crucig. cum rubea stella d. e. c. pro par. s. Petri in Porzicz et filiali s. Clemenntis autoritate Eminentissimi s. 9 fl.

25. X. d. e. c. Bartholomeo Libenthal pro par. Ottenraithensi ad præs. comitis Schlick s. 6 fl.

D. e. c. Blasio Wende pro par. Zaboriensi ad præs. Vite de Zerzaviho s. 6 fl.

Georgio Neumann pro par. Neudorfensi ad præs. comitis Lamboy d. e. c. s. 9 fl.

Casparo Eckhard pro Vachoviensi(?) et filiali Zorkonitz(?) s. 9 fl.

29. X. d. e. c. Matheo Kampowsky pro par. Zahrensi præs. Joannes Carolus Przichowsky s. 6 fl.

8. XI. Carolo Rosacino datus decanatus Suticensis cum ecclesia s. Mauriti collatore Eminentissimo s. 15 fl.

13. XI. d. e. c. Michaeli Gonorni pro par. Krobeldensi et Freimthal ad præs. d. Germerschein s. 6 fl.

D. e. c. Mathiæ Ostrowsky pro par. Czinense? (Vrčeň?) ad præs. Ludomilæ Benignæ de Sternberg s. 9 fl.

14. XI. d. e. c. M. Lucæ Rambsmayr pro par. ad s. Crucem ad præs. Wolfgangi Friderici liberi baronis de Lamingen s. 6 fl.

26. XI. d. e. c. Jacobo Stanislao Sexensci (!) Pro par. Hedeczkiensem (!) ad præs. Adami Jaroslai de Lub. s. 6 fl.

27. XI. d. e. c. Gregorio Turba ord. s. Benedicti ad præs. baronis de Brisigel (kam?) solvit 6 fl.

1. XII. d. e. c. Joanni Julio Viktorin ad præs. Joannis Christophori Cepel s. 9 fl. (kam?)

2. XII. d. e. c. Mathiæ Joanni Sas pro par. Ronoviensi ad præs. Ferdinandi Chicsa s. 6 r.

6. XII. Joannes Chrysostomus Bohuslawsky ord. Cisterc. confirmatus in par. Mnischek et filialibus Kyttiny et Majori Hrassticii ad præs. Servatii Engel ab Engelfluss s. 12 fl.

12. XI. Samueli Strauzinger d. e. c. pro par. Porzicensi et Tienowicensi cum filiali Messnensi et Cziczowiensi ad præs. Christophori Caroli de Swarowa s. 18 fl.

(Pokračování.)

Ouvaly.

Popis městyse a okolí a náčrtek historický

NAPSAL ALOIS DOSTÁL.

(Dokončení.)

Divadlo v Ouvalech.

V Ouvalech už r. 1862 přičiněním faráře Soukupa a horního kontrolora Fr. L. Charbuského slaven 24. prosince vánoční stromek, při němž se chudým dětem šatů, všem ovoce dostalo. Tak se dělo i v letech 1863, 1864, jak zaznamenáno v pamětní knize. Roku 1866 sebralo občanstvo na slavnost 20 zl. 9 kr. Mimo to darováno 12 vánoček, 11 kop ořechů, 7 obrazů, 6 párů střevíců a knížky rozličného druhu. Za peníze koupen oděv a knihy školní. Obrazy daroval představený Ant. Lašman, střevíce Ant. Rosenbaum, knížky farář. Při těch slavnostech žáci zpívali, děkovali, deklamovali, střídavě si odpovídajíce. Počátek to dětských divadel.*)

O ochotnickém divadle**) v Ouvalech prvé zprávy se vyskytují v r. 1860, ale pravidelně se počalo hrát roku 1866. Ředitelem byl Fr. Soukup far., režisérem Fr. Charbuský, pokladníkem Rosenbaum, přehlízkářem Hladík, napovědou Ant. Lašman, jednatelem Ant. Chlapec. Herci: Strnadová, Šárová, Řezáčová, Charbuská, Dufková, páni: Strnadové, Řezáč, Moravec, Viktorin a jiní. Pohostinskou vystupoval též zpěvácký spolek „Ozvěna“ ze Škvorce. Pozván i Jindřich Mošna z Prahy. Sehrány kusy: „Hluchý podomek“ a „Studenti na svátcích“ (1866 — vybráno 23 zl.), „Roztržití“, „Dr. Žvanil“ a „Rohovín čtverrohý“ (1866 — vybráno 28 zl.), „Řemeslnická merenda“, „Vražda na uhelném trhu“ a „Landverák“ (1867), „Rytíř Šnofonius“, „Čech a Němec“, a „Národní slavnost“ (1867), „Mlynář a jeho dítě“, „Studenti na svátcích“, „Útěk do Afriky“ a „Po půl noci“ (1867). Jako před rokem byl maskarní ples, tak r. 1868 „slavná beseda“ s Mošnou, hrán „Divadelní ředitel“, „Fučík“ se živým obrazem, „Předehrou“ a „Herakles“. Téhož roku byla řemeslnická beseda a při ní hra „Jen zdvořile“. Některý divadelní kus se líbil, neboť se opakoval, jako na př. „Budečské jesličky“ (s výtěžkem 18—20 zl.). Ochotníci se starali o jeviště a ve prospěch jeho pořádali maskarní ples. (Vybráno 51.30 zl. a zbylo čistě 24 zl.) Hrání i v letech následujících: „Manžel bez ženy“ (r. 1869 s výtěžkem 15 zl.), „Dědův kalmuk“, „Hluchý podomek“ (po druhé — vybráno jenom 5 zl. 70 kr.), „Muzikanti“, „Husička z Podháje“ (r. 1870 s výtěžkem 18 zl.), „Prodaná láska“, „Jeden z nás se musí oženit“, „Rekrutýrka v Kocourkově“ (r. 1870 s výtěžkem 18 zl. 70 kr.). „Budečské jesličky“ znova opakovány a vybralo se při nich 13 zl. 50 kr. Hrání se tedy často a obecnost herce podporovalo. Vybráno tehdy dosti, neboť Ouvaly měly pouze 80 čísel a na 800 duší. Divadlo bylo v hostinci „u stromu“ („u nádraží“). Jiné hostince v té době v Ouvalech byly „u lva“ a „u klíče“. Jeviště bylo malé, na oponě vymaloval některý domácí umělec slona. Opona posud zachována. Z počátku byly kulisy z papíru, později

*) Popsáno ve Vzdělavací četbě české mládeže od Al. Dostála.

**) Dle denníku studujícího Jos. Strnada, zapůjčeného p. Jos. Štastnou.

pořízeno lepší jeviště za 130 zl. mimo podlahu a dřevo. Pilný zapisovatel a herec ve svých zápiscích dává, že se tu hrálo už r. 1860, ale z počátku nebylo divadlo pochopeno, vybralo se $\frac{1}{2}$, až 4 zl. I ustalo se hráti. Potom Chabruský učinil nový pokus a sestavil orchestr z domácích hudebníků. Lidé se naučili do divadla choditi, za krátko z něho ustrádáno 400 zl. a věnováno na rozličné účely. I z okolí sem chodili. Herci hráli pohostinsku ve Škvorci (1868) na národní slavnosti.

Z Ouval byl vypraven r. 1885 divadelní vlak do Prahy, při otevření Národního divadla. Později řízení divadla převzal zpěvácký spolek „Smetana“, „Sokol“ a „Odbor Ú. M. Š.“ Hráno několikrát do roka, užitek plynul pro ten neb onen účel a sehrány starší i nejnovější kusy divadelní s morálním i hmotným prospěchem. Divadlu v Ouvalch, jemuž obecnstvo velice přeje, prospěl by spolek divadelních ochotníků. Nyní jsou zde v rozsáhlých sálech dvě jeviště pěkně zařízená, která jsou vlastnictvím hostinských.

Socha Arnošta z Pardubic.

Když r. 1864 slaveno bylo pětistileté jubileum smrti prvního arcibiskupa pražského Arnošta z Pardubic,*) vznikla také myšlenka v rodišti jeho Hostýni postaviti důstojný pomník. Až posud jenom Hostýn považován za rodiště Arnoštovo. Teprve v „Památkách archeologických“ IX. str. 232, Aug. Sedláček pronáší náhled, že se Arnošt narodil v Hostinném a nelze prý přikládati víry Hájkovi, jenž píše „a rodem byl z Hostinné od Brodu, jinak blíž Ouvalu.“ Hned v ročníku X. odpovídá V. V. Tomek, že se Arnošt v Hostinném (Arnau) nenarodil, to byl hrad korunní a nemohl náležeti Arnoštovu otcovi, jenž jako jenom královský purkrabí v Kladsku dal zde syna vychovati. Poukazuje na jiný pramen, na kanovníka Beneše z Weitmile a jeho latinskou kroniku. Tam rovněž stojí, že Arnošt z Pardubic v Hostyni (Hostyna prope Brodam Boemicallem) se narodil. Podobně tvrdí i Balbín, že Arnošt r. 1300 v Hostýni se zrodil.

Ať tomu tak či onak, utvořeno komité k sebrání peněz na pomník. Všechno vedl far. Fr. Soukup s Fr. Charbuským čestným sousedem Ouval a Ant. Lašmanem. Vydáno provolání české i německé a sešlo se přes tři tisíce zlatých, nejvíce z kraje pražského. Vypsána cena 100 zl. a podány dva modely a jeden nákres. Umělecká beseda v Praze schválila model sochaře Jindřicha Čapka, s nímž učiněna smlouva, aby pomník za 2100 zl. vyhotovil. Kníže Jan z Liechtensteinu daroval místo pro pomník a sad kolem. Ouvalští konali bezplatně práce ruční a potažné. Napsán i dějepis pomníku. Odhalení se dalo 30. června 1869 za přítomnosti kard. Bedřicha Schwarzenberga. Řečníkem byl slovutný kan. Čeněk Bradáč z Prahy, pomník přijal starosta Fr. Těšitel. Zpíval zpěvácký spolek „Ozvěna“ z Čes. Brodu. Jar. Pícek a Dr. Lud. Procházka složili písně a kantáty. Z darů duchovenstva založen fond pro zachování pomníku, ten vzrostl až na 700 zl., ale úpadkem záložny Svatováclavské sklesl na 440 Kor.

*) Prameny dějin X., str. 167.

Průmysl-obchod.

Obyvatelé Ouval zabývali se od pradávna hospodařením na polích. Bylo tu několik statků čili gruntů celo- i pololánních a chalup. Někteří sousedé přizívovali se přípřežemi. Rolníci z okolí byli jim pomocní a na přípřeže do Ouval přijížděli. Tehdy ovšem ještě dráha obcí neprojížděla, ale četné formanské vozy po císařské silnici jezdily na Ouvalák, kde to vázlo před lety a vážne posud. Přípřežníci čekali u dolejší hospody a hned zde pomáhali.

Taxa za takové vyvezení byla stanovena.

Když se hojněji sázela cukrovka (na korci daří se až 140 q řípy), postaven v Ouvalech akciový rolnický cukrovar. Tu se otevřela lidu nová práce a dělníci prý si při stavbě přímo předpisovali. Cukrovar byl 15. října 1871 vysvěcen a hned druhého dne se počalo v něm pracovati. Tím v Ouvalech a okolí nastal nový život, řípa platila, hojně se jí sázelo, v cukrovaru vydělaly se peníze a také se více utrácelo. Později nadešlo vystrízlivění, ale posud se vzpomíná na veselou dobu po roce sedmdesátém. Kdysi akciový rolnický cukrovar náleží nyní p. Viktoru Riedlovi z Riedelsteinu. V cukrovaru spracuje se ročně 300 až 400 tisíc centů cukrovky. O kampani pracuje zde až na 200 lidí. Ředitelem cukrovaru je p. Viktor Merita, úředníky pp.: Havel, Štencl, Vítek, Bohuslav, Patrák, Košťálek, Polák, Šmíd a Sobotka. Josef Podhora, techn. adjunkt (nar. 1859), účastnil se mezinárodního cukrovarnického kongresu v Paříži r. 1908 a přednášel tam. Uveřejnil četná odborná pojednání v „Listech cukrov.“ a „Chem. pro vědu a průmysl“, byl vyznamenán cenou. O sobě vydal: „Dějiny okres. spolku cukrov. středních Čech“, „Filtreační tlakové reservoiry“, „Patentní jízky k parním kotlům“ atd.

V Ouvalech dobývána v letech šedesátých železná ruda pražsko-ouvalskou horní a hutní společností, byli tu horníci se svým horním kontrolorem, ale že ruda nebyla valné ceny, jako křemencem prostoupená, dolování zastaveno. Na tak zvaném Ouvaláku posud jsou štoly nyní zavodněné.

O něco lépe dařilo se těžbě rudek za dolním mlýnem na cestě do Hojova, náležející panu z Vimrů v Praze. Až deset dělníků zde v malém závodě vyrábělo zemité barvy. I ten průmysl zašel a po havírně není památky. Tu a tam z lomů odebírá se kámen na stavbu a šterkování silnic, dobrá hlína zpracována ve třech cihelnách, z nichž jedna jest kruhovka. V letech šedesátých byla zde továrna na lisované kvasnice a později na mazadlo. Obě zašly.

Živnosti v Ouvalech: Kupců 10, hostinců 8, švadlen 6, hokynářů 9, obuvníků 7, krejčích 7, pekařů 5, rezníci 4, holiči 4, truhláři 3, malíři 3, zámečníci 3, koláři 3, pokrývači 3, mlynáři 3, stavitelé 2, zahradníci 2, kováři 2, sedláři 2, sklenáři 2, natěrači 2, svrškaři 2, hodinář, droguista, bednář, knihař, uzenář, košíkář, cementář, cukrář, závod galanterní. Hojně se tu pěstovalo včelařství. —

Roku 1895 odbýval se v Ouvalech po tři dny včelařský kurs s přednáškami kan. Josefa Keberle a jiných o včelařství. Byla tu spolu výstavka včelínů, nástrojů a knih včelařských. Učitelé sešli

se ze 14 okresů. Sjezd končil zábavou. Od té doby rozmohl se počet včelstev v místě a okolí.

Hostýn.

(Hostín, Hostyna), rodiště Arnošta z Pardubic,*) dvůr, čtvrt hodiny od Ouval vzdálený, má 165.66 ha výměry. Celá stráž ode dvora až ke mlýnu sluje Hostýň, stráž od Ouval k Hodovu Holá Hostýň. Kde byla tvrz, nelze udati. V levo ode dvora je osamocený hluboký sklep pod košatým stromem, lid bájí, že z něho vede průchod podzemní do Tuklat. V těch místech nalezeno mnoho starožitností. Hostýn byl prvotním sídlem pánů z Pardubic. Zde seděli bratři Arnošt a Jetřich, z nichž onen nabyl statku Visenburka a později Pardubic, tento († 1310) měl syna Kuníka z Hostýna, jenž byl léta 1346 purkrabím na Kyšperce. Zde druhdy panoval slavný rod Malovců a z toho pocházel otec Arnoštův. Ve štítu měl půl stříbrného koně se zlatou uzdou v červeném poli. V Hostýně narodil se 30. června 1300 slavný potomní arcibiskup. Později náležel Hostýn ke Škvorcí a drželi jej zámožní Olbramoviči ze Škvorce a Hostýně, oddělen byl r. 1446 za Petra ze Škvorce a přešel v letech 1448–1461 na pány z Klinštejna a pány ze Steřova, z nichž se připomíná Jindřich a od r. 1509 synové tohoto. Asi r. 1520 prodal Jiřík Dlask ze Vchynic Hostýn Janovi Vchynskému ze Vchynic a potomci tohoto, Václav, Bohuslav a Jiřík prodali Hostýn r. 1560 Albrechtovi Smiřickému ze Smiřic a tak připadl opět ke Škvorcí. Dvůr má dvě čísla 33 a 34, byl konfiskací Ferdinanda II. vyrván Smiřickým a náleží kn. Liechtensteinovi.**)

Nájemcem Hostýna jest p. Pavel Rosenbaum.

Hodov,

dvůr asi půl hodiny od Ouval vzdálený, při potoce Výmole v kotlině pod Holou Hostyní, má výměry 197.49 ha. v 41 kusech. Hlavní kusy pozemku táhnou se na Březinu a od Studeného k setým žaludům. Býval tu v č. 1. panský „jagerhaus“ a č. 2 dvůr a ovčín. Při Hodově pilský rybník (Nádržka) o 8 j. 1534 s. Nyní je dvůr a mlýn. Tento dříve náležel soukromníkům, teď obé patří kn. Janu Liechtensteinovi.

Hodov se připomíná ve XIV. stol. jako samostatný, vladyčí jenž dal jméno pánům z Hodova. Byla zde tvrz, na níž sídlili zemané, jako Mikuláš Planer, který s bratřími Linhartem a Mikulášem založil oltář sv. Anežky v chrámě sv. Víta. Týž oltář měl z Hodova 9 hřiven. Po něm se připomíná Odolen z Hodova (r. 1373) a po jeho zániku jmenují se tu páni ze Stežova, na př. Mikoláš. Tvrz zanikla koncem XV. století a Hodov připojen k panství Škvoreckému.

*) Balbin se domnívá, že se Arnošt narodil na hradě „Skara“, di, že dvůr a Hostín „sind zwei Mayerhöfe“. Nedaleko odtud na zámku nyní pustém Skara, Arnošt z Pardubic, I. arcibiskup se narodil. (Misc. 43 č. 2.)

**) Panující kníže Liechtenstein má na panstvích Kounickém, Kosteleckém, Uhřetěveském, Škvoreckém a Ratajském 63 dvorů.

Když byla v Ouvalech zařízena duchovní správa, Hodov s mlýnem zůstaly u Tuklat a teprve později přifařeny k Ouvalům. Nájemcem Hodova jest p. Oldřich Prokůpek.

Obora,

myslivna při císařské silnici, přes $\frac{1}{2}$ hod. od Ouval vzdálená, na pokraji krásného lesa, kdysi ohraničeného nyní rozbotenou zdí, kterou robotníci postavili na značné rozloze. Kamenem z ohrady té štěrkují se nyní lesní cesty. Patřila dříve farností do Sluštic. Revír tento má 3276 ha., nadlesním p. Jan Boháček. Po revíru jsou zasazeny památníky z r. 1898, kdy kníže Liechtenstein slavil 40leté jubileum svého panování, jenž jest velmi lidumilný a dobročinný. Ročně rozdává 7 milionů korun. V Oboře se pěstují vzácné druhy lesních stromů.

Nedaleko Ouval prostírá se Vidrholec*) též Fiderholec, Nieder-Holz = nižší les, ne Flieder-Holz = šerikový les, šerík se tu nevyskytuje), krásný les většinou dubový s bujným podrostem. Kde nyní kvetou spousty konvalinek, kde červenají se jahody a nohy se boří v mechu, tam bývaly dědiny, jichž stopy posud nacházíme. Jedna taková zaniklá ves slula Žák**) čili Žáky (oddíl lesa č. 16). O té dědině lid udržuje pamět, ale také poloha a zbytky tomu nasvědčují. Bylo tu několik rybníků, hráze jsou ještě patrné. V Josefském katastru jmenován mezi rybníky také Fidrholec. Tu a tam znáti základy menších větších staveb z pískovce, který se na místě nenachází, ale byl sem přivážen. Zachovány tu i kamením roubené studny dosti hluboké. Nalezeny zde i podkovy, dýky a jiné starožitnosti. Pověst dí, že zvony ze zdejšího kostela zaneseny do nedalekých Jiren a tu prý posud vyzvánějí: „Do Žáku, do Žáku!“ Ve Vidrholci se připomíná r. 1587 krčma Zamyslov. Vidrholec a Žák jest buď obec jedna nebo dvě nedaleko sebe ležící. Sedláček v Historickém Slovníku dí, že Vidrholec byla ves mezi Koloději, Úvaly a Jirnamy. R. 1558 se připomíná jako pustá a příslušelá ke Květnici.

Oddíly lesa 31 a 32 posud slují „Na kostelíku“. Zde vedle silnice dříve královské nyní císařské byla vesnice Lhota (Lhotka) nad Úvalem s farním kostelem sv. Václava. O té máme dějepisné zprávy. Lhotu drželi r. 1360 Václav Vařka, r. 1377 Pešlín Bohuslavův, r. 1402 Petr z Květnice, měšťané pražští. Ale r. 1558 připomíná se už jako pustá ves, příslušící k zámku Květnici. Po smrti plebána Bedřicha byl r. 1360 na faru ve Lhotě od staroměstského měšťana Václava Vařky ustanoven kněz Mikuláš Zajalínův z Prahy. Po jeho smrti obdržel faru kněz Matěj z Kamberka r. 1377 k presentaci Pešlína Bohuslava. Pešlín dal zbořiti dřevěný kostelík a vystavěl nový z kamene. Později byl tu plebánem Vavřinec, jenž vzdal se úřadu r. 1402, načež k presentaci Petra z Květnice dosazen kněz Jiří ze Zeměch. Lhota zanikla ve válkách husitských. Staří pamětníci praví, že tu býval viditelný práh kostela mechem zarostlý.

*) O Vidrholci pojednáno od Al. Dostála v „Našich Hlasech“ r. 1912 č. 27.

**) Místo ohledal r. 1873 historik Tomek a popisuje v „Pamětech“ II. 260: Dí, že to jsou pozůstatky chalup a starých rybníků.

O jiné památce v sousedním lese, tak zvané Oboře s polo-zbořenou zdí píše Fr. Alex. Heber v „Böhmen's Burgen“ (Českých hradech) z r. 1843. Mezi Ouvaly a Květnicí uprostřed stál prý hrad zvaný Skara, ten byl r. 1508 zároveň s městysem Ouvaly od zemského odpovědníka Kopidlanského spálen. Komu náležel, není známo. Když páni z Liechtensteina zakládali tu velikou oboru na zvěř a stavěli kolem lesa zeď, upotřebili kamení ze zřícenin na ohradu onu, ale na památku dali zbudovati dvě věže spojené zdí jako imposantní ruiny z cesty k Dobročovicům dobře viditelné.

Tolik praví Heber a do popisu hradů i onen obraz ruin vložil. Zříceniny oněch věží tu jsou podnes, pověst praví, že to jsou střílny, odkud páni stříleli zvěř, která dolů na louku v lesích přicházela na pastvu nebo k potoku se napít. Pole nedaleko sluje v šancích.

V Oboře i jiná stavení bývala, čemuž nasvědčují dvě hluboké roubené studny uprostřed lesa.

V XVII. století a později Vidrholec smutně se proslavil, usazovali se tu lupiči, kteří přepadali na královské cestě kupce a jiné formany, do Prahy jedoucí. Mnohá se tu stala krádež a loupež, o níž se posud vypravuje v zájezdních hostincích. Lupiči tvořili také nebezpečnou družinu Petrovických. Ale po válce třicetileté to byli také ožebračení nebožáci, rozliční uprchlíci a od vojska marodéři, kteří v hlubokém lese hledali útulek a živobytí i způsobem nepoctivým. Vrchnosti nastala mnohdy povinnost les vyčistiti. Tak učinil i Karel z Liechtensteinu, jenž dal i dědinu Vojkov do gruntu vypáliti, aby lupiče vypudil. Poddaní z panství Kosteleckého, Škvoreckého a Uhřetěveského musili sem na stráž choditi. Vidrholec i později za různých časů poskytoval dosti útulku různým zbujníkům.

Nyní Vidrholec s pohodlnými cestami a pěkně zastíněnými pěšinkami, jímž probíhá dráha, poskytuje příjemný útulek pražským výletníkům, kteří v okolních obcích se usazují a Klanovice takřka zde založili.

Obchůzkou po Ouvalech.

Sestoupíme-li na novém nádraží villového slohu (z r. 1912, přednostou jest p. J. Weinstein), vidíme v pravo na okresní Jirenské silnici řadu vill z poslední doby, cementárnu a na konci malý lesíček, Hrobkou zvaný.

Před nádražím stojí veliký hotel Křovák o 20 hostinských pokojích a za ním villová čtvrť, táhnoucí se podél císařské silnice a obecního lesíku ke skupině vill, jež dle nejvyšší Petřínem sluje. V lesíku milý jest pobyt letní doby a proto hojně výletníky vyhledáván. Na kraji stojí kříž, jenž býval dříve u hotelu „U nádraží“, a na konci ohrazený důl, nyní vodou zatopený, kde se dobývala železná ruda. Dále vede krásná cesta k Oboře a ku Vidrholci.

Také část na levo císařské silnice jest nová a sluje Vinohrady, že zde rychle stavěno jako na Král. Vinohradech (až 20 domů ročně). Na kraji pozornost zaujímá na výstupku c. k. pošta (pošt mistr p. Fr. Kaplan), na druhém konci bývalá sokolna, ho-

stinec se sálem; na ulici k ville Homolka stojí dům pro rekonvalescenty úrazové pojišťovny a obecní chudobinec, vedle řady rodinných domků a vill, rozbíhajících se do nových ulic s pěknou vyhlídkou na Obcru.

Vrátivše se ku dráze, kde by přes koleje bylo třeba lávky pro pěší, máme před sebou restauraci „U nádraží“ se sálem a divadlem, kde mají národní spolky svoji místnost; na levo při cestě k dolejšímu mlýnu a rybníku, kde bývá kluziště, stojí jednotlivě villy, jichž zahrady sousedí s rozsáhlou loukou, táhnoucí se vedle potoka až ke kostelu. Pohled tudy od mlýna jest nádherný. Dáme se Husovou ulicí, kde v domech jsou četné obchody živnostníků s výklady a kde panuje nejčilejší život. Jest litovati, že zde nejsou posud chodníky a provedena ještě kanalisace. V levo odbočuje ulice na Tržiště, kde vznikla nová čtvrť menších větších domků. O výročních trzích má se tu prodávati dobytek, ale tyto v blízkosti velkého města — čtyřikrát do roka — nejsou valné. Týdenní trhy jsou ve čtvrtek.

Proti Tržišti vede ulice Komenského k Vinohradům a z této odbočuje Splavní, k tak zvaným Chaloupkám, jedné z nejstarších částí Ouval, dle způsobu staveb domků na nepohodlných výstupcích, ale poblíže vody. Tudy vede Dobročovická silnice k porážce, kruhovce, dvěma starším cihelnám a koupadlům s dvěma basiny a kabinami na čisté říční vodě z r. 1894. Tato koupadla byla postavena nákladem 1060 zl. na akcie po 20 K a v létě jsou hojně navštěvována. Na pravo Dobročovické silnice za vysokým mostem je menší rybník, zvaný Kaberna, jenž zásobuje Ouvaly ledem, na levo větší, hluboký, rybami osazený rybník, jenž zásobuje vodou cukrovar, podál zabírající veliký komplex budovami továrními i obydelnými, kanály na řípu a rozsáhlým dvorem. Nad Chaloupkami zvedá se 12 m vysoký železniční most, smělé stavby o devíti obloucích.*) Na tom stala se r. 1904 nehoda, kdy dva díly jednoho vlaku se srazily, dva vozy spadly, pět se rozbilo, sedm zůstalo na obezdívce, ale nikdo ze zřízenců nepřišel k úrazu. Vlak byl o 75 vozech, v rozbitých byla bavlna a cukr, který se sypal dolů. Dráha postavena byla r. 1848.

Vrátíme se na Palackého náměstí, kde za zájezdním hostincem „u Miců“ stojí farní budova a oběma řadami táhnou se vedle aleje akátů domy, většinou obchodníků. Při záhybu silnice k Brodu vedoucí stojí kamenná socha sv. Jana Nepomuckého s německým nápisem, že ji dal postavit r. 1701 Jiří Doubrava. V levo kolem kostela vidíme tři budovy — školy to ouvalské. Nejstarší, přízemek, bývalá jednotřídka, nyní byty městských zřízenců; prostřední, jednopatrová z r. 1884, trojtřídka, teď úřadovna městyse, sokolna a občanská záložna, a v pravo nádherná budova školy šestitřídní, villového slohu, s ústředním topením, prostrannými

*) O mostě tom koluje tato pověst. Dráha měla býti vlastně vedena na Květnici, ale zde by byla šla knížecími pozemky. Proti tomu se bránili jako i jinde při stavbách drah, a také direktor panství tu pohromu chtěl od žirné půdy odvrátiti. Navštěvoval ho a o ruku dcery jeho ucházel se inženýr, jenž měl co dělati při stavbě a ten svým vlivem vymohl, aby dráha byla vedena přes Ouvaly a nákladný most byl postaven.

chodbami, učebnami, šatnami, s hodinami, velikým dvorem a místem pro tělocvičnu a školní zahradu.

Vedle nové školy dlouhá budova, nyní hostinec „ulva“, dříve tak zv. dominikální hospoda a pošta, kterou stavěla Teresie Savojská a r. 1743 prodala Janu Menšíkovi. Zde bylo prvé poštovní zastavení z Prahy, proto ve stájích stálo několik párů koní k vystřídání. Nahoře byla řada pokojů pro hosty. Práví se, že i císař Ferdinand Dobrotivý zde koně vystřídával a mnohý znamenitý host na poště se ubytoval.

Překročíme nový most a staneme u hořejšího mlýna, jenž býval liechtensteinský, nese letopočet 1772 a nyní patří k cukrovaru. Kolem vede silnice (z r. 1884) ke dvoru Hostýni a dále ke Škvorci a v levo k Přisimasům. Naproti mlýnu stojí židovská synagoga, na niž r. 1850 daroval Jakub Gerson sýpku. K synagoze přiléhá jediný ještě šindelem krytý domek, kde dříve bydlil zpěvák. Nyní dojíždí sem rabín z Prahy.

Další ulice dříve slula Malechov, nyní pojmenována Arnoštovou, neboť vede k pěknému parčíku, v němž vedle dráhy velebně se zvedá kamenná socha Arnošta z Pardubic. Ulice vede ke hřbitovu, jenž tu byl r. 1894 zřízen (knížecím darem 1000 zl.) i s mrtvolnou a r. 1911 při větší populaci Ouval rozšířen. Je to útulné místo, zastíněné rozrostlými stromy. Kolem vedou silnice do Tlustovous, Tuklat a Č. Brodu. Od hřbitova vidíme usedlost na mírném svahu, zvanou Vinici. Poloha i název svědčí, že tu kdysi vinice byla, v matrikách zaznamenán vinař.

Ač Ouvaly leží celkem v rovině, která se táhne od Č. Brodu k městysi, přece nemá polohu jednotvárnou. Na severovýchod nad potokem Výmolou vypíná se až 60 m vysoko silurský hřbet, který je nyní zalesněn a sluje Císařské sady a Rudolfův háj. Prvé založeny r. 1879 pod vinicí na památku 25letého sňatku Jeho Veličenstva, druhý r. 1881 ku počtě sňatku korunního prince Rudolfa. Sázeno za zvuků hudby. Byla to dříve pastvina pro ovce, třešňovka a nyní jako park, v němž lze hodinu chodit stále na rozmanitých stezkách. O tento Háj mají velikou zásluku bývalí starostové pp. Lašman, Bilanský, Klíma, jimž bylo překonat překážky při osazování. Háj na vyvýšenině ozdoben pavilonem z výstavy zakoupeným, kde se odbývají výlety, dole na louce obklíčené lesem sokolské slety. O Háj pečuje „Okrašlovací spolek“, při cestách mnoho laviček k odpočinutí. Lesní stromy jsou prostoupeny višňovým podrostem. Nad Hájem táhnou se rozsáhlé třešňovky, které v květu poskytují rozkošný pohled.

I na jiné strany jsou od Ouval pěkné procházky: údolím k Hodovu, na Holou Hostýň, za koupadla po lukách k Myší díře, do Obory, Vidrholce, do Nových Jíren a jinam; delší výlety do Škvorce, do Mukařova, na Hradešín, do Ujezda, do Klánovic (širokou alejí).

Spolky v Ouvalech.

Byl tu kolem r. 1860 spolek „Žihadlo“, členové jeho bavili se zpěvem, hudbou, pořádali merendy. Staří pamětníci vypravují, že mlynář Pleskot asi r. 1825 založil v Ouvalech literární sdružení. Snad byl milovníkem knih, písmákem.

Živnostenské společenstvo, které r. 1898 mělo 87 členů a 11 učňů jmění 1684 K, r. 1907 mělo už 113 členů, 18 učňů a jmění 2612 K. Stoupajícím počtem obyvatelstva stoupá počet živnostníků.*)

R. 1871 pořídilo si prapor, jenž byl slavnostně 3. června posvěcen. Živnostníci účastňují se s praporem tím průvodů o Vzkříšení a Božím Těle.

K němu se druží Národní obec živnostníků s několika odbory.

Štěpařský, nyní okrašlovací spolek, jehož zásluhou a za podpory obce vysázeno a ošetřeno mnoho stromů v městysi i kolem, že se Ouvaly těší tak pěknému vzhledu. Sestoupil se r. 1877, založil školku, osázal holá místa kolem Ouval, zařídil parčík u kostela.

Zpěvácký spolek Smetana s odborem dramatickým. Má hudební bibliotéku, piano a harmonium. Pořádá koncerty.

Sbor dobrovolných hasičů, jenž oslavil r. 1910 své 25leté jubileum. Mezi 30 sbory na Českobrodsku dle historického vývoje zaujímá místo páté. O jubileu měl 60 přispívajících a 39 činných členů.

Vzdělávací a podpůrný spolek „Havlíček“ s knihovnou, založený r. 1903.

Místní odbor Ustřední Matice Školské z r. 1907, jenž odvádí 400–500 K ročně mimo Svatováclavský dar od obce. Pořádá i divadla. Členů má na 60.

Tělocvičná jednota Sokol s odbornou knihovnou. K němu přiléhá Jednota pro postavení Sokolovny v Ouvalech. Hraje též divadlo.

Dělnická tělocvičná jednota Rovnost s knihovnou.

Nákupní družstvo Baráčníků.

Odbočka železničních zřizenců v Ouvalech s knihovnou.

Organisace národních socialistů.

V Ouvalech je obecní knihovna o 915 svazcích už v letech osmdesátých založená učitelem Maříkem a far. Soukupem r. 1862. Tento do ní hned daroval 70 knih.

Občanská záložna v Ouvalech. R. 1912 bylo vloženo 6775 K, vybráno 5536 K, stav vkladů 13.568 K, půjčeno 18.742 K, splaceno 20.749 K, stav půjček 156.449 K, kmen. jmění 7700 K, rezervní fond 11.600 K, uložené přebytky a cenné papíry 2800 K. Stav záložny stále stoupá.**)

*) Živnostníci ouvalští byli r. 1867 na vlastní žádost vyloučeni ze spolku Škvoreckého a směli si zříditi jeden smíšený spolek pro všechny živnosti v Ouvalech. Sl. okr. úřad v Českém Brodě vybízí k volbě, dokládaje, že nový spolek nebude čítati více jak 50 členů a každý má na volbě představenstva podílet, kdo tři leta živnost provozuje. Spolu žádá seznam všech oprávněných voličů. Starosty byli Fr. Těšitel, mlynář, Fr. Řezáč, pekař, Fr. Fořt, obchodník, Jan Ešner, Josef Raynýš. O spolek a založení jeho knih zjednal si zásluhy Lev Charbuský, ředitel dolů. Týž také řečnil při svěcení praporu. Matkou praporu byla Anna Hladíková; kmotrami: Josefa Micková, Kateřina Kovaříková z Hodova a Bohumila Fiedlerová; družkami praporu: Marie Rosenbaumová a Klára Herfortlová.

**) Dle účetní zprávy za rok 1913 vloženo 73.125 K, na půjčkách 145.299 K, eskontováno 60.565 K, na darech 280 K, fond rezervní 10.790 K, čistý zisk 1.796 K, úhrn členů 220. Celkový obrát 393.514. (Výbor: pp. J. Košalý, M. Minařů, J. Rajnýš, F. Kaplan, F. Prokůpek, J. Aldorf, J. Weinstein, B. Rosenbaum a A. Šulc).

Okolí Ouval.

Škvorec, kdysi podhradí Radešína, ve XIV. stol. sídlo pražských boháčů Olbramovičů, z nichž znamenitý Olbram ze Škvorce byl arcibiskupem pražským. Po nich tu sídlili páni z Klinštejna, jimž Mikuláš ze Škvorce panství za 3000 kop gr. č. prodal. První byl Čeněk z Klinštejna. Tito prodali Škvorec za 7000 kop Zikmundu Smirickému ze Smiřic. Náležel k panství Škvorec, Hradešín, Přisimasy, Horka, Sibřín, Květnice, Lhotka (zašlá), Hostýn a půl Ouval. Jan Smirický odstoupil od kalicha a držel s Pražany. Smiřičtí ztratili panství, jež koupil přešlo na Liechtensteiny. Ve Škvorci je filiální katolický kostel sv. Anny, evangelický reform., parostrojní pivovar, poplužní dvůr, zbytek zámku, který byl několikrát obnoven, až zpustnul a r. 1884 z větší části byl zbořen. Na něm stojí čtyřtřídní škola. Z Ouval pěkná procházka do Škvorce, jezdí sem pošta a omnibusy.

Horka (Horky, Hůrky. původně Hora), ves, po níž se psal r. 1279 Bohuslav z Horek. R. 1352 byl tu farní kostel, k němuž i Ouvaly patřily. Roku 1354 držel Horka Wolfram Menhartovic z Prahy, po něm Pavel, předek pánů z Jenštejna, a r. 1374 seděl tu Přeck z Horek. Od r. 1392 nacházelo se podací právo a celá ves v držení pánů Škvoreckých a byla potom do r. 1850 příslušenstvím Škvorce. V 17. stol. zde fara zanikla a kostel klesl na filiální, zasvěcený sv. Petru a Pavlu. K Horkám druzí se obce Přisimasy a Skřivany. Pro ně společná trojtřídní škola.

Hradešín (Radešín), od Ouval 1 hod. vzdálen. Má starobylý, nedávno na děkanský povýšený kostel o třech slozích. Stojí na vrchu 399 m. nad mořem a odevšad je viditelný. Je to žulový patník mohutného prahorního tělesa. Zde bývala důležitá hlídka, odtud ohněm dávana výstraha před nepřítelem. Připomíná se v osmém století, kdy Nezamysl na Radešíně zbudoval synovi Mnatovi hrad, zvaný Sedečín. Byl Husity vypálen. Zůstala kaple z X. stol., ta za války třicetileté zničena. Savojska ji dala obnoviti a zřídila tu faru. Odtud vyhlídka na Bílou Horu a až na Krkonoše. O sv. Jiří oblíbená jarní pout, káže se venku na starobylé kamenné kazatelně s vypouklými obrazy (z roku 1575). Je zde dvoutřídní škola.

Nedaleko Hradešína jsou nakupeny balvany zvané zkamenělé pastýř s ovce. Lid opředl je rozličnými bájemi.

Kdysi u Škvorce byla ves Křimín, prý sídlo Přibysla ze Selmberka (r. 1318). Později vyskytuje se (r. 1462) jako příslušnost hradu Škvorce, avšak jen z části; druhá část připomíná se (v 16. stol.) jako příslušnost Hostyně. Potom ani tu ani onde se nenašly, snad (po r. 1540) obec ta zanikla nebo s jinou vesnicí srostla.

Dobročovice, kdysi patricijské a vladyčí zboží, kolébka pánů Horušateckých z Dobročovic, obec s kaplí sv. Isidora, s dvoutřídní školou, vzdálena od Ouval půl hodiny cesty. Farností patří do Sluštic, kde bývala tvrz a sídlil Mikuláš Skalský z Dubu.

Lesem Oborou po pěkné cestě přijdeme do Květnice. Zde bývala a posud v troskách stojí tvrz pražského rodu Olbramovičů. Václav r. 1362 postoupil Květnici se Lhotkou svému strýčenci

Peškovi Bohuslavovi. Květnice r. 1425 dobytá od Pražanů. Sídliť tu rytíři Maternové, z nichž jeden, Prokop Trčka, od Husitů byl upálen. Zbytek rozbořeného hradu nyní zastaven domky, hradního sklepa posud se užívá.

Nedaleko leží Sibrina, kdysi zboží měšťanů pražských Olbramovičů, potom pánů z Vrabí a z Hrušova. R. 1590 byla tvrz od lupičů nočního času přepadena a vyloupena. Nyní je zde dvůr Liechtenšteinský.

Tuklaty (Tuklety, Tuklece), obec půl hod. cesty od Ouval. Zde prastaré osídlení, zbytky primitivních železných hutí. Byly majetkem Benediktinů z Ostrova a Olbramovičů. Hrádek lovčí (nynější fara) zbudoval zde princ Tomáš z Liechtensteinu s chotí, známou Savojskou. Obraz její nachází se ve farní budově. Nedaleko knížecí dvůr a obec Tlustovousy (Tlustousy, Hustousy). Dvoutřídní škola.

Vyšerovice, farní obec vzdálená od Ouval $\frac{5}{4}$ hod., náležely klášteru Zderazskému. Zde sídlili Ješek z Roztok, Trčka z Lípy a jiní. Posud znatelný trosky hradu a starého kostela. Nedaleko ležící Horoušany s dvoutřídní školou a Horoušánky. Tyto založil r. 1780 František Josef Liechtenstein.

Koloděje, kdysi sídlo pražských měšťanů Rotlerovů, proslulého Viléma Kostky z Postupic, nyní Jana kn. z Liechtensteinu. Bývalá tvrz Koloděje ve 30leté válce zničena od Švédů, zbyla pouze okrouhlá bašta a zámecká kaple. Vévodkyně Savojská vystavěla zde nádherný zámek, k němuž přiléhá pěkná obora. V zámku obrazy od Skrétů a Brandla. Vyhořel v poslední době a byl zase obnoven.

Nedaleko Koloděj jest Pražanům známá obec Ujezd, kde býval farní kostel sv. Bartoloměje. Zderazský klášter sem dosazoval duchovního. Poslední r. 1806 přestěhoval se do Koloděj a kostel v Újezdě zbořen. Lid posud naznačuje místo, kde kdysi stával.

Jiné výletní místo a sídlo Pražanů jsou Klánovice, kam vede z Ouval cesta Vidrholcem, tak zvanou širokou alejí, nebo vedle dráhy. Klánovice sestávají z vill a valně vzrostly v novější době. Ze sbírek postavena zde pěkná kaple.

Dříve výletníci se usazovali rádi v Jirnech, jsou Velké jako farní osada a Malé čili Nové, s četnými villami. Ve Velkých Jirnech zámek s krásným parkem, knihovnou a sbírkou obrazů.

Dodatek.

Samospráva: Dne 19. března 1913 při bouřlivých volbách a po podaném rekursu při druhé volbě 20. září 1913 zvoleni do výboru:

I. sbor: František Fořt, Josef Hladík, Josef Chlapec, Jan Patrák, Oldřich Prokůpek, Alois Dostál; náhradníci: František Bohuslav, Jan Sluka, Antonín Kučera.

II. sbor: Jan Aldorf, Boh. Vavruška, František Kaplan, Josef Weinštejn, Václav Poupa, M. Minářů; náhradníci: Jan Sechter, Antonín Vosáhlo, Alois Kubín.

III. sbor: František Budka, Jan Konstantin, Jan Selix, Václav Šmejkal, Václav Šplíchal, František Bohata; náhradníci: Josef Řiha, František Herodes a Josef Zedník.

Roku 1914 následkem čilého stavebního ruchu usadil se v Ouvalech architekt Fr. V. Černý, úř. opr. stavitel.

Tři listy vyšehradské.

Vypsal FR. TEPLÝ.

V archivě hrabat Černínů v Jindřichově Hradci chovají se dva dopisy, jež poněkud osvětlují dějiny kapitoly vyšehradské ku konci XVI. stol., tedy v době pro katolické náboženství kritické, v době, kdy všechno ustupovalo u nás lutheranismu. Tenkrát, když po Čechách zavládla všeobecná rozháranost, neláska i v lůně jednotlivých rodin, vyrůstal Vilém Slavata, Martinic, Lobkovic a jiní budoucí organizatoři výborné menšiny katolické, jež dovedla potom působiti na laiky více než kněžská kázání. Do toho času spadá rozvrat mezi kanovníky na Vyšehradě, kdež se už před protireformací ukázalo, že pokus s polskými kněžími katolickými právě tak jako v l. 1621—1630 v Čechách skončil úplným fiaskem.

Osoby v listech jmenované jsou známy v české historii, že netřeba ničeho přidávati. Poukazují na Rufferovu: Historii Vyšehradskou z r. 1861 str. 250 a sld., kterou doplňuji.

I.

Kněz Felix z Lindy žádá p. Adama z Hradce o přímluvu, aby se stal proboštem na Vyšehradě před r. 1586.

Vysoce urozenému Pánu, panu Adamovi z Hradce a na Hradci, JMCské tajné radě a komorníku, nejvyššímu kancléři Království Českého, pánu mně milostivě a laskavě příznivému JMti pokorná a ponížena žádost kněze a mistra Felyxe z Lindy archidiakona kostela pražského.

Vaši Milost vysoce urozenej pane, pane JMti Císaře římského tejná rado — — pane a patrone mně milostivě a laskavě příznivej s přednášením mejch modliteb a služeb VMti dlouhého zdraví a panování přeji a vinšuji věrně rád. VMt milostivej pane, pane, jakou přikrost a persekuci od nejdůstojnějšího a osvíceného knížete pana pana Martina, arcibiskupa pražského, beze vsí k tomu ode mne dané příčiny mám, trpím a snášeti musím z suplikování mého JMCské a z mého s VMtí promluvení ráčíte dobrou vědomost mítí; o čemž pro vyšší a platnější v věcech VMti zapráznění nechťce činiti, mlčením pomijím.

Než chtíce sobě svobodnější a bezpečnější býti, přezvěděvši o tom, že JMt důstojný a urozený pán pan Zbyněk Berka z Dubé a z Lipého, probošt fezenský a litoměřický — ráčí toho oumyslu bejti od proboštví vyšehradského upustiti a JMti Císařské jakožto immediato Collatori resignovati, po kterémžto JMti páně avisírování nepominul sem těchto dnův JMti Cské prositelně suplikovati, aby mi to proboštví milostivě podati a praesentací confirmovati ráčil i také někderých catholickejch pánův mně laskavě příznivejch k dožití toho požádati.

I znájmě, že netoliko v tejných radách, ale i také v předních přimluvách na VMti Jeho Milosti Císařské mnoho a znamenité záležit, VMti pána mně milostivého se vši ponížeností žádám a prosím, že svou milostivost ke mně prokázati a k JMti Císařské opravdově a skutečně přimluvití se ráčíte, aby nad jiné mne takovým proboštvím milostivě obdariti a jakožto kněze katolického opatřiti ráčil.

Té celé naděje a důvěrnosti k VMti pánu mně milostivému sem; že v té mé žádosti slušné milostivejm pánem a patronem i fedrovníkem bejtí a zůstati i v jiných ráčíte. A já za VMti tak mně prokázané dobrodiní na modlitbách svých chci za VMt i JMt nejmilejší paní manželku a dítky VMti dobré zdraví, štěstí, dlouhé živobyť a prospěšné v povolání VMti spravování a panování Pána boha věrně prositi i službami svejmi se toho vždycky povolně odsluhovati, poroučeje se s tím VMti k laskavé a milostivé odpovědi. VMti kaplan vždycky poslušný

kněz a mistr Felyx z Lindy
archidiakon kostela Pražského.

II.

Arcibiskup Martin Medek přimlouvá se u císaře Rudolfa II., aby jmenoval jeho kaplana Alberta Schmidu, rodem z Prahy, proboštem na Vyšehradě.

před r. 1586.

Sacratissime atque Augustissime Imperator

Domine, Domine clementissime!

Post humillimam mearum precum et servitiorum comendationem V. S. C. Majestati debita observantia significo, quod praepositura collegiata S. Petri et Pauli in arce Wissegradensi, cuius collatura immediate ad V. S. C. Majestatem pertinet, de iure canonico vacet cum rdus. et generosus dom. Zbinko Berka etc. praepositus alias Ratisponensis et nunc Litomericensis talia incompatibilia beneficia obtinere non possit.

Et quia V. S. C. Mtas singularem gratiam suis clientulis et servulis conferre dignatur atque Albertus Schmid antea sub fel. record. invictissimo atque Augustissimo imperatore Maximiliano II° V. S. C. Mtis patre dilectissimo tum sub V. S. C. Majestate ultra decennium in capella musica deservierit et nunc apud me laudabiliter vivens in sacris constitutus suae professioni satisfacere omni studio conatur atque Praga oriundus, apud V. S. C. Majestatem humiliter pro eodem intercedo, ut pro sua caesarea clementia clientulum suum in hac petitione sua clementissime comendatum habere dignetur, ut ille patriae possit esse adiumento et V. S. C. Mtis et inclytae domus Austriacae, cui hactenus et in postea vult se maxime obligatum, largam munificentiam in omni humilitate possit experiri.

Atque ego pariter pro V. S. C. Mtis et inclytae domui Austriacae fortunis omnibus divinam misericordiam implorare non desinam.

Vrae S. Caes. Majestatis humillimus sacellanus

Martinus, archiepiscopus praagensis.

III.

Bývalý probošt vyšehradský Kašpar Mezichod, rodem Polák, stěžuje si na přetrpěné křivdy.

1586, 9. ledna.

Vysoce urozenému panu Adamovi z Hradce a na Jindřichovicích Hradci, JMti Císařské tejně radě a nejvyššímu panu kanclíři království Českého, panu mně laskavě příznivému, Jeho Milosti.

Modlitbu svou vzkazují Vaší Mti vysoce urozený pane pane mně laskavě příznivý. Od všemohúcího věčného pána Boha vinšuji Vaší Mti i všemu domu V. M. zdraví a v něm i jiného všeho nejlepšího.

Nemohl sem pominouti abych Vaší Mti pana svého milostivého neměl navštívití psaním svým, nebo jest toho veliká potřeba z povolením a rozkázání přátel mejch z království polského; a při tom jakž prve jsa v Praze tak i nyní ztížnost svou velikou a křivdu neslýchanou vznáším a připomínám Vaší Mti, jakož jsem i předešle než sem odjel do Polsky na Jeho Mt císařskou sem vznášel suplikuje mnohokrát jsa v Praze půl třetího léta pořád čekal sem, abych byl povolán s knězem Petrem z Lindy děkanem kostelův pražského a vyšehradského, před Jich Milost pány nejvyšší ouředníky zemskými místodržícími, raddami Jeho milosti císařské do kanceláře české podle dekretův a poručení JMC. ohlašujíc se. I svůj čas sem vyčkal podle práva i světky sem vedl podle dekretův a poručení Jeho Mti Cské abychom byli slyšáni, nebo jest criminalis causa a ne před soudem duchovním a to pro to že to nenáleží. A za tak dlouhý čas nemohl sem se dočekať ani doprositi Vaší Mti i Jich Mt pánův místodržících na poručení a rozkaz Jeho Mti Cské a zvláště jsa já z jiného království majíc to učiniti, ježto toho vyslyšení i soudu na dluze by nebylo, poněvadž se tu cti, hrdla, statku, faleš i podvodu dotýče nebo se tu pokuty Jeho Mti Cské dotejče kteréž se jest kněz Petr z Lindy směl dopustiti proti Jeho Mti Cské i proti mne z nebožtíkem panem arcibiskupem pražským knězem Antonínem.

Nebo sou suplikovali na mne Jeho Mti Cské slavné a svaté paměti císaři Maximilianovi posílajíc do Vídně ukrytě a pokutně, nevěda já o ničemž nic, a račte odpustiti, křivě, podvodně a falešně, oznamujíc že sem byl povolán k soudu i odsouzen proboštvím vyšehradského i statku při přítomnosti pánův i rady Jeho Mti Cské, že bych měl svou prezentaci opravovati pro ten Zámek pustý na Vyšehradě držený a užíváný. Že sem se do téhož Zámku mocí dobyl a zámky ztlukl a že sem v držení a užívání byl a Frydřichovi Trogilovi sena pobral a prodával, není pravda, odpírám tomu a odpírati chci. Nebyl sem nikdy před žádný soud povolán ani slyšán ani souzen ani odsouzen, nebo sem se nic toho nedopustil. A žádný pán a radda Jeho Mt Cská toho nesmí pověděti i žádný člověk. A to kněz Petr z Lindy měl na mne prokazovati podle práva a zřízení zemského a skrze to ti kněží Jeho Mt Cskou sou podvedli falešně suplikujíc. A list sou vyžádali proti mně též podvodně a falešně od Jeho Mti Cské z kanceláře, o kterém sem prve nikdy neslyšel, ani mi jeho neukázali, ani mi též žádná supplikací jich nebyly odeslané, dal bych byl odpověď slušnou na jich falešné a podvodné suplikování, jakož ten jest obyčej.

Z kteréhožto listu výpis při jiných spisích kněz Petr z Lindy položil, nebo musil, při tom i z prezentací výpis kněze Zbyňka pana Berky probošta vyšehradského, kterouž suplikujíc o proboštvím on kněz Zbyněk nebo někdo z jeho přátel též křivě a falešně proti mně Jeho Mti Cské, že bych se měl faleš dopustiti, což pravda není, a skrze ten podvod prezentací na proboštvím vyšehradské vyžádal, nevěda já o ničemž nic, bez mého provinění.

I jmenovati jest mne ráčil v té prezentaci Jeho Mt Cská za falešníka, což není pravda, abych se měl jaké faleš dopustiti, tomu zjevně odpírám a odpírati chci, jakož sem toho v prvních supplikací(ch) doložil.

A žádná mi týž supplikací jeho nebyla odeslána ani do domu, dal bych byl na ní slušnou odpověď, a tudy jest Jeho Mt Cskou podvedl. Jestliže jest knězi Zbyňkovi panu Berkovi milá poctivost, i mně jest mila který sem (ji) nikda nepotratil; nebo Jeho Mt Cská neráčil o tom jich podvodu a falši věděti. Nebo kdyby byl ráčil věděti o tom, neráčil by dáti a jim vydati toho listu podvodně vyžádaného i prezentací knězi Zbyňkovi na proboštví vyšehradské ani proboštví dáti ani mně jmenovati falešníkem v listech i v prezentací.

Oni kněží sou se sami falše a podvodu dopustili a cokoli napsáno v tom listu i v prezentací i v jiných listech Jeho Milosti Císařských podvodně vyžádaných proti mně, není pravda. O jaká smělost a nepravost těch kněží, že dali psáti do listův Jeho Mti Cských faleš proti mně suplikující listivě, podvodně a falešně, nebo nedopustil sem se žádné falše a zkrze to v pokutu svou upadli Jeho Mti Cské podle zřízení zemského. A žádná mi supplikací jich nebyly odeslané, nebo každému člověku tak panskému i rytýřskému kdo na koho suplikuje bývá odeslaná do domu v listu zapečetěným Jeho Mti Cským s tím doložením, pokud by tak bylo jinak by přicházeli o poctivosti, o hrdla i o statky své, kdyby jim nebyly odeslané, jakož se přihodilo mnohým; ale takový podvodníci a falešníci přicházeli o hrdla sami. I nebyla mi týž žádná supplikací odeslaná majíce to učiniti abych na ně dal odpověď, a vzláště když se dotejče cti, hrdla i statku, nebo jich někdo ukryl a zanechal za sebou z mejch úhlavních nepřátel, žalobníkův a suplikantův falešných proto, že se obávali, abych na jich podvodně a falešné suplikování nemohl dáti odpovědi Jeho Mti Cské, aby na mně uvedli, co sou suplikovali proti mně aby tudy v klamu nezustali, aby oni byli praví a já křiv.

I toho milostivý pane račte povážiti těch kněží klamu, že v listu Jeho Mti Cským, který sobě podvodně vyžádali, tak kněz Petr z Lindy i nebožtík pan arcibiskup jest napsáno na odpor tomu, oznamující, že sem byl povolán před Jeho Mt Cskou k soudu, a že sem se přiznal o tom opravování presentací i zámku držení, i tomu týž zjevně odpírám, že není pravda. Nebo kdyby se to mělo státi, byla by tu povolána všecka rada Jeho Mti Cská i jiných pánů bylo by mnoho a nebylo by to tejno, do vězení byl bych hned vzat a vypověděn z království zjevně, jakož se to jiným stávalo, nesměl bych sem přijeti do Prahy ani suplikovati, ani při službě Jeho Mti Cské býti. Ale (já) sem svobodně jakž prve tak i nyní přijel do Prahy a o svou křivdu sem suplikoval jako na dobrého náleží na své suplikanty falešné a podvodné, nech se z toho vyvedu, jako na dobré náleží, nýbrž pro lepší toho vyrozumění a vědomost podal sem výpisu z toho listu podvodně vyžádaného i z prezentací kněze Zbyňka Jeho Mti Cské z svou supplikací o tom ráčíte dobrou vědomost míti.

O jaký podvod a klam v tom listu napsaný neslýchaný Jeho Mti Cským i v prezentací kněze Zbyňka pana Berky! Jak sem živ nebyl před Jeho Mt Cskou povolán k soudu, ani týž souzen ani odsouzen, ani před žádným soudem tak duchovním i světským, nebo sem se nic zlého a falešného i toho co sou na mě suplikovali falešně nedopustil. Nebo cožkoli on kněz Petr z Lindy z nebožtíkem knězem arcibiskupem suplikovali na mně, tomu hned uvěřili bez uvážení spravedlivého, a cožkoli týž bylo v supplikacích jich napsáno, to i napsali do listův Jeho Mti Cských i do presentací kněze Zbyňka pana Berky, křivě, nepravě bez

spravedlivého soudu a uvážení, bez mého povolání k soudu i bez mého provinění, chtějí mně křivého učiniti a odeslati panu arcibiskupu.

Tak sou na mě ti kněží faleš a podvod složili a vymyslili, spiknůvše se na mně, jako oni dva starší presbiterové na svatú Zuzanu a na onoho Nábotha spravedlivého ona Jezabel, ale oni vzali svůj zlý konec i Jezabel; nebo se milostivý pane nemůže žádný člověk zrady, faleš, a podvodu vystřici a zkrze to přicházejí lidé o hrdla, o poctivost i o statky své. Ti kněží napřed jmenovaní dopustili sou se toho proti Jeho Mti Cské a proti mně, a mohli by mě byli netoliko o statek můj i lidský ale i o hrdlo připraviti tím způsobem podvodným a falešným, nepamatujíc na své přísahy kněžské a na své duše, bez mého provinění a vědomí. Nebo sou se byli spikli proti mně, že sem kněze Petra z Lindy přesvědčil jako zlého člověka a sám se kněžství dobrovolně odsoudil, zapírajíc smlůvy spečetěny o vinici. O tom sem Jeho Mti Cské v známost supplikujíc oznámil. I není hoden kněžství užívati, chtěl by mne sobě rovného učiniti, aby mne tudy připravil podvodně a falešně o proboství vyšehradské i o statek můj i lidí chudých i o hotovou summu peněz mnoho set, kterou sem měl na Vyšehradě kde sem bydlil, kterou sem měl po svých starších, to kněz Petr z Lindy pobral nenáležitě z knězem Zbyňkem panem Berkú, jakož o tom kněz Petr z Lindy v své odpovědi na mou supplikaci dává odpověď Jeho Mti Cské, majíc to v své moci, ale oznámil, že něco zloději dobejví se, pobrali. Nech neskládá na zloděje, nýbrž tento kněz Petr z Lindy jakožto nestydatý, lehkomyšlný a zmařilý kněz směl jest dáti obzvláštní patrnou odpověď na mou supplikaci Jeho Mti Cské račte odpustiti falešnou a podvod(n)ou (!) spolehal se, že jemu bude věřino jako prve i nebylo věřino nebo není hoden oznamujíc, že sem presentací opravoval a pro (!) opravování, že sem se hned výtržně v zámek pustý vyšehradský Jeho Mti Císařský mocí dobyl a zámky u dveří ztlukl a do něho se dobyl a jeho, že sem byl v držení i v užívání a sena Frydrychovi Trogilovi pobral a je prodával, pro kteroužto presentací zfalšování a zámku vyšehradského nepořádné držení a užívání oznamuje kněz Petr z Lindy, že sem předně před Jich Milostmi pány místodržícími i tolikéž jich Milostmi pány radami zřízené komory Jeho Mti Cské v království Českým byl povolán k soudu, slyšán, souzen i za falešníka odsouzen a po rozsoudku a orteli mejm v přítomnosti mý, že bych Jeho Mti Cské předně čest, hrdlo, statek i všecko což sem měl, propadl.

Tento kněz Petr z Lindy jakožto nestydatý, zlého svědomí, lehkomyšlný, zmařilý kněz, račte odpustiti, křivě podvodně a falešně o mně psal supplikujíc i odpověď dal na mou supplikaci Jeho Mti Cské; jestliže to on mé provinění a mé povolání k soudu a odsouzení i ortel provede a prokáže na mne podle práva a zřízení zemského těmi pány a raddami Jeho Mti Cskými, kteří mně soudili a odsoudili v mé přítomnosti všeho, chci propadnouti čest, hrdlo i statek a jestli-že na mne toho neprovede kněz Petr z Lindy, aby týž propadl čest, hrdlo i statek a ačkoli jest prve přesvědčený dostatečně a zmařilý kněz, ale chci jeho v tom nyní tepati. Však sem se v to v prvních supplikacích podvolil, ale sem se nemohl dočekati, ani doprositi, abych byl povolán k soudu. Ale kněz Petr z Lindy nechtěl se hlásiti a vyvésti, jako na dobrého náleží, z toho všeho falešného supplikování i z podvodného vyžádání listu i mého odsouzení. A napomínali Jich Milost páni místodržící, když sem byl v Praze, nebo

sem pro to byl přijel do Prahy k Jeho Mti Cské, jako na dobrého náleží čekající pořád půl třetího léta a prve sem byl týž v Praze rok bez některé neděle za nebožtíka pana arcibiskupa, suplikoval sem na něho i na kněze Petra z Lindy na své falešné suplikanty a podvodníky Jeho Mti Cský a to léta 1579. Až posavád nevyvedli sou se z toho, nebo nesměli, nebo bych je byl přesvědčil jako kněze Petra z Lindy. A kdybych se byl čeho dopustil, netrpěl by byl toho nebožtík kněz arcibiskup i kněz Petr z Lindy, ale byl bych hned obžalován a povolán k soudu, že je falš a v podvodu naříkám. A suplikoval sem zjevně i nyní, nesmělý, nejsprostnější člověk tomu může rozumět i jich podvodu a falši, však i Jich Milost páni místo držící tomu ráčí rozumět i Vaše Milost. Neradi byste V. M., aby v klamu v falši zůstali ti kněží, mě by toho netrpěli, když bych se toho měl dopustit, má být učiněna spravedlnost jednomu každému i mně: i proto nechtěli mi k mé spravedlnosti dopomoci a k soudu povolati za tak dlouhý čas, že sem z jiného království, a majíce mne bez odkladův a prodlívání povolati a vyslyšet jakož toho obyčej jest. Toho se nestalo. A poněvadž sem se nemohl dočkat a bylo poroučení, rozkaz i dekrety Jeho Mti Cské, ale v Polště své spravedlnosti budu dobývati skrze stavuňky na poddaných Jeho Mti Cských o můj statek pobraný i lidský. A na svém místě zmocním někoho z svých přátel z stavu rytířského, aby stavovali a k soudu stávali; nech pak kněz Petr z Lindy přijede do Polsky k stavuňkům a k soudu a z toho se všeho vyvede o pobrání statku mého i lidského i hotových peněz. Neračte mi pak vinny dávat, v tom mou osobou nic nescházelo.

I milostivý pane, kdybych byl opravoval presentaci a v držení byl zámku vyšehradského, nebyl bych hned uveden od těch kněží na probošství vyšehradské, ale bránil by mi toho a nedopustili.

Byl sem sedm let proboštem vyšehradským v pokoji a od žádného sem člověka neslyšel, ani od těch kněží, kteří na mně falešně suplikovali, abych měl opravovati presentaci a zámek držeti a do něho se dobýti; nebo sem se toho nedopustil. Ja nevím, bylo-li prve v té presentaci mej napsáno; cum arce diruta čili in arce diruta, až teprv po sedmi letech jsa já proboštem, když sem kněze Petra z Lindy přesvědčil, to pronesl, učině to sám. Nebo hned po uvedení mejm na probošství rozkázal mi sobě dáti nebožtík pan arcibiskup mou presentaci podle obyčeje a měl ji u sebe některé léto. A prve týž dal touž presentaci schovati knězi Petrovi z Lindy, prve než sem byl uveden na probošství i měl ji u sebe více než čtvrt léta — toho času když sem byl děkanem Karlštejnským — i dal ji přepsati jednomu koralu (?) Vošellnovi a toho jemu nebyla žádná potřeba. A co on v tom obmejšlel, to na jevo po sedmi letech vyšlo, od kněze Petra z Lindy to opravování. Tehdyť ji sám opravoval, když to teprv pronesl po sedmi letech, nevěda já o ničemž nic i žádný člověk o tom opravování, nebo sem o ten zámek pustý nesuplikoval Jeho Mti Cské i nebyl sem týž jeho v držení ani v užívání nebo pánům zámky náležel, a byť mi i byl dán nechtěl bych jeho držeti pro náklad a opravování.

To vím, že nebožtík pan arcibiskup suplikoval o ten zámek a potom kněz Petr z Lindy, nic sou neobdrželi a vždy směli sou na mně falešně suplikovati Jeho Mti Cské. Nebo milostivý pane, že ti kněží psali sou a suplikovali proti mně pokůtně, ukrytě, falešně a podvodně, a žádná mi nebyla odeslána, nevěda já o ničemž nic, bez mého provinění. Tolikéž i listy

a dekrety zrádné, podvodné a falešné proti mě psali, nevěda já o ničemž nic. Toho času když sem seděl u vězení u nebožtíka kněze arcibiskupa z rozkázání jeho, bez mého provinění, bez vyslyšení i bez soudu spravedlivého; ale moc a tyranství provozoval nenáležitě nade mnou.

I posýlal ke mně pan arcibiskup svého písaře Šebestiana Pechovského do vězení z listem latinským, falešným a podvodným, oznamujíc, že jest od Jeho Mti Cské odeslaný, ale nebyl jest, ale ji sám dal napsati v své kanceláři a odtrhši pečeť od jiného listu Jeho Mti Císařského přitiskl k svému, chtěc to na mně míti, abych se zapsal svou rukou vlastní, abych nebyl v Praze a v Čechách, že budu vypuštěn. Nechtěl sem toho učiniti, nejša nic vinen, ale volal sem o to a prosil, abych byl povolán k soudu z mejmi falešnými žalobníky a supplikanty.

A když sem toho nechtěl učiniti i rozkázal mně dáti do bílé věže na hrad Pražský. I posýlal zase ke mně kněze Severýna z listem zrádným a falešným, chtěl mocí míti na mne pan arcibiskup, abych se zapsal svou rukou, abych nebyl v Praze a abych též na něho nesuplikoval Jeho Mti Cské.

Nechtěl sem toho učiniti, nejša nic vinen, oznámil sem, že bych raději smrt podstoupil, než bych se měl zapsati, nejša nic vinen bez mého provinění; ale žádal sem, abych byl povolán k soudu spravedlivému a zkázal sem, aby nade mnou moci a tyranství neprovozoval. I byl sem vypuštěn z rozkázání pana Joachyma Švamberka, pana presidenta. Neměl sem, kdo by mně toho času zastal a mou křivdu neslýchanou mluvil, nebo žádný nechtěl býti proti knězi arcibiskupu. Nemohl sem se nikdá dovolati, ani doprositi, abych byl povolán k soudu pro svou křivdu, ježto každý člověk má býti slyšán i souzen, kdo se volá.

Suplikoval sem Jeho Mti Cské, jako na dobrého náleží i nyní jsa v Praze mnohokrát, nechtějce, abych měl přijíti o svou poctivost, též o proboštví vyšehradské i o statek můj i lidský, uajíc u mně v zástavě i hotovou summu peněz, jsa přidržán od svých přátel. I bylo přikázáno a poroučeno přísně od Jeho Mti Cské mnohokrát, když sem suplikoval. I list byl odeslán z dekretem i suplikací nebožtíkovi panu arcibiskupu, poroučejíc přísně Jeho Mt Cská, abych byl povolán k soudu a nebo abych odpověď dal. Nebyl sem povolán ani odpovědi nedal nebo nesměl, aby (sic!) neupadl v nemilostivost a vo ouřad svůj aby nepřišel nebo na mně falešně suplikoval i list podvodně na mně vyžádal bez mého provinění a tudy jest Jeho Mt Cskou podvedl i kancelář(ř) a proto ukrýval a tajil toho poroučení a dekretu Jeho Mti Cského i mejch supplikací, nebo sám sobě leš a faleš složil a vymyslíl proti mně. V tom sem jeho byl zjevně nařekl ve svých supplikacích za živobytu jeho, jakož sem toho napřed doložil i kněze Petra z Lindy i toho času, když sem přijel z Polsky od svých přátel stavu rytýřského jako od pana Kryštofa z Schocimiřského, kastelána slauthenského strejce svého, a od pana Vojtěcha Zbyšenského, ujce svého, z listy k Jeho Mti Císařské i Jeho Mti panu z Rožmberka i od Jeho Mti pana Stanislava z Gorky, vývody poznaňského etc. Zbuského etc. píšíc o mně, aby mi k mé spravedlnosti pro křivdu mně učiněnou od těch kněží ráčili dopomoci a co sou mi nespravedlivě, nenáležitě, podvodně pobrali, to navrátili dobrovolně, nebo summu peněz za to dali, která jest supplikací i v replice mý položená opovídajíc se, aby skrze to stavuňky v Polště nebyly nebo kupci (čeští tam) bývají často.

Ačkoliv bych neměl umrlý osoby kněze arcibiskupa dotýkati, ale musím, pro vyrozumění a vyhledání spravedlnosti a nepravosti, od koho.

ta nepravost, faleš a podvod proti mně nevinnému povstala a znikla, suplikujíc proti mně křivě, podvodně a falešně Jeho Mti Cské slavné a sv. paměti a prve toho zapíral, že o tom nic neví o žalování a suplikování.

Toho právo zřízení zemské žádnému nebrání, však má přáteli, nech jeho v tom chtějí-li zastanou, chci jim i každému z toho práv býti, aby každý věděl, jak mají suplikovati na nevinného. A z toho nářku, faleš a podvodu nevyvedli sou se, když sem byl v Praze léta 1579 a na mne nesměl sáhnouti pan arcibiskup, nebo sem již nebyl pod jeho mocí, ale kdybych byl v čem vinnen a čeho se toho dopustil, nebyl by tak zpozdlý, sáhl by na mne, v čem mne nařekl suplikujíc prokázati a viniti. nesměl, nebo bych jeho byl přesvědčil jako i kněze Petra z Lindy nebo sem se toho nic nedopustil a toho se nestalo, co na mne suplikovali. Ale kněz Petr z Lindy dávajíc na mou supplikaci odpověď Jeho Mti Cské, vtáhl to na sebe všecko a o to mám s ním činiti, nybrž i kněz Zbyněk pan Berka, probošt vyšehradský, měl též dáti odpověď na mou suplikaci Jeho Mti Cské podle dekretu na rozkázání a poroučení, nedal jest, vtáhl jest to na sebe uznávajíc se vinným býti.

Račtež toho povážiti jakožto křesťanský a spravedlivý pán, kdybych byl povolán [ku] kterémužkoli soudu, slyšán, souzen i odsouzen a ortelován, nebylo by to tejno a nesměl bych do Prahy přijeti ani suplikovati, byl bych hned obžalován zjevně a vzat do vězení okážíc ortel a odsouzení mý, které by se stalo v přítomnosti mé Jeho Mti Cské těmi pány a raddami Jeho Mti Císařskými, které kněz Petr z Lindy směl v své odpovědi na mou supplikaci dávajíc křivě a nespravedlivě psáti, proč na mně nesáhli, suplikujíc Jeho Mti Cské, jsa já v Praze ti falešní moji supplikanti a podvodníci Jeho Mti Cské, nesměli, nebo na mně suplikovali falešně a listy podvodné vyžádali. Nebo kdybych byl slyšán, souzen i odsouzen při kterémžkoli soudu, tehdy by můj statek i lidský za mnoho set i hotová summa peněz mnoho set připadla by a byla vzata do komory Jeho Mti Cské, ale to kněz Petr z Lindy pobral nenáležitě, majíc to v své moci z knězem Zbyňkem panem Berkú i protož sem Jeho Mti Cské suplikoval, jakož sem toho napřed doložil, aby mi to bylo navraceno dobrovolně od těch kněží bez stavuňkův nebo skrze to veliké škody a útraty budú a již jsou, nebo já tý své křivdy nenechám svými přáteli, nebude-li mi navracen a dán můj statek i lidský i hotová summa peněz.

I proto ráčil Jeho Mt Cská dekreta (které mám a chovám), učiniti a poroučeti z raddami svými, abych byl povolán z knězem Petrem z Lindy k soudu před Jich Mti pány místo držící bez odkladův jsa já z jiného království, nechtějíc Jeho Mt Cská, aby stavuňky byly na poddané Jeho Mti Cské v Polště. I opovrhli sou rozkázání a poroučení Jeho Mti Cské, čekal sem na to půl třetího léta v Praze, a když sem se nemohl dočkati ani doprositi čekajíc, i odjel sem do Polsky. Nebo, milostivý pane, opovídám se jakož sem se též opověděl Jeho Mti Cské, že já těm listům podvodně vyžádaným Jeho Mti Císařským i presentaci kněze Zbyňka pana Berky místa nedávám, aby jich kdo měl užiti a jimi se zastírali při kterémžkoli soudu. I kněz Petr z Lindy při stavuňkách v Polště i jinde, nebo sou falsí podvedli Jeho Mt Cskou i kancelář vyžádáním podvodným těch listův. Tolikéž místa nedávám listům a dekretům zrádným, podvodným i falešným, které dal psáti nebožtík kněz arcibiskup v své kanceláři tejně,

ukrytě, pokútně, když mě dal vsaditi bez mého provinění, bez vyslyšení i bez soudu spravedlivého. A když sem měl odjeti do Polsky toliko sem byl vzal sebou hotových peněz, to co jsem byl lidem půjčil, vyupomínajíc od některých, a nic více, nebo sou mý všechny věci byly zapečetěny na Vyšehradě kde sem bydlil, z poručení Jich Mtí pánův z komory raddy J. M. C. nenáležitě bez vědomí a provinění z návodu a k vůli nebožtíkovi panu arcibiskupu a knězi Petrovi z Lindy, oznamujíc ti knězi křivě, falešně a podvodně před těmi pány, že sem odsouzen, všeho v mé přítomnosti a Jeho Mt Cskou připadl můj statek, jakož toho kněz Petr z Lindy v své odpovědi na mou supplikaci dal odpověď, ale křivě falešně a podvodně, jakožto nestydatý, zmařilý na své poctivosti již vřy nehodný kněz. I podvedli sou Jich Mt pány kameráty raddy J. M. C., nebo sem nebyl před žádný soud povolán ani souzen ani odsouzen nejsa nic vinnen.

I suplikoval sem Jich Milostem pánům o tu křivdu mou do komory, že se ráčili dáti svěsti těm kněžím falešným a podvodným. Nedbali sou na to páni, náchylni jim byli ke zlému, nepohlídajíc k spravedlnosti mé nevinné, že sem cizozemec, ježto neměli poroučeti a posýlati pečeti mého statku i lidského na jichkoli slova podvodná bez mého provinění. I prosil sem toho času Jich Mt pánův kamerátův, suplikujíc, abych byl povolán do komory k jich soudu a aby též povolali pana arcibiskupa i kněze Petra z Lindy i těch všech, kteříbykoli byli moji žalobníci a supplikanti, aby zjevně při přítomnosti mej oznámili, jakož toho oboje bývá při každém soudu a žalobou aby učinili na mne, abych docela věděl kteří by byli moji žalobníci a falešní supplikanti, dal bych byl na to odpověď, než mimo řád a právo činili.

Neučinili sou toho páni, nechtěli býti proti těm kněžím falešným a podvodným znajíc jich podvod, aby mě tudy připravili o můj statek. Ne tak mají spravedlivý soudcové činiti; nebo měli jedním uchem slyšeti falešné žalobníky a druhé ucho měli chovati pro mne, ale sem nebyl povolán, ježto sem prosil nejvš pro pána Boha, neopominěti na Boží přikázání, ani na své závazky, ani na zřízení zemské, nebo i ius caesareum, nás učí 36 orací 4: nec suspicionis arbitrio nec annon verum et iustum inditium aliquis condemnatur; item inventa et dubia iudicari non possunt; item nemo condemnatur nisi iure vinctus, sed qui convincitur criminosus, quod in criminalibus requiruntur probationes veris testibus.

Toho všeho pominou-li. I protož nemohu o svou spravedlnost přijíti. I prosím Vaší Mtí jakož sem i Jeho Mtí Cské též suplikujíc prosil prve i nyní jsa v Praze, abyšte ráčili poroučiti statek kněze Petra z Lindy opatřiti, zinventovati a dáti zpečetiti pro smrt jeho, pro můj statek i hotovou summu peněz, kterou probral nenáležitě bez mého provinění i s knězem Zbyňkem panem Berkú, abych mohl k svému přijíti, poněvadž sou podvedli falší Jeho Mt Cskou.

Při tom prosím Vaší Milost abyste ráčili mý psaní okázati a předložiti Jeho Mtí panu z Rožmberka i Jich Milostem pánům místodržícím, raddám Jeho Mtí Cské, aby se potom neráčili vymluviti, že o tom sou nevěděli. Ráčil sou věděti, poněvadž sem suplikoval prve mnohokrát, jsa v Praze Jeho Mtí Cské.

A Vaší Milost prosím, že tento list ráčíte dobře schovati pro svědomí, když toho bude potřebí pro stavuňky, že sem Vaší Mt napomínal i ku paměti přivozoval a přivedl.

Za milostivou a brzkou odpověď Vaší Milost prosím. S tím milost boží rač býti s námi.

Dat. v Poznani po svatých třech Králích v středu letba 1586 Vaší Milosti

povolný
kaplan

kněz Kašpar Mezychod, probošt
Zukovský, starý Vyšehradský.

Sbírka písemných památek rodu Hrochů z Mezilesic od r. 1440-1639.

Uveřejňuje JOS. HROCH.

(Pokračování.)

K létu 1545 v pondělí po rozeslání sv. apoštolů Hroch z Mezilesic v tomto nálezu jmenovaný praví, že dal plnou moc a vůli a zápisem tímto dává Janovi ze Sobětic, aby týž zaň na místě a jménem jeho Hrocha podle téhož nálezu sumu jeho přísouzenou od D više Slavaty z Chlumu, jeho k ruce, k sobě přijati činí, kvitovati a byloliby potřeby i po právu jiti. Že jeho vtom nadepsaného Hrocha jeho plná, celá dobrovolná vůle jest.

D. Z. m. č. 150, B 17.

R. 1542. Vilém z Valšteina na Rychnburce, hejtman kraje Chrudimského jakožto poručník sirotka statku někdy Karla z Valšteina, obeslal jest Hrocha z Mezilesic na Týnci, aby zápis témuž sirotku zase obnovil a zapsal, tak jakž prve před shořením desk zemských v týchž deskách zapsán byl. A to konečné ve třech nedělích pořád zběhlých. D. Z. č. 76, C 7.

R. 1545. Tu vedle téhož obeslání ouředníci Pražští, menších desk zem. soudíce stání i nestání, poněvadž on Hroch z Mezilesic obeslaný po třikráte jsa volán, k tomuto obeslání jest nestál, z té příčiny dali jsou jemu Vilémovi z Valšteina pravdu proti témuž Hrochovi z M. obeslanému za právo stané.

Stalo se ve středu po sv. Františku 1545. D. Z. m. č. 76, C 7.

R. 1542. Hroch z Mezilesic pohání Vyléma Štastného z Valdštejna, Bořka z Dohalic, Bedřicha Veselického z Veselic, Zikmunda ze Stráže a z Borova, Jana Kyndlíka z Oksenštajna, Václava z Proskovic, Přibka z Otoslavic, Magdalena z Chlumu a z Košenburku. V dalším zápise pohání Bedřicha Žehušického z Nestajova a na Tupadlích, všecky k svědomí Ptivášovi Slavatovi z Chlumu a z Košenberka. D. Z. m. č. 1. r. 1542.

D. Z. m. č. 3, jsou většinou zkažené.

D. Z. m. č. 14. jsou od r. 1610 až 1620 a obsahují málo zápisů. Pak nastává přestávka až do r. 1642, doba 30ti leté války.

R. 1542. Jan Komárovský z Libánic, obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Hrocha z Mezilesic na Týnci, 35 kop. gr. čes., po nálezu většího soudu komor. král. Českého.

Proti tomu od Hrocha z Mezilesic obeslaného jest mluveno, že jest on Jan Komárovský mezi při a pŕihonem i s jinými osobami při soudu komorním měl na to rejstřík od téhož soudu komor. ukázati. A poněvadž těch škod pořádně nerozdělil, že to

obeslaní spravedlivě zdviženo i se škodami býti má. Tu úředníci Pražští, menších desk zem. na plném soudu, škody slyševše, strany a jich s obou stran přelíčení, nalezly: Poněvadž jest se to našlo a vyhledalo, že jest týž Jan Komárovský ty toliko škody provedl, že jest k ouřadu dal, to jest 3 kopy 6 grošů. A ty aby Hroch obeslaný jemu Janovi Komárovskému původa, dal konečně od dnešního dne ve 2 nedělí pořad zběhlých. A poněvadž to toliko 3 kopy 6 grošů čes. provedl, z té příčiny že dal památné. D. Z. m. č. 150, K 2.

R. 1543. Z rozkázání pánův a Jich Mil. a vladyk. plného soudu zemského, obeslán jest Jiřík Bořický z Hostovic a to na žádost Havla, jinak Hynka Bořického z Hostovic a v Bořicích i na místě Václava a Pavla bratry mladší let nemající. Z toho, že jest týž Jiřík, jsouc v nedělu s dočtěnými bratřími svými, odprodal tvrz Bořice s dvorem poplužním, s dědinami, rybníky, lukami s pastvišti, to vše což jest se jemu s bratřími jeho na podílu smlouvou dostalo a to Hrochovi z Mezilesic. Kteréhožto statku, jsouc stýmiž bratřími svými v nedělu, témuž Hrochovi jest podle téhož trhu postoupil toho, proti zřízení zemskému učiniti nemaje. A protož aby před Jich Mil. pány a vladykami na plném soudu zemském, v pátek po sv. Jeronýmu, nejprve příštím stál a nadepsanému Havlovi jinak Hynkovi i na místě jiných bratří jeho, ztoho práv byl. D. Z. m. č. 31. C 11.

Od téhož Havla, jinak Hynka a na místě jiných bratří jeho na Hrochu z Mezilesic.

Z toho, že jest k sobě trhem a prodejem přijal tvrz Bořice s dvorem popl. s dědinami, rybníky, lukami a pastvišti, od Jiříka Bořického z Hostovic, bratra jich nedílného, proti jich spravedlnosti. Toho proti zřízení zem. učiniti nemaje. A proto aby před jich pány, Jich Milostí a vladykami, na plném soudu zemském, v pátek po sv. Jeronymu, nejprve příštím stál a nadepsanému Havlovi, jinak Hynkovi i na místě jiných bratří jeho ztoho práv byl. D. Z. m. č. 31. C 14.

Vklad desky zemské obnovené r. 1543 dne 14. list.

Petr Hroch z Mezilesic, podle nového nařízení, v desky oznámil, že dědictví své Hrochův Týnec, tvrz, dvůr poplužní spoluzím, jistého tudíž domov. vložen a d. k. b. p., a vsi Zájezdci zvané, dvory své, na kterýchž sedí petr Strejčkův a Jakub Štěch, zahradami, lukami, lesy, pastvinami, kurmi, rybníky, robotami, s mlýny, spodacím kostelním a spanoši, v týchž mezích a hranicích, jak to výše nadepsané dědictví po někdy Mikulaši Hrochovi z Mezilesic po otci svém od let držel i v nepokojných časech, byl a jest v týž sobě a svým dědicům zápisy do těchto výpisů založených vložiti a vepsati dal. — D. Z. v. č. 250 E 18, od r. 1542—1552.

R. 1544. Léta Páně tisícího pětistého čtyřicátého čtvrtého, v pondělí před zvěstováním Paně Marii matce Boží, na Litomyšli stala se jest smlouva celá dokonalá a trh, mezi urozenými pány, panem Bohuší Kostkou z Postupic a na Litomyšli s jedné a urozeným panem Hrochem z Mezilesic a na Týnci a paní Barborou ze Soutic manželkou téhož pana Hrocha strany druhé.

Taková a takový trh, že nadepsaný pán, zboží své zápisné, ves Stičany celcu a Dvakačovice ves, což tu má, ve vsi Čankovicích, což tu má ve vsi kdež slove na Hůrce což tu má, ves Zájezdec což tu má, ves Trojovice což tu má, s dvory kmetcími i splaty, slidmi osedlými i neosedlými, s dědinami, lukami, s obcemi, s mlýny pod plat vysazenými, s robotami, s kurmi i spolovici loukou kteráž slove Veliká louka pode vsí v Stičanech, s pastvištěmi, vrbami, s řekami s vodostojnými, jenž tu pán sám měl, držel a užíval, sobě a dědicům svým nic nepozastavující ani neujiímající. Prodal svrchu psanému panu Hrochovi a paní Barboře za sumu půl patnácta sta a 32 kop gr. vše čes. Kteroužto sumu oni pan Hroch a paní Barbora s dědici svými pánu nadepsanému jesti takto zaplatiti mají: na sv. Jiří nejprve příštího a neb konečně dvě neděle potom má pan Hroch s paní Barborou manželkou svou, pánu, neb jeho dědicovy dáti a vyplniti pět set kop gr. čes., bez dalšího všelijakého prodlévání. A dva listy hlavní s rukojmím udělati, jeden svědčící na půl páta sta 32 kop gr. čes., s úrokem celým polouletním a druhý list svědčící na 250 kop gr. č. bez úrokův má býti splněn na sv. Havla nejprve příštího, neb dvě neděle po něm. Na půl třetího sta kop gr. na sv. Jiří od tohoto roku příšlého.

A to oba listy tak, jakž se svrchu píše, svědčící, má pan Hroch s paní Barborou manželkou svou sem panu J. Mti a dědicové jeho v moc dáti a položiti, v úterý po Hodu Velikonočním nejprve příštím. Při postupování těch lidí a vsí a toho zboží nahoře dočteného, který se od pana JMti jemu panu Hrochovi a paní Barboře manželce jeho na ty vsi, při položení těch listův takové postoupení toho všeho také se státi má. A páni nadepsaný, též i dědicové páně, mají mezi tímto časem sv. Jiřím nejprve příštím, zápis k spravení deskám zemským panu Hrochovi a paní Barboře manželce jeho, dědicům a budoucím jich udělati takový: Jestli-žeby kdy koliv k výplatě to zboží a ty vsi svrchupsané přišly a pan Hroch s paní Barborou manž. svou a i dědici a budoucími svými vdržení téhož zboží, právem zemským od kohokoliv byli uvedeni, tehda aby se mohli vdědictví páně, téhož pana Bohuše Kostky, dědicův a budoucích, kteréžto dědictví na ten čas, týž pán v deskách zemských zapsané má a vdržení jeho jest, s jedním komorníkem se uvázati, do sumy půl patnácta sta a 32 kop gr. čes. A jestli žeby se co tu nedostálo do té sumy na téměř dědictví, tehda bude se moci pan Hroch spaní Barborou manž. svou, dědici a budoucími svými uvázati v jiné dědictví páně, též i v zápisné zboží kteréž pán nadepsaný má aneb míti bude. A to se vše dotýče výš psané sumy, nic výš a nic níž držeti a s toho vyjmouti dotud, dokud by suma svrchu psaná jemu panu Hrochovi a paní Barboře, nebo dědicům a budoucím jich úplně a docela se všemi škodami a náklady skrz to vzatými vložena nebyla.

A tato smlouva trhová v desky zemské od nadepsaných stran vložena a vepsána býti má, též mezi tímto časem sv. Jiří nejprve příštím. A my svrchupsané strany, to vše což se v této smlouvě zavírá a ukazuje a napsáno stojí, slíbili sme to úplně a docela, bez všelijakého přerušení držeti a zachovati.

Toho na svědomí a potvrzení i dosti učinění, pečeti naše vlastní dali jsme k této naší smlouvě přitisknouti. A pro širší svědomí dožádali jsme se toho na urozených pánů Bernatovi Sobkovi z Kornic a na Lipé a panu Jiříkovi Příbkovi mladším z Otoslavíc a na Holejšovicích, že jsou pečeti své podle nás na svědomí k této smlouvě sobě beze škody přitisknouti dali.

Stalo se léta a dne svrchupsaného. — D. z. v. č. 45 B 18.

R. 1544. Ve kvaternu památném červeném, léta 1544 ve středu před sv. Benediktem, pod 1, F 25.

Léta 1544 v pondělí před sv. Havlem, stala se jest smlouva celá a dokonalá, mezi urozenými vladykami, panem Hrochem z Mezilesic a na Týnci z jedné a pány Viktorýnem, Petrem, Jiříkem, Adamem i na místě bratří jich let nemajících ze strany druhé. Panem Volfem Krajiřem z Krajku a na Nové Bistřici, nejvyšším purkrabí Pražským Bohuší Kostkou z Postupic a na Litomyšli, Petrem Janovským ze Soutic a na Zaječicích, na jich s obou stran nás mocných při stání.

Takto to mezi nimi vypovídáme. Jakož jest pan Hroch zapověděl někdy v Zásadi lidem pánův Pukartův z Voděrad výš psaný obce, aby v nich nepásly a jich neužívaly. Kdož z těch obcí Týneckých plat dávali každého roku půl kopy grošův čes. ten plat aby na budoucí časy do Týnice k obci dávaly a jemu panu Hrochovi i budoucím jeho aby ty člověky Zásadští každého roku, když jim buď z jara neb v podzim oznámí, po půl dni v roce orali i budoucím jich, kterýžby na těch gruntech seděli. A on pan Hroch, dědicové a budoucí jeho a kdož by toho městečka Týnce v držení byl, nemá a nemaje na budoucí časy těm lidem ze Zásadi těch obcí zapovídati ani jakéž překážky činiti. Kromě nějaké obce, kteréž pan Hroch sobě vymínil, jménem Hlásek. V tom kusu aby jemu a budoucím jeho Zásadským překážky pastvami a jináč nečinili.

Opis z desk zem. z r. 1666 = arch. mus. král. Čes. H. Hroch z Mezilesic.

R. 1545. Martin z Rovin, přijmí Vnoč, obeslal listem ze škod. outratných a nákladných Hrocha z Mezilesic na Týnci. Tu vedle téhož obeslaní ouředníci menších desk zemských, na plném soudě, škody našly, že jest on Martin z Rovin půhon škody provedl, a požádal jest aby již týž on Hroch dal a to konečně. Přísaha se nachází d. p. — D. Z. m. 134, E9.

R. 1550. Ve středu po sv. Gertrudě. Burian Anděl z Ronovce a na Stolanech, pohnal do soudu komorního král. Čes. Petra Hrocha z Mezilesic, viniti jej chce z patnácti kop gr. čes. od téhož Buriana jemu Petrovi půjčených, jakž týž půhon šíře v sobě to zavírá. — D. Z. m. č. 123, H 10.

R. 1550. Burian Anděl z Ronovce, obeslal jest listem ze škod útratných a nákladných, Petra Hrocha z Mezilesic, patnácti kop gr. po staném právu soudu komorního král. Čes. daném a vedle téhož obeslaní, úředníci pražští menších desk zem. na plném soudu škody soudíce, stání i nestání. Poněvadž on Petr Hroch obeslaný po třikráte volán jsa, k tomuto obeslaní jest nestál, zte příčiny dal sů jemu Burian Anděl z Ronovce původní

list, témuž Petrovi Hrochovi. Obeslání zapsáno stané d. p. Stalo se v úterý v den rozeslání sv. apoštolů, 1550. — D. Z. m. 134, G, 34.

Vilém a Jindřich, bratři vlastní a nedělný Dobříkovský z Malejova, na místě svém a na místě Jana Dobříkovského odtuž z Malejova, bratra jejich mladšího, vlastního, let nemajícího a nedílného, obeslali listem ze škod útratných a nákladných Hrocha z Mezilesic na Týnci, s padesáti kop gr., po nálezu soudu komorním král. Českého. — D. Z. m. 134, G 12.

R. 1550. Hroch Týnecký z Mezilesic prodal Týnec tvrz — bez městečka — atd. Hamzovi ze Zábědovic za 900 kop gr. pražs.

V pátek, dne Zikmunda krále. 1550 $\frac{2}{5}$ m. Hroch Týnecký z Mezilesic p. že dědictví své Týnec tvrz, dvůr poplužní s poplužím, v Trojovicích dva dvory kmetcí s platem, na kterých sedí Martin Petráček krčmář vejsadný s posudným, a na kterémž sedí Jakub Štěch. Ve vsi Zájezdci dvůr kmetcí, na kterémž sedí Martin Bočků a gruntem, na kterémž sedí Petr Strejčkův, s lidmi osedlímy i neosedlímy se sirotky, spravedlnostmi siročími, dědinami, lukami, a zvláště s loukou tak řečenou Žakovskou, s pastvinami na obcích Týneckých i také na všech řekách Týneckých obecních, lovením ryb ve dni páteční a postní, to se dvěma pruty a se dvěma čeřeny, s Týneckými zahradami se hraničí, s řekou, haltěří s tím kusem od stavu, vše což tu sám měl a držel, tak a v témž a také tak jakž smlouva trhová zajištěna, téhož léta a dne v desky zemské památné vložena byla. V týchž mezích, jemu prodal Petrovi Hamzovi ze Zábědovic za 9 set kop gr. pražských, za plat zástavou spraviti má, jakž smlouva ukazuje, předem městečkem Týncí, domy s krčmami a se dvory kmetcími v plat a potom již má neb míti bude třetinu. — D. Z. v. č. 9, E. 22, od r. 1549—51.

R. 1552 Jiřík Kučera z Čankovic, pohání Jiříka Bořického z Hostovic a v Týnci Hrochové, Matěje, jinak v Čankovicích, oba proti Hrochovi z Mezilesic na Týnci, na místě Adama Kučery podaného jeho ze vsi Čankovic, k svědomí pokuty nesvědčení, na každého 2 kopy. — D. Z. m. č. 85, C 43, čís. 63, P. 27.

V pátek po sv. Jiří od Hrocha z Mezilesic na Diviše Slavatu z Chlumu a z Košemburku, aby mu zase kšaft, který jest někdy Slavata z Chlumu a z Košemburku otec nadepsaného Diviše o statcích svých učinil, v desky zem. vložil a to ve třech nedělích pořád zběhlých. — D. Z. m. č. 132, K 14.

Hroch z Mezilesic na Týnci, na Viléma Štastného z Valdšteina na Rychburce, Jana Bořka z Dohalic na Kostelci, Jindřicha Veselického z Veselic, Zikmunda Ejšvice v Borové úředníka na Košemburce, Jana Kyndlíka úředníka na Novém městě, Václava z Prošovic, Jiříka Příbka z Otoslavic a na Holejšovicích, Magdalenu z Chlumu a z Košemburku, k svědomí k stání v sobotu v Suchých dnech letnicích.

Týž Hroch po sv. Řehoři na Viléma Valdšteina na Rychburce, Diviše z Chlumu a z Košemburku. — D. Z. m. č. 132, H 7.

R. 1553. Petr Hroch z Mezilesic s jedné a Prokop Štítný ze Štítného na Týnci ze strany druhé, stala se smlouva mezi sebou, kteráž takto vypsána jest.

Léta božího 1553, v sobotu po oktávu sv. Tří Králů, stala se jest smlouva a tra celý a dokonalý mezi námi, Petrem Hrochem z Mezilesic strany jedné a Prokopem Štítným ze Štítného ze strany druhé, a to taková smlouva a tra, kterýž jest svrchu psaný. Petr Hroch prodal jest jemu Prokopu Štítnému dědictví své, erbům i potomkům jeho Prokopa Štítného. Rybníček pod tvrzí i tím druhým rybníkem pustým, s těmi olšinami a porostlinami pod těmi rybníky a rybníkem ležícími až pod řeku i s mlýnem pod týmž rybníkem ležícím a zahradou, kterémuž mlýnu přináleží i těmi se všemi grunty a řekou ležící od vrat Prokopa Štítného až pod mlým roh plotu dvora Hanzlíkova, což jest tu svého všeho Petra Hrocha bylo, až pod týž mlýn i s těmi dvěma stavy, starým i novým, kterýmž se voda narážela a naráží do struhy na ten mlýn i rybník, i s těmi oběma břehy a struhami jich i těmi grunty což jest mezi těmi svrchupsanými struhami i pod starou struhou až do řeky jeho Prokopa Štítného a v tom místě kdež jest grunt podle struhy jeho, Petra Hrocha při jednom břehu, na toho břehu Prokop Štítný i s erby a potomky svými aby měl půldruhého lokte šíři k pasení dobytka, toho člověk jeho Petra Hrocha a potomní jeho užívati mají.

A to jsem všecko prodal jakž v této smlouvě píše pan Petr Hroch, jemu Prokopovi Štítnému za sumu jmenovitě, půl čtvrtá sta a půl osmý kopy grošů českých, kteroužto sumu má svrchu psaný Prokop Štítný takto zaplatiti a vyplniti jemu Petru Hrochovi.

Item: pan Křištof Štang jeho Petra Hrocha zastoupiti má ve C kop.

Item: pan Václav Krajíc, týž má jeho Petra Hrocha zastoupiti v L kop. Jestli že jsou těch svrchu psaných sum zajištění úrokové zadržení, to on Petr Hroch jest povinen jim dáti a spraviti až do datum smlouvy této.

A já Prokop Štítný mám a povinen jsem listy hlavní vysaditi a jemu Petru Hrochovi v moc jeho od datum smlouvy této dáti a v moc jeho položiti, všesti nedělích pořád zběhlých. Týž jemu Petru Hrochovi mám dáti a vyplniti peněz hotových ve dvou nedělích pořád zběhlých od datum smlouvy této C XII kop.

Item: na L XXXXV¹/₄. kop mám jemu Petrovi Hrochovi list udělati obyčejný s rukojmím podle pořádku král. Českého a notule kanceláři pražské svědčící do sv. Jiří příštího a nebo do dvou nedělí po sv. Jiří. A to všecko což jsem já Petr Hroch jemu Prokopovi Štítnému podle této smlouvy prodal i jemu někdy v zemské desky vložiti mám. Mezi tímto časem středoposním, když sobě na před týden věděti dáme, a to jemu mám spravovati, mimo první správu městečkem Týncem a nad to vejš, čímž mám a nebo miti budu třetinu města, tak jakž tato země za právo má.

Což se dotýče řeky Petra Hrocha, kteráž jest pod tou mezi Prokopa Štítného až do mostu Týneckého, jestli žeby kdy toho potřeba Prokopovi Štítnému erbům a neb jeho potomkům jeho nastala, buď o že by s dřívím a neb zemí se zanesla, bude sobě meze on Prokop Štítný, erbové a potomci jeho pro zátopu mlýnů dáti zříditi i na břehy s obou stran Petra Hrocha a jeho dědův má dáti, potud, pokudž by toho potřeba byla.

Tož se vymínjuje, že Petr Hroch i erbové a potomní jeho držitelé městečka Týnice nemají pod žádným způsobem lidem Týneckým brániti jim, zapovídati do téhož mlýna Prokopa Štítného voziti, na síty všeliké obilí ke mlýnici, než toho při dobré vůli mají jich nechati.

I toto se také vymínjuje, což se řeky dotýče kteráž jest od Petra Hrocha jemu Prokopovi Štítnému prodána, v těch gruntech on Prokop Štítný lidem Petra Hrocha nynějším i budoucím, kterýž při té řece mají grunty své, nemá zbraňovati, svobodně vody bráti k potřebám svým a i na ní práti. A ti lidé užívající té vody tak jakž na před psáno, nemají jiných hradeb, sobě mimo nynější břeh dále do řeky dělati.

A to všecko, co vše v těchto smlouvách se píše stran často jmenovaných, řekli jsme sobě a všem, že mi psaný, křesťansky držeti a v celosti zachovati máme, jakž samo na rytířské lidi náleží beze všeho porušení. Z toho všeho na dodržení a dokonání, pevnost pečeti své vlastní přirozené, strany obě dali jsme přitisknouti k těmto smlouvám trhovým. A pro lepší toho svědomí, dožádali jsme urozeného a statečného rytíře pana Lázků Štramberského z Hustopeče a urozeného pana Buriana Svitkovského ze Škudl, že jsou k těmto smlouvám pečeti své podle našich sobě i erbům svým beze škody dali přitisknouti.

Stalo se léta a dne svrchu psaného.

V pondělí dne 6. Bonifacia.

V sobotu před sv. Bonifácem r. 1554, Petr Hroch z Mezilesic praví, že jest podle této smlouvy a na tuto smlouvu vydal a přijal od Prokopa Štítného ze Štítných a na všecku sumu podle výminek v té smlouvě jmenovaných a zaplacených, to jest v té sumě 3 sta 57 kop gr. čes., kterýchžto sumy týž Petr Hroch jej Prokopa Štítného kvituje a propouští v plné držení.

D. Z. v. č. 50, D 4. od r. 1553—54.

R. 1553. Václav Vucovní, měšťanín Star. M. Pražského, pohání Petra Hrocha z Mezilesic, viniti jej chce, jakožto držitele statku, po někdy Hrochovi od tud z Mezilesic otci jeho, ze tří kop gr. čes. dluhu spravedlivého, za krámské věci od někdy Hrocha z Mezilesic otce jeho, jemu Václavovi povinného a zůstalého. Vloženo po sv. Bartoloměji. — D. Z. m. č. 119, P 3.

Václav Vuc z Rovin, měšťanín Star. M. Praž. obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Petra Hrocha z Mezilesic z půl třetí kopy gr. č. po staném právu. J. M. úředníky Pražskými menších desk zem. na plném soudu zem. menším daným l. 1554. — D. Z. m. č. 151, D 20.

R. 1554. Prokop Štítný ze Štítného a na Svídnici, pohání Petra Hrocha z Mezilesic, viniti jeho chce ze slov hanlivých a na jeho poctivosti dutklivých. A to z těch: kdež jest jemu Prokopovi, po sv. Bonifáci, léta tohoto 1554, v štěpnici jeho Prokopa Štítného, neučiniv toho dokud prý živ pravě: Nemám tě než za vyjebaného lháře a jsi vyjebaný lhář! A tak jakž je Prokopa on Petr Hroch těmi slovy na jeho poctivosti zhaněl, toho viniti nemaje. Protož aby stál jemu Prokopovi Štítnému, stoho práv byl. Dokládá se svědomí a jiných svých práv a spravedlností.

D. Z. m. č. 2. H 23, r. 1554.

Prokop Štítný ze Štítného a na Týnci, pohání Petra Hrocha z Mezilesic a na Týnci, aby postavil jednoho člověka podaného svého z městečka Týnce proti sobě, k svědomí. Pokuty nepostavením téhož člověka 100 kop gr. čes. — D. Z. m. č. 2, H 39.

R. 1556. Petr Hroch z Mezilesic na městečku Týnci, obeslal jest ze škod outratných a nákladných, Jana Chotouchovského z Nebovid, ze sedmi kop gr. čes. a to pro nestání k půhonu svému, jsouc původa, na vyhlášení půhonův, před úředníky Pražskými, menších desk zem. na plném soudu zemském menším.

D. Z. m. č. 151. F 38.

R. 1556. Prokop Štítný ze Štítného na Petra Hrocha z Mezilesic a na Týnci, aby postavil Marka člověka podaného ze svého městečka Týnce, proti sobě, svědomí. Pokuty nepostaví 10 kop gr. Stání v úterý po sv. Jiří.

Týž den, od téhož Prokopa Štítného na Hendricha Talacku z Ještětic, aby poslal jemu Qvidona svého, kterýž jest pastýřem u něho ve dvoře v Žestovicích a Petrovi Hrochovi z M. spravedlivé pokuty.

V sobotu po sv. Anně, pohání Štítný Petra Hrocha, viniti jej chce s pokuty 10 kop gr. — D. Z. m. č. 77, J 23, 25.

R. 1558. Petr Hroch z M. obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Prokopa Štítného ze Štítných, s 15 kop gr. čes. a to pro nestání k svému obeslání, jsouc původem před u. p. m. d. z. — D. Z. m. č. 135, D 29.

R. 1558. Petr Hroch z Mezilesic prodal městečko Hrochův Týnec dvůr v Zájezdci, Prokopu Štítnému ze Štítného za $\frac{1}{4}$ 9 sta kop a 25 groš. Pražských.

Petr Hroch z Mezilesic praví, že dědictví své, městečko Týnec, domy, krčmy a dvory kmecí splatem a dědinami s kurmi, porostlinami, vrbami, řekou, robotami, s podacím kostelním, dvůr v Zájezdci splatem, se všemi lidmi, sirotky osedlími i neosedlími a neb z těch gruntův z běhlími i všecky zvody což komu patří a náleží, splným panstvím, to vše jakž to někdy toho Hroch z Mezilesic v týchž jeho a on v samém držení a užívání byl, kromě lesův Borův i s rybníčkem pod Borem ležícím jakž smlouva spečetěna mezi nimi vyměněna téhož léta a dne v desky zemské památné, slovo od slova v ložena a vše vsobě dále uzavírá. Dal k témuž plnou moc v týchž mezích a hranicích svých a to dědičně, že žádného práva panství k své zvláštnosti a dědičnosti dále nepozastavuje ex prodal Prokopovi Štítnému ze Štítného a jeho dědicům, za půldevátého sta kop a dvaceti pěti gr. Pražských a plně zaplacených. A jemu toho nadepsaného dědictví dědicky postoupil, spraviti má před každým člověkem právem zemským, zvláště před syrotky, jakož země za práva má, jenž má neb míti bude třetinu. A dále si strany předložily k sobě smlouvy svého práva po týchž klausulech a artikulích a zachovati mají též pře své sami.

Prokop ze Štítného prodal téhož r. 1558 Petru Hrochovi některé dvory v Trojovicích.

Prokop Štítný ze Štítného praví, že dědictví své ve vsi Trojovicích, dvory kmecí s platem, což tu dědičného má, s dědinami, lukami, se vši zvolí což k tomu přísluší, s plným panstvím,

to tak jakž tu sám měl a držel. Jakž na tom plném právě, v týchž mezích a hranicích v čemž to dědictví záleží, žádného práva panství ani které zvláštnosti sobě ani budoucím svým, tudíž dále na tom na všem nepozastavuje, ex prodal Petrovi Hrochovi z Mezilesic a jeho dědicům za čtyři sta dvaceti devíti kop gr. Pražských, plně a docela za placených, a jemu nadepsaného dědictví dědicky postoupil. Zvlášť mu on sám prodávající, toliko závady své což by sám zavadil a veškerým právem zemským vzal, kdyžby člověkem jistinou všech, et forma.

V pondělí před sv. Vítem r. 1558.

Slavata z Chlumu a z Košmberka a na Košmberce.

D. Z. v. č. 13, C 13. od r. 1557—1561.

R. 1558. V pátek po Božím Těle. — Trhová smlouva. — Petr Hroch z Mezilesic s jedné a Prokop Štítný ze Štítného a na Týnci strany druhé. Praví, že jsou mezi sebou takovouto smlouvu učinili, kteráž slovo od slova takto napsána jest.

Léta Páně tisícího pětistého padesátého osmého, v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, naní Rackem Štramberským z Hustopeče, Václavem Vokrouhlickým starším z Kněnic a na Borovnici, jakožto prostředníky s Čenkem Bočkem z Poličan, Štěpánem Andělem z Ronovce, Jiříkem Slepoticickým ze Sůlic a na Slepoticích, přátely od stran vydanými. Stala se jest smlouva dobrovolná celá dokonalá a trh, mezi urozeným panem Prokopem Štítným ze Štítného a na Týnci, a panem Petrem Hrochem z Mezilesic a to taková. Že jest pan Petr Hroch panu Prokopovi Štítnému a dědicům jeho, prodal dědictví své, městečko Týnec, se vším příslušenstvím, vtýchž mezích a hranicích, splaty, robotami, slepicemi, dědinami, lukami, porostlinami, řekou, s obcemi, s kostelním podacím, zač je tu sám při témž městečku s krčmami posudními držel a užíval. S lidmi osedlými i neosedlými, syrotky kteréž tu jsou i od tud sběhlými, mimo ty pana Hrocha vymíněnými, s jich spravedlnosti. A cedula řezaná, sepsána tu sobě dědicům ani budoucím svým nic nepozastavuje, kromě lesův Borův, srybníkem pod tím Borem ležícím a proutí při témž rybníčku ležící, kteréž Šimon Svácha drží.

A jestli pan Petr Hroch a dědici svými ten rybníček držel s vodou, bude sobě moci stav v tom místě, kdež prve býval dělali a spravovati, břeh vymítati, země v obci bráti, k vodě hnáti bez překážek pana Prokopa a budoucích jeho. A to za sumu půl deváta sta 25 kop gr. vše českých, kteréžto sumi pan Prokop Štítný panu Petru Hrochovi, takto zaplatiti má.

Item: nejprve postoupiti jemu panu Petrovi má ve vsi Trojovicích gruntem, na kterémž sedí Jakub Štech, krčmu výsadní na které sedí Petr Tuček, a ve vsi Zájezdci s gruntem na kterémž sedí Martin Bočků a s gruntem na kterémž sedí Petr Strejček.

S lidmi osedlými i neosedlými, s dvory kmetčími, splaty, tak jakž sám držel a užíval, podle trhu a smlouvy, mezi někdy panem Hrochem Týneckým z Mezilesic a panem Petrem Hamzou ze Zábědovic učiněnou, tu sobě ani dědicům svým nic nepozastavujíc. Týž pan Prokop Štítný panu Petru Hrochovi postoupiti má statku svého, zejména ve vsi Zájezdci tři člověky osedlý, ve vsi Trojovicích pět člověků osedlých, s lidmi osedlými i ne-

osedlými, splaty se všemi tak jakž sám to držel a užíval, nic sobě tu ani budoucím svým nepozastavujíc, mimo ty syrotky kteréž jsou na ceduli řezané poznamenány a vymíněny i spravedlnostmi jich. A to k držení, jmění a užívání učiněný, jako svým vlastním a to v jednom tisíci kopách groš. čes.

Item: pan Prokop Štítný má zastoupiti i hned v pěti stech kopách gr. čes. pana Petra Hrocha a syrotka nebožtíka pana Albrechta Zbinka z Latošic a ten dluh nase převzíti a potom od léta minulého k ruce témuž syrotku na před psanému on pan Prokop Štítný položití a dáti povinen jest.

Za pana Petra Hrocha půl čtvrtá sta a dvaceti pěti kop gr. čes. a takto suma svrchu psaná půl deváta sta dvacet pětme-
cítma kop gr. č. panu Petrovi Hrochovi bude zaplacená. A on pan Petr Hroch i hned přitom čase sv. Jiří, to jest v roce, jest povinen dodatí týmž syrotkům a položití při deskách zemských sto dvacet pět kop gr. č. A to má učiniti zápisem na statku svém dostatečně, přitom čase, kdež pan Prokop Štítný od pana Hrocha v desky se klásti bude, pod vrácení s jedním komorníkem pražským s deskami na své vsi Stičany a to tak; jestližeby tomu dosti ne-
učinil aby se jemu on pan Prokop mohl týž ves uvázati s jedním komorníkem pražským a jí držeti a užívati dotud dokudby on p. Petr Hroch, prvně panu Prokopovi Štítnému té sumi sto deset pět kop gr. č., se všemi škodami a náklady nedal a nezaplátil. A když by dal, tehda bude povinen pan Prokop Štítný jemu p. Petrovi té vsi a lidi postoupiti, vybere platy do toho času spravedlivě.

Item: Jakž je někdy pan Hroch Týnecký z Mezilesic spravoval, podle smlouvy s panem Petrem Hamzou nebožtíkem učiněné. Lidi a grunty zápisné v Trojovicích a v Zájedci. Od té zprávy má pan Prokop Štítný pustiti a při staré správě, kteráž jest někdy na statku nebožtíka pana Bohuše Kostky byla, má on p. Petr Hroch zůstatí. Což se zprávy dotýče a svědomí závad z městečka Týnce, tu p. Petr Hroch, svědčící zápis deskami předem paní Anrě z Košíně manželce jeho na tři sta kop gr. čes. učiněný a převésti na statek svůj a při tom věno jí zapsat a dostatečně opatřiti. I jiné až byliby které závady na městečku Týnci a to též při tom čase, kdy městečko Týnec v desky zemské klásti se bude panu Prokopovi.

A také stran louky a roli farářské od někdy pana Hrocha Týneckého otce p. Petra Hrocha panu Petrovi Hamzovi prodaný očistí a na jiný statek správu přenéstí a ten statek dále spravovati, čímž má neb míti bude jakž země za právo má neb míti bude jakž země za právo má třetinou výš v desky zemské pan Petr Hroch panu Prokopovi Štítnému klásti má při čase suchých dnů nejprve příšlých. Kterémužto dni strany sobě, jeden druhému týden napřed věděti dáti mají.

Item: Což se dotýče dluhův a spravedlností na obě strany, pánům i podaným jejich náležitých, těch aby jedna každá strana znich užily a k zaplacení sobě nápomocni byli.

Item: Což se postoupení statku podle této smlouvy od obou stran dotýče, takové postoupení má býti konečně od dátum této smlouvy v jednom téhodni pořád zběhlým. To sobě strany vy-

konati mají a jeden druhému podle této smlouvy postoupiti. A p. Prokop Štítný panu Petrovi Hrochovi při tom čase suchých dnů letnicích, to což dědičného jest v desky zemské vložití má. A byloliby jeho pana Prokopa Štítného vlastní závady na tom statku dědičným v Trojovicích a v Zájezdci, to má spravovati statkem svým, který má neb míti bude, tak jakž země za právo má. A to všecko což se v této smlouvě píše, připověděli s obou stran správně křesťansky držeti, beze všeho přerušení. A jestly žeby která strana tomu kterému artikuli dosti neučinila, bude povina sto kop gr. čes. pokuty jeden druhému propadnouti a dáti a předce tomu všemu, podle této smlouvy dosti učiniti povina jest. A toho všeho nepotvrzení a držení, strany napřed psané. pečeti své vlastní přitiskly sou k této smlouvě a my prostředníci i přátelé od stran vydaný na žádost jejich, též své vlastní pečeti své přitiskly na svědomí sobě, dědicův svých beze škody. Jenž jest dána a psána na tvrzi Týnci, léta a dne na před psaného.

D. Z. v. č. 53, C 30.

P. 1559. Petr Hroch z Mezilesic obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Prokopa Štítného ze Š. ze 20. kop gr. čes., po nálezu a zdvižení obeslání před u. p. m. d. z. k svědomí závady ze statku Týnického učiněném.

D. Z. m. č. 135, D. 33.

R. 1560. Petr Hroch z Mezilesic obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Hanuše Špígle z Milčic, císař. J. M. radu rentmistra při komoře král. Čes. a Pavla Žďárského z Lovčic a na Kamenici, s 15 kop gr. čes. a to pro nestání k svému obeslání, jsouc původy, když na též obeslání přišlo před soudem komorním král. Čes. — Tu vedle téhož obeslání u. p. m. d. z. na plném soudu škody slyševše, původ i odpor jich Hanuše Špígl a Pavla Žďárského z Lovčic obeslaných, nalezli, že jest škod outratných a nákladných podle práva provedl, to jest 9 kop a 50 denárů vše čes. A ty aby jemu Petru Hrochu dali a to konečně a chtějí-li stání, přísaha se nalezá d. p. Léta 1560, v úterý po sv. Bartoloměji.

Petr Hroch z Mezilesic praví, že jest podle tohoto obeslání a nálezu škody outratné a nákladné učiněné se ujal a přijal všecku sumu v témž obeslání položenou. A to od Hanuše Špígl z Milčic, císař. J. M. rady rentmistra, při komoře král. čes. a Pavla Žďárského z Lovčic a na Kamenici, to jest 15 kop gr. čes., skterýž o 15. kop gr. č. on Petr Hroch, je Hanuše Špígl a Pavla Žďárského kvituje a propouští úplně a docela.

D. Z. m. č. 135, H 10.

Petr Hroch z Mezilesic obeslal listem ze škod outratných a nákladných Hanuše Špígl z Milčic a Pavla Žďárského z Lovčic, s 25. kop gr. čes. a to po nálezu a zdvižení obeslání před soudem komorním král. Českého učiněném. Tu vedle téhož obeslání u. p. m. d. z. na plném soudu škody slyševše, původ jeho Petra Hrocha původa i také odpor jich Hanuše Špígl a Pavla Žďárského, nalezly, že jest škod outratných a nákladných podle práva provedl, to jest 17 kop a 11 kop gr. čes. všech, a ty aby jemu dali a to konečně. Přísaha se nalezá d. p. stání 1561.

D. Z. m. č. 135, L 7.

R. 1561. Bernard Jestřebský z Ryzmburka a na Boharýni, obeslal jest listem ze škod outratných a nákladných Petra Hrocha z Mezilesic a na Dvakačovicích s 5 kop gr. čes. a to po nálezu před soudem komorním král. Čes.

Tu vedle téhož obeslání u. p. m. d. z. na plném soudu, škody slyševše, původ jeho Bernarda Jestřebského původu i také odpor jeho Petra Hrocha z M. obeslaného, našli, že jest škod outratných a nákladných, podle práva provedl, to jest 3 kopy aby jemu dal a to konečně. A chtějí-li stání, přísaha se nachází d. p. Léta 1561 v pátek po sv. Linhartu.

D. Z. m. č. 135, K 21.

R. 1561. Nálezy soudu komorního.

Léta šedesátého prvního v pondělí po sv. Řehoři, Bernard Jestřebský z Rysmburka a na Boharýni, pohnal do soudu komorního král. Čes. Petra Hrocha z Mezilesic a ve Dvakačovicích. Viniti jej chce ze 20 kop gr. dluhu spravedlivého, jakž týž pŕhon to vsobě šíře zavírá. — Jeho Mil. pan pan Jan nejstarší z Lobkovic na Zbiroze a Točnice, nejvyš. hořmistr kral. Čes., spány vladykami Jeho milosti císařské, jakožto krále Českého radami v tom našli a jemu Bernartovi Jestřebskému původu proti němu Petrovi Hrochovi pohnanému za právo dáti ráčili, zpřičin v témž nálezu položených. Stalo se v pátek po sv. Dorotě, léta 1561. — Po kterémžto nálezu svrchupsaný Bernard Jestřebský, viniti jej Petra Hrocha chce ze škod toliko outratných a nákladných, kterých pět kop gr. jmenoval. Stalo se v pátek o Suchých dnech, léta 1561. — Po sv. Řehoři, pohnal Petra Hrocha do soudu kom. z těch 5 kop gr. tu má, ve vsi Čankovicích což tu má, ve vsi Zájezdci což tu má, ve vsi Trojovicích což tu má s dvory kmetčími, splaty, s lidmi osedlými i neosedlými, sdědinami, lukami, s obcemi, robotami, kurmi, spolovicí loukou kteráž slove Velká louka pode vsí Stičany, spastvíštěmi, s vrbami, řekami, vodotočinami, se vším ktomu od starodávna příslušenstvím, což tu koliv on Petr Hroch z Mezilesic zápisného v držení jest, takž jakž des. zem. od něho někdy Bohuše Kostky z Postupic, někdy Hrochovi z Mezilesic a Barboře ze Soutic otcí a matce jeho Petra Hrocha, dědicům a budoucím v kvaternu památném vejpisném šerém, léta 1545 v sobotu po novém létě, B 18, plněji svědčí.

Pro nesprávu nadepsaných dědin a po příkazu kteréž jsou přišly od Hanuše Špígla z Milčic, císaře J. M. rady a rentmistra při komoře české a Pavla Žďárského z Lovčic, kterýž jsou jeho Petra Hrocha z Mezilesic obeslaly do soudu. Páni a vladykové dali Bernartovi za právo — Téhož r. 1561 byl ještě pohnán Petr Hroch od Bernarta, pro 4 kopy. D. Z. m. č. 217. D 15—16.

R. 1562. Registra starostova práv k vedení, Mik. Humpolce z Tucheraza.

V té smlouvě od Petra Hrocha z Mezilesic. Janovi ze Žerotína a na Brandýse, jakožto držitelí dědin dědičných správných a vepsané od Bohuše Kostky z Postupic, Hrochovi z Mezilesic a Barboře ze Soutic manželce jeho, dědicům a budoucím jich. A tak jemu Petrovi Hrochovi z M. jakožto synu a dědici jich zavázaných; totižto v Heřmanicích tvrz, dvůr popl. spolplužím, v městečku tudíž domův, krčem a dvorův kmetcích splatem což

tu měl, s dědinami, lukami, lesy, háji, potoky, rybníky, kurmi, vejci, robotami a spodacím kostelním v Heřmanicích a Vračovicích s mlýnem sešlým pod Bohuněvicemi a s tvrzištěm Vračovicích řečené Vorlem i se vši zvolí což tu přísluší, splným panstvím toho všeho což tu někdy Bohuše Kostka sám v držení a užívání byl. Pro nesprávu dědin zápisných vsi Stičan celé, Dvakačovic vsi což komorního král. Českého, z toho aby položil všecky listy, majestáty a zápisy což má-li jaké pořádné na dědiny zápisné kteréž psaný, někdy klášteru Podlažickému, nebo tito Podlažické náležející, s vším k tomu, jakž se napřed jmenuje spříslušenstvím. Pravice oni, Hanuš Špíggle a Pavel z Lovčic, k těm svrchupsaným dědinám, se vším a všelijakým k tomu příslušenstvím práva zprávného, podle daní, za jeho cí. výplatou jinak. Protož aby pan Jan ze Žerotína, jakožto držitel nadepsaných dědin správních jeho Petra Hrocha z M. v tom obeslání a v té při, když na to obeslání přijde k soudu komornímu, v té při s Hanušem Špíglem a Pavlem Žďárským z Lovčic, zastoupil, a to podle práva a zřízení žemského opatřil. Vklad vložen vpátek po sv. Diviši, vyšel vpátek den sv. Lukáše.

Arch. mus. č. 1030, XVI F 7, fol. 73.

R. 1562. V sobotu po sv. Fabianu a Šebestianu. Petr Hroch z Mezilesic, původu proti nim Hanušovi Špíglvi z Milčic a Pavlu Žďárskému z Lovčic obeslaným. Dáno na statek sumi, to jest 7 kop gr. čes., a 49 jest zapsáno, stání d. p.

Léta 1562 ve středu po sv. Valentinu, vyšli 2 listy zatýkací, jeden po tomto nálezu a druhý po staném právu a dány jsou Petru Hrochovi.

D. Z. m. č. 135, L 7.

R. 1562. Bernard Jestřebský z Rysmburku u. p. m. d. z. pohání Petra Hrocha z Mezilesic před soud komorní.

D. Z. m. č. 30, A 19.

Jan Špígl z Alijazic pohání Petra Hrocha z M. před soud nejv. purkrabství Pražs., viniti jej chce z dluhu a žádá, aby již konečně měl zaplacen.

D. Z. m. č. 30 B 11.

R. 1562. Ve čtvrtek, po sv. Anežce. Petr Hroch z Mezilesic obesylá Hanuše Špígla z Milčic a Pavla Žďárského z Lovčic, aby mu peníze, kteréž po nálezu a škody outratný a nákladný, položili všecky a to v pátek po sv. Anežce. nejprv přístím podle zřízení zem.

D. Z. m. č. 64, A 7.

R. 1563. Václav Nudvojovský z Nudvojovic a na Urbanovicích, pohání Petra Hrocha z Mezilesic. Viniti jeho chce nářku a to takového. Jakož jest léta tohoto 63. na tvrzi v Žestovicích, ve čtvrtek v den památný, Tě'a Božího, on Petr Hroch, před dobrými lidmi o něm Václavovi Nudvojovským mluvil, že jest vyjebaný lhář. Kterýmiž to slovy, on Petr Hroch vysoce jest jeho Václava z Nudvojic, jakž výš dočtěno nařekl. Toho proti zřízení zemskému činiti a jeho tak nevině nařikati nemaje. A maje sobě on Petr Hroch poselstvím, cedulí řezanou, zná-li se takto k svému nářku od něho Václava Nudvojovského, učiněnou odpověď dávajíc, ktomu jest se přiznal. Proto aby stál a jemu ztoho práv byl.

D. Z. m. č. 130, P 15.

Na Košumberce. Diviš Slavata z Chlumu a Václav Haugvic z Biskupic, sdělují císaři, že stav vodní u vsi Dvakačovic, kterýmž

se na 11 rybníků velkých a něco malých na panství Pardubickém. voda nahání, nutně opravy potřebuje, k čemuž především zapotřebí, by řečená ves Dvakačovice od majitele Petra Hrocha z Mezilesic koupena byla aneb jinak sním smluveno bylo, ježto vesnici touto náhony směrem nejbližším vésti se dají. —

Slavata z Chlumu — Haugvic z Biskupce — Hroch z Mezilesic.

Dvakačovice rybníkařství.

Opis zem. arch. — Orig. jest v c. k. říšs. fin. arch. ve Vídni, Böhmen r. 1565.

R. 1565. Prokop Štítný ze Štítného na Týnci a Morašicích, pohání Petra Hrocha z Mezilesic. Viniti jej chce na místě Vítka jinak Vítka z městečka Týnce, člověka podaného svého s osmnácti kop gr. miš. a to takových. Jakož jest on Petr Hroch, jsouce toho času v držení Týnce, prodal témuž Vítkovi kus role farářské, náležející k podací kostelnímu k městečku Týnci, za sumu třicet kop gr. miš. A za touž roli již jest též Vitek jemu Petrovi Hrochovi na časy rozdílné vyplnil a dal sumu osmnáct kop gr. m. Potom když jest on Prokop Štítný městečko Týnec s tím podacím kostelním od něho Petra Hrocha koupil a toho, aby ta role od záduší odříznuta býti měla, dopustiti nechtěl.

Na předložení přátel, k tomu od stran vyžádaných, když jest on Prokop Štítný to provedl, že ta role k tomu záduší on Petr Hroch jest od toho prodeje pustil a uvolil se, že témuž Vítkovi sumu jeho, což jest za touž roli od něho vybral, to jest osmnáct kop, zase dáti a zaplatiti chce. Ale však toho činiti zanedbává až posavád. Dokládá se svědomí a jiných pravd, spravedlností náležitých.

D. Z. m. č. 70, N 7.

V deskách zem. č. 223, C 24, jest svrchupsaný zápis doslovně napsán a k tomu přidán tento nález: Na to od původu ukázáno, svědomí, též i deskami zem. a při tom mluveno, že podle takového původu dostatečného svého v tom žádá za opatření spravedlivého. A toto zase od pohnaného mluveno, že ten půhon ani žaloba není provedena, neb že žádný svědek toho nedokládá aby ta dědina za tu sumu prodána býti měla, toliko, že jen jsou slyšené svědci. A poněvadž se původ spůhonem nesrovnává, že spravedlivě zanešeno býti má. V tom se také poroučejí kopami třemi Vítka podaného svého, že Petr Hroch kvituje plně a docela. — Spravedlivě tu u. p. m. d. z. na p. s. m. Slyševše strany a jich s obou stran přeličení, půhon a žalobu, svědomí, toho všeho pilně pováživše nalezly: Poněvadž jest se to našlo a vyhledalo, že jest on Vitek podaný Prokopa Štítného od něho Petra Hrocha z Mezilesic, jsouc tehdy jeho podaným v městečku Týnci, dědiru zádušní za 30 kop gr. čes. koupil a zani 18 kop gr. čes. jemu vydal a v tom čase on Petr Hroch, než mu to doplatil, tehož Vítka i s jiným statkem a Týneckým záduším jemu Prokopovi Štítnému jest prodal, kterémuž to trhu, té dědiny, když jest k ruce dáti, on Prokop Štítný nechtěl, též Petr Hroch témuž Vítkovi ty peníze, což od něho zatu roli, to jest 18 kop gr. čes. přijal zase navrátiti se uvolil.

Sté příčiny dává se jemu Prokopovi Štítnému původu, na místě k ruce téhož Vítka podaného jeho, proti němu Petru Hrochovi

z Mezilesic pohnanému za právo, tak aby on Petr Hroch těch 18 kop gr. českých Prokopovi Štítnému, k ruce témuž Vítovi podanému jeho dal a vyplatil. A to konečně od dnešního dne, ve dvou nedělí pořad zběhlých. — čís. 223, C 24.

Zkratky u. p. m. d. z. na p. s. m. znamenají: úředníci pražští menších desk zemských na plném soudu menším.

R. 1565. Prokop Štítný ze Štítného na Týnci a Morašicích, na místě Vítka, člověka podaného svého, pohání Arnošta Návského z Vlčkovic, proti Petru Hrochovi z M. k svědomí pokuty 13 kop gr.
D. Z. m. č. 70, N 22.

R. 1567. Jiřík Kučera Čankovský ze Žižina a na Čankovicích, pohání Petra Hrocha z Mezilesic a na Zásadí. Vinití jeho chce s půldvanácté kopy gr. čes., dluhu spravedlivého za koně mladého, kterýž jest od něho Jiříka Kučery za touž sumu koupil, zastalého a až posavád nezaplaceného, Protož aby stál a jemu s toho práv byl. Další zápis jest k roku 1569.

D. Z. m. č. 5, E 1. od r. 1560.

R. 1567. Prokop Štítný ze Štítného a na Morašicích, na místě Víta, jinak Vítka z městečka Týnce, člověka podaného svého, obeslal jest listem ze škod a náklad Petra Hrocha z M. ze 24 kop gr. po nálezu před u. p. m. d. z. na p. s. m. a jménem z městečka Týnce člověka podaného jeho původu i také odpor jeho Petra Hrocha z M. obeslaného.

Nalezli jest, že škod a útrat nákladných podle práva provedl, to jest devatenáct kop gr. aby dal konečně. Přísaha se nachází d. p. — D. Z. m. č. 30, N 30.

R. 1567. V úterý den sv. Jeronýma. Prokop Štítný ze Š. na Týnci a Morašicích praví, že jest podle tohoto nálezu a škody outratami a náklady a jiného, vzal a přijal všecku sumu, že podle tohoto nálezu, náležitě to jest devatenáct kop gr. přijal a to od Petra Hrocha z Mezilesic. Z kteréžto sumy jej Petra Hrocha z M. kvituje a propouští. — D. Z. m. č. 30, N 30.

R. 1567. V té při kteráž jest mezi Oldřichem Perknovským z Perknova původu a Petrem Hrochem z Mezilesic pohnaným s. d. Tu kdež týž Oldřich Perknovský pohání jeho Petra Hrocha, vinití jej ze 30 kop gr. dobrých stříbrných, rázu Pražs. dluhu pravého a týž posavád nezaplaceného, tak jakž týž list pod pečetí jeho Petra Hrocha plněji svědčí a to vsobě šíře obsahuje. A tak jak žaloba v. s. Nato od původu zase jest list dluhu pod pečetí jeho Petra Hrocha a při tom mluveno. Poněvadž tento dostatečně zveden jest, v tom že je sic zaopatření spravedlivého.

Zase od pohnaného mluveno, že toho připouští svědectví spravedlivého u. p. m. d. z. na p. s. z. — Slyševše strany a jich s obou stran při, líčení, půhon, žalobu, list dluhů pod pečetí, toho všeho pilně památného nalezly: Poněvadž jest on Oldřich Perknovský z Perknova původ a dluh pravý listem pod pečetí jeho Petra Hrocha z Mezilesic, podle práva dostatečně provedl a prokázal, z té příčiny dává se jemu Oldřichovi Perknovskému původu proti němu Petru Hrochovi z M. pohnanému, za právo, tak aby on Petr Hroch takový dluh v půhonu jmenovaný, to jest

30 kop gr. čes. jemu Old. Perknovskému dal a zaplatil. A to konečně od dnešního dne ve dvou nedělích pořad zběhlých.

D. Z. m. č. 233, L 18.

R. 1568—70. Ve středu před sv. Jiljí. Petr Hroch z Mezilesic a v Zásadí praví, že zadal plnou moc a vůli a tímto zápisem dává slovo Abrahamovi Čáslavskému z Mezilesic, aby on na místě a jména jeho mohl a moc měl, sumu . . . ? přisouzených od Bužka Kučery Čankovského z Žižina vyzdvihnouti a znich kvitovati. Byloli by potřeby i po právě jíti a práva až do krajnosti. Tak jakž týž Abraham Čáslavský z Mezilesic přijdouc k deskám zemským o to, sem se vždycky zpráva dá, že jeho Petra Hrocha k tomu svolení a v tom všem celá plná a dokonalá vůle jest.

D. Z. v. č. 59, F 17.

R. 1569. V té při mezi Jiříkem Kučerou. Čankovským ze Žižina původa a Petrem Hrochem z Mezilesic pohnaným. Tu kdež týž Jiřík Kučera viniti jeho Petra Hrocha chce s půldvanácté kopy gr. čes. dluhu spravedlivého, za koně mladého, kterýž jest od něho Jiříka Kučery za touž sumu koupil, zustalých a ty posavád nezaplacené, jakž týž půhon a žaloba plněji svědčí. Na to ukázal svědomí listinou; přitom mluveno: Poněvadž půhon i žaloba provedena a že jest se k tomu přiznal, že zaplatiti chce, vtom prosí za opatření svého.

Proti tomu ad pohnaného mluveno, že se ten půhon ani s žalobou nesrovnává a že svědkové svědčí, že jest nějaký Hanzlík takového koně koupil a ne on Petr Hroch. V tom se poroučejíc ze spravedlnosti, u. p. m. na plném soudu zemském.

Slyševše strany a jich s obou stran při, půhon a žalobu, svědomí, uváživše toho všeho, spilností nalezli. Poněvadž původ spůhonem i se žalobou se nesrovnává, zté příčiny se ten půhon zdvihá.

D. Z. m. č. 233 H 7, č. 158 E 27.

R. 1569. Léta Páně tisícího pětistého šedesátého devátého v pátek před sv. Vitem, stala se jest smlouva dokonalá a trh celý dokonalý mezy urozeným panem Prokopem Štítným ze Štítného a na Týnci a Morašicích J. M. C. hejtmanem kraje Chrudímského strany jedné a panem Petrem Hrochem z Mezilesic strany druhé, takováto smlouva:

A tak, že jest prodal svrchu psaný p. Petr Hroch témuž p. Prokopovi Štítnému a dědicům jeho k pravému a dědičnému držení a k užívání roli svou dědičnou, kteráž jest byla téhož p. Petra Hrocha, tak řečené v Zásadí gruntu, na kterýmž někdy býval Jan Machovec, kterážto roli, lesy nad gložkem Týncí městečka a sto strychů v honech držel a sice od meze její jedné, též i druhé meze polní, s jedné strany pana Prokopa Štítného a s druhé strany Marka Haška z Týnce, a jakž táž mez hraničí od týchž polí, to v sobě sic drží a ukazuje. Žádného práva, ani sám prodávající jaké zvláštnosti sobě ani dědicům svým tu nepozastavujíc, za sumu sto kop groš. Českých. A kteroužto roli dá svrchu psaný pan Petr Hroch a jeho dědicové jichž má a povinen jest sám témuž Prokopovi Štítnému v desky zemské vložiti a vepsati dáti a je spravovati, čímž má a míti bude týž a všech, jakž země Česká za právo má. A to kromě

mezi tímto zápisem a sv. Bartolomějem zápis pojistiti a on Prokop Štítný, touž sumu, těch sto kop gr. Českých hned témuž panu Petru Hrochovi dal a z úplna zaplatil a vystavil jest na tu roli. A on p. Petr Hroch též roli jest tomu p. Prokopovi Štítnému dědicům jeho k dědičnému držení a k užívání postoupil. A toho si při tom vymínjuje, že on p. Petr Hroch má sobě sté roli to obyčí což jest ho nyní z rostlého smí skliditi do sv. Bartoloměje příštího, též pokudžby téhož pana Prokopa Štítného a dědici jeho škody prázdni byli. A což se v těchto smlouvách píše, to sou sobě strany oboje přirekli dojista a všemu tomu zadost učiniti.

Jestližby pak která strana jedna druhé gruntama, jakž strany se smluvili, dosti neuvěřila, tehda aby strany druhé pokuty podepsati sto grošův Českých pokutovali a ty aby jí dāti, protože tomu všemu dosti vyznati povina byla.

Ktomu doznání, jakž se v těchto smlouvách píše dosti vymění, strany obě svrchu psané p. Prokop Štítný a p. Petr Hroch pečeti své vlastní a přirozené, k této smlouvě trhové přitisknouti jsou dali. Ktomu na svědomí, a pro jistotu toho svědomost, dožádali sou urozených pana Jana Štouka z Hertensdorfu a pana Jana Bošinského z Božejova a na Mezilesicích, že sou podle nich k této smlouvě pečeti své, však sobě bezeškody také přitisknouti dali. Skteroužto smlouvou přijda k právu, jednotnýmá slovy psanou a spečetěnou jednu má.

Stalo se léta a dne svrchu psaného.

D. Z. v. č. 59, J 15, od r. 1568—70.

R. 1570. Karel Vrbka z Vrbice a na Vejvanovicích, pohání Petra Hrocha z M. a na Stíčanech, k svědomí proti Kateřině Lukavské ze Súlíc.

D. Z. m. 156, O 19.

R. 1570. Statečný urozený náš milý.

Milostivě Tobě věděti dáváme, že jest nám vznámost uvedeno, že jsou se slovutný Petr Hroch z Mezilesic a v Zásadí, dědici svými, spolu Abrahamem Čáslavským urozeným podaným našim v král. našem Českém též urozeným milým toto, že jest dočtěného Abrahama Čáslavského s dědici a budoucími jeho, týž Petr Hroch za strejce pravého erbovního přijal, tak aby erbu a štítu jeho, kteréhož on po pradědých svých užívá stýmiž dědici a budoucími svými pojmouti ráčil a též jako Hroch z Mezilesic se psáti mohl. Přijal k témuž dobrovolně, povolil aby sobě deskami zemskými král. Českého to podali, snesli a srovnali se. Dočtěný Petr Hroch a Abraham Čáslavský, poníženě prosíce, abychom k takovým jejich své svolení k dokonání společnému povolení naše císařské dali, toho potvrdili a aby do týchž desk zem. podle potřeby a vši správnosti to zapsáno bylo, skrze tuto relaci naší milostivě poručiti ráčili.

Kteréžto ponížené prosbě nakloněný jsouce, téhož strejcovství, milostivě potvrzovati k tomu poručiti a jim toho dopouštěti ráčíme. Tobě poroučím, aby relatorum k desk. zem. byl a takové milostivé povolení naše císařské strany téhož strejcovství mezi nimi srovnané a přijaté, podle pořádku do týchž desk zemských vložiti a vepsati dal. Na tom všem milostivou vůlí císařkou naplní. —

Dáno na hradě našem Pražském, v pondělí po sv. Duchu,
léta sedmdesátého, království našich Římského osmého, Uherského
sedmého, Českého dvacetmécítmého.

Maxmilian II.

Admandatum Sacrae Ces.

Mtis proprium.

D. Mehl

N. Water.

Statečnému Burianovi Trčkovi z Lípy na Světlé nad Sázavou,
podkomořímu našemu v král. Českém našem milém.

Zem. arch. stavovský č. knihy 45, G 24. od r. 1556—75.

(Pokračování.)

Třetí díl rukopisného sborníku Evermonda Jiřího Košetického.

Podává Dr. ANT. PODLAHA.

(Pokračování.)

99. [Str. 490b—504a.]

**Hry divadelní při průvodu Božího Těla: O Adamovi
a Evě, o Kainu a Abelovi, o Abrahamovi a Isakovi.**

In festo Corporis Christi. Actus de Adamo et Eva.

Prologus: Všickni tuto shromáždění
křesťané slyšte pobožni,
chcem vám figury zákona,
které jsou nám Krista Pána
znamenaly, teď předvésti,
nestejskejte poslyšeti,
při této pak přední štaci
dnešní přeslavné procesi
Adama z ráje vyhnání
pro jablíčka košťování,
láskám vašim předneseme;
odpusťte jestli chybíme.

A d a m: Já Adam manžel tvůj věrný
tebe napomínám nyní,
Evo, manželko má milá,
abys vždy poslušna byla,
mne, i Pána Boha svého
majíc na paměti jeho
příkázání, bychom z stromu
neužívali pokrmu
tohoto, kterýžto jest nám
přísně zapověděl Bůh sám.

E v a: Adame můj nejmilejší
manželi nejlaskavější,
chci tě ráda poslechnouti,
a tak se věrně chovati.
Z zapověděného stromu
nechci trhati pokrmu.
Jenom se na něj podívám
a co za strom jest uhlídám,
strom tento jest přerozkošný
na něm jablka jsou červený.
Ach! ach! kýž není zapověd
utrhlá bych jablko ihned.

/š

H a d : Evo, překrásné stvoření,
proč máte zapovědění,
byste nejedli z tohoto
ovoce, dřeva rajskeho?
neb to v sobě velkou moc má
dobré i zlé rozeznává.
Budete Bohu podobni,
rozumni a nesmrtedlni.

E v a : Z jiných stromův užívati
ovoce můžem trhati,
jen z tohoto prostředního
nesmíme trhati žádného,
ani se ho dotýkati,
tak Bůh ráčil přikázati,
abychom snad nezemřeli
a za to se zle neměli.

H a d : Nikoli vy nezemřete
ale mně jistotně věřte,
neboť ví Bůh, že v který den
jisti budete z něho jen,
otevřouť se oči vaše,
pamatujte slova naše,
budete jako Bohové,
znajíc vše dobré i zlé své.

E v a : Chci tě, hade, ráda poslechnouti
a jablíčko utrhnouti ;
musím nejprv košťovati,
potom též muži podati,
bych bohyně mohla býti,
dobré i zlé rozeznati.
Ach! což jest velice sladký,
ponesuť je muži taky.
Pohleď, Adame rozmilý,
jak jest to jablko přemilý
krásný, chutný, vonný, sladký,
košťuj, košťuj muži taky.

A d a m : Evo, ženo má rozmilá,
abys mou lásku poznala,
chciť to jablko košťovati
bych mohl dobré, zlé poznati,
Bohem velikým v světě býti,
a tak se vždy dobře míti.

(Košťuje a naříká) : Ach běda nám! ženo běda!
což jsme učinili? věda
o tak přísném přikázání
což jsme velmi oklamáni!
skrejme se pod stromem radši,
neboť k nám již Pán Bůh kráčí.

/š

Hlas Boží: Adame! kde jsi Adame?

A d a m : Teď jsem pod stromem, můj Pane.
Bál jsem já se hlasu tvého,
znajíc mne býti nahého.

Hlas Boží: Kdo jest tobě to oznámil?
že by nahý byl vyjevil?
jediné že jsi z dřeva jed,
anť jsem přikázal, by nejed.

A d a m : Žena, kterouž jsi mi sám dal,
za pomocnici odevzdal,
ona přinesla mi z toho
dřeva zapověděného.

Hlas Boží: Proč's to, Evo, učinila?
příkázání přestoupila?

Eva: Had mne Pane v tom oklamal,
že bobyni budu, sklamal.

Hlas Boží: Hade, že jsi učinil to,
zlořečeným budeš pro to,
na prsech tvých vždy polezeš,
zem za pokrm mítí budeš
nepřátelství mezi tebou
položím a mezi ženou
a semenem tvým, i jejím
onať potře hlavu tvou nyní.
Ty pak, ženo neposlušná,
že jsi byla tak všetečná,
rozmnožím bíly tvé, děti
v bolestech budeš roditi
a budeš muži poddaná
neb jsi byla neposlušná.
Ty pak, Ádame stvořený,
že jsi poslechl tvé ženy
a jedl jsi z dřeva toho
přísně zapověděného
země bude zlořečena
v práci tvé a neúrodná,
v robotách budeš z ní jísti,
trní a hloží ploditi
v potu tváři tvé krmiti
budeš se, chlebem živiti,
dokavadž se nenavráťš
do země a v prach obrátíš.
Protož tobě, cherubíne,
poručím ti dostatečně:
vyžeň je z ráje rozkoše,
naplní se vůle naše.

Cherubín: Vyjdětež hned, neposlušní
a Bohu svému nevděční.
Poněvadž jste z země vzati
hledětež na ni pracovati,
já pak před rájem mám státi,
cesty pilně oslňhati,
k dřevu života by žádný
nevešel sem bohaprázdňý.

Epilogus: Spatřili jste, shromáždění,
tuto křesťané upřímní,
kterak Bůh zapověditi
ráčil, přísně poručiti,
aby z prostředního stromu
neužívali pokrmu;
že pak jsou to přestoupili
z ráje hned vyhnáni byli.
Ale vy křesťané věrní
jiné máte poručení,
abyste jedli Kristovo
Tělo, Spasitele svého.
Chcete-li se radovati,
v nebi věčně kralovati,
Tělo Krista Pána hodně
užívatí každoročně.
Nebudete-li pak jísti,
tělo Krista přijímatí,
nemůžete život mítí
věčný, ale zahynutí.

Adam ráj, a anděl nebe
Saul království,
Šalomoun potratil lásku Boží —
i proč? pro neposlušensví.

Při druhém oltáři

Prologus: Při tomto druhém oltáři
lásky vaše brzy spatří
dva bratry obětovati
jeden druhého zabítí.
totiž Kaina a Abele,
což poslechnete vesele.

Kain: Já Kain syn prvorozený
tomu jsem byl vynaučený
od svých rodičův rozmilých
pamatuji na slova jich
kterak z hlíny učiněni
byli, od Boha stvořeni,
v ráji krásném postaveni,
všemi dary obdařeni;
o žádné jsou nevěděli
robotě, nouze neměli.
Jedinké jen přikázání
měli jsou od Boha daný,
aby z stromu jediného
umění zlého, dobrého,
ovoce neužívali,
z jinších ze všech požívali;
ale že jsou neposlušni
Boha, a byli nevděční,
z stromu zapověď něho
jedli předce jablka z něho,
všecko zlé na nás, i práci
uvedli, že jsme žebráci
a z ráje na zem vyhnáni,
by robotovali na ni.
Jakož já Kain synem prvním
sedlákem jsem též nejprvním:
zemi kopám, vorám, rejpám,
v potu tváři chléb dobejvám
však mi Pán Bůh požehnává
a hojné ourody dává.
Protož musím děkovati
za to, a obětovati
Bohu z té hojné ourody
by ji chránil od zlé škody.

Abel: Zdráv bud, Kaine, bratře milý,
co chceš činit v této chvíli?

Kain: Bodej zdráv byl, můj Abeli,
povídámť tobě svou vůli,
že chci vděčnost prokázati
a Bohu obětovati
a to z užitku mé země,
již mi požehnává hojně.

Abel: Velmi mi se líbí tvá řeč,
neb jest to náležitá věc
Bohu vděčnost prokázati,
by víc ráčil požehnati.
Teď mám ovci z stáda mého
beránka nejtuctnějšího;
chci tě též následovati
Bohu jej obětovati.

Neb mi hojně požehnává,
velké s'ádo ovčí dává.
Protož bratře nemeskejme
ale Bohu obětujme.

Kain obětuje a nezapálí: Ó Bože! tobě děkuji
z ourody a obětují
toto na poděkování,
by mi dal své požehnání.

Abel obětuje a zapálí: Stvořiteli nebe, země,
Tobě díky ponížené
činím za Tvé dobrodiní
a tohoto na znamení
beránka teď obětují,
za dobrodiní děkuji.
Přijmi to od slouhy svého,
uděl požehnání tvého.

Kain: Co oběť bratra mladšího
milejší jest než staršího?
Když Bůh nechce mé oběti
přijít, bratra chci zabít.

Hlas Boží: Proč se Kaine na mne hněváš?
zdaliž o tom právy nemáš?
budeš-li dobře čini i
že budeš odplatu mlti?
pakli co učiníš zlého
neujdeš trestání mého.
Však pod mocí tvou vůle tvá
ty buď ji pánem, ne ona.

Kain: Nic nedbám, se nespokojím,
dokud se nad ním nepomstím;
vidím ho tamto choditi,
pěkně mu chci lahođiti.
Rád tě vidím bratře milý
učiň mi to prosím k vůli
a vyprovod' mne do polí
podíváš se na obili.

Abel: Bys poznal bratrskou [lásku]
půjdu s tebou na procházku
chvála buď Bohu, jak pěkný
obilí máš, a ourodný
Pán Bůh rač ho požehnati
a od zkázy zachovati.

Kain: Nežádámť já sobě toho,
aniž ty sám víceji ho
budeš moci užívatí,
neb tě hned musím zabít.

Abel: Co myslíš? co pravíš bratře?

Kain udeří ho motykou: Tu máš nešlechetný zrádče!
Ha zrádče, máš zaplaceno
a mé srdce potěšeno.

Abel: Pane svatý, spravedlivý,
dobrotivý, milosrdný,
uslyš služebníka svého
a pomsti sám krve jeho
v tebe doufám, v tebe věřím,
tobě mou duši poroučím.

Hlas Boží: Kaine, Kaine, kde jest Abel?
bratr tvůj, kam se jest poděl?

K a i n : Nevím. Co mi po bratru mým ?
zdaliž jsem já jeho strážným ?

Hlas Boží: Cos učinil ? hle již tvého
krev Abele zabitého
bratra na pomstu do nebe
volá, bych já pomstil tebe.
Protož budeš zlořečený
na zemi, tulák vyhnaný.

K a i n : Větší jest mnohem nepravosť
moje, než-li Boží n ilost.
Vyhodíš mne dnes od sebe,
a já skryji se tváří tvé.
Budu tulákem vši země,
kdo natrefí, zabije mne.

Hlas Boží: Jináče se tobě Kaine
podle vůle naší stane.
Totiž kdo by Kaina zabil
by sedmkrát násobně byl
pokutován. Protož tobě
chci dáti znamení jisté :
kdobykoliv tě natrefil
by tě pustil, a nezabil

K a i n : Půjdu kam oči povedou,
a kde mne nohy ponесou.

Epilogus : Spařili jste, shromáždění,
figuru : slyšte naučení.
Oběť Kaina nám oběti
staré může znamenati :
ač byly obětovaný,
však nebyly jsou tak vzácný,
jako ta oběť pastýře
Abele, Krista Ježíše,
když jest sebe obětoval,
pro nás hříšné na smrt vydal,
na památku dobrodiní
toho, vydal příkázání
apoštolům i všem kněžím
řádně v církvi posvěceným
aby mše svaté sloužili
smrt jeho připomínali
Protož vy křesťané věrní
přijměte toto naučení,
abyste sobě vážili
mše svaté, a je slyšeli
na kolena klekající
při mši svaté se modlíce
a tak se Bohu libiti
budete, s Abelem míti
v tomto světě požehnání
a po smrti život věčný.

Ó památko smrti Boží !
živý chlebe, věčné zboží,
Ježíši spasiteli náš,
Tvá drabá krev očistiž nás,
z níž jedna krůpěj jest dosti
k smytí všeho světa zlosti.
Dej nám svatě živu býti,
s Tebou se věčně těšiti,
neb v tebe silně věříme,
o tom dokonale víme,

že jsi ty Bůh náš, a Pán náš,
 Stvořitel a Spasitel náš
 s tělem, s krví, s duší, s božstvím
 v léto velebné svátosti
 tak jak sedíš na pravici
 Boha Otce kralující.
 Tobě se klaníme nyní
 odpusť naše provinění
 shlad' nepravost i všecku zlost
 a dej nám svou svatou milost.

(Pokračování.)

Chodská registra kostelní v Loučimi.

Uveřejňuje FRANTIŠEK TEPLÝ.

(Pokračování.)

Poznamenání ovec kostelních.

U Vacha Krále v Pocínovicích zůstávají tři ovce starý. n. Tyto ovce jsou prodány leta 1616 na podzim za (neuvedeno). Jakub Červenka z Pocínovic má tři ovce starý. Prodány.

Z luk platí: Jíra Mráz z Pocínovic dává z louky 5 gr. Václav Čížek z Pocínovic dává z louky 2 gr. Jakub Šváb ze Lhoty dává z louky 10 gr. Šimon sklenář z Loučima dává z dědiny 1 gr. n. Tento plat z luk a z dědiny jest až do 29. Decbris l. 1636 vypraven.

Leta P. 1622 Matěj Blahník ze mlejna spolu s Janem Samou z Pocínovic synem svým 6 kop za kalich cínový sou dali a při tomto chrámu Páně jej zanechali.

Tuto poznamenáno stojí, kdo jsou k domu božímu peníze dlužní, z nich jakéj plat dáti mají každého roku, dokudžby je za sebou měli, se oznamuje.

Leta P. 1585 v ten pondělí po sv. Martině pujčeno jest panu Kryštofovi Vlasatému z Domaslavě a na Bukový peněz kostelních z truhličky 10 kop m., z nich mají každého roku platiti 40 gr. m., dokudžby zase takových 10 kop m. nenavrátil.

Téhož dne a léta pujčeno jest panu Šebestyanovi Vlasatému z Domaslavě a na Drslavicích peněz kostelních z truhličky 9 kop m. a z takových peněz též ourok z jedné každé kopy po 4 gr. míš. Každého roku dávati mají potud, pokudžby zase takové peníze dány a položeny nebyly. Učiní toho 36 gr. Šimánek z 1 kopy m. 23 gr. platiti má 5 gr. 4 den.

L. P. 1609 v pondělí památný Mládátek sečteno s p. Kryštofem Vlasatým, co jest od 95 léta až do 1609 ouroku z 19 kop zadržáno. Našlo se ouroku zadržalého 17 kop 44 gr., kterýžto ourok k summě hlavní přiřazený učiní v jedný summě 36 kop 44 gr. Z kteréžto summy bude povinnen pán ourok odvozovati z každé 1 kopy po 4 gr. počna od sv. Jíří nejprv příštího léta 1610 úrok potud a tak dlouho, pokudžby summy vejšpsané i s ourokem zcela a zouplna od sebe neodvedl. Nb. Zadržalý ourok za léto 1610, 1611, 1612 k hlavní summě, pokudž vypravena nebude, přiřaziti se má.

L. P. 1617 den památky sv. Medarda 8. Junii sečteno při činění počtu, co p. Kryštof od svrchu poznamenanejch let sedm

totiž 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616 ouroku z 36 kop 44 gr. zadržel totiž 17 kop 8 gr. Takový ourok k summě hlavní přirazený učiní všeho 53 kop 52 gr.

Ze vsi Lipkova ze 2 kop 20 gr. míš. platiti má Chvojan na ouroku 9 gr. 3 d. Šrámek z 1 kop 15 gr. m. . . . 5 gr. Štípek ze vsi Miletic ze 3 kop m. 12 gr. Rukoj. Pavel bratr jeho. n. Václav Lab z 2 kop platiti má po 8 gr.

Ze vsi Lhoty: Jan Horník z 1 kopy 15 gr. . . . 5 gr. n. L. P. 1608 při počtu Jiřík Stach odvedl 1 kopu 15 gr. za Jana Horníka. n. L. P. 1608 Václavovi Panošovi půjčeno 3 kopy, jakž níže poznamenáno. Item Václavovi Květoňovi půjčeno 3 kopy 30 gr.

Ze vsi Loučima: Mikuláš Hejtman z 2 kop 30 gr. . . . 8 gr. 4 den. Připůjčeno leta 1610 . . . 20 gr. Vacek Halada (n. Jan Mastéček) z 30 gr. . . . 2 gr. úroku. Jan Halada z 2 kop 20 gr. . . . 7 gr. 2 d. Blažek z 1 kopy . . . 4 gr. Jíra Bonoušek z 2 kop méněji 2 gr. pl. úr. 6 gr. méněji 1 d. n. Zykmund Cíl 1 kopa, Jan Král 1 kopa 56 gr., Matouš Mlezák 2 kopy, Mach sládek 1 kopa: témuž připůjčeno l. 1610 při počtu 36 gr. m.

Adam Kohout 1 kopa (n. Šimon sklenář úroky vypravovat má z nich) Zvůnek za r. 1613. n. Zvůnková z 1 kopy . . . 4 gr. Bašta v Smržovicích z 1 kopy . . . 4 gr. n. Více týž Bašta ze 2 kop. Rukojmě urozený pán Zykmund Vlasatý a pan Kryštof Vlasatý z Domaslavě. Dvořák z 11 gr. platí 5 d., Petr Zaral z 1 kopy platí 4 gr. Urozenému p. Zykmundovi Vlasatému zapůjčeno leta 1608 . . . 2 kopy. Item Janovi Dvořákovi 1 kopu, Jarolýmovi Haladovi 2 kopy, Vilímu Zvůnkovi 3 kopy z Pocínovic. Jakub Červenka z 5 kop platí 20 gr. Tu rukojmové jsou se postavili za něj: Martin Král z Pocínovic a Jiří Stach ze Lhoty. Leta P. 1608 při počtu připůjčena k pěti kopám 1 k. a tak z 6 kop povinen úrok odvozovati. Mrva z 32 gr. platí 2 gr. 1 d. Pavel Zelenka ze vsi Pocínovic zůstává dluhu peněz 2 kopy m. Rukoj. Martin Král, Jiří bečvář, konšelé pocínovští. Oourok se dává 8 gr. m. Šimánek z 1 kopy 23 gr. . . . 5 gr. 4 d. Jan Koczian 2 kopy 40 gr., Vít Straka 6 kop, Pavel Koubek 4 kopy. Rukoj. Jan Fraňk, Jiří Sazama. Ze Lhoty: Ondřej Sláma 2 kopy, Jiřík Pýřický 2 kopy, Vilím Zvůnek 3 kopy, Šimon Koutník 2 kopy, Jan Pouz 2 kopy.

Tyto nadepsané posty musejí k svému přetržení přijíti, poněvadž se při počtu 29. Debris l. 1636 stalém do příjmů položili a kostelníkům k zvyupominání dány jsou.

Pamět. Od leta 1595 až do leta 1598 z pokladnice kostelní vydáno jest z té summy, kteráž byla v truhlici . . . jmenovitě 33 kop 8 gr. 3 d. A zase do truhlice téhož leta v pondělí po Božím Těle uloženo jest peněz hotoveych 15 kop 10 gr. m. Při počtu, kterej se téhož leta a dne svrchu psaného držel při přítomnosti urozených pánův: p. Zykunda Vlasatého a p. Kryštofa Vlasatého z Domaslavě a p. Jana staršího Příchovského z Příchovic a pana Bohuslava Kocze z Dobrše . . . : co se dotýče těch 9 kop m., které jest se p. Šebastian Vlasatej k potřebě své zdlužil od l. P. 1595 až do leta 1598, z čehož se ourokův za-

držalých z té summy přijde dáti 1 kopu 18 gr. a předešlého zadržalého ouroku přijde 3 kopy 48 gr. m.

L. MDC ve čtvrtek po památce obrácení sv. Pavla na víru křesťanskou u přítomnosti uroz. panuov z rytířstva p. Zykunda Vlasatého a p. Bohuslava Vlasatého z Domaslavě, p. Bohuslava Kocze z Dobrše a na Mileticích, it. p. Jana Kawana z Čejkov, p. Jana Světeckých a Petra Koránka měšťanův a spoluradních z města Domažlic k tomu dožádaných, vykonal se počet od kostelníkuov. I našlo se peněz obojích z krav i ouročních summy 15 kop 33 gr. m., kteréžto peníze do truhličky k tomu zřízený od kostelníkův k opatrování jsou tu i hned (y hned) přijaty.

Pamět. Při témž počtu zůstal Jan Král a zůstává k budoucímu počtu k vyupominání 3 krav 1 kopa 40 gr. a Jíra Krejčířovic z Slavíkovíc (na žádost snažnou jeho že mu se čeká) má dáti v novej 20 gr. m. It. při témž čase sečteno ouroku z peněz devíti kop m. od pana Kryštofa Vlasatého na místě někdy p. otce jeho dobré paměti uroz. p. Šebestiana Vlasatého z Domaslavě povinných, jmenovitě od pěti let zadržalého (ouroku) činí 3 kopy m. Při témž počtu uroz. p. Kryštof Vlasatý z Domaslavě a na Bukovej pozůstal ouroku 2 kopy m.; it. Bonouška Zykund z Loučima zůstává ouroku 12 gr. 2 d. Kostelníci: Jan Král z Loučima, Jirí Zvůnek z Loučima, Jan Králův syn z Pocínovic, Jirí Stach ze Lhoty, Václav Lab z Lipkova. Z těch peněz 15 kop 23 gr. m. kostelníkům při počtu k svěcení poručených zapůjčeno Janovi Baštovi z Smržovic pod ourok obyčejný 2 kopy. Rukoj. ur. p. Zykund Vlasatý a p. Kryštof Vlasatý z Domaslavě. Při témž počtu z těch 15 kop 23 gr. m. půjčeno jest Pavlovi Koubkovi do Pocínovic 4 kopy i s ourokem obyčejným jmenovitě do sv. Václava nejprv příštího — připověděl při tom čase 4 kopy i s ourokem položit. Za to jsou rukojmně Jan Franěk a Jirí Sazama, na ten čas páni konšelé pocínovští.

L. P. MDCII čtrnáctého dne měs. ledna za uroz. pánův z rytířstva: p. Zykunda Vlasatého, p. Dobiaše Vlasatého z Domaslavě, p. Jana Příchovského z Příchovic a na Smržovicích, item slovutných p. Jana Voprchy, p. Václava Slanského, p. Šimona Stadnera a Šebestiana Wokáče, měšťanův domažlických od stran dožádaných, stal se počet a nový náležitě se vykonal od kostelníků níže poznamenaných. I našlo se peněz z krav kostelních, luk etc. pod ourok půjčených summ 11 kop 41 gr. 5 d. Od těchto vzato k službám božím na víno 2 kopy a tak nepozůstává než za kop 41 gr. 5 d., kteréžto peníze ihned do truhličky k tomu zřízený od pánův kostelníkův k opatrování přijali. Při témž počtu zůstal Jan Král a má při budoucím počtu vyupominajíc, odvésti jak z krav tak i z peněz ouročních 1 kopu 19 gr. 3 d. Václav Lab z Lipkova též toho dne a při témž počtu pozůstává k budoucímu odvedení 24 gr. m.

Při témž čase a počtu konaným pozůstává urozená paní Florentýna Vlasatá z Oujezdce na Bukový (přetrhuto a touž rukou nadepsáno: Joanka z Trobčic a na Drslavicích) ouroku k budoucímu odvedení jak předně při počtu leta MDC. tak i leta tohoto MDCII. konaným, jakž registra nasvědčují jmenovitě 3 kopy 12 gr.

Při témž počtu uroz. paní Florentýna Vlasatá z Oujezdce na místě uroz. pana Kristofa Vlasatého pozůstává ouroku z 9 kop vypůjčených: předně při počtu leta MDC. činěným zadržalý 3 kopy m., it. leta MDCII. též konaným 1 kopa 42 gr., ty všechny při budoucím počtu odvésti má. A tak hlavní summy paní ráčí pozůstávati z 19 kop ouroku pak k budoucímu odvedení z 2 kop 31 gr. Kostelníci k letu MDCII. volení tito: Jan Král z Loučima, Matouš Mlezák též z Loučima, Jan Kralovic z Pocínovic, Jiřík Stach ze Lhoty, Václav Lab z Lipkova.

L. P. 1604 v úterý po neděli provodní u přítomnosti pánův z rytířstva: uroz. p. Zykunda Vlasatého z Domaslavě, uroz. p. Bohuslava Kocze z Dobrše a na Mileticích, uroz. p. Jana Chlumčanského z Přestavlk a Chlumčan, dvojčtihodného kněze Hieronýma Maršálka a kněze Jana Matheidesa Píseckýho t. č. v nově nastalého správci církevního Matky Boží tu v Loučímě: slovutných p. Jana Kourimskýho a p. Jana Povolila, ouředníkův toho času chodských, p. Jana Voprchy, rychtáře chodského, Abrahama Vokáče, písaře téhož práva chodskýho, měšťánův domažlických, k tomu dožádaných, vykonal se počet od kostelníkův (jména už r. 1602) toho času nařízených: předně jakož jesti leta 1602 peněz hotových do truhlice obecní kostelní dobře vyčtených 11 kop 41 gr. 5 d. se vložilo, z nich, poněvadž 2 kopy jsou na potřeby k témuž záduší užitečné vydány, nepozůstává toliko za týž rok 1602 . . . 9 kop 41 gr. 5 d., leta pak 1604 téhož dne jakož z počátku doloženo, našlo se peněz, kteréž do sloupku se skládaly, 8 kop 13 gr. 3 d. a ty kostelníci do truhlice přijali a schovali. Uroz. paní Johanka Vlasatá z Trobčic a na Drslavicích, maje zádušních peněz za sebou 9 kop č., nachází se ouroku zadržalého od leta 1600—1604 . . . 2 kopy 24 gr. Více uroz. paní Florentýna Vlasatá z Oujezdce jsa dlužna 10 kop č. pozůstává ouroka zadržalého 2 kopy 46 gr. a to za léta 1600—1604. Takové pak ouroky aby do sv. Mikuláše složeny byly, tak a na tom páni collatores se snáší.

Ze vsi Pocínovic: z krav za dvě lýtě platu zadržalého po 6 gr. č. složili z dvaceti čtyř — 3 kopy 12 gr. Z peněz půjčených ouroku 1 kopa 11 gr. 3 d. Ze vsi Lhoty 10. suma učiní 1 kopa 20 gr. z peněz ouročních 10 gr., z Linkova ze 14 krav učiní 1 kopa 52 gr. z peněz ouročních 52 gr. 6 d., z Loučima ze 40 krav za 2 letě učiní 4 kopy, ty přijal Jan Král, má z nich na potřeby vydávati . . . Vilím Zvůnek z dědiny za 2 leta 2 gr. č.

Z vsi Loučima se nachází peněz půjčených za 2 léta 1 kopa 20 gr. 6 d., z nich složil Jan Král kostelník 41 gr., pozůstává restu 33 gr. 6 d. a od krav kostelních 4 kopy č., učiní všeho 4 kopy 33 gr. 6 d.

Nachází se peněz jak z krav kostelních tak z peněz půjčených ouroku, co na hotově mimo rest Jana Krále z Loučima 9 kop 10 gr. 3 d. a z nich za vosk a za víno i některé jinší věci dáno a protráveno, facit 3 kopy 24 gr. 6 d., pozůstává summy čistý obojího příjmu 14 kop 29 gr. a ty kostelníci zouplna a docela přijali a do truhlice kostelní náležitě schovány jsou. Z týchž peněz dáno za obojí práci jak za rok 1602 tak za r. 1604 . . .

1 kopu 30 gr. písafi chodskému. Summa summarum v truhlici kostelní hotové summy 13 kop 59 gr. č.

L. P. 1608 den sv. Jiří počet kostelní Matky Boží v Loučímě konán od l. 1604 až do léta svrchu oznámeného u přítomnosti pánův z rytířstva: uroz. p. Zikmunda Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, dvojčetihodného kněze Jana Matheidesa Piseckého, na t. č. pana faráře loučimského, p. Jana Kouřimského, p. Václava Slanského, p. Jana Povolila, p. Jana Voprchy. rychtáře chodského, vše měšťanův města Domažlic, od kostelníkův téhož záduší Jana Krále z Loučima a Matouše Mlezáka, tovaryše jeho, Jana Krále z Pocínovic, Jiříka Stacha ze Lhoty, Václava Laba z Lipkova toho času nařízených. Předně Jan Král počet činí s tovaryšem svým takto z summy přijatý jak z krav tak z dědin a nový. Restu, který l. 1604 summy 4 kop 33 gr. 6 d. pozůstal, takto činí: přijal k sobě peněz hotových 18 kop 23 gr. 2 d. Proti tomu vydal na všecky kostelní potřeby 12 kop 33 gr. 1 d. dle rejstříku pořádného a náležitě sečteného. Restat též Král k budoucímu počtu 5 kop 51 gr. 1 d. a z nich má vydávati na věci potřebné k chrámu Páně.

Václav Lab z Lipkova za léta 4 též; z přijaté summy 5 kop 28 gr. 5 d. vydal 2 kopy 58 gr. 4 d., pozůstává za ním k vyupomínání 2 kopy 30 gr. 1 d. Jan Král z Pocínovic vybral od krav i z peněz ouročních, item za dvě ovce summy vši hotový 8 kop 4 kopy (!), z nich vydal na vosk ke kostelu a cihláři 2 kopy 4 gr. Ostatních 5 kop 36 gr. kollátorům složil. Příjem v Pocínovicích tento jest. Od Víta Straky z summy 6 kop učiní ouroku za 4 léta 1 kopu 36 gr.; od Kuba Červenky z 5 kop, úrok 1 kopa 10 gr., na to dal 4 kopy, restat 1 kopu. Šimánek za 3 kopy 24 gr., dal úroku 22 gr. 2 d. Mráz z louky platí ročně po 5 d., dal 20 gr. za 4 léta. Jan Jiříkovic (n. Václav Čížek) z louky platu dává 2 gr., dal za 4 l. 8 gr. Pavel Zelenka z 2 kop, ty má kostelník odvésti. Z sloupka vyhráno 5 kop 5 gr. Ze vsi Lhoty Jiřík Stach z krav a z dědin ouročních složil 3 kopy 20 gr.

Urozená paní Johanka Vlasatá z Trobčic ouroka pozůstává od l. 1595 až do l. 1608 z 9 kop č. 7 kop 48 gr. Víc uroz. paní Florentýna Vlasatá jsa dlužna 10 kop č. vynachází se ročně počítajíc, jakž registra ukazují, 7 kop 22 gr. ouroku. Jakož jsou Jiřík Stach s jinšími kostelníky knězi Janovi Matheidesovi, p. faráři, ku potřebě důležitý 45 kop zapůjčili tak, poněvadž jest Jiříkovi Stachovi u sousedů ve vsi Lhotě na desátku vykázal, z nich takto Jiřík Stach počet činí: předně vydal na vosk a jinší věci kostelní, it. outraty jaké kdy bejvaly 15 kop 42 gr. Víc hotovejch složil 6 kop 30 gr., ouroku 28 gr. Kněz Jan Matheides pozůstává 7 kop č. od téhož Stacha z těch 45 kop. L. P. 1610 odvedený a na opravu chrámu Páně vynaložený od Stacha. Šimon Koutník 3 kopy. 30 gr., ouroku 28 gr.; Václav Panoše 3 kopy č., ouroku 35 gr.; Jan Pouz 4 kopy 5 gr., ouroku 33 gr.; Václav Květoň 3 kopy 30 gr., ouroku 28 gr. Vondra Sláma 2 kopy 55 gr., ouroku 25 gr.; Pířicej 52 gr. 2 d., ouroku 7 gr. Václavovi Panošovi hned téhož dne půjčeno 3 kopy č. (n. též Matouš Panoše l. 1621 zůstal 5 kop 35 gr.), Václavovi Květoňovi 3½ kopy č. (n. též Jiřík Květoň l. 1621 zůstal 6 kop). Summa summarum do truhlice vybranejch

peněz 40 kop 53 gr. 1 d. č. Z nich uroz. p. Zikmundovi Vlasatému zapůjčeno pod ourok 2 kopy č., na oulraty z týchž peněz odvedeno 3 kopy č. 40 gr.

L. Actum tohoto poznamenání stalo se léta dne a vejš psaného. L. P. 1609 v pondělí den památný Mládátek učiněn počet kostel. záduší Matky B. v Loučímí — u přítomnosti uroz. pana Zikmunda Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, p. Jana Příchovského, p. Bernharta Příchovského, ctih. kněze Jana Matheidesa Píseckého, Vita Myllera Prachatického, p. Jana Žlutického, p. Adama Hejtmánka, p. Jana Voprchy p. rychtáře chodského; vše měst. z m. Domažlic. Předně: Jan Král spolu s svým tovaryšem Mat. Mlezákem ukázali, že na oulratu hotových peněz přijali 6 kop 42 gr. 1 d. Dle speciálního registříku vydali 5 kop 24 gr. 1 d. Rovnáje příjem s vydáním, zůstávají restu 1 kopa 18 gr.

Druhé: Všickni kostelníci totiž: Jan Král z Loučima, Mat. Mlezák, Jan Král z Pocínovic, Jiří Stach ze Lhoty, Václav Lab z Lipkova přijali 40 kop 53 gr. 1 d., vydali, jakž speciální registřík ukazuje 26 kop 10 gr., na potřeby vynaložili 14 kop 43 gr. a tak rovnáje příjem s vydáním (je) rovný příjem s vydáním. Třetí: Vybrali kostelníci platu z krav, ouroku z peněz i co se nabylo v sloupku 12 kop 53 gr. Z té summy ihned na rozličné věci vydáno 7 kop 32 gr., do truhlice 6 kop 8 gr. 4 d. odvedeno. Dáno do truhlice méně 1 kopy 40 gr., že z těch 6 kop 8 gr. 4 d. dáno krčmárce, co propili a protrávili konšelé s kostelníky, t. j. 1 kopa 40 gr. a tak zůstává peněz hotových po oulratě 4 kopy 28 gr. 4 d. L. P. 1610 ve čtvrtek po sv. Lucii . . . počet zádušní . . . u přítomnosti: uroz. p. Zikmunda Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, p. Kryštofa Vlasatého, p. Jindřicha Chlumčanského, p. Bohusouda Kocze, ctihod. kněze Daniele Venceliusa Opavského, správce církevního loučímského, p. Vita Myllera, Jeronýma Vokoryneusa, p. Mikuláše Malého, vše měšťanův m. Domažlic. Předně: Kostelníci roku pominulého přijali k sobě po počtu 4 kopy z 28 gr. 4 d. míš., více za vlnu 21 gr. Vykázali vydání 4 kopy 49 gr. 4 d. Vydání s příjmem se srovnává. Druhé: Vybráno při jak starého restu tak ouroku z krav i z peněz 8 kop 27 gr. 1 d. míš. — odvedeny jsou kostelníkům do pokladnice. Třetí: Kostelníkům k vyupomínání restův všelijakých dle speciálního jí odevzdaných zůstává 9 kop m. Čtvrté: V sloupku od kostelníkův vyzdvižených peněz se vynašlo 25 gr. míš.

L. P. 1612 (za rok 1611) v pondělí po sv. Matěji 27. februarii počet u přítomnosti uroz. p. Zygmunta Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, p. Bohusouda Kocze, ctih. kněze Daniele Opavského, správce církve loučímské, p. Václava Ambrože Prachatického, rychtáře práva chodovského, p. Mikuláše Malého, Jana Jalovce, měšťanův domažlických.

1. Kostelníci roku pominulého přijali sobě do počtu i co v sloupku bylo 8 kop 52 gr. m. Při tom na rozličné potřeby podle speciálních vydání vykázali 8 kop 16 gr. m. . . Ze sloupku příjem 2 kopy 10 gr., restů zbývá 13 kop 46 gr. 5 d. m. Kostelníci zvoleni tito: Jiřík Stach ze Lhoty, Jan Král z Pocínovic, Matouš Mlezák z Loučima, Pavel Netáhlo z Lipkova.

L. P. 1617 o sv. Medardu počet za 5 let vyslycb u přítomnosti uroz. a stateč. rytíře p. Zygmunta Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, p. Bohusouda Koce z Dobrše a na Mileticích, p. Joachyma Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, ctih. kněze Jana Protivinského, správce církve loučimské a slovutných pánův Jana Kouřimského, Václava Slanského, Matouše Pavlova z Lemensteyna, Matouše Voprchy z Uráčova a Jana Jalovce Jaroměřického, vše měšťanův Domažlických.

Předně: Kostelníci při činění počtu od léta 1612 co při slavnostech dodáváno k službám Božím, našlo se za těch 5 let 16 kop. 30 gr. 5 d., vydání 16 kop 39 gr. 1 d., deficit 8 gr. 3 d. Druhé: při počtu z krav i z peněz ouroku i co v pokladnici zůstávalo a v sloupku nalezeno bylo, všeho jmenovitě 36 kop 45 gr. 3¹/₂ d. Z těchto 36. kop urozeným p. Zikmundovi Vlasatému z Domaslavě a v Loučímě zapůjčeno 10 kop (na 4⁰/₁₀), item p. Bohusoudovi Kocovi z Dobrše a na Mileticích pro potřebu poddaných páně také 10 kop, item ctihod. knězi Janovi Protivinskému 4 kopy po ourok obyčejný, pokrývači, jenž měl střechu na chrámě opravovat 1 kopa dána a kostelníkům do pokladnice 11 kop odvedeno, z nichž, dá-li P. Bůh při počtu vydání vykazati povinni budou. Tato*) pokladnice od chasy vojenské leta 1620 jest vyloupána a peníze z ní pobrány. Třetí: Kostelníkům k vyupominání restů všelijakých podle cedulek jim odvedených, zůstává 28 kop 54 gr. 6 d. Při tom sluší pamatovati, že předešlého restu při počtu l. 1612 činěného, kostelníci majíce 13 kop 46 gr. 5 d. zvyupominati (cedulky prý ztratili), žádný nic nezvyupomínal, mimo nebožtíka Stacha ze Lhoty, jenž 36 gr. zvyupomínal a ty při tomto počtu jsou odvedeny. Kostelníci tito zvoleni: Jan Král z Pocínovic, Jakub Kavka ze Lhoty, Matouš Mlezák z Loučima, Jan Král z Loučima, Jiřík Šásek z Lipkova.

Leta Páně 1623 v pondělí po druhé neděli po sv. třech králích (16. Januarii) podle nařízení uroz. a stateč. rytíře p. Wolfa Vilíma Lamingara z Albernreytu na Sv. Kříži, Běli, Chodech a Běšinech, JUC. říské dvorní rady, počet kostelní záduší Matky Boží v Loučímě u přítomnosti urozených a stateč. rytířův p. Kryštofa Vlasatého z Domaslavě a na Bukový, p. Bosouda (!) Kocze z Dobrše a na Mileticích, p. Bohuslava Koce z Dobrše a v Dlázově, p. Jana Příchovského z Příchovic a na Smržovicích, p. Joachyma Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, p. Buryana Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě, dvoji ctihodného k. Matouše Longoliusa, toho času správce církevního v Loučímě a v Klenčí, a Jana Jalovce Jaroměřického, písaře chodovského, za léta minulá 1617, 1618—19—20 a 21 z příjmů co tak peněz naskrovníce potý potržece a vichřici vojenský pozůstalo, i z vydání od kostelníkův Jana Krále z Pocínovic, Jakuba Kavky ze Lhoty, Jana Krále z Loučima a Jířika Šáška z Lipkova, vykonán tímto způsobem.

Gabriel Polánek, rector loučimský, složil registřík příjmu, co jest nebožtík Matouš Mlezák, kostelník loučimský, za živobytí svého vybral, vynašlo se v něm 2 kopy 34 gr. 4 d. Potom ukázal registříček dluhův, kteréž byly po vykonaném počtu l. 1617 nebožtí-

*) Později, asi rukou kněze Protivinského připsáno.

kovi Mlezákovi k vyupomínání odevzdané. Na tom registříčku sečetlo se dluhů v zvyupomínaných 2 kop 50 gr. 3 d. a tak facit tohoto příjmu 5 kop 25 gr. 3 d. mš. Tuto sluší pamatovati, že podle téhož registříku má se ještě zvyupomínati 10 kop 6 d. mš.

Proti tomu příjmu týž Gabriel složil registřík, co jest nebožtík Matouš Mlezák vydal. Sečetlo se všeho 12 kop 5 gr. 6 d. Rovnaje tento příjem Mlezáka s vydáním, větší vydání o 6 kop 40 gr. 3 d. a tak Jan Král, kostelník pocínovský: Poněvadž sloupek i pokladnice, do níž l. 1617 po vykonaném počtu 11 kop mš. odvedeno bylo, od sběři vojenské k vyloupání a vybrání přišla, co po smrti Mlezákovi (!) toliko z krav a peněz ouroku za 3 léta vybral, sečetlo se všeho podle specialníku od něho složeného 15 kop 17 gr. 4 d. Proti tomu zase týž Král za 3 léta vydání vykázal 14 kop 16 gr. 4 d. restat u něho 1 kopu 1 gr.

Kostelníku lipkovskému má se vyhledati od p. Bosouda Koce cedulka restu starého k vyupomínání: nebo ji při tomto počtu neměli.

Z krav zádušních mají:

v Loučímě 31, z nich za 5 let na penězích přišlo 10 kop 20 gr., odvedli při tomto počtu 0·00, zůstali 10 20; v Pocínovicích 28, z nich za pět let na penězích přišlo 9 kop 20 gr., odvedli při tomto počtu 4·30, zůstali 4·50; ve Lhotě 13, z nich za pět let na penězích přišlo 4 kop 20 gr., odvedli při tomto počtu 4·20, zůstali 0·00; v Lipkově 16, z nich za pět let na penězích přišlo 5 kop 20 gr., odvedli při tomto počtu 4·40, zůstali —·40. Summa krav 88, peněz 29 kop 20 gr. Peněz při tomto počtu vybralo se 20 kop 42 gr. 5 d. a od p. Bosouda Koce z Dobrše a na Mileticích splaceno hlavní summy 10 kop, úroku pak z nich za 5 let dáno 3 kcpy 20 gr., summa tohoto facit 34 kopy 2 gr. 5 d. Z nich kostelníkům dáno zpropitného 37 gr., restat čistý summy 33 kop 25 gr. 5 d. A ta summa kostelníkům v ruce jest odvedena, z níž mají Bohdá při počtu následujícím počet náležitý učiniti. Kostelníci tito jsou zvoleni: Jan Veleška v Loučímě, Jan Král z Pocínovic starší, Václav Mlezák v Loučímě, Jan Pouz ze Lhoty, Jiří Šašek z Lipkova.

Peníze zádušní osoby níže podepsané pod ourok mají: p. Kryštof Vlasatý z Domaslavě 71 kop 42 gr., p. Zikmunda Vlasatého dobré paměti dědicové 18 kop 40 gr. Jinší dluhové menší pod ourok jsou napřed poznamenáni. Peněz ouroku pozůstali tito: z Miletic: Štípek 1 kopa, Václav Láb 20 gr.; z Loučima: Mikuláš Heytman 50 gr., Jan Halada 36 gr. 3 d., Blažek 20 gr., Bonoušek 29 gr., Matouš Mlezák 40 gr., Šimon Sklenář. Ze Smržovic: Jeronym Halada 40 gr. Z Pocínovic: Pavel Koubek 1 kopa 20 gr., Zelenka 40 gr., Červenka 1 kopa 4 gr., Jiřík Ulraz 25 gr., Václav Čížek 10 gr. Za Ondřeje Slámu ze Lhoty dal Kavka 40 gr., summa pozůstalých peněz 11 kop 49 gr.

L. P. 1637 přijato od uroz. a stateč. rytíře p. Jindřicha Vlasatého z Domaslavě a v Loučímě jmenovitě 3 kopy. Hned se ty peníze prikryvačům odvedli a to se na též summě svrchupsané uvnitř poraziti má.

L. P. 1630 v pondělí po provodní (!) první neděli po 3 králích 14. dne Januarii . . . počet kostelní . . u přítomnosti dv. ctih. kn.

Jiřka Masala, faráře Kdyňského i loučimského, uroz. a st. ryt. p. Kryštofa Vlasatého z Domaslavě a na Bukový, ur. a stat. ryt. Jindry Vlasatého z Domaslavě a v Loučimě, u. a st. ryt. p. Václava Chlumčanského z Přestavlk a Chlumčan a p. Matyáše Kralovicensa, píše chodovského, za léta minulá od 1630 16 Januarii až do l. 1636 dne 14. Januarii za 7 let pořád zběhlých našlo se po bedlivém počtu vši summy tak ourokův vzešlých a dlužných 151 kop. 40 gr. mš. . . vydání a restů 118 kop 41 gr. mš., což učiní summy hlavní 270 kop 29 gr. 1 d. mš., z kteréžto summy budou povinni kostelníci nařízení počet pořádně učiniti a jsou jim k tomu na tuto summu registra, za kým taková summa zůstávala, odevzdané.

Kostelníci tito jsou zvoleni: Václav Mlezák v Loučimě, Tůma Cil, Jan Pouz, Jiřík Šásek, Jiřík Martinojic.

Odkaz po dobré a pobožné paměti urozeným a statečným rytíři p. Zikmundovi Vlasatým z Domaslavě a Loučimně, kostela loučimského panu collatorovi, kteréhožto duši Pán Bůh všemohoucí lehké odpočinutí dáti ráčil, u přítomnosti svého vlastního pana syna uroz. a stat. rytíře p. Jachyma Vlasatého z Domaslavě a v Loučimě nyní pana spolu collatora, (na památku*) ale) urozených a statečných rytířů pana Jana Příchovského z Příchovic a na Smržovicích, pan Bohuslava Koce z Dobrše na Dlaždové kněze Jiřího Masala, faráře novokdyňského a loučimského, pana Matiaše Kralovicensa, píše chodovského, od r. 1625, jenž pět set kop mš. vynáší a takovou hlavní summu uroz. a stateč. rytíř pan Wolf Laminger z Albernitů na S. Kříži, Bělí, Chodech a Běšinech, JMeské dvorská rada, v pánu usnulému panu Jindřichovi Vlasatému z Domaslavě dlužen zůstal, ninčko k záduší založení zvěstování blahoslavené Panny Marie náležející že takovou hlavní summu zaplatiti chce, nám kostelníkům zkázal, to jest 500 kop mš., aby se ale krom ourokův z takovou summu hlavní neheybalo, že pro jistotu věčnou uroz. a stat. rytíř p. Wolf Laminger z Albertinů (!) takový dluch (!) u slavné pražské consistore zapraví a ujistiti nechá. To jest zaznamenáno leta Páně 1631, 3. februarii v rejstrách při záduší kostelním v Loučimě po Očistování blahosl. paní Marie.

L. P. 1636, 29. Dcbris počet kostelní neboližto zádušní . . u přítomnosti ur. a st. rytířův p. Kryštofa Vlasatého z Domaslavě na Bukový, p. Jindřicha Vlasatého z D. a v Loučimě (za léta minulá od 1630¹⁴/₁—1636²⁹/₁₂ našlo se hlavní summy, tež) p. Jana Chlumčanského z Přestavlk a na Bukový, jakožto collatorův, a kn. Jana Jiřka Masala faráře kdyňského a loučimského též u přítomnosti k tomu dožádaných uroz. a st. rytířů p. Bohuslava Kocze z Dobrše a v Dlažově, p. Buryana Vlasatého z D. a v Loučimě za léta minulá od 1630¹⁴/₁—1636²⁹/₁₂ našlo se hlavní summy, jež za dole zejména poznamenanými osobami pod úrok zůstává jmenovitě 232 kop 48 gr. a hotových peněz, kteréž se na některé pilné potřeby kostelní obracetí mají, 34 kop 33 gr. 3 d., z krav zadržalého platu 45 kop 12 gr., ourokův z peněz 52 kop 48 gr. vše mš., kteréžto všechny resty dány jsou k zvyupomínání kostelníkům v jedné každé vesnici zřízeným . . .

*) Má asi státi: u přítomnosti.

Kostelníci zřízení: Václav Mlezák a Tůma Cil v Loučímě, Jíra Šasek z Lipkova, Jíra Martinovic v Pocínovicích, Václav z Petrovic mlejna ve Lhotě.

Registřík krav, z nichžto jedné každé každoročně po 4 gr. míš. vycházeti má.

Kostelníci ze vsi Loučímě mají ze 32 krav plat vybírat, jakž následuje: Jan Heytman 3, p. Jindra Vlasatý z Domaslavě 1, Dvořák 1, p. Joachym Vlasatý 1 n. Leta 1666 při konaném počtu zamazána;*) i léta 1659 byla již zaplacená kop n. Kdo neb komu zaplatil? Bonoušek 2, Vacek Halada 1, Maršalek 2, Jan Vopršal 1, Adam Kohout 1, Vach Sládek 2, Bartoš 1, p. Jindra Příchovský 4, Martin z Smržovic 1, Jan na Bukový 1, Bartova Tkalcovna 1, Šebesta z Ousilova 1, Zikmund Cil 2: n. it. týž Cil přijal od Pavla Šmelce 1 krávu, z kteréž ourok platiti má od l. 1638. Martin Holub z Vítova 1, Jan Šilháček (n. Záhoř) 1, Šiška z Slavíkovíc 1, Vach z Ousilova 1, Štěpán Jirkovic ze Slavíkovíc 1, Petr Krejčí v Slavíkovících 1.

L. P. 1653 den na Nebevzetí blah. P. Marie odevzdal jest Belvl Hosz ze vsi Fuxperku tele k chrámu Páně založení P. Marie a při témž teleti 11 kl. (snad kop), kteréžto tele Jiří Maršálek ihned jest vzal a z něho platiti povinnen bude.

Kostelník pocínovský má vybírat plat z 30 krav . . . : Jírka Martinovic 1, Martin Kreyhl 1, Šimek Tkadlec 1, Tomáš Hana a Krejčí (n. Václav Veselák n. již Jiří Meškal) 1, Viktor Hana 1, Jan (n. Jiří) Vaňas 1, Matouš Příbek 2, Jan Hazík 1, Kub Červenka 1, Jan Koubkovic 1, Jíra Kubovic 1, Pavel Zelenka, kolář 1, Melichar 2, Šimon Kohout 1, Václav Tkadlec 1, Matěj Půta 1, Hronkova 1, Matouš Svoboda 1, Vondra Kcubek 1, Mrva 1, Jakub Suda 1, Jan Duchkovic 1, Záveský dvůr 1, Barta Beranů syn 1, Vít Straka 1 nb. ten do smrti své nemá z ní nic dávat neb to od pp. Collatorův za milost mu pasírováno, n. Jakub Straka má od 6. Decembris 1656 pořádně od jedné krávy ourek dáti 1 gr., Volf Cihlár 1, Jan Blahník 1, Matouš Špička 1.

Kostelník Lhotský má vybírat plat z krav 12: Jakub Šváb 1, Jan Larva 1, Matěj Senfl 2, Jakub Kavka 1, ze mlejna pod Lhotou 1, Matěj Blahník (n. Horník) 1, Panoš 1, Matěj Blahník mlynář 2, Matěj Stach 1, Matěj Stefl 1.

n. Jan Larva na Mrvojic dvoru 1, kterouž Jan Matouš z Dobříkova l. 1644 daroval k záduší.

n. Tomáš Jilek vzal krávu kostelní od Filipa Hle jinak Turka ze vsi Fuxperku 1644 . . 1.

Kostelník ze vsi Lipkova vybíratí má z 16 krav . . . : Václav Drahey 1, Martin Novák 1, Jakub Čilek 1, Aulík 1, Havel Hojč 1, p. Bohusoud Kocz 1, Hanzl 1, Smrštlík 2, Chvojan 2, Jan Netáhlo 1, Šramkova 1, Šimek Brož 1, Václav Lab 1, Bartoloměj Kaysar 1.

Suma krav zádušních učiní 90 (n. 91) kop — asi kusů z jedné každé po 4 gr. míš. = 6 kop (4 gr.)

Registřík co summy hlavní za lidmi pozůstává, kdež z každé kopy každoročně po 4 gr. míš. vychází, jakž následuje: p. Kryštof

*) t. j. odepsána.

Vlasatý z Domaslavě na Bukový 130 kop mš., p. Jindřich Vlasatý z D. a v Loučímě 35 kop 30 gr.

n. toto položeno jest jak summa i co z ní ouroku zadržalého jest t. j. summa i z ouroku ourok od leta 1656, což učiní na lýto, v kterémž počet poslední konán 6a. (!)

Ze vsi Loučima Jan Hejtman 2 kopy 30 gr., Jan Mašíček 30 gr., n. uroz. a stat. rytíř Jiřík Selink k záduší krávu odevzdal, kterážto kráva u mně na faře kněze a faráře loučimského tehdejší Georgia Pelikana zůstává a na tej faře na věky zůstávati má: povinnen bude jeden každý farář na tej faře zůstávající, kdy z té fary jinam by odebrati se chtěl, takovou krávu budoucímu faráři zanechat. Blažek $1\frac{1}{2}$ kopy, Jíra Bonoušek $1\frac{1}{2}$ kopy, Zikmund Cíl 1 kopu, Matouš Mlezák 2 kopy n. zaplatil l. 1644: Jan Král 2 kopy, Mach Sládek 2 kopy, Adam Kohout 1 kopu, Petr Zaral, 1 kopu, Jaronym Halada 3 kopy 50 gr. n. zaplatil 1657 u přítomnosti p. faráře Pelikána a správce smržovského p. Voldřicha Erkmanna — ničehož dlužen nezustává. Vít Chvojan 2 kopy 20 gr., Šrámek 1 kopu 15 gr., Václav Lab 2 kopy.

Z Miletic: Stípek 3 kopy.

Ves Lhota: Panoše 3 kopy, Václav Květoň $3\frac{1}{2}$ kopy, Ondřej Sláma 2 kopy, Šimon Koutník 2 kopy, Jiřík Pířický 2 kopy, Jan Pouza 2 kopy, Vilém Zvůnek 3 kopy.

Ves Pocínovice: Jiřík Červenka 5 kop, Václav Zelenka 2 kopy, Kohout na Šimankovém dvoře 1 kopu 23 gr., Jan Kocian 2 kopy 40 gr., Vít Straka (n. Jiřík Kavka) 6 kop, Pavel Koubek 5 kop 20 gr., summa učiní 232 kop 48 gr. mš., úroky každoroční 15 kop 31 gr. mš.

Z luk platí: Jíra Mráz z Pocínovic 5 gr. n. Matouš Mráz prodal Jiříkovi Martinovic jeho spravedlnost: bude on Martinovic ročně povinnen od 6. Decbris 1656 ten ourok vypravovati. Jakub Šváb ze Lhoty z louky 10 gr., Adam Kohout z Loučima 1 gr.

L. P. 1643, 15 Decbris počet kostelní . . u přítomnosti ctih. kn. Jiříka Masala, p. faráře novokdyňského a loučimského, též uroz. a stat. ryt. p. Jindřicha Příchovského z Příchovic a na Smržovicích, p. Jindřicha Vlasatého z Domaslavě a na Loučímě jakožto pánův collátorův . . Vynašlo se 91 krav kostelních, hlavní summy pod ourok 232 kop 38 gr., platu z gruntů ročního 18 gr., což v knihách kostelních obzvláště k tomu zřízených se vynajde . . peněz hotových mimo restantníků 29 zl. r. $48\frac{1}{2}$ kr., jenž na kopy učiní 25 kop 24 gr. 6 d., z nichžto hned vydáno panu paterovi za 5 let minulých za Svátost 5 kop — útraty při počtu 2 kopy . . zbývá hotových 18 kop 24 gr. 6 d. (= na zlatý 21 zl. $38\frac{1}{2}$ kr.) takové peníze dány jsou k opatření p. Jindřichu Příchovskému; z nich na potřeby kostelní vydáváno bude . . a poněvadž od předešlého počtu před 7 lety krčmáři loučimskému za protrávení $2\frac{1}{2}$ zl. dlužni zůstali, má Václav Mlezák starší kostelník z restantníkův zaplatiti.

(Dokončení.)

Okres Vlašimský.

Príspevky k jeho dějinám.*)

Dr. M. Navrátil.

Úvod.

Okres vlašimský popsal již r. 1854 zvěčnělý farář hradecký Ant. Vlasák v Památkách archeologických. Potom uplynulo téměř dvacetiletí, kdy v Bibliotéce místních dějepisů vydána monografie Okres Vlašimský od téhož autora. V Praze r. 1873 (u Urbánka).

Po více než třech desetiletích vyšla r. 1909 v dědictví svatojanském Posvátná místa od Dra. Ant. Podlahy, kanovníka u sv. Víta v Praze, jenž tu podává popis vikariátu vlašimského, který však s okresem vlašimským není totožným, ježto Soutice na př. náleží kral. hradecké diecési, kdežto Vrcholtovice nepatří do okresu vlašimského.

Do soupisu památek podal též spisovatel „Politický okres benešovský“, v němž obsaženy též památky okresu vlašimského.

Monografie jednotlivých míst v okrese vydány pouze tyto: Dějiny Vlašimě od F. A. Slavíka (1888). Dějiny Domašína od téhož autora (1882). Louňovice pod Blaníkem od Dra. Jos. Buriana. Hrádek nad Blanicí od Fr. Kamaryta a Kondrac pod Blaníkem od Dra. Navrátila.

Jak patrně, ještě celá řada míst v tomto okrese postrádá monografii, ačkoli je materiálu hojnost, který by se snadno dal zpracovati. Zvláště o Načeraci, Štěpánově, Divišově a Souticích jest dosti látky, jak jistě tak rukopisné.**)

*) Práce tato není systematicky sdělaný celek, spíše miscely, poněvadž již přede mnou vydány byly popisy okresu Vlašimského. Co já však podávám, je nový materiál, který je sebrán z různých tištěných pramenů a dosud ho nebylo upotřebeno v zmíněných monografiích. O kostelích dějí se tu pouze stručné zmínky, ježto Dr. Podlaha i P. Vlasák důkladně ve svých monografiích je byli popsali.

Kniha má býti spíše povzbuzením, aby jini další materiál sbírali o jednotlivých místech a tak jak já o Kondraci vypsali osudy oněch obcí, jimž dosud scházely obšírnější popisy.

**) Kdo by tu práci podniknouti chtěl, tomu doporučujeme, aby prozkoumal tyto prameny: Gruntovní knihy okr. soudu ve Vlašimi a zemský archiv (katastry a berní rully). Schallerovu Topografii, Kouřimský Kreis. Emlerovy Urbáře. Palackého Popis Čech. Orta a Sládka Topograf. slovník. Batovcův Místopis, Palackého Dějiny Národu českého. Slavík, Popis panství Tábořského. Konrad, Dějiny posvátného zpěvu staročeského. Erbenova a Emlerova Regesta. Bilkovy Reformace katolické, Dějiny konfiskace, Jména a statky. Sedláček, Rozvržení sbírek 1615. Sedláček Pověsti (též o Blaníku). Marat, Soupis poplatnictva 1603. Zpovědní seznamy arcibiskupství pražského, Kouřimsko. Pažout, Jednání konsistoře. Balbin Miacecellaneadíl V. Libri erectionum a L. Confirmationum. Krás, Zprávy o stavu farností na rozhraní 17. stol. Beckovského Poselkyni starých příběhů. Tvrdý Pragm. Geschichte der boehm. Freisassen. Archiv pro přírod. prozkoumání Čech. Spisovatele kraje Tábořského od Zenkla. Památky archeologické (mezi jiným popis Blaníku). Archiv kn. Auersperka. Wintrový Spisy: Život církevní, o školách, Kulturní obraz měst. Matriky a archivy farní, školní a obecní. Desky zemské a libri libertinorum.

Prameny, jichž v popise tomto bylo použito: Sommer, Das Koenigreich Boehmen, Kouřimský Kreis. Riegger, Materialien zur alten u. neuen Statistik von Boehmen. Batovcův Politický kalendář 1894. Ottův Slovník Naučný. Riegrův Slovník Naučný. Sedláčkův Úplný místopisný Slovník. Schulfreund 1816. Pozůstatky desk zemských. Archiv český, Sedláčkovy Hrady a zámky. Tomkův Dějepis města Prahy. Borový, Archiv konsistoře. Tadra, Soudní akta konsi-

Okres vlašimský za doby poddanství náležel ke kraji Kouřimskému. Pouze bývalé panství Soutické bylo částí kraje Čáslavského.

Na Vlašimsku bývala do zrušení roboty tato dominia (panství).

1. Alodiální panství Vlašim se statkem Libouň, k němuž patřilo celkem 44 míst. Mělo rozlohy 29.266 jiter.

2. Statek Ctiboř s 1 místem. Měl rozlohy 792 jiter.

3. Statek Louňovice se 7 místy. Měl rozlohy 4097 jiter.

4. Panství Načerač se 7 místy. Mělo rozlohy 4819 jiter.

5. Špitálský statek Načerač.

6. Statek Chotýšany s Bílkovicemi se 7 místy. Měl rozlohy 2302 jiter.

7. Statek Třeběšice s Vys. Lhotou s 9 místy. Měl rozlohy 4470 jiter.

8. Panství Český Sternberk s 22 místy. — Mělo rozlohy 13.523 jiter.

9. První a druhá svobodnická čtvrt kraje Kouřimského.

Poněvadž v popisech okresu vlašimského dosud vydaných náležitě již přihlíženo k památkám církevním, školství a statistice podáváme zde dle Sommera pouze obraz okresu vlašimského před r. 1848, připojujíce k jednotlivým místům zajímavé zprávy z různých pramenů tiskových, hlavně z Akt konsistoře od Tadry, Hradů a zámků od Sedláčka, Archivu českého. Pozůstatků desk zemských, Dvorského Paměti o školách atd. Dále přidáváme výpisy z matrik kondrackých a vlašimských o starých učitelích krajiny podblanické.

Následuje stav školství koncem 18. století a počátkem 19. století a školy a učitelové v r. 1908 a bratr. literácké kúry v okrese vlašimském. Popis okresu končí seznam domů a obyvatel jednotlivých obcí dle sčítání r. 1890 a seznam poslanců zem. a říšských.

Čestný člen společnosti vlasteneckého musea a mimoř. úd král. české společnosti nauk Jan Bohumír Sommer vydal r. 1844 knihu Das Königreich Böhmen statistisch—topographisch dargestellt XII. Band Kouřimer Kreis (Praha, nákladem knihkupce Fridricha Ehrlicha).

Povšechný přehled u knihy té o fysikálních a statistických poměrech kraje kouřimského napsal prof. Fr. X. Zippe.

Z popisu toho vyjímáme onu část, jež se týče okresu Vlašimského. Východní díl kraje na pravé straně Blanice na své vyšší jižní části jeví se býti nižším středohořím. Nejvyšším bodem jest Bláník v celých Čechách pověstný, který severových. od Louňovic v krajině samo o sobě výše položené vznáší se 307'5 sáhů vid. (638 m) nad mořem dle měření nadlesního Schmiedla ve Vlašimi. Jihovýchodně od něho čnějí lesnaté vrchy u Načerače. Ve větší části však ukazuje se krajina v pravo od Blánika jako vysoko vlnitá planina, v níž se vypíná několik porůznu kopců. Javorník 285'5 sáhů, (539 m.) Kostelík u Kladrub 253 vid. sáhů (478 m), a Paseka u Štěpánova 243 vid. sáhů (460 m) dle měření Schmidlova. Více souvislé je pohoří na levé straně Blanice. Tvoří ve svém severním díle široký, většinou z plochých kopců složený hřbet, který

stoře. Václav Müller, Svobodníci. Winter, Dějiny řemesel a obchodu, Řemeslnictvo a živnostnictvo. Dvorský, Paměti o školách, Učitelský kalendář 1908. Matriky Vlašimské. Archiv arcibiskupský.

se táhne k Sázavě. Nejvyšší body tohoto hřbetu jsou kopce mezi Divišovem a Šternberkem. Severně od Chotýšan je kopec Sachvorada.

Pokud se týče útvaru půdy, žula tvoří největší část pohoří na levém břehu Sázavy a na vyšších kopcích mezi Šternbergem a Divišovem se nachází nejdále, a jde přes Vondřovice, Věžníky k Jankovskému lesu.

Zlatonosné ukládání písku a valouny jsou známy na březích Blatnice u Všechlap.

Stejně podnebí jako horské hřbety u Sázavy mají krajiny u Načeradce a Louňovic. Okres vlašimský r. 1844 patřil v ohledu vojenském pěšímu pluku č. 11. arc. Rainera a to do 4. sekce. Z komunikačních prostředků uvést sluší pelhřimovskou hlavní silnici z Benešova přes Vlašim do Čechtce, část v kraji koutimském měla 11.614 sáhů.

Soukromé silnice byly r. 1844: Jankovská z Jankova přes Ratměřice, Velš do Vlašimi, 9500 sáhů, Louňovická z Ratměřic přes Zvěstov, Louňovice do Načeradce 7500 sáhů, Štěpánovská z Vlašimi přes Pavlovice do Štěpánova 5539 sáhů, Divišovská do Domašína. Cesty v zimní mokré době na panství Šternberském byly nesjízdné.

Allodiální panství Vlašim se statkem Libouň v r. 1844.

Toto panství leželo v jihových. části kraje Koutimského, kde na severu hraničí na panství Třeběšice, Č. Šternberg a Kácov (kraj Čáslav), na východ na statek Soutice a panství D. Kralovice (kraj Čáslav), na jihovýchodě na statek Pravonín (kraj Čáslav), na jihu na panství Načeradce a Ml. Vožici (Tábor. kraj), na západě na statek Zvěstov, panství Jankov a Jemnišť a statek Chotýšany.

Dle Schallera náleželo panství Vlašim od první polovice 14. stol. téměř do polovice 15. století pánům z Vlašimi. Jmenovitě uvádí se jako majitel Marsík z Vlašimi † 1333, Hron z Vlašimi † 26. srpna 1346 v bitvě u Kresčaku s králem Janem. Hynek z Vlašimi uvádí se jako svědek na listině r. 1349, pravděpodobně také Jan Očko z Vlašimi, arcibiskup pražský 1364—79. Aspoň r. 1622 císaři Ferdinandovi II. odevzdaný seznam bývalého majetku pražské kapitoly metropolitní prý obsahoval též polovici panství vlašimského. Jan z Vlašimi 1380—1407, Jan z Chotěnic na Vlašimi 1416, jeho syn Tomáš 1431, Arnošt z Vlašimi 1434 a 1437, Jiří z Chotěnic na Vlašimi 1440. Tento byl posledním majitelem z domu pánů z Vlašimi. Již r. 1443 náležela Vlašim Mik. Trčkoví z Lípy, jemuž listinně ještě náležela r. 1488. Jako dědic následoval po něm syn Mikuláš, který r. 1515 zemřel a své četné rozsáhlé statky svému synu Mikuláši zůstavil. Tento zemřel 1540 bez dědiců a Vlašim připadla strýci Zdeňkovi Trčkoví z Lípy. Ten zemřel 1543 a jeho synové Burian, Ferdinand, Jaroslav, Zdeněk a Mikuláš prodali Vlašim s připojenými vesnicemi: Jinošov, Hradišť, Kondrac, Dub, Bolina, Malovidy, Kladruby a Řimovice r. 1546 Markvartovi Stránovskému ze Sovojovic za 9100 kop praž. grošů. R. 1552 byl majitelem panství rytíř Gabriel Klenovský z Ptení, který zanechal nezletilého syna Aleše, jehož jmění spravovala jeho matka Johanna roz. z Kralovic, která koupila Maršovský dvůr od Vavřince Austojovce z Čáslaviček. Aleš Klenovský r. 1587 prodal Vlašim za 13.000 kop praž. gr. císař. radovi a prokurátorovi Vilémovi Vostrovci z Kralovic. Jeho dědic Jan, krajský hejtman kraje Koutim. koupil 1601 za 18.000 kop mš. statek N. Domašín od sirotků Smila Skruhrovského ze Skuhrova. Pro účastenství své na vzpouře protestantské, byly mu 1622

statky Vlašim a Domašín se statkem Věžníky, jež krátce před bělohorskou bitvou koupil, skonfiskovány a za 60.000 kop mš. r. 1627 od král. komory Fridrichovi Talmbergovi bar. z Mičína, presidentu appellací prodány. Ten zemřel 13. října 1643 jako nejv. zemský hofmistr (Palacký, synchronistický přehled Tab. IV.). Jemu následoval syn Fr. Vilém, po něm syn téhož Jan Kristof. Po r. 1665 koupila Vlašim kněžna Beatrix Benigna z Porcie a Brugniera roz. Kavková z Říčan za 185.000 zl. R. 1681 dědila Vlašim její dcera Františka Benigaa Maria manželka hr. Fr. Ant. Weisenwolfa, který ještě na nápisu zvonu v Zdislavicích z r. 1701 jeví se býti majitelem panství. Jeho choť r. 1687 koupila panství Štěpánov od sirotek hr. Sparri. Dcera jeho Maria Sofie provdala se za kníže z Trautsohnu a Falkensteinu. Kolem r. 1731 připadlo panství na hr. Fr. Antonii Weissenwolfovou roz. hr. Lamberg a r. 1748 na její vnučku Marii Josefu kněžnou z Auersperga roz. hr. z Trautsohnu. Od té doby zůstala Vlašim v rodu Auerspergů. Vilém kn. Auersperg zemřel 24. ledna 1827. Syn jeho Karel Vilém Filip, vévoda Kočevský, okněžněný hrabě z Welsu, nejv. dědičný maršálek a nejv. dědičný zem. komoří v Krajině, nastoupil vládu po dosažení plnoletosti 1. března 1839. (Z. desky, hl. kniha, panství Vlašim Lit. W. Tom. IX. Fol. 181 a statek Libouň Lit. L. Tom. V. Fol. 173.) — Statek Libouň patřil k Vlasimi r. 1793, kdy k ní připojen, není dokázáno.

Výměra plodné půdy dle katastrálního sumáře:

I. Panství Vlašim

	Dominikální		Rustikální	
	jitra	sáhy	jitra	sáhy
orná pole	2703	737	10963	511 ¹ / ₂
rybníky srovnány s polemi . .	56	1021	16	847
ladem ležící	—	—	28	566
louky	458	643	1033	802 ¹ / ₂
zahrady	84	1063	391	388
rybníky srovnány s lukami .	137	924	1	168
pastviny	826	477 ¹ / ₂	1729	983
lesy	4548	862 ¹ / ₂	1543	322
dohromady . .	8815	928	15756	1388

II. statek Libouň

orná pole	226	416	671	906
rybníky srovnány s polemi . .	4	1201	1	106
ladem ležící	—	—	—	—
louky	28	1041	57	727
zahrady	4	1087	11	1268
rybníky srovnány s lukami .	20	1061	—	—
pastviny	18	873	167	327
lesy	206	342	32	1349
dohromady . .	509	1221	941	1483

Vrchnosti patřilo na panství vlašimském dominikálních pozemků 7605 jiter 1099⁰, a to 2462 j. 747⁰ polí, 45 j. 721⁰ rybníků s polemi srovn., 396 j. 331⁰ luk, 77 j. 570⁰ zahrad, 136 j. 1351⁰ rybníků s lukami srovn., 408 j. 217⁰ pastvin, 4079 j. 362⁰ lesů.

Rustikálních pozemků jí patřilo 939 j. 867⁰, a to polí 735 j. 1175⁰, rybníků s polemi srovn. 5 j. 1530⁰, ladem ležících 705⁰,

luk 75 j. 1007⁰, zahrad 17 j. 695⁰, pastvin 43 j. 530⁰ a lesů 61 j. 25⁰.

Vrchnosti náleželo na statku libouňském 279 j. 1254⁰ dominikálních pozemků, a to 139 j. polí, 4 j. 1301⁰ rybníků s polemi srovn., 21 j. 1452⁰ luk, 2 j. 290⁰ zahrad, 20 j. 1061⁰ rybníků s lukami srovn., pastvin 11 j. 15⁰ a 50 j. 435⁰ lesů.

Rustikálních pozemků patřilo jí 28 j. 708⁰, a to 21 j. 141⁰ polí, 2 j. 1169⁰ luk, 536⁰ zahrad, 4 j. 462⁰ pastvin.

Povrch panství je mírně středohoří a vlnitá rovina, jež na severu pozvolna nad Sázavou vystupuje k pohoří. Pamětihodné kopce jsou Hůra u Javorníka 285¹/₂, vřd. sáhů nad mořem, odkud je daleká vyhlídka na panství Vlašim na západ, jakož i na sever a východ na panství Šternberské a pohraniční panství kraje časlavského. Vrchy Kosiny a Kostelíček u Tehova. Tento má 235 vřd. sáhů nad mořem. U Zlatý Skály, Vostrý a Jelení vrch u Domašína. Jmenované kopce jsou mírně kulaté vrchy, bez zvláštního vyznačení. Jejich výše není zvláště význačná vzhledem k okolí povýšenému. Skalnaté části nalezájí se hlavně v údolí Blanice. Z gloriettu na Zlaté Skále bylo lze spatřiti nejen východní a jižní část panství Vlašim, ale i panství Postupice, Jemništ, Chotýšany, Třeběšice, Šternberg a Kácov. Dále sluší uvéstí Stolec u Nesper, na Skalách u bílého mechu a Kravový kopec u Vracovic, Loreta u Boliny, Hřiva u Velšce. Tento poskytuje rozkošnou vyhlídku na východní a severní krajiny panství, kromě toho též na panství Ml. Vožice, Načerač, Zvěstov, Jankov, Jemništ a Chotýšany. Na statku Libouň je vrch Roudný, pamatný dolováním zlata. Druhy skal jsou na panství břidlice bohatá na slídu, jež přechází místy v rulu nebo též v břidlici Západně od Domašína převládá malozrná žula, jakož i na vyšších kopcích u Divišova.

Z tekoucích vod uvádíme:

Řeku Blanici, jež přichází od jihu z panství louňovského, vstupuje u Světlé na panství Vlašim, teče severně skrz ostrovský rybník proti Polánce, pak na východ k Znosimí skrz panský park a Vlašim protéká a obrací se sev.-východně dále kol Hrádku a vine se k Třeběšicům.

2. Chotýšanka, potok tekoucí z panství Jemništ přes Postupice, východně kol Městečka vtéká do Smikovského rybníka, pak obrací se severně, tvoří hranici mezi panstvím Vlašimským a Chotýšanským, dále teče na východ kol Radošovic-Lipín na panství Třeběšice, kde vlévá se do Blanice.

3. Bohuslav, malý potůček, vzniká u Nesper a Čeliva, teče skrz Chobotský rybník a jde severovýchodně pod Polánku, kde vtéká do Blanice.

4. Peklo, potok, vzniká v Časlavském kraji u Kuňovic (panství Krivsoudov) a Mifetic (1 čtvrt svobodn.) teče východně od Zdislavic a Chlumu skrz rybník Peklo a východně od Štěpánova do potoku Švihovka se vlévá, který tvoří hranici mezi panstvím Vlašim a Souticemi.

5. Kondracký potok vzniká u Částrovského dvora a teče skrz rybník Kurfürst, dále pod Kondrací a Dubem vlévá se do Blanice.

6. Skalkovský potok přichází z Bolinského lesa, kolem Skalkovského dvora a Jinošova vtéká do rybníka Vorliny a pod ním vlévá se do Blanice.

Z rybníků je největší Smikovský pod dvorem Věžníky a Ostrovský neb Nový u dvora Ostrova. Menší rybníky jsou u Vlašimského dvora Němcí, Galilejský, Vápeník, Jinošovský Utopenec, Vorlina; u dvora Skalkova Šebíř, Močidlo, a Skalkovský Utopenec; mezi Krasovicemi a

Kondrací byl Kurfürst, u Znosimi Krenžel, u dvora Nesperského Vohrada, Zásadský, Vápenka, Velký a Malý Příkop; u Velšce Čechov, u Chobota Mančal a Kladina; u Věžníka Vopozdil, Vondráček, Sadba, Horní a Dolní Zelenov, u dvora Blanice na Čechovym a horní Blanický, u dvora Tehova Brodský a Zahorský, u Zdislavic Peklovský mlýnský potok, u Chlumu Hraběta, a v Bolině rybník na návsi.

Na statku Libouňském jest velký rybník Sirašik, pod vsí Libouní, skrz který teče Zvěstovský potok. Menší rybníky jsou Roudný a j.

Na panství Vlašim bylo 10.772 duší, na statku Libouň bylo 490 obyv., 2 protestantské augs. a 45 žid. rodin. Obyvatelé jsou národnosti česká, v městech mnozí též znali německy.

Obyvatelstvo živilo se hospodářstvím, chovem dobytka, lesnictvím, rybníkářstvím, různým řemeslem, nádenictvím, lnářstvím, tkalcovstvím a zároveň obchodem plodin a maloobchodem.

Půda je povětšinou lehká a dosti úrodná, takže všechny druhy obilí, luštěniny, seno, brambory a len se daří. Stromy rostou v zahradách i ve volném prostoru.

Stav dobytka 30. dubna 1837 byl tento:

u vrchnosti	u poddaných:
koní: 10	319 (274 starých, 45 hříbat)
hovězího: 271 (8 býků, 5 malých býků, 159 krav, 65 telat, 30 volů, 4 bulci)	4326 (13 býků, 10 mladých býků, 2020 krav, 549 telat, 31 volů krmných, 1467 tažných volů, 236 bulků)
ovcí: 4533 (3396 starých, 1137 jehňat)	5002 (3676 starých, 1326 jehňat)
vepřů: 9	1929
koz: 1	407
včel: 35	261

Vrchnost měla 15 dvorů ve vlastní správě a sice 13 na panství Vlašim: Vlašim, Znosim, Ostrov, Nesper, Lhotka, Věžník, Domašín, Blanice, Částrovice, Pavlovice, Tehov, Štěpánov a Skalkov.

Na statku Libouň byly dvory Libouň a Ramena.

Ovcíny byly: Tehov, Skalov, Nespery, Znosim a Věžníky.

Lesy rozděleny na 7 revírů totiž: Bolina (Skalkov), Částrovice, Javorník, Tehov, Bruck, Nespery, Libouň. Rostou v nich smrky, jedle, borovice, modřiny, buky, duby, břízy, lípy atd.

Stav zvěře byl velikosti rozlohy přiměřen. Uzavřené obory pro vysokou zvěř byly v revírech Nesperském u Kladin a u Skalkova pod Loretou, poslední zvláště pro daňky. U Vlašimi byla též bažantnice.

Vedle panského lihovaru v Domašíně provozovalo policejní, obchodní a svobodné živnosti jakož: obchod 1. října 1842 na celém panství, hlavně ve 3 městech Vlašimi, Domašíně a Štěpánově: 271 mistrů, 82 tovaryšů, 69 učedníků a pomocníků. V tom tyto 12 pekařů, 27 senkářů, 2 majitelé kulečnicků, 1 sládek, 7 vinopalníků, 3 majitelé kořalen, 2 knihari, 2 stěkáři, 2 bednáři, 20 řezníků, 1 obchodník obilím, 3 sklenáři, 12 krupařů, 1 rukavičkář, 1 dřevěnkář, 1 hřebenař, 3 kožešníci, 2 cukráři, 2 jircháři, 4 zedníci (27 tovaryšů), 13 mlynářů, 1 komíník, 2 koželuhové, 2 sedláři, 2 zámečníci, 23 kováři, 17 krejčí, 1 barvíř, 10 obuvníků, 3 barvíři na černo, 4 mydláři, 1 provazník, 1 klempíř, 4 punčocháři, 7 truhlářů, 5 hrnčářů, 10 soukeníků, 2 postřiháči, 1 hodinář, 2 obchodníci dobyt看em, 9 kolářů, 1 pohodný, 18 tkalců, 1 jirchář, 1 tesal

(20 tovaryšů). Obchod provozovalo 7 majitelů smíšených obchodů, 15 kramářů a podomních obchodníků.

Města Vlašim, Domašín a Štěpánov a městyse Zdislavice bylo oprávněny k výročním trhům, v nichž ve Vlašimi a v Domašíně v 40, ve Štěpánově a Zdislavicích v 20 budách a stánkách hlavně sukno a střížné zboží, jakož i rukodělné výrobky ke koupi se nabízely. Týdní trhy se tehdy nekonaly.

Zdravotnictví opatroval vrchnost. ranlékař ve Vlašimi, který ročně dostával od vrchnosti 130 zl. k. m. a deputátem 3 sudy piva, 2 míry pšenice, 14 měr žita, 1 míru hrachu, 15 měr brambor, 50 lib. másla, 40 lib. soli a 8 sáhů dříví, od poddaných 200 zl. Lékárna ve Vlašimi, 11 porodních bab (2 ve Vlašimi, 2 ve Zdislavicích, po 1 v Bolině, Štěpánově, Znosimi, Vracovicích, Hradišti, Domašíně a Dubějovicích.)

Od vrchnostenského úřadu 1. listopadu 1826 založený ústav chudých měl na konci r. 1841 jmění 887 zl. 7 kr. v. m. a téhož roku příjmu 1345 zl. 45 kr. v. m., z čehož 148 chudých bralo podporu.

Ve Vlašimi byl již v 15. století špitál, který od hrab. Marie Jos. Auersperg roz. hr. Trautsohn 1. září 1774 obnoven, jehož jmění kmenové koncem r. 1841 935 zl. 53 kr. k. m. činilo a příjmy 111 zl. 2 kr. činily. Byli zde 2 muži a 5 žen v ošetřování.

Skrz Vlašim od Jemniště přes Domašín vede pelhřimovská obchodní silnice na níž leží též ves Bolina, kde se od severovýchodně přicházející silnice, z Kolína s ní spojovala. Nejbližší byla pošta v Benešově (na panství Konopišť, kraj Beroun).

Tyto osady nalezájí se zde.

I. Panství Vlašim.

1. Vlašim, 11¹/₂ hod. jihovýchod. od Prahy, 4¹/₄ h. od Benešova, nad řekou Blanice, na silnici pelhřimovské (365 m) nad mořem. Ochranní a municipální město 313 domů, 2236 duší, 1 protest. a 9 žid. rodin. Děkan. kostel sv. Jiljí, děkanství, škola pod patronátem vrchnosti. Panský zámek s kaplí sv. Vincence. Ovocná a kuchyňská zahrada a anglický park, vrchnost. úřední dům s kanceláří vrchního a byty knížecích úředníků, dvůr, 1 pivovar na 36 sudů, vinopalna, špitál, cihelna, bažantnice, domin. mlýn s pilou, měst. radnice, měst. lékárna, 5 hostinců. Město řekou odděleno na Staré a Nové město. Zámek je pod 3 patra. Sestává z hlavní budovy a 2 pravouhelně k ní přiléhajících křídel, má 121 pokojů, věž a bicí hodiny. K hl. bráně proti východu vede dvojitá aleje lipová a zadní část zámku jakož i křídla jsou obklopeny anglickým parkem, jenž náleží mezi nejkrásnější v říši, jsa protékán několika rameny řeky. Jsou v něm pahrbky i údolí, louky i stromy. Zámek vystavěn na místě starého hradu r. 1303 od pánů z Vlašimi zřízeného — r. 1589 od Viléma Vostrovce z Královic za 11.000 kop. praž. grošů, kaple r. 1771 přistavěna od kněžny Marie Jos. z Auerspergu.

Děkanství kostel byl r. 1384 dle erektčních knih farním. V nynější podobě vystaven 1523 od Mikuláše Trčky z Lípy. Velký zvon 32 centů 10 liber jest dle českého nápisu na něm 1588 od ryt. Viléma Vostrovce z Královic a jeho manželky Johanny roz. Klenovské kostelu darován. K farní osadě patřily Domašín (fil. kostel), Pavlovice, Polánka, Znosim a Lhota Hrazená. Škola byla r. 1822 nově vystavěna od Vil. kn. Auersperga. Vlašim měl starostu a měst. písaře. Byl zde c. k. silniční komisař, c. k. silniční mistr, 1 podinspektor 2 sekce c. k. finanční stráž.

Obyvatelé živil se hlavně hospodářstvím. Mimo to kvetlo tu soukenictví a punčochářství. V panské vinopalně měšťanstvo mělo právo páliť kořalku. Vlašim měl privilej na 7 výročních trhů (v sobotu před velikonoce, letnicemi, vánoce, po sv. Jiljí a Vše ch sv., na Narození P. Marie, a úterý po nanebevstoupení Páně) a na týdenní trhy v sobotu. Městu patří statek Ctiboh.

Domašín Nový, $\frac{3}{8}$ hod. severozáp. od Vlašimě, na pelhřimovské silnici, ochranné město, 152 čísel, 1093 duší, 1 protest. a 3 žid. rodiny. Fil. kostel sv. Jakuba s hřbitovem a škola pod patronátem vrchnosti. Vrchnostenský úřední dům, dvůr, lihovar, radnice, vinopalna, 3 hostince.

Stranou leží myslivna Bruck 1 hod. sev. záp. a býv. panská hájovna u Vobrázku $\frac{5}{8}$ hod. se vzáp.

Kostel byl r. 1384 farním. Konaly se zde služby boží v neděli a svátek. Na hřbitově pochovávají se ze Znosimi a Lhoty Hražené. Od koho byl kostel vystavěn, neví se. R. 1582 byl od Smila Skruhovského ze Skuhrova a 1721 od hr. Fr. z Weissenwofu obnoven. Na počátku 16. stol. patřil Domašín Táboru. Má měšťanostu. Obyvatelé živi se hospodářstvím polním a částečně řemeslem. — Povolení k 4 výročním trhům (v úterý po velikonoce, sv. Bartoloměji, před Květnou nedělí a před sv. Havlem) jakož i k týdenním trhům (v úterý) obdrželi od krále Vladislava II. a Ferd. I. (viz Schallera.)

Pavlovice, $\frac{1}{2}$ hod. vých. od Vlašimě na potoku, 43 čísel, 355 duší, 2 žid. rodiny, panský dvůr z býv. přikoupených svobodnických dvorců Čechov a Doubí a dom. mlýn na 1 složení Borek. Stranou leží vrchnost. dvůr Blanice $\frac{1}{4}$ hod. severozáp. na Blanici s Blanickým mlýnem a 2 dom. domky. Dom. dům Čechov neb též Peklov, druhdy dvůr, pak továrna na kartoun, později švejcarna půl hod. záp. nad Blanicí. Dvůr Peklov patřil před r. 1420 probošství sv. Víta v Praze a dostal se Janu Simonovi z Peklova, který ho r. 1444 prodal Vlašimi. (viz Schaller). Od Pavlovic patřily 2 domy k statku Ctiboh (tamnímu kostelu hrádeckému byly poplatny.)

Polánka $\frac{3}{4}$ h. jihozáp. od Vlašimi, nedaleko v levo od Blanice, 13 čísel, 72 duší. Stranou soukenná valcha s 2 chalupami $\frac{1}{8}$ hod. na vých., 1 rustikální chalupa $\frac{1}{4}$ hod. vých. na Blanici.

Znosím (u Schallera Snoszim) $\frac{1}{2}$ hod. záp. od Vlašimi, vlevo na Blanici, 26 domů, 180 duší. $\frac{1}{8}$ hod. již. panský dvůr s ovčínem, $\frac{1}{4}$ hod. vých. samota u valchy, 7 dom. domů.

Lhota Hražená, 1 hod. záp. od Vlašimi, 22 domů, 145 duší, 1 dom. hospoda, $\frac{1}{4}$ hod. sev. chalupa, druhdy hájovna.

Štěpánov, $1\frac{3}{4}$ hod. vých. od Vlašimi, ochraně podané městečko, 209 čísel, 1318 obyv., 12 rodin žid., farní kostel sv. Bartoloměje, fara a škola, pod patronátem vrchnosti, panský dvůr s bytem úředníků, radnice, 3 hostince a měst. mlýn Kotrč. Stranou leží měst. mlýn Holub, $\frac{1}{8}$ hod. jihovýchodně panský mlýn s pilou, $\frac{3}{8}$ hod. jižně. Od koho a kdy kostel vystavěn, známo není. R. 1384 byl již farním. Má 3 zvony z r. 1552, 1824 a 1851. R. 1844 byly zde 2 kněží. Přifařeny byly Tehov, Kladruby, Rataje, Lhota Štěpánovská, Dubějovice, Chlum a díl Javorníka a šternberská ves Dalkovice. Š. měl měst. rychtáře. Obyvatelstvo živi se orbou a částečně řemesly. Trhy byly 3 ročně na sv. Vojtěcha, Bartoloměje a úterý před sv. Havlem. Dobytčí trhy ve středu v postě. Š. ná.

ezel 1420 pražskému arcibiskupství a počátkem 17 stol. obdržel ho Štěpán z Rokyce. Uprostřed města byly zbytky rozpadlého zámku.

Tehov (Těchov), 1 hod. sev. vých. od Vlašimi na Kolínské silnici, 26 domů, 214 obyv., 1 žid. rodina, fil. kostel sv. Prokopa, panský dvůr s ovčínem, dom. hospoda a $\frac{1}{4}$ hod. již. panská myslivna. Kostel r. 1384 měl faráře. R. 1771 byl nově vystaven od kněžny Marie Jos. Auerspergové.

Kladruby, $\frac{3}{4}$ hod. vých. od Vlašimi, na jihu lesnatého kopce Kostelického, 22 domů, 159 duší, 1 žid. rodina. 5 rustikálních domů jižně u vsi slovou v Podolí. $\frac{1}{2}$ hod. záp. leží rustikální chalupa na obecním pozemku.

Lhota Štěpánovská, $1\frac{3}{4}$ hod. sever. vých. od Vlašimě, 14 domů, 106 obyv.

Dubějovice (Dubějice) $2\frac{1}{2}$ hod. od Vlašimi na východ, na hranicích kraje Čáslavského. 45 domů, 351 obyv., z nichž 23 domů patřilo k statku Soutice (kraj. Čáslav). Polovice přifařena k Štěpánovu, druhá část k Souticům. Býv. dvůr emfyteutisován.

Javorník, $2\frac{1}{4}$ hod. jihových. od Vlašimě, 32 čls., 308 obyv., částečně do Štěpánova, částečně do Keblova (panství D. Kralovice) přifařen. Hostinec. Vrchnostenská myslivna pod lesním kopcem Hůrou.

Chlum, 1 hod. jihových. od Vlašimě, 33 domů, 231 obyv., 1 rodina žid., hostinec, $\frac{3}{8}$ hod. vých. na potoku Peklovském mlýn Peklov na 1 složení a nedaleko odtud dominikální chalupa. (Pokračování.)

Vikáři české františkánské provincie od r. 1451 až do r. 1517.

Napsal P. Klemens Minařík, kněz řádu františkánského.

První písemná zpráva o Bratřích Menších sv. Františka (Minoritech, Františkánech) v Čechách vyskytuje se r. 1232. Toho roku uvedení byli do Prahy a obdrželi od krále Václava I. na Starém městě dům, při němž o něco později vystavěn nynější kostel sv. Jakuba.¹⁾ Zda přišli Františkáni do Prahy z Itálie²⁾ nebo z Mohuče,³⁾ není na jisto prokázáno.

Bl. Anežka Česká obdržela od svého bratra, krále Václava I., prostředky k založení jiného kláštera na Starém městě Pražském. Jest to klášter sv. Anežky, dle ní nyní tak nazvaný. Prvotní jeho pojmenování, jehož užívají listiny 13. a 14. století, bylo „klášter sv. Františka“. Jak dlouho se o tom klášteře a kostele při něm slavělo, nemáme zpráv. Ale z r. 1234 dne 21. března jest první privilegium krále Václava I., na kterém se udělují svobody klášteru ke cti sv. Františka vystavěnému a dne 31. srpna téhož roku papež Řehoř IX. udělil dvěma bratřím řádu Menších (frater Joan-

¹⁾ W. W. Tomek, Dějepis města Prahy, díl I. (v Praze 1855) str. 158.

²⁾ P. Severinus Wrbczansky O. F. M., Nucleus Minoriticus seu vera et sincera relatio originis et progressus Provinciae Bohemiae . . . Reformatorum . . . (Vetero-Pragae 1746) str. 1.

³⁾ Jan N. Zimmermann (Dr. Legis-Glückselig), Diplomatische Geschichte der aufgehobenen Klöster, Kirchen u. Kapellen Prags (Prag-Leitmeritz 1837) S. 58.; P. Anton Frind, Kirchengeschichte Böhmens im Allgemeinen u. in ihrer besondern Beziehung auf die jetzige Leitmeritzer Diöcese (Prag 1864, 1866, 1872) Band II. S. 284.

nes minister in Saxonia et frater T(uorimirus)⁴⁾ custos in Bohemia), aby Anežku, sestru krále českého, v klášteře tomto dosadili na abatyši, z čehož se dá souditi, že stavení klášterská i snad také kostel do té doby potud byly vystavěny, že sestry řeholní mohly v jednom i druhém žiti dle pravidla klášterního.⁵⁾

Byl nejspíš hned s počátku úmysl zakladatelčin vedle kláštera panen sv. Kláry založiti také klášter mužský nejbližší příbuzného řádu Menších Bratří sv. Františka a to přísnější spůsoby jeho, kteříž by měli na péči služby Boží a duchovní správu v klášteře panenském a jest to také dosvědčeno, že takový klášter založila, toliko čas, kdy se to stalo, není určitěji znám.⁶⁾ Některí tvrdí, že mužský klášter u sv. Františka čili u sv. Barbory povstal současně s klášterem Klarisek r. 1234,⁷⁾ jiní však kladou jeho založení až po roce 1251.⁸⁾ V Praze byly tedy dva⁹⁾ mužské a jeden ženský klášter řehole sv. Františka.

Františkáni čili Minorité rozšířili se rychle po Čechách, Moravě, Slezsku a Polsku. Nejstarší kláštery mimo Prahu byly ve Vratislavi, Brně, Goldberku, Znojmě, Olomouci, Krakově a jinde.¹⁰⁾ Nejstarší domy františkánské v zemích koruny České a v Polsku patřily k provincii saské (Saxoniae), která vznikla r. 1230 rozdělením původní, rozlehlé provincie Alemaniae na porýnskou a saskou.¹¹⁾ Leč poddanství to netrvalo dlouho. Dle některých autorů¹²⁾ oddělily se kláštery v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a Polsku od provincie saské a založily již r. 1233 samostatnou provincii česko-polskou;¹³⁾ dle jiných vznikla samostatná česko-polská pro-

⁴⁾ P. theol. Dr. Casimirus Biernacki, O. M. Convent., Speculum Minorum, in quo primigenia religio ordinis Minorum Conventualium omnium primi ordinis Minorum matrix, fons et origo inspicitur (Cracoviae typis Universitatis 1688) 215.

⁵⁾ W. W. Tomek a J. Mocker, Klášter blah. Anežky v Praze (Praha 1892) strana 3.

⁶⁾ Idem ibidem str. 4.

⁷⁾ Zimmermann, Diplomatiche Geschichte, 88—86; Tomek, Dějepis Prahy I. 160; Frind, Kirchengeschichte Böhmens II. 284.

⁸⁾ Tomek a Mocker, Klášter bl. Anežky, 4.

⁹⁾ P. Wrbczanský (Nucleus Minoriticus p. 2.) a Frind (Kirchengeschichte Böhmens II. 285) pravi, že Františkáni (Minorité) bydlili již od počátku (1233) u sv. Ambrože (v pozdějším Hybernském klášteře u Pražské brány), ale tato zpráva jest chybná proto, že kostel a klášter sv. Ambrože založen byl teprv r. 1355 od Karla IV. pro Benediktiny z Milána, kteří měli liturgii ambrozianskou. Odtud jejich název Ambroziani; srovnej Tomek, Dějepis Prahy II. 36—7.

¹⁰⁾ Biernacki, Speculum Minorum p. 213. násl.; Dr. Wilh. Dersch, Die Provinzialminister der böhmisch-polnischen Konventualenprovinz (Quartalschrift „Franziskanische Studien“ Münster i. W. Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung), I. Jahrg. 195, 196. Viz též Frind, Kirchengeschichte Böhmens II. 287 násl.; P. Vigilius Greiderer O. F. M., Germania Franciscana seu Chronicon geographico-historicum Ord. S. P. N. Francisci in Germania (Oeniponte 1777) Tom. I. 554.

¹¹⁾ Dr. P. Heribert Holzapfel O. F. M., Handbuch der Geschichte des Franziskanerordens (Freiburg im Breisgau 1909) S. 161.

¹²⁾ Dersch, Die Provinzialminister (Franz. Studien I. 195) uvádí series všech provinciálů dle rukopisu ve státním archivě v Poznani (Kloster Paradies C 46 II. Blatt); s ním souhlasí Biernacki, Speculum Minorum 213 násl.

¹³⁾ Zpráva Frindova (Kirchengeschichte Böhmens II. 285), že kláštery Frant. v Čechách a na Moravě se oddělily r. 1301 od „polské“ provincie a jako by teprve tím nabýly samostatnosti, jest naprosto chybná a odporuje všem františkánským pramenům; viz Holzapfel, Handbuch 163.

vincie teprve r. 1238 nebo 1239.¹⁴⁾ Dle Biernackého a Dersche slavila se první kapitola česko-polské provincie v Praze u sv. Jakuba r. 1233, a prvním provincialem zvolen byl P. Joannes Lombardus.¹⁵⁾ V době generální řádové kapitoly v Narboně 1260 čítala česko-polská provincie devět kustodií čili krajů: Pražský, moravský, litoměřický, krakovský, hnězdenský, královéhradecký, opolský, zlatohorský (Goldberg) čili budišinský a vratislavský.¹⁶⁾ R. 1262 připojena byla prý moravská kustodie k rakouské provincii, zlatohorská k saské a kustodie krakovská k uherské provincii.¹⁷⁾ R. 1320¹⁸⁾ kustodie vratislavská a zlatohorská oddělily se o své újmě od česko-polské provincie a připojily se k provincii saské.¹⁹⁾ Podle přehledu provincií, jež uvádí Holzapfel, měla česko-polská provincie r. 1282 klášterů 31, r. 1316 dělila se na 7 kustodií se 40 kláštery.²⁰⁾

Kolem r. 1340 rozdělena byla česko-polská františkánská provincie na sedm kustodií, v nichž byly tyto kláštery: 1. K pražské kustodii patřil klášter u sv. Jakuba v Praze, u sv. Františka v Praze, v Mladé Boleslavi, Jindřichově Hradci, Bechyni a Benešově. 2. Ke kustodii moravské náležel klášter v Olomouci, Brně, Opavě, Znojme, Jihlavě, Unčově a v Krnově. 3. Ke kustodii litoměřické klášter v Litoměřicích, Mostě, Žatci, Stríbrně, Plzni, Kadani, Týnici. 4. Ke kustodii krakovské Krakov, Zawichost, Nový Korczin, Starý Sącz, Lelów, Radomsk. 5. Ke kustodii hnězdenské patřilo Hnězdo, Velký Hlohov, Wloclawek (?), Radziejów, Pyzdry, Kalisz, Obornik, Szrem. 6. Ke kustodii královéhradecké Králové Hradec, Čáslav, Kladsko, Vysoké Mýto, Nový Bydžov. 7. Ke kustodii opolské patřil klášter v Opoli, Bytomi, Horním Hlohově a Vladislavi.²¹⁾ Za vlády císaře Karla IV. rozšířila se česko-polská provincie tak, že sestávala r. 1384 ze 49 klášterů, leč za Václava IV. klesl počet těch řeholních domů na 43.²²⁾ Ve válkách husitských bylo mnoho minoritských klášterů zničeno a spáleno, řeholníci pak vyhnáni, místy i zmučeni.²³⁾

V řádě františkánském nastaly již záhy po smrti sv. Františka z Assisi spory o řeholní chudobu. Jedni usilovali o přísné, původní zachovávání chudoby a řehole vůbec, ale těch bylo poměrně jen málo. Druzí byli mírnějšího názoru a žili podle privilegií a papežských výkladů řehole Františkovy, čímž dospěl řád k tak zvanému konventualismu.

¹⁴⁾ Literaturu viz ve „Franziskanische Studien I. 195—6 v poznámce. Pro rok 1239 svědčí Greiderer, *Germania Franciscana*, tom. I. 553.; u Tomka (Klášter bl. Anežky str. 3) sluje P. Tuorimirus pouze kustos nikoli provincial.

¹⁵⁾ Biernacki, *Speculum Minorum* 213; Dersch, *Provincialminister* (Franz. Studien I.) 195.

¹⁶⁾ Greiderer, *Germania Franciscana* I. 553—4; Wrbezansky, *Nucleus Minoriticus* 4.

¹⁷⁾ *Nucleus Minoriticus* 4.

¹⁸⁾ Již před r. 1316; viz Holzapfel, *Handbuch* 163.

¹⁹⁾ *Nucleus Minoriticus* 5.; Greiderer, *Germania Franciscana* I. 556.

²⁰⁾ Holzapfel, *Handbuch* 163.

²¹⁾ Fr. Conradus Eubel, *Provinciale ordinis Fratrum Minorum vetustissimum secundum codicem Vaticanum* nr. 1960 (Ad Claras Aquas, Quaracchi 1892) pag. 31, 32.

²²⁾ Holzapfel, *Handbuch* 163.

²³⁾ Frind, *Kirchengeschichte Böhmens* III. 293 násl.

Leč žili v řádě i tací, kdo horlili o nápravu a uvedení řádu do dřevního, ryziho stavu. Jejich úsilí omezovalo se v první polovici XIV. století pouze na nepatrný počet osob a řeholních domů, jež nebyly mezi sebou spojeny a organisovány. Tací horlivci sluli „observantes“. Mezi nimi vynikl bratr laik Gentilis ze Spoleta, jenž shromáždil kol sebe r. 1350 bratry ve čtyřech klášterích v Umbrii. Jeho nástupce Pavel Trinci († 1390) zvelebil dílo svého předchůdce tak, že r. 1373 měli observanti 10 klášterů, jež byly mezi sebou s dovolením řádových představených zorganizovány a stály pod správou Pavla da Trinci. Znenáhla obdrželi observanti kláštery v kraji Ankonském a vyslali bratry do Itálie, Bosny a Korsiky, aby byli kvasem pro obrození řádu. Při tom zůstávali observanti součástí řádu a nikoli samostatnou odbočkou; na oddělení od řádu nikdo z nich nepomýšlel.

Za Jana ze Stronkonja († 1418), který spravoval observantské kláštery jakožto generalův zástupce (vicarius) v Umbrii a Ankon-sku, vzrostl do r. 1414 počet oněch řeholních domů na 34 a členů na 200. Byli to velikou většinou bratři laici. Reformní hnutí nabylo významu, když se k observantům připojil r. 1402 Bernardin Sienský, znamenitý missionář a učenec, později pak r. 1414 Jan Kapistrán, příštího leta Albert ze Santeano a posléze r. 1416 Jakub z Marky. Tito „sloupové observance“ vedli své stoupence téměř k samostatnosti, ale přece na rozdělení řádu nepomýšleli.

Stejnou dobou zavládlo podobné reformatorské hnutí ve Španělsku, Portugalsku a Francii.

Církevní sněm Kostnický dne 23. září 1415 dovolil observantům, že jejich kláštery směly si voliti vikáře provincie, který musel býti od minoritského provinciala potvrzen a podléhal jeho visitaci, ale ve svém úřadě byl samostatný. Provinční vikáři nabyli práva voliti si generalního vikáře. Bylo to sice vítězství observantů, ale pro řád sv. Františka počátek tříštění, až pak za papeže Lva X. r. 1517 došlo k úplnému rozdělení řádu Františkova na Observanty čili Františkány a Minority čili Konventualy.²⁴⁾ Téhož roku rozdělila se také česko-polská minoritská provincie za provinciala Valentina z Krosny na samostatnou českou a samostatnou polskou provincii.²⁵⁾

Před sněmem Kostnickým 1415 nelze tedy mluvit o Minoritech a Františkánech v našem smyslu, ač v řádu vždy znaménáme směr přísnější a mírnější, neboť řád byl jeden. I v Čechách byli Minorité přísnější strany v Praze u sv. Františka,²⁶⁾ v Benešově²⁷⁾ a v Žitavě²⁸⁾ Vlastní Observanty uvedl do Čech teprve Kapistrán 1451.

Observantské provincie v Itálii, na Balkáně a v nynějším Rakousku sluly cismontánské a jejich vikářové (vrchní představení) volili si vlastního generalního vikáře. Provincie ve Španělsku, Francii, Nizozemí, Irsku a částečně v nynějším Německu

²⁴⁾ Holzapfel, Handbuch 91 násl.

²⁵⁾ Biernacki, Speculum Minorum 274—5.; Dersch, Provinzialminister (Franz. Studien I) 198.

²⁶⁾ Tomek a Mocker, Klášter bl. Anežky 4.

²⁷⁾ Frind Kirchengeschichte Böhmens II, 289.

²⁸⁾ Idem ibidem III. 298.

nazývaly se ultramontanské a měly také svého generalního vikáře.

Správu observantské provincie vedl vicarius provinciae. Jeho úřad trval původně rok; při každé kapitole, kterou musil co rok svolati, nucen byl podati resignaci, ale mohl býti znova za vikáře potvrzen, nejdéle však po tři za sebou jdoucí leta. Volební právo měli představení (guardiani) a tajemníci (discreti) jednotlivých klášterů. Hlasování dělo se při generalní kapitole až do r. 1478 veřejně; v české observantské provincii potrvál ten zvyk do r. 1485.²⁹⁾ Byl-li vikář mimo provincii, zastupoval ho commissarius provinciae. Poradným sborem vikáře byli čtyři definitoři (definitores, diffinitores), které volila kapitola; tajemníkem vikáře byl socius vicarii. Guardiany ustanovovala kapitola bez intervence kláštera, ale discretu volili si členové kláštera samostatně. Aby se udržela v řeholních domech kázeň, posílal generalní vikář do provincie generalního komisaře (visitatora), který navštívil kláštery i jejich příslušníky a předsedal provinční kapitole.³⁰⁾

Tato práce jest čerpána z knihy nadepsané: „Chronica Fratrum Minorum de observantia Provinciae Bohemiae“. ³¹⁾ Jest to rukopis psaný kursivem na pergameně a čítá 455 popsaných stran. Formát 21 × 15 cm. Chová se v archivě františkánského kláštera v Praze. Celou kroniku možno rozdělit na tři části. První část, obsahující 237 stran, jest soustavné historické pojednání o původu a vzrůstu observance psané v letech 1510—11, jak pisatel na str. 33, 69 a j. prozrazuje. Druhá část líčí na str. 238—348 dějiny observance v letech 1511—1553 a pořizena jest od několika pisatů; zřejmě jiná ruka začíná r. 1514, 1521, 1522, 1534. Potom následuje pauza, neboť v kronice nebylo pokračováno až do r. 1601. V třetí části vypisují se na str. 348—453 děje v letech 1601—1749 a téměř každé tři roky střídá se jiná ruka. Tato kronika vyjde v několika letech tiskem. Zvláště podotýkáme, že při následujícím pojednání čerpáme pouze z udané kroniky a všechny jiné prameny úmyslně pomíjíme.

I.

Rakousko česko-polská provincie observantská čili františkánská ¹⁾,

(1451—1467.)

1. Císař Bedřich III. prosil po Eneáši Silviovi papeže Mikuláše V., aby poslal do jeho zemí observanta Jana Kapistrána. Papež jeho žádost splnil. Kapistrán vydal se na cestu z Benátek po velikonocích 1451 se 7 kněžími a 5 laiky a dorazil 9. června do Vídně. Z jeho průvodců jsou jménem uvedeni P. Gabriel z Verony, P. Kristof z Varesia, P. Jeroným z Udine a P. Mikuláš z Fara. V zemích nynějšího Rakouska nebylo observantů. Společně pak Jan Kapistrán, že by se do jeho řádu hlásili studující i

²⁹⁾ Chronica Provinciae Bohemiae 145.; viz pozn. 31.

³⁰⁾ Holzapfel, Handbuch 201. násl.

³¹⁾ Archiv františkánský v Praze sign. I.

¹⁾ Holzapfel (Handbuch 166.) nazývá ji „rakouskou“ provincií; Greiderer (Germania Franciscana, tom. I. 563) užívá svrchu uvedeného názvu.

mistři university, kdyby měli observanti v Rakousku řeholní dům, proto všemožně usiloval o založení kláštera ve Vídni. Obdržev konečně dovolení od císaře a papeže, přijal 30. července 1451 první řeholní dům, totiž bývalý klášter sester III. řádu při kostele sv. Theobalda; řeholnice, podrževše celé své jmění, přesídlily do jiného domu ve Vídni. Krátce po tom přihlásilo se do řádu sedm mužů, které Kapistrán přioděl řeholním rouchem (o svátcích svatodušních³⁾) a ustanovil jim za magistra P. Jeronýma z Milána. Později přijal do řádu ještě několik členů a povolal z Itálie nové observanty.

Kapistrán konaje cestu na Moravu, uvázal se kolem svátku sv. Šimona a Judy⁴⁾ v držení druhého kláštera na předměstí v Brně a zasvětil jej účtě sv. Bernardina Sienského. Po vánocích 1451 přijal pro svůj řád třetí klášter u sv. Jakuba v Klosterneuburku v Rakousích. Po tom cestoval do Čech a v Chebu se dověděl o rozepřích, jež vznikly ve Vídni mezi observanty národnosti maďarské a německé. Poslal tedy do Vídne P. Gabriela z Verony jakožto komissaře, aby spory urovnal. Gabriel přibyl do Vídne po Třech králích 1452 a znesvářené bratry smířil. Jsa komissařem předsedal ve Vídni dne 8. září 1452 v klášteře sv. Theobalda první kapitole, k níž se dostavili vždy dva zástupci kláštera vídeňského, klosterneuburského a brněnského. K hlasování přibrali sedmého voliče a za prvního vikáře zvolili P. Gabriela z Verony,⁴⁾ který sestavil pro novou provincii stanovy a přidal k nim některé články na způsob předpisů.

Jan Kapistrán, navštíviv čtrná města v Německu, přišel do Vratislavě, kde získal pro řád nový klášter a kostel, jež zasvětil sv. Bernardinu Sienskému; řeholníci byli tam uvedeni v neděli Laetare 1453.⁵⁾ Kolem Hromnic 1453 usadili se observanti v klášteře neposkvrněného Početí P. Marie a sv. Bernardina v Olomouci a ještě téhož roku u sv. Barbory v Opavě.

2. R. 1453 odbývala se kapitola ve Vratislavi. Při kapitole, jíž předsedal Kapistrán, stěžovali si zástupci klášterů na velikou přísnost P. Gabriela, neboť některé články jeho stanov byly přísnější než předpisy stanov generálních. Z toho důvodu předseda kapitoly P. Gabriela z volby na vikáře vyloučil, a voliči poctili tím úřadem P. Křištofa z Varisia. Kapitola ustanovila P. Gabriela guardianem ve Vídni. Nový vikář provinční stanovy zmírnil, vypustiv z nich několik předpisů, a tak zmírněné odevzdal svým bratřím ve Slezsku i Polsku, neboť zatím již na podzim 1453 darován byl řádu klášter sv. Bernardina v Krakově, s tím přáním, aby žili s Rakušaný v míru.

Ke kapitole r. 1453 zavítal také P. Mikuláš z Kladska, vikář reformovaných minoritských klášterů⁶⁾ v Bytomí, Kozlí, Hlupčicích a Horním Hlohově, prose, aby jeho poddaní i s kláštery přivtělení byli k observantské provincii rakousko-česko-polské. Jeho žádost nás nepřekvapuje. Již před příchodem Jana Kapistrána do Rakous

³⁾ 13. června. — ⁴⁾ 28. října.

⁴⁾ Viz o něm u W. W. Tomka, Dějepis města Prahy, díl VII. a F. Pa-lackého, Dějiny národa českého, díl IV. částka II.

⁵⁾ 11. března.

⁶⁾ Minorité (konventualové), kteří po r. 1415 zachovávali přísnější kázeň, sluli reformati (conventuales reformati).

navštívil jakýs P. Petr, snad předchůdce Mikulášův, Itálii, kde s dovolením papeže Eugena IV. podržil jmenované kláštery Bernardinu Sienskému. Observanti, na vratislavské kapitole shromáždění, ujali se kláštera sv. Mikuláše v Bytomi. P. Marie Andělské v Kozlí, sv. Jiljí v Hlupčicích, leč klášter v Hor: Hlohově zamítli přijmouti pro husitského pána, jenž v městě vládl.

3. Před kapitolou r. 1454 P. Krištof oznámil, že úřad vikáře již nepřijme, neboť při visitaci klášterů stížen byl chorobou, která mu nedovolovala úřad svědomitě zastávat. Kapitola se shromáždila dne 19. června 1454 ve Vratislavi. Předsedal opět Jan Kapistrán. Ke kapitole se dostavili zástupci deseti⁷⁾ klášterů a za vikáře zvolili P. Gabriela z Verony^(2°).

4. Příští kapitola slavena byla v klášteře Neposkvrněného Početí a sv. Bernardina v Olomouci r. 1455, kde byl opět zvolen P. Gabriel z Verony^{(3°)⁸⁾}. Za jeho úřadu přibyl observantům nový klášter sv. Víta v Jemnici na Moravě. Formální přijetí vykonal vikář v měsíci říjnu 1455.

5. Na kapitole, jež svolána byla k sv. Bernardinu do Brna r. 1456, přišel úřad vikáře opět do rukou P. Gabriela z Verony^{(4°)⁹⁾}. Již po druhé volbě P. Gabriela za vikáře povstala proti němu nevole. Starší bratři z Itálie domlouvali mu pro velikou přísnost již v provincii zavedl, a upozorňovali jej, že jest ještě nezkušený mladík¹⁰⁾ a měl by se řídit radou starších a zkušenějších. On však hájil své stanovisko, že u Němců a Slovanů, kteří jsou změkčilejší, pohodlnější a chladnější než Italové, třeba větší přísnosti v officiích a postech než v italských provinciích. Když tedy nepovolil, odešli mnozí Italové na jih do vlasti. Leč i domácí, mladší členové provincie, kteří byli slabší nebo pohodlnější, reptali; jiní však jimi pro jejich slabost nebo změkčilost pohrdali.

Často již zmíněná přísnost byla opravdu velmi strohá. Kromě denních, církevních hodinek modlili se observanti každodenně hodinky Mariánské, hodinky za mrtvé, sedmero žalmů kajících a dvoje litanie. Chór se konal i v noci. Tato přísnost způsobila v provincii mnoho nespokojenosti, stesků a pomluv. Přece však většina vytrvala věrně i v tom přísném a strohém životě.

6. R. 1457 odbývala se kapitola u sv. Bernardina v Brně. Úřad vikáře svěřen byl P. Bernardinu z Ingolštadu. Ten dvakrát zvisitoval kláštery, doporučuje všude poslušnost a lásku. Při třetí visitaci zašel však v chudobě tak daleko, že vyloučil z používání malované obrazy i krásné chorální knihy. Z kobek a ze sakristií vymýtil všeliký, domněle přebytečný a cenný nábytek. Tím proti sobě pobouřil celou provincii.

7. Příští kapitola slavila se teprv r. 1459 ve svátek Božího Těla¹¹⁾ u sv. Bernardina v Langenloisu u Kremže v Dol. Rakousích. Úřad vikáře vložen byl opět do rukou P. Gabriela z Verony^(5°). Při té kapitole sebrány byly stanovy a předpisy všech dřívějších kapitol v jeden svazek.

⁷⁾ Z Vidně, Brna, Klosterneuburku, Vratislavě, Olomouce, Opavy, Krakova, Bytomě, Kozlí, Hlupčic.

⁸⁾ Wrbczansky (Nucleus 41) tu kapitolu vynechal nebo neznal.

⁹⁾ Wrbczansky (Nucleus) 41) tu kapitolu vynechal nebo neznal.

¹⁰⁾ Byl teprv sedm let v řádě. — ¹¹⁾ 24. května.

8. Po kapitole v Langenloisu a po sesazení P. Bernardina z Ingolstadtu mnozí se radovali, mnozí rmoutili. Jedni totiž P. Bernardinovi přáli, doufajíce, že se napraví a bude mírnější; druzí ho nemilovali pro jeho přísnost v chudobě, kterou ostatně miloval spíše ve slovech než ve skutcích a v níž hledal měřítko dokonalosti, ale nikdy nenalézal. S druhé strany zase mnozí, seznávše, že P. Bernardin byl sesazen a zahanben, začali se chudoby štítiti a jí pohrdati, ba mnozí nechtěli slovo chudoby ani slyšeti. Podle toho také dobře bydleli a ani ve stravě chudoby nepociťovali. K této straně patřili hlavně představení, kdežto stoupenci P. Bernardina byli větším dílem poddaní. Přísní se horšili a pohrdali mírnými a ti se opět vysmívali přísným. Takový byl stav věcí, když přišel do provincie P. Jan Křtitel z Levanta, generální vikár cismontanský, jenž jediný byl schopen poměry v provincii napravit. Ten (bezpochyby zvisitovav provincii a seznav názory a skutky obou extrémů) svolal kapitolu r. 1460 do Opavy,¹²⁾ kde přísně zakročil proti oběma stranám, proti přísným i volným; vytknul chyby představených i poddaných. Aby se podobným poměrům předešlo, zavedl v provincii nové stanovy, jež pořídil podle stanov generálních, a tak postavil hráz, jak lehkomyšlnosti, tak přílišné přísnosti.

Za vikáře provincie zvolen byl znova P. Gabriel z Verony (6°). Když generální vikár z provincie odcestoval, nastal proti jeho stanovám odpor, neboť obě strany byly potrestány. I sbírány byly podpisy ke generální kapitole, jež měla býti slavena v Ausinu r. 1461, aby jmenované stanovy byly změněny nebo odstraněny. Ti, kdo generálnímu vikáři přáli, psali a upozornili jej, co se proti jeho dílu stoji. Přes to však několika jeho odpůrcům se podařilo do Ausina dopisy přinést a kapitole předložit. Úřad generálního vikáře vznesen byl na Ludvíka z Vicence, jenž poměry této provincie znal, poněvadž bývalého generálního vikáře Jana Křtitele z Levanta do zemí českých doprovázel. Ten pak na prosby Gabriela z Verony a Křištofa z Varisia ordinace předešlého generálního vikáře zmírnil.

R. 1460 uvázali se observanti v držení kláštera v Plzni a u sv. Ambrože v Praze. V Plzni žil řeholník apostata, jenž se obával za svou vinu velkého pokání. Aby se mu vyhnul, odcestoval do Itálie k papeži a nabídl mu plzeňský klášter pro observanty. Že dobře pořídil, svědčí bulla ze dne 13. února 1459, kterou udělil minoritský plzeňský klášter observantům. U sv. Ambrože v Praze nebydlili františkáni dlouho, Kolem letnic¹³⁾ r. 1468 opustili na rozkaz apoštolského legáta Rudolfa klášter sv. Ambrože, odevzdavše klíče králi Jiříkovi, od něhož obdrželi bezpečný průvod až do Kladska.

V pátek před sv. Martinem¹⁴⁾ 1482 vrátili se observanti s dovolením krále Vladislava opět k sv. Ambroži do Prahy, ale ve

¹²⁾ Wrbczansky (Nucleus 41) ji vynechal.

¹³⁾ 5. června, — ¹⁴⁾ 8. listopadu.

¹⁵⁾ 24. září. Jan Beckovský (Poselkyně starých příběhů českých, díl II., svazek II. (Praha 1879) 393—4 ličí vyhnání observantů z Prahy skoro stejnými slovy jako tato Chronica Provinciae; některé věty zní úplně stejně. Možno se domnívat, že zpráva Beckovského jest vzata z té kroniky. Viz též Tomek, Dějepis Prahy X. 42.

středu před sv. Václavem¹⁶⁾ r. 1483 byli od kališníků zahrnutí a už se tam neusadili.

9. Když se vrátil P. Gabriel z Italie, vypsal kapitolu, která se odbývala r. 1462 u sv. Víta v Jemnici na Moravě. Tam byli potrestáni bratři, kteří spravili odcestovavšího generálního vikáře P. Jana Křtitele z Levanta, že jeho protivníci usilují o zmírnění posledních provinčních stanov. Pykali za to někteří noviciatem, jiní vězením. Při volbě vikáře nebylo jednoty. Ve dvou prvních skrutiniích byly hlasy roztrženy, leč většinu, ač ne dostatečnou, obdržel mistr svob. umění Filip z Vestfalska, muž přísný a v observanci horlivý. Předáci na kapitole, obávající se, že bude zvolen rigorosní Filip, navrhli ostatním voličům, kteří jejich léčky nepostřehli, kompromis. Tak byl zvolen za vikáře provincie P. Bonaventura z Bavor, znamenitý kazatel, krasavec příjemných způsobů a pro úřad vikáře dosti schopný.

10. Příštího roku 1463 zasedala kapitola u sv. Bernardina v Brně.¹⁶⁾ Předsedal P. Křištof z Varesia. Úřad vikáře svěřen byl P. Bonaventurovi z Bavor (2°). Při této kapitole, jako i dříve při zasedání kapitoly v Opavě r. 1460, vedli Poláci stížnost na nedostatky při visitaci. Byly to první pokusy o samostatnost polské observantské provincie.

11. Ke generální kapitole, jež byla vypsána na rok 1464 do Assisi, poslán byl místo vikáře P. Gabriel z Verony. Členové této provincie projevíli generální kapitole svou nespokojenost s P. Gabrielem a velmi si naň stěžovali. Generální kapitola, hodlajíc učiniti v té věci nápravu, ustanovila P. Gabriela komissářem římské kurie, aby jej tak z provincie odstranila; přes to však nezůstal v Římě, nýbrž poslán byl do provincie, aby svolal a předsedal kapitole, načež aby se vrátil do Říma. Jeho návrat pojistila si generální kapitola tím, že mu zakázala přijmouti eventuelní volbu za vikáře provincie.

Gabriel z Verony navrátil se do našich krajů, svolal kapitolu do kláštera P. Marie a sv. Vavřince do Paradisu¹⁷⁾ r. 1464. Zástupcům provincie ohlásil, jak o něm generální kapitola rozhodla. Po vykonané volbě vyšlo na jevo, že vikářem se stal Gabriel z Verony (7°). Nově zvolený se zdráhal úřad vikáře přijmouti, ale na důraznou domluvu P. Křištofa z Varisia a ostatních voličů prohlásil, že volbu přijímá s tou podmínkou, dostane-li se mu z Říma potvrzení. Generální vikář potvrdil jeho volbu jen nerad a prohlásil, že do Čech osobně zavítá, aby se s poměry v provincii seznámil.

12. R. 1465 přibyl do provincie P. Marek z Bononie, generální vikář cismontánský, a svolal na den Nanebevzetí P. Marie¹⁸⁾ kapitolu do Vídně. Počínal si velmi chytře a důstojně a když bylo třeba, uměl vystoupiti, nedbaje osob ani stran. Kronikář poznamenává, že byl hoden svého jména Marek, to jest „lev“. Členy provincie, kteří byli původem Italové, z volby vyloučil, načež byl zvolen za vikáře provincie P. Jakub z Velkého Hlohova. Poláci dostali za kommissáře P. Angela z Polska. V celé provincii zavládl po kapitole mír, ale nikoli na dlouho.

¹⁶⁾ Wrbczansky (Nucleus 41) ji vynechal.

¹⁷⁾ Samota u Vídně, která v tureckých válkách zanikla.

¹⁸⁾ 15. srpna. —

Za vikariátu P. Jakuba obdrželi observanti klášter sv. Mari Magdaleny a sv. Alžběty v Tachově (1465). Na svátek sv. Morice a soudruhů¹⁹⁾ r. 1465 uvedl P. František z Budišina observanty do kláštera sv. Bernardina ve Velkém Hlohově. Po několika dnech navštívil klášter P. Marek z Bononie, generální vikář, a doporučil tam i v jiných klášterech zachovávání rehole a modlitbu církevních hodinek.

13. Příští kapitola svolána byla r. 1466 ke sv. Bernardinu do Vratislavě²⁰⁾. Za vikáře opět byl zvolen P. Jakub z Velkého Hlohova (2°). Při kapitole vznikla nová bouře. P. Jakub z Hlohova jednal vůči Polákům poněkud tvrději než bylo spravedливо, tak že polští observanti hodlali již kapitolu opustiti, chápali se ostentativně holí a klobouků, aby odešli domů. Leč na prosby P. Gabriela z Verony a Křištofa z Varisia zůstali a volbu vikáře s určitou podmínkou připustili. Za polského kommissáře zvolen byl P. Jan Evangelista. Potom se rokovalo o rozdělení provincie, což přijali všichni s povděkem.

14. Generální kapitola slavená v Mantově r. 1467 rozhodla, že provincie rakousko-česko-polská má býti rozdělena, a postarala se o příslušnou papežskou bullu a kommissáře, jenž měl rozdělení provést. Za kommissáře byl vybrán P. Petr z Neapole, jenž přibyv se soudruhem P. Andělem z Chiavassa do provincie, ohlásil kapitolu na oktáv sv. Františka (r. 1467)²¹⁾ v Krakově. Po volbě čtyř definitorů přijal kommissář resignaci bývalého vikáře P. Jakuba a zahájil porady, měla-li by se provincie rozdělit anebo v původním stavu zachováti. Po dlouhém a všestranném rokování bylo shledáno, že jest výhodnější provincii rozdělit. Pročež s dovolením papeže Pavla II a generální kapitoly kommissář rozdělit provincii na tři části. První tvořily Rakousy, (Štýrsko) a Korutany, druhou část království Polské; obě části povýšeny byly na samostatné provincie. Z třetí části bývalé provincie, totiž z Čech, Moravy a Slezska, utvořen kommissariát na tak dlouho, až generální vikář rozhodne, má-li se tato část povýšiti na provincii, či připadnouti k provincii rakouské nebo polské, anebo má-li část klášterů v zemích koruny české přidělena býti k provincii rakouské a část k polské. Toto rozdělení stalo se ve svátek sv. Hedviky.²²⁾ Kronika podotýká, že tím rozhodnutím učiněna byla české části krivda, neboť země české tvořily téměř od času sv. Františka samostatnou provincii, kdežto Polsko bylo jenom podružnou kustodií.

Definitory českého kommissariátu zvoleni byli při kapitole pražský guardian P. Pavel z Moravy, vratislavský guard. P. Alexander z Javoru, P. Bernardin z Ingolštadt a P. Jan Evangelista z Polska. Vikářem rakouské provincie stal se Bonaventura z Bavor, vikářem polské Marián z Polska a kommissářem českým Jan z Míšně. Český kommissariat měl v té době 12 klášterů: V Brně (založ. 1451), Vratislavi (1453), Olomouci (1453), Opavě (1453), Bytomi (1453), Kozlí (1453) Hupčicích (1453) Jemnici (1455), Pízní (1460), Praze (1460—8 1482 3), Tachově (1465), Vel. Hlohově (1465). Členové těchto klášterů tonuli ve velikých starostech o svou budoucnost,

¹⁹⁾ 22. září. — ²⁰⁾ Wrbczansky (Nucleus 41) ji vynechal.

²¹⁾ 11. října; Wrbczansky (Nucleus 41) udává chybně 2. října.

²²⁾ Ve čtvrtek dne 15. října 1467.

ale po dvou letech dožili se příznivého obratu, neboť komissariat český stal se samostatnou provincií.

II.

Samostatná česká observantská provincie.

(1469—1517.)

1. Dne 11. června 1469 zasedala generální kapitola cismon-tanských observantů v Bolseně,¹⁾ kde byl zvolen za generálního vikáře P. Marek z Boloně. Z českého komissariatu dostavili se do Bolseny komissar P. Jan z Mísně, P. František z Budišína a P. Mikuláš z Hirsberka. Po mnohých prosbách a výkladech obdrželi čeští observanti od generální kapitoly přípověď, že český komissariat bude povýšen na samostatnou provincií. Za vykonavatele toho slibu ustanoven byl P. Ludvík da Vicenca, který přišel do Čech, ohlásil provinční kapitolu na den ran sv. Františku²⁾ r. 1469 ve Vratislavi. Když byli kapituláři shromážděni, přišel do volební síně papežský legát a biskup vratislavský Rudolf, jenž z moci papežské prohlásil český komissariat za samostatnou provincií a udělil kapitulárům dovolení k volbě vikáře.

Úřad prvního vikáře české observantské provincie, jež zaujímala kláštery v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, svěřen byl P. Petru z Galgócze³⁾ v Uhrách. Definitory stali se jmenovaní P. Petr z Galgócze, P. Vincenc z Bavor, P. František z Budišína a P. Paulín ze Lvova.⁴⁾ Nový vikář nesplnil nadějí do něho kladených. Brzy po kapitole učinil změny v obřadech, k některým guardianům byl strannický a nesvolal r. 1470 kapitolu, čímž proti sobě popudil mnohé členy provincie. Bez dovolení kapitoly přijal pro řád poustevnu Ketzerdorf⁵⁾, kde usadil 8 nebo 9 bratří; o své újmě vystavěl v Opavě klášter pro bekyně (Bizoche), které za nedlouho vedly život pohoršlivý. I odcestoval do Itálie vratislavský guardian P. František z Budišína a P. Pavel z Pruska, aby naň žalovali u generálního vikáře. P. Marek z Boloně poslal P. Petrovi z Galgócze list, v němž jej pokáral a nařídil, aby svolal kapitolu, při níž měl zastupovati generálního vikáře P. Jan z Mísně.

Za vikáře P. Petra z Galgócze ujali se observanti dne 17. března 1470 kláštera sv. Františka ve Znojmě na Moravě.

2. P. Jan z Mísně svolal kapitolu na den navštívení P. Marie⁶⁾ 1471 do Kozlí ve Slezsku, P. Petr z Galgócze nemínil se úřadu vikáře vzdáti a usiloval zasedání kapitoly překaziti. Na P. Jana z Mísně, pokud byl v Hlupčicích, konaje cestu do Kozlí, vyhlásil klatbu, tak že když přišel do Kozlí, nechtěli s ním kapituláři ani mluvíti a bránili mu sloužit mši svatou. Stálo ho to značnou námahu, než se před nimi ospravedlnil. Potom nastaly porady, při nichž P. Petr z Galgócze snažil se upříti volební právo guardianu vratislavskému, hlohovskému a znojemskému, ale marně. P. Petra zastali se zvláště guardian a diskreta plzeňský, kteří přečetli před kapitolou prohlášení, že neuznají volby jiné, než volbu P. Petra za vikáře. Pronesli ještě

¹⁾ V Itálii, severně od Říma.

²⁾ 17. září; Wrbczansky (Nucleus 4¹) udává chybně 7. dubna 1470.

³⁾ Hlohovec (Freistadt).

⁴⁾ Löwenberg ve Slezsku (Pruském).

⁵⁾ Nyní Karlsmarkt, kraj Břeh (Brieg). — ⁶⁾ 2. července.

jiné věci, jež směřovaly k odtržení Čech od nově založené české provincie. Přes to však, jelikož byli stoupenci P. Petra v menšině, přikročeno k volbě definitorů, která připadla na znojemského guardiana P. Pavla z Moravy, P. Alexandra z Javoru, brněnského guardiana P. Antonína z Uher a plzeňského guardiana P. Tomáše z Časlavě. Za vikáře byl zvolen P. Pavel z Moravy. Nové definitorium pokárало P. Petra za chyby v úřadě spáchané. On však, aby se vyhnul trestu, prohlásil, že vstoupí do uherské provincie, ale zůstal v české provincii ještě dvě léta, snaže se získati stoupence, potom však přece odešel do Uher. Po jeho odchodu nastal v české provincii pokoj a mír.

3. R. 1472, dne 8. září, sešla se provinční kapitola v Brně. Úřad vikáře opět byl vložen na P. Pavla z Moravy (2°). Za definitory byli vybráni P. Jakub z Vel. Hlohova, P. Daniel z Uher,⁷⁾ P. Vincenc z Bavor a P. Jan z Mísně. Někteří z kapitulárů zasadili se o nové prozkoumání soudu vykonaného nad P. Petrem z Galgócze, ale jejich žádost byla zamítnuta. K této kapitole cestovali kapituláři s průvodci a s vojenským doprovodem, aby nebyli od nepřátel víry přepadeni.

P. Pavel z Moravy ujal se o velikonočních⁸⁾ 1473 kláštera u 14 Pomocníků v Kadani. Pátou nedělí po velikonočních⁹⁾ téhož roku získali observanti klášter v Opolí ve Slezsku.

4. Příští kapitola konala se dne 8. září r. 1473 u sv. Petra apoštola a sv. Bernardina ve Velkém Hlohově. Vikářem provincie stal se opět P. Pavel z Moravy (3°), za definitory vybráni byli P. Alexander z Javoru, P. Pavel ze Lvova, P. Mikuláš z Hirsberka a P. Mikuláš z Čech. Při té kapitole sepsán byl katalog provincie, dle něhož čítala 13 klášterů a 362 členů.

5. Podle předpisu rádoých stanov sešli se kapitulárové provincie na den Navštívení P. Marie¹⁰⁾ 1474 ke kapitole u sv. Barbory v Opavě. Úřadem vikáře provincie vyznamenán byl P. Jakub z Vel. Hlohova (3°), definitory jmenování byli zmíněný P. Jakub z Vel. Hlohova, P. Vincenc z Bavor, P. Jan z Mísně a P. František z Budišina. Diskretou provincie, který měl jíti ke generální kapitole, ustanoven P. Pavel z Moravy.

Za vikáře P. Jakuba uvedeni byli observanti za veliké účasti a radosti lidu dne 8. května 1474 do kláštera Všech Svatých v Krupce v Čechách. Dne 4. března 1475 ujali se observanti kláštera v Nyse ve Slezsku. Také v Kladsku obdrželi dne 6. srpna 1475 od knížete Jindřicha, syna Jiřího z Poděbrad, klášter u sv. Jiří a Vojtěcha.

6 Záležitosti provincie vyžadovaly, aby byla opět svolána kapitola, což se stalo dne 8. září 1475 u sv. Víta v Jemnici na Moravě.¹¹⁾ Za vikáře vybrán byl opět P. Jakub z Vel. Hlohova (4°), za definitora zvolen P. Alexander z Javoru, P. Pavel z Moravy, P. Paulinus ze Lvova a P. Mikuláš z Čech. Všecky záležitosti projednávaly se v lásce a míru.

⁷⁾ Z Prievidze (Privigye) záp. od Kremnice. Wrbezans y (Nucleus 41. Kapitulu r. 1472 a 1473 vynechal

⁸⁾ 18. dubna. — ⁹⁾ 23. května. — ¹⁰⁾ 2. července.

¹¹⁾ Wrbezansky (Nucleus 41) ji nezná.

Po kapitole cestoval vikář do Slezska přes Jindřichův Hradec, kde mu pan Jindřich z Hradce nabídl klášter u sv. Václava. Stalo se to v oktávě sv. Františka¹²⁾ 1475. Řeholníci se usadili v domě u sv. Václava, ale po ději [r. 1478], přesídlili do kláštera sv. Kateriny, který vystavěl pan Jindřich z Hradce na prosby P. Bernardina z Prahy a P. Bernarda z Netolic. Dne 17. října 1475 obdržel P. Pavel z Moravy klášter nejsv. Trojice v Lehnici ve Slezsku a uvedl do něho observanty.

7. Ve svátek Nanebevzetí P. Marie¹³⁾ 1476 shromáždila se provinční kapitola u sv. Bernardina v Olomouci. Za vikáře provincie povýšen byl opět P. Jakub z Vel. Hlohova (5°); definitory jmenování byli P. Vincenc z Bavor, P. Jan z Mišně, P. František z Budišína a P. Daniel z Uher. Mezi jinými věcmi vyřídila kapitola otázku bratrů nespokojených, jimž dovolila, aby odešli do jiných provincií. Všech, kteří z provincie vystoupili, bylo devět; příštího roku několik se jich vrátilo a byli milosrdně přijati, někteří zůstali trvale u konventualů.

R. 1476 získali observanti zásluhou P. Jakuba z V. Hlohova klášter nejsv. Trojice v Těšíně ve Slezsku.

8. Roku 1476 přišel do našich krajů generální komisař P. Mikuláš de Monte a zvisitoval všechny tři provincie, totiž rakouskou, českou a polskou v jednom roce. Dokonav visitaci, předsedal kapitole české provincie, kterou svolal na svátek sv. Petra a Pavla¹⁴⁾ [1477] do Brna. Sezval na kapitolu mnoho bratrů, zvláště takových, kteří měli o provincii zásluhy, a též i ty, kdo byli nespokojeni. Ke všem řečnilval jednou i dvakrát denně s velkou výmluvností, že mnohé rozplakal i potěšil, neboť pojednával o všech jejich potřebách; mnohá jeho přednáška trvala i čtyři hodiny. Úřad vikáře vznesen byl na P. Pavla z Moravy (4°); za definitora vybrán byl jmenovaný P. Pavel, P. Alexander z Javoru, P. Jan z Czulcze a P. Šimon z Vratislavě. Diskretou provincie zvolen byl P. Jakub z Vel. Hlohova. Nové definitorium sepsalo katalog provincie, k níž patřilo 20 klášterů a 470 členů, mezi nimiž 241 kněží, 91 kleriků a 138 laiků. Klášter v Ketzerdorfu observanti krátce po kapitole r. 1477 opustili. Kapitola milosrdně přijala do provincie odpadlíky i ty, kteří před rokem odešli z provincie, ale někteří z nich upadli do starých chyb. Celá kapitola vyzněla v jásot, jako by byl rok jubilejní.

9. Ve svátek Nanebevzetí P. Marie¹⁵⁾ 1478 zahájili observanti české provincie kapitolu v klášteře sv. Kříže v Nyse. Úřad vikáře vložen byl do rukou P. Pavla z Moravy (5°). Definitory stali se P. Jakub z Vel. Hlohova, P. Jan z Mišně, P. Vincenc z Bavor a P. Paulín ze Lvova. Kromě jiných záležitostí zabývala se kapitola nespokojenci, kteří byli při minulé kapitole přijati a znova zabředli do starých poklesků.

10. Dne 10. září 1479 shromáždili se kapituláři české observantské provincie ke kapitole v klášteře sv. Františka ve Znojmě. Úřadem vikáře byl vyznamenán opět P. Pavel z Moravy (6°), na

¹²⁾ 11. října. — ¹³⁾ 15. srpna; Wrbczansky (Nucleus 41) ji nezná.

¹⁴⁾ 29. června.

¹⁵⁾ 15. srpna; Wrbczansky (Nucleus 41) ji neuvádí.

definitory povýšení byli P. Alexander z Javoru, P. Daniel z Uher, P. Mikuláš z Hirsberka a P. Jan z Czulcze. Poněvadž nespokojenci z provincie vedli stížnost u generálního vikáře, vypravila kapitola do Říma P. Sigmunda z Belice¹⁶⁾ a P. Floriana ze Zahaně, aby zpravili generálního vikáře o pravém stavu věci. P. Sigmund však v Římě zemřel a pochován byl v Aracoeli. P. Florián, ač v Římě také onemocněl, vrátil se šťastně ve vigílii sv. Šimona a Judy¹⁷⁾ r. 1480 do Znojma, odkudž vyšel. Nespokojenci vyžádali si u kapitoly dovolení, aby směli přestoupiti do rakouské provincie, ale když tam nebyli přijati, vrátili se nazpět a zůstali nespokojeni do smrti.

11. Záležitosti provincie vyžadovaly, aby se opět konala kapitola, což se stalo ve svátky svatodušní¹⁸⁾ 1480 u sv. Jiri v Kladsku. Shromáždění kapituláři zvolili za vikáře zase P. Jakuba z Vel. Hlohova, (6°) za definitory téhož P. Jakuba, P. Jana z Míšně, P. Paulina ze Lvova, P. Václava z Ivančic¹⁹⁾ a za diskretu provincie na generální kapitolu P. Alexandra z Javoru. Na té kapitole přidány byly k provinčním stanovám konstituce předešlých kapitol a vše sestaveno v jeden celek. Krátce před kapitolou klášter františkánský ve Vel. Hlohově, jenž stál blízko hradu, byl zbořen, neboť vévoda Jan Zahaňský soudil, že by byl za války hradu nebezpečný, a hrozil, nebude-li klášter rozbourán, že jej zapálí. Řeholníci poslechli a vystavěli si klášter na jiném místě, ale i ten byl r. 1488 za války vévody Zahaňského s uherským králem Matyášem zničen a observanti nuceni byli přesídliti na jiné místo a zbudovati třetí klášter.

12. Ku generalní kapitole, jež zasedala o svátcích svatodušních²⁰⁾ ve Ferrate 1481, přišli z české provincie diskreta čili zástupce českého vikáře P. Alexander z Javoru a P. Pavel z Moravy. Při té kapitole obžaloval provincial saských reformátů P. Antonín ze Saydy českou provincii, že proti právu a spravedlnosti obsadila kláštery v kustodii vratislavské a zlatohorské, a žádal, aby čeští observanti přepustili svůj klášter ve Vratislavi, Lehnici a Nyse saským reformatům. Při rokování o té věci velmi důrazně zastal se práv českých observantů P. Pavel z Moravy, jenž odvolává se na staré kroniky, dokázal, že Sasové nemají na jmenované kláštery práva, neboť slezská oblast tvořila od počátku součástku české (konventualní) provincie. Generální kapitola práva české provincie uznala a ponechala jmenované tři kláštery českým observantům.

Téhož roku u 1481 ve svátek sv. Bartoloměje²¹⁾ sešli se také čeští observanti ke kapitole u sv. Bernardina ve Vratislavi. Úřad vikáře svěřili P. Jakubu z Vel. Hlohova (7°), úřadem definitorů poctili P. Pavla z Moravy, P. Daniela z Uher, P. Mikuláše z Hirsberka a P. Jana z Czulcze. Po skončených volbách živě bylo rokováno o tom, má-li při volbách se hlasovati veřejně či tajně, a usnesli se na tajném hlasování. Kapituláři zakázali také stavbu nádherného portálu kostela sv. Bernardina ve Vratislavi a nařídili, že rádrové kostely nesmějí se kryti kamenem (břidlicí?), nýbrž taškami, ale ten rozkaz byl později odvolán.

¹⁶⁾ Nagy Bélicz u Nitran. Žabokret v Uhrách.

¹⁷⁾ 27. října — ¹⁸⁾ 2. května.

¹⁹⁾ Chronika má str. 125) de Eywanitz. Ivanovice?

²⁰⁾ 11. června.

²¹⁾ 24. srpna; Wrbczansky (Nucleus 41—42) ji neuvádí.

P. Gabriel z Verony vymohl u papeže Sixta IV. dne 5. ledna 1482 bulu, v níž přivtělil vratislavskou a zlatohorskou kustodii opětne k české provincii a dovolil českým observantům, že mohou obsaditi čtyři nové kláštery.

13. V neděli křížovou²²⁾ r. 1483 slavila se opět u sv. Bernardina v Brně provinční kapitola, při níž zvolen byl za vikáře P. Alexander z Javoru, za definity tyž P. Alexander, P. Jan z Mísně, P. Mikuláš z Čech, P. Vincenc z Bavor; diskretou provincie, aby zastupoval vikáře při generální kapitole, P. Daniel z Uher. Na té kapitole udělena byla observantům z Čech dftka za to, že přiměli býv. vikáře P. Jakuba z Vel. Hlohova, aby uvedl do Plzně bekyně III. řádu, neboť již znojemská kapitola (1479) je zamítla. Od minulé kapitoly ve Vratislavi (1481) byli observanti české národnosti nespokojeni a ostatní členy provincie (Němce) podezřívali, neboť Němci rozhlašovali, že Češi hodlají zavésti bekyně do Plzně i do Prahy. Když však je Češi ubezpečili, že nemají toho úmyslu, došlo ke smíru obou stran.

14. Čtvrtou neděli po velikonocích²³⁾ 1485 sešli se kapituláři české provincie ke kapitole u sv. Bernardina v Olomouci. Úřadem vikáře poctili Alexandra z Javoru (2°), za definity vybrali Pavla z Moravy, Jakuba z Hlohova, Daniela z Uher a Mikuláše z Hirsberka. Při té kapitole blasovalo se poprvé tajně; dříve totiž volební listky se veřejně četly, na př. bratr Jan dává hlas bratru pateru tomu a tomu.

15. Příští kapitola zahájena byla o svátcích svatodušních²⁴⁾ 1486 u sv. Barbory v Opolí. Dne 12. května konala se volba vikáře, kterým se stal P. Pavel z Moravy (7°). Za definity byli vybráni olomucký kvardian P. Jan z Mísně, socius býv. vikáře P. Antonín z Lipska, diskret kladského kláštera P. Florián ze Zahaně a kvardian v Krupce P. Tomáš z Čáslavě. Sekretářem provincie pro generální kapitolu ustanoven P. Florián ze Zahaně. K této kapitole poslal pan Zdislav ze Sternberka list, v němž nabízel observantům opuštěný klášter minoritský v Bechyni, který sliboval s přispěním šesti okolních šlechticů vystavěti. Kapitola odpověděla v tom smyslu, že si má pan Zdislav vyžádati nejprve dovolení od českých minoritů, kterým klášter náleží, a potom že si vikář bechyňský klášter prohlédne a po budoucí kapitole podá mu rozhodnutí.

16. Kolem svátku Nanebevzetí P. Marie 1487 shromáždili se čeští observanti ke kapitole u sv. Barbory v Opavě. Vikář P. Pavel z Moravy nemohl se jí pro nemoc účastniti; také při generální kapitole v Assisi 1487 dal se zastupovati od P. Tobiáše ze Žďáru. Nejsa schopen ani k provinční kapitole přijíti, odevzdal sigillum provincie P. Antonínu z Lipska, quardianu brněnskému, aby v Opavě místo něho na úřad vikáře resignoval a jeho jménem odfíkal kulpu. Odevzdal mu také list zvaný „sexterniculum“ čili šesterku, aby jej kapitulářům přečetl.

P. Antonín odcestoval z Brna do Opavy a při prvním zasedání kapitulářů nepřítomného vikáře omluvil. Někteří z nich byli pro to, aby se přenesla kapitola do Brna, kde P. Pavel z Moravy

²²⁾ 4. května.

²³⁾ 1. května; Wrbezansky (Nucleus 42) tu kapitolu neuvádí.

²⁴⁾ 14. května.

ležel. Když jejich žádost byla zamítnuta, upustili od hlasování a usnesli se, že vypraví posla k. P. Pavlu do Brna, aby svůj hlas napsal a poslal ke kapitole. Vyslali tedy světského jezdce přes Olomouc do Brna, který se vrátil za 4 nebo 5 dní a přinesl list od P. Pavla zapečetěný, ale cizí rukou psaný, poněvadž P. Pavel byl tak nemocen, že se nemohl ani podepsati. Prečetše jeho volební lístek, přikročili k volbě. Definitory byli ustanoveni: P. Jakub z Vel. Hlohova, P. Alexander z Javoru, P. Tobiáš ze Žďáru a Daniel z Uher. Vikářem stal se P. Jakub z Vel. Hlohova (8°). Po volbě přečetl P. Antonín z Lipska šesterku bývalého vikáře, v níž obsaženo bylo šest věcí, jež překážely rozkvětu provincie, totiž různost národností, pohodlná chudoba, nezaměstnanost mladých řeholníků, zvláště laiků, veliká přisnost v pobožnostech, mnohé spory a značné výlohy.

Hned po kapitole vydal se vikář P. Jakub z Vel. Hlohova na visitaci. V brněnském klášteře dostal však čtyřdenní zimnici, ale přece odebral se do Znojma a potom do Čech. Zimnice jej trápila 14 neděl. Když visitoval klášter u 14 Pomocníků v Kadani, ranila ho mrtvice v neděli po obrácení sv. Pavla²⁶⁾ r. 1488.

17. Kolem svátků svatodušních 1488 navštívil rakouskou, českou a polskou provincii generální visitator P. Ludvík a Turre Veronensi. V Polsku zvisitoval několik klášterů a předsedal kapitole polské provincie v Krakově po sv. Jakubě.²⁶⁾ Vrátiv se do české provincie navštívil 8 klášterů, jež ležely mezi Bytostí a Brnem, kde zahájil kolem svátku Narození P. Marie²⁷⁾ kapitolu české provincie. Do Brna se dostavil značný počet observantů české národnosti, kteří si vyžádali již před kapitolou u visitatora slyšení. Visitator je přijal několikrát hromadně i soukromě ve slyšení, tak že se zdálo, jako by vedli kapitolu oni, a ne kapituláři. Žádali, aby splnil hned před kapitolu jejich požadavky, jež byly: 1. Vikář buď volen střídavě, jednou Čech, podruhé Němec. 2. Dva definitory buďtež národnosti české. 3. Plzeň buď náhradou za Prahu vedena v provincii na prvním místě. 4. Pro království České buď ustanoven komissar s plnou mocí. 5. Vikáři národnosti německé buď vybráni za socia Čech.

Generální visitator pozval si na radu devět observantů, kteří prve zastávali úřad vikáře, definitora nebo kvardiana, vyloučiv ovšem z porady všechny observanty národnosti české, a žádal slyšení jejich úsudek. Shromáždění odpověděli na žádost Čechů záporně, žádajíce, aby zachována byla svobodná volba, jakou mají všechny ostatní provincie observantské, a aby se Čechům v těch věcech nepovolilo i kdyby generální kapitola ustanovila něco jiného.

Generální visitator řídil se vůlí svých rádčů a žádost Čechů zamítl. Když Češi umkli, přikročili kapituláři k volbě definitorů, jimiž se stali: Antonín z Lipska, Pavel z Moravy, Jan z Míšně a Florian ze Zahaně. Úřad vikáře svěřili Antonínu z Lipska.

Generální visitator ustanovil, že klerici mají konati před oblačkou přípravku jednoho měsíce, laici dvou měsíců: Klerici nemají býti připuštěni k vyššímu svěcení až čtvrtého roku. Ty předpisy byly zachovávány až do generální kapitoly v Urbínu (1490),

²⁶⁾ 27. ledna. — ²⁸⁾ 25. července. — ²⁷⁾ 8. září.

v ostatních ustanoveních vikář dispensoval. Celkové vystupování visitatora bylo chvatné a spěšné. Visitoval jen 8 klášterů, kapitální tabulku nesestavil sám, nýbrž světil tu práci P. Florianu ze Zahaně a P. Alexandru z Javoru, tak že P. Florian při rokování o české záležitosti často chyběl; kapitolu odbyl za čtyři dni. Vikáři provincie Antonínu z Lipska byl velmi nakloněn. Maje z provincie odejít, svolal vikáře, definity a P. Alexandra z Javoru do poradní síně a pravil: Nenašel jsem na prelately provincie ani takové chyby, abych jim mohl uložit za pokání jedno „Zdravas Maria“. Buďte však ostražití, neboť bratři Čechové hodlají se odebrati ke generalní kapitole!“ Aby tomu zabránil, jmenoval čtyři členy, kterým dovolil jít ke generalní kapitole. Z Moravy cestoval do Vídně, kde předsedal kol oktávu sv. Františka²⁸⁾ kapitole rakouské provincie a přede Všemi svatými²⁹⁾ vrátil se do Itálie.

Po svátcích velikonočních³⁰⁾ 1488 darovali měšťané observantům klášter u P. Marie a sv. Ondřeje v Javoru ve Slezku.

18. Po kapitole r. 1488 a příštího r. 1489 pořádány byly v klášterích v Čechách schůze, tvořeny tajné spolky, spisovány listiny, nastalo tříbení těch, kdo věrně stáli při Čechách a kdo při Němcích. Celá provincie byla pobouřena. Proslýchalo se, že Češi půjdou bez dovolení vikáře ke generalní kapitole a povedou proti Němcům stížnost.

Za těch poměrů svolána byla provinční kapitola na den sv. Bartoloměje³¹⁾ 1489 do Vratislavě. Za vikáře opět byl zvolen Antonín z Lipska (2°), za definity vratislavský guardian Alexander z Javoru, znojemský guardian Daniel z Uher, olomucký guardian Tobiáš ze Žďaru a lehnický guardian Paulín ze Lvova. Za diskretu provincie, který měl jít ke generalní kapitole, ustanoven byl Paulinus ze Lvova, definitor a guardian v Lehnici. Po volbě sestavili kapituláři listinu k budoucí generalní kapitole, v níž prosili, aby v ničem nepovolila žadatelům z české provincie, kteří se budou domáhati střídavé volby provinčního vikáře, diskretů a guardianů stejné národnosti s klášterem a podobných věcí, jelikož jest to příležitost k rozdělení české provincie. Listina byla předložena všem kapitularům k podpisu, což vykonali všichni mimo guardiana plzeňského, diskrety jemnického a jindřichohradeckého, kteří podpis odepřeli.

Shromáždění kapituláři svolili k přijetí kláštera sv. Václava a sv. Hedviky v Ratiboře, do něhož byli reholníci uvedeni až po kapitole v Nyse ve svátek sv. Jiljí³²⁾ r. 1491. Při vratislavské kapitole r. 1489 sestavena byla také kapitální tabulka, dle níž čítala česká provincie 601 člena, 317 kněží, 102 kleriky a 178 laiků. K té kapitole přišli též reformáti ze Zhořelce, Lvova (Löwenberk) a Svídnice, kteří si stěžovali, že česká observantská provincie přijala bez dovolení provincialova členy reformatské provincie saské. Dostavše řádné vysvětlení, odešli v pokoji.

19. Když po velikonočních 1489 visitoval Antonín z Lipska klášter v Jindřichově Hradci, vypravovali starší observanti, jak se šíří pověst, že nebudou-li vypuzeni z Čech bludati, stihne krále

²⁸⁾ 11. října. — ²⁹⁾ 1. listopadu. — ³⁰⁾ 6. dubna.

³¹⁾ 24. srpna, Wrbczansky (Nucleus 42) tu kapitolu vynechal.

³²⁾ 1. září.

klatba a království České interdikt. I tázali se, co by měli činiti, kdyby měli ten papežův rozkaz vykonati. Vikář odpověděl, že by bylo třeba jednati dle rady a návodu papežského legata, který tou dobou prodléval v Uhrách. Toho výroku použili observanti české národnosti a pod záminkou, že si jdou k legatovi pro instrukci, vypravili se bez dovolení vikářova do Uher ke dvoru, kde si vyprosili od krále, královny a legata doporučující listy k papeži ve prospěch své pře s německými observanty. Na cestách byli deset neděl a nezmnili se před vikářem o cestě a jejím výsledku ani slovem.

Zatím pokoušel se vikář o smír mezi Čechy a Němci, pozvav do Plzně observanty z Jindřichova Hradce, jimž slíbil, že zjedná českým členům provincie při budoucí kapitole ve Vratislavi (1489) slyšení před shromážděnými kapituláry, aby mohli všecky své stížnosti a přání přednésti. Leč z vynikajících Čechů dostavil se ke kapitole jenom jeden (plzeňský guardian), a jindřichohradeckému diskretovi nemohli prý kapituláři dáti hlas (na definitora?), aby neuvalili hanbu na sebe i na kapitolu.

Čechové nečekali od vratislavské kapitoly pomoci a nápravy, pevně však doufali, že se jich zastane budoucí generalní kapitola, jež se měla slaviti v Urbínu 1490. Proto několik neděl přede Všemi svatými 1489 vydali se na cestu do Italie čtyři zástupci českých observantů bez dovolení vikářova, nesouce doporučující listy, jež dostali u dvora uherského. Přezimovali v Římě. Když byla zahájena o svátcích svatodušních⁸³⁾ 1490 kapitola v Urbíně, dostavili se tam i zástupci observantů české národnosti a žádali, aby byla v království Českém zřízena samostatná provincie.

U přítomnosti generálního vikáře, generalních definitorů i českého vikáře Antonína z Lipska podali psanou žádost o rozdělení stávající české provincie. v níž uvedli deset důvodů. 1. Žádá to chvála boží a spása duší, poněvadž Němci, kteří na se strhli úřady a hodnosti provincie, o české spolubratry se nestarají a zřídka jsou u nich. Kterak mohou němectí observanti prospěti českému obyvatelstvu, když jeho řeči neznají? Po rozdělení bylo by možno lépe zachovávat observanci, neboť vikář nebude potřebovat při visitaci vozu a koní, ale bude choditi pěšky.

2. Žádá to láska bratrská, neboť Němci Čechům nerozumějí, chtějí vždy vládnouti, a Češi nemají tolik pokory, aby to snesli. Němci Čechů nemilují, nechtějí české řeči ani slyšeti a Čechům spílají.

3. Žádají to nesnáze při visitaci, neboť vikář je nucen konati při visitaci provincie cestu 200 mil, pročez české kláštery zřídka visituje, čímž observance hyne.

4. Poněvadž visitace koná se zřídka, bratři rekurrojí (cestují) k vikáři, potulují se, čímž vzrůstá proti observantům nenávisť.

5. Žádá to obtížná cesta na kapitolu, jež se slaví obyčejně ve Slezsku, kam mají Češi daleko.

6. Laici české národnosti neznají německy a potřebují při visitaci tlumočníka.

7. Počet českých observantů po rozdělení vzroste, poněvadž Němci se nestarají o zalidnění českých klášterů nebo úmyslně

⁸³⁾ 1 května.

v tom překážejí, ač jest českých observantů mezi bludaři v Čechách potřeba.

8. Neposlušní bratři, mají-li býti pokáráni, utíkají k Němcům a tak unikají trestům.

9. Žádá to odvrácení pohoršení; neboť čeští observanti, nebude-li jim vyhověno, mají v úmyslu odejít do Italie, Polska nebo i ke konventualům v Čechách.

10. Není naděje na spokojené spolužití Čechů s Němci, neboť mezi německými observanty se vypravuje, že někteří Češi nebudou vůbec připuštěni k důstojnostem v provincii.

Ty důvody snažil se český vikář Antonín z Lipska vyvrátiti, ale vedl obranu víc povšechně než věcně. (Pokračování.)

Mikšovicova kronika Lounská.

(Od 10. srpna 1627 do konce r. 1628.)

(Pokračování.)

T. l. v outerý d. sv. Vavřince 10. augusti ženil se Václav Brtnický, pojal sobě za m. pannu Dorotu, Tomáše Rosina dceru, t. d. veselí vykonáno.

T. l. v pátek po pam. Nanebevzetí P. Marie 20. augusti ráno v domě Jana Listopada v zadních pokojích, kde vinař jeho byl, vinařka svíčku hořící k loži přilepila. V tom se v loži slámy chytilo, hrubej kus lože shořelo; trámy počaly hořeti, potom pokřik učiněn a uhašeno jest.

Švec náký vínem se zabil. T. l. v pondělí po sv. Jiljí 6. dne září v domě Thomáše Krále švec ze vsi Lahovic pil na víně, dal za 4 žejdlíky. Potom spolehl na ruce na tvář, asi ve čtyry hodiny budili ho a tahali se s ním a on nalezen mrtvý na zejtrí.

T. l. v pátek po sv. Václavě 1. dne října Šimon Kolesovský jdouce s Evou manželkou svou do Prahy, došel až na Tejpec Žerotský nad ten mlejn, který pod týmž městečkem jest. Přišel na náké pole. Položil se na něm, stejskal sobě na srdce, asi po hodině umřel. Manželka jeho přivezla ho t. d. u večer mrtvého do Loun, kterýž potom na zejtrí v sobotu po nešpoře u sv. Petra pochován.

T. l. v neděli po sv. Václavě 3. dne října Jan Kolumella, který zde v Lounech správcem školním sa ve vsi Vopočně knězem evangelickým drahně let stával, u sv. zpovědi u p. děkana Lounského byl. Potom na kázání velkým vůbec přede vším lidem jsouce v stolici podle náповědi p. děkana vším hlasem oznámil, že víra katolická římská jest pravá, starožitná a samospasitedlná víra, od kteréž že do smrti své odstoupiti nemíní a že věří jako sv. Pavel.

T. l. v sobotu po sv. Vršile 23. října na zejtrí mráz dosti veliký a vinicem škodný, po němž hned se poznalo, které víno bylo zaměklý a které od rzi odražený. Jakož i toho týhodne hned začali víno sbírat i t. l. na vinicích Předních, Měleckeých, Balaskeých, Chlumeckých a Černodolských rez velice uškodila. Víno které zaměklé nebylo od špičky odrazila, to sčernalo. Pršelo téhož leta všudy málo a velmi kyselý bylo. Od třidceti let tak kyselé nebylo a mnozí za náklad neměli.

T. l. v sobotu po sv. Šimona a Judy 30. října vody přibývalo potom vystoupila všudy na luka a votavy všecky podkalila.

T. l. v sobotu po sv. Šimona a Judy 30. října varhany, které někdy Jan Dlouhý starší na svůj náklad pro památku spraviti a v velkém kostele v jistém místě postaviti dal z nařízení obojí rady z toho místa vzaty a na jinym postaveny jsou.

T. l. v outerý po sv. Mikuláši 7. d. prosince asi po 2. hod. na noc hřímalo a blejskalo se. K tomu znamenitý vítr, po vesnicích i jinde stodoly, chalupy i jiného stavení mnoho zbořil.

Infeld drahý víno šenkoval. T. l. v n. po sv. Mikuláši 12. prosince v domě Jana Jakuba Infelda z rozkazu jeho víno 1626 zrostlé po 6 gr. míš. se šenkovalo.

T. l. v sobotu d. pam. Narození Krysta Pána 25. prosince ráno, když do kostela při velkém kostele zvonili na věži, ten nejmenší zvon, který někdy u Matky Boží bejval, když s ním zvonili a náky Jiřík pacholek, který u rychtáře městského Adama Seyferta při koních sloužil, kterýž chtěje pod ten zvon některak spěšně podlézt obmeškal se. A on udeřil ho ve hlavu, až dolů na prkna pod zvony spadl, něco málo zdechl, umřel. Potom k večeru po nešpoře s věže umrlého snesli, na zejtrí v neděli po nešpoře u sv. Petra pochován.

R. t. dešťů na zbyt bylo, tepla nemnoho. Obilí dika Pánu Bohu ouroda mírná. Vína málo, rez na něj přišla, od špičky to odrazila, na kři uschlo, sčernalo a tak zůstalo. Mnohý hospodář čtvrtého dílu za náklad neměl. Větrů velikých a škodných mnoho toho roku bylo.

L. 1628. T. l. v sobotu d. pam. nového letha (1. ledna) v noci po šesté hodině díl dvou domů se zbořilo Zuzany Hempertovy jeden a Hrbkovy krejčířky druhý, předky se zbořily.

T. l. v pondělí d. sv. Antonína 17. januarii po druhé hodině na noc na outerý Eva Kolečovská v krámě svém na rynku v němž plátno a jiné věci krámské prodávala hrnce s uhlím zanechavši, to se rozživilo, od toho v tom krámě něco se vzňalo a oheň vzešel. Mnoho pláten a jiných věcí shořelo. Však že brzy pokřik se stal, ten krám vysekali a vytloukli, brzy uhasili, že oheň vzhůru nevzešel a jiným krámům vedlejším žádná škoda se nestala. Potomně hned na zejtrí v outerý na poručení J. M. C. p. rychtáře pp. všickni jiní kramáři krámy své zbořiti a domů odnésti musili. I krov na starý kašně u planýře zbořili davše zprávu před některým dnem biledně, že by byla táž Kolečovská také v tom krámě zapálila.

T. l. v pátek po neděli Oculi jinak kejchavné 31. martii Zuzanna Pavla Křížovic dcera jinak Glogrovic jsouc před tím některého dne dána do vězení šatlavního pro domnění smilstva, nedobrého chování svého, t. d. dobrovolně se přiznala, že před tím asi dvě neděle děťátko porodila, tomu nožem krk podřezala a do nákyho peří jej zabítý schovala. Kteráž báby v příbytku Pavla Listopada, kde táž Zuzanna s Pavlem Křížovic v podružství zůstávala, podle přiznání jejího v tom místě milostné pacholátko našli a jí jej ukázali, kteréž ona líbala. A hned z něho se krev

vyhlila, to potomně toho dne u sv. Petra pochovali. Za kterýžto hřích a účinek 9. máii u šibenice sřata a zakopána jest.

T. l. v středu po družebné n. 5. aprilis v noci na čtvrték hořelo; na Nových Hradech dvůr vyhořel s některým rohatým i drobným dobyt看em neopatrností čeládky.

T. l. po n. provodní (30. dubna) následujících dnův veliké množství chroustův jak zde při m. Luna tak i jinde zde v Čechách při mnohých městech, vesnicích i jinde ve dne i v noci spatřino. Na stromoví, vinicích i všem jiném zeleném listí požrali. U večer jako houřové lítali. Na viničném křoví lidé je zbírali dali, potom po mnoha konvích je bili, pálili a od zbírání jich mnozí po drahně kopách dali. A trvali až do sv. Jana, však již potom takové moci neměli, že tak škodili nemohli.

T. l. celej m. červen až do sv. Medarda velmi chladné a větrné časy byly. Mnozí lidé v čepicích i v rukavicích chodili A vedle správy pod horami k Němcům, že i obilí hrubě pomrzlo.

T. l. v pátek po pam. seslání Ducha sv. na ap. 16. junii umřel v Praze po odjezdu J. C. M. císaře Ferdinanda z měst Pražských 3. d. pan Adam Zdeněk Adalbertus kníže z Lobkovic na Roudnici a Jistebnici, nejvyšší kancléř království českého.

T. l. v outerý d. pam. Nanebevzetí P. Marie 15. augusti v noci na středu po 5. hod. umřel Matyáš Bystřický, potom t. d. v středu 16. augusti po nešpoře pochován u sv. Petra (Byl prokurátorem; manželka se mu nepodařila, že jí dluhu manželského neplatil. Dole najdeš, že jest vypověděna).

T. l. v středu d. sv. Šťastného 30. augusti mráz padlý byl a víno ještě (?) jakž správu sousedé dávali na mnohých místech ne z pazuchu ale na křech na mnohých místech kvetlo.

T. l. v neděli po sv. Lidmile 17. septembris mráz byl padlý dosti velký, místy krupky přšely. Potom v outerý 19. septembris opět na předních Hlubických dolejších vinicích i v Trhlanech hrubě chytlo a pomrzlo, na zejtrí v středu nic. Víc pomrzlo na týchž vinicích opět na zejtrí ve čtvrték, mráz beze škody.

T. l. v pátek po sv. Matouši 22. septembris urozený pan pan Ferdinand z Kolovrat na Hokově z strany náboženství renovací přijel do Loun s jedním páterem od pánů Jezuitův od J. M. C. nařizený komisař. Kterýmžto příjezdem svým způsobem na obci přistavná čeládka při městě zůstávající k náboženství katolickému všickni přistoupili a velebnou svátost pod jednou způsobou přijímali. Potomně v ponděli nejprve přišli totiž 25. septembris při odjetí odsud z Loun téhož p. komisaře na poručení jeho na velké věži při kostele v městě kalichové dva při krancích v kameně při stavení té věže vytesáni jeden k rynku a druhý proti Žatecké bráně od zedníka ztesáni a sřaženi a potom černou barvou zakáleni.

T. l. v n. po sv. Matouši 24. septembris nehrubě přšlo a hřímalo. Růže po druhé kvetla. V jedné vsi slove Hřívčice štěp jabloňový kvetl jako času toho, když jiné štěpí květné.

A na zejtrí v sobotu (28. října) mráz veliký. V Podlesí vůz zdržel. Místy hrách lusky zelený byly, ty docela pomrzly.

T. l. okolo sv. Simona a Judy 28. octobris vína zbírali, na větším díle málo velmi toho sebrali, to ještě kyselé, že hroznu zralého nenacházejí nýbrž zmrzlý a odražený. Kde prve mnoho 10, 20. více mívali, roku tohoto dvě tři putny. Veliká ujma toho již třetí rok na vinicích škoda. Dorota Kaprova ze 13 vinic dosti velkých měla sud půl větele a soudek, ta nejvíc. Jiní toliko na konve. Málo kdo větel nebo půl větele.

T. l. v n. po sv. Šimona a Judy 29. octobris Václav Jeníček Brandejský řezník se ženil, pojal sobě za manželku pannu Katerinu Jana Smutného dceru a t. d. svatba vykonána. Potom po veselí v sobotu 4. listopadu roucho teprva vezli na rynku. Tři kolečka s ním udělali. Potom okolo kostela ulicí z rynku dolů mimo masný krámy až k domu Křištofovic přitrhli. Tu jej složili a čistě zmokli.

Víno kyselé drahý, starý dražší. T. č. sud vína Lounského l. 1627 zrostlé sousedé Lounští ven z města přes pole po 62 kop a drazeji prodávali a l. 1626 zrostlé sud za 110 kop Thomáš Král prodal.

T. l. v outery po sv. Martině 14. listopadu ženil se Pavel Jeník rlynář šejdíř z hořejších mlejníků, pojal sobě za manželku pannu Dorotu po Adamovi Michalovi jinak Pulečkovi zůstalou dceru, t. d. veselí svadební konáno. A v tom nedostatku vína zvali jsme do třiceti sousedů, žádný nám trunku vína počty nedal. Jiný leta ty osoby, které zvaly, s dobrým raušem přicházivaly.

T. l. ve čtvrtek po sv. Martině (16. listopadu) v noci na pátek velký vítr, metelice, blejskalo se hrubě.

Chmele záповěď prodávati, neb ho málo letos se obrodilo. T. l. v pondělí po sv. Alžbětě 20. listopadu od pánův hejtmanův kraje Žateckého skrze psaní přísně zapovědino, aby odtud žádný z sousedů chmelu přes pomezí neprodával pod propadením z obojí strany chmele i peněz, že by se pro domácí potřebu nedostalo. Od mnoha let pro neourodu dražší nebyl jako t. r. Strych nového za 5 zlatých a 3 krej. starý od mnoha let chovaný po 3 říšských a v Chomútově strych chmele za 10 kop míš.

T. l. ve čtvrtek po Obětování P. Marie 23. listopadu v noci na pátek ponejprv sníh přšel. Potom jiný dni teplo bylo až do 15. januarii l. následujícího 1629., potom tuhý mrazy.

Téhož leta při času sv. Kateřiny Kašpar Rygl pláteník víno kyselé l. 1627 zrostlé čtyry sudy, každý sud po osmdesáti kop. míš. prodal, kterého židlík letního času po dvou a nejdraže po třech krejcařích šenkovali a toho ještě lidé pítí a odbejvati nemohli. To víno tak kyselé někteří sousedé na takovou drahotu do těchto časů ne svou opatrností dochovali, ale že ho prvé vyšenkovati nemohli. A letošního roku vína žádného není; nebo mnozí z vinic kolika ani židlíku anebo jedné konve nevzali. Sousedé pak, kteří se na náklady viničné dlužili, k znamenitým škodám přišli. Vína na šenku několik neděl není.

T. l. v pondělí po sv. Ondřeji 4. prosince Alžběta Bystrická, která pro svůj zlý chování u kněze ve vsi Bečově zůstává tam vozem sem do m. Luna od rychtáře městského přivezena byla. Mnoho nedělí ve vězení šatlavním zůstávala, z něho dotčeného dne propuštěna na ten způsob, aby města prázdná byla, což jest

ujala. Tak potom na zejtrí v outerý Žateckou branou odtud do města se odebrala.

R. t. tepla ne mnoho bylo, že se lidé na slunci málo vohřili. Vína není psáno ani slejcháno aby tak málo bylo jako t. r. a ještě velmi kyselý. Co jiný leta na sudy mívali, letos na žejdlíky měli a některý pak nic. Chmele málo, ten drahý, pšenice znamenitou ujmu od rží v mnoha krajích vzala. Místy za semena nebylo, proso se neobrodilo, vofechů málo, ty nic dobrého a ovoce místy prostředně. Mnozí na vinice po 100 neb 200 naložili, nic nevzali.

(Pokračování.)

Drobné zprávy a posudky.

Z Kopiaře archivu Kolínského. — Podává Gustav V. Svoboda. — Kopiař 1595. — *Kolínská píší děkanu do Hory, by přišel pohřbíti děkana Kolínského.* „Důstojnému a dvojctihodnému knězi Jakobovi Meliseusovi Krtským, panu arciděkanovi sv. Jakuba Vysokého kostela na Horách Kutnách pánu a příteli našemu“

Oznamujeme Vám, že jest dnešního dne pán Bůh všemohoucí prostředkem smrti časné ctihodného kněze Jana Trybulce pana děkana našeho z tohoto světa pojíti a povolati ráčil, nad čímž my ne malé než veliké, že my ovce pastýře svého zbaveni jsme, zarmoucení máme. A poněvadž tělo jeho vzejtřejšího dne, jakž náleží, počestně a poctivě s dokázáním vši a všelijaké vděčnosti po vykonání služby církevní nebo nešporní v hrob pochovati a tu poctu poslední tomu tělu mrtvému, jenž za živobyčí chrámem ducha svatého bylo, učiniti chceme, Vás za to snažně a vysoce žádáme, že dne zejtřejšího, když pro Vás vůz s koňi odešleme, k nám do Kolína tím časněji přijeti a tomu tělu průvod a tak nad ním slovem Božím a kázáním posloužiti ráčíte.

My Vás se toho všelijakým dobrým přátelstvím odměniti se rádi chceme. A poněvadž jste pak s nebožtíkem na dobrém vždycky srozumění, bratrství a přátelství býti ráčili, že také bez obtížnosti učinili ráčíte, ve Vás nepochybujeme.*

1565. *Kaplan Jan. Kolínská píší konsistoři o kaplana.* „Vaši Milosti zdraví i jiného všeho dobrého od pana Boha žádajíc věrně oznamujeme V. M., že jsme z mnohých jistých příčin o veliké neposlušnosti kněze Jana, kaplana našeho, kterouž zachovává k ctihodnému panu děkanu našemu a vedle toho i o jeho nedbanlivosti a lenosti v povolání jeho, k čemuž oběmu jsa od nás k žádostem p. děkana nejednou přátelským způsobem napomínán, naprosto zanedbal. Protož společně byti jeho pana děkana s ním knězem Janem kaplanem dále nemožno, žádáme, že k času sv. Jiří tohoto kněze Jana, kaplana, v ochranu svou jíti a k nám jiného mládence poslušnějšího a povolání pilnějšího dobrotitivě poslati ráčíte.*

Kopiař Sabathe ante pentec. 1593. *Rukojmí za mlynáře na nájem mlýna Kravarského panu Mikulášovi Hlaváčovi o Bartoně Holečka mlynáře.*

„Nečiníme Vás tejna, kterak jsou před námi Ondřej Nuselský, mlynář, Michal, jirchář, Prokop Vyskočil a Vavřinec Papoušek, vše sousedé

naši, přiznali, že se v rukojemství za Bartoně Holečka mlynáře, v tom nájmu mlýna Vašeho Kravarského, jak jste s ním se smluvili a on to také do knéh našich purkmistrovských zapsati dal, od tohoto dne pondělního svatodušního až do času sv. Havla vše příštího postavují a že tomu nájmu dotčený Bartoně Holeček zadost učiní, připovídají, čehož jsme my Vás tajiti nechtěli.“

Kopiář ve čtvrtek po početi P. M. 1599. *Kolínští se omlouvají, že nemohou dodati máslo.*

„Urozenému panu Pavlovi z Chotouně, pisati komornímu v království Českém.

..... Na připsání Vaše rádi bychom tak učinili a ku potřebě Vaší másla přepouštěného osmdesáte žejdlíkův prodali, avšak že z jistého uložení Božího dobytek ve všech dvořích našich obecních poměl, nevíme odkud bychom je opatřiti mohli, neboť ouředníci dvorův obecních sami jinde pro čeládku kupovati je musejí. Kdyby toho nebylo, rádi bychom žádost Vaši vykonali, ale že nemožno jest, přátelsky, že nás při sobě omluvné míti a možnější věci hotového učení očekávání ráčíte.“

Kopiář 2. pt. feria 1598. *Ustanovení výběrčích.* „Urozenému a statečnému rytíři panu Humprechtovi Černínovi z Chudenic a na Chudenicích, M. C. radě a podkomořímu království Českého a hejtmanu hradu pražského, pánu nám laskavě a dobrotivě přizívěmu.

Službu svou vzkazujeme urozený a statečný rytíři, pane, nám laskavě a dobrotivě přiznivý. Zdraví a jiné všecko dobré a prospěšné přejem V. M. věrně rádi. Vedle toho V. M. oznamujeme, že v sněmu obecném, kterýž držán byl na hradě pražském léta tohoto 1598 v pátek den svátosti a zavřín téhož léta v pátek p. jubilate, nacházíme, že k té sbírce z mas, vína, sladkého pití, má tento řád zachován býti: předkem: Jeho Milosti císařské v městech J. M. skrze pana podkomořího, kdežby řezníci krámy své měli a víno se šenkovalo, aneb pálené pálilo, dvě osoby hodné naříditi a obzvláštní přísahu jim vydati, aby se předkem každý pondělí cechmistrů a starších přísedných řezníků i jiných lidí na to dostatečně a bedlivě vyptali, co jest minulého téhodne od kohokoliv dobytka k prodeji zbito a vedle toho vyptání a bedlivého vyhledání tu sbírku z mas anebo z dobytkův aby vybrali, a co se toho sejde v městech královských purkmistru a konšelům k poznamenání aby dali, kterážto sbírka potom při každém termínu od purkmistra a rad z měst i s tím poznamenáním, co toho který týden vybráno bylo, pánům berníkům nejvyšším na hrad pražský časné posíláno býti má. Protož, aby to časněji zřízeno bylo, V. M., že jsme k tomu dvě osoby dobře a poctivě zachovalé Duchoslava Hykeliusa Malolosenického a Cypriana Pelhřimovského, oba sousedy naše usedlé, vybrali, přednášíme a od V. M. zda-li bychom je k učinění povinnosti na hrad pražský dostaviti aneb jim ji u nás dáti měli, naučení dáti ráčíte, uctivě žádáme a V. M. na všem dobrém dostatečně míti vinšujeme.“

Před r. 1586.

Arcibiskup Martin Medek připomíná císaři volbu probošta u sv. Víta.

Podává Fr. Teplý.

Sacratissime atque Augustissime Imperator, Domine, domine clementissime!

Post humillimam orationum mearum et servitiorum oblationem præterire non possum debita observantia, quin V. S. C. Majestati humillimamente denuo significem, quod a vener. Capitulo meæ Ecclesiæ in negotio electi præpositi et testamenti a piæ [memoriæ] defuncto conditi (quorum neutrum unquam fuit impugnatum præterquam hoc tempore, ubi in controversia a nonnullis pertrahi videtur) frequentissime sollicitor. Et quoniam statuta eorum tum confirmatæ libertates utrumque in se continent iamque alter annus a morte prædecessoris et electione novi præpositi vertitur, tum circa ecclesiam et ordinem magna perturbatio et invicem confusio et circa residuam suppellectilem defuncti præpositi adhuc sigillatam gravis iactura atque hinc inde varia incommoda pullulant, V. S. C. Mtem et eorum nomine humillime deprecor, quatenus clementissima omnium circumstantiarum ratione habita sese pro huius ecclesiæ et Capitoli defensione et conservatione iam clementissime resolvere et huic controversiæ finem imponere dignetur. Atque ego una cum capitulo meo pro V. S. C. Majestatis tum inclytæ domus Austriacæ exaltatione et fortunis omnibus divinam bonitatem assiduis orationibus ad sacr. altare implorabo.

Vae Sac. Caes. Mtis.

Sine dato.

(Orig. v hradeckém archivě.)

humillimus sacellanus

Martinus Archiepiscopus
pragensis.

Náhrobky Prusinovských z Víckova. Napsal V. Houdek. V Holešově 1914. Pan spisovatel podává opravené znění náhrobků rytířského rodu tohoto spolu s fotografickými snímky, jak se zachovaly ve chrámě v Prusinovicích u Holešova na Moravě (i s biskupem olomouckým Vilémem Prusinovským z Víckova a kostelem prusinovským 12 vyobrazení). Práce tato je studie historicko-umělecká.

Red.

Obsah ročníku XV.:

	Strana
<i>Dr. Jos. Pospíšil:</i> Třeboňsko za povstání českého (Dokončení) . . .	1 a 113
<i>Dr. Ant. Podlaha:</i> Třetí díl rukopisného sborníku Evermonda Jiřího Košetického. (Pokračování) . . .	33 a 175
<i>Fr. Štědří:</i> Stavivo k podrobné historii církevní v Čechách. (Pokrač.)	41 a 132
<i>Alois Dostál:</i> Ouvaly. . .	47 a 138
<i>Ad. Patera:</i> Bohemica různých knihoven. (Dokončení) . . .	61
<i>Dr. M. Kovář:</i> Mikšovicova kronika Lounská. (Pokračování) . . .	69 a 213
<i>František Teplý:</i> Chodská registra kostelní v Loučimi. (Pokračování)	73 a 181
<i>V. Oliva:</i> Jan Florian Hammerschmied. . .	79
<i>Hynek Gross:</i> Některé zprávy o literatském bratrstvu v Č. Krumlově.	83
<i>Jos. Hroch:</i> Sbirka písemných památek rodu Hrochů z Mezilesic od r. 1440—1639. (Pokračování) . . .	93 a 158
<i>Dr. Ant. Podlaha:</i> Dějiny koleje jezuitských v Čechách a na Moravě od r. 1654 až do jich zrušení. (Pokračování) . . .	105
<i>Dr. M. Kovář:</i> Tomáš Škrdle . . .	107
<i>Dr. M. Navrátil:</i> Okres Vlašimský. (Pokračování) . . .	192
<i>Klemens Minařík:</i> Vikáři české františánské provincie od r. 1451 až do r. 1517. (Pokračování) . . .	200
Drobné zprávy a posudky . . .	109 a 222